

A
DESCRIPTIVE CONTENTS
OF
SRIMAN MAHABHARATAM.

विषयानुक्रमणी

दाक्षिणात्यकोशानुसारेण मुद्रापितस्य

श्रीमन्महाभारतस्य ।

इदं पुस्तकं

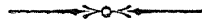
कुंभघोणस्थेन मध्वविलासपुस्तकालयाधिपतिना

टी. आर्. कृष्णाचार्येण

मुंबापुर्यां

तुकाराम जावजी इत्येतेषां निर्णयसागरमुद्रणयन्त्रे मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शके १८३४ वत्सरे, सन १९१२.

EDITED AND PUBLISHED BY

T. R. Krishnacharya,

Proprietor, Madhva Vilas Book Depot, Kumbakonam.

1912.

(Registered according to Act XXV of 1867.)

[All rights reserved by the publisher.]

Published by T. R. Krishnacharya, Proprietor, Madhva Vilas Book Depot,
Kumbakonam.

Printed by B. R. Ghanekar, at the “Nirnaya-sagar” Press,
23, Kolbhat Lane, Bombay.

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमण्या भूमिका ।

एकवारपठितमहाभारतानां जनानां एकदैवं समग्रमहाभारतकथोपस्थित्यर्थमियं विषयानु-
क्रमणी मुद्राप्यते ।

अत्र तिस्रः सङ्ख्याः प्रदर्शिताः तासु प्रथमा सङ्ख्या असन्मुद्रितपुस्तकानुसारेणाध्यायस्य ।
द्वितीया (झपाठानुसारेण) मुद्रय्यां गणपतकृष्णाजीइत्येतैर्नीलकण्ठीयव्याख्यानेन सह मुद्रा-
पितस्य पुस्तकस्यानुसारेणाध्यायसङ्ख्या । तृतीया असत्पुस्तकानुसारेणाध्यायस्य श्लोकसङ्ख्या ।

झपाठस्थाने विद्यमानं + इदं चिह्नं एतत्पुस्तके विद्यमानः सोऽध्यायः कथा वा झपुस्तके
नास्तीत्यस्य ज्ञापकं । इति ।

टी. आर्. कृष्णाचार्यः ।

श्रीवेदव्यासाय नमः ।
श्रीमन्महाभारतस्थपर्वान्तरपर्वध्यायश्लोकानां
अनुक्रमणिका । (कोष्टकं)

		अवान्तर- पर्वणि	अध्यायाः	श्लोकाः
१	आदिपर्व	१९	२६०	१०८८९
२	सभापर्व	८	१०३	४३६७
३	वनपर्व	२१	३१५	१२४७६
४	विराटपर्व	५	७८	३४९४
५	उद्योगपर्व	१०	१९६	६७५३
६	भीष्मपर्व	४	१२२	५८०९
७	द्रोणपर्व	८	२०३	१००१२
८	कर्णपर्व	१	१०१	४९७५
९	शल्यपर्व	३	६६	३५९६
१०	सौप्तिकपर्व	२	१८	८१५
११	स्त्रीपर्व	३	२७	८०७
१२	शान्तिपर्व	३	३७५	१५१५१
१३	अनुशासनपर्व	२	२७२	१११९४
१४	आश्वमेधिकपर्व	३	११८	४५५५
१५	आश्रमवासिकपर्व	३	४१	१०९८
१६	मौसलपर्व	१	९	३०१
१७	महाप्रस्थानिकपर्व	१	३	१११
१८	स्वर्गरोहणपर्व	१	५	२३२
१८		९८	२३१२	९६६४५

आदिपर्व ॥ १ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ २६० ॥ श्लोकाः ॥ १०८८९ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ अनुक्रमणिकापर्व ।	१	१	३०१	११ चैत्ररथपर्व ।	१७९-१९९	२१	७२३
२ पर्वसंग्रहपर्व ।	२	१	२९७	१२ खयंवरपर्व ।	२००-२०७	८	३०४
३ पौष्यपर्व ।	३	१	१८८	१३ वैवाहिकपर्व ।	२०८-२१६	९	२७७
४ पौलोमपर्व ।	४-१२	९	१८३	१४ विदुरागमनराज्यलंभ- पर्व ।	२१७-२३२	१६	६४१
५ आस्तीकपर्व ।	१३-५८	४६	१२२४	१५ अर्जुनवनवासपर्व ।	२३३-२३८	६	२०४
६ अंशवत्तरणपर्व ।	५९-६५	७	४६०	१६ सुभद्राहरणपर्व ।	२३९-२४४	६	२९८
७ संभवपर्व ।	६६-१५३	८८	४१७४	१७ हरणाहरणपर्व ।	२४५-२४७	३	१५४
८ जतुगृहपर्व ।	१५४-१६३	१०	३७६	१८ खाण्डवदाहपर्व ।	२४८-२५३	६	२६३
९ हिडिंबवधपर्व ।	१६४-१७०	७	२८८	१९ मयदर्शनपर्व ।	२५४-२६०	७	२०५
१० बकवधपर्व ।	१७१-१७८	८	३३९				
				१९		२६०	१०८८९

सभापर्व ॥ २ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १०३ ॥ श्लोकाः ॥ ४३६७ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ मन्त्रपर्व ।	१-१९	१९	८४८	५ अर्धाहरणपर्व ।	३९-६२	२४	८५०
२ जरासन्धवधपर्व ।	२०-२५	६	३०९	६ शिशुपालवधपर्व ।	६३-७२	१०	४०२
३ दिग्विजयपर्व ।	२६-३५	१०	४२४	७ द्यूतपर्व ।	७३-९५	२३	९९२
४ राजसूयपर्व ।	३६-३८	३	१०५	८ अनुद्यूतपर्व ।	९६-१०३	८	४३७
				८		१०३	४३६७

वनपर्व ॥ ३ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ २१ ॥ अध्यायाः ॥ ३१५ ॥ श्लोकाः ॥ १२४७६ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ किर्मावधपर्व ।	१-११	११	४६६	१२ द्रौपदीसत्यभामा- संवादपर्व ।	२३४-२३६	३	९३
२ अर्जुनाभिगमनपर्व ।	१२-३७	२६	१०९५	१३ घोषयात्रापर्व ।	२३७-२५८	२२	६३९
३ कैरातपर्व ।	३८-४१	४	१९८	१४ मृगत्वप्रोद्भवपर्व ।	२५९	१	१७
४ इन्द्रलोकाभिगमनपर्व ।	४२-४८	७	३०६	१५ ब्रीहिद्रौणिकपर्व ।	२६०-२६२	३	१२९
५ नलोपाख्यानपर्व ।	४९-७७	२९	११२१	१६ द्रौपदीहरणपर्व ।	२६३-२७२	१०	२९५
६ तीर्थयात्रापर्व ।	७८-१५७	८०	२९१२	१७ जयद्रथविमोक्षणपर्व ।	२७३	१	८३
७ जटासुरवधपर्व ।	१५८	१	७२	१८ रामोपाख्यानपर्व ।	२७४-२९३	२०	७६९
८ यक्षयुद्धपर्व ।	१५९-१६५	७	३८७	१९ पतिव्रतामाहात्म्यपर्व ।	२९४-३००	७	६०१
९ निवातकवचयुद्धपर्व ।	१६६-१७७	१२	४१९	२० कुण्डलाहरणपर्व ।	३०१-३११	११	३१०
१० आजगरपर्व ।	१७८-१८३	६	२२३	२१ आरण्यपर्व ।	३१२-३१५	४	२३७
११ मार्कण्डेयसमास्यापर्व ।	१८४-२३३	५०	२१०४				
				२१		३१५	१२४७६

विराटपर्व ॥ ४ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ५ ॥ अध्यायाः ७८ ॥ श्लोकाः ३४९४ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ पाण्डवप्रवेशपर्व ।	१-१४	१४	६१६	४ गोमहणपर्व ।	२९-७३	४५	१९१६
२ समयपालनपर्व ।	१५	१	६३	५ वैवाहिकपर्व ।	७४-७८	५	१७७
३ कीचकवधपर्व ।	१६-२८	१३	७२२				
				५		७८	३४९४

उद्योगपर्व ॥ ५ अवान्तरपर्वाणि ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ १९६ ॥ श्लोकाः ॥ ६७५३ ॥

अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ सेनोद्योगपर्व ।	१-१९	१९	६०६	६ भगवद्गीतापर्व ।	७१-१५०	८०	२५५२
२ सञ्जययानपर्व ।	२०-३२	१३	३८१	७ सैन्यनिर्याणपर्व ।	१५१-१५९	९	३०३
३ प्रजागरपर्व ।	३३-४०	८	६०९	८ उल्लूकदूतागमनपर्व ।	१६०-१६४	५	३००
४ सनत्सुजातपर्व ।	४१-४६	६	२०४	९ रथातिरथसंख्यानपर्व ।	१६५-१७२	८	२२५
५ यानसन्धिपर्व ।	४७-७०	२४	७७०	१० अम्बोपाख्यानपर्व ।	१७३-१९६	२४	८०३
				१०		१९६	६७५३

भीष्मपर्व ॥ ६ ॥ अवान्तरपर्वाणि ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ १२२ ॥ श्लोकाः ॥ ५८०९ ॥

अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ जम्बूखण्डनिर्माणपर्व ।	१-१०	१०	३९४	३ भगवद्गीतापर्व ।	१३-४२	३०	१०२९
२ भूमिपर्व ।	११-१२	२	९२	४ भीष्मवधपर्व ।	४३-१२२	८०	४२९४
				४		१२२	५८०९

द्रोणपर्व ॥ ७ ॥ अवान्तरपर्वाणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ २०३ ॥ श्लोकाः ॥ १००१२ ॥

अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ द्रोणाभिषेकपर्व ।	१-१६	१६	७००	५ जयद्रथवधपर्व ।	८५-१५३	६९	३७८८
२ संशप्तकवधपर्व ।	१७-३२	१६	८२१	६ घटोत्कचवधपर्व ।	१५४-१८४	३१	१७६६
३ अभिमन्युवधपर्व ।	३३-७१	३९	१०७४	७ द्रोणवधपर्व ।	१८५-१९३	९	५२५
४ प्रतिज्ञापर्व ।	७२-८४	१३	५६४	८ नारायणास्त्रमोक्षपर्व ।	१९४-२०३	१०	७७४
				८		२०३	१००१२

कर्णपर्व ॥ ८ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १०१ ॥ श्लोकाः ॥ ४९७५ ॥

अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वाणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ कर्णपर्व ।	१-१०१	१०१	४९७५				
		१०१	४९७५				

शल्यपर्व ॥ ९ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ६६ ॥ श्लोकाः ॥ ३५९४ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ शल्यवधपर्व ।	१-२७	२७	१४८७	३ गदायुद्धपर्व ।	५६-६६	११	६१५
२ हृदप्रवेशपर्व ।	२८-५५	२८	१४९२				
				३		६६	३५९४

सौप्तिकपर्व ॥ १० ॥ अवान्तरपर्वणी ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १८ ॥ श्लोकाः ॥ ८१५ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ सौप्तिकपर्व ।	१-९	९	५४६	२ ऐषीकपर्व ।	१०-१८	९	२६९
				२		१८	८१५

स्त्रीपर्व ॥ ११ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २७ ॥ श्लोकाः ॥ ८०७ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ जलप्रदानिकपर्व ।	१-१५	१५	३९९	३ श्राद्धपर्व ।	२६-२७	२	७७
२ स्त्रीविलापपर्व ।	१६-२५	१०	३३१				
				३		२७	८०७

शान्तिपर्व ॥ १२ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३७५ ॥ श्लोकाः ॥ १५१५१ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ राजधर्मपर्व ।	१-१३०	१३०	५०९३	३ मोक्षधर्मपर्व ।	१७३-३७५	२०३	८४०३
२ आपद्धर्मपर्व ।	१३१-१७२	४२	१६५५				
				३		३७५	१५१५१

अनुशासनपर्व ॥ १३ ॥ अवान्तरपर्वणी ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २७४ ॥ श्लोकाः ॥ १११९४ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ दानधर्मपर्व ।	१-२७२	२७२	१११०७	२ भीष्मस्वर्गारोहणपर्व ।	२७३-२७४	२	८७
				२		२७४	१११९४

आश्वमेधिकपर्व ॥ १४ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ११८ ॥ श्लोकाः ॥ ४५५५ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ अश्वमेधपर्व ।	१-१६	१६	४४८	३ वैष्णवधर्मपर्व ।	९६-११८	२३	१६४४
२ अनुगीतापर्व ।	१७-९५	७९	२४६३				
				३		११८	४५५५

आश्रमवासिकपर्व ॥ १५ ॥ अवान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ४१ ॥ श्लोकाः ॥ १०९८ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ आश्रमवासपर्व ।	१-३०	३०	७५६	३ नारदागमनपर्व ।	३९-४१	३	९३
२ पुत्रदर्शनपर्व ।	३१-३८	८	२४९				
				३		४१	१०९८

मौसलपर्व ॥ १६ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ मौसलपर्व ।	१-९	९	३०१				
		९	३०१				

महाप्रस्थानिकपर्व ॥ १७ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥ श्लोकाः ॥ १११ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ महाप्रस्थानिकपर्व ।	१-३	३	१११				
		३	१११				

स्वर्गरोहणपर्व ॥ १८ ॥ अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥ श्लोकाः ॥ २३२ ॥

अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः	अवान्तरपर्वणि ।	एतदाद्येत- दन्तं	अध्यायाः	श्लोकाः
१ स्वर्गरोहणपर्व ।	१-५	५	२३२				
१		५	२३२				

श्रीवेदव्यासायनमः । श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

॥ १ ॥ आदिपर्व ।

अत्रावान्तरपर्वाणि ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ २६० ॥ श्लोकाः १०८८९.

अनुक्रमणिकापर्व ॥ १ ॥

अध्यायः ॥ १ ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

१ १ ३०१ मङ्गलाचरणं । उग्रश्रवसोनैमिशार-
प्यप्रतिगमनं । भारतकथनार्थं ऋषीणां
चोदना । सौतिनामङ्गलाचरणपूर्वकं
महाभारतमहिमवर्णनं । ब्रह्माण्डसू-
त्रिमारभ्यसर्वेपिविषयाइहसन्तीतिकथ-
नं । श्रीवेदव्यासेनश्रीमन्महाभारत-
निर्माणकालकथनं । व्याससमीपे ब्र-
ह्मागमनं । तत्रगणेशागमनं । व्यासे-
नशिष्याणांभारताध्यापनं । संक्षेपेण-
पाण्डोःपाण्डवानांचकथा । महाभार-
तप्रशंसा ।

पर्वसंग्रहपर्व ॥ २ ॥

अध्यायः ॥ १ ॥ श्लोकाः ॥ ३९७ ॥

२ २ ३९७ समन्तपञ्चकाव्यानं । परशुरामकथा ।
अक्षौहिण्यादिपरिमाणं । महाभारत-
प्रशंसा । महाभारतस्यावान्तरपर्वसं-
ग्रहः । आदिपर्वादिहरिवंशपर्वान्तपर्व-
णांसंक्षेपेणवृत्तान्तस्यचअध्यायश्लोक-
संख्यादीनांचकथनं ।

पाष्यपर्व ॥ ३ ॥

अध्यायः ॥ १ ॥ श्लोकाः ॥ १८८ ॥

३ ३ १८८ प्रायेणगद्यात्मकोयमध्यायः । जनमे-
जयप्रतिसरमाख्यदेवशुनीशापः । शा-
पनिवारणार्थंजनमेजयेन ऋषेः सोम-
श्रवसः पौरोहित्ये वरणं । आरुण्यपा-
ख्यानं । उपमन्यूपाख्यानं । अश्वि-
स्तोत्रं । वैदोपाख्यानं । उत्तङ्गोपा-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

ख्यानं । पौष्योपाख्यानं । उत्तङ्गेन-
जनमेजयमेत्यतत्पितरंपरीक्षितं दष्ट्राह-
तवतस्तक्षकस्यमारणार्थं सर्पसत्रकरण-
विधानं ।

अथ पौलोमपर्व ॥ ४ ॥

अध्यायाः ॥ ९ ॥ (४-१२) ॥ श्लोकाः ॥ १८३ ॥

४	४	१२	सौतिशौनकसंवादमुखेनकथोपोद्धातः ।
५	५	३६	भृगुवंशकथनारंभः । भृगुभार्यायाः पु- लोमायाः पुलोमनाम्नाराक्षसेनापहारः ।
६	६	१४	न्यवनोत्पत्तिः । राक्षसविनाशः । अग्नेर्भृगुशापः ।
७	७	२९	क्रोधेनाग्निकृतआत्मोपसंहारः । ब्रह्मो- क्तसान्त्ववचनेनाग्नेः संतोषः ।
८	८	२७	रुरुचरितं । प्रमद्वरायारुरुणासहविवा- हप्रसङ्गे सर्पदंशनेन तस्यामरणं ।
९	९	२९	देवदूतवचनेन रुरुकृतस्वार्थायुःप्रदाने- न प्रमद्वराया उज्जीवनं । तया सह रुरो- र्विवाहः ।
१०	१०	८	रुरोर्दुण्डुभेन सह संवादः ।
११	११	१९	दुण्डुभोपाख्यानं ।
१२	१२	९	जनमेजयसर्पसत्रप्रस्तावः ।

समाप्तं पौलोमपर्व ॥ ४ ॥

अथास्तीकपर्व ॥ ५ ॥

अध्यायाः ॥ ४६ ॥ (१३-५८) ॥ श्लोकाः ॥ १२२४ ॥

१३	१३	३३	जरत्कारोस्तत्पितृणांचसंवादः ।
१४	१४	७	वासुकिभगिन्याजरत्कार्वाजरत्कारोर्वि- वाहः ।
१५	१५	११	आस्तीकोत्पत्तिः । संक्षेपेण सर्पमोचन- वृत्तान्तः ।
१६	१६	२७	आस्तीकोपाख्यानविस्तरः । कद्रूवि- नतयोः कश्यपाद्वरलाभः । कद्राः सर्पौ-

१ झपाठः नीलकण्ठीयव्याख्यानसहितः । मुंबय्यां गणपतकृष्णा-
जीइत्येतेषां मुद्रणयन्त्रे मुद्रितः पाठः ।

अध्याय.	श्लो.अ.	श्लोक.	अध्याय.	श्लो.अ.	श्लोक.
		त्पत्तिः । विनताया अरुणोत्पत्तिः । अरुणेन विनतायाः शापः ।	३४	३४	३१ इन्द्रगरुडसख्यं । विनतादास्यमोचनं । सर्पाणां द्विजिह्वलप्राप्तिः ।
१७	१७	१३ अमृतमथनविषये देवानां विचारः ।	३५	३५	१९ सर्पाणां नामानि ।
१८	१८	५८ अमृतमथनारंभः । विषोत्पत्तिः । चन्द्रलक्ष्मीकौस्तुभादीनामुत्पत्तिः । अ- मृतकलशसहितधन्वन्तर्युत्पत्तिः । ना- रायणेन मोहिनीरूपं धृत्वा देवानाममृत- प्राशनम् ।	३६	३६	२६ आदिशेषस्य ब्रह्मतोवरलाभः । पृथि- वीधारणाज्ञा ।
		१९ देवरूपेण अमृतं पिबतो राहोः शिरश्छे- दः । देवासुरयुद्धं । तत्रासुरपराजयः ।	३७	३७	३४ मातृशापपरिहारार्थं सर्पाणां मन्त्रालो- चनं ।
२०	२०	१९ कद्रूविनतयोः पणबन्धः । सर्पाणां क- द्रूशापः । ब्रह्मणा कश्यपाय विषहरवि- द्यादानं ।	३८	३८	२१ एलापत्रेण देवब्रह्मसंवादानुवादमुखेन- आस्तीकोत्पत्तिकथनं ।
२१	२१	१८ कद्रूविनतयोः उच्चैश्श्रवसो दर्शनार्थं गमनं	३९	३९	१४ वासुकिमग्न्याजरत्कारक्षेत्रं ।
२२	२२	१२ सर्पैर्मातृवचनादुच्चैश्श्रवः पुच्छवेष्टनं ।	४०	४०	३२ परीक्षिन्मुगयाकथनं । परीक्षिताश- मीकस्कन्धे मृतसर्पप्रक्षेपः ।
२३	२३	२७ गरुडोत्पत्तिः । गरुडस्तुतिः ।	४१	४१	३३ शमीकपुत्रेण शृङ्गिणः परीक्षितः शापः ।
२४	२४	२० राहुणा कृतो पद्रवस्य सूर्यस्य कोपः । अरु- णेन सूर्यसारथ्यकरणं ।	४२	४२	४३ शृङ्गिशमीकसंवादः । परीक्षितिराज्ञि- शापनिवेदनं । राज्ञो विचारः । तक्ष- ककाश्यपसंवादः ।
२५	२५	१७ विनतया कद्रूवहनं गरुडेन सर्पवहनं च । कद्रुकृतशकस्तवः ।	४३	४३	३६ तक्षकेण धनं दत्त्वा काश्यपपरावर्तनं । तक्षकेण परीक्षिद्दृशः ।
२६	२६	८ इन्द्रेण जलवर्षणं ।	४४	४४	११ परीक्षिन्मरणं । जनमेजयस्य राज्या- भिषेको विवाहश्च ।
२७	२७	१६ गरुडेन विनतां प्रतिदास्य कारणप्रश्नः । सर्पैर्दास्यमोचनोपायकथनं	४५	४५	३४ जरत्कारुणास्वपितृणां दर्शनं ।
२८	२८	२२ अमृताहरणार्थं गच्छता गरुडेन भक्षयि- त्वा । ब्राह्मणवर्जसमुद्रकुक्षिस्थानिषा- दभक्षणे विनताया आज्ञा ।	४६	४६	२३ जरत्कारुणादारान्वेषणं ।
२९	२९	४८ गरुडेन स्वकण्ठं दहतो ब्राह्मणस्य परि- त्राणं । गरुडकश्यपसंवादः । गज- कच्छपपूर्वजन्मवृत्तान्तकथनं । गरुडेन गजकच्छपप्रहणं । रौहिणवृक्षशाखा- भङ्गश्च ।	४७	४७	४३ जरत्कारुणोद्धाहः । तस्यां गर्भसंभवः ।
३०	३०	५३ भग्नशाखायां लंबमानानां बालखिल्या- नारक्षणार्थं गरुडेन स्वमुखेन शाखाप्रहणं कश्यपाज्ञया हिमालये शाखां प्रक्षिप्य त- त्रैव गजकच्छपभक्षणं । उत्पातान्दृष्ट्वा देवैरमृतं रक्षणं ।	४८	४८	२२ आस्तीकोत्पत्तिः ।
३१	३१	३८ बालखिल्यतपसो गरुडोत्पत्तिप्रतिकार- णत्वं । गरुडस्य पक्षीन्द्रत्वेऽभिषेकः ।	४९	४९	३१ जनमेजयतन्मन्त्रिसंवादमुखेन पुनः प- रीक्षिच्चरित्रकथनं ।
३२	३२	२५ देवगरुडयुद्धं । देवानां पराजयः ।	५०	५०	५४ शून्यारण्ये वृत्तस्य कश्यपतक्षकवृत्तान्त- स्योपलब्धिप्रकारकथनं ।
३३	३३	२६ अमृतस्य समीपे गरुडस्यागमनं । अमृ- तं ग्रहीत्वा गच्छतो गरुडस्य विष्णुदर्शनं ।	५१	५१	१७ जनमेजयेन सर्पसत्रकरणं ।
			५२	५२	१० अग्नौ सर्पाणां पतनं ।
			५३	५३	२६ यज्ञे ऋत्विगादिनामकथनं । इन्द्रेण त- क्षकाश्वासनं ।
			५४	५४	३० आस्तीकस्य सर्पसत्रागमनं ।
			५५	५५	१७ आस्तीकेन यज्ञप्रशंसनं ।
			५६	५६	२८ सेन्द्रस्य तक्षकस्य यज्ञोपरितनदेशे आग- मनं । आस्तीकेन यज्ञसमाप्तिवरयाचनं ।
			५७	५७	२४ सर्पसत्रे हतानां नागानां नामकथनं ।
			५८	५८	३४ यज्ञसमाप्तिः । आस्तीकस्य सर्पैर्भयोव- रयाचनं ।
			समाप्तं आस्तीकपर्व ॥ ५ ॥		
			अथांशावतरणपर्व ॥ ६ ॥		
			अध्यायाः ॥ ७ ॥ (५९-६५) ॥ श्लोकाः ॥ ४६० ॥		
			५९	५९	१० सौतेभ्यो रतकथाकथनप्रतिज्ञा ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ६० ६० २४ जनमेजयसत्रेव्यासागमनं । जनमेज-
येनभारतकथाकथनप्रार्थना । व्यासे-
नवैशंपायनाय भारतकथाकथनेनियो-
जनं ।
६१ ६१ ५८ वैशंपायनेनसंग्रहेणपाण्डवकथाकथनं ।
६२ ६२ ५६ जनमेजयेनविस्तरेणभारतकथाकथनं
प्रार्थितेनवैशंपायनेनभारतकथाप्रशं-
सनं ।
६३ ९५ ८९ प्रायोगद्यमयोयमध्यायः । चतुर्मुख-
ब्रह्मोत्पत्तिमारभ्यपाण्डववंशकथनं ।
६४ ६३ १६९ उपरिचरराजोपाख्यानं । इन्द्रध्वजो-
त्सवः । गिरिकायाउत्पत्तिर्विवाहश्च ।
उपरिचरवसुनामृगयार्थगमनं । सत्य-
वत्याउत्पत्तिः । पराशराद्वैपायनोत्प-
त्तिः । वेदविभागः । महाभारतनि-
र्माणं । (अधिकपाठेपराशरसत्यवती-
विवाहः । व्यासोत्पत्तिः । व्यासस्यजा-
तकर्मादिसंस्काराः । उपनयनं समा-
वर्तनं च । वेदविभागः । महाभारत-
निर्माणं) । भीष्मोत्पत्तिः । अणिमाण्ड-
व्यकथा । विदुरोत्पत्तिः । संजयकर्णध्री-
कृष्णादीनामुत्पत्तिः ।
६५ ६४ ५४ पुनर्विस्तरश्रवणार्थजनमेजयप्रश्नः ।
भूमावुत्पन्नानांदैत्यानांभूरिभारेणार्तया
पृथ्व्याप्रार्थितस्यब्रह्मणोदेवान्प्रतिअंशा-
वतरणाज्ञा । इन्द्रेणनारायणप्रार्थना ।

समाप्तमंशावतरणपर्व ॥ ६ ॥

अथसंभवपर्व ॥ ७ ॥

अध्यायाः ॥ ८८ ॥ (६६-१५३) ॥ श्लोकाः ॥ ४१७४ ॥

- ६६ ६५ ५६ दक्षकन्यावंशकथनं ।
६७ ६६ ७७ दवर्षितिर्यक्स्थावरादीनामुत्पत्तिः
६८ ६७ १६५ राज्ञामंशादि । जरासन्धादीनांद्रोणा-
दीनांश्रुतराष्ट्रादीनांचोत्पत्तिः । श्रुतरा-
ष्ट्रपुत्राणां नामानि । युधिष्ठिरादीना-
मुत्पत्तिः । पृथाचरित्रं कर्णोत्पत्तिश्च ।
श्रीकृष्णादीनामुत्पत्तिः । द्रौपद्युत्पत्तिः ।
कुन्तीमाद्योः संभवः ।
६९ ७५ ६१ दक्षमारभ्यकुरुवंशकथनेसंक्षेपेणयया-
त्युपाख्यानं ।
७० ७६ ७८ ययात्युपाख्यानारंभः । कचोपाख्यानं ।
७१ ७७ २३ कचदेवयान्योः परस्परंशापदानं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ७२ ७८ ५५ शर्मिष्ठादेवयान्योर्विरोधः । शर्मिष्ठया
कूपेप्रक्षिप्तायादेवयान्याययातिनाकू-
पादुद्धरणं ।
७३ ७९ २६ शुक्रदेवयानीसंवादः ।
७४ ८० ३४ शर्मिष्ठयादेवयानीदास्याङ्गीकरणं ।
७५ ८१ ४९ ययातिदेवयान्योर्विवाहः ।
७६ ८२ ४३ देवयान्याः पुत्रोत्पत्तिः । शर्मिष्ठयायाः
पुत्रोत्पत्तिः ।
७७ ८३ ६४ शर्मिष्ठापुत्रान्ययातिजाञ्जलात्वाकुपिता-
यादेवयान्याः शुक्रसमीपगमनं । यया-
तेः शुक्रशापाज्जराप्राप्तिः ।
७८ ८४ ३७ यदुप्रभृतीनांययातिनाशापः । पुरो-
र्वरदानं ।
७९ ८५ ४३ ययातेर्वैराग्यप्राप्तिः । पुरोराज्याभि-
षेकः ।
८० ८६ १८ उत्तरयायातारंभः । ययातेः स्वर्गग-
मनं
८१ ८७ २१ इन्द्रययातिसंवादः ।
८२ ८८ १३ ययातेः स्वर्गात्पतनं ।
८३ ८९ २३ ययात्यष्टकसंवादः ।
८४ ९० २७ जीवस्यस्वर्गादिभोगानन्तरं पुनर्जननप्र-
कारकथनं ।
८५ ९१ २२ ब्रह्मचर्याश्रमधर्मकथनं ।
८६ ९२ २१ अष्टकप्रतर्दनयोर्ययातिनासंवादः ।
८७ ९३ ५० ययातेर्वसुमन्च्छिबिभ्यंसंवादः । त-
थाऽष्टकेनसंवादः । ययातेः पुनः स्वर्ग-
गमनं । ययात्युपाख्यानसमाप्तिः ।

८८ { ९४ }
१-१९

- १९ पुरुवंशकथनं ।
८९ ६८ १४ शकुन्तलोपाख्यानारंभः । दुष्यन्त-
कथा
९० ६९ ३१ मृगयार्थदुष्यन्तस्यारण्यगमनं ।
९१ ७० ५३ दुष्यन्तस्यकण्वाश्रमगमनं ।
९२ ७१ ५६ दुष्यन्तेनशकुन्तलायादर्शनं तयासह
संवादश्च । शकुन्तलायास्वजन्मवृत्ता-
न्तकथनेविश्वामित्रोपाख्यानां ।
९३ ७२ २९ विश्वामित्रान्मेनकायांशकुन्तलाजन्म ।
९४ ७३ ७१ शकुन्तलाविवाहः ।
९५ { ७४ } ३६ शकुन्तलायाः पुत्रोत्पत्तिः । तस्यसर्व-
१-९ दमनेतिनामकरणं ।

* अत्र उपरितनी संख्या झपाठस्याध्यायस्यअधस्तनीसंख्यातु-
स्मिन्नध्याये अमुकश्लोकप्रारम्भ्यअमुकश्लोकपर्यन्तमित्यस्य शापिका.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ९६ { ७४ } ८२ कण्वेन दुष्यन्तसमीपे शकुन्तलायाः प्रेषणं ।
- ९७ { ७४ } ३२ दुष्यन्तशकुन्तलाविवादः ।
- ९८ { ७४ } ९७ शकुन्तलया राज्ञेऽभिज्ञानत्वेन स्वस्य मेनकापत्यत्वे कथिते राज्ञः परिहासः ।
- ९९ { ७४ } ४७ दुष्यन्तशकुन्तलाविवादः ।
- १०० { ७४ } ४० आकाशवाणी श्रवणानन्तरं स पुत्रायाः शकुन्तलाया राज्ञा स्वीकारः । भरतेति नामकरणपूर्वकं पुत्रस्य राज्ञेऽभिषेकः ।
- १०१ { ९४ } ६३ भरतचरित्रकथनं तद्वंशकथनं च ।
- १०२ ९६ २४ महाभिषगुपाख्यानारंभः । महाभिषगुपाख्यानोद्देशः । अष्टवसूनांगज्यासंवादः ।
- १०३ ९७ ६० प्रतीपेन गङ्गायाः क्षुषात्वेन परिग्रहः । शान्तनूत्पत्तिः तस्य राज्येऽभिषेकः । शान्तनोर्गङ्गायासंवादः ।
- १०४ { ९८ } १७ गङ्गायाः शान्तनोर्विवाहः ।
- १०५ { ९८ } २० गङ्गायाः जातमात्रस्य पुत्रसप्तकस्य वधः । अष्टमपुत्रहन् नोद्युक्तां भार्यां प्रतिशान्तनुप्रश्नाः । गङ्गायाः स्वस्य पुत्राणां च पूर्वजन्मवृत्तान्तकथनारंभः ।
- १०६ ९९ ५१ वसूनां वसिष्ठशापः । गङ्गायाः भीष्ममादाय स्वलोकगमनं ।
- १०७ १०० १२० स्वतीरमागताय शान्तनवे गङ्गायाः भीष्मस्य समर्पणं । भीष्मस्य यौवराज्येऽभिषेकः । शान्तनुसत्यवतीविवाहः ।
- १०८ १०१ १८ चित्राङ्गदविचित्रवीर्ययोस्तपत्तिः । शान्तनुचित्राङ्गदयोर्मरणं । विचित्रवीर्यस्य राज्येऽभिषेकः ।
- १०९ { १०२ } ९९ भीष्मेण काशिराज्येऽभिषेकः । साल्वपराजयः । विचित्रवीर्यमनिच्छन्त्याऽम्बिकायाः साल्वं प्रतिगमनं । तेन प्रत्याख्यातायाः पुनर्भीष्मप्राप्तायाऽम्बिकायाः भीष्मेण निराकरणं । भीष्मजिघांसयाऽम्बिकायास्तपस्या ।
- ११० + ३३ संप्रहेण अंबाचरित्रकथनं ।
- १११ { १०२ } ९ विचित्रवीर्यस्य अम्बिकांम्बालिकाभ्यां विवाहः । विचित्रवीर्यमरणं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ११२ १०३ २७ अम्बिकांम्बालिकयोः पुत्रोत्पादनाय सत्यवत्यानियोगे भीष्मेण तदनङ्गीकारः ।
- ११३ १०४ ५६ दीर्घतमस उपपाख्यानं ।
- ११४ १०५ ७७ सत्यवत्या स्वस्मिन्व्यासोत्पत्तिकथनं । स्मरणमात्रागतेन व्यासेन सत्यवत्याज्ञया अम्बिकांम्बालिकयोः पुत्रोत्पादनाङ्गीकारः ।
- ११५ १०६ ४७ व्यासादम्बिकायां धृतराष्ट्रोत्पत्तिः । अम्बालिकायां पाण्डोरोत्पत्तिः । अम्बिकादास्यां विदुरोत्पत्तिः ।
- ११६ १०७ १९ अणीमाण्डव्योपाख्यानं । तस्य शूलारोपणं ।
- ११७ १०८ २० तस्य शूलद्विमोक्षणं । तस्य यमेन सह विवादः । तेन यमस्य शापः ।
- ११८ १०९ ३३ कंचित्कालं भीष्मेण राज्यपरिपालनानन्तरं पाण्डोराज्याभिषेकः ।
- ११९ ११० २५ धृतराष्ट्रस्य गान्धार्यात्सहोदरीभिर्दशभिश्च विवाहः ।
- १२० १११ ५३ पृथाया बाल्यचरित्रं । दुर्वाससो मन्त्रप्राप्तिः । सूर्यात्कर्णोत्पत्तिः । तस्य वसुषेणेति नामकरणं । संप्रहेण तच्चरित्रकथनं ।
- १२१ ११२ १३ पाण्डोः कुन्त्याविवाहः ।
- १२२ ११३ ४५ पाण्डोर्मह्यविवाहः ।
- १२३ { ११४ } ४१ पाण्डोर्मृगयार्थं वनगमनं । मृगयामैथुनं चरतो मृगरूपस्य किन्दमस्य मुनेर्हननं । मैथुनकाले त्वं मरिष्यसीति किन्दमेन पाण्डुप्रतिज्ञाः ।
- १२४ ११५ ५१ पाण्डुनाशतः शृङ्गपर्वते तपश्चरणं ।
- १२५ { १२० } २१ ब्रह्मलोकं जिगमिषोः पाण्डोः ऋषिभिः प्रतिनिवर्तनं ।
- १२६ { १२४ } ४० विदुरस्य विवाहः पुत्रोत्पत्तिश्च । गान्धार्यागमोत्पत्तिः । पाण्डोः पुत्रोत्पत्तौ चिन्ता शारदण्डायनीकथा च ।
- १२७ १२१ ३७ व्युषिताश्च कथा ।
- १२८ १२२ ६८ उद्दालककथा । तत्पुत्रेण श्वेतकेतुना कृतास्त्रीपुरुषमर्यादा । गुणाधिकद्विजात्पुत्रोत्पादनार्थं कुन्तीं प्रति पाण्डोराज्ञायां कुन्त्यादुर्वाससः सकाशात् स्वस्य मन्त्रप्राप्तिकथनं ।

+ इदं चिह्नं एतच्चिह्नितो विषयः झ. पाठेनास्तीत्यस्य शापकम्.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १६२ १५० ८० पौरैर्धृतराष्ट्रायपाण्डवदाहनिवेदनं । कु-
न्यादीनांज्ञातिभिरुदकदानं । पाण्ड-
वमरणनिश्चितवतेभीष्मायविदुरेणत-
त्त्वकथनं ।
- १६३ १५१ ५४ न्यग्रोधमूलेमात्रादीन्स्थापयित्वाजला-
नयनायभीमस्यगमनं ।

समाप्तं जतुगृहपर्व ॥ ८ ॥

अथ हिडिम्बवधपर्व ॥ ९ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(१६४-१७०) ॥ श्लोकाः ॥ २८८ ॥

- १६४ १५२ ५० हिडिंबायाःपाण्डवसमीपगमनं । भी-
महिडिम्बासंवादः ।
- १६५ १५३ ६२ तत्रहिडिम्बस्यागमनं । भीमहिडि-
म्बयुद्धं ।
- १६६ १५४ ४५ कुन्तीहिडिम्बासंवादः । हिडिम्बवधः ।
- १६७ { १५५ } ४१ हिडिंबायाअपिवधेप्रवृत्तस्यभीमस्ययु-
धिष्ठिरेणनिवारणं । हिडिम्बास्व-
स्यधर्मज्ञत्वस्यभविष्यज्ज्ञत्वस्य चप्रक-
टनं । हिडिम्बयाकुन्तीयुधिष्ठिराभ्य-
नुज्ञयाभीमपरिग्रहः ।
- १६८ + ५२ पाण्डवानांशालिहोत्रवनेवासः । भी-
मेनहिडिम्बापरिग्रहः । तत्रव्यासाग-
मनं । मासादनन्तरंपुनर्द्रक्ष्यामीत्यु-
क्त्वाव्यासस्यप्रतिनिवर्तनं ।
- १६९ { १५५ } २३ दिव्यरूपपरिग्रहेणहिडिम्बयाभीमेनस-
हरमणं । घटोत्कचोत्पत्तिः ।
- १७० १५६ १५ पाण्डवानांपुनर्व्यासदर्शनं । व्यासेन
एकचक्रानगरेपाण्डवानांस्थापनं ।

समाप्तं हिडिम्बवधपर्व ॥ ९ ॥

अथ बकवधपर्व ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(१७१-१७८) ॥ श्लोकाः ॥ ३३९ ॥

- १७१ १५७ ६६ एकचक्रायांपाण्डवानांभिक्षाटनं । कु-
म्भकाराद्भीमस्यमहत्तरपात्रलाभः ।
बकायबलिप्रदानविषयेब्राह्मणस्यप्रला-
पः ।
- १७२ १५८ ५० ब्राह्मणंप्रतितत्पत्नीवाक्यं ।
- १७३ १५९ २६ ब्राह्मणंप्रतितत्कन्यावाक्यं । बालवा-
क्येनब्राह्मणस्यकिंचिद्वर्षसमयेकुन्त्या-
तत्समीपगमनं ।
- १७४ १६० ३१ कुन्त्यारोदनकारणेष्टृष्टेब्राह्मणेनबकवृ-
त्तान्तकथनं ।
- १७५ १६१ २० कुन्त्याबकंप्रतिस्वपुत्रप्रेषणवचनं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १७६ १६२ ३० भिक्षाटनार्थगतानांयुधिष्ठिरादीनांगृह-
प्रत्यागमनं । भीमोबकंप्रतिप्रेष्यतद्-
तिवृत्तान्तंज्ञातवतोयुधिष्ठिरस्यसंतापः ।
कुन्त्याभीमप्रभावकथनेनयुधिष्ठिराश्वा-
सनं ।
- १७७ १६३ ८६ परेद्युःप्रातःभीमेनब्राह्मणदत्तान्नभोज-
नं । शकटमारुह्यबकवनगमनं, तत्र-
शकटस्थान्नभोजनं । कुन्तेनबकेनसह-
युद्धं । बकवधः ।
- १७८ १६४ ३० बकपरिवाराणांभीमेनसमयकरणं ।
मृतबकनिरीक्षणार्थंपौराणांगमनं । ब-
कवधप्रत्युपकारार्थंपौरैर्भीमसेवनं ।

समाप्तंबकवधपर्व ॥ १० ॥

अथ चैत्ररथपर्व ॥ ११ ॥ अध्यायाः ॥ २१ ॥

(१७९-१९९) ॥ श्लोकाः ॥ ७२३ ॥

- १७९ १६५ १२ पाण्डवैर्द्रौपदीस्वयंवरश्रवणं । धृष्टद्युम्न-
द्रौपदीसंभवकथनेपाण्डवप्रश्नः ।
- १८० १६६ ३२ धृष्टद्युम्नाद्युत्पत्तिकथनार्थंद्रोणद्विपदोत्प-
त्तिकथनं ।
- १८१ १६७ ६० याजोपयाजयाजनेद्रुपदस्यहोमकुण्डा-
द्भृष्टद्युम्नोत्पत्तिः । तथाद्रौपद्युत्पत्तिः ।
द्रोणाद्भृष्टद्युम्नस्यास्त्रशिक्षणं ।
- १८२ + ३६ ब्राह्मणेनपाण्डवानंप्रतिजतुगृहदाहंश्रुत-
वतापाण्डवानांनाशेसंदिहानेनद्रुपदेत-
द्रौपदीस्वयंवरोद्धोषणकथनं । त-
त्रागतेषुयुष्मासुत्वत्सुतानामन्यतमंपा-
श्वालीवृणुयादपीतिब्राह्मणेनकुन्तीप्रत्यु-
क्तिः ।
- १८३ १६८ १२ पाण्डवानांद्रुपदनगरप्रस्थानं ।
- १८४ १६९ १६ व्यासेनपाण्डवानंप्रतिद्रौपदीलाभस्यभा-
वित्वकथनं ।
- १८५ १८४ २१ पाश्चात्तलनगरंगच्छतांपाण्डवानां मध्ये-
मार्गंब्राह्मणैःसहसंवादः । दर्शनीया-
न्भवतोदृष्टायुष्मास्वन्यतमंद्रौपदीवृणु-
यादपीतिब्राह्मणानांपाण्डवानंप्रत्युक्तिः ।
- १८६ १७० ८४ अर्धरात्रेपाण्डवानांगङ्गातीरगमनं ।
स्त्रीभिःसहजलक्रीडांकुर्वताचित्ररथेन-
सहार्जुनस्ययुद्धं । आमेयास्त्रेणदग्धर-
थस्यतस्यअर्जुनेनग्रहणं । गन्धर्वप-
त्नीप्रार्थनयातन्मोचनं । गन्धर्वार्जुना-
भ्यांपरस्परंगान्धर्वाभ्यास्त्रविनिमयः ।
तेनपाण्डवानांपुरोहितसंपादनोपदेशः ।

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.

- १८७ १७१ ४४ तपत्युपाख्यातं । मृगयार्थगतस्य-
संवरणस्य कस्मिंश्चिद्रौतपतीदर्शनेन-
कामोत्पत्तिः । तपस्याअन्तर्धानं ।
- १८८ १७२ २६ भूतलेपतितस्य राज्ञः समीपे तपस्याभाग-
मनं । तयोस्संवादः ।
- १८९ १७३ ५६ पुनरन्तर्हि तायां तपस्यां मोहितस्य तस्य-
समीपे अभ्यासादीनामागमनं । वसि-
ष्ठेनागमनं । वसिष्ठेनादित्यस्तुतिः । तुष्टे-
नसूर्येण संवरणार्थं तस्मै तपस्याः प्रदानं ।
तस्मिन्नेव गिरौ तयोर्विवाहः । तथा स-
ह तत्रैव चिरं रममाणस्य संवरणस्य राज्ञे-
द्वादशवार्षिक्यनावृष्टिः । वसिष्ठेन त-
न्निवर्तनं । तपत्युपाख्यानोपसंहारः ।
- १९० १७४ १६ गन्धर्वेण वसिष्ठमाहात्म्यकथनं । पा-
ण्डवानां पुरोहितसंग्रहणोपदेशः ।
- १९१ १७५ ६१ वसिष्ठोपाख्यानारंभः । विश्वामित्रेण व-
सिष्ठश्रमाभिगमनं । वसिष्ठेन विश्वा-
मित्रस्यातिथ्यकरणं । विश्वामित्रेण व-
सिष्ठं प्रति धेनुयाचनं । विश्वामित्रेण व-
लात्कारेण धेनुहरणं । नन्दिन्या विश्वा-
मित्रपराजयः । विश्वामित्रस्य ब्राह्मण्य-
प्राप्तिः ।
- १९२ १७६ ५६ कल्माषपादराजोपाख्यातं । वसिष्ठ-
पुत्रेण शक्तिनातस्मै शापदानं । पुनरन्ये-
नापि ब्राह्मणेन तस्य शापः । राक्षसावि-
ष्टेन कल्माषपादेन वसिष्ठपुत्राणां भक्षणं ।
वसिष्ठेन प्राणत्यागार्थं प्रयत्नः ।
- १९३ १७७ ४९ शक्तिभार्यामदृश्यन्तीं गर्भिणीं ज्ञात्वा व-
सिष्ठस्यात्मघातान्निवर्तनं । कल्माष-
पादस्य वसिष्ठेन शापान्मोक्षणं । सौ-
दासपत्न्यामदयन्त्यां वसिष्ठादश्मकना-
मकपुत्रोत्पत्तिः ।
- १९४ १७८ २९ पराशरोत्पत्तिः । पराशरेण लोकवि-
नाशाय प्रयतनं । कृतवीर्यकथा ।
और्वोत्पत्तिः ।
- १९५ १७९ २२ लोकविनाशार्थं तपस्यतः और्वस्य तपि-
तृभिर्निवारणं ।
- १९६ १८० २३ और्वेण समुद्रे कोधत्यागः ।
- १९७ १८१ २४ पराशरेण राक्षसनाशार्थं यज्ञारंभः । पु-
लस्त्यप्रार्थनयामध्ये यज्ञसमापनं ।

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.

- १९८ १८२ २८ पुनः कल्माषपादकथा । मैथुनस्य
ब्राह्मणभक्षितवतः सौदासस्य ब्राह्मण्या
शापः ।
- १९९ १८३ १६ गन्धर्वाय अर्जुनेनाग्नेयाह्नदानं । पा-
ण्डवैर्धौम्यस्य पौरोहित्ये वरणं ।

समाप्तं चैत्ररथपर्व ॥ ११ ॥

अथ स्वयंवरपर्व ॥ १२ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(२००-२०७) ॥ श्लोकाः ॥ ३०४ ॥

- २०० १८५ ६२ मध्ये मार्गमागतस्य व्यासस्य ज्ञयापाण्ड-
वानां द्रुपदपुरप्रवेशः । तेषां कुम्भकार-
गृहे वासः भिक्षुवृत्तिश्च । स्वयंवरनिर्मा-
णकारणकथनं, क्षत्रियाणां तत्रागमनं ।
सर्वेषामुचितस्थाने उपवेशनं । ब्राह्म-
णमध्ये पाण्डवानामुपवेशनं । रंगमध्ये-
द्रौपद्या आगमनं । धृष्टद्युम्नेन लक्ष्यवेध-
पणकथनं ।
- २०१ १८६ २४ रङ्गे आगतानां राज्ञां नामकथनं ।
- २०२ १८७ ४१ ब्राह्मणमध्यस्थान् पाण्डवानां ज्ञात्वा श्रीकृ-
ष्णेन बलरामायकथनं । धनुर्दर्शनमात्रे-
णैव केषां चिद्वाङ्माधनुः पूरणे निराशता
शिष्टपालादीनां धनुः पूरणे भङ्गः । अ-
र्जुनस्य धनुः पूरणे एषणा ।
- २०३ १८८ ३५ धनुरारोपणार्थमुत्थितमर्जुनं प्रति ब्राह्म-
णानां शुभाशंसनं । अर्जुनेन धनुरारो-
पणपूर्वकं लक्ष्यवेधः । द्रौपद्या तत्कण्ठे-
मालाप्रक्षेपः ।
- २०४ १८९ २६ क्रोधाद्राजसुद्रुपदहनार्थमागते पुराज-
संमुखे भीमार्जुनयोः सर्जीभूयस्थितयोः
सतोः कृष्णबलरामयोः संवादः ।
- २०५ १९० ६९ अर्जुनेन कर्णे पराजयः । भीमेन कर्ण-
पराजयः । युधिष्ठिरादिभिर्दुर्योधनादि-
पराजयः । श्रीकृष्णवाक्येन राज्ञां युद्धा-
द्विरभ्यस्वस्त्रालयगमनं । द्रौपद्या सह-
पाण्डवानां कुलालगृहप्रवेशः ।
- २०६ १९१ २९ भीमार्जुनाभ्यां भिक्षेत्यावेदने कुन्त्या
पञ्चानां सहभोजनोक्तिः । पञ्चाद्रौ
पदीं दृष्ट्वा चिन्तान्वितायां कुन्त्यां युधिष्ठि-
रार्जुनयोः संवादः । पञ्चानां द्रौपदीभार्ये-
तियुधिष्ठिरनिश्चयः । श्रीकृष्णस्य कर्मु-
कानारोपणे कारणकथनं । प्राण्डवसमी-
पे श्रीकृष्णागमनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

२०७ १९२ १८ पाण्डवावासभूतायांकुलालशालायां धृष्टद्युम्नस्यनिलीयावस्थानं । भीमाद्यानीतस्यभैक्षस्यकुन्त्याज्ञयाद्रौपद्यापरिवेषणं । पाण्डववृत्तान्तसर्वज्ञात्वाधृष्टद्युम्नस्यप्रतिनिवर्तनं ।

समाप्तस्वयं ॥ १२ ॥

चैवाहिकपर्व ॥ १३ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(२०८-२१६) ॥ श्लोकाः ॥ २७७ ॥

२०८ १९३ ३० धृष्टद्युम्नवार्ताश्रुतवताद्रुपदेनतत्त्वविवि-
त्सयापाण्डवान्प्रतिपुरोहितप्रेषणं ।

२०९ १९४ १८ कुन्त्यासहपाण्डवानांद्रुपदग्रहगमनं ।
परीक्षणार्थंद्रुपदेनअनेकविधवस्तुपह-
रणं । द्रौपद्यासहकुन्त्याअन्तःपुरप्र-
वेशः । भोजनानन्तरंपाण्डवानांसाङ्ग-
मिकवस्तुपूर्णप्रदेशप्रवेशः ।

२१० १९५ ३३ द्रुपदप्रश्नानन्तरंयुधिष्ठिरेणस्वेषांपाण्ड-
वत्वकथनं । द्रौपदीपञ्चानांपत्नीभवत्वि-
तियुधिष्ठिरेणोक्तेतत्रद्रुपदस्यविवादः ।
तत्रव्यासागमनं

२११ १९६ २४ एकस्याबहुभार्यालेशङ्कमानाद्रुपदा-
दीन्प्रतिव्यासेनस्वस्वाभिप्रायनिवेदन-
चोदना । तैःस्वस्वमतेकथितेव्यासेना-
स्यविवाहस्यधर्म्यत्वकथनं ।

२१२ + २८ इन्द्रसेनानाश्रयानालायन्याउपाख्यानं ।
तथास्थविरस्यपत्युमौद्रल्यस्यआराधनं ।
तुष्टेनतेनरूपपञ्चकस्त्रीकारेणतस्यांरम-
णं । सैवनालायनीतबहुहिताजातेति-
द्रुपदंप्रतिव्यासस्योक्तिः ।

२१३ + २९ कथनालायनीभर्तृपुत्रीजातेतिद्रुपदप्रश्ने-
पुनर्नालायनीकथाकथनं । कामातृसा-
यानालायन्याःपञ्चपतित्वशापः । त-
यारुद्रंप्रतिपत्तःकरणम् । तथापार्ति-
देहीतिपञ्चकृत्वःप्रार्थितेनरुद्रेणअन्य-
जन्मनिपञ्चतेपतयोभविष्यन्तीतिव-
रदानं । पुनारुद्रान्त्रिस्त्यकौमारवरप्रा-
प्तिः । त्र्यगङ्गाजलस्थायांतत्रेन्द्र-
आगमिष्यतितमानयेतिरुद्रस्याज्ञा ।

२१४ १९७ ६७ पञ्चेन्द्रोपाख्यानं । बलरामश्रीकृष्ण-
द्रौपद्यादीनामुत्पत्तिकथनं । व्यासद-
त्तदिव्यष्टेद्रुपदस्यपाण्डवद्रौपद्यादीनां
पूर्वरूपदर्शनं ।

२१५ १९८ २९ युधिष्ठिरादीनांक्रमेणद्रौपद्याःपाणिप्र-
हणं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

२१६ १९९ १९ द्रौपदींप्रतिकुन्त्याआशीर्वादः । श्री-
कृष्णप्रेषितालंकारादीनांपाण्डवैःस्वी-
कारः ।

समाप्तंचैवाहिकपर्व ॥ १३ ॥

अथविदुरागमनराज्यलाभपर्व ॥ १४ ॥ अध्या-

याः ॥ १६ ॥ (२१७-२३२) ॥ श्लोकाः ॥ ६४१ ॥

२१७ २०० ४५ चारद्वारापाण्डववृत्तान्तश्रवणेनअन्यै
राजभिर्भीष्मधृतराष्ट्रादीनांधिकारः ।
धार्तराष्ट्रैर्मन्त्रालोचनं । पाण्डवाहन्त-
व्याइतिशकुनेरुक्तिः । पाण्डवानांहन्तु-
मशक्यत्वात्तैस्सहसन्धिःकर्तव्यइतिसौ-
मदत्तेरुक्तिः ।

२१८ + ७५ पाण्डवाहन्तव्याएवेतिकर्णस्योक्तिः ।
पाञ्चालनगरंप्रतियुद्धार्थंदुर्योधनादीनां
गमनं । तैःसहयोद्धुसपाण्डवस्यद्रुपद-
स्यागमनं । कर्णजयद्रथाभ्यांसुमित्र-
प्रियदर्शनयोर्विधः । अर्जुनेनकर्णजय-
द्रथपुत्रयोर्विधः । कर्णदुर्योधनादीनां-
पराजयः । पराजितानांहास्तिनपुरगम-
नं । कृष्णवलरामयोःपाञ्चालपुरेवासः ।
विदुराद्विदितवृत्तान्तेनधृतराष्ट्रेणद्रौप-
द्यानयनार्थमाज्ञापनं । धृतराष्ट्रसमीपे
कर्णदुर्योधनयोर्भाषणं ।

२२० २०१ २२ धृतराष्ट्रदुर्योधनसंवादः ।
२२१ २०२ २५ दुर्योधनंप्रतिकर्णेनोक्तंश्रुतवतोधृतराष्ट्र-
स्यभीष्मादिभिस्सहमन्त्रणं ।

२२२ २०३ १९ भीष्मेणपाण्डवेभ्योऽर्धराज्यंदातव्यमि-
तिस्वाभिप्रायकथनं ।

२२३ २०४ २८ पाण्डवाःसंविभाज्याइतिद्रोणवचनं । त-
द्विरोधितयाकर्णेनअम्बुवीचवृत्तान्तक-
थनं । मद्रचनाकरणेकुरवोविनङ्गयन्ती-
तिद्रोणोक्तिः

२२४ २०५ ३२ भीष्मद्रोणाभ्यामुक्तमेवकर्तव्यंपाण्डवा-
जेतुंनशक्याःदुर्योधनादीनांवचनंमाकु-
र्वितिविदुरस्योक्तिः ।

२२५ २०६ २७ धृतराष्ट्राज्ञयाविदुरस्यद्रुपदनगरगमनं ।
तत्रकृष्णादीनांसमीपेधृतराष्ट्रसंदेशक-
थनं ।

२२६ २०७ ४२ पाण्डवानांहास्तिनपुरगमनंप्रतिश्रीकृ-
ष्णद्रुपदयोराज्ञा । पृथ्याविदुरसंवादः ।
द्रुपदेनपारिबर्हदानं । पाण्डवानांहा-
स्तिनपुरप्रवेशः ।

अन्याय. झपा.अ. श्लोक.

- २२७ { २०७ } १०९ द्रौपद्यानमस्क्रुतयागान्धार्यातद्रूपदर्श-
नेनतस्याः स्वपुत्रमृत्युखवितर्कः । यु-
धिष्ठिरस्यार्धराज्येऽभिषेकः । पाण्ड-
वानांखाण्डवप्रस्थगमनं । विश्वकर्मणा
इन्द्रप्रस्थनामकपुरनिर्माणं ।
- २२८ २०८ ५२ पाण्डवसमीपेनारदागमनं ।
- २२९ २०९ ३३ सुन्दोपसुन्दकथारंभः । तथोर्व्वेद्वा-
णोवरलाभः ।
- २३० २१० २७ तथोर्दिग्विजयः कुरुक्षेत्रे निवासश्च ।
- २३१ २११ ३४ सुन्दोपसुन्दकृतोपद्रवंनिवेद्यदेवादिभिः
प्रार्थितेनब्रह्मणाआज्ञेनविश्वकर्मणा
तिलोत्तमासृष्टिः । तयाब्रह्माज्ञास्वी-
कारः ।
- २३२ २१२ ३३ सुन्दोपसुन्दसमीपेतिलोत्तमागमनं ।
तस्यांसकामयोस्तयोः परस्परंगदाप्र-
हारेणमरणं । इमांकथांश्रुतवद्भिः
पाण्डवैर्द्रौपदीविषयेसमयकरणं

समाप्तंविदुरागमनराज्यलाभपर्व ॥ १४ ॥

अथार्जुनवनवासपर्व ॥ १५ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२३३-२३८) ॥ श्लोकाः ॥ २०४ ॥

- २३३ २१३ ३६ तस्करैः कस्यचिद्वाह्मणस्यगोहरणं ।
चोरितानांगवांप्रत्यानयनार्थेद्रौपदी-
युधिष्ठिराधिष्ठितेआयुधागारेऽर्जुन-
स्यप्रवेशः । प्रत्याहृताग्राह्मणाय
दत्तायथासमयमर्जुनस्यतीर्थयात्रा ।
- २३४ २१४ ३७ तीर्थान्यटतोऽर्जुनस्यज्ञानार्थेगङ्गाया-
मवतरणं । तत्रनागकन्ययोल्ह्या-
गृहीतस्यार्जुनस्यनागलोकगमनं । अ-
र्जुनेनोल्ह्यासहविवादः । पश्चात्तस्याः
परिग्रहः । इरावतउत्पत्तिः ।
- २३५ २१५ २८ अर्जुनस्यमण्डूरपुरगमनं । चित्राङ्ग-
दापरिग्रहः ।
- २३६ २१६ २३ अर्जुनस्यग्राहेणग्रहणं । अर्जुनेनवज-
लात्तदुद्धरणे ग्राहरूपंपरित्यज्यनिज-
रूपंप्राप्तयावर्गानांरुद्राऽप्सरसास्वप्र-
भृतीनांपञ्चानामप्सरसांशापकथनं ।
- २३७ २१७ ३८ वर्गयाऽर्जुनंप्रतिपञ्चानांविशापक-
थनं । अवशिष्टानांग्राहरूपाणामप्स-
रसामर्जुनेनतत्तत्तीर्थेभ्यउद्धरणेतासां
स्वस्वरूपप्राप्तिः । पुनर्मण्डूरपुरमा-
गत्यचित्राङ्गदायांजातंबभ्रुवाहनना-

अन्याय. झपा.अ. श्लोक.

- मानंस्वपुत्रंश्चक्षुरेसमप्यार्जुनस्यगो-
कर्णक्षेत्रगमनं ।
- २३८ २१८ ४२ अर्जुनस्यप्रभासतीर्थगमनं । तत्रस्मृ-
तिपथागतसुभद्रारूपलावण्यादिकंचि-
न्तयतोर्जुनस्यपरित्राजकवेषस्वीकारेण
तस्याहरणेनिश्चयः । अर्जुनस्यचि-
न्तितज्ञातवताश्रीकृष्णेनहसितेसहशा-
यिन्यासस्यभामबाहासकारणप्रश्नेतां-
प्रत्यर्जुनवृत्तान्तकथनं । चारमुखेना
र्जुनस्यतत्रागमनंश्रुत्वाश्रीकृष्णस्य
तत्रगमनं । अर्जुनेनसहसंभाष्यश्री-
कृष्णस्यपुनर्द्वारकागमनं ।

समाप्तमर्जुनतीर्थयात्रापर्व ॥ १५ ॥

अथ सुभद्राहरणपर्व ॥ १६ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२३९-२४४) ॥ श्लोकाः ॥ २९८ ॥

- २३९ २१९ २८ रैवतकंप्रत्युत्सवार्थंश्रीकृष्णादीनांग-
मनं । तत्रार्जुनदर्शनं । सुभद्रादर्शने-
नसंजातहृच्छयस्यार्जुनस्ययतिरूपेण
सुभद्राहरणेश्रीकृष्णानुज्ञा । दूतैर्निवेदि-
तवृत्तान्तेनयुधिष्ठिरेणतदभ्यनुज्ञानं ।
- २४० + ३१ द्वारकायाउपवनेवसतोयतिरूपधर-
स्यार्जुनस्यरैवतकपर्वतात्प्रतिनिवृत्तै-
र्यादवैदर्शनं । यतिःकुत्रवसत्विति-
यादवैःपृष्टेनबलरामेणसुभद्रागृहेवस-
त्वित्युक्तिः ।
- २४१ + ९० यतेःसुभद्रागृहेस्थापनं । सुभद्रयाय-
तिंप्रत्यर्जुनादिकुशलप्रश्नः । अर्जु-
नेनस्वयाथार्थ्येकथितेमोहितायांसुभ-
द्रायांरुक्मिण्याश्चश्रूतमीपेतद्वृत्तान्त-
कथनं । देवक्यासुभद्राश्वासनं ।
गूढंसुभद्रायाविवाहचिकीर्षयाश्रीकृ-
ष्णेनमहादेवपूजाव्याजेनसर्वथादवैः
सहान्तर्द्वापगमनं ।
- २४२ + ५२ सुभद्राविवाहः ।
- २४३ + ३८ श्रीकृष्णरथमारुह्यसुभद्रयासहार्जुन-
स्येन्द्रप्रस्थंप्रतिगन्तुंयत्नः
- २४४ { २२० } ५९ द्वारकायाबहिर्निर्गच्छतोर्जुनस्यविपु-
नासहयुद्धं । विपुंयुजित्वार्जुनस्य-
खाण्डवप्रस्थंप्रतिगमनं । युद्धोद्युक्ता-
नांयादवानांबलरामवाक्यान्निवृत्तिः ।
बलरामस्यकोपः ।

समाप्तंसुभद्राहरणपर्व ॥ १६ ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ हरणाहरणपर्व ॥ १७ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(२४५-२४७) ॥ श्लोकाः ॥ १५४ ॥

२४५ { २२१ } ३६ श्रीकृष्णेनवलरामसन्तुवनं । अर्जुन-
[१-१२] प्रत्यानेतुयादवानांगमनं । विपृथुवा-
क्यादर्जुनं दूरगतं ज्ञात्वा तेषां प्रतिनिव-
र्तनं । सुभद्रया सहार्जुनस्येन्द्रप्रस्थ-
गमनं ।

२४६ { २२१ } ३३ अर्जुनेन सुभद्राया गोपीवेषेण द्रौपदीस-
[१३-२५] मीप्रेषणं । कृतनर्तिसुभद्रां प्रतिपृथा द्रौ-
पदीभ्यामाशीर्वादः । स्वपुरं प्रविष्टेना-
र्जुनेन भ्रातृभ्यः स्वकृततीर्थयात्रावृत्ता-
न्तकथनं ।

२४७ { २२१ } ८५ यादवैः सह श्रीकृष्णस्येन्द्रप्रस्थगमनं ।
[२६-८९] वैवाहिकमहोत्सवकरणं । वलरामा-
दीनां द्वारकां प्रतिनिवर्तनं । अभिमन्यू-
त्पत्तिः । द्रौपद्याः पञ्चपुत्रोत्पत्तिः ।

समाप्तं हरणाहरणपर्व ॥ १७ ॥

अथ खाण्डवदाहपर्व ॥ १८ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२४८-२५३) ॥ श्लोकाः ॥ २६३ ॥

२४८ २२२ ४५ युधिष्ठिरस्य राज्यपरिपालनप्रकारव-
र्णनं । श्रीकृष्णेन सहार्जुनस्य यमुना-
यां जलक्रीडा । ब्राह्मणस्वरूपस्यामे-
स्तत्रागमनं ।

२४९ २२३ ८५ श्रीकृष्णार्जुनौ प्रत्यग्नेः प्रार्थना । श्वे-
तकिराजोपाख्यानं । अग्नेररुचिरो-
गप्राप्तिः । खाण्डवदाहार्थं यतितवतो-
मेस्तत्रत्यैः सत्त्वैर्निर्वापणं ।

२५० २२४ २१ अग्निना श्रीकृष्णार्जुनौ प्रत्यागमनं ।
अर्जुनेनाग्निप्रतिदिव्यानां धनुरादीनां
याचनं ।

२५१ २२५ ३८ अग्निनाऽर्जुनाय रथादीनां समर्पणं ।
खाण्डवदाहारंभः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२५२ २२६ २२ खाण्डवदाहं दृष्ट्वा त्रसैर्देवैः प्रार्थितेने-
न्द्रेण जलवर्षणं ।

२५३ २२७ ५२ इन्द्राभिवृष्टस्य जलस्यार्जुनेन निवारणं ।
पुत्रं निगीर्याकाशमुत्पतन्त्यास्तक्षक-
भार्याया अर्जुनेन शिरश्छेदः । इन्द्रे-
ण तक्षकपुत्रस्याश्वसेनस्य मोचनं । इ-
न्द्रस्य श्रीकृष्णार्जुनाभ्यां युद्धं ।

समाप्तं खाण्डवदाहपर्व ॥ १८ ॥

अथ मयदर्शनपर्व ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(२५४-२६०) ॥ श्लोकाः ॥ २०५ ॥

२५४ २२८ ४७ देवेषु पराजितेष्वशरीरवाणीश्रवणेने-
न्द्रस्य निवृत्तिः । अर्जुनेन मयायाभय-
दानं ।

२५५ २२९ ३४ मन्दपालोपाख्यानं । तस्य शाङ्गार्थी
पुत्रचतुष्टयोत्पत्तिः । मन्दपालस्य स्वस्तु-
तात्पावकाद्वारलाभः ।

२५६ २३० २३ प्रज्वलदग्निदर्शनेन जरितायाः स्वपुत्रै-
स्संवादः ।

२५७ २३१ १८ जरितायाः स्थानान्तरगमनं ।

२५८ २३२ १५ जरितार्यादीनां चतुर्णां शार्ङ्गकाणां पर-
स्परसंवादः । स्तुत्याप्रसन्नेनाग्निना ते-
भ्योऽभयदानं । शार्ङ्गकाणां प्रार्थन-
याऽग्निना मार्जारानां दाहः ।

२५९ २३३ ३७ पुत्रांश्चिन्तयन्तं मन्दपालं प्रतिलपिता-
याः सासूयवचनं । अग्निशान्त्यनन्तर-
मात्मदिदृक्ष्वाऽऽगतं मन्दपालं प्रति-
भार्याया पुत्रैश्चोपालंभः ।

२६० २३४ २१ मन्दपालस्य सवैः सहान्यत्रगमनं । इ-
न्द्रस्य स्वलोकगमनं । अग्नेः स्वस्थान-
गमनं । श्रीकृष्णार्जुनमयानां नदीकूले-
उपवेशनं ।

समाप्तं मयदर्शनपर्व ॥ १९ ॥

आदिपर्वसंपूर्ण ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ २६० ॥ श्लोकाः ॥ १०८८९ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

सभापर्व ॥ २ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १०३ ॥ श्लोकाः ४३६७.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अथ मन्त्रपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १९ ॥

(१-१९) ॥ श्लोकाः ॥ ८४८ ॥

१	१	३२	मयेनार्जुनं प्रतिप्रत्युपकारस्वीकारप्रार्थना । श्रीकृष्णाज्ञायामयेनसभानिर्माणारम्भः ।
२	२	४०	द्वारकागच्छतःश्रीकृष्णस्ययुधिष्ठिरादिभिःसारथ्यादिकरणं । अर्धयोजनपर्यन्तंगतानांश्रीकृष्णपाण्डवानांपरस्परानुज्ञास्वस्वपुरगमनं ।
३	३	४०	सभानिर्माणसामर्थ्यानयनायबिन्दुसरःप्रतिमयस्यगमनं । गदाशङ्खाभ्यांसहमयस्यप्रत्यागमनं । तेनभीमार्जुनाभ्यांगदाशङ्खदानंसभानिर्माणं च ।
४	४	४७	युधिष्ठिरस्यसभाप्रवेशः ।
५	५	१३२	नारदेनयुधिष्ठिरंप्रतिकुशलप्रश्नव्याजेनराजनीतिकथनं ।
६	६	१९	नारदेनेन्द्रादिसभावर्णनप्रतिज्ञानं ।
७	७	३१	इन्द्रसभावर्णनं ।
८	८	४१	यमसभावर्णनं ।
९	९	३४	वरुणसभावर्णनं ।
१०	१०	४१	कुबेरसभावर्णनं ।
११	११	६२	ब्रह्मसभावर्णनं ।
१२	१२	३९	हरिश्चन्द्रकथा । राजसूयप्रशंसा । युधिष्ठिरंप्रतिपाण्डुसन्देशकथनपूर्वकंनारदस्यगमनं ।
१३	१३	६०	युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णंप्रतिराजसूयार्थदत्तप्रेषणं । श्रीकृष्णस्येन्द्रप्रस्थंप्रतिगमनं ।
१४	१४	८०	जरासन्धशौर्यैकधनादिरूपंश्रीकृष्णवाक्यं ।
१५	१५	२७	राजसूयविषयेश्रीकृष्णयुधिष्ठिरभीमादीनांसंवादः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

१६	१६	१७	युधिष्ठिरार्जुनयोर्भाषणं ।
१७	१७	६५	वृहद्रथराजोपाख्यानं । जरासन्धोत्पत्तिः ।
१८	१८	१३	जरायाःस्वस्वरूपमभिधायान्तर्धानं ।
१९	१९	२८	जरासन्धस्यराज्याभिषेकः । वृहद्रथस्यस्वर्गगमनं । श्रीकृष्णेनजरासन्धस्यस्वस्मिन्वैरकारणकथनं ।

समाप्तमन्त्रपर्व ॥ १ ॥

अथ जरासन्धवधपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(२०-२५) ॥ श्लोकाः ॥ ३०९ ॥

२०	२०	३०	भीमार्जुनाभ्यांसहश्रीकृष्णस्यमागधपुरगमनं ।
२१	२१	६१	जरासन्धसमीपगतानांश्रीकृष्णभीमार्जुनानांजरासन्धेनसहविवादः ।
२२	२२	४६	जरासन्धस्यभीमेनसहयुद्धोद्यमः ।
२३	+	३७	श्रीकृष्णजरासन्धयोर्वैरकारणकथनं ।
२४	२३	३९	भीमजरासन्धयोःस्वस्वयनपूर्वकंयुद्धारंभः । श्रीकृष्णप्रोत्साहितस्यभीमस्यजरासन्धवधोद्यमः ।
२५	२४	९६	जरासन्धवधः । तेनबन्दीकृतानां राज्ञांश्रीकृष्णेनमोचनं । तत्पुत्रेणसहदेवेनश्रीकृष्णाज्ञयापितुरौर्ध्वदैहिककरणं । सहदेवंराज्येभिषिच्यश्रीकृष्णभीमार्जुनानामिन्द्रप्रस्थगमनं । जरासन्धवधश्रवणहृष्टेनयुधिष्ठिरेणपूजितस्यश्रीकृष्णस्यद्वारकागमनं ।

समाप्तजरासन्धवधपर्व ॥ २ ॥

अथ दिग्विजयपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(२६-३५) ॥ श्लोकाः ॥ ४२४ ॥

२६	२५	१३	संक्षेपेणार्जुनादीनांदिग्विजयकथा ।
२७	२६	२५	अर्जुनदिग्विजयेभगदत्तादिग्विजयः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

२८	२७	२९	अर्जुनेननानादेशविजयः ।
२९	२८	८०	अर्जुनेनकिंपुरुषादिखण्डविजयः ।
३०	२९	१६	भीमेनप्राचीदिग्विजयेपाम्नालदेशग- मन ।
३१	३०	३१	प्राचीदिशंनिर्जित्यभीमस्यप्रतिनिव- र्तनं ।
३२	३१	८२	वक्षिणदिग्विजयेसहदेवस्यशूरसेनादि- विजयः । माहिष्मत्यानीलेनसहयुद्धं । नीलस्याग्निसाहाय्यकरणकारणक- थनं । सहदेवस्तुत्यातुष्ट्यामेराज्ञया- नीलेनसहदेवस्यसत्कारः । विभीष- णात्करग्रहणार्थंलङ्कां प्रतिघटोत्कचप्रे- षणं ।
३३	+	३२	सहदेवस्यद्राविडपाण्ड्यदेशगमनं ।
३४	+	९६	स्मरणमात्रागतस्यघटोत्कचस्यलङ्का- प्रेषणवृत्तान्तस्यविस्तरेणकथनं । श्री- कृष्णेगौरवेणविभीषणेनकरदानं । वि- भीषणात्करमाहृतवताघटोत्कचेनसह सहदेवस्यप्रतिनिवर्तनं ।
३५	३२	२०	नकुलस्यपश्चिमदिग्विजयः ।

समाप्तदिग्विजयपर्व ॥ ३ ॥

अथ राजसूयपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(३६-३८) ॥ श्लोकाः ॥ १०५ ॥

३६	३३	५६	द्वारकायाआगतस्यश्रीकृष्णस्याज्ञया- यज्ञसामग्रीसंपादनोपक्रमः । द्वैपाय- मेनऋत्विगानयनं । ब्राह्मणक्षत्रिया- णामामन्त्रणायदूतप्रेषणं । धृतराष्ट्राद्या- मन्त्रणायनकुलगमनं । यज्ञदीक्षा ।
३७	३४	२८	आमन्त्रितानां सर्वेषामागमनं ।
३८	३५	२१	आगतान्भीष्मादीन्संमान्यतत्तदधि- कारेषुतेषांतेषांनियमनं । राजसूय- यागः ।

समाप्त राजसूयपर्व ॥ ४ ॥

अथार्घाहरणपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ २४ ॥

(३९-६२) ॥ श्लोकाः ॥ ८५० ॥

३९	३६	५८	अभिषेचनदिनेब्राह्मणादीनामन्तर्वे- दिप्रवेशः । भूभारक्षणेनारदचि- न्तनं । पूर्वसंक्षिप्तोक्तायाःश्रीकृष्णा- गमनकथायाःकिंचिद्विस्तरेणकथनं । सहदेवेनभीष्माह्वयाश्रीकृष्णस्याप्रपू-
----	----	----	--

			जाकरणं । शिशुपालेनश्रीकृष्णस्या- प्रपूजाऽसहनं ।
४०	३७	३१	शिशुपालेनानेकधाश्रीकृष्णोपालंभन- पूर्वकंसभातोनिर्गमनं
४१	३८	३४	शिशुपालंसान्ख्यन्तंयुधिष्ठिरंनिवार्य भीष्मेणश्रीकृष्णमाहात्म्यकथनं ।
४२	+	९	श्रीकृष्णस्याप्रपूजामसहमानानांशिर- सिपदमाहितमितिसहदेववचःश्रवणे- नशिशुपालस्यकोपोदयः ।
४३	+	२७	श्रीकृष्णमहिम्नोविस्तरेणकथनायभी- ष्मंप्रतियुधिष्ठिरप्रार्थना । भीष्मेणवि- ष्णोर्जगत्सृष्टिकथाकथनं ।
४४	+	२९	मधुकैटभवधकथा ।
४५	+	१७	वराहावतारकथा ।
४६	+	६६	हिरण्यकशिपुकथा । श्रीवृत्सिंहाव- तारः ।
४७	+	३१	वामनावतारः । त्रिविक्रमावतारः ।
४८	+	२४	दत्तात्रेयावतारः ।
४९	+	३१	परशुरामावतारः ।
५०	+	४७	रामावतारकथा ।
५१	+	५०	युधिष्ठिरेणविस्तरेणश्रीकृष्णकथाकथ- नप्रार्थना । भूम्यास्वभारावतरणंप्रा- थितस्यविष्णोर्भूमावतारनिर्धारणं ।
५२	+	३६	विष्णुनाभूमावृत्तपत्तयेदेवानामाज्ञापनं। श्रीकृष्णावतारः । शकटासुरवधः । यमलार्जुनभङ्गः ।
५३	+	३३	श्रीकृष्णेनकालियमर्दनं । बलरामेण धेनुकासुरहननं । श्रीकृष्णेनगोवर्ध- नोद्धरणं । अरिष्टासुरादिहननं । कंस- हरनं ।
५४	+	३३	श्रीकृष्णेनसान्दीपिन्याचार्याद्विद्या- भ्यासः । सान्दीपिनिनागुरुदक्षिणा- त्वेनमृतपुत्रानयनंचोदितेनश्रीकृष्णेन खोजी वितस्यपुत्रस्यगुरवेसमर्पणं । ज- रासन्धपराजयः ।
५५	+	४१	श्रीकृष्णस्यमधुरांखत्वाद्वारकागमनं । नरकासुरप्रतापवर्णनं । नरकासुर- वधः । धरणीदेव्याश्रीकृष्णायकुण्डल- समर्पणं
५६	+	४९	श्रीकृष्णस्यनरकंनिहृततदीयधनरत्ना- दिकंसतोत्तरषोडशसहस्रस्त्रीसहितंम- णिपर्वतचगरुडमारोप्यस्वर्गलोकग-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- मनं । अदिलैकुण्डलादिसमर्पणं ।
शक्त्यासत्कृतयासत्यभामयासहद्वार-
कांप्रतिप्रत्यागमनं ।
- ५७ + ६३ द्वारकावर्णनं । रुक्मिणीसत्यभामादि-
गृहवर्णनं । श्रीकृष्णेनस्वर्गादानीतस्य-
पारिजातस्यप्रतिष्ठापनं ।
- ५८ + ३३ बन्धुभ्योवितादिदानं । इन्द्रस्यश्री-
कृष्णचरित्रप्रशंसनपूर्वकंद्वारकातःस्व-
लोकगमनं ।
- ५९ + १८ श्रीकृष्णेनाहूतविभूतिविलोकनायदेव-
कीरुक्मिण्यादिस्त्रीणामागमनं । स्वद-
र्शनार्थमागतायायशोदासुतायाः श्री-
रामकृष्णाभ्यांस्तकारः ।
- ६० + वाणासुरेणस्वतनययोषयासहगृह-
रममाणस्यानिरुद्धस्यकारागृहप्रापणं ।
नारदाद्विदिततद्वृत्तान्तेनश्रीकृष्णेनवा-
णंनिर्जिलोषयासहानिरुद्धानयनं ।
- ६१ + ३४ भीष्मेणश्रीकृष्णमाहात्म्योपसंहारः ।
- ६२ ३९ १८ भीष्मवाक्योपरमेसहदेवेनश्रीकृष्णपू-
जाविरुद्धभाषिणोवधेप्रतिज्ञातेराज्ञांतू-
ष्णीभावः । सहदेवमूर्ध्निपुष्पवृष्टिः ।
नारदेनश्रीकृष्णानर्चकस्यनिन्दनं । स-
हदेवेनसभ्यपूजनपूर्वकंक्रमसमापनं ।
शिशुपालेनयज्ञविघातायराज्ञां प्रोत्सा-
हनं

समामर्घाहरणपर्व ॥ ५ ॥

अथ शिशुपालवधपर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(६३-७२) ॥ श्लोकाः ॥ ४०२ ॥

- ६३ ४० १५ राज्ञारणोद्यमाद्विभ्यतोयुधिष्ठिरस्यभी-
ष्मेणसमाश्वासनं ।
- ६४ ४१ ५२ शिशुपालेनभीष्मस्तुतकृष्णचरित्रापह-
सनपूर्वकंभीष्मोपालभनं ।
- ६५ ४२ २१ श्रीकृष्णनिन्दाश्रवणेनशिशुपालजिघां-
सयोत्पततोभीमस्यभीष्मेणनिवर्तनं ।
- ६६ ४३ २५ भीष्मेणशिशुपालस्यबाल्यचरित्रक-
थनं ।
- ६७ ४४ ४२ शिशुपालेनभीष्मगर्हणं । इतरराजानां-
प्रशंसनं च । भीष्मेणराज्ञामपमान-
करणं ।
- ६८ { ४५ } ३९ भीष्मवाक्यात्कुपितेनशिशुपालेनस-
र्वात्राज्ञःसंनाहयुद्धायकृष्णाह्वानं । श्री-
कृष्णेनस्वस्मिंश्शिशुपालेनकृतानामप-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- राधानांकथनं । श्रीकृष्णभीत्यासर्वपा-
थिवपलायनं । एकाकिनःशिशुपाल-
स्यश्रीकृष्णप्रतियुद्धायागमनं ।
- ६९ + ५३ शिशुपालेयुद्धायसन्नद्धेसत्युत्पातदर्श-
नेनभीतस्ययुधिष्ठिरस्यश्रेनारदेनत-
त्फलकथनं ।
- ७० { ४५ } ६६ श्रीकृष्णशिशुपालयोर्युद्धं । शिशुपा-
लवधः ।
- ७१ + ५० विस्तरेणराजसूयवर्णनं ।
- ७२ { ४५ } ३९ युधिष्ठिरेणव्यासादीनांपूजनं । राज्ञां
३७-६८ } युधिष्ठिरमामन्त्र्यस्वदेशगमनं । श्री-
कृष्णस्यद्वारकांप्रतिगमनं ।

समाप्तं शिशुपालवधपर्व ॥ ६ ॥

अथ द्यूतपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायाः ॥ २२ ॥

(७३-९५) ॥ श्लोकाः ॥ ९९२ ॥

- ७३ ४६ ३६ व्यासंप्रतियुधिष्ठिरेणोत्पातफलप्रश्ने
तेनतत्कथनपूर्वकंकैलासगमनं । व्या-
सोक्तंभ्रातृपुनिवेद्यशोचतोयुधिष्ठिर-
स्यार्जुनेनसमाश्वासनं । युधिष्ठिरेण
समयकरणं ।
- ७४ ४७ ३९ युधिष्ठिरसभायांदुर्योधनेनिर्जलदेशे
जलभ्रमेणपरिधानमुत्कर्षतिसतितथा
सजलदेशेस्थलभ्रान्त्याऽनवधानगम-
नेनजलेपतचित्तसतिभीमादिभिरुप-
हासः । चिन्तातान्तंदुर्योधनंप्रतिश-
कुनिनाचिन्ताहेतुप्रश्नेदुर्योधनेनतत्क-
थनपूर्वकंभृतराष्ट्रेस्वदुःखनिवेदनाय
शकुनिंप्रतिचोदनं ।
- ७५ ४८ २५ शकुनिनापाण्डवानांपौरुषेणाजयत्व-
कथनपूर्वकंभूतेनजेष्यामीतिसमाश्वा-
सनं ।
- ७६ ४९ ८५ शकुनिनादुर्योधनस्यचिन्तयाकार्श्या-
दिकंबोधितेनभृतराष्ट्रेणदुर्योधनंप्रति-
चिन्ताकारणप्रश्नः । दुर्योधनेनतत्क-
थनपूर्वकंभृतराष्ट्रंप्रतिभूताभ्यनुज्ञान-
प्रार्थनं । भृतराष्ट्रेणभूतसभानिर्माणा-
ज्ञापनपूर्वकंपाण्डवानयनायविदुरचो-
दनं ।
- ७७ ५० ३८ विस्तरेणद्यूतवृत्तान्तकथनं । विस्त-
रेणद्यूतनिषेधनं । दुर्योधनेनभृतराष्ट्रं-
प्रतिभीमादिकृतस्वापहासादिकथनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ७८ { ५१ } १२८ दुर्योधनेन धृतराष्ट्रसमीपेषु धिष्ठिराय
नानादेशीयराजोपाहतोपायनवर्णनं ।
७९ ५२ २६ दुर्योधनेन धृतराष्ट्रसमीपे राजसूयव-
र्णनं ।
८० ५४ १४ धृतराष्ट्रेण दुर्योधनं प्रति पाण्डवेषु द्वेषनि-
पेधनं ।
८१ ५५ २१ दुर्योधनेन धृतराष्ट्रोक्तिप्रतिकूलभाषणं ।
८२ { ५६ } २९ शकुनिना द्यूताय दुर्योधनं प्रोत्साहनं ।
{ ५७ } धृतराष्ट्राज्ञया सभानिर्माणं । पाण्डवा-
नयनाय विदुरप्रेषणं ।
८३ ५८ ६३ विदुरस्येन्द्रप्रस्थगमनं । पाण्डवानां
हास्तिनपुरगमनं ।
८४ ५९ २१ शकुनियुधिष्ठिरयोः संवादः । द्यूतनि-
धारणं ।
८५ ६१ ४० भीष्मद्रोणादीनां द्यूतसभाप्रवेशः । द्यू-
तोपक्रमः । युधिष्ठिरेण पणीकृतानां
सर्ववस्तूनां शकुनिनाऽपहारः ।
८६ { ६२ } २७ विदुरेण धृतराष्ट्रं प्रति दुर्योधननिन्दापूर्व-
कं द्यूतोपरमचोदनं ।
८७ ६३ २० दुर्योधनेन विदुरोपालम्भः । विदुरेण
धृतराष्ट्रस्य हितोपदेशः ।
८८ ६५ ४६ सपत्नीभ्रातृकस्य युधिष्ठिरस्य शकुनिना
पराजयः ।
८९ { ६६ } ६७ दुर्योधनासनेन द्रौपद्याः सभाप्रत्यानयनं ।
{ ६७ } सभ्यान् प्रतिद्रौपदीप्रश्नाः ।
९० ६८ ९२ भीमसेनवचनं । विकर्णवचनं । दु-
श्शासनेन द्रौपदीवस्त्रापहारः । श्रीकृष्ण-
प्रसादाद् द्रौपद्याः वस्त्राक्षिप्रादुर्भावः ।
विदुरवचनं ।
९१ ६९ २१ द्रौपदीवचनं । युधिष्ठिरेणैव द्रौपदी-
प्रश्नस्योत्तरं वक्तव्यमिति भीष्मवचनं ।
९२ { ७० } ८४ दुर्योधनवचनं । दुर्योधनेन द्रौपदी-
प्रतिनिजोरौप्रदर्शिते भीमेन तद्भेदनप्र-
तिज्ञा । अर्जुनादिभिः कर्णादिहननप्र-
तिज्ञा । द्रौपद्यादुर्योधनादीनां शापदा-
नसमयेऽन्तरिक्षात्पुष्पवृष्टिः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ९३ { ७१ } ३५ कुप्यतोर्जुनस्य युधिष्ठिरेण परिसन्तवनं ।
{ ७२-७३ } धृतराष्ट्रेण वरं वरयेति द्रौपदीं प्रति चोदनं ।
तत्प्रार्थनया धृतराष्ट्रेण युधिष्ठिरादीना-
मदासत्त्वकथनं ।
९४ ७२ १७ कर्णप्रलपितं । कुद्वंभीमं निवारय युधि-
ष्ठिरस्य धृतराष्ट्रसमीपगमनं ।
९५ ७३ १८ धृतराष्ट्रानुज्ञया सभ्रातृकस्य युधिष्ठिर-
स्येन्द्रप्रस्थगमनं ।

समाप्तं द्यूतपर्व ॥ ७ ॥

अथानुद्यूतपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(९६-१०३) ॥ श्लोकाः ॥ ४३७ ॥

- ९६ { ७४ } ७१ दुर्योधनेन पाण्डवानां शौर्यकथनं । दु-
{ ७५-७६ } र्योधनेन धृतराष्ट्रं प्रतिकर्तव्यीर्जुनक-
थाकथनं ।
९७ { ७४ } १०२ कर्तव्यीर्जुनकथासमापनं । दुर्यो-
{ ७५-७६ } धनबोधनेन धृतराष्ट्रस्य पुनर्द्यूताय पा-
ण्डवानयनाभ्यनुज्ञा ।
९८ ७६ २९ निजनगरं गच्छतो युधिष्ठिरस्य मध्येमा-
र्गदूताह्वानेन पुनः प्रतिनिवृत्त्यद्यूतसभा-
प्रवेशः । अनुद्यूते पियुधिष्ठिरस्य शकु-
निना पराजयः ।
९९ ७७ ४८ वनाय प्रस्थितान् पाण्डवान् प्रतिदुश्शा-
सनकृतापहासः । पाण्डवानां बहुप्रति-
ज्ञाकरणपूर्वकं धृतराष्ट्रसमीपगमनं ।
१०० ७८ २५ युधिष्ठिरेण वनगमनाय भीष्मायामन्त्र-
णं । पाण्डवान् प्रति विदुरवचनं ।
१०१ ७९ ६७ पाण्डवानां वनप्रस्थानेन खिद्यतां पौरा-
णां वचनानि । द्रौपदीं प्रति कुन्तीवच-
नानि ।
१०२ ८० ५६ विदुरेण धृतराष्ट्रं प्रति पाण्डवानां वनप्र-
स्थानसमये चेष्टाविशेषकथनपूर्वकं तत्त-
दभिप्राया विष्करणं । द्रोणेन दुर्योधना-
य हितोपदेशः ।
१०३ ८१ ३९ धृतराष्ट्रसंजयसंवादः ।

समाप्तमनुद्यूतपर्व ॥ ८ ॥

सभापर्वचसंपूर्ण ॥ २ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

००००

वनपर्व ॥ ३ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ २१ ॥ अध्यायाः ॥ ३१५ ॥ श्लोकाः ॥ १२४७६ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ किर्मीरवधपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(१-११) ॥ श्लोकाः ॥ ४६६ ॥

१	१	४७	युधिष्ठितानां पाण्डवानां वनं प्रति प्रस्थानं । पौरैः पाण्डवानुगमनं । युधिष्ठिरेण तेषां प्रतिनिवर्तनं । पाण्डवानां सायं गङ्गातीरगमनं ।
२	२	८४	युधिष्ठिरेण स्वानुयायिनो ब्राह्मणान् प्रति तद्भरणस्य दुष्करत्वं कथनपूर्वकं प्रतिनिवर्तनं प्रार्थना । ब्राह्मणैः स्वयमेवात्मभरणपूर्वकं सहवासनिश्चये कथिते युधिष्ठिरेण स्वस्य तद्भरणाशक्तिचिन्तनेन विषादाधिगमः । शौनकेन तं प्रतिपसा ब्राह्मणभरणशक्तिसंपादनचोदना ।
३	३	८९	युधिष्ठिरेण सूर्यस्तुतिः । स्तोत्रप्रसन्नैः सूर्येण युधिष्ठिरायाः क्षयपात्रदानं ।
४	४	२६	हितं ब्रूहीति शृतराष्ट्रेण पृष्टे सति विदुरेण पाण्डवानां पुनराज्यस्थापनविधानं । ततो शृतराष्ट्रं तेन विदुरेण पाण्डवान् प्रतिप्रस्थानं ।
५	५	२२	विदुरस्य काम्यकवने पाण्डवसमागमः । तत्र स्वागमनकारणनिवेदनं ।
६	६	२५	विदुरवियोगखिन्नेन शृतराष्ट्रेण तदाह्वानाय सज्जयप्रेषणं । विदुरेण पुनर्नृतराष्ट्रं प्रत्यागमनं ।
७	७	२४	विदुरस्य पुनरागमनेन खिद्यता दुर्योधनेन कर्णादिभिस्सहालोचनं । कर्णादिषु पाण्डवजिघांसया प्रस्थितेषु तदासमागतेन व्यासेन तेषां प्रतिषेधनं ।
८	८	१२	व्यासेन शृतराष्ट्रं प्रति पाण्डवैस्सहशमविधानं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

९	९	२३	व्यासेन सुरभ्युपाख्यानकथनं ।
१०	१०	३९	शृतराष्ट्रेण दुर्योधनानुशासनं प्रार्थितेन व्यासेन तत्रागमिष्यन्तं मैत्रेयं प्रति तत्प्रार्थनाविधानपूर्वकं स्वावासगमनं । तत्र मैत्रेयागमनं । तद्वाक्यश्रवणेन दुर्योधनेनोर्वास्फालनपूर्वकं हासे मैत्रेयेण भीमगदया तवोरुभेदोभूयादिति शापदानं ।
११	११	७५	मैत्रेयचोदितेन विदुरेण शृतराष्ट्राय भीमसेनकृत किर्मीरवधप्रकारकथनं ।

समाप्तं किर्मीरवधपर्व ॥ १ ॥

अथार्जुनाभिगमनपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २६ ॥

(१२-३७) ॥ श्लोकाः ॥ १०९५ ॥

१२	१२	१३१	श्रीकृष्णेन स्त्रीयैः सह पाण्डवसमीपगमनं । अर्जुनेन श्रीकृष्णस्तवनं । स्वदुःखनिवेदनपूर्वकं रुदन्याद्रौ पथाः श्रीकृष्णेन समाश्वासनं ।
१३	१३	१७	श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति तद्व्यसनस्य द्वारकायां स्वस्यासां निश्चये तु कृत्व कथनेन समाश्वासनं ।
१४	१४	२२	श्रीकृष्णेन साल्वेन सह युद्धस्य स्थानागमने हेतुत्वकथनं ।
१५	१५	२२	श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति साल्वसमागमसमये उपसेनकृत द्वारकारक्षणप्रकारकथनं ।
१६	१६	३३	साल्वयादवयुद्धवर्णनं ।
१७	१७	२५	साल्वप्रयुक्तयुद्धवर्णनं ।
१८	१८	३३	साल्वबाणाभिहत्या प्रयुक्ते मूर्छिते सारथिनारणाङ्गणादन्यतोरथयापनं । ततः प्रतिबुद्धेन प्रयुक्तेन सारथिप्रतिसविषादोक्तिः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १९ १९ २७ प्रयुन्नपराजितस्यसाल्वस्यरणादप-
यानं ।
- २० २० ४२ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिस्वस्यसाल्वेन-
सहयुद्धप्रकारकथनं ।
- २१ २१ ३० श्रीकृष्णसाल्वयोर्युद्धं । साल्वेनस्वमा-
यामृष्टस्यवमुदेवस्यशिरश्छेदनप्रदर्श-
नेनश्रीकृष्णस्यव्यामोहनं । ततोमुहू-
र्तात्प्रतिबुद्धस्यश्रीकृष्णस्यस्वानुभूतस्य
मायिकत्वाध्यवसायः ।
- २२ २२ ५४ श्रीकृष्णेनस्वेनसाल्वसंहारकथनं । त-
तःश्रीकृष्णस्यसुभद्राभिमुख्यंसाह
द्वारकागमनं । धृष्टद्युम्नेनद्रौपदे-
यानादायस्वपुरगमनं ।
- २३ २३ १३ पाण्डवैःसमाश्वासनपूर्वकंपौराणांप्र-
तिनिवर्तनं ।
- २४ २४ २६ पाण्डवानांद्रैतवनप्रवेशः ।
- २५ २५ १९ मार्कण्डेयेनपाण्डवानुपेत्यधर्मोपदेश-
पूर्वकमुत्तरदिग्गमनं ।
- २६ २६ २५ दालम्ब्येनयुधिष्ठिरं प्रतिब्राह्मणस्यक्षत्र-
वृद्धिकारणत्वकथनं । महर्षीणांयुधि-
ष्ठिराभिगमनं ।
- २७ २७ ३९ द्रौपद्याःसविषादवचनं ।
- २८ २८ ३८ द्रौपद्यायुधिष्ठिरं प्रति कालभेदेनक्षमा-
कोपयोरवश्याश्रयणीयत्वकथनं । त-
दुदाहरणतयाबलिप्रह्लादसंवादानुवा-
दः । प्रकृतैकोपस्यावश्याश्रयणीयत्वो-
क्तिः ।
- २९ २९ ५५ युधिष्ठिरेणकोपेबहुदोषोद्भावनपूर्वकं
क्रोधगर्हणं ।
- ३० ३० ४३ द्रौपद्यायुधिष्ठिरं प्रति धर्मादितोपिविधे-
रेवप्राबल्योपपादनं ।
- ३१ ३१ ४२ युधिष्ठिरेणद्रौपदीं प्रति धर्मस्यसाफ-
ल्योपपादनं ।
- ३२ ३२ ६२ द्रौपद्यायुधिष्ठिरं प्रतिब्राह्मणोक्तवृहस्प-
तिनीतिकथनं ।
- ३३ ३३ ९० भीमेनयुधिष्ठिरं प्रतिनीतिव्युत्पादनपूर्-
वकंयुद्धेनराज्यहरणस्यकर्तव्यत्वोक्तिः ।
- ३४ ३४ ६२ युधिष्ठिरेणभीमं प्रतिस्वेनप्रतिज्ञायादु-
स्त्यजत्वोक्तिपूर्वकंप्रतिज्ञातकालावसा-
नप्रतिपालनविधानं ।
- ३५ ३५ ३५ भीमेनयुधिष्ठिरं प्रतिसोपपत्तिकंवनवा-
सापूरणेनैवदुर्योधननिग्रहचोदना ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ३६ ३६ ४५ तत्कालागतेनव्यासेनयुधिष्ठिरायप्रति-
स्मृतिविद्योपदेशः । युधिष्ठिरेणव्यास-
वचनात्परिजनैःसहद्वैतवनात्काम्यक-
वनगमनं ।
- ३७ ३७ ९४ युधिष्ठिरेणार्जुनायव्यासोपदिष्टम-
न्त्रोपदेशपूर्वकमस्त्रग्रहणायस्वर्गप्रति-
स्यप्रस्थापनं । प्रस्थितेनार्जुनेनेन्द्र-
कीलपर्वतेतपश्चरणं । तत्रमुनिरूप-
स्येन्द्रस्यदर्शनं । दिव्यास्त्रदानंयाचि-
तेनेन्द्रेणार्जुनंप्रतिपसार्द्धप्रसादना-
नन्तरमस्त्रलाभायस्वर्गागमनचोदना ।

समाप्तमर्जुनाभिगमनपर्व ॥ २ ॥

अथ कैरातपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ४ ॥

(३८-४१) ॥ श्लोकाः ॥ १९८ ॥

- ३८ ३८ ३५ अर्जुनेनहिमवच्छिखरेतपश्चरणं ।
पार्थतपोभीरुभिर्महर्षिभिःप्रार्थितेनम-
हादेवेनाश्वासनपूर्वकमृषीणांप्रति-
निवर्तनं ।
- ३९ ३९ ८५ किरातरूपिणारुद्रेणसहार्जुनस्ययुद्धं ।
तद्युद्धतोपितेनतेनार्जुनाश्वासनं ।
- ४० ४० २८ महादेवेनपार्थायस्वप्रस्तगाण्डीवादि-
दानंपाशुपतास्त्रप्रदानं ।
- ४१ ४१ ५० यमवरुणकुबेरैरर्जुनायास्त्रप्रदानं । अ-
र्जुनंप्रतिशक्रेणस्वर्गागमनचोदना ।

समाप्तं कैरातपर्व ॥ ३ ॥

अथेन्द्रलोकाभिगमनपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(४२-४८) ॥ श्लोकाः ॥ ३०६ ॥

- ४२ ४२ ४२ पार्थेनमातलिसमानीतरथारोहणेन
स्वर्गगमनं ।
- ४३ { ४३ } ४३ इन्द्रेणार्जुनस्यसबहुमानंस्वार्थासनारो-
पणं
- ४४ { ४५ } ७९ उर्वेद्यामर्जुनस्यानुरागोत्प्रेक्षिणाशक्रे-
णचित्रसेनद्वारातस्यास्तंप्रतियापनं ।
तथास्वप्रार्थनंयर्थीकृतवतेपार्थायह्री-
वोभवेतिशापः । शक्रेणतच्छापस्या-
ज्ञातवासमात्रोपयोगितयापर्थवसानं ।
- ४५ ४७ ४३ इन्द्रेणस्वर्गमागतंलोमशंप्रतिपार्थम-
हिमानुवर्णनपूर्वकंयुधिष्ठिरायतद्वृत्ता-
न्तकथनप्रार्थना ।
- ४६ { ४८ } ४९ अर्जुनस्यपाशुपतास्त्रलाभस्त्रलोकग-
मनादिश्रवणेनपरिखियताधृतराष्ट्रेण
संजयाप्रेस्वपुत्रान्प्रतिपरिशोचनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ४७ ५० १२ पाण्डवानां वने भोज्यवस्तुकथनं ।
 ४८ ५१ ४६ धृतराष्ट्रेण पुत्रान् प्रतिपदिशोचनं । स-
 जयेन धृतराष्ट्रं प्रतिस्वस्वचारमुखा-
 त्पाण्डवदिदृक्ष्यावनंगतानां श्रीकृष्णा-
 दीनां दुर्योधनादिवधप्रतिज्ञाश्रवणक-
 थनं ।

समाप्तमिन्द्रलोकाभिगमनपर्व ॥ ४ ॥

अथ नलोपाख्यानपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ २९ ॥

(४९-७७) ॥ श्लोकाः ॥ ११२१ ॥

- ४९ ५२ ६४ भीमयुधिष्ठिरसंवादसमये बृहदश्वग-
 मनं । युधिष्ठिरं प्रति बृहदश्वेन नलोपा-
 ख्यानकथनारंभः ।
 ५० ५३ ३३ नलेन उपवने हंसग्रहणं । हंसेन दमय-
 न्तीसमीपेन लघुणानुवर्णनं ।
 ५१ ५४ ३१ नारदेनेन्द्रादीन् प्रति दमयन्तीस्वयं वर-
 कथनं । तत्स्वयं वरार्थमागच्छद्भिरि-
 न्द्रादिभिः पथि दृष्टस्य नलस्य दमयन्ती-
 घटनायां दूत्येन प्रेषणं ।
 ५२ ५५ २६ नलेन दमयन्त्यामिन्द्रादिनिदेशकथनं ।
 ५३ ५६ ३१ नलदमयन्तीसंवादः । नलेनेन्द्रादी-
 न् प्रति दमयन्तीवचननिवेदनं ।
 ५४ ५७ ५० स्वयं वरमण्डपेन्द्राग्नियमवरुणैर्नल-
 रूपधारणेन तत्पार्श्वे समुपवेशनं । द-
 मयन्त्यास्वगुणसंतुष्टेन्द्रादिप्रसादेन न-
 लस्यैव वरणं ।
 ५५ ५८ १५ दमयन्तीविवाहानन्तरं दिवं गच्छद्भि-
 रिन्द्रादिभिर्मध्ये मार्गकलिद्वारपर्योर्द-
 र्शनं । तैः स्वयं वरे दमयन्त्यानलवर-
 णं निवेदितेन द्वारद्वितीयेन कलिनान-
 लपराभवप्रतिज्ञानं ।
 ५६ ५९ २० कलिचोदनया पुष्करेण नलाह्वानं । न-
 लपुष्करयोरक्षदेवनं ।
 ५७ ६० २६ द्यूतेन लस्य पराजयः । दमयन्तीचो-
 दितेन सारथिना तत्पुत्रमिथुनस्य भीम-
 नगरप्रापणं ।
 ५८ ६१ ३७ नलदमयन्त्योर्वनप्रवेशः । हिरण्म-
 यशकुनिभिर्नलवस्त्रापहरणं ।
 ५९ ६२ ३० नलेन स्वपत्न्या दमयन्त्यावस्त्रार्थच्छेद-
 नपूर्वकं तां परित्यज्यापयानं ।
 ६० ६३ ३९ दमयन्त्याभजगरेण ग्रहणं । व्याधे-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- नाजगरवधः । तां कामयमानस्य व्या-
 धस्य दमयन्तीपातित्रयमहिभ्रामरणं ।
 ६१ ६४ १३२ नलमन्वेषयन्त्या दमयन्त्यावनमध्ये ह-
 स्य श्वरथसंकुलजनसार्थदर्शनं । तथा
 सार्थेन संभाषणं ।
 ६२ ३५ ७६ दमयन्त्यासार्थेन सह चेदिराजपुरं प्र-
 तिप्रस्थानं । वनमध्ये सरस्तीरशायि-
 नः सार्थस्य वनगजयूथेनोपमर्दः । क्रो-
 लाहलश्रवणेन दमयन्त्या जागरणं । ह-
 तावशिष्टेन सार्थेन सह दमयन्त्या चेदि-
 राजपुरगमनं । राजमात्रा दमयन्त्याः
 स्वान्तःपुराधिवासनं ।
 ६३ ६६ २६ दमयन्तीं परित्यज्याटव्यामटन्तं नलं प्र-
 तिवनवह्निवेष्टितेन कार्कोटकेनात्मपरि-
 रक्षणप्रार्थना । दावाभितो मोचितेन-
 कार्कोटकेन नलगान्त्रे दंशनेन वैरूप्यक-
 रणं । निजरूपप्राप्तायुपायोपदेशश्च ।
 ६४ ६७ २० कार्कोटकवचनात् नलेनायोध्यायां बाहु-
 कइतिस्वनामनिर्देशपूर्वकं घृतुपर्णनृप-
 समीपोपसर्पणं । ऋतुपर्णेन तत्ससार-
 थ्येनियोजनं ।
 ६५ ६८ ४४ भीमराजेन नलदमयन्त्यन्वेषणाय ना-
 नादेशेषु ब्राह्मणानां प्रस्थापनं । सुदेव-
 नाभ्राविप्रेण चेदिराजगृहे दमयन्तीद-
 र्शनं । विप्रेण सह बाष्पभाषमाणां दम-
 यन्तीं दृष्ट्वा राजमात्राविप्रं प्रति दमय-
 न्त्याः कुलशीलादिप्रश्नः ।
 ६६ { ६९ } २८ सुदेवेन दमयन्त्यास्तत्त्वं निवेदितयारा-
 जमात्रापिप्लुरुपलाञ्छनेन तत्त्वनिर्धार-
 णपूर्वकं तस्याः पितृपुरं प्रति प्रापणं
 ६७ { ६९ } २२ दमयन्तीप्रेषितैर्विप्रेस्तत्र तत्र नलान्वे-
 षणम् ।
 ६८ ७० २८ नलान्वेषिणा पर्णादनाभ्राद्विजेन ऋतु-
 पर्णगृहे बाहुकसाशे दमयन्तीवचना-
 नुवादः । तेन दमयन्तीवचनस्योत्तर-
 दानं । पर्णादेन विदर्भापुनरागत्य द-
 मयन्तीसकाशे बाहुकवचननिवेदनं ।
 दमयन्तीचोदनया सुदेवेनायोध्यामेत्य-
 ऋतुपर्णसकाशे दमयन्त्याः पुनः स्वयं-
 वरो भवितेति कीर्तनं ।
 ६९ ७१ ३९ ऋतुपर्णेन दमयन्तीस्वयं वराय बाहुकं-
 सारथ्येनियोज्यवाष्पेन सह विदर्भा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- नप्रतिप्रस्थानं । बाष्पेनबाहुकेसार-
ध्यर्काशस्यदर्शनेननलत्वसंभावना ।
- ७० ७२ ४४ बाहुकस्यसारध्यसामर्थ्यविस्मितेनऋ-
तुपर्णेनतंप्रतिपुञ्जीभूतबस्तुपरिसङ्ख्या-
नेस्वीयसामर्थ्यनिवेदनं । वृक्षशाखा-
स्यपर्णेपुनःपरीक्षणेनविस्मितेनलेना-
श्रहदयविद्यादानप्रतिज्ञानेनतदीयाक्ष-
हृदयादिविद्यास्वीकरणम् । ततो नल-
देहाद्बहिर्निस्सृतेनकलिनातस्यैवरदान-
पूर्वकंविभीतकवृक्षप्रवेशः ।
- ७१ ७३ ३६ ऋतुपर्णकुण्डिनपुरंप्रविष्टेतद्रथोपश्र-
वणेनदमयन्त्यातत्मारथानलत्वसंभा-
वना । ततस्त्वजिज्ञासयानलंप्रतिदू-
त्याःकेशिन्याःप्रस्थापनम् ।
- ७२ ७४ ३१ दमयन्तीप्रेषितयाकेशिन्याबाहुकेन-
संभाष्यदमयन्त्यैभाषणकालिकबाहु-
कविकारादिकथनम् ।
- ७३ ७५ २८ केशिन्याबाहुकस्यजलाभ्युत्पादनाद्य-
द्धृतकर्मनिवेदितयादमयन्त्यापुनःप-
रीक्षणायतंप्रतिपुत्रयोःप्रेषणं । बाहु-
केनसवाष्पंपुत्रयोःपरिरंभणं । केशि-
नींप्रतिस्वकर्मणःकारणान्तरकथनेना-
पहवक्ष्य ।
- ७४ ७६ ५८ दमयन्त्याबाहुकस्य केशिनीद्वाराख-
गृहानयनं । बाहुकदमयन्त्योःसंवादः ।
बाहुकेनखस्यनलत्वकीर्तनपूर्वकंकार्को-
टकानुस्मरणेनतद्वत्तवस्त्रपरिधानेतस्य-
निरूपप्रप्रादुर्भावः । ततो नलंप्रत्यभि-
जानन्त्यादमयन्त्यातत्परिरंभणं ।
- ७५ ७७ २० परेद्युःप्रभातेभीमराजेनस्नातालंकृत-
योर्नलदमयन्त्योर्दर्शनं । ऋतुपर्णेन-
नलंक्षमापयित्वातस्मादश्वविद्यापरिप्र-
हणपूर्वकंस्वपुरंप्रतिगमनं ।
- ७६ ७८ ३४ नलेनपुनःस्वपुरंप्रत्यागमनं । तथा-
पुनर्यत्नेनपुष्करं पराजित्यतस्तत्पुरं-
प्रतिस्थापनं ।
- ७७ ७९ ५३ पुष्करंनिष्कासितवतानलेनकुण्डिन-
पुरात्सपुत्रायादमयन्त्या आनयनपू-
र्वकंप्रजापालनेनसुखवासः । बृहदक्षे-
नयुधिष्ठिरायाक्षविद्योपदेशः । संक्षे-
पेणहृदिश्वद्रोपाख्यानकथनं ।

समाप्तं नलोपाख्यानपर्व ॥ ५ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ तीर्थयात्रापर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ ८० ॥

(७८-१५७) ॥ श्लोकाः ॥ २९१२ ॥

- ७८ ८० ३१ अर्जुनविनाभावेनकाम्यकवनेनिवास-
मरोचयानैःपाण्डवैस्तस्मान्निर्गमननि-
र्धारणं ।
- ७९ ८१ २६ युधिष्ठिरेणतत्रागतंनारदंप्रतिभूषाद-
क्षिण्येनतीर्थयात्राफलप्रश्नः । नार-
देनतत्कथनायपुलस्त्यभीष्मसंवादानु-
वादारंभः ।
- ८० ८२ १२८ पुलस्त्येनभीष्मंप्रतिपुष्करादितीर्थम-
हिमानुवर्णनं ।
- ८१ ८३ २०७ नानातीर्थमहिमानुवर्णनं ।
- ८२ ८४ १६३ नानातीर्थमहिमानुवर्णनं ।
- ८३ ८५ १३१ नारदेनयुधिष्ठिरंप्रतिभीष्मायपुलस्त्यो-
दिततीर्थमहिमानुवादपूर्वकमिष्टदेश-
गमनं ।
- ८४ ८६ २१ युधिष्ठिरेणधौम्यंप्रत्यर्जुनेनविनास्वस्य-
काम्यकवनवासानभिरुचिकथनपूर्वकं-
निवासायस्थानान्तरकथनप्रा-
र्थना ।
- ८५ ८७ २८ धौम्येनयुधिष्ठिरायप्राचीस्थनानाती-
र्थकथनं ।
- ८६ ८८ २८ दक्षिणदिक्स्थनानातीर्थकथनं ।
- ८७ ८९ १७ प्रतीचीस्थनानातीर्थकथनं ।
- ८८ ९० ३३ उदीचीस्थतीर्थकथनम् ।
- ८९ ९१ २६ लोमशेनन्द्रवचनाद्युधिष्ठिरंप्रतिपार्थ-
स्यपाशुपतादिप्राप्तिकथनपूर्वकमिन्द्र-
संदेशनिवेदनं ।
- ९० ९२ २६ लोमशेनयुधिष्ठिरंप्रतिस्वसाहिल्येनती-
र्थयात्राविधायकपार्थवचननिवेदनं ।
युधिष्ठिरेणलोमशाज्ञयाऽधिकपरिजन-
विसर्जनं ।
- ९१ ९३ ३० युधिष्ठिरेणलोमशादिभिःसहतीर्थ-
सेवनाद्यगमनं ।
- ९२ ९४ २४ लोमशेनयुधिष्ठिरंप्रतिधर्मार्थमयोःस-
मृज्यसमृद्धिलक्षणोदककारणत्वाभि-
धानं ।
- ९३ ९५ ३१ युधिष्ठिरादिभिःक्रमेणब्रह्मसरस्वीर्थग-
मनं । तत्रशमटेनगययज्ञवर्णनं ।
- ९४ ९६ ३० अगस्त्यचरितकथनारंभः । वातापी-
त्वलवृत्तान्तकथनं । लोपामुद्रोत्पत्तिः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ९५ ९७ २५ अगस्त्यलोपामुद्राविवाहः । अगस्त्ये-
नधनार्जनायप्रस्थानं ।
- ९६ ९८ २० अगस्त्यस्येत्वलंप्रतिगमनं ।
- ९७ { ९९ } ३९ इल्वलेनागस्त्यायमेषीकृतवातापिमां-
{ १-३३ } सपरिवेषणं । अगस्त्येनवातापिर्जाणी-
करणं । भीतेनेल्वलेनतस्मैधनदानं ।
स्वहननायान्वागतस्येत्वलस्यभस्मीक-
रणं । लोपामुद्रायामपत्योत्पादनं ।
- ९८ { ९९ } ३६ युधिष्ठिरेणभृगुतीर्थगमनम् । लोम-
{ ३४-७१ } शेनयुधिष्ठिरप्रतिपरशुरामस्यदाशरथि-
रामेणतेजोहरणप्रकारकथनं । परशु-
रामस्य भृगुतीर्थनिमज्जनेनपुनस्तेजो-
लामः ।
- ९९ १०० २५ वृत्रहननायदधीचशरीरास्थियाचनं ।
त्वष्ट्रादधीचास्थिभिर्वज्रायुधनिर्माणं ।
- १०० १०१ २३ इन्द्रेणवृत्रासुरहननं । ततःसमुद्रंप्रवि-
ष्टैर्दैत्यैर्जगद्विनाशाययत्नः ।
- १०१ १०२ २७ समुद्रान्तर्गतैर्दैत्यैरात्रौरात्रौबहिर्निर्ग-
त्यनिहतेषुऋषिगणेषुदेवैर्नारायणप्रति-
शरणगमनं ।
- १०२ १०३ २५ विष्णुनासमुद्रान्तर्हितदैत्यनिधनेसमु-
द्रशोषणस्योपायत्वंज्ञापितैर्दैवैर्ब्रह्मलोक-
गमनं । ब्रह्मचोदनयादेवैरगस्त्यप्रति-
सागरशोषणप्रार्थनं ।
- १०३ १०४ २५ लोमशेनयुधिष्ठिरप्रतिविन्ध्यगिरेरभि-
वृद्धेरगस्त्येनतन्निरोधस्यचकारणक-
थनं । देवैःसमुद्रशोषणार्थमगस्त्यप्रा-
र्थनं ।
- १०४ १०५ २१ अगस्त्येनसमुद्रसलिलेपीतेदेवैर्दैत्यहननं ।
- १०५ १०६ २५ ब्रह्मणादेवान्प्रतिभगीरथेनसमुद्रपूरण-
कथनं । युधिष्ठिरेणतत्प्रकारेपृष्टे-
लोमशेनतदुपोद्धातार्थसगरराजकथा-
कथनं ।
- १०६ { १०७ } ३१ सगरस्याश्वमेधेहयस्यादर्शनं । तद-
{ १-२९ } न्वेषणायभूमिंखनद्भिःसागरैःपाताले-
भगवतःकपिलस्यसमीपेहयदर्शनं ।
- १०७ { १०७ } ४५ कपिलेनस्वजिघांसांसागराणांभस्मी-
{ ३०-७० } करणं । अंशुमताकपिलप्रसाद्यहया-
नयनं । दिलीपेनगङ्गावतरणाययत्नः ।
- १०८ १०८ २८ भगीरथेनगङ्गाप्रतिपथश्चरणं । गङ्गा-
यावेगधारणायतदाज्ञयाशंकरतोषणं ।
- १०९ १०९ २२ शङ्करेणगङ्गाधारणं । भगीरथेनस्वप-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- थानुगतयागङ्गायापितुभ्यउदकदान-
पूर्वकंसागरपूरणं ।
- ११० { ११० } २२ युधिष्ठिरेणऋषभकूटगिरौनन्दापरन-
{ १-२१ } न्दानदीगमनं । लोमशेनऋषभमुनेर्न-
न्दायाश्वमहिमकथनं ।
- १११ { ११० } ३७ युधिष्ठिरेणऋष्यशृङ्गाश्रमगमनं । लो-
{ २२-५८ } मशेनऋष्यशृङ्गोत्पत्तिकथनं । लोम-
पादेनानावृष्टिनिवृत्तयेऋष्यशृङ्गान-
यनं ।
- ११२ १११ २४ विभाण्डकासंनिधानेतदाश्रमंप्रविष्ट-
यावेद्यायुवत्याऋष्यशृङ्गस्यप्रलोभनं ।
वेद्याविलासमुग्धचेतसंतुष्टप्रतिविभा-
ण्डकेनमोहकारणप्रभः ।
- ११३ ११२ १९ ऋष्यशृङ्गेणवेद्यायुवत्यामुनिकुमार-
त्वबुद्ध्याविभाण्डकंप्रतिस्वस्यमुनिकुमा-
रे आसक्तिरित्युक्तिः ।
- ११४ ११३ २५ पुनर्विभाण्डकासंनिधानेतदाश्रमंगत-
यागणिकयाऋष्यशृङ्गेऽङ्गदेशमानीते
महावृष्टेःप्रादुर्भावः । शान्तायाविवा-
हः । लोमपादेनक्रुद्धस्यविभाण्डकस्य-
प्रसादनं । ऋष्यशृङ्गेणतनयोत्पत्ति-
पर्यन्ततत्रस्थित्वाततोभार्ययासहनि-
जाश्रमाभिगमनं ।
- ११५ ११४ ३१ युधिष्ठिरेणनानाविधतीर्थगमनं । लो-
मशेनतत्तत्तीर्थार्थमहिमवर्णनं ।
- ११६ ११५ ४६ अकृतव्रणेनपरशुरामचरित्रकीर्तनारं-
भः । ऋचीकेनगाधिकन्यापरिणयनं ।
जमदग्न्युत्पत्तिः ।
- ११७ ११६ ३० जमदग्नेरेणकायांपरशुरामादीनामुत्प-
त्तिः । पितुर्नियोगाद्रामेणस्वमातृह-
ननं । रामप्रार्थनयाजमदग्निनारेणु-
कायाउज्जीवनं । कार्त्तवीर्यार्जुनेनजम-
दग्निहोमधेनुवत्सस्यापहारः । रामेण-
कार्त्तवीर्यवधः । तत्पुत्रैर्जमदग्नेर्वधः ।
- ११८ ११७ १८ परशुरामेणत्रिस्तप्तकृत्वोनिःक्षत्रियी-
करणं । युधिष्ठिरेणरामपूजनं ।
- ११९ ११८ २३ युधिष्ठिरेणप्रभासतीर्थगमनं । तत्र-
कृष्णादीनामागमनं ।
- १२० ११९ २२ बलभद्रेणभीष्मधृतराष्ट्रादिगर्हणं ।
- १२१ १२० ३३ सात्यकिनापाण्डवानपेक्षणेनस्वैरेवधा-
तैराष्ट्रादिहननपूर्वकंपाण्डवानांवनवा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

			साद्यवसानपर्यन्तमभिमन्योराज्येऽ- भिषेककरणोक्तिः । कृष्णेनतन्निषेधनं ।
१२२	१२१	२६	गयराज्यागवर्णनं । च्यवनेनशर्याति- याजनादिकथनं । युधिष्ठिरेणसविस्त- रंच्यवनचरित्रकीर्तनप्रार्थना ।
१२३	१२२	२७	सुकन्योपाख्यानप्रारंभः । शर्याति- नाच्यवनाश्रमगमनं । शर्यातिकन्य- यासुकन्ययावरुमीकाप्रस्थच्यवननय- नयुगलस्यकण्टकेनविभेदनं । च्यव- नकोपशमनायशर्यातिनातस्मैभार्या- त्वेनसुकन्यायाःप्रदानं ।
१२४	१२३	२६	अश्विभ्यांच्यवनाययौवनदानं ।
१२५	१२४	२५	च्यवनेनशर्यातेर्याजनं । च्यवनेना- श्विभ्यांसोमदानोद्यमेऽन्तरेणच्यवनहन- नायवज्रोद्यमनं । च्यवनेनतद्वाहुस्तं- भनपूर्वकतंप्रतिकृत्योत्सर्जनं ।
१२६	१२५	२६	इन्द्राभिष्टुतेनच्यवनेनकृत्वायास्तस्मा- न्निवर्तनपूर्वकंरुद्रादिषुविभजनं । सुक- न्योपाख्यानसमापनं ।
१२७	१२६	४८	सान्धातृचरित्रं ।
१२८	१२७	२१	जन्तुपाख्यानं । सोमकनामकस्यरा- ज्ञोजन्तुनामकपुत्रोत्पत्तिः । पिपीलि- कादृष्टस्यजन्तोर्मरणसमयदुःखसम- दुःखदर्शननिर्विण्णेनराज्ञाकृत्वजंप्र- तिबहुपुत्रोत्पादनोपायप्रश्नः ।
१२९	१२८	२२	जन्तुनामकपुत्रवपायाहोमेनसोमकरा- जस्यभार्याशतेपुत्रशतोत्पत्तिः । तेन- कर्मणाकृत्स्नजमानयोर्नरकेदुःख- प्राप्तिः ।
१३०	+	३४	युधिष्ठिरेणमार्कण्डेयाश्रमगमनं । लो- मशेनसंग्रहेणमार्कण्डेयचरित्रकथनं ।
१३१	१२९	२३	लोमशेनयुधिष्ठिरंप्रतिनानातीर्थमहि- मातुवर्णनं ।
१३२	१३०	२४	सरस्वत्यादितीर्थमहिमा । श्येनकपो- तोपाख्यानप्रारंभः ।
१३३	१३१	३६	श्येनीभूतादिन्द्राद्भीतस्यकपोतरूपधा- रिणोऽग्नेःशिवंप्रतिशरणागतिः । क- पोतरिरक्षिष्याराज्ञातत्प्रतिनिधित्वेन- स्वमांसस्यस्वगान्नादुत्कृत्यतुलारोपणं । तावताप्यपर्याप्तौस्वयमेवतुलारोहणं । तेनैन्द्राभ्योस्तोषः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१३४	१३२	२३	अष्टावक्रोपाख्यानं । कहीलस्यवन्दि- नाजलेनिमज्जनं । अष्टावक्रेणजनक- नगरंप्रतिगमनं ।
१३५	१३३	३२	अष्टावक्रद्वारपालकयोस्संवादः ।
१३६	१३४	४१	अष्टावक्रेणवादेपराजितस्यवन्दिनोज- लेनिमज्जनं । अष्टावक्रेणवरुणलोका- त्परावृत्तेनस्वपित्रामातुलेनचसहस्रा- श्रमगमनं । समज्ञाज्ञानादष्टावक्रस्य- ऋजुताप्राप्तिः ।
१३७	१३५	६१	यवक्रीतोपाख्यानं । तेनाध्ययनंविना- वेदाधिगमायइन्द्रंप्रतिपथश्चरणं । ते- नतस्मात्कथंचिद्वरग्रहणं । बालधुपा- ख्यानं ।
१३८	१३६	२०	यवक्रीतेनपरावसुभार्यायाबलात्कारे- णोपभोगः । रैभ्येणतद्धननायकृत्या- रक्षसोःसर्जनं । कृत्यायातत्कमण्डलु- हरणं । राक्षसेनयवक्रीतहननं ।
१३९	१३७	१९	भरद्वाजेनरैभ्यस्यापिज्येष्ठसुतेनहनन- रूपशापदानं । पुत्रमरणदुःखितेन- भरद्वाजेनतद्देहदहनपूर्वकमग्नौप्रवेशः ।
१४०	१३८	३०	परावसुनारात्रौकृष्णाजिनसंवीतस्यरै- भ्यस्यमृगभ्रमेणहननं । अर्वावसो- स्तपःप्रसादितेभ्यःसूर्यादिदेवेभ्यःरै- भ्यभरद्वाजयवक्रीतोजीवनादिवरला- भः । देवैरैभ्यादीनामुज्जीवनं ।
१४१	१३९	२०	युधिष्ठिरस्यकैलासादिगिरिप्रवेशः ।
१४२	१४०	२९	भीमेनद्रौपद्यादीनांवहनाङ्गीकारः । युधिष्ठिरस्यगन्धमादनंप्रतिप्रस्थानं ।
१४३	१४१	२९	युधिष्ठिरेणधनञ्जयप्रशंसनपूर्वकंगंध- मादनप्रवेशनिश्चयः ।
१४४*	१४२	६३	पाण्डवानांमन्दरगिरिगमनं । नरका- सुरास्थिदर्शनं । नरकासुरवधकथा । वराहावतारकथा ।
१४५	१४३	२३	पाण्डवानांगन्धमादनगमनेमध्येमार्गं महावृष्टेःप्रादुर्भावः । वृष्ट्युपरमान- न्तरंपुनःप्रस्थानं ।
१४६	१४४	२४	गन्धमादनमार्गेगमनाक्षमतयाऽधःप- तनेनमूर्च्छितायाद्रौपद्याःसलिलसेच-

* १४४ तमोऽध्यायोदाक्षिणात्यकोशेषुनदृश्यते । दृश्यतेच
औत्तराहादिकोशेष्वेव ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- नादिनाश्रमापनोदनं । भीमेनस्वेन-
घटोत्कचेनवातस्यावहनोक्तिः ।
- १४७ १४५ ५० भीमसेनस्मरणमात्रसंनिहितेनघटोत्क-
चेनद्रौपद्यावहनं । सर्वैर्नरनारायणा-
श्रममेत्यतत्रसुखेननिवासः ।
- १४८ १४६ १०१ कदाचनद्रौपद्यावाय्वानीताद्भुतसौग-
न्धिकपुष्पदर्शनं । तयातादृशबहुपु-
ष्पानयनंप्रार्थितेनभीमेनतदर्थनिर्ग-
मनं । भीमेनमध्येमार्गस्वमार्गनिरोध-
केनहनुमतासहसंवादः ।
- १४९ १४७ ३४ भीमेनस्वमार्गादपसरणंचोदितेनहनु-
मतातंप्रत्यपसरणेस्वस्याशक्तिकथनपूर्-
वकंस्वयमेवान्यतोवालापसारणेनगम-
नोक्तिः । प्रयत्नेकृतेपिपुच्छस्यचालने-
प्यशक्नुवताभीमेनतंप्रतिप्रभावादि-
प्रश्नः । हनुमतास्वप्रभावादिनिवेदन-
पूर्वकंश्रीरामकथाकथनारंभः ।
- १५० १४८ २२ हनुमताभीमंप्रतिसंक्षेपेणरामकथाक-
थनम् ।
- १५१ १४९ ४१ भीमेनसागरलङ्घनकालिकपृथुतररूप-
प्रदर्शनंप्रार्थितेनहनुमतातंप्रतिऐत-
त्कालिकैस्तात्कालिकरूपस्यदुर्निरीक्ष-
ताकथनपूर्वकंकृतयुगादिधर्मप्रतिपा-
दनं ।
- १५२ १५० ५४ हनुमताभीमंप्रतिपृथुतरनिजरूपप्रद-
र्शनपूर्वकंचातुर्वर्ण्यधर्मनिरूपणम् ।
- १५३ { १५१ } ३३ उपसंहृतपृथुरूपेणहनुमतासपरिष्वङ्ग-
वरदानंविस्तृष्टेनभीमेनगन्धमादनेसौग-
न्धिकसरोदर्शनं ।
- १५४ १५३ १६ सौगन्धिकसरोविविधंभीमंप्रतितद्रक्षि-
भिःकोधवशनामकैराक्षसैस्तच्चिकीर्षि-
तप्रश्नः ।
- १५५ १५४ २८ भीमेनस्वचिकीर्षितकथनपूर्वकंसौग-
न्धिकाहरणेप्रवर्तनम् । स्वजिघांसुनां-
तेषांताडनं । भीमवृत्तान्तंश्रुतवता-
कुबेरेणतदनुमोदनं ।
- १५६ १५५ ३३ दुर्निमित्तदर्शिनयुधिष्ठिरेणघटोत्कचे-
नसहभीमसमीपगमनं । कुबेरेणबहु-
मानितानांतेषांतत्रैववासः ।
- १५७ १५६ २१ युधिष्ठिरेणपुनर्नरनारायणाश्रमंप्रत्या-
गमनं ।

समाप्तंतीर्थयात्रापर्व ॥ ६ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथजटासुरवधपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायः ॥ १ ॥

(१५८) ॥ श्लोकाः ॥ ७२ ॥

- १५८ १५७ ७२ विप्रवेष्टेणपाण्डवनिकटेचिरवासिनाज-
टासुरेणकदाचनभीमासंनिधानेद्रौपदी-
सहितान्युधिष्ठिरादीन्स्वस्कन्धमारो-
प्यपलायनं । मध्येमार्गयदृच्छासमा-
गतेनभीमेनतस्यमार्गं ।

समासंजटासुरवधपर्व ॥ ७ ॥

अथयक्षयुद्धपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायः ॥ ७ ॥

(१५९-१६५) ॥ श्लोकाः ॥ ३८७ ॥

- १५९ १५८ १०२ जटासुरवधानन्तरंसपरिवारेणयुधिष्ठि-
रेणनरनारायणाश्रमेनिवासः । वृषप-
र्वाश्रमादिसंचरणं । आर्ष्टिषेणाश्रमग-
मनं ।
- १६० १५९ ३३ आर्ष्टिषेणेनराजर्षिणाकैलासवर्णनपूर्व-
कमर्जुनागमनपर्यन्तंयुधिष्ठिरस्यस्वा-
श्रमएवनिवासचोदना ।
- १६१ १६० ८५ कदाचनगरुडपक्षवातानीताद्भुतांबुज-
दर्शिन्याद्रौपद्यातादृशबहुपुष्पानयनं-
प्रार्थितेनभीमेनतदर्थगन्धमादनशिख-
रारोहणं । तत्रमणिमदादीनांयुद्धे-
हननं ।
- १६२ १६१ ६६ युधिष्ठिरादिभिर्भीमसमीपगमनं । श्रु-
तमणिमदादिवधेनकुबेरेणयुयुत्सया-
तत्रागमनं । तत्रतद्दर्शनेनशान्तमन्यु-
नाकुबेरेणतान्प्रतिस्वस्यागस्त्यशापा-
वाप्तिकथनपूर्वकंभीमकार्यानुमोदनं ।
- १६३ १६२ ४० कुबेरेणयुधिष्ठिरानुशासनपूर्वकंस्वभ-
नगमनं । युधिष्ठिरादीनारात्रौकुबेर-
गृहेवासः ।
- १६४ १६३ ४१ धौम्येनयुधिष्ठिरंप्रतिमेरुमन्दरवर्णन-
पूर्वकंचन्द्रसूर्यादिगतिप्रकारनिरूपणं ।
- १६५ १६४ २० इन्द्रादधिगतास्त्रेणार्जुनेनस्वर्गाद्भन्वमा-
दनेयुधिष्ठिरादीन्प्रत्यागमनं

समाप्तंयक्षयुद्धपर्व ॥ ८ ॥

अथनिवातकवचयुद्धपर्व ॥ ९ ॥ अध्यायः ॥ १२ ॥

(१६६-१७७) ॥ श्लोकाः ॥ ४१९ ॥

- १६६ १६५ १४ अर्जुनेनयुधिष्ठिरादीन्प्रतिसंक्षेपेणस्व-
कीयस्वर्गनिवासप्रकारकथनं ।
- १६७ १६६ १८ इन्द्रेणसभ्रातृकंयुधिष्ठिरमेत्यजयाशी-
श्शंसनपूर्वकंपुनःस्वर्गं प्रतिगमनं

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १६८ १६७ ५६ अर्जुनेनस्वस्यकिरातरूपिणारुद्रेणसह-
युद्धस्यपाशुपतास्त्रलाभस्यचकथनं ।
१६९ { १६८ } ६१ अर्जुनेनस्वस्येन्द्रलोकनिवासप्रकारक-
थनं ।
१७० { १६८ } २६ अस्त्रशिक्षासमाप्तौसहस्राक्षेणगुरुदक्षि-
णात्वेननिवातकवचानांक्षपणंभिक्षिते-
नार्जुनेनतदर्थप्रस्थानं ।
१७१ १६९ २४ पार्थस्यनिवातकवचैःसहयुद्धारंभः ।
१७२ १७० २९ अर्जुनस्यनिवातकवचैःसहयुद्धं ।
१७३ १७१ ३० अर्जुनेनदैत्यहननं ।
१७४ १७२ ३५ अर्जुनस्यपुनस्स्वर्गप्रतिप्रस्थानं ।
१७५ १७३ ८४ मध्येमार्गमर्जुनेनहिरण्यपुरावलोकनं ।
तद्वात्सिनांपौलोमानांकालकेयानांचव-
धानन्तरपुनःस्वर्गप्रत्यागमनं ।
१७६ १७४ १७ अर्जुनेनयुधिष्ठिरंप्रतीन्द्रेणस्वस्मैसानु-
ग्रहंकवचकिरीटादिदानकथनं ।
१७७ १७५ २५ अर्जुनेनयुधिष्ठिरायदिव्यास्त्रप्रदर्शनं ।
अस्त्रतेजसाजगत्क्षोभेसतीन्द्रचोदन-
यानारदेनार्जुनंप्रत्यक्षप्रदर्शनप्रतिषे-
धनं

समाप्तनिवातकवचयुद्धपर्व ॥ ९

अथाजगरपर्व ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(१७८-१८३) ॥ श्लोकाः ॥ २२३ ॥

- १७८ १७३ २३ युधिष्ठिरेणगन्धमादनादवतरणाध्यव-
सायः । लोमशेनस्वर्गप्रतिगमनं ।
१७९ १७७ २४ पाण्डवैर्गन्धमादनादवतीर्यक्रमेणकै-
लासादिगमनपूर्वकद्वैतवनगमनं ।
१८० १७८ ३२ वनेसृगयार्थमटतोभीमस्यमहताऽज-
गरेणग्रहणं ।
१८१ १७९ ५४ अजगरेणभीमंप्रतिस्वत्याजगरत्वप्रा-
पककारणाभिधानं । दुर्निमित्तदर्श-
नाद्दुर्मनायमानेनयुधिष्ठिरेणभीममा-
र्गानुसरणेनाजगरगृहीतभीमस्यदर्शनं ।
१८२ १८० ३८ युधिष्ठिराजगरयोःसंवादः ।
१८३ १८१ ५२ स्वप्रश्रस्योत्तरदानतुष्टेनाजगररूपिणा-
नहुषेणभीमंविमुच्यस्वर्गप्रतिगमनं ।

समाप्तमाजगरपर्व ॥ १० ॥

अथमार्कण्डेयसमास्यापर्व ॥ ११ ॥ अध्यायाः ॥ ५० ॥

(१८४-२३३) ॥ श्लोकाः ॥ २१०४ ॥

- १८४ १८२ १८ वर्षाशरद्वतुवर्णनं । युधिष्ठिरादिभिः-
पुनर्द्वैतवनात्काम्यकवनप्रवेशः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १८५ { १८३ } ५२ कृष्णेनसत्यभामयासहकाम्यकवनाग-
मनं । तत्रनारदमार्कण्डेययोरग-
मनं । मार्कण्डेयेनपुराणकथाकथना-
रंभः ।
१८६ { १८३ } ४३ प्राणिनांसुकृतदुष्कृतफलभोगादिप्रका-
रनिरूपणं ।
१८७ १८४ २५ मृतस्यपुनरुज्जीवनशक्त्यादिरूपब्राह्म-
णमाहात्म्यकथनं ।
१८८ १८५ ३८ वैन्यस्याश्वमेधेऽत्रिगौतमविवादानुवा-
दमुखेनब्राह्मणमाहात्म्यकथनं ।
१८९ १८६ ३० तार्क्ष्यसरस्वतीसंवादः ।
१९० १८७ ५६ मत्स्यरूपिणोहरेवैवस्वतमनोश्चचरितं ।
१९१ १८८ ४४ युगचतुष्टयधर्मकथनं । प्रलयवर्णनं ।
प्रलयजलेपरिभ्रमतामार्कण्डेयेनवट-
शाखाशायिनदिशशुभपश्यहरेरुदरा-
न्तःप्रविश्यब्रह्माण्डदर्शनपूर्वकंपुनर्बहि-
र्निर्गमनं ।
१९२ १८९ ५८ हरिणास्वमाहात्म्यकथनपूर्वकमन्तर्धा-
नं । कृष्णस्यसर्वोत्तमत्वप्रतिपादनं ।
१९३ १९० ९८ कलियुगवृत्तान्तकथनं । कल्क्यवतारः ।
१९४ १९१ ३५ कृतयुगवृत्तान्तकथनं ।
१९५ १९२* ७२ मण्डूकोपाख्यानं । इक्ष्वाकुवंश्येनपरी-
क्षितान्नामाराज्ञासृगयार्थवर्णनंप्रविष्टेनम-
ण्डूककन्यापरिणयः । तस्याजलेनिम-
ज्जनं । राज्ञासर्वमण्डूकहननचोदना ।
तेनकर्मणाभीतेनमण्डूकराजेनपुनस्त-
स्मैस्वपुत्रीप्रदानं । तत्पुत्रयोःशलद-
लयोर्वृत्तान्तकथनपूर्वकंवामदेवमुनि-
माहात्म्यकथनं ।
१९६ १९३ ३५ सुखदुःखनिरूपकवकशकसंवादानु-
वादः ।
१९७ १९४ ८ शिविचरित्रकथनं ।
१९८† १९५ ६ गोदानविषयेयथातिचरित्रं ।
१९९ १९६ १३ सेटुकवृषदर्मचरित्रं ।
२०० १९७ २८ श्येनकपोतीयरूपंशिविचरित्रं ।
२०१ १९८ २७ दानमहिमविषयेअष्टकादिराजकथा ।
२०२ १९९ १८ कीर्त्यकीर्त्योःस्वर्गनरकनिवासहेतुताप्र-
तिपादकेन्द्रयुत्रोपाख्यानं ।

* गद्यपद्यःसमाप्तमध्यायः ।

† १९८, १९९, २०० एतदध्यायत्रयं क्ष. पुस्तक पत्र इ-
त्येते नेतरकोशेषु ।

अध्याय. ज्ञपा.अ. श्लोक.

- २०३ २०० १२९ स्वर्गनरककारणीभूतसाधारणधर्माः ।
 २०४ २०१ ३४ धुन्धुमारोपाख्यानं । उदङ्कुमुनितप-
 स्तुष्टेनविष्णुनातस्मैवरदानं । कुवला-
 श्वेनधुन्धुनामकासुरघातनविधानं ।
 २०५ २०२ ३३ उदङ्केतवृहदश्वंप्रतिधुन्धुनामकासुरह-
 ननचोदना ।
 २०६ २०३ ३७ वृहदश्वेनोदङ्कप्रतिस्वपुत्रेणकुवलाश्वेन-
 धुन्धुवधस्यभावित्वकथनपूर्वकंवनं प्र-
 तिगमनं । धुन्धूपत्तिकथनायमधुकै-
 टमवृत्तान्तकथनं ।
 २०७ २०४ ४३ मधुकैटमपुत्रेणधुन्धुनादेवानांपीडनं ।
 उदङ्कुचोदितेनकुवलाश्वेनधुन्धुहननं ।
 देवैःकुवलाश्वस्यधुन्धुमार इतिनामक-
 रणं ।
 २०८ २०५ २४ पतिव्रतामाहात्म्यारंभः ।
 २०९ २०६ ५१ कौशिकबलाकयोःकथा ।
 २१० { २०७ } ६३ कौशिकेनद्विजेनपतिव्रतावचनादुर्म-
 व्याधसमीपगमनं । व्याधेनतस्मैनाना-
 धर्मोपदेशः ।
 २११ { २०७ } ४० धर्मव्याधेनशिष्टलक्षणादिकथनं ।
 { ९०-९९ }
 २१२ २०८ ३९ धर्मव्याधेनस्वस्वधर्मानुष्ठानस्यश्रेय-
 ससाधनत्वादिकथनं ।
 २१३ २०९ ५७ पौरुषनिन्दनपूर्वकं देवप्रशंसनं ।
 २१४ २१० २१ ब्राह्मणमाहात्म्यकथनं ।
 २१५ २११ २७ धर्मव्याधेनभूतपञ्चकगुणनिरूपणं ।
 २१६ { २१२ } ५६ सत्वादियुगत्रयनिरूपणं ।
 { २१३ }
 २१७ २१४ २९ धर्मव्याधेनकौशिकायस्वगृहप्रवेशन-
 पूर्वकं वृद्धतरस्वमातापितृप्रदर्शनं ।
 मातापितृविषयेस्नानसन्धानप्रकार-
 निवेदनं ।
 २१८ २१५ ३१ धर्मव्याधेनकौशिकंप्रतिमातापितृशुश्रू-
 षणचोदनपूर्वकं स्वस्यशूद्रयोर्नौजनन-
 कारणकथनं ।
 २१९ २१६ ३८ कौशिकेनस्वगृहमेत्यस्वपित्रोःशुश्रूषणं
 पतिव्रतामाहात्म्योपसंहारः ।
 २२० २१७ २१ आङ्गिरसोपाख्यानारंभः । देवैर्वृहस्प-
 तेर्गुरुत्वेनस्वीकारः
 २२१ { २१८ } ३३ अग्नीनामुत्पत्तिकथनं ।
 { २१९ }
 २२२ २२० २० अग्नीनामुत्पत्तिकथनं ।

अध्याय. ज्ञपा.अ. श्लोक.

- २२३ २२१ ३१ अग्निवंशकथनं ।
 २२४ २२२ ३२ अग्निवंशकथनं ।
 २२५ २२३ १६९ कुमारोत्पत्तिकथारंभः ।
 २२६ २२४ ४१ स्कन्दोत्पत्तिः ।
 २२७ २२५ ४० स्वाहयासप्तर्षिपत्नीध्वरुन्धतीसारु-
 प्यवर्जमितरासांसारूप्यस्वीकारेणाग्नि-
 नासहरमणं । षण्मुखोत्पत्तिः । तेन-
 क्रौञ्चगिरिविदारणं । श्वेतपर्वतभेदनं ।
 २२८ { २२६ } ५८ षड्भिर्भिलोकापवादभयात्स्वपत्नी-
 { २२७ } नांपरित्यागः । इन्द्रेणस्कन्देनसहसं-
 { २२८-१-९ } धिकरणं ।
 २२९ { २२८ } स्कन्दचरित्रप्रतिपादनं । स्कन्दस्य
 { १०-१६ } ६० दैवसेनापत्येऽभिषेकः । देवसेनाया
 { २२९ } विवाहः ।
 २३० २३० ५९ स्कन्दचरित्रकथनं ।
 २३१ { २३१ } स्कन्देनस्वाहादेव्या अभीष्टप्रदानं ।
 { १-२७ } २८ स्कन्दस्यरुद्रपुत्रत्वादिकथनं ।
 २३२ { २३१ } ८९ महादेवस्यभद्रवटंप्रतिगमनं । देवा-
 { २८-११३ } सुरयुद्धं । महिषासुरसंवादः ।
 २३३ २३२ २१ स्कन्दनाम्नांकीर्तनं ।

समाप्तमार्कण्डेयसमास्यापर्व ॥ ११ ॥

अथद्रौपदीसत्यभामासंवादपर्व ॥ १२ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(२३४-२३६) ॥ श्लोकाः ॥ ९३ ॥

- २३४ २३३ ६३ सत्यभामयापतिवशीकरणोपायंपृष्ट्या-
 द्रौपद्यातदुत्तरदानव्याजेनपतिव्रताध-
 र्मकथनं ।

- २३५ २३४ १२ पतिव्रताधर्मकथनं ।

- २३६ २३५ १८ श्रीकृष्णेनसत्यभामयासहस्रपुरंप्रति-
 गमनं ।

समाप्तद्रौपदीसत्यभामासंवादपर्व ॥ १२ ॥

अथघोषयात्रापर्व ॥ १३ ॥ अध्यायाः ॥ २२ ॥

(२३७-२५८) ॥ श्लोकाः ॥ ६३९ ॥

- २३७ २३६ ३१ कस्माच्चिद्वाङ्मनात्पाण्डववृत्तान्तंश्रुत-
 वताधृतराष्ट्रेणपाण्डवान्प्रतिशोचनं ।
 पाण्डवपराक्रमानुस्मरणेनस्वपुत्राणां-
 तेभ्योवधनिर्धारणपूर्वकं तान्प्रतिपरि-
 शोचनं ।

- २३८ २३७ २५ कर्णशकुनिभ्यांदुर्योधनंप्रतिस्ववैभव-
 प्रदर्शनेनपाण्डवानांदुःखजननायद्वैत-
 वनगमनचोदना ।

- २३९ २३८ २४ द्वैतवनगमनेघोषयात्राया उपायलनि-
 धारणं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २४० २३९ २९ दुर्योधनेनधोषयात्राव्याजेनानुजादि-
भिःसहद्वैतवनप्रतिगमनं ।
- २४१ २४० ३१ द्वैतवनेसरस्सीपेकीडास्थाननिर्मातृणां
दुर्योधनभृत्यानांपूर्वमेवतत्रागतैर्गन्ध-
र्वैःप्रतिवारणं । दुर्योधनेनगन्धर्वोत्सा-
रणायसेनाप्रेषणं । गन्धर्वैर्दुर्योधनभ-
टानांभर्त्सनं ।
- २४२ २४१ ३६ गन्धर्वैस्सहकौरवाणामायोधनं । चि-
त्रसेनादिभिर्विरथीकृतेनकर्णेनरणाङ्क-
णात्पलायनं ।
- २४३ २४२ २४ चित्ररथेनदुर्योधनस्यबन्धनपूर्वकंस्व-
रधारोपणं । इतरैर्गन्धर्वैर्दुर्योधनभ्रा-
तृणांतदाराणांचबन्धनं । दुर्योधनामा-
ख्यादिभिर्युधिष्ठिरायतन्निवेदनेभीमेन-
तदनुमोदनं ।
- २४४ २४३ ३८ भीमेनदुर्योधनविमोचनस्यानौचित्यप्र-
तिपादनेयुधिष्ठिराज्ञयाऽर्जुनेनतद्विमो-
चनप्रतिज्ञानं
- २४५ २४४ २१ भीमादीनांचित्रसेनादिभिर्युद्धं ।
- २४६ २४५ ३१ अर्जुनेनपराजितचित्रसेनेनस्वस्यस-
खिलकथनं । युद्धोपरमः ।
- २४७ २४३ ३१ सचित्रसेनानांभीमादीनांबद्धंदुर्योधन-
मादाययुधिष्ठिरसमीपगमनं । युधि-
ष्ठिराज्ञयागन्धर्वैर्दुर्योधनादीनांबन्धा-
द्विमोचनं । ततोदुर्योधनेनस्वपुरं प्रति-
प्रस्थानं ।
- २४८ २४७ १४ दुर्योधनेनमध्येमार्गमवस्थानं । तत्र-
समागतैर्नकर्णेनभ्रमात्तस्यगन्धर्वजेतृ-
त्वरूपेणप्रशंसनं ।
- २४९ २४८ १७ दुर्योधनेनकर्णप्रतियुद्धेसानुजस्यस्वस्य-
गन्धर्वैर्बन्धनस्यभीमादिभिर्गन्धर्वपरा-
जयस्यचकथनं ।
- २५० २४९ ४२ युधिष्ठिरात्स्वस्यबन्धमोचनकथनं । प्रा-
योपवेशनेनिजाध्यवसायकथनपूर्वकं-
दुःशासनं प्रतिराज्यपरिपालनविधानं ।
प्रायोपवेशनिवेशनायसान्वोक्तिः ।
- २५१ २५० १४ कर्णेनबहुधाप्रार्थनेपिदुर्योधनेनप्रायो-
पवेशाध्यवसायादनिवर्तनं ।
- २५२ २५१ ३१ पातालवासिभिर्दैत्यैर्विस्तृष्टयाकृत्यया-
प्रायोपविष्टस्यदुर्योधनस्यपातालं प्रति-
नयनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २५३ २५२ ५३ तत्रत्यैर्दैत्यैर्हृतपन्यासपूर्वकंप्रायोपवे-
शानिवर्तनं । पुनःकृत्ययादुर्योधनस्य-
पूर्वस्थानंप्रत्यानयनं । दुर्योधनेनस्व-
पुरंप्रत्यागमनं ।
- २५४* २५३ २९ भीष्मेणदुर्योधनंप्रतिपाण्डवप्रशंसनपू-
र्वकतैःसहसंधिविधानं । [तथाकर्ण-
स्यगृहणं । दुर्योधनानुमत्याकर्णेनदि-
ग्विजयायनिर्गमनं ।]
- २५५ २५४ ३६ दिग्विजयार्थगतैर्नकर्णेनसकलराजव-
शीकरणपूर्वकंपुनर्हास्तिनपुरंप्रत्याग-
मनं ।
- २५६ २५५ २६ दुर्योधनेनराजसूययाजनंप्रार्थितैर्ब्रा-
ह्मणैर्हृतूक्त्यातन्निषेधनपूर्वकंप्रतिय-
ज्ञान्तरकरणनियोजनं ।
- २५७ २५६ २५ दुर्योधनेनयज्ञसमापनानन्तरंनिजन-
गरप्रवेशः ।
- २५८ २५७ ३१ दुर्योधनसभायांकर्णेनार्जुनवधप्रति-
ज्ञानं । चारमुखात्पाण्डवैस्तच्छूयणं ।

समाप्तधोषयात्रापर्व ॥ १३ ॥

अथमृगस्वप्नोद्भवपर्व ॥ १४ ॥ अध्यायाः ॥ १ ॥

(२५९) ॥ श्लोकाः ॥ १७ ॥

- २५९ २५८ १७ पाण्डवनिहतभूयिष्ठैर्मृगैर्युधिष्ठिरंप्रति-
स्वप्नेस्थानान्तरमेत्यस्वकुलशेधीकरण-
प्रार्थना । युधिष्ठिरेणपुनःकाम्यकवन-
गमनं ।

समाप्तमृगस्वप्नोद्भवपर्व ॥ १४ ॥

अथव्रीहिट्रौणिकपर्व ॥ १५ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(२६०-२६२) ॥ श्लोकाः ॥ १२९ ॥

- २६० २५९ ३८ कदाचनकाम्यकवनवासिनःपाण्डवा-
नुपागतेनव्यासेनयुधिष्ठिरंप्रतिदानप्र-
शंसनं ।
- २६१ २६० ३८ मुद्रलचित्तपरीक्षणायदुर्वाससापट्क-
लोयाचनेप्यविकृतमनसातेनतदातदा-
ऽन्नदानेनतत्तोषणं । तन्महिम्नासवि-
मानेनदेवदूतेनसशरीरस्यैवमुद्रलस्य-
स्वर्गप्रत्याह्वानं । मुद्रलेनतंप्रतिस्वर्ग-
स्वरूपनिरूपणप्रार्थना ॥
- २६२ २६१ ५३ देवदूतात्स्वर्गमुखस्यास्थिरतांपरिज्ञात-

* २५४ तमाध्याये १६ तमश्लोकमारभ्यसप्तमोऽध्यायः २५५
तमोऽध्यायःसप्तमश्चक्षिणालकोशेषुनस्तः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

वतामुद्रलेनस्वर्गानभिरोचनपूर्वकंदेव-
दूतस्वस्वर्गप्रतिप्रस्थापनं । व्यासेन
युधिष्ठिरं प्रतिमुद्रलोपाख्यानकथनपूर्व-
कंस्वाश्रमं प्रतिगमनं ।

समाप्तं त्रीहिद्रौणिकपर्व ॥ १५ ॥

अथ द्रौपदीहरणपर्व ॥ १६ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(२६३-२७२) ॥ श्लोकाः ॥ २९५ ॥

२६३* २६२ २७ कदाचनशिष्यायुतसहितेन दुर्वाससा-
दुर्योधनं गृहं प्रतिगमनं । दुर्योधनेन
स्वपरिचर्यासंतुष्टं प्रतिद्रौपद्याभोजना-
वसाने भोजनाय पाण्डवान् प्रतिगमन-
प्रार्थना । दुर्वाससा तस्मै तद्वरदानपूर्व-
कं पाण्डवान् प्रतिप्रस्थानं ।

२६४ २६३ ४७ दुर्वाससाऽकाले पाण्डवान् प्रत्यन्त्रयाच-
नं । तथा युधिष्ठिरानुमत्याशिष्यायुते-
न सह भ्रान्नायनदीं प्रतिगमनं । अत्रा-
न्तरे द्रौपदी प्रार्थनया श्रीकृष्णस्य तत्स-
मीपगमनं । तेन स्वीयक्षुभ्रित्तये द्रौ-
पदीं प्रत्यन्त्रयाचनं । तथाऽन्नस्य शेषा-
भावे निवेदितेऽन्नस्थालीमाना ग्यतः क-
ण्ठमशकपुलाकभक्षणेन सशिष्यस्य
दुर्वासस आकण्ठमुक्तवृत्तिजननं ।
ततो भोजनाय भीमेनाह्वाने भयाच्छि-
ष्यैः सह दुर्वाससः पलायनं ।

२६५ २६४ १७ पञ्चस्वपि पाण्डवेषु मृगयार्थं गतेषु स परि-
जनेन जयद्रथेन मार्गवशात्तदाश्रमाभि-
गमनं । तत्र द्रौपदी दर्शनक्षुभितहृदा
तेन तन्निकटं प्रतिकोटिकाश्रमं प्रेषणं

२६६ २६५ १४ कोटिकाश्रमे तत्पितृभर्तृकुलादिप्रश्नः ।

२६७ २६६ ९ कोटिकाश्रमं प्रति द्रौपद्यास्वीयवृत्तान्त-
कथनं ।

२६८ २६७ २८ कोटिकाश्रमा द्रौपदी तत्त्वं विदितवता ज-
यद्रथेन द्रौपदीमेत्यस्वभार्याभवेति या-
चना ।

२६९ २६८ २९ द्रौपद्यास्वाभिलाषिणो जयद्रथस्य गर्हणं ।
तथा बलात्स्ववह्नान्तर्कर्षिणस्तस्याक्षे-
पादधःपातनपूर्वकं स्वयमेव तद्रथारो-
हणं ।

२७० २६९ ३३ मृगयागतैः पाण्डवैर्दुर्निमित्तदर्शनाद्वि-

* एतदादिदुर्वास उपाख्यानात्मकमध्यायद्वयं औत्तराहपाठ एव
दृश्यते ॥

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

पदाशङ्क्यासत्वरं स्वाश्रमाभिगमनं ।
तदा द्रौपदी वृत्तान्तावगमेन जयद्रथप-
थानुगतैस्तदवलोकनेन क्रोपात्समुत्क्रो-
शनं ।

२७१ २७० २२ द्रौपद्याजयद्रथं प्रति तत्तल्लक्षणप्रदर्शन-
पूर्वकं युधिष्ठिरादिनिर्देशः ।

२७२ २७१ ६९ युधिष्ठिरादीनां जयद्रथादिभिरायोधनं ।
जयद्रथसहायेषु भीमादिभिर्निर्हतेषु
तेन द्रौपदीविमोचनपूर्वकं पलायनं ।
भीमार्जुनाभ्यां परुषोक्तिपूर्वकं तदनु-
धावनं ।

समाप्तं द्रौपदीहरणपर्व ॥ १६ ॥

अथ जयद्रथविमोक्षणपर्व ॥ १७ ॥ अध्यायाः ॥ १ ॥

(२७३) ॥ श्लोकाः ॥ ८३ ॥

२७३ २७२ ८३ भीमेन जयद्रथस्य मूर्ध्नि पादप्रहारपूर्वकं
क्षुरप्रेणपञ्चचूडीकरणं । भीमेन बन्ध-
नपूर्वकं मानीतस्य युधिष्ठिरेण मो-
चनं । जयद्रथेन तपःप्रसादितान्महा-
देवादार्जुनवर्जं एकस्मिन्दिने पाण्डवज-
यरूपवरादानं ।

समाप्तं जयद्रथविमोक्षणपर्व ॥ १७ ॥

अथ रामोपाख्यानपर्व ॥ १८ ॥ अध्यायाः ॥ २० ॥

(२७४-२९३) ॥ श्लोकाः ॥ ७६९ ॥

२७४ २७३ १३ युधिष्ठिरेण मार्कण्डेयं प्रति स्वसमान-
दुःखिसत्ताप्रश्नः ।

२७५ २७४ १७ रामोपाख्याना रंभः । रामादीनामुत्प-
त्तिः । कुबेरोत्पत्तिः ।

२७६ २७५ ४० मुनिवरेण विश्रवसा भार्यात्रये रावणा-
दीनामुत्पादनं । सानुजेन रावणेन
ब्रह्मणो वरप्राप्तिः । कुबेरनिष्कासन-
पूर्वकं तस्य लङ्कायां निवासः ।

२७७ २७६ १९ रावणोपद्रुतदेवगणप्रार्थितेन ब्रह्मणा
श्रीहरेरामत्वेन प्रादुर्भावनिवेदनपूर्वकं
तान् प्रति तत्साहाय्यार्थं वानरादिभावेन
जननचोदना ।

२७८ २७७ ६३ रामस्य यौवराज्याभिषेकारंभः । तस्य
वनगमनं । शूर्पणखावैरूप्यकरणं ।
खरादिहननं । रावणस्य मारीचसमी-
पगमनं ।

२७९ २७८ ४५ रामेण मृगरूपि मारीचहननं । रावणेन
सीताहरणं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २८० २७९ ४८ जटायुर्हृन्ननं । कबन्धवधः ।
 २८१ २८० ७५ रामसुग्रीवसह्यं । रावणेनाशोकवने
 सीतानिवेक्षणं । तत्रत्रिजटयासीता-
 याःपरिसान्त्वनं ।
 २८२ २८१ ३० रावणेनसीतासमीपमेत्यबहुधाप्रलोभ-
 नेप्यविकृतमानसतयाप्रत्याख्यानेस्वा-
 वासंप्रतिगमनं ।
 २८३ २८२ ७१ सुग्रीवेणसीतान्वेषणायवानरप्रेषणं ।
 लङ्कापुरात्प्रतिनिवृत्तेनहनुमतारामाय
 सीतावृत्तान्तनिवेदनं ।
 २८४ २८३ ५४ रामेणसमुद्रतीरेदर्भसंस्तरेशयनं । वि-
 भीषणशरणागतिः । सेतुबन्धनं ।
 २८५ २८४ ४१ अङ्गदेनरावणायरामनिदेशकथनं ।
 वानरराक्षसयुद्धारंभः ।
 २८६ २८५ १५ रामलक्ष्मणादीनारावणेन्द्रजिदादि-
 भिःसहयुद्धं ।
 २८७ २८६ २९ प्रहस्तधूम्राक्षादिवधः । कुंभकर्णेन
 युद्धायागमनं ।
 २८८ २८७ ३० कुंभकर्णवधः ।
 २८९ २८८ २७ लक्ष्मणेन्द्रजितोर्युद्धं ।
 २९० २८९ ३४ इन्द्रजिच्छरजालेनमुग्धयोरामलक्ष्म-
 णयोर्विज्ञानास्त्रेणमोहापनोदनं । सुग्री-
 वेणमहौषध्यातयोर्विशल्यीकरणं । रा-
 मादीनानेत्रेषुकुबेरदूतानीतजलमार्ज-
 नेनातीन्द्रियवस्तुदर्शनशक्त्युदयः ।
 ततोर्युद्धायपुनरागतस्येन्द्रजितोलक्ष्म-
 णेनवधः । सीतावधोद्यतस्यरावणस्य
 वृद्धामाल्येनसाम्राततोविनिवर्तनं ।
 २९१ २९० ३३ रावणेनस्वयंयुद्धायागमनं । इन्द्रेण
 रामायनिजरथप्रेषणं । रावणवधः ।
 २९२ २९१ ७१ रामसमीपेसीताया आगमनं । सी-
 तायाःसौशील्येशङ्कमानंरामंप्रतिब्रह्म-
 णातत्सौशील्यकथनपूर्वकतत्परिग्रह-
 चोदना । सर्वैःसहुरामस्यायोध्याग-
 मनं । रामपट्टाभिषेकः । सुग्रीवविभी-
 षणादीनांस्वस्वपुरंप्रतिप्रेषणं । रामेण
 राज्यपरिपालनं ।
 २९३ २९२ १४ मार्कण्डेयेनरामोपाख्यानकथनपूर्वकं
 युधिष्ठिरस्यशोकापनोदनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

समाप्तंरामोपाख्यानपर्व ॥ १८ ॥

अथपतिव्रतामाहात्म्यपर्व ॥ १९ ॥ अध्यायाः ॥ ७ ॥

(२९४-३००) ॥ श्लोकाः ॥ ६०१ ॥

- २९४ २९३ ४२ सावित्र्युपाख्यानारंभः । सावित्र्युत्प-
 त्तिः । सावित्र्यावरान्वेषणं ।
 २९५ २९४ ३३ सावित्र्यासत्यवतोभर्तृत्वेनवरणं । ना-
 रदेनसत्यवत अत्पायुङ्क्थनेपितया-
 तादृशाध्यवसायादनिवर्तनं ।
 २९६ २९५ २३ सावित्रीसत्यवतोर्विवाहः ।
 २९७ २९६ ३४ कदाचननारदनिर्दिष्टेसत्यवतोमृतिदि-
 नेसावित्र्यावनंगच्छतोभर्तुरनुगमनं ।
 २९८ २९७ ११३ वनंप्रविष्टेनसत्यवताफलाहरणपूर्वकं
 काष्ठविपाटनं । शिरोवेदनादूनेनतेन
 भार्योत्सङ्गेशिरोनिधायशयनं । तत्र
 सत्यवन्मारणाययमागमनं । सत्य-
 वन्तंतच्छरीरात्पाशबन्धनेनाकृष्यग-
 च्छतोयमस्यसावित्र्याऽनुगमनं । त-
 त्सुतिवचनेनतुष्टेनयमेनतस्यैवरदान-
 पूर्वकंसत्यवतोविसर्जनं । ततःपुनरु-
 ज्जीवितेनसत्यवतासावित्र्यासहस्राश्र-
 मगमनायप्रस्थानं ।
 २९९ २९८ ४५ अकस्माच्चक्षुर्लाभतुष्टेनद्युमत्सेनेनतत्र
 तत्रपुत्रान्वेषणं । सत्यवतापितुराश्र-
 माभिगमनं ।
 ३०० २९९ १७ द्युमत्सेनस्यराज्यप्राप्तिः । सत्यवतो
 यौवराज्याभिषेकः । कथोपसंहारः ।

समाप्तंपतिव्रतामाहात्म्यपर्व ॥ १९ ॥

अथ कुण्डलाहरणपर्व ॥ २० ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(३०१-३११) ॥ श्लोकाः ॥ ३१० ॥

- ३०१ ३०० ३९ सूर्येणस्वप्रेकर्णंप्रति अर्जुनप्रियचिकी-
 र्षयाभाविकवचकुण्डलाचनानिवेद-
 नपूर्वकतद्दानप्रतिषेधोपदेशः । कर्णे-
 नसूर्यंप्रतिसहेतुकमिन्द्रायतद्दानप्रति-
 ज्ञानं ।
 ३०२ ३०१ १८ सूर्येणहेतुकथनपूर्वकंपुनरिन्द्रायकवच-
 कुण्डलदानप्रतिषेधोपदेशः ।
 ३०३ ३०२ २५ कर्णेनसानुनयंशक्रायकवचकुण्डला-
 नेऽभ्यनुज्ञाप्राप्त्यना । सूर्येणकर्णंप्रति
 शकाच्छक्तिगृहीत्वातद्दानाभ्यनुज्ञानं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ३०४ ३०३ २९ दुर्वाससःपरिचर्यार्थंकुन्तिभोजनकु-
न्यानि योजनं ।
- ३०५ ३०४ २० कुन्त्यापरिचर्ययादुर्वाससःपरितोषणं ।
- ३०६ ३०५ २३ दुर्वाससाकुन्त्यैसकलदेववशीकरणद-
क्षस्यमन्त्रस्योपदेशः ।
- ३०७ ३०६ २८ कदाचनऋतुज्ञातयासूर्यमवलोक्य-
न्याकुन्त्यादुर्वासोदत्तमन्त्रपरीक्षणा-
थतदाह्वानं । तत्रसूर्यागमनं ।
- ३०८ ३०७ २८ मैथुनमन्तरादुदशकानुनयेभास्करेकु-
न्याकृच्छ्रात्तदङ्गीकरणं । सूर्येणपुनः
कन्यात्वरूपवरदानपूर्वकं तस्यांगर्भा-
धानं ।
- ३०९ ३०८ २९ कुन्त्यांसहजकवचकुण्डलस्यकर्णस्यो-
त्पत्तिः । शिशुंमञ्जूषायांनिक्षिप्याश्व-
नद्यांविसर्जनं । मञ्जूषायाःक्रमेणच-
म्यापुरीप्रवेशः ।
- ३१० ३०९ २७ सूतेनाधिरथेनमञ्जूषायाग्रहणं । त-
त्स्थशिशोःस्वपुत्रत्वेनकरणं । कर्णेन
परशुरामादिभ्योस्त्रग्रहणं । दुर्योधने-
नसहसत्यकरणं ।
- ३११ ३१० ४४ ब्राह्मणवेषधारिणेन्द्रेणकवचकुण्डलया-
चनं । कर्णेनतस्माच्छक्तिग्रहणपूर्वकं
तदानं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

समाप्तंकुण्डलाहरणपर्व ॥ २० ॥

अथारण्यपर्व ॥ २१ ॥ अध्यायाः ॥ ४ ॥

(३१२-३१५) ॥ श्लोकाः ॥ २३७ ॥

- ३१२ ३११ २१ युधिष्ठिरादिभिःकाम्यकवनात्पुनर्द्वैत-
वनंप्रत्यागमनं । तत्रकेनचिन्मृगेण
तरुसंघर्षणात्स्वविषाणलम्बेनब्राह्मण-
स्यारणिनासहपलायनं । तदानयनाय
पाण्डवैस्तदनुधावनं । ततस्तैःसुदूरं-
स्वापकर्षणपूर्वकमन्तर्हिंतेमृगेभ्रान्त्या
वटमूलेसमुपवेशनं ।
- ३१३ ३१२ ५१ पानीयानयनायसरोगतेषुनकुलादिषु
यक्षवचनावमत्यापानीयपानेनदीर्घ-
निद्राश्रयणादनागतेषुयुधिष्ठिरेणाग्नि
तत्सरोगमनं ।
- ३१४ ३१३ १३६ युधिष्ठिरेणसरस्तीरशायिनांभ्रातृणाम-
वलोकनेनसकरणंपरिदेवनपूर्वकंजल-
पानायप्रयतनं । यक्षेणस्वप्नानामु-
त्तरदानमन्तराजलपानस्यदुदशकत्व-
कथनेयुधिष्ठिरेणतेषांसमुचितोत्तर-
दानं । ततस्तुष्टेनयक्षेणभीमादीनां
चतुर्णामुज्जीवनं ।
- ३१५ ३१४ २९ यक्षेणयुधिष्ठिरंप्रतिस्वस्वरूपप्रकाशन-
पूर्वकंअरणिहरणादेःशीलशोधनायस्व-
कृतत्वकथनेनतदभिमतवरप्रदानं ।

समाप्तमारण्यपर्व ॥ २१ ॥

वनपर्वसंपूर्ण ॥ ३ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

विराटपर्व ॥ ४ ॥

अवान्तरपर्वणि ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ ७८ ॥ श्लोकाः ॥ ३४९४ ॥

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.

अथ पाण्डवप्रवेशपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १४ ॥

(१-१४) ॥ श्लोकाः ॥ ६१६ ॥

- १ * ५० युधिष्ठिरेण ब्राह्मणाय मृगापहतारणि-
भाण्डप्रत्यर्पणं । धौम्येन युधिष्ठिरः
परिसान्त्वनं । पाण्डवैर्धौम्येन स
मन्त्राय क्वचिदुपवेशनं ।
- २ १ ३१ युधिष्ठिरेण भ्रातृभिः संमन्त्र्य विराटनग-
रे निवासनिर्धारणं । तथा स्वस्य यति-
वेषपरिग्रहेण विराटसभास्तारीभवन-
कथनं ।
- ३ २ ५२ भीमेन युधिष्ठिरं प्रति स्वस्य सूदवेषपरि-
ग्रहेण विराटभवनं निवासकथनं । ४
कुर्णेन नपुंसकवेषपरिग्रहेण राजकन्या-
नाटनादिकथनं ।
- ४ ३ ३८ नकुलेन विराटनगरैः स्वपालकतया स्व-
स्य निवासकथनं । सहदेवेन गोपालक-
तया स्वस्य निवासकथनं ।
- ५ ४ ८६ पाण्डवैरिन्द्रसेनादीन् प्रति द्वारकादिगम-
नचोदना । पाण्डवान् प्रति धौम्येन
राजगृहवासप्रकारानुशासनं ।
- ६ { ५ } २७ पाण्डवैर्धौम्येन विस्मयजनपूर्वकं विराटनग-
रसमीपगमनं ।
- ७ { ५ } ६७ इमं शानसंनिहितेशमीवृक्षे स्वायुधनि-
क्षेपः । तथा स्वेषां सांकेतिकनामकल्पनं ।
- ८ ६१ ३६ युधिष्ठिरकृता दुर्गास्तुतिः ।
- ९ ७ ५४ युधिष्ठिरेण यतिवेषपरिग्रहेण विराटस-
भाप्रवेशः । प्रत्युत्थानादिना सत्कृतेन
युधिष्ठिरेण विराटभवनं निवासः ।

* एतदध्यायस्याकाश आन्तराहपाठेन पर्वणः ३१५ तमाध्याय-
स्य तया वर्तते ।

† अबमध्यायोदाक्षिणात्सकोशेषु नास्ति ।

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.

- १० ८ २४ भीमेन सूदवेषपरिग्रहेण विराटसभाप्र-
वेशः । विराटेन तस्य पाकाधिकारे
नियोजनं ।
- ११ ११ २४ अर्जुनेन षण्डवेषेण विराटसभाप्रवेशः ।
विराटेन तस्य कन्यानाटने नियोजनं ।
- १२ १२ १६ नकुलेन सादिवेषेण विराटसभाप्रवेशः ।
विराटेन तस्याश्च पालने नियोजनं ।
- १३ १० २७ सहदेवेन गोपवेषधारिणा विराटसभा-
गमनं । विराटेन तस्य गवां पालने नियो-
जनं ।
- १४ ९ ८४ द्रौपद्यासैरन्ध्रीवेषधारणेन सुदेष्णागृहे
निवासः ।

समाप्तं पाण्डवप्रवेशपर्व ॥ १ ॥

अथ समयपालनपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १ ॥

(१५) ॥ श्लोकाः ॥ ६३ ॥

- १५ १३ ६३ पाण्डवैः स्वस्वव्यापारैर्विराटपरितोषणं ।
भीमेन शङ्करोत्सवे महामल्लमारणं ।

समाप्तं समयपालनपर्व ॥ २ ॥

अथ कीचकवधपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ १३ ॥

(१६-२८) ॥ श्लोकाः ॥ ७२२ ॥

- १६ { १४ } ३३ द्रौपद्यास्वात्मानं कामयमानस्य कीचक-
१७ { १४ } २१ स्य प्रत्याख्यानं ।
- १८ १५ ५६ कीचकेन सुदेष्णां प्रति द्रौपद्याः स्ववशी-
करणप्रार्थना । सुदेष्ण्या कीचके सुरा-
हरणव्याजेन तद्रुहं प्रति द्रौपदीप्रेषणप्र-
तिज्ञानं । तथा सुरानयनाय कीचक-
गृहं प्रति द्रौपद्यागमनचोदना ।
- १९ { १६ } ६४ कीचकगृहं प्रति प्रस्थितया द्रौपद्या स्व-
स्यादूषणाय सूर्यादिदेवप्रार्थना । सूर्ये-
ण तद्रक्षणाय निगूढस्य रक्षसः प्रेषणं ।
कीचकेन द्रौपदीं प्रति स्ववशीभवनया-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- चनं । तथातदनङ्गीकारेरोषात्पादेन
ताडनं । सूर्यदूतेनरक्षसाकीचकस्य
भूमौनिपातनं । युधिष्ठिरेणकीचक-
जिघांसोर्भीमस्यसंकेतेनप्रतिषेधनं ।
२० { १६ } ७८ विराटेनकीचकस्यदण्डाप्रयोगाद्ब्रह्मा-
{ ३४-५१ } द्रौपद्यातंप्रत्युपालंभनं । युधिष्ठिरेण-
द्रौपद्याःसान्त्वनं । अज्ञानादिवशोक-
हेतुंपृच्छन्तींसुदेष्णांप्रतिद्रौपद्यातद्धे-
तोःकथनं ।
२१ + ३८ कीचकोत्पत्तिप्रकारादिकथनं ।
२२ { १७ } १२५ कीचकजिघांसन्त्याद्रौपद्यारात्रौमहान-
{ १८ } समेत्यस्वपतोर्भीमस्यप्रबोधनं । कीच-
{ १९ } ककृतापमानकथनं । तथायुधिष्ठिरा-
दीन्प्रतिनामनिर्देशपूर्वकमनुशोचनं ।
२३ २० ३३ द्रौपद्याभीमंप्रतिकीचकहननचोदना ।
भीमेनद्रौपदींदृष्ट्वाशोचनं ।
२४ २१ ५५ द्रौपदीभीमसेनसंवादः । द्रौपद्याभीमं
प्रतिकीचकहननचोदना ।
२५ { २२ } ५३ भीमवचनाद्रौपद्याकीचकंप्रतिरात्रौन-
{ १-३५ } र्त्तनागारागमनचोदना ।
२६ { २२ } ५४ पूर्वमेवर्तनागारमागतेनभीमेनपश्चा-
{ ३६-९४ } दागतस्यकीचकस्यमारणं । उपकीच-
कानांतत्रागमनं ।
२७ २३ ६५ उपकीचकैःपाञ्चाल्याःकीचकेनसहच-
रमविमानारोपणेनद्रुमशानप्रापणं ।
भीमेनोपकीचकानांहननं ।
२८ २४ ४७ सुदेष्ण्याविराटनियोगाद्रौपदींप्रति
स्वपुरात्रिर्गमनचोदना । द्रौपद्यामासा-
वधिस्त्रिवासाभ्यनुज्ञाप्रार्थनायांसुदेष्ण-
यातदङ्गीकरणं ।

समाप्तंकीचकवधपर्व ॥ ३ ॥

अथ गोप्रहणपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ४५ ॥

(२९-७३) ॥ श्लोकाः ॥ १९१६ ॥

- २९ २५ ३७ पाण्डवान्वेषणायक्रमेणविराटपुरमा-
गतैश्चारैर्हांस्तिनपुरमेत्युद्योधनसमी-
पेपाण्डवानवगतिनिवेदनपूर्वकंकीच-
कवधनिवेदनं ।
३० २६ २३ दुर्योधनादिभिःपाण्डवान्वेषणायस-
मालोचनं ।
३१ { २७ } ५३ द्रोणेनदुर्योधनंप्रतिपाण्डवानांभार्मि-
{ २८ } कलादिगुणकथनं । भीष्मेणतैःसह-
संधिविधानं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ३२ { २९ } ६४ दुर्योधनेनकीचकवधस्यभीमसेनकृत-
{ ३० } त्वसंभावना । तथाभीष्माद्यनुमत्यासुश-
र्मणोविराटनगरंप्रतिप्रेषणं । सुशर्मणा
विराटनगरमेत्यदक्षिणभागोगोप्रहणं ।
३३ ३१ ४९ गोपैर्विराटंप्रतिसुशर्मणागोप्रहणनिवे-
दनं । विराटादिभिर्दुर्युधायनिर्गमोद्य-
मः । युधिष्ठिरेणविराटंप्रतिस्त्रिषांयुद्ध-
कौशलनिवेदनेनभ्रातृभिःसहसमरा-
याभियानं ।
३४ ३२ ३३ विराटसुशर्मसैन्ययोर्युद्धं । युधिष्ठिरा-
दिनिहतानांपरिसंहयानं । विराटसु-
शर्मणोर्युद्धं ।
३५ ३३ ७१ सुशर्मणाविराटस्ययुद्धं । भीमेनयुधि-
ष्ठिरचोदनयाविराटस्यमोचनपूर्वकंसु-
शर्मणोवन्धनं । युधिष्ठिरेणकरुणया
सुशर्मणोविमोचनं ।
३६ ३४ २७ युधिष्ठिरचोदनयाविराटप्रेषितैर्दूतैर्नग-
रमेत्यजयोद्धोषणं ।
३७ ३५ २२ दुर्योधनेनभीष्मद्रोणादिभिःसहविराट-
नगरमेत्योत्तरभागैर्गवांप्रहणं । गोपा-
लेनोत्तरकुमारंप्रतिगोप्रहणनिवेदनं ।
३८ { ३६ } ७३ उत्तरेसमुचितसारथेरभावेनखिद्यमा-
{ ३७ } नेऽर्जुनेनद्रौपदींप्रत्युत्तरायवृहन्नला-
याःसारथ्यकौशल्यनिवेदनचोदना ।
उत्तरयावृहन्नलांप्रतिसारथ्यकरणप्रा-
र्थना । अर्जुनसारथिकेनोत्तरेणरणा-
भियानं ।
३९ ३८ ८० उत्तरेणरथादवस्कन्धभयात्पलायनं ।
तमनुधाविनाऽर्जुनेनतस्यकेशपाशेप्र-
हणेनपरिसान्त्वनपूर्वकंपुनारथारोपणं ।
गाण्डीवानयनायशर्मांप्रतिगमनं ।
४० { ३९ } ६० वृहन्नलांदृष्ट्वाऽयमर्जुनएवेतिकुरुणां-
{ ४० } निश्चयः । शमीसमीपमेत्यार्जुनेनोत्त-
रंप्रतिपाण्डवैरायुधान्यत्रनिहितानी-
तिकथनं । उत्तरेणार्जुनचोदनयाशमी-
मारुह्यधनुरादानं ।
४१ ४२ २१ उत्तरेणार्जुनंप्रतितत्तत्कार्मुकस्वामिनां
प्रश्नः ।
४२ ४३ २५ अर्जुनेनोत्तरंप्रतियुधिष्ठिराद्यायुधानां
पृथक्पृथक्प्रणामनिर्देशेनतत्तत्स्वामिकल-
कथनं ।
४३ ४४ ५२ अर्जुनेनोत्तरंप्रतिस्वस्वार्जुनलकथनपू-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- वर्कंकङ्कादीनांयुधिष्ठिरादित्वकथनं ।
अर्जुनस्यदक्षनाम्नानिर्वचनं ।
- ४४ ४५ ६० उत्तरेणस्वापराधक्षमापनं । अर्जुनेन
स्वस्मैक्यप्राप्तिहेतुकथनं । उत्तरंसा-
रधिकृत्वाऽर्जुनेनरणाभियानं ।
- ४५ { ४६ } २८ अर्जुनेनहनुमद्भुजस्यरथेस्थापनं । त-
थास्वशङ्कादिशब्दप्रवणवित्रस्तस्योत्त-
रस्यसमाश्रयनपूर्वकंरणाभियानं ।
- ४६ { ४६ } १८ द्रोणेनदुर्योधनं प्रतिबृहन्नलायाः
त्वकथनपूर्वकंदुर्निमित्तकथनं ।
- ४७ ४७ ३५ द्रोणवचनाद्बृहन्नलाया अर्जुनलनिर्धा-
रणेनविषादातूष्णींभूतेषुस्त्रीयेषुदुर्यो-
धनेनतेषांसमरप्रोत्साहनं ।
- ४८ ४८ २८ कर्णेनात्मस्थाघनपूर्वकमर्जुनपराभवन-
प्रतिज्ञानं ।
- ४९ ४९ २६ कृपाचार्येणार्जुनप्रशंसनपूर्वकंकर्णगर्ह-
णं । तथास्वैकैकेनार्जुनस्यदुर्ययल-
कथनपूर्वकंसंभूयाभियाननिर्धारणं ।
- ५० ५० ४१ कर्णेनकृपाचार्यगर्हणं । तदसहिष्णु-
नाऽश्वत्थामासममोद्धाटनंकर्णदुर्यो-
धनोपालम्भः ।
- ५१ ५१ २४ संकुद्धमश्वत्थामानं प्रतिभीष्मेणद्रोणा-
दिप्रशंसनपूर्वकंपरिसान्त्वनं । दुर्योधने-
नभीष्मकर्णाभ्यांसहकृपद्रोणक्षमापनं ।
- ५२ ५२ ३३ भीष्मेणदुर्योधनं प्रतिहेतुपन्यासपूर्वकं
युधिष्ठिरप्रतिश्रुतवनवासादिकालस्यप-
रिसमाप्तिकथनं । भीष्मेणद्रोणवचना-
द्गोमिःसहदुर्योधनस्यस्थापनपूर्वकंसे-
नायान्यूहीकरणेनसमरायाभियानं ।
- ५३ ५६ २१ इन्द्रेणसुदर्शननामनिकामगामिनिप्रा-
सादेदेवगणसमारोपणपूर्वकंरणावलो-
कनायगगनाङ्गणावतरणं ।
- ५४ ५३ २२ सैन्यमध्येदुर्योधनमनवलोकयताऽर्जु-
नेनोत्तरं प्रति तत्पदवीमनुरथयापनचो-
दना । तथाद्वाभ्यांद्वाभ्यांवाणाभ्यां
द्रोणाद्यभिवादनपूर्वकंताभ्यामेवतत्त-
त्कर्णमूलेकुशलप्रश्नः । द्रोणेनतत्कौश-
लश्लाघनं ।
- ५५ ५४ ४६ अर्जुनेनसेनामध्येसुयोधनानवलोकने-
नतस्यगवामादानेनगमनसंभावनया
रथेनगवार्प्रत्यभियानं । भीष्मेण
पार्थभावविज्ञानेनसेनासहस्रमुधा-

- वनं । गवान्तिकमुपगतवताऽर्जुनेन
तद्रक्षिणांवाणगणैरभिहननेनगवानि-
वर्तनं ।
- ५६ ५५ २८ अर्जुनेनोत्तरं प्रतिद्रोणकर्णादिरथानाम-
साधारणध्वजचिह्नप्रदर्शनपूर्वकं तत्त-
न्नामानिर्देशेन तत्तत्पराक्रमवर्णनं ।
- ५७ ५३ ६८ अर्जुनस्यभीष्मद्रोणादिभिःसहयुद्धं ।
अर्जुनेनकर्णस्यपराजयः ।
- ५८ { ५४ } ७७ अर्जुनेनकर्णपराजयः । अर्जुनपरा-
जितेनकर्णेनरणाङ्गणादपयानं
- ५९ ५८ ९८ द्रोणार्जुनयोर्युद्धवर्णनं । अर्जुनबाणा-
भिहितविषण्णेद्रोणेऽश्वत्थामातद्रक्ष-
णायार्जुनं प्रत्यभियानं । अत्रान्तरे
द्रोणेनापयानं ।
- ६० ५९ १७ अर्जुनेनाश्वत्थामपराजयः ।
- ६१ ५७ ६२ अर्जुनस्यकृपाचार्येणसहयुद्धं । सम-
राङ्गणवर्णनं ।
- ६२ ६४ ३४ भीष्मार्जुनयोर्युद्धं ।
- ६३ ६४ ५३ अर्जुनेनभीष्मपराजयः ।
- ६४ { ६२ } २७ अश्वत्थामाकर्णगर्हणं । कर्णादिपञ्च-
महारथैरर्जुनं प्रत्यभियानं ।
- ६५ ६१ ५४ अर्जुनेनदुःशासनादिपराभवनपूर्वकं
भीष्मादिभिःसहायोधनं ।
- ६६ ६५ ५१ अर्जुनेनभीतमुत्तरंसमाश्रयदुर्योधन-
रथं प्रतिस्वरथयापनचोदना । तथायु-
द्धेपलायमानदुर्योधनं प्रतिसोपहासमा-
ह्वानं ।
- ६७ ६६ ४६ दुर्योधनेनपुनःपरावृत्त्याभियानं । भी-
ष्मादिभिस्तद्रक्षणापारितोऽवस्थानं ।
अर्जुनेनतैःसहचिरं प्रयुध्यपश्चात्संमो-
हनास्त्रप्रयोगः । उत्तरकुमारेणार्जुन-
चोदनयाऽस्त्रमोहितानां वस्त्रापहरणं ।
अर्जुनेनबाणैर्भीष्माद्यभिवादनं ।
- ६८ ६७ २४ अर्जुनेनोत्तरं प्रतियुधिष्ठिरादितत्त्वप्र-
काशनप्रतिषेधः । तथाशमीतरावायु-
धनिधानपूर्वकंबृहन्नलावेषपरिग्रहेण
सारथ्यकरणं । उत्तरेणार्जुनचोदन-
यास्वजयोद्धोषणायनगरं प्रतिदूतप्रेषणं ।
विराटेनयुधिष्ठिरादिभिःसहसुशर्मादि-
जयानन्तरं पुरं प्रत्यागमनं । तथोत्तर-
स्यकुरुविजयायबृहन्नलासहगमनश्र-
वणेनतद्रक्षणायसेनाप्रेषणचोदना ।

६९ { ६८ } ३५

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अत्रान्तरेविराटायदूतैरुत्तरजयनिवे-
दनं । कुमारानयनायवादित्रादिप्रेषणं ।
७० { ६८ } ५१ उत्तरजयश्रवणहृष्टेनविराटेनयुधिष्ठि-
२९-४९ } ५१ रेणसहयूतदेवनं । विराटेनोत्तरप्रशं-
सनेकङ्केनबृहन्नलयाकुरुपराजयकथनं ।
ततोरुष्टेनविराटेनतस्यमुखेऽक्षेणता-
डनं । क्षतात्प्रस्रवतोरक्तस्यसैरन्ध्या-
निजोत्तरीयेणग्रहणं ।
७१ + ३१ अर्जुनकौरवयुद्धदिदृक्षयासमागतानां
देवानांपुनःस्वर्गप्रतिगमनं ।
७२ { ६८ } ६९ उत्तरेणराजाभ्यनुज्ञयाऽन्तःपुरमेत्य
५०-७६ } ६९ तदभिवादनं । युधिष्ठिरव्रणावलोक-
नभीतस्योत्तरस्यचोदनयाविराटेनयु-
धिष्ठिरक्षमापनं । ततोर्जुनस्यान्तःप्र-
वेशः । विराटेनोत्तरप्रशंसनेतेनतंप्रति
कस्यचिद्देवपुत्रस्यजेतृत्वकथनं । ततो-
ऽर्जुनेनोत्तराप्रभृतिभ्यःकुरुवस्त्रदानं ।
७३ + १९ भीमार्जुनादिभीरात्रौयुधिष्ठिरसमीप-
गमनं । युधिष्ठिरेणसहर्षस्नानभिभा-
षणे अर्जुनेनभीमंप्रतितत्कारणप्रश्नः ।
युधिष्ठिरेणतंप्रतिविराटेनाक्षताडनस्य
तत्कारणत्वकथनं । भीमादिभिःक्रो-
धाद्विराटवधाध्यवसायेयुधिष्ठिरेणसहे-
तुकंतत्प्रतिषेधनं ।

समाप्तं गोग्रहणपर्व ॥ ४ ॥

अथ वैवाहिकपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥

(७४-७८) ॥ श्लोकाः ॥ १७७ ॥

७४ ७० ३० परेद्युःप्रभातेयुधिष्ठिरादिभीराजलक्ष-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

णधारणेनभिहासनादिभृपवेशनं । त-
त्रागतवताविराटेनयुधिष्ठिरस्यसिंहा-
सनोपवेशनाक्षेपः । अर्जुनेनतस्य
याथातथ्यकथनं ।
७५ ७१ ३६ अर्जुनेनविराटप्रश्नाद्वललादीनांभीम-
सेनादिलकथनं । उत्तरेणयुधिष्ठिरा-
दीनांपराक्रमवर्णनं । ततोविराटेन
युधिष्ठिरादीनांप्रसादनं ।
७६ + २० उत्तरेणविराटंप्रतिपुत्रिष्ठिरादिकृतोप-
कारस्मारणपूर्वकमुत्तरायाःप्रदानेनत-
त्प्रसादनचोदना । उत्तरायाःपुरस्का-
रेणसप्रणामंप्रसादयतेविराटायामभ्य-
प्रदानं ।
७७ { ७२ } ३७ विराटेनार्जुनंप्रतिस्वकुमार्याउत्तराया-
१-१३ } ३७ भार्यात्वेनप्रतिग्रहणप्रार्थनेतंप्रत्यर्जुने-
नसहेतुकथनंक्षुपात्वेनपरिग्रहाङ्गीक-
रणं । दुर्योधनेनयुधिष्ठिरंप्रतिदूतमु-
खेनत्रयोदशवत्सरस्यासंपूर्तावेवार्जुने-
नात्मप्रकाशनात्पुनर्वनवासविधेयता-
निवेदनं । युधिष्ठिरेणतंप्रतितेनैवदूते-
नभीष्ममुखात्संदेहस्यपरिहरणीयता-
प्रतिवेदनं । भीष्मेणविचार्यनिर्धारण-
पूर्वकंसंकेतकालस्यपूर्णत्वोक्तिः ।
७८ { ७२ } ५४ उपप्लव्यंप्रतिकृष्णागमनं । तत्रद्रुप-
१४-४० } ५४ दायागमनं । उत्तराभिमान्योर्विवाहः ।

संपूर्णवैवाहिकपर्व ॥ ५ ॥

विराटपर्व संपूर्ण ॥ ४ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।
श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

XXXX

उद्योगपर्व ॥ ५ ॥

अवान्तरपर्वाणि ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ १०६ ॥ श्लोकाः ॥ ६७५३ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ सेनोद्योगपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(१-११) ॥ श्लोकाः ॥ ६०६ ॥

१	१	२५	विराटसभां प्रविष्टेषु राजमुश्रीकृष्णेन वृ-
तराष्ट्रं प्रतिदूतप्रेषणनिर्धारणं ।
२	२	१५	बलरामेण स्वस्य दुर्योधने पक्षपाता वि-
ष्करणं ।
३	३	२३	सात्यकिना बलरामवचनप्रतिक्षेपपूर्व-
कं दुर्योधननिग्रहनिर्धारणं ।
४	४	२६	द्रुपदेन सात्यकिमतानुमोदनेन राज्ञामा-
ह्वानाय दूतप्रस्थापनकथनपूर्वकं स्वपुरो-
हितस्य वृतराष्ट्रं प्रतिप्रेषणकथनं ।
५	५	१९	श्रीकृष्णेन राज्ञा वृतराष्ट्रस्य दूतपुरोहि-
तप्रेषणसंदिश्यद्वारागमनं । आहू-
तानां राज्ञा मागमनं । दुर्योधनाहूता-
नां राज्ञा च तं प्रत्यागमनं ।
६	६	१९	द्रुपदेन वृतराष्ट्रं प्रति स्वपुरोहितप्रेषणं ।
७	७	४१	दुर्योधनार्जुनयोः कृष्णदर्शनाय यदृच्छ-
यायुगपद्वारागमनं । अर्जुनेन श्रीकृ-
ष्णसंसारथ्येन वरयित्वा तेन सह हास्तिन-
पुरगमनं । दुर्योधनेन श्रीकृष्णकुमा-
रानादाय कृतवर्मणा सह स्वपुरगमनं ।
८	८	६०	शल्यागमनं । गूढेन दुर्योधनेन शल्य-
साहाय्यवरणं । युधिष्ठिराभ्यर्थनया
कर्णस्य सारथ्यकरणे तत्तज्जोवधकरणप्र-
तिज्ञानं ।
९	९	६८	त्वष्टृपुत्रस्य विश्वरूपस्य कथा । इन्द्रेण-
विश्वरूपहननं । तद्वधकुपितेन त्वष्ट्रे-
न्द्रवधाय वृत्रस्योत्पादनं ।
१०	१०	५३	इन्द्रेण वृत्रासुरवधः । इन्द्रस्य ब्रह्मह-
त्याप्राप्तिः ।
११	११	२६	नहुषस्य देवराज्येऽभिषेकः । नहुषेण
शचीकामना ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१२	१२	३२	नहुषवधनाय शच्यातेन सह समयकर-
णाय तत्समीपगमनं ।
१३	१३	२७	शच्यासमयकरणं । देवैर्विष्णुवाज्ञये-
न्द्रस्य ब्रह्महत्यापनोदनाय श्वमेधयाज-
नं । शच्योपश्रुतिदेवीपूजनं ।
१४	१४	१८	उपश्रुतिदेव्या शच्यै इन्द्रप्रदर्शनं ।
१५	१५	३७	शचीवचनान्नहुषेणागस्त्यादिसप्तर्षी-
णां स्वशिविकावाहनचोदना । अग्नि-
नेन्द्रान्वेषणं ।
१६	१६	३६	अग्निना पद्मनालस्य मिन्द्रं दृष्ट्वा बृहस्पत-
ये तन्निवेदनं । बृहस्पतिना तत्रागत्वे-
न्द्रेस्तूयमाने कुबेरादीनां तत्रागमनं ।
इन्द्रेण नहुषजये साहाय्याया भेर्भागादा-
नपूर्वकं कुबेरादीनां तत्तद्दिगाधिपत्येऽ-
भिषेचनं ।
१७	१७	२३	लोकपालैस्सहनहुषनिषूदनोपायं मन्त्र-
यन्तमिन्द्रमेत्यागस्त्येन नहुषस्य देव-
राज्यात्परिभ्रंशनिवेदनम् ।
१८	१८	२५	इन्द्रेण पुनर्देवलोकमेत्यत्रैलोक्यराज्य-
पालनं । शल्येनेन्द्रवृत्तान्तकथनपूर्वकं
युधिष्ठिरादीनां श्वास्यपुनर्दुर्योधनसमी-
पगमनं ।
१९	१९	३३	सात्यकिप्रमुखानां राज्ञां स्वस्वसेनानय-
नपूर्वकं युधिष्ठिरं प्रत्यागमनं । भगद-
त्तादीनां दुर्योधनं प्रत्यागमनं ।

समाप्तं सेनोद्योगपर्व ॥ १ ॥

अथ सञ्जययानपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १३ ॥

(२०-३२) ॥ श्लोकाः ॥ ३८१ ॥

२०	२०	२१	हास्तिनपुरं गतेन द्रुपदपुरोहितेन सभा-
मध्ये द्रुपदवचनकथनं ।
२१	२१	२२	भीष्मेण द्रुपदपुरोहितवाक्येऽनुमोदिते
कर्णेन तदाक्षेपपूर्वकं संकेतकालस्य संशे-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

षतयापुनर्वनवासादिनातत्समापने
राज्यदानोक्तिः । भीष्मेणकर्णाधिके-
पः । धृतराष्ट्रेणपाण्डवान्प्रतिस्वेन
सञ्जयप्रेषणकथनपूर्वकंपुरोहितस्यप्र-
तियापनं ।

२२ २२ ४० धृतराष्ट्रेणपाण्डवान्प्रतिसञ्जयप्रेषणं ।
२३ २३ २८ सञ्जयेनोपप्लव्यंगत्वापाण्डवान्प्रतिधृ-
तराष्ट्रकृतकुशलप्रश्नकथनं । युधिष्ठिरे-
णसञ्जयंप्रतिधृतराष्ट्रादीनांकुशलप्रश्नः ।
२४ २४ १० सञ्जयेनयुधिष्ठिरप्रश्नानामुत्तरदानपू-
र्वकंधृतराष्ट्रसंदेशश्रवणविधानं ।
२५ २५ ११ सञ्जयेनयुद्धनिन्दनपूर्वकंपाण्डवैःशम-
स्वीकारस्यभीष्मधृतराष्ट्राद्यभिमतत्व-
कथनं ।
२६ २६ २९ युधिष्ठिरेणस्वेषामजय्यलमभिधाय
स्वस्येन्द्रप्रस्थराज्यदानेशान्तिकथनं ।
२७ २७ २७ सञ्जयेनयुधिष्ठिरंप्रतियुद्धदोषोद्भावन-
पूर्वकंपरैर्भागाप्रदानेपिशमाश्रयणस्यै-
वज्यायस्त्वकथनं ।
२८ २८ १४ युधिष्ठिरेणधर्माधर्मनिर्णयस्येतरासा-
धारणतयास्वस्यधर्मरहस्यज्ञश्रीकृष्णव-
चनानुयायित्वकथनं ।
२९ २९ ६० श्रीकृष्णेनसञ्जयंप्रतिस्वस्यसन्ध्यर्थधृत-
राष्ट्रसमीपेआगमनकथनं ।
३० ३० ५२ युधिष्ठिरेणसञ्जयंप्रतिभीष्मादिभ्यः
स्वेषांकुशलनिवेदनचोदनं । तथादु-
र्योधनंप्रतिसन्धिप्रदान्यतरपक्षस्वी-
करणाभ्यनुज्ञानकथनचोदनं ।
३१ ३१ २३ युधिष्ठिरेणसञ्जयंप्रतिधृतराष्ट्रभीष्मयो-
रभिवादनपूर्वकंसन्धिकरणविज्ञापन-
निवेदनचोदनं । तथादुर्योधनंप्रति
तत्कृतानयोपेक्षणकथनपूर्वकंप्रामप-
ञ्चकदानेनसन्धिकरणसंदेशः ।
३२ ३२ ४० सञ्जयेनरात्रौधृतराष्ट्रमुपागम्ययुधि-
ष्ठिरकृतकुशलप्रश्नादिकथनं । तथा
धृतराष्ट्रविगर्हयुधिष्ठिरवचनस्यश्व-
कथनपूर्वकंस्वमवनगमनं ।

समाप्तं सञ्जययानपर्व ॥ २ ॥

अथ प्रजागरपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(३३-४०) ॥ श्लोकाः ॥ ६०९ ॥

३३ ३३ १३० धृतराष्ट्रेणरात्रौविदुरानयनं । चिन्त-

५

याप्रजागरंगतेनधृतराष्ट्रेणदुर्योधनादि-
मुखोपायप्रश्नेविदुरेणनीतिकथनपूर्व-
कंपाण्डवेभ्योराज्यदानस्यतदुपायत्व-
कथनं ।

३४ ३४ ८७ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिपुनर्नीतिकथनं ।
३५ ३५ ८९ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिकेशिन्यर्थमुधन्व-
विरोचनसंवादकथनपूर्वकंपाण्डवेषुपु-
त्रतौल्येनवृत्तिविधानं ।
३६ ३६ ७४ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रति आत्रेयेणसाध्या-
न्प्रत्युपदिष्टनीतिकथनं । महाकुलल-
क्षणाभिधानं ।
३७ ३७ ६४ धृतराष्ट्रेण अल्पायुष्मकारणप्रश्नेविदुरे-
णतदभिधानं ।
३८ ३८ ४७ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिपुनर्नीतिकथनपू-
र्वकंपाण्डवेभ्योराज्याप्रदानेदुर्योधन-
स्यराज्यभ्रंशकथनं ।
३९ ३९ ८६ ज्ञातिसंग्रहेगुणवर्णनं ।
४० ४० ३२ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिपुनर्नीतिकथनपू-
र्वकंपाण्डवेभ्योराज्याप्रदानेदुर्योधन-
स्यराज्यदत्ताक्षत्रधर्मेनियोजनचो-
दनं ।

समाप्तं प्रजागरपर्व ॥ ३ ॥

अथ सनत्सुजातपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ६ ॥

(४१-४६) ॥ श्लोकाः ॥ २०४ ॥

४१ ४१ १२ धृतराष्ट्रेणपुनर्धर्मरहस्यकथनंचोदितेन
विदुरेणस्वस्यशूद्रयोनिजातत्वेनतत्क-
थनानौचित्यकथनं । तथास्मरणमा-
त्रसंनिहितंसनत्सुजातंप्रतिधृतराष्ट्राय
तत्त्वोपदेशप्रार्थना ।

४२ ४२ ४४
४३ ४३ ६४
४४ ४४ ३२
४५ ४५ २१
४६ ४६ ३१

सनत्सुजातीयं (सनत्सुजातेनधृत-
राष्ट्रंप्रतिपुनर्निवेदनः) ।

समाप्तं सनत्सुजातपर्व ॥ ४ ॥

अथ यानसन्धिपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ २४ ॥

(४७-७०) ॥ श्लोकाः ॥ ७७० ॥

४७ { ४७ } ४२ पाण्डववचनश्रुत्वाधृतराष्ट्रादीनांस-
भाप्रवेशः । सञ्जयेनपाण्डवान्प्रतिधृ-
तराष्ट्रसंदेशकथनकथनं । श्रीकृष्ण-
वाक्यकथनंचोदितेनसञ्जयेनस्वस्यक-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ष्णार्जुनान्तःपुरप्रवेशकथनपूर्वकं तत्कथनं ।
- ४८ ४८ १०९ सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति श्रीकृष्णमहिमप्रतिपादकानामर्जुनवचसां विस्तरेण कथनं ।
- ४९ ४९ ४९ भीष्मेण दुर्योधनं प्रति कृष्णार्जुनयोर्नरनारायणतादात्म्यकथनपूर्वकं तद्विरोधे-
कुरुणां विनाशकथनं । तथामर्मोद्धाटनपूर्वकं कर्णगर्हणं । धृतराष्ट्रेण भीष्म-
द्रोणवचनानादरणेन सर्वकुरुभिस्सज्जीवितनैराश्याधिगमः ।
- ५० ५० ५० धृतराष्ट्रेण पाण्डवानां किमुपजीवनेनरपोयोग इति पृष्टस्य सञ्जयस्य पाण्डवप्रभावानुस्मरणेन मूर्च्छालब्धसंज्ञेन सञ्जयेन पाण्डवानां श्रीकृष्णानुगृहीतस्वसामर्थ्येन राज्ञां साहाय्येन च समरयोग इति कथनं ।
- ५१ ५१ ६१ धृतराष्ट्रेण सञ्जयसमीपे भीमसेनप्रतापानुस्मरणेन परिशोचनम् ।
- ५२ ५२ २० धृतराष्ट्रेणार्जुनप्रतापानुवर्णनपूर्वकं परिशोचनं ।
- ५३ ५३ १६ धृतराष्ट्रेण कुरुप्रतिपाण्डवानां बलवत्सहायसम्पन्नत्वादिगुणसमृद्धिकथनपूर्वकं शान्त्यर्थेन प्रयतनाभिधानं ।
- ५४ ५४ २२ सञ्जयेन पाण्डवेषु जयसाधनसामग्रीमभिधाय तेषु धार्तराष्ट्रकृतापकारानुस्मरणपूर्वकं धृतराष्ट्रगर्हणं ।
- ५५ ५५ ७० दुर्योधनेन स्वपरपक्षयोर्बलावलनिरूपणपूर्वकं धृतराष्ट्रप्रतिसमाश्वासनं ।
- ५६ ५६ १७ सञ्जयेन पाण्डवभावं बुभुक्षुं दुर्योधनं प्रति तेषां युद्धोत्कण्ठाकथनपूर्वकं तद्रथाश्ववर्णनं ।
- ५७ ५७ ६२ सञ्जयेन पाण्डवसहायानां राज्ञां नामकथनं । दुर्योधनेन स्वपक्षीयाणां प्रतापवर्णनं ।
- ५८ ५८ २९ धृतराष्ट्रेण युद्धस्य भीष्माद्यनभिमतलाभिधाने दुर्योधनेन भीष्माद्यनपेक्षणेन कर्णवुदशासनसहायेन स्वेनैव पाण्डवहननप्रतिज्ञा । धृतराष्ट्रेण दुर्योधनगर्हणं ।
- ५९ ६६ १४ पुनः पृष्टेन सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रत्यर्जुनवाक्यकथनं ।
- ६० ६० २४ धृतराष्ट्रेण दुर्योधनं प्रति स्वपरपक्षयोर्ब-

- लाबल विमर्शनेन पाण्डवेषु पुत्रप्रेम्णा धर्मादिदेवानां साहाय्यकरणाभिधानपूर्वकं स्वस्य शमाभिरोचनकथनं ।
- ६१ ६१ २९ दुर्योधनेन सहेतुकं पाण्डवानां देवैस्साहाय्यकरणाभावकथनं । तथा स्वस्य जलस्तम्भनाद्यनेकसामर्थ्यवत्तयाऽजयत्वकथनं ।
- ६२ ६२ १८ कर्णेन धृतराष्ट्रमनादस्य पाण्डवहननप्रतिज्ञानं । तथा भीष्माभिक्षिप्तेन तेन युद्धे भीष्मशमनावधिशस्त्रन्यासं प्रतिज्ञाय स्वभवनगमनं । भीष्मेण प्रत्यहमयुतयोधवधप्रतिज्ञा ।
- ६३ ६३ २७ दुर्योधनेन भीष्माभिमतपाण्डवजयपक्षप्रतिक्षेपः । तथा भीष्मादिनैरपेक्ष्येण कर्णदुदशासनसङ्गतेनात्मनैव पाण्डवहननप्रतिज्ञा । विदुरेण दमप्रशंसनं ।
- ६४ ६४ २७ पाशबद्धशकुनिदृष्टान्तकथनेन ज्ञातिभिर्विरोधस्यानर्थहेतुत्वकथनं । तथा किरातदृष्टान्तप्रदर्शनेनात्याशयाधनर्थहेतुत्वकथनं । तथा युद्धे जयपराजययोरव्यवस्थितत्वकथनं ।
- ६५ ६५ १६ धृतराष्ट्रेण दुर्योधनं प्रत्यर्जुनस्य श्रीकृष्णपरमप्रेमास्पदतया दुर्जयत्वाभिधानपूर्वकं पाण्डवैस्सहसन्धिविधानं ।
- ६६ ६७ १० दुर्योधनेन धृतराष्ट्रवचनानभिनन्दनैसभातो राज्ञां निर्गमनं । धृतराष्ट्रेण स्वपरसेनयोस्सारसारकथनं चोदितेन सञ्जयेन व्यासगान्धारीसंनिधौ तत्कथनकथनं । श्रीव्यासेन सञ्जयं प्रति धृतराष्ट्रप्रश्नस्योत्तरदानाभ्यनुज्ञानं ।
- ६७ ६८ १५ सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति श्रीकृष्णस्य सारतरत्वकथनं ।
- ६८ ६९ २१ सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति भगवद्वेदनसाधनकथनं ।
- ६९ ७० १५ सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति वासुदेवादिभगवन्नामनिर्वचनं । तथा सन्ध्यर्थं श्रीकृष्णागमनकथनं ।
- ७० ७१ ७ श्रीकृष्णागमनश्रवणदृष्टेन धृतराष्ट्रेण च क्षुभ्मतप्रशंसनपूर्वकं श्रीकृष्णगुणानुवर्णनं ।

समाप्तं यानसन्धिपर्व ॥ ५ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ भगवद्यानपर्व ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ ८० ॥

(७१-१५०) ॥ श्लोकाः ॥ २५५२ ॥

- ७१ ७२ १०२ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णप्रतिसन्ध्यर्थहा- ८५ ८५ १८ श्रीकृष्णागमनंज्ञातवतोधृतराष्ट्रस्याज्ञा-
स्तिनपुरगमनप्रार्थना । श्रीकृष्णेनत- यादुर्योधनेनपथितत्रतत्रतदाराधना-
दङ्गीकरणं । यसमानिर्माणं । श्रीकृष्णेनतदनवलोक-
नेनैवगमनं ।
- ७२ ७३ ४२ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरंप्रतियुद्धपक्षस्थिरी- ८६ ८६ २१ श्रीकृष्णागमनश्रवणहृष्टेनधृतराष्ट्रेणवि-
करणपूर्वकंलोकप्रवादनिरासायसन्धि- दुरपुरतःसमेष्यतेतस्मैरथगजादिवित-
प्रयतनकथनं । रणप्रतिज्ञा ।
- ७३ ७४ २३ भीमसेनेनयथाकथंचिच्छमस्यावश्य- ८७ ८७ १७ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिकृष्णायदानप्रति-
कर्तव्यत्वकथनं । ज्ञायामृषात्वकथनं । तथासामाद्युपा-
७४ ७५ २३ श्रीकृष्णेनभीमंप्रतितत्प्रतिज्ञानुसार- यैःश्रीकृष्णस्यदुर्वैशत्वकथनपूर्वकंतदु-
णपूर्वकंयुद्धप्रोत्साहनं । क्तिसत्कारविधानं ।
- ७५ ७६ १८ भीमेनकृष्णंप्रतिस्वसामर्थ्यकथनपूर्वकं ८८ ८८ २३ दुर्योधनेनश्रीकृष्णस्योपायनदाननिषे-
स्वस्यशमकामनायाःकृपामूलकत्वक- धनं । भीष्मेणकृष्णोक्तस्यकर्तव्यत्व-
थनं । कथनं । दुर्योधनेनस्वस्यकृष्णबन्धना-
७६ ७७ २० श्रीकृष्णेनभीमंप्रतिस्वस्यतन्महिमाभि- ध्यवसायकथनेधृतराष्ट्रेणतद्गृहणं ।
ज्ञत्वमभिधायतत्प्रशंसनपूर्वकंलोके- भीष्मेणदुर्योधनोपालंभपूर्वकंसमातो-
स्तेजस्सन्दीपनार्थकत्वकथनं । निर्गमनं ।
- ७७ ७८ २० अर्जुनेनश्रीकृष्णंप्रतिसन्धिविप्रहान्यत- ८९ ८९ २७ श्रीकृष्णस्यवृकस्थलात्कुटुरमेखधृत-
रपक्षनिर्धारणकरणप्रार्थना । राष्ट्रभवनप्रवेशः । तथाधृतराष्ट्रपूजां
७८ ७९ २१ श्रीकृष्णेनदण्डार्हेसुयोधनेशमकरण- स्वीकृत्यविदुरसदनगमनं ।
स्यदुश्शक्तत्वाभिधानपूर्वकंयुधिष्ठिर- ९० ९० १०६ श्रीकृष्णस्यकुन्तीसमीपगमनं । तेन
गौरवेणस्वस्यतदर्थप्रयतनकथनं । प्रत्येकंनामनिर्देशपूर्वकंयुधिष्ठिरादिकु-
७९ ८० १८ नकुलेनस्वस्यशमेऽभिसन्धिप्रदर्शनं । शलमापृच्छयस्वानुभूतदुःखानुसरणे-
८० ८१ १० सहदेवेनश्रीकृष्णंप्रतिकुरुणांशमाभि- नशोचन्त्याःकुन्त्यास्समाश्वासनं । त-
सन्धावपियुद्धपक्षस्यैवस्थापनकथनं । थातामामन्त्रयदुर्योधनगृहगमनं ।
सात्यकिनातत्पक्षानुमोदनेयोधानांसि- ९१ ९१ ४६ दुर्योधनेनस्वगृहमागतस्यश्रीकृष्णस्य
हनादः । पूजापूर्वकंभोजनायामन्त्रणं । दुर्योध-
८१ ८२ ५० श्रीकृष्णेनयूतसभायांस्वानुभूतदुस्सह- नेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वीयान्नपानाद्यनादर-
दुःखमभिनिवेद्यरुदन्तीद्रौपदींप्रति णकारणप्रक्षेतेनतत्कथनपूर्वकंविदुरगृ-
सुयोधनादिहननप्रतिज्ञानपूर्वकंसमा- हगमनं । विदुरेणसादरमन्त्रपानादि-
श्वासनं । नाश्रीकृष्णाराधनं ।
- ८२ { ८३ } ३७ श्रीकृष्णेनरथमारुह्यसात्यकिनासहहा- ९२ ९२ ३० रात्रौविदुरेणश्रीकृष्णंप्रतिदुर्योधनेसा-
{ १-३६ } स्तिनपुरंप्रतिप्रस्थानं । मवचनस्यनैष्कल्यकथनं । तथादुष्ट-
८३ { ८३ } ४४ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णेपृथांप्रतिस्वाभिवा- भूयिष्ठसमाप्रवेशस्यस्नानमिमतत्वक-
{ ३७-७२ } दननिवेदनेनसमाश्वासनप्रार्थना । श्री- थनं ।
कृष्णस्यमध्येमार्गजामदम्यादिमहर्षि- ९३ ९३ २३ श्रीकृष्णेनविदुरवचनानुमोदनपूर्वकं
समागमः । तैःश्रीकृष्णेधृतराष्ट्रादिभिः स्वागमनस्यलोकपरिवादपरिहारार्थत्व-
सहस्रत्संवादाद्भूषयातत्रस्वागमननि- कथनं ।
वेदनं । ९४ ९४ ६६ प्रभातेश्रीकृष्णमभ्येत्यशकुनिदुर्योध-
८४ ८४ २७ श्रीकृष्णप्रयाणेशुभशकुनप्रादुर्भावः । नाभ्यांसमागमनायप्रार्थनं । श्रीकृ-

- सायान्हेश्रीकृष्णस्यवृकस्थलगमनं ।
तद्रजन्यांतत्रैवसुखसंवासः ।
- १८ श्रीकृष्णागमनंज्ञातवतोधृतराष्ट्रस्याज्ञा-
यादुर्योधनेनपथितत्रतत्रतदाराधना-
यसमानिर्माणं । श्रीकृष्णेनतदनवलोक-
नेनैवगमनं ।
- २१ श्रीकृष्णागमनश्रवणहृष्टेनधृतराष्ट्रेणवि-
दुरपुरतःसमेष्यतेतस्मैरथगजादिवित-
रणप्रतिज्ञा ।
- १७ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिकृष्णायदानप्रति-
ज्ञायामृषात्वकथनं । तथासामाद्युपा-
यैःश्रीकृष्णस्यदुर्वैशत्वकथनपूर्वकंतदु-
क्तिसत्कारविधानं ।
- २३ दुर्योधनेनश्रीकृष्णस्योपायनदाननिषे-
धनं । भीष्मेणकृष्णोक्तस्यकर्तव्यत्व-
कथनं । दुर्योधनेनस्वस्यकृष्णबन्धना-
ध्यवसायकथनेधृतराष्ट्रेणतद्गृहणं ।
भीष्मेणदुर्योधनोपालंभपूर्वकंसमातो-
निर्गमनं ।
- २७ श्रीकृष्णस्यवृकस्थलात्कुटुरमेखधृत-
राष्ट्रभवनप्रवेशः । तथाधृतराष्ट्रपूजां
स्वीकृत्यविदुरसदनगमनं ।
- १०६ श्रीकृष्णस्यकुन्तीसमीपगमनं । तेन
प्रत्येकंनामनिर्देशपूर्वकंयुधिष्ठिरादिकु-
शलमापृच्छयस्वानुभूतदुःखानुसरणे-
नशोचन्त्याःकुन्त्यास्समाश्वासनं । त-
थातामामन्त्रयदुर्योधनगृहगमनं ।
- ४६ दुर्योधनेनस्वगृहमागतस्यश्रीकृष्णस्य
पूजापूर्वकंभोजनायामन्त्रणं । दुर्योध-
नेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वीयान्नपानाद्यनादर-
णकारणप्रक्षेतेनतत्कथनपूर्वकंविदुरगृ-
हगमनं । विदुरेणसादरमन्त्रपानादि-
नाश्रीकृष्णाराधनं ।
- ३० रात्रौविदुरेणश्रीकृष्णंप्रतिदुर्योधनेसा-
मवचनस्यनैष्कल्यकथनं । तथादुष्ट-
भूयिष्ठसमाप्रवेशस्यस्नानमिमतत्वक-
थनं ।
- २३ श्रीकृष्णेनविदुरवचनानुमोदनपूर्वकं
स्वागमनस्यलोकपरिवादपरिहारार्थत्व-
कथनं ।
- ६६ प्रभातेश्रीकृष्णमभ्येत्यशकुनिदुर्योध-
नाभ्यांसमागमनायप्रार्थनं । श्रीकृ-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

			घ्नस्यविदुरेणसहसभाप्रवेशः । अन्त- रिक्षगतेषुनारदादिपुत्रीकृष्णाङ्गयाभी- ष्मेणासनादिनासत्कृतपुष्पकृष्णादीनांय- थोचितमासनेषूपवेशनं ।
९५	९५	६३	श्रीकृष्णेनधृतराष्ट्रप्रतिसन्ध्यर्थस्वस्या- गमनकथनं । सन्धिविप्रहृष्टपक्षयोर्गुण- दोषवर्णनपूर्वकंपाण्डवविज्ञापननिवेद- नं । तथाहितमुपदिश्यान्तेयथारुचि- करणाभिधानं ।
९६	९६	५२	जामदग्नयेनदम्भोद्भवोपाख्यानकथन- पूर्वकंश्रीकृष्णार्जुनयोर्नरनारायणस्वरू- पताभिधानं ।
९७	९७	२१	कण्वेनदुर्योधनबलावलेपविलोपनाय मातलिवरान्वेषणकथाकथनारंभः । मातलिनागुणकेशीनामकस्वकन्याया अनुगुणवरान्वेषणायनागलोकगमनं ।
९८	९८	२५	मातलेर्वरुणलोकगमनं । नारदेनवरु- णलोकवर्णनं ।
९९	९९	२०	मातलेःपाताललोकगमनं । नारदेन पाताललोकवर्णनं ।
१००	१००	१९	मातलेर्हिरेण्यपुरगमनं ।
१०१	१०१	१६	मातलेस्सुपर्णलोकगमनं ।
१०२	१०२	१५	मातलेःरसातलगमनं । नारदेनतत्र- त्यसुरभिसन्ततिगुणवर्णनं ।
१०३	१०३	२६	मातलेर्मौगवतीपुरीगमनं । तत्रमात- लिनासुमुखनामकनागराजस्यवरत्वे- नवरणं ।
१०४	१०४	३०	नारदेनसुमुखमातामहमार्यकंप्रतिपौ- त्रार्थमातलिकन्यापरिग्रहचोदना । आर्यकेणसुमुखजनकंभक्षितवतावैन- तेयेनमासान्तरेसुमुखभक्षणप्रतिज्ञान- निवेदनं । ताक्ष्यात्सुमुखरिरक्षयासर्वै- शकसमीपगमनं । इन्द्रेणतस्यदीर्घा- युर्दानं । मातलिनासुमुखायस्वकन्यां प्रदायविवाहनिर्वर्तनं ।
१०५	१०५	४३	सुमुखायाऽऽयुदोनश्रवणकुपितेनगरु- डेनेन्द्रोपेन्द्रावभ्येत्यदर्पोक्तिः । उपे- न्द्रेणगरुडदर्पविमोक्षणायतदंसेखदक्ष- बाहुविक्षेपेतद्गहनाक्षमेणतेनतत्क्षमाप- नं । कण्वेनगरुडनिदर्शनप्रदर्शनपूर्व- कंगर्वपरिहारेणपाण्डवैत्सहस्रमभिधा- नं । दुर्योधनेनोरुताडनपूर्वकंकणवोप-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

			हासेतेनतंप्रतितवोरावेवमृत्युर्भविष्य- तीतिशापदानं ।
१०६	१०६	२७	निर्वन्धस्थानर्थहेतुतायांनिदर्शनप्रद- र्शनायदुर्योधनंप्रतिनारदेनगालवोपा- ख्यानारंभः । विश्वामित्रेणगुरुदक्षि- णानिवेधनेऽपिनिर्वन्धकारिणंगालवं- प्रत्येकतद्वयामकर्णश्वेताश्वशताष्टका- नयननियोगः ।
१०७	१०७	१९	गालवेनविष्णूपासनेगरुडेनगालवमु- पेत्यखेनतस्याभिमतदेशप्रापणकथनं ।
१०८	१०८	१८	गरुडेनगालवंप्रतिपूर्वदिग्गुणवर्णनं ।
१०९	१०९	२१	दक्षिणदिग्गुणवर्णनं ।
११०	११०	२०	पश्चिमदिग्गुणवर्णनं ।
१११	१११	२८	उत्तरदिग्गुणवर्णनं ।
११२	११२	२२	गालवेनगरुडपृष्ठमारुह्यपूर्वदिग्गमनं । मध्येमार्गेविश्रमार्थंमृषभाचलेऽवत- रणं ।
११३	११३	२६	तत्रशाण्डिलीनामकब्राह्मणीदर्शनं । तद्वृत्तान्तमुपभुज्यतत्रशयनं । शाण्डि- ल्याअपघ्न्यानेनगरुडपक्षनिपातः । पु- नस्तत्प्रसादाधिगतपक्षेणगरुडेनपुनः प्रस्थानं ।
११४	११४	२०	गालवेनययातिंगत्वाहययाचनं ।
११५	११५	२१	व्यथितवित्तेनययातिनागालवायहयप्र- तिनिधितयामाधवीनामकस्वकन्यांस- मर्पणं । गरुडेनगालवमापृच्छयस्व- गृहगमनं । गालवेनकन्यायासहहर्ष- श्वनामकनृपसमीपमुपेत्यशुल्कार्पणेन कन्याकलत्राकरणकथनं ।
११६	११६	२८	हर्षश्चेनतादृशश्वशतद्वयप्रदानेनैकाप- त्योत्पादनकथनं । माधव्यास्वस्यप्रसू- त्यन्तेप्रसूत्यन्तेपुनःपुनःकन्यात्वसंपा- दकविप्रवरप्राप्तिकथनं । हर्षश्चेनत- स्यांवसुमनोनामकपुत्रोत्पादनं । हर्ष- श्चेनकालान्तरेसमागतायगालवायपु- नर्माधवीप्रत्यर्पणं । गालवेनपुनः कन्यात्वमुपागतवत्यातयासहदिवोदा- ससमीपगमनं ।
११७	११७	२१	दिवोदासेनाप्यश्वशतद्वयप्रदानेनत- स्यांप्रतर्दनाख्यसुतोत्पादनं ।
११८	११८	२१	उशीनरेणाश्वशतद्वयप्रदानेनमाधव्यां शिबिनामकपुत्रोत्पादनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- ११९ ११९ २४ गालवेनाश्वानांषदशतंप्रदायावशिष्टा-
श्वशतद्वयप्रतिनिधितयाविश्वामित्रं प्र-
तिमाधव्यास्समर्पणं । तेनतस्यामष्ट-
काख्यपुत्रमुत्पाद्यतस्याः पुनर्गालवेप्र-
त्यर्पणं । गालवेनययातयेमाधवीस-
मर्पणं ।
- १२० १२० २२ ययातिनागङ्गायमुनासङ्गमदेशेमाध-
व्याः स्वयंवरकरणं । माधव्यानुसर्वव-
रानतिक्रम्यवनमध्येतपश्चरणं । का-
लान्तरेस्वर्गागतस्यययातेर्बहुवर्षसह-
स्रावसानेसंदसिदेवर्ष्याद्यवमानेनसद्य-
स्तेजोहानिः स्वर्गाङ्गंशश्च ।
- १२१ १२१ २९ इन्द्रवरेणययातेः स्वदौहित्राणामभ्येप-
तनं । तस्मैतदौहित्रमाधवीगालवा-
दिभिस्स्वस्वतपोभागदानं ।
- १२२ १२२ १८ स्वदौहित्रादिदत्तपुण्यप्रभावेणपुनर्य-
यातेः स्वर्गप्राप्तिः ।
- १२३ १२३ २५ स्वपतनकारणंपृष्टेनपितामहेनतंप्रति-
तत्कथनं । नारदेनदुर्योधनंप्रतिगाल-
वययातिदृष्टान्तप्रदर्शनेननिर्वन्धाभि-
मानत्यागपूर्वकंसन्धिकरणविधानं ।
- १२४ १२४ ६२ धृतराष्ट्रेणश्रीकृष्णंप्रतिदुर्योधनानुनय-
प्रार्थना । श्रीकृष्णेनदुर्योधनानुनयः ।
- १२५ १२५ २७ भीष्मादिभिर्दुर्योधनंप्रतिश्रीकृष्णवच-
नादरणविधानं ।
- १२६ १२६ १८ भीष्मादिभिर्दुर्योधनंप्रतिपाण्डवैस्सह-
शमविधानं ।
- १२७ १२७ २५ दुर्योधनेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वस्मिन्नपराध-
लेशोपिनास्तीतिकथनं । तथास्वस्या-
जयत्वकथनपूर्वकंपाण्डवेभ्यः सूच्य-
प्रपरिमितभूमेरप्यप्रदानकथनं ।
- १२८ १२८ ५१ श्रीकृष्णेनदुर्योधनंप्रतितत्कृतापनया-
नुस्मारणं । कोपादुर्योधनेनसभातो-
निर्गमनं । श्रीकृष्णेनधृतराष्ट्रंप्रतिकुल-
स्यार्थेदुर्योधनपरित्यागविधानं ।
- १२९ १२९ ५४ विदुरेणधृतराष्ट्राज्ञयागान्धार्याः सभां
प्रत्यानयनं । गान्धार्यादुर्योधनंपुनः
समानाव्यतंप्रतिनीतिकथनपूर्वकंपा-
ण्डवैस्सहशमविधानं ।
- १३० १३० ६७ मातृवाक्यमनादत्यनिर्गतेनदुर्योधने-
नकर्णादिभिस्सहालोच्यश्रीकृष्ण बन्ध-
ननिर्धारणं । इक्षितज्ञेनसात्यकिनाश्री-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- कृष्णादिषुतन्निवेदनं । धृतराष्ट्रेणपुन-
र्दुर्योधनमानायश्रीकृष्णस्यदुर्ग्रहत्व-
निरूपणं । विदुरेणसंगृह्यश्रीकृष्ण-
चरित्रनिरूपणं ।
- १३१ १३१ ५० श्रीकृष्णेनसभायांविश्वरूपप्रदर्शनं ।
श्रीकृष्णप्रसादालब्धचक्षुषाधृतराष्ट्रेण
श्रीकृष्णदर्शनं । पुनरितरान्द्रष्टुमनिच्छ-
ताधृतराष्ट्रेणकृष्णप्रसादात्पुनः स्वचक्षु-
षोरन्तर्धानाधिगमः । श्रीकृष्णेनतद्रू-
पोपसंहारपूर्वकंपूर्वरूपंस्वीकृत्यकुन्ती-
समीपगमनं ।
- १३२ १३२ ३४ श्रीकृष्णेनकुन्तींप्रतिसप्रणामसंभाव-
तान्तकथनं । कुन्त्याश्रीकृष्णयुधिष्ठि-
रायसंदेशप्रेषणं ।
- १३३ १३३ ४५ कुन्त्यायुधिष्ठिरबोधनायश्रीकृष्णंप्रति
विदुलोपाख्यानकथनं ।
- १३४ १३४ ४१ विदुलोपाख्यानं ।
- १३५ १३५ ४० विदुलोपाख्यानं ।
- १३६ १३६ २२ विदुलोपाख्यानं ।
- १३७ १३७ ३२ कुन्त्याश्रीकृष्णेऽर्जुनादीन्प्रतिवक्तव्य-
संदेशकथनं । श्रीकृष्णस्यस्वरथमा-
रोपितेनकर्णेनसहरहस्संभाषणपूर्वकं
तद्विसर्जनेनोपप्लव्यंप्रत्यागमनम् ।
- १३८ १३८ २७ भीष्मद्रोणाभ्यांकुन्तीवाक्यंश्रुत्वादुर्यो-
धनंप्रतिसन्धिकरणविधानं ।
- १३९ १३९ २२ दुर्योधनेनस्ववचनाकरणेभीष्मद्रोणा-
भ्यांपार्थेनसहयुद्धकरणेपरिशोचनं ।
द्रोणेनदुर्योधनंप्रतिपुनः शमविधानं ।
- १४० १४० २९ श्रीकृष्णेनकर्णंप्रतिकिमुक्तमितिजनमे-
जयप्रश्नः । श्रीकृष्णेनकर्णंप्रतितस्य
कुन्तीसुतत्वरूपरहस्यकथनपूर्वकंपा-
ण्डवपक्षप्रवेशचोदना ।
- १४१ १४१ ५७ कर्णेनश्रीकृष्णंप्रतिस्यपाण्डवपक्षप्र-
वेशेसमुक्तिकर्णप्रतिबन्धनिरूपणपूर्व-
कंस्वरहस्यगोपनप्रार्थना ।
- १४२ १४२ २० श्रीकृष्णेनकर्णंप्रतिपाण्डवजयनिर्धार-
णकथनपूर्वकंभीष्मादिषुयुद्धसन्नाहसं-
देशकथनचोदना ।
- १४३ १४३ ५२ कर्णेनश्रीकृष्णंप्रतिपृथिवीविनाशेस्व-
स्यशकुनिदुःशासनयोश्चमूलत्वकथनं ।
श्रीकृष्णमालिङ्ग्यकर्णस्यप्रतिनिवर्तनं ।
श्रीकृष्णस्योपप्लव्यागमनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १४४ १४४ ३१ कर्णपराक्रमभीतयाकुन्त्यागङ्गातीरे
तत्समीपगमनं ।
- १४५ १४५ १२ कुन्त्याकर्णप्रतितस्यखपुत्रत्वकथनपूर्-
वकंपाण्डवैस्सहसङ्गमचोदना ।
- १४६ १४६ २७ सूर्येणकर्णप्रतिकुन्तीवचनस्वीकरणवि-
धानं । कर्णेनकुन्तीप्रतिसोपालमंदु-
र्योधनपरित्यागस्यसयुक्तिकमनौचिल्य-
कथनपूर्वकमर्जुनवर्जपाण्डवासंहरण-
प्रतिज्ञा ।
- १४७ १४७ ४३ श्रीकृष्णेनपाण्डवान्प्रतिसंक्षेपेणहास्ति-
नपुरवृत्तान्तकथनं । तैस्प्रतिविस्तरे-
णभीष्मादिवचनकथनप्रार्थना । श्री-
कृष्णेनशमविधायकभीष्मवचनानु-
वादः ।
- १४८ १४८ ३६ श्रीकृष्णेनपाण्डवान्प्रतिद्रोणवचनानु-
वादः । तथाविदुरगान्धार्योश्चवचना-
नुवादः ।
- १४९ १४९ ३६ श्रीकृष्णेनपाण्डवान्प्रतिधृतराष्ट्रेणदुर्यो-
धनंप्रत्युक्तवचनानुवादः ।
- १५० १५० २० श्रीकृष्णेनपाण्डवान्प्रतिदुर्योधनेनचो-
दितानाराज्ञायुद्धार्थकुरुक्षेत्रप्रस्थानक-
थनं । तथास्नेनसामायुपायत्रयप्रयो-
गेप्यवशीभूतेदुर्योधनेदण्डस्यैवप्रयो-
क्तव्यत्वकथनं ।

समाप्तं भगवद्धानपर्व ॥ ६ ॥

अथसैन्यनिर्याणपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१५१-१५९) ॥ श्लोकाः ॥ ३०३ ॥

- १५१ १५१ ७१ धृष्टद्युम्नस्यसेनापतित्वकल्पना । युधि-
ष्ठिरादीनांसर्वेषांकुरुक्षेत्रप्रवेशः ।
- १५२ १५२ १८ कुरुक्षेत्रेसमुचितदेशेयुधिष्ठिरेणखसे-
नानानिवेशनं । धृष्टद्युम्नादिभिस्सर्वे-
षांपृथक्पृथक्विशबिरनिर्माणं ।
- १५३ १५३ २७ कर्णादीन्प्रतिदुर्योधनेनसाङ्गामिकसा-
मग्रीसंपादनचोदनं । तच्चोदनयारा-
ज्ञासेनाभिस्सहकुरुक्षेत्रप्रस्थानं
- १५४ १५४ २७ गुरुवधभयात्कर्तव्यमौढ्यमुपागतेनयु-
धिष्ठिरेणश्रीकृष्णंप्रतिकर्तव्यनिर्धारण-
प्रार्थना । तेनयुद्धकरणनिर्धारणं ।
- १५५ १५५ ३५ दुर्योधनेनखसेनानामुत्तममध्यमाध-
मभेदेनत्रेधाविभागः । तासांसां प्रा-
मिकोपकरणसमृद्धिवर्णनं । दुर्योधने-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- नकृपादीनामेकादशानांपृथक्पृथक्-
क्षौहिण्यधिपतित्वेऽभिषेचनं ।
- १५६ १५६ ३६ दुर्योधनेनभीष्मंप्रतिसैनापत्यस्वीकर-
णप्रार्थना । भीष्मेणसमयकरणपूर्वकं
सैनापत्यस्वीकारः । दुर्योधनेनभीष्म-
स्यसैनापत्येऽभिषेचनपूर्वकंसेनाभि-
स्सहकुरुक्षेत्रगमनं ।
- १५७ १५७ ३५ युधिष्ठिरेणद्रुपदादीनांसप्तानांपृथक्-
क्षौहिण्याधिपत्येऽभिषेकः । धृष्टद्युम्न-
स्यसर्वसैन्याधिपत्येऽभिषेकः । बल-
रामस्यपाण्डवदिदक्षयाकुरुक्षेत्राग-
मनं । तस्यतीर्थनिषेवणायगमनं ।
- १५८ १५८ ३९ रुक्मिणापाण्डवानुपेत्यसगर्वसाहाय्य-
करणार्थंस्वस्यागमनकथनं । अर्जुनेन
तस्यप्रत्याख्यानं । तथाविधस्यतस्य
दुर्योधनेनापिप्रत्याख्यानं ।
- १५९ १५९ १५ धृतराष्ट्रेणसञ्जयंप्रतिकुरुपाण्डवसेनयो-
र्वृत्तान्तकथनचोदना ।

समाप्तं सैन्यनिर्याणपर्व ॥ ७ ॥

अथोलूकदूतागमनपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥

(१६०-१६४) ॥ श्लोकाः ॥ ३०० ॥

- १६० १६० १२५ दुर्योधनेनोलूकस्यपाण्डवान्प्रतिदूत्येन
प्रेषणं
- १६१ १६१ ४३ उलूकेनपाण्डवान्प्रतिदुर्योधनसंदेश-
कथनं ।
- १६२ १६२ ६३ भीमादिभिर्दुर्योधनंप्रत्युलूकद्वाराप्रति-
संदेशप्रेषणं ।
- १६३ १६३ ५७ उलूकेनदुर्योधनंप्रतिपाण्डवप्रतिसंदे-
शकथनं । दुर्योधनाज्ञायकर्णस्ययुद्ध-
सन्नाहोद्घोषणं ।
- १६४ १६४ १२ युधिष्ठिरेणयुद्धायसेनानिर्यातनं । धृ-
ष्टद्युम्नेनभीमादीनांदुर्योधनादिभिस्सह
द्वन्द्वयुद्धायसमादेशः ।

समाप्तमुलूकदूतागमनपर्व ॥ ८ ॥

अथ रथातिरथसङ्ग्रहानपर्व ॥ ९ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(१६५-१७२) ॥ श्लोकाः ॥ २२५ ॥

- १६५ १६५ ३३ भीष्मेणदुर्योधनायखसामर्थ्यकथनपूर्-
वकमभयदानं । दुर्योधनेनखसेनायां
रथातिरथसङ्ग्रहानं ।
- १६६ १६६ २२ दुर्योधनेनखसेनायारथातिरथसङ्ग्रहा-
नं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.	अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.
१६७ १६७ ३८ तथा ।	१८० १८० ३८ तथा ।
१६८ १६८ ४२ भीष्मेणकर्णस्यार्धरथत्वेकथितेतेनभी- ष्मोपालंभनपूर्वकंतज्जीवितावाध युद्धाकरणप्रतिज्ञा । भीष्मेणकर्णगर्ह- णेदुर्योधनेनभीष्मप्रतिसान्त्वनपूर्वकं परसेनायांरथातिरथसङ्ख्यानप्रार्थना ।	१८१ १८१ १६ तथा । १८२ १८२ ३० रामेणरथादधःपातितस्यभीष्मस्यदि- व्यपुरुषैःसमाश्वासनं । भीष्मेणराम- स्यरथादधःपातनं । पुनर्युयुत्सोराम- स्यमहर्षिभिर्युद्धात्प्रतिनिवर्तनं ।
१६९ १६९ २८ भीष्मेणपाण्डवसेनायांरथातिरथस- ङ्ख्यानं ।	१८३ १८३ १९ सप्रणामदेवादिप्रार्थनापूर्वकंशयितस्य भीष्मस्यदिव्यपुरुषैःस्वप्नेसमाश्वासनपू- र्वकंज्ञातपूर्वप्रस्थापनास्त्रानुस्मरणं
१७० १७० १४ तथा ।	१८४ १८४ २३ ततोरामभीष्मयोर्युद्धं । भीष्मस्यप्र- स्थापनास्त्रप्रतिभानं ।
१७१ १७१ २७ तथा ।	१८५ १८५ ३७ भीष्मेरामप्रतिप्रस्थापनास्त्रंप्रयोक्तुका- मेनारदेनतन्निषेधनं । रामेणस्वस्यप- राजितत्वोक्तिर्युद्धोपरमश्च ।
१७२ १७२ २१ भीष्मेणदुर्योधनंप्रतिशिखण्डिनःपूर्वं स्त्रीत्वमभिधायतेनसहयुद्धाकरणप्र- तिज्ञा ।	१८६ १८६ ४१ राममामन्त्र्यगतयाऽम्बयापुण्याश्रमा- दिषुदुष्करतपश्चरणं ।
समाप्तं रथातिरथसङ्ख्यानपर्व ॥ ९ ॥	
अथाम्बोपाख्यानपर्व ॥ १० ॥ अध्यायाः ॥ २४ ॥	
(१७३-१९६) ॥ श्लोकाः ॥ ८०३ ॥	
१७३ १७३ २४ भीष्मेणाम्बोपाख्यानकथनारंभः । स्वे- नस्वयंवरेऽम्बादिकन्यात्रयहरणकथ- नं ।	१८७ १८७ १९ अंबयातपस्तोषितान्महादेवाज्जन्मा- त्रेपुंस्त्वप्राप्त्याभीष्महननरूपवरमु- पलभ्यामौप्रवेशः ।
१७४ १७४ १० भीष्मेणविचित्रवीर्यस्यकन्यात्रयेणवि- वाहप्रयतनेऽम्बयास्वस्यसाल्वकामत्व- कथनपूर्वकंतत्समीपगमनेभीष्मंप्रत्य- ज्ज्ञायाचनं ।	१८८ १८८ २० पुत्रार्थतपस्यतेदुपदायमहादेवेनस्त्री- भूत्वापुमान्भविष्यतीतिवरदानं । दुप- दभार्ययाकृत्यपत्यजननेपितस्यपुंस्त्व- ख्यापनं । दुपदेनतस्यस्त्रीत्वंप्रच्छाद्यपुं- वजातकर्मादिकरणं ।
१७५ १७५ ४६ साल्वंगतायाअम्बायास्तेनपरित्यागः । अम्बयाभीष्मस्यप्रतिचिकीर्षयाताप- साश्रममेत्यतेषुस्ववृत्तान्तकथनं ।	१८९ १८९ २५ पुंवेष्टगृहितयाशिखण्डिन्याद्रोणाद्भनु- र्विद्याभ्यासः । तस्यादशार्णाधिपति- कन्ययाविवाहः । खदुहित्राशिख- ण्डिन्याःस्त्रीलंविज्ञापितेनदशार्णेनदूत- मुखेनदुपदंप्रतिस्वविप्रलम्भकस्यतस्य सबन्धोःसमुच्छेदनिवेदनं ।
१७६ १७६ ५९ तत्रहोत्रवाहननाम्नोऽम्बामातामहस्या- गमनं । तेनाम्बायाःपरशुरामंप्रति शरणागतिचोदना । तत्रयदृच्छया- समागतेऽकृतव्रणनाम्निमहर्षावम्बया स्ववृत्तान्तनिवेदनं ।	१९० १९० २२ दुपदेनपत्न्यासहकर्तव्यालोचनं ।
१७७ १७७ ४२ अकृतव्रणेनसविमर्शंभीष्मस्यप्रतीका- रनिर्धारणं । अम्बयापरेद्युरागतंजा- मदभ्यप्रतिभीष्मवधप्रार्थना ।	१९१ १९१ ३० शिखण्डिन्यास्वपित्रोःशोकस्यस्वमूल कलचिन्तनेनदुर्गमरण्यमेत्यस्थूणना- म्रःकुबेरानुचरस्यगृहसमीपेप्रायोपवे- शः । स्थूणचोदितयाशिखण्डिन्यातं प्रतिस्वस्यपुंस्त्ववरणं ।
१७८ १७८ ९५ श्रीपरशुरामेणाम्बादिभिःसहकुरुक्षेत्रं गत्वाभीष्मानयनं । रामेणस्वेनचोद- नेऽपिभीष्मेणाम्बापरिग्रहानङ्गीकारेयु- द्धायतस्याह्वानं ।	१९२ १९२ ७० स्थूणेनशिखण्डिन्यैतदीयस्त्रीत्वस्त्री- कारेणस्त्रीयपुंस्त्वसमर्पणं । दशार्णा- धिपतिनाशिखण्डिनःपुंस्त्वमुपायैर्नि- र्धार्यलज्जयास्वपुरगमनं । अत्रान्तरे
१७९ १७९ ३९ भीष्मजामदग्नयुद्धं ।	

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

स्थूणगृहमागतेनकुबेरेणतंप्रतिस्त्रीत्व-
धारणस्यशिखण्डिमरणावधिकृत्वरूप-
शापदानं । पुंस्त्वप्रत्यर्पणायगतेनशि-
खण्डिनास्थूणात्तद्वृत्तान्तमुपलभ्यह-
र्षात्स्वगृहागमनं । इतिभीष्मेणदुर्यो-
धनंप्रतिशिखण्डिनासहस्रेनयुद्धाकर-
णेकारणाभिधानं ।
१९३ १९३ २२ दुर्योधनेनभीष्मादीन्प्रतिप्रत्येकंयुष्मा-
भिःक्रियताकालेनसमग्रपरसेनाक्षपणं

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

कर्तुंशक्यमितिप्रश्नेतैःपृथक्पृथक्कु-
त्तरदानं ।
१९४ १९४ २२ युधिष्ठिरेणचारमुखाद्भीष्मादिभिःस्व-
स्वशक्तिकथनंनिशम्यार्जुनंप्रतितच्छ-
क्तिनिवेदनचोदनेतेनतत्कथनं ।
१९५ १९५ १९ दुर्योधनेनत्रेधाविभज्यसेनानांयापनं
सर्वेषांशिविरप्रवेशः ।
१९६ १९६ ३५ युधिष्ठिरेणापित्रेधाविभज्यस्वसेनानां
प्रेषणं ।

समाप्तमम्बोपाख्यानपर्व ॥ १० ॥

उद्योगपर्व च संपूर्ण ॥ ५ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ भीष्मपर्व ॥ ६ ॥

अवान्तरपर्वाणि ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ १२२ ॥ श्लोकाः ॥ ५८०९ ॥

अध्याय. श्लो.अ.

अथ जम्बूखण्डविनिर्माणपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(१-१०) ॥ श्लोकाः ॥ ३९४ ॥

१	१	३४	कुरुक्षेत्रे कुरुपाण्डवसेनयोः परस्परस- मागमः । उभयपक्षीयैः परस्परं समय- करणं ।
		३३	श्रीव्यासेन धृतराष्ट्रं प्रति युद्धदर्शनाय च- क्षुर्दानकथनं । धृतराष्ट्रेण युद्धवर्ण- नात्प्रेषिते व्यासेन सञ्जयं प्रति युद्धवि- षये सारं ज्ञानपूर्वकं युद्धप्रकारकथननि- योगः ।
		८६	व्यासेन धृतराष्ट्रं प्रति दुर्निमित्तप्रादुर्भा- वफलकथनं । तथा जेष्ठांजयसूचक- लिङ्गकथनं ।
४	४	२१	व्यासेन सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति भूमिगु- णानुवर्णनं ।
५	५	१८	भूतपञ्चकगुणवर्णनं । सङ्क्षेपेण जम्बूद्वी- पवर्णनं ।
६	६	५७	भारतादिखण्डानां तत्तत्समीपस्थपर्व- तानां मेरोश्च वर्णनं ।
७	७	३२	उत्तरकुरुवर्णनं । भद्राश्च वर्णनं ।
८	८	२२	मेरोरुत्तरभागस्थखण्डत्रयवर्णनं ।
९	९	७६	भरतखण्डस्थनदीपर्वतदेशानां विस्तरे- ण कथनं ।
१०	१०	१५	युगचतुष्टयवर्णनं ।

समाप्तं जम्बूखण्डविनिर्माणपर्व ॥ १ ॥

अथ भूमिपर्व ॥ २ ॥ अध्यायौ ॥ २ ॥

(११-१२) ॥ श्लोकाः ॥ ९२ ॥

११	११	४०	शाकद्वीपवर्णनं ।
१२	१२	५२	क्रौञ्चादिद्वीपवर्णनं ।

समाप्तं भूमिपर्व ॥ २ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ भगवद्गीतापर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३० ॥

(१३-४२) ॥ श्लोकाः ॥ १०२९ ॥

१३	१३	१३	सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति भीष्महृत्कथनं ।
१४	१४	७८	धृतराष्ट्रेण भीष्महृत्कथनं श्रवणात्परिशोच- नपूर्वकं सञ्जयं प्रति विस्तरेण भीष्मादियु- द्धवर्णनचोदना
१५	१५	२०	दुर्योधनेन दुःशासनं प्रति भीष्मरक्षणा- ज्ञापनं ।
१६	१६	२७	कुरुपाण्डवसेनावर्णनं ।
१७	१७	३९	युद्धाय कुरुसेनानिर्याणं ।
१८	१८	१८	कुरुसेनावर्णनं ।
१९	१९	४५	कुरुसेनानिर्याणं ।
२०	२०	२०	कुरुसेनागमनप्रकारवर्णनं ।
२१	२१	१७	परसेनादर्शनचक्रितं युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुने- न समाश्वासनं ।
२२	२२	१६	युधिष्ठिरादीनां युद्धाय निर्गमः ।
२३	२३	२८	अर्जुनकृता दुर्गास्तुतिः ।
२४	२४	७	सञ्जयेनोभयसेनयोरभ्युदयवर्णनं ।
२५	२५	४७	भगवद्गीतायां प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥
२६	२६	७२	द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥
२७	२७	४३	तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥
२८	२८	४२	चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥
२९	२९	२९	पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥
३०	३०	४७	षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
३१	३१	३०	सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥
३२	३२	२८	अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥
३३	३३	३४	नवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥
३४	३४	४२	दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥
३५	३५	५५	एकादशोऽध्यायः ११
३६	३६	२०	द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥
३७	३७	३५	त्रयोदशोऽध्यायः १३
३८	३८	२७	चतुर्दशोऽध्यायः १४

अध्यायः श्लो.अ. श्लोक.

३९	३९	२०	॥	पञ्चदशोऽध्यायः १५
४०	४०	२४	॥	षोडशोऽध्यायः ॥१६॥
४१	४१	२८	॥	सप्तदशोऽध्यायः १७
४२	४२	३८	॥	अष्टादशोऽध्यायः १८

समाप्तं भगवद्गीतापर्व ॥ ३ ॥

अथ भीष्मवधपर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ ८० ॥

(४३-१२२) ॥ श्लोकाः ॥ ४२९४ ॥

४३	४३	१११	युधिष्ठिरेणरथादवरुह्यभीष्मद्रोणाद्य- भिवादनपूर्वकंतेभ्योजयाशीर्ग्रहणं ।
४४	४४	३०	सेनयोर्युद्धारंभः ।
४५	४५	८७	द्वन्द्वयुद्धवर्णनं ।
४६	४६	४९	संकुलयुद्धं ।
४७	४७	६७	उत्तरकुमारवधः ।
४८	४८	१२१	श्वेतयुद्धंभीष्मेणतद्वधश्च ।
४९	४९	५३	शङ्खयुद्धं ।

इति प्रथमदिवसयुद्धं ॥ १ ॥

५०	५०	५८	वृष्टद्युम्नेनकौश्वव्यूहनिर्माणं ।
५१	५१	३०	भीष्मादिभिः प्रतिव्यूहरचना ।
५२	५२	७१	भीष्मार्जुनयोर्युद्धं ।
५३	५३	४१	द्रोणवृष्टद्युम्नयुद्धं ।
५४	५४	१२४	भीमेनकलिङ्गादिवधः ।
५५	५५	४५	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।

इति द्वितीयदिवसयुद्धं ॥ २ ॥

५६	५६	२२	उभयपक्षयोर्य्यूहरचना ।
५७	५७	४०	संकुलयुद्धं ।
५८	५८	४६	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।
५९	५९	१४०	स्वप्रतिज्ञाविहायगृहीतचक्रेणश्रीकृष्णे- नपादचारेणभीष्महन्तुमभियानं । अर्जुनेनश्रीकृष्णस्यप्रतिनिवर्तनं ।

इति तृतीयदिवसयुद्धं ॥ ३ ॥

६०	६०	३०	भीष्मार्जुनयुद्धं ।
६१	६१	३६	वृष्टद्युम्नेनशलपुत्रवधः ।
६२	६२	६५	भीमसेनादियुद्धं ।
६३	६३	३३	साल्यकिभूरिश्रवसोर्युद्धं ।
६४	६४	८८	भीमेनदुर्योधनानुजाष्टकवधः । घटो- त्कचभयेनकुरुभिःसेनावहारः ।

इति चतुर्थदिवसयुद्धं ॥ ४ ॥

६५	६५	७५	विश्वोपाख्यानं ।
६६	६६	४१	तथा ।
६७	६७	२४	विश्वोपाख्यानेभीष्मेणदुर्योधनप्रतिवा- सुदेवमाहात्म्यकथनं । युधिष्ठिरस्य

अध्यायः श्लो.अ. श्लोक.

			कृष्णसमाश्रयणेन विजयइति भीष्मेण दुर्योधनं प्रति कथनं ।
६८	६८	२०	भीष्मेण दुर्योधनं प्रति ब्रह्मर्षिकृत कृष्ण- स्तवन कथनं । तथा श्री कृष्णस्य पाण्डवे- षु प्रीति कथन पूर्वकं तेस्सहस्रमविधानं ।
६९	६९	३९	कुरुपाण्डवसेनयोर्मकरश्येन व्यूहरचनं ।
७०	७०	२९	संकुलयुद्धं ।
७१	७१	४४	तथा ।
७२	७२	३५	तथा ।
७३	७३	४३	तथा ।
७४	७४	४०	भूरिश्रवसासाल्यकिपुत्रदशकवधः । साल्यकिभूरिश्रवसोर्युद्धं ।

इति पञ्चमदिवसयुद्धं ॥ ५ ॥

७५	७५	३७	कुरुपाण्डवयोःकौश्वमकरव्यूहरचना ।
७६	७६	२६	धृतराष्ट्रेणस्वसेनाक्षयश्रवणेनशोचनं ।
७७	७७	८४	भीमद्रोणपराक्रमवर्णनं ।
७८	७८	३६	संकुलयुद्धं ।
७९	७९	६७	तथा ।

इति षष्ठदिवसयुद्धं ॥ ६ ॥

८०	८०	१९	भीष्मदुर्योधनसंवादः ।
८१	८१	४६	भीष्मेणदुर्योधनसंहर्षणं ।
८२	८२	६२	द्रोणेनविराट्सूनोःशङ्खस्यवधः । द्वन्द्व- युद्धं ।
८३	८३	५९	द्वन्द्वयुद्धं ।
८४	८४	५५	युधिष्ठिरादियुद्धं ।
८५	८५	४०	संकुलयुद्धं ।
८६	८६	५७	तथा ।

इति सप्तमदिवसयुद्धं ॥ ७ ॥

८७	८७	३९	उभयसेनयोर्य्यूहरचनापूर्वकंपरस्पर- भियानं ।
८८	८८	४४	भीमेनसुनामादिदुर्योधनानुजाष्टक- वधः ।
८९	८९	४०	धृतराष्ट्रेणपुत्रवधश्रवणाच्छोचनं
९०	९०	९६	इरावताशकुन्यनुजानां वधः । आर्श्य- शृङ्गिनात्राराक्षसेनइरावतो वधः
९१	९१	३१	दुर्योधनघटोत्कचयोर्युद्धं ।
९२	९२	४३	घटोत्कचयुद्धवर्णनं ।
९३	९३	४३	संकुलयुद्धं ।
९४	९४	५०	घटोत्कचयुद्धं ।
९५	९५	८६	भगदत्तादियुद्धं

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

९६ ९६ ८० भीमेनदुर्योधनानुजानां कतिपयानां-
वधः ।

इत्यष्टमदिवसयुद्धं ॥ ८ ॥

९७ ९७ ४३ भीष्मोन्यस्तशस्त्रश्चेदहंपाण्डवाञ्जेष्या-
मीतिकर्णबोधितेनदुर्योधनेनरात्रौभी-
ष्ममेत्यकर्णस्ययुद्धानुज्ञाप्राथना ।९८ ९८ ५१ भीष्मेणदुर्योधनं प्रत्यर्जुनपराक्रमप्रशं-
सनपूर्वकंपाण्डवानामजस्यत्वमभिधा-
यशिखण्डिवर्जपाञ्चालादिवधप्रतिज्ञा ।९९ ९९ ३० कुरुपाण्डवसेनयोर्व्यूहरचनापूर्वकंपर-
स्परभिगमनं ।१०० १०० ५४ अलंबुसस्यद्रौपदेयैस्सहयुद्धं । अभि-
मन्युनासमागमश्च ।

१०१ १०१ ५९ अभिमन्युनाअलंबुसपराजयः ।

१०२ १०२ ४० द्रोणार्जुनयुद्धं । भीमसेनपराक्रमश्च ।

१०३ १०३ ४७ संकुलयुद्धं ।

१०४ १०४ ३८ तथा ।

१०५ १०५ ३७ युधिष्ठिरादियुद्धं ।

१०६ १०६ ८४ भीष्मपराक्रमममृष्यताश्रीकृष्णेनरथा-
दवरुह्यतद्वधायाभियानं अर्जुनेनप-
श्चादनुधाव्यनिवर्तितस्यश्रीकृष्णस्यते-
नसहपुनारथारोहणं ।

इति नवमदिवसयुद्धं ॥ ९ ॥

१०७ १०७ १०८ युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णेनसहसंमन्त्र्यरात्रौ
भीष्ममेत्यतद्वधोपायकथनप्राथना ।
तंप्रतिभीष्मेणतत्कथनं ।१०८ १०८ ६० भीष्मयुद्धं । शिखण्डिनोभीष्मेणसह-
संवादोयुद्धसनाहृश्च ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१०९ १०९ ४१ भीष्मदुर्योधनसंवादः । भीष्मपराक्र-
मवर्णनं ।

११० ११० ४८ अर्जुनदुःशासनयुद्धं ।

१११ १११ ५८ द्वन्द्वयुद्धं ।

११२ ११२ ४२ द्रोणेनाश्वत्थामानंप्रतिदुर्निमित्तप्रदर्श-
नपूर्वकंयुद्धानुशासनं ।

११३ ११३ ५३ भीमसेनपराक्रमवर्णनं ।

११४ ११४ ४७ भीमार्जुनपराक्रमवर्णनं ।

११५ ११५ ४३ युद्धेविरक्तेनभीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रतिस्व-
वधोद्यमचोदना ।

११६ ११६ ८० संकुलयुद्धं ।

११७ ११७ ७२ तथा ।

११८ ११८ ५४ भीष्मपराक्रमवर्णनं ।

११९ ११९ १२५ भीष्मनिपातः ।

१२० १२० ७१ कुरुपाण्डवैरन्यैराजभिश्चभीष्माभिवा-
दनं । अर्जुनेनभीष्मायवाणमयोपधा-
नसमर्पणं ।१२१ १२१ ५८ तृषार्तेनभीष्मेणपानीययाचनं । राज-
भिरानीतंजलंविनिन्यार्जुनंप्रतितया-
चनं । अर्जुनेनपर्जन्याह्णेणभूमिभित्वो-
त्थापितसलिलधारयाभीष्मस्यतृष्णा-
शमनं । भीष्मेणदुर्योधनंप्रत्यर्जुनप्रशं-
सनपूर्वकंपाण्डवैःसहशमोपदेशः ।१२२ १२२ ४४ अपगतेषुराजसुकर्णेनभीष्ममेत्यरह-
स्यभिवादनं । भीष्मेणकर्णंप्रतितस्य
कुन्तीसुतत्वोक्त्यापाण्डवैःसहसंगम-
चोदना । कर्णेनसयुक्तिकंपाण्डवैः
सहसंगमस्यदुष्करत्वमभिधायभीष्म-
क्षमापनपूर्वकंस्वावासगमनं ।

इति दशमदिवसयुद्धं ॥ १० ॥

समाप्तं भीष्मवधपर्व ॥ ४ ॥

भीष्मपर्वसंपूर्ण ॥ ६

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ द्रोणपर्व ॥ ७ ॥

अत्रावान्तरपर्वाणि ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ २०३ ॥ श्लोकाः ॥ १००१२ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ द्रोणाभिषेकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १६ ॥

(१-१६) ॥ श्लोकाः ॥ ७०० ॥

१	१	५४	धृतराष्ट्रेणसञ्जयप्रतिभीष्मपातानन्त-
रीयकदुर्योधनादिवृत्तान्तप्रश्नः । स-
ञ्जयेनयोधानांशरणत्वेनकर्णाह्वानेक-
थितेधृतराष्ट्रस्यकर्णवृत्तान्तप्रश्नः ।
२	२	३७	कर्णेनपाण्डवोच्छेदनपूर्वकंदुर्योधनाय-
राज्यदानं प्रतिज्ञाययुद्धायाभियानं ।
३	३	२५	कर्णेनभीष्ममेत्युद्धानुज्ञायाचनं ।
४	४	१९	भीष्मानुज्ञातस्यकर्णस्युद्धायागमनं ।
५	५	२१	दुर्योधनपृष्ठेनकर्णेनतंप्रतिद्रोणस्यसैना-
पत्यकरणविधानं ।
६	६	१४	दुर्योधनेनद्रोणंप्रतिसैनपत्यस्वीकरण-
प्रार्थना ।
७	७	५४	द्रोणस्यसैनपत्येऽभिषेकः । द्रोणयुद्धं ।
८	८	३८	सञ्जयेनधृतराष्ट्रंप्रतिद्रोणपराक्रमवर्णन-
पूर्वकंतन्निधनकथनं ।
९	९	५२	द्रोणमरणश्राविणोधृतराष्ट्रस्यशोचनं ।
१०	१०	७७	द्रोणमरणश्रवणेनमूर्च्छितस्यधृतराष्ट्र-
स्यपरिचारिकाभिर्जलेसेचनादिनास-
मुद्धोषनं । धृतराष्ट्रेणसंजयंप्रतिदु-
कथनचोदना ।
११	११	५१	धृतराष्ट्रेणप्रसंगाद्भक्त्युद्रेकेणश्रीकृष्णच-
रित्रानुकीर्तनं । तथापुनर्युद्धकथन-
चोदना ।
१२	१२	३५	द्रोणचोदितेनदुर्योधनेनयुधिष्ठिरस्य-
जीवग्राहग्रहणवरणं । द्रोणेनार्जुना-
सन्निधानेतद्ग्रहणप्रतिज्ञानं । दुर्योधने-
नतदुद्धोषणं ।
१३	१३	२९	अर्जुनेनद्रोणप्रतिज्ञाभीतस्ययुधिष्ठिर-
स्यसमाश्वासनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१४ १४ ८७ द्रोणयुद्धं । द्वैतयुद्धं । अभिमन्यु-
पराक्रमश्च ।

१५ १५ ४१ भीमेनगदायुद्धेसत्यपराजयः ।

१६ १६ ६६ द्रोणेनयुधिष्ठिरग्रहणोद्यमेऽर्जुनेनतद्ग-
ङ्गाः ।

इत्येकादशदिवसयुद्धं ॥ ११ ॥

समाप्तद्रोणाभिषेकपर्व ॥ १ ॥

अथ संशप्तकवधपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १६ ॥

(१७-३२) ॥ श्लोकाः ॥ ८२१ ॥

१७	१७	५०	संशप्तकैराहूतस्यार्जुनस्ययुधिष्ठिररक्ष-
णेसत्यजितंनियोज्यतान्प्रतियुद्धायग-
मनं ।
१८	१८	३४	अर्जुनस्यसंशप्तकैस्सहयुद्धं ।
१९	१९	४३	तथा ।
२०	२०	६७	संकुलयुद्धं ।
२१	२१	६९	युधिष्ठिरंजिघृक्षतोद्रोणस्यसत्यजिता
निरोधः । द्रोणेनसत्यजितिनिहतेभ-
यायुधिष्ठिरस्यपलायनं । पुनर्युधिष्ठिरं-
जिघृक्षुणाद्रोणेनपाश्चात्यादीनांहननं ।
२२	२२	३३	द्रोणपराक्रमहृष्टेनदुर्योधनेनकर्णसंबो-
ध्यभीमसेनायवज्ञानेकृतेकर्णेनभीमा-
दीनांप्रशंसनपूर्वकमनवज्ञेयत्वकथनं ।
२३	२३	९९	रथानामश्वध्वजवर्णनं ।
२४	२४	२०	धृतराष्ट्रेणपुत्रान्प्रतिशोचनपूर्वकंसञ्ज-
यंप्रतियुद्धकथनचोदना ।
२५	२५	६७	द्वन्द्वयुद्धं ।
२६	२६	६९	भगदत्तपराक्रमवर्णनं ।
२७	२७	३२	अर्जुनेनसंशप्तकानांहननं ।
२८	२८	३०	भगदत्तार्जुनसमागमः ।
२९	२९	५७	अर्जुनेनसगजस्यभगदत्तस्यवधः ।
३०	३०	४२	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

३१ ३१ २९ अश्वत्थामानीलस्यवधः ।

३२ ३२ ८० संकुलयुद्धं ।

इति द्वादशदिवसयुद्धं ॥ १२ ॥

समाप्तसंशप्तकवधपर्व ॥ २ ॥

अथामिमन्युवधपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३९ ॥

(३३-७१) ॥ श्लोकाः ॥ १०७४ ॥

३३ ३३ ४१ युधिष्ठिरस्याग्रहणाहुर्मनायमानंदुर्यो-
धनंप्रतिद्रोणेनकस्यचिन्महारथस्यहन-
नप्रतिज्ञा । सञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिसंक्षेप-
तोऽभिमन्युवधकथनं ।

३४ ३४ १३ द्रोणेनपद्मव्यूहरचना ।

३५ ३५ ३२ युधिष्ठिरेणाभिमन्युप्रतिपद्मव्यूहभेद-
नचोदना ।

३६ ३६ ५० अभिमन्युयुद्धवर्णनं ।

३७ ३७ ३८ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

३८ ३८ २४ तथा ।

३९ ३९ ३१ दुःशासनाभिमन्युसमागमः ।

४० ४० ३८ अभिमन्युनाकर्णदुःशासनपराजयः ।

४१ ४१ २८ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

४२ ४२ २४ अभिमन्युमुगतानांजयद्रथेननिरो-
धः । जयद्रथस्यरुद्रात्पाण्डवनिरोधरूप-
वरलाभस्यसञ्जयेनधृतराष्ट्रप्रतिकथनं ।

४३ ४३ १९ जयद्रथेनव्यूहपथं पिधायपाण्डवादि-
निरोधः ।

४४ ४४ २१ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

४५ ४५ ३० अभिमन्युनादुर्योधनपराजयः ।

४६ ४६ २८ अभिमन्युनालक्ष्मणस्यवधः ।

४७ ४७ २४ अभिमन्युपराक्रमवर्णनं ।

४८ ४८ ४१ द्रोणादिभिःषड्भिरभिमन्योर्विरथी-
करणं ।

४९ ४९ ४० अभिमन्युवधः ।

५० ५० १५ युद्धभूमिवर्णनं ।

इति त्रयोदशदिवसयुद्धं ॥ १३ ॥

५१ ५१ २५ युधिष्ठिरस्याभिमन्युमुनुर्योच्यविला-
पः ।

५२ ५२ ५२ युधिष्ठिरसमाश्वासनायव्यासेनतंप्रत्य-
कम्पनोपाख्यानकथनोपक्रमः ।

५३ ५३ २४ ब्रह्मरुद्रसंवादः । ब्रह्मणाप्रजासंहारा-
यमृत्युदेवीसर्जनं ।

५४ ५४ ५८ नारदेनमृत्युब्रह्मसंवादकथनेनाकंपन-
स्यशोकपरिहारः । व्यासेनाकंपनो-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

पाख्यानकथनेनयुधिष्ठिरस्यशोकपरि-
हारः ।

५५ ५५ ५७ व्यासेनयुधिष्ठिरंप्रतिषोडशराजकीया-
ख्यानकथनं । नारदेनसञ्जयंप्रतिमरु-
त्तराजचरित्रकथनं ।

५६ ५६ १२ सुहोत्रचरित्रं ।

५७ ५७ १३ अङ्गराजचरित्रं ।

५८ ५८ १५ शिबिचरित्रं ।

५९ ५९ ३१ दाशरथिरामचरित्रं ।

६० ६० १५ भगीरथचरित्रं ।

६१ ६१ १३ दिलीपचरित्रं ।

६२ ६२ २० मान्धातुचरित्रं ।

६३ ६३ १३ ययातिचरित्रं ।

६४ ६४ १७ अम्बरीषचरित्रं ।

६५ ६५ १२ शशिबिन्दुचरित्रं ।

६६ ६६ २१ गयचरित्रं ।

६७ ६७ २१ रन्तिदेवचरित्रं ।

६८ ६८ १६ भरतचरित्रकथनं ।

६९ ६९ ५१ पृथुचरित्रं ।

७० ७० २७ परशुरामचरित्रं ।

७१ ७१ २६ युधिष्ठिरंसमाश्वासव्यासस्यस्वाधम-
गमनं ।

समाप्तमभिमन्युवधपर्व ॥ ३ ॥

अथ प्रतिज्ञापर्व ॥ ४ ॥ अध्यायाः ॥ १३ ॥

(७२-८४) ॥ श्लोकाः ॥ ५६४ ॥

७२ ७२ ९३ अभिमन्युमुनुर्योच्यार्जुनस्यविलापः ।

७३ ७३ ६५ युधिष्ठिरेणार्जुनंप्रत्यभिमन्युनिधनप्र-
कारकथनं । अर्जुनेनसंज्ञपथंजयद्रथ-
वधप्रतिज्ञा ।

७४ ७४ ३६ अर्जुनप्रतिज्ञाश्रवणचकितस्यजयद्रथ-
स्यद्रोणदुर्योधनाभ्यांसमाश्वासनं ।

७५ ७५ ३१ श्रीकृष्णेनार्जुनंप्रतिद्रोणादिभिर्जयद्रथ-
रक्षणप्रतिज्ञाकथनं ।

७६ ७६ २९ अर्जुनेनश्रीकृष्णंप्रतिस्वसामर्थ्यकथनं ।

७७ ७७ २७ श्रीकृष्णेनसुभद्रासमाश्वासनं

७८ ७८ ४७ तथा ।

७९ ७९ ४७ श्रीकृष्णेनरात्रावर्जुनेनन्यम्बकायव-
लिप्रदापनं । कृष्णदारुसंभाषणं ।

८० ८० ६६ अर्जुनस्यश्रीकृष्णेनसहस्रप्रेकैलासगम-
नंतथास्तुत्यारुद्रप्रसादनं ।

८१ ८१ २५ अर्जुनेनस्वप्रेकैलासेशङ्करात्पाशुपता-

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

			समुपलभ्यश्रीकृष्णेनसहपुनःशिविरं- प्रत्यागमनं ।
८२	८२	३५	श्रीकृष्णसकृताद्विकृत्युधिष्ठिरं प्रत्याग- मनं ।
८३	८३	२८	जयद्रथवधस्यदुष्करत्वशङ्किनोयुधिष्ठि- रस्यश्रीकृष्णेनसमाश्वासनं ।
८४	८४	३५	जयद्रथं प्रतिगच्छताऽर्जुनेनयुधिष्ठिर- रक्षणायसात्यकिं प्रतिचोदना ।
इति प्रतिज्ञापर्व ॥ ४ ॥			
अथ जयद्रथवधपर्व ॥ ५ ॥ अध्यायाः ॥ ६९ ॥			
(८५-१५३) ॥ श्लोकाः ॥ ३७८८ ॥			
८५	८५	५५	धृतराष्ट्रेणपुत्रान्प्रतिशोचनपूर्वकमभि- मन्युनिधनानन्तरीयकयुद्धकथनचो- दना ।
८६	८६	२३	सञ्जयेनधृतराष्ट्रोपालम्भनपूर्वकंयुद्धक- थनोपक्रमः ।
८७	८७	३४	द्रोणेनशकटव्यूहनिर्माणं ।
८८	८८	३१	अर्जुनस्यरथाङ्गणप्रवेशः ।
८९	८९	३३	अर्जुनयुद्धवर्णनं ।
९०	९०	३७	अर्जुनेनदुःशासनपराजयः ।
९१	९१	४६	अर्जुनस्यव्यूहमुखस्थेन्द्रोणेनकंचि- त्कालंयुद्धातमपहायव्यूहप्रवेशः ।
९२	९२	७७	अर्जुनेनश्रुतायुधसुदक्षिणयोर्वधः ।
९३	९३	७४	अर्जुनेनश्रुतायुःप्रभृतीनांवधः ।
९४	९४	७९	अर्जुनाद्रीतेनदुर्योधनेन्द्रोणेमेत्यतदु- पालंभनपूर्वकंजयद्रथं प्रतिशोचनं । द्रोणेनदुर्योधनस्याभिमन्त्रितकवचमा- बध्यार्जुनेनसहयुद्धायप्रेषणं ।
९५	९५	५२	राज्ञांद्रोहीभूययुद्धायसमागमः ।
९६	९६	३१	द्वन्द्वयुद्धवर्णनं ।
९७	९७	३६	द्रोणवृष्टयुग्नयोर्युद्धं ।
९८	९८	५८	द्रोणसात्यक्योर्युद्धं ।
९९	९९	६४	अर्जुनेनरणाङ्गणेहयाप्यायनायशरैः- सरोनिर्माणं तथाशरमयवेश्मनिर्माणं ।
१००	१००	४३	श्रीकृष्णेनतस्मिन्सरसिस्नापनादिना- ऽऽप्यायितानांतुरगाणांपुनारथेयोज- नं । पुनः श्रीकृष्णार्जुनयोर्यजयद्रथं प्रति- गमनं ।
१०१	१०१	४३	जयद्रथंयियासोरर्जुनस्यदुर्योधनेननि- रोधः ।
१०२	१०२	३९	श्रीकृष्णेनदुर्योधनदुष्कृतानुस्मरणपू- र्वकमर्जुनं प्रतितद्वधचोदना । अर्जुनं- प्रतिदुर्योधनस्यवीरवादः ।

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

१०३	१०३	४९	अर्जुनेनदुर्योधनपराजयः ।
१०४	१०४	३४	अर्जुनस्यभूरिश्रवःप्रभृतिभिरष्टभिर्युद्धं ।
१०५	१०५	३८	सञ्जयेनरथानां ध्वजानांचवर्णनं ।
१०६	१०६	४६	द्रोणयुधिष्ठिरयोर्युद्धं ।
१०७	१०७	३९	संकुलयुद्धं ।
१०८	१०८	४३	द्रौपदेयैःशलवधः । भीमेनालंबुस- पराजयः ।
१०९	१०९	८८	घटोत्कचेनालंबुसवधः ।
११०	११०	१०७	रणाङ्गणेपाञ्चजन्यस्वनेश्रुते अश्रुतेच- गाण्डीवघोषेऽर्जुनस्यविपदमाशङ्कमा- नेनयुधिष्ठिरेणसात्यकिं प्रत्यर्जुनवृत्ता- न्तपरिज्ञानायगमनचोदना ।
१११	१११	५३	अर्जुनं प्रतिगच्छेतियुधिष्ठिरचोदितेन- सात्यकिना तंप्रतिस्वस्यार्जुनेनतद्रक्ष- णायनियोगाभिधानपूर्वकंस्वेनतस्या- परित्याज्यत्वकथनं । युधिष्ठिरेणभी- मादिभिःस्वस्वरक्षणकथनपूर्वकंपुनः- सात्यकेरर्जुनं प्रतिगमनेनियोजनं ।
११२	११२	८३	सात्यकेर्युधिष्ठिररक्षणेभीमंनियोज्या- र्जुनदर्शनायप्रस्थानं ।
११३	११३	७५	अर्जुनंगच्छतःसात्यकेःकृतवर्मणास- हयुद्धं ।
११४	११४	१०३	धृतराष्ट्रस्यस्वसैन्यपराजयश्रवणेनशो- चनं । संजयेनतदुपालंभपूर्वकंकृत- वर्मपराक्रमवर्णनं ।
११५	११५	६३	सात्यकिनाजलसन्धस्यवधः ।
११६	११६	४९	सात्यकिनादुर्योधनकृतवर्मणोःपरा- जयः ।
११७	११७	३६	सात्यकिपराक्रमवर्णनं ।
११८	११८	१८	सात्यकिनासुदर्शननाम्नोराज्ञोवधः ।
११९	११९	६७	सात्यकिपराक्रमवर्णनं ।
१२०	१२०	४७	सात्यकियुद्धवर्णनं ।
१२१	१२१	६४	तथा ।
१२२	१२२	७३	सात्यकिभयात्पलायमानस्यदुःशासन- स्यद्रोणेनोपालम्भः।द्रोणवृष्टयुग्नयोर्युद्धं ।
१२३	१२३	३८	सात्यकिनादुःशासनपराजयः ।
१२४	१२४	५८	संकुलयुद्धं ।
१२५	१२५	७८	द्रोणपराक्रमवर्णनं ।
१२६	१२६	५५	अर्जुनवृत्तान्तपरिज्ञानायसात्यकिंप्रेषि- तवतायुधिष्ठिरेणपुनस्तथोर्वृत्तान्तपरि- ज्ञानायभीमस्यतत्रगमनचोदना ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १२७ १२७ ७० भीमेनकेषांचिद्धातिराष्ट्राणांहननं तथा-
स्वपथं निरुन्धानस्य द्रोणस्य रथभञ्जनं ।
- १२८ १२८ ५७ पुनः पुनर्द्रोणरथान्भङ्क्त्वा गच्छतो-
भीमस्यार्जुनदर्शनेन सिंहनादः ।
तच्छ्रवणेन युधिष्ठिरस्य हर्षोदयः ।
- १२९ १२९ ५१ भीमेन कर्णपराजयो दुःशलवधश्च ।
- १३० १३० ४३ द्रोणदुर्योधनसंवादो दुर्योधनयुद्धं च ।
- १३१ १३१ ६० भीमेन कर्णस्य पराजयः ।
- १३२ १३२ ४४ भीमकर्णयोर्युद्धं ।
- १३३ १३३ ४३ भीमेन कर्णसहकारिणो दुर्योधनस्य वधः ।
- १३४ १३४ ३४ भीमेन पराजितस्य कर्णस्य पलायनं ।
- १३५ १३५ ४० भीमेन दुर्मर्षेणादीनां पञ्चानां दुर्योधना-
नुजानां वधः ।
- १३६ १३६ ४१ भीमेन चित्रोपचित्रादिदुर्योधनानुजा-
नां वधः ।
- १३७ १३७ ५३ भीमेन कर्णसहकारिणां विकर्णादीनां व-
धः ।
- १३८ १३८ २९ भीमकर्णयोर्युद्धं ।
- १३९ १३९ १२८ कर्णेन भीमपराजयः । तथा भीमं प्रति-
पदोक्तिः ।
- १४० १४० २९ सात्यकिना अलंबुसस्य राज्ञो वधः ।
- १४१ १४१ ३९ सात्यकेर्युद्धं दर्शनं भूरिश्रवसासमा-
गमश्च ।
- १४२ १४२ ८६ सात्यकिभूरिश्रवसोर्युद्धं । सात्यकि-
शिरश्छेदाद्योगमितस्य खड्गभृतो भूरि-
श्रवो भुजस्यार्जुनेन च्छेदः ।
- १४३ १४३ ९० अर्जुनच्छिन्नभुजस्य भूरिश्रवसस्तदुपा-
लम्भनपूर्वकं प्रायोपवेशः । सात्यकि-
ना भूरिश्रवसि शिरश्छेदः ।
- १४४ १४४ २९ सञ्जयेन धृतराष्ट्रं प्रति सात्यकेर्भूरिश्रव-
सापराभवकथनं । तथा यादवानां
प्रशंसनं ।

- १४५ { १४५
१-१०
१४७
२९-९२ } ७४ श्रीकृष्णार्जुनयोः संवादः । कर्णसात्य-
कयोर्युद्धं च ।
- १४६ { १४८
१-२४
१४५
११-९८ } ११३ कर्णकृतभीमगर्हणममर्षयताऽर्जुनेन
कर्णप्रतिगर्हणपूर्वकं तत्सुतवधप्रतिज्ञा ।
कर्णदुर्योधनसंवादः । संकुलयुद्धं च ।
- १४७ { १४६
१-१०५ } ८१ अल्पशेषे दिवसे तिरोहिते च जयद्रथे श्री-
कृष्णेनान्वधकारसर्जनेन सूर्यविम्बपिधा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- नं । अदृश्यमाने भानौ जयद्रथे च नि-
शङ्कमात्मानमाविष्कुर्वत्यर्जुनेन श्रीकृ-
ष्णचोदनयातच्छिरश्छेदः । श्रीकृष्णे-
नार्जुनं प्रति जयद्रथशिरोभूतलेन निपा-
तनीयमित्युक्ते तेन तं प्रति तत्कारणकथ-
नप्रार्थना ।
- १४८ { १४६
१०६-१४४ } ४६ श्रीकृष्णेनार्जुनं प्रति सैन्धवमूर्ध्नो धर-
ण्यामनिपातनीयत्वे कारणभिवधानं
श्रीकृष्णाज्ञयाऽर्जुनेन स्यमन्तपञ्चके स-
न्ध्यामुपासमानस्य वृद्धक्षत्रस्योत्सङ्गे-
जयद्रथशिरसो निपातनं । उत्तिष्ठत-
स्तस्योत्सङ्गाच्छिरसि धरण्यां पतिते वृद्ध-
क्षत्रमूर्ध्नो विदारणं ।
- १४९ { १४७
१-२७
१४८
२९-५९ } ६६ अर्जुनेन निजशराहतिमोहितं कृपं प्रति-
शोचनं । सार्जुनेन श्रीकृष्णेन युधिष्ठि-
रमेत्यजयद्रथवधकथनं । भीमादीनां
युधिष्ठिरसमीपसमागमः ।
- १५० १४९ ६४ युधिष्ठिरेण स्वाभिवादकानां श्रीकृष्णा-
दीनां संस्कारः । श्रीकृष्णयुधिष्ठिरयोः
संछापः ।
- १५१ १५० ३७ सैन्धववधदुःखितेन दुर्योधनेन द्रोणे मे-
त्यात्मोपालम्भपूर्वकं परिशोचनं ।
- १५२ १५१ ४२ द्रोणेन दुर्योधनोपालम्भपूर्वकं रात्राव-
पियोद्धव्यमिति निश्चिन्नरणाया निर्गमनं ।
- १५३ १५२ ४० दुर्योधनेन कर्णं प्रति जयद्रथवधे द्रोणस्य
पार्थपक्षपातादौ दासीन्यस्य हेतुत्वेऽ-
भिहिते कर्णेन तत्राकरणपूर्वकं दैवसै-
वतत्रहेतुत्वकथनं ।

समाप्तं जयद्रथवधपर्वं ॥ ५ ॥

इति चतुर्दशदिवसयुद्धं ॥ १४ ॥

अथ घटोत्कचवधपर्वं ॥ ६ ॥ अध्यायाः ॥ ३१ ॥

(१५४-१८४) ॥ श्लोकाः ॥ १७६६ ॥

- १५४ १५३ ५४ युधिष्ठिरेण दुर्योधनपराजयः ।
- १५५ १५४ ४० द्रोणयुद्धवर्णनं ।
- १५६ १५५ ५० भीमेन दुर्मददुष्कर्णादि धातिराष्ट्रवधः ।
- १५७ १५६ १८९ सात्यकिना सोमदत्तपराजयः । अश्व-
त्थामघटोत्कचयुद्धं ।
- १५८ १५७ ४९ भीमेन बाह्लीकवधः । दुर्योधनानुजद-
शकवधः । शकुनिभ्रातृपञ्चकवधः ।
- १५९ १५८ ६९ कर्णेन पाण्डवहननं प्रति जानानामात्मा-
नमधिक्षिपतः कृपस्य जिह्वाच्छेदप्रति-
ज्ञानं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १६० १५९ ९८ कृपगर्हणाममर्षमाणस्यकर्णवधाया-
भ्युत्तिष्ठतोऽश्वत्थाम्नःकृपदुर्योधना-
भ्यांनिवारणं । अर्जुनेनकर्णपराजयः ।
दुर्योधनेनरणायगन्तुंद्रौणिप्रतिचो-
दना ।
- १६१ १६० ५८ द्रौणिष्वष्टयुग्योर्युद्धं । द्रौणिपराक्रमः ।
- १६२ १६१ १९ संकुलयुद्धं ।
- १६३ १६२ ५५ सात्यकिनासोमदत्तवधः । द्रोणयुधि-
ष्ठिरयुद्धं ।
- १६४ १६३ ३९ सेनाद्वयेदीपोयोजनं ।
- १६५ १६४ ३५ संकुलयुद्धं ।
- १६६ १६५ ४१ कृतवर्मणायुधिष्ठिरपराजयः ।
- १६७ १६६ ६४ सात्यकिनाभूरिनाश्रोराहोवधः । द्रौ-
णिनाघटोत्कचपराजयः । भीमेन-
दुर्योधनपराजयः ।
- १६८ १६७ ४८ कर्णेनसहदेवस्यपराजयपूर्वकमवहेल-
नं । शल्येनविराटपराजयः । अर्जुने-
नालायुधपराजयः ।
- १६९ १६८ ४७ संकुलयुद्धं ।
- १७० १६९ ४९ नकुलेनशकुनिपराजयः । कृपेणशि-
खण्डिपराजयः ।
- १७१ १७० ७० संकुलयुद्धं ।
- १७२ १७१ ५६ तथा ।
- १७३ १७२ ४० द्रोणकृपयोःसात्यकिष्वष्टयुग्योर्भ्यांयुद्धं ।
- १७४ १७३ ६९ कर्णयुयुत्सोरर्जुनस्यश्रीकृष्णेनसहेतुकं-
तेनयुद्धनिषेधः । श्रीकृष्णार्जुनचोद-
नयाघटोत्कचस्यकर्णेनसहरणारंभः ।
- १७५ १७४ ४५ घटोत्कचेनालम्बलवधः ।
- १७६ १७५ ११६ कर्णघटोत्कचयुद्धं ।
- १७७ १७६ २२ अलायुधेनराक्षसेनघटोत्कचप्रत्यभि-
यानं ।
- १७८ १७७ ४९ भीमालायुधयोर्युद्धं ।
- १७९ १७८ ४१ घटोत्कचेनालायुधवधः ।
- १८० १७९ ६४ कर्णेनेन्द्रदत्तयाशक्त्याघटोत्कचवधः ।
- १८१ १८० ४३ घटोत्कचनिधनात्सर्वेषुशोचत्सुहृषादा-
त्मानंपरिष्वजमानंश्रीकृष्णंप्रत्यर्जुनेन
हर्षकारणप्रश्नः । श्रीकृष्णेनतदभिधा-
नपूर्वकंकर्णप्रभाषप्रशंसनं ।
- १८२ १८१ ३३ श्रीकृष्णेनार्जुनंप्रतिजरासन्धादिपरा-
क्रमकथनपूर्वकंतेषांदुर्जयतयापूर्वमेव-
स्वेनोपायैर्हननकथनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- १८३ १८२ ४७ धृतराष्ट्रेणसंजयंप्रतिकर्णेनार्जुनेशक्तेर-
मोक्षेणकारणप्रश्नेसञ्जयेनसात्यकिप्र-
तिश्रीकृष्णोक्ततदुत्तरकथनं ।
- १८४ १८३ ६७ कर्णशक्तेर्घटोत्कचवधेनवैकल्याद्वृत्त-
राष्ट्रेणशोचनं । युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णे
घटोत्कचकृतोपकारनिवेदनपूर्वकंशो-
चनं । व्यासेनक्रोधात्कर्णजिघांसयाग-
च्छन्तंयुधिष्ठिरमेत्यसमाश्वसनेनतंनि-
वर्त्यपुनरन्तर्धानं ।

समाप्तं घटोत्कचवधपर्व ॥ ६ ॥

अथ द्रोणवधपर्व ॥ ७ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१८५-१९३) ॥ श्लोकाः ॥ ५२५ ॥

- १८५ १८४ ५७ निद्रोपद्रुतानांसैनिकानामर्जुनाह्वया-
स्त्रापेनश्रान्तिमपनीयचन्द्रोदयानन्त-
रयुद्धारम्भः ।
- १८६ १८५ ३७ दुर्योधनोपालम्भकोपितेनद्रोणेनपार्थ-
दुर्योधनप्रशंसाधिक्षेपपूर्वकरणायनि-
स्सरणं ।
- १८७ १८६ ५९ द्रोणेनद्रुपदविराटादीनांवधः । भीमे-
ननिष्ठुरभाषणेनधृष्टयुग्योर्भ्यांद्रोणा-
नीकाभिगमनं ।

इति चतुर्दशरात्रियुद्धं ॥ १४ ॥

- १८८ १८७ ५४ संकुलयुद्धं । नकुलेनदुर्योधनपरा-
जयः ।
- १८९ १८८ ५७ संकुलयुद्धं ।
- १९० १८९ ६५ तथा ।
- १९१ १९० ५८ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरंप्रतिद्रोणजयेतस्य-
शस्त्रन्यासस्य तत्रचाश्वत्थामवधश्रव-
णस्य हेतुत्वकथनं । भीमेनाश्वत्थामना-
म्निगजेनिहतेयुधिष्ठिरेणश्रीकृष्णचोद-
नयाद्रोणंप्रतितद्विवक्षयाअश्वत्थामाह-
तइतिकथनं ।
- १९२ १९१ ५१ अश्वत्थामवधश्रवणनिर्विण्णद्रोणमार-
णायधृष्टयुग्यसमुद्यमः । द्रोणप्रस्तस्य
धृष्टयुग्यस्यसात्यकिनाविमोचनं ।
- १९३ १९२ ८७ द्रोणधृष्टयुग्योर्युद्धं । द्रोणेनसोपालं-
भभीमवचश्चवर्णेनशस्त्रन्यासपूर्वकं-
योगेनशरीरत्यागः । शरीराग्निर्गच्छ-
तस्तेजोरूपस्यद्रोणस्यसंज्ञयादिभिःप-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अभिरेवावलोकनं । धृष्टद्युम्नेनद्रोण-
शिरश्छेदः ।

समाप्तं द्रोणवधपर्व ॥ ७ ॥

अथ नारायणास्त्रमोक्षपर्व ॥ ८ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(१९४-२०३) ॥ श्लोकाः ॥ ७७४ ॥

- १९४ १९३ ७० दुर्योधनचोदनयाकृपेणद्रोणवधंश्रावि-
तस्याश्वत्थाम्नःकोपोदयः ।
- १९५ १९४ १५ धृतराष्ट्रेणसञ्जयं प्रत्यश्वत्थाम्नाकिमुक्त-
मितिप्रश्नः ।
- १९६ १९५ ४८ अश्वत्थाम्नासक्रोधंयुधिष्ठिराद्युपाल-
म्भः । तथाद्रोणस्यनारायणास्त्रलाभ-
प्रकारादिकथनपूर्वकंतेनपाण्डवादिव-
धप्रतिज्ञानं ।
- १९७ १९६ ५५ अर्जुनेनयुधिष्ठिरोपालम्भः । आत्मो-
पालम्भश्च ।
- १९८ १९७ ५० साधिक्षेपमश्वत्थामतोयुधिष्ठिरंभीषय-
न्तंपार्थप्रतिभीमेनसामर्थ्यमात्मबलव-
र्णनपूर्वकंस्वेनाश्वत्थामादिविजयप्रति-
ज्ञानं । धृष्टद्युम्नेनाप्यर्जुनंप्रतिसक्रोधं-
क्षात्रधर्मादिकथनपूर्वकंस्वकृतद्रोणव-
धस्यधार्मिकत्वकथनं ।
- १९९ १९८ ६९ सात्यकिनिष्ठुरभाषणरुष्टेनधृष्टद्युम्नेनस-
मर्भोद्धाटनंतद्रह्मणं । धृष्टद्युम्नजिघांस-
यागदामुद्यम्यापततःसात्यकेःश्रीकृ-
ष्णचोदितेनभीमेननिवारणं । सर्वेषां
पुनर्युद्धोद्यमः ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- २०० १९९ ७१ अश्वत्थाम्नानारायणास्त्रप्रयोगः । अ-
स्त्रतेजसापीड्यमानैःश्रीकृष्णवचनाद्या-
नावरोहणशस्त्रन्यासादिनाऽऽत्मारक्ष-
णं । भीममात्रेणशस्त्रधारणेनप्रतियुध्य-
मानेसतितन्मस्तकेऽस्त्रस्यप्रज्वलनं ।
- २०१ २०० १३२ नारायणास्त्रावेष्टितेभीमेःश्रीकृष्णार्जुना-
भ्यांहस्ततःशस्त्रापकर्षणपूर्वकंरथादव-
रोपितेसत्यस्त्रस्यप्रशमनं । ततःसंकु-
लयुद्धं
- २०२ २०१ १०५ नारायणास्त्रेविफलीकृतेपुनरश्वत्थाम्ना-
ऽऽग्नेयास्त्रप्रयोगः । तस्यापिपार्थेन
व्यर्थीकरणेदूयमानेनद्रौणिनाशस्त्रन्या-
सपूर्वकंरणाङ्कणान्निर्याणं । निर्गच्छ-
ताचतेनयदृच्छासमागतंव्यासंप्रतिनि-
जास्त्रवैफल्यकारणप्रश्नः । श्रीव्यासे-
नश्रीकृष्णार्जुनयोर्नरनारायणात्मकत्वे
कथितेप्रतिनिवृत्तेनद्रौणिनासेनावहा-
रः ।
- २०३ २०२ १५९ इतरालक्षितंपुरतःस्नानुकूलंयुध्यमा-
नंशूलपाणिंकंचनपुरुषप्रवरमवलोक-
यतापार्थेनसकइतियदृच्छासमागतं
व्यासंप्रतिप्रश्नः । तेनतंप्रतितस्यपशु-
पतित्वोक्त्याशतरुद्रीयपठनेनसविस्त-
रंतद्गुणगणवर्णनं ।

इति पञ्चदशदिवसयुद्धं ॥ १५ ॥

समाप्तं नारायणास्त्रमोक्षपर्व ॥ ८ ॥

द्रोणपर्व च समाप्तं ॥ ७ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ कर्णपर्व ॥ ८ ॥

अत्रावान्तरपर्वणिनसन्ति ॥ अध्यायाः ॥ १०१ ॥ श्लोकाः ॥ ४९७५ ॥

अध्याय. झापा.अ. श्लोक.

१	१	शिबिराद्धास्तिनपुरमुपगतवतासञ्जये-
२	२	नधृतराष्ट्रप्रतिकर्णदिनिधनकथनं ।
३	३	तच्छ्रवणेनमूर्च्छासुपगतवतोधृतराष्ट्र-
४	४	स्यसञ्जयादिभिराश्वासनं ।
२	५	६३ धृतराष्ट्रेणनिजसेनायांनिहतानानाम-
		निवेदनंचोदितेनसञ्जयेनतत्कथनं ।
३	६	३८ पाण्डवसेनायांनिहतानानामकथनं ।
४	७	२७ कौरवसेनायांहतावशिष्टानानामकथनं ।
५	८	३२ धृतराष्ट्रेणकर्णगुणानुवर्णनपूर्वकंशोचनं ।
६	९	९५ कर्णवधश्रवणानन्तरीयकधृतराष्ट्रप्रवृ-
		त्तिपृष्टेनवैशंपायनेनकर्णदुर्योधनस्तु-
		तिनिन्दापूर्वकंसञ्जयप्रतिकर्णार्जुनयुद्ध-
		कथनंचोदनारूपधृतराष्ट्रप्रवृत्तिकथनं ।
७	१०	६५ अश्वत्थामवचनादुर्योधनेनसैन्यपत्न्येऽ-
		भिषिकेनकर्णेनरणायसेनानियोजनं ।
८	११	४३ कर्णार्जुनाभ्यांव्यूहरचनापूर्वकरणाय-
		निर्याणं ।
९	१२	४६ संकुलयुद्धं । भीमेनक्षेमधूर्तिवधः ।
१०	१३	३८ द्वन्द्वयुद्धं । सात्यकिनाविन्दाजुविन्द-
		वधः ।
११	१४	३९ प्रतिविन्ध्यश्रुतकर्मभ्यांचित्रचित्रसेन-
		योःसंहारः ।
१२	१५	४४ भीमाश्वत्थामोर्युद्धं ।
१३	+	२१ शल्येनश्रुतकीर्तिपराजयः ।
१४	२३	२२ सहदेवेनदुःशासनपराजयः ।
१५	२४	७८ कर्णनकुलयोर्युद्धं । कर्णेननकुलस्यप-
		राभवनपूर्वकंसोपहासमधिक्षेपः ।
१६	२५	४२ युयुत्सूलकयोर्युद्धं । शकुनिसुतसोम-
		योर्युद्धं ।

+ औत्तराहपाठरीत्या १६- दि २२ तमान्ताअध्यायाअसि-
न्याठे ५२ दि ६० तमाध्यायतयावर्तन्ते ।

अध्याय. झापा.अ. श्लोक.

१७	२६	४० कृपकृतवर्मभ्यांघृष्टयुन्नशिखण्डिनोः
		पराजयः ।
१८	२७	४३ अर्जुनेनसंशप्तकपराजयः ।
१९	२८	४९ संकुलयुद्धं ।
२०	२९	३७ युधिष्ठिरेणदुर्योधनपराजयः ।
२१	३०	४४ संकुलयुद्धं ।
		इति षोडशदिवसयुद्धं ॥ १६ ॥
२२	३१	७७ श्रीकृष्णतुल्यसारथेरभावात्स्वस्यार्जु-
		नाभ्यूनतामन्यमानेनकर्णेनदुर्योधन-
		प्रतिशल्यस्यसारथ्येनियोजनंचोदना ।
२३	३२	७२ दुर्योधनप्रार्थनयाशल्येनकृच्छ्रात्कर्णसा-
		रथ्यकरणाभ्युपगमः ।
२४	३३	६८ दुर्योधनेनशल्यप्रतित्रिपुरासुरकथाक-
		थनारंभः । त्रिपुरासुरोपद्रुतैर्देवैरुद-
		प्रसादनं ।
२५	{ ३४ }	३३ देवैस्त्रिपुरसंहारायरुद्रस्याभिषेचनं
	{ १-१५ }	
२६	{ ३४ }	४१ देवानामाज्ञयाविश्वकर्मणाभूम्यादिसा-
	{ १६-६१ }	धनैरुद्रायरथनिर्माणं ।
२७	{ ३४ }	४७ देवानांप्रार्थनयाब्रह्मणारुद्ररथसारथ्य-
	{ ६२-१२५ }	करणं । रुद्रेणत्रिपुरहननं । दुर्योधने-
		नैतत्कथादृष्टान्तप्रदर्शनपूर्वकंशल्यंप्र-
		तिकर्णसारथ्यकरणप्रार्थना ।
२८	{ ३४ }	३५ दुर्योधनेनपुनरपिकर्णसारथ्येशङ्कमा-
	{ १३६-१६२ }	नशल्यप्रतिपरशुरामचरित्रकीर्तनपूर्वकं
		कर्णस्यतदन्तेवासिवादिगुणवत्तयात-
		त्सारथ्यकरणेदोषाभावप्रतिपादनं ।
२९	३५	४८ दुर्योधनप्रार्थितेनशल्येनसमयकरण-
		पूर्वकंकर्णसारथ्यस्वीकरणं ।
३०	३६	३४ शल्येनसारथीभूयाधिष्ठितंरथमधिष्ठा-
		यकर्णस्यरणायनिर्याणं ।
३१	३७	४६ कर्णस्यरणप्रयाणकालेदुर्निमित्तप्रादु-

5847

MYTHIC SOCIETY

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

			र्भावः । कर्णेनात्मश्लाघनपूर्वकंपार्थ- वधेप्रतिज्ञातेतदसहमानेनशल्येनार्जु- नप्रशंसनपूर्वकंकर्णोपालम्भः ।
३२	३८	२६	कर्णेनस्वस्यार्जुनप्रदर्शकायतदभिमत- पारितोषिकप्रदानप्रतिज्ञानं ।
३३	३९	३८	कर्णगर्वोक्तिमसहमानेनशल्येनतद्गर्ह- णं ।
३४	४०	५७	कर्णेनममौद्धाटनपूर्वकंशल्यगर्हणं ।
३५	४१	८६	शल्येनकर्णप्रतिहंसकाक्रीयाहयानक- थनं ।
३६	४२	६३	कर्णेनशल्यप्रतिस्वस्यपरशुरामात्तथा- कुतश्चिद्वाह्मणाच्चशापप्राप्तिकथनं ।
३७	{ ४३ ४४ }	५६	कर्णेनसोपहासंशल्यगर्हणं ।
३८	४५	४६	कर्णशल्ययोर्वाक्कलहः । दुर्योधनेनत- योस्सान्त्वनं ।
३९	{ ४६ १-२ ४९-५७ ७४-८७ }	३८	कर्णशल्ययोःसंवादः । सेनाद्वयस्य परस्परमेलनं ।
४०	५७	२८	दुर्योधनेनसेनाप्रोत्साहनं । भीमेनदु- र्योधनपराजयपूर्वकंगजानीकवधः ।
४१	{ ४६ ५-३७ }	५३	सेनाद्वयेव्यूहरचनावर्णनं ।
४२	४७	३४	संकुलयुद्धं ।
४३	४८	७९	तथा ।
४४	४९	११०	कर्णेनयुधिष्ठिरस्यपराजयपूर्वकमप- हासः ।
४५	५०	६०	कर्णपराजित्यजिघांसोर्भीमस्यशल्येन हेतुकथनपूर्वकंनिषेधनं ।
४६	५१	८१	भीमकर्णयोर्युद्धं । भीमेनदुर्योधनानु- जानांकतिपयानां वधः ।
४७	५२	४३	संकुलयुद्धं ।
४८	५३	४९	अर्जुनस्यसंशप्तकैर्युद्धं ।
४९	५४	४९	संकुलयुद्धं ।
५०	५५	४४	संकुलयुद्धं । अश्वत्थाम्नायुधिष्ठिरपरा- जयः ।
५१	{ ५६ १-११९ }	१२४	
५२	{ १२३-१३८ १६ ३७-५१ }	६८	संशप्तकैर्युध्यमानस्यपार्थस्याश्वत्थाम्ना- ऽऽव्हानं । तथोर्युद्धं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

५३	१७	२६	अर्जुनेनाश्वत्थामपराजयः ।
५४	१८	२५	अर्जुनेनदण्डदण्डधारयोर्वधः ।
५५	१९	६३	अर्जुनेनसंशप्तकानांवधः ।
५६	२०	४८	अश्वत्थाम्नापाण्ड्यपराजयः ।
५७	{ २१ १-४ ५८* ४५-५२ ५९ ०-३३ }	४६	संकुलयुद्धं ।
५८	{ ५९ ३१-६७ }	३९	अर्जुनस्यद्रौणिप्रस्तवृष्टशुभ्ररक्षणपूर्वकं द्रौणिनिर्जित्यसंशप्तकान्प्रतिगमनं ।
५९	{ १०-४० }	३४	संकुलयुद्धं ।
६०	२२	३०	गजयुद्धं । संकुलयुद्धं ।
६१	{ ६० १-२२ }	२३	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतिकुरूणांयुधिष्ठिरप्र- हणोद्यमकथनं ।
६२	{ ६० २३-९२ }	७५	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतियुधिष्ठिरस्यकर्णेन पराभवकथनपूर्वकंकर्णयुद्धप्रदर्शनं । तथाभीमसेनयुद्धप्रदर्शनं ।
६३	{ ६१ १-३३ }	३७	रणायराज्ञाद्वन्द्वीभावः । कर्णेनशिख- ण्डपराजयः । वृष्टशुभ्रद्रुशशासनयो- र्युद्धं ।
६४	{ ६१ ३४-७४ }	४३	संकुलयुद्धं ।
६५	६२	३८	तथा ।
६६	६३	३८	कर्णबाणपीडितस्ययुधिष्ठिरस्यविश्रमा- यस्वशिविरप्रवेशः ।
६७	६४	६५	पार्थेनाश्वत्थाम्नापराजितेकर्णेनभार्ग- वास्त्रप्रयोगात्पाण्डवसेनापीडनं ।
६८	६५	२९	कर्णबाणव्यापनोदाययुधिष्ठिरंशिवि- रगतंविज्ञायशत्रुनिग्रहेभीमंनियोज्य- अर्जुनेनसहश्रीकृष्णस्ययुधिष्ठिरसमीप- गमनं
६९	६६	५२	युधिष्ठिरेणात्मदिदक्षयास्वशिविरमु- पागतौश्रीकृष्णार्जुनौदृष्ट्वापार्थेनकर्णह- ननभ्रमेणतत्प्रशंसनं ।
७०	६७	२३	अर्जुनेनस्वयुद्धानुवादपूर्वकंयुधिष्ठिरं प्रतिकर्णवधप्रतिज्ञानं ।
७१	६८	३४	कर्णस्यामारणज्ञानाद्बुधेनयुधिष्ठिरेणा-

* झ. पाठे ५८ श्लोकाध्याये ९-४१ पर्यंतविद्यमानाःश्लोकास्त-
सिन्धेवपाठे १९ श्लोकाध्यायेनपुनरुक्तीकृताः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- जुनं प्रतिगर्हणपूर्वकं श्रीकृष्णकरेगाण्डी-
वदानचोदना ।
- ७२ ६९ ८८ युधिष्ठिरवधोद्यतमर्जुनं प्रति श्रीकृष्णेन
तत्कारणप्रश्ने तेन तन्निवेदनं । श्रीकृ-
ष्णेन वधप्रतिनिधित्वेन युधिष्ठिराधिक्षे-
पविधानं ।
- ७३ { ७० } ५२ युधिष्ठिराधिक्षेपादात्मवधोद्यतपार्थ-
{ १-४१ } प्रति श्रीकृष्णेन तत्प्रतिनिधितया आत्म-
प्रशंसनचोदना । अर्जुनेनात्मप्रशंस-
नानन्तरं युधिष्ठिरक्षमापणं ।
- ७४ { ७० } १७ अर्जुनेन कृतावमानाद्वनं यियासोर्युधि-
{ ४२-६० } स्थिरस्य श्रीकृष्णेन परिसान्त्वनं ।
- ७५ ७१ ४३ अर्जुनेन स्वावमानितस्य युधिष्ठिरस्य प्र-
सादनं । तथा युधिष्ठिराप्रेकर्णवधप्र-
तिज्ञानं ।
- ७६ ७२ ३३ कर्णेन सह योद्धुं निर्गच्छतोऽर्जुनस्य शु-
भनिमित्तप्रादुर्भावः । श्रीकृष्णेन अर्जु-
नस्य प्रोत्साहनं ।
- ७७ ७३ १२९ श्रीकृष्णेन अर्जुनं प्रति भीष्मादियुद्धनिध-
नप्रकारानुवादपूर्वकं तेषां वधे तस्यैव-
मुख्यकारणत्वकथनं । तथा बाल्यात्प्र-
भृतिदुर्योधनापनयानुस्मारणपूर्वकं स-
र्वत्र कर्णस्यैव मूलतया महापराधिल-
योतनेन तस्यावश्यं हननविधानं ।
- ७८ ७४ ५५ अर्जुनेन श्रीकृष्णाप्रेकर्णवधानन्तरभा-
व्यर्थानुवर्णनपूर्वकं तद्वधप्रतिज्ञा ।
- ७९ ७५ १७ द्वन्द्वयुद्धं ।
- ८० ७६ ४३ भीमसेनविशोकयोस्संवादः ।
- ८१ ७७ ७७ पार्थपराक्रमवर्णनं । भीमेन शकुनेः
पराजयः ।
- ८२ ७८ ६४ कर्णपराक्रमवर्णनं ।
- ८३ ७९ ९८ पार्थचोदनया श्रीकृष्णेन कर्णसमीपप्र-
तिरथप्रापणं । शल्येन कर्णप्रोत्साहनं ।
कर्णेन पार्थप्रशंसनपूर्वकं तद्वधप्रतिज्ञा ।
संकुलयुद्धं ।
- ८४ ८० ३२ संकुलयुद्धं ।
- ८५ ८१ ६१ तथा ।
- ८६ ८२ ४३ संकुलयुद्धं । भीमदुश्शासनयोः समा-
गमः । संवादश्च ।
- ८७ { ८३ } ३५ भीमेन राज्ञां समक्षं दुश्शासनवक्षोविदा-
{ १-३५ } रणं । तथारक्तपानं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- { ८३ }
३६-५२ } ५५ भीमेन दुश्शासनं प्रति “पुनर्गौरिति गौ-
रिति” प्रतिनर्तनं । तथा दुश्शासना-
जानां कतिपयानां वधः । दुश्शासना-
दिवधाद्विभ्यतः कर्णस्य शल्येन प्रोत्सा-
हनं । वृषसेनेन नकुलपराजयः
- ८८ { ८४ }
१-४२ } ५५ जानां कतिपयानां वधः । दुश्शासना-
दिवधाद्विभ्यतः कर्णस्य शल्येन प्रोत्सा-
हनं । वृषसेनेन नकुलपराजयः
- ८९ { ८५ }
५-२३ } १९ संकुलयुद्धं ।
- ९० { ८५ }
२४-३९ } १५ अर्जुनेन कर्णसूनोर्वृषसेनस्य वधः ।
- ८६ २४ अर्जुनं प्रति श्रीकृष्णवाक्यं ।
- ९१ { ८७ }
१-६५ } ६६ रणाय कर्णाजुनयोः समागमः । तदव-
लोकनाय दिवि देवगन्धर्वादीनां समा-
गमः । देवासुरादीनां कर्णाजुनसमा-
श्रयणेन द्वैधीभावः ।
- ९२ { ८७ }
६६-८८ } ३१ कर्णाजुनसमाश्रयाल्लोकक्षयभीरुणा-
प्रजापतिना ब्रह्माणं प्रत्युभयोस्साम्येन
जयप्रार्थना । इन्द्रेणाजुनस्यैव जये प्रा-
थितं ब्रह्मेशानाभ्यां तदङ्गीकारे देवैः पु-
ष्पवर्षणं ।
- ९३ { ८७ }
८९-११७ } २८ शल्यकर्णयोः संलापः । कर्णाजुनयो-
स्संलापः । अर्जुनेन श्रीकृष्णं प्रति स्व-
सामर्थ्यकथनं ।
- ९४ ८८ ४६ कर्णाजुनयोर्युद्धारंभः । द्रौणिना दुर्यो-
धनाय हिताख्यानं । तेन तदनाहत्व-
रणाय सेनानियोजनं ।
- ९५ { ८९ }
१-४२ } ३१ रणे कर्णस्याजुनसाम्यमसहमानेन भी-
मेन पार्थप्रोत्साहनं ।
- ९६ { ८९ }
४२-९१ } ४१ कर्णयुधिर्वधमाने श्रीकृष्णेन अर्जुनप्रो-
त्साहनं । ततोऽर्जुनेन स्वसामर्थ्यप्र-
काशनं ।
- ९७ ९० १०९ रणे हीयमानेन कर्णेन अर्जुनस्य शिरोल-
क्षीकृत्य नागास्त्रप्रयोगः । श्रीकृष्णेन
पार्थरथे पादनिपीडनेन धरण्यां किंचि-
न्निमज्जिते नागास्त्रेण शिरोवर्जं पार्थकि-
रीटमात्रापहारः । कर्णस्य रथचक्रे वि-
प्रशापाद्वरण्यानि ममेतदुद्दिधीर्षयाते-
न पार्थप्रतिमुहूर्तमयुद्धप्रार्थना ।
- ९८ ९१ ७२ पार्थाय धर्मानुवादकं कर्णं प्रति श्रीकृष्णे-
न तत्कृतदुष्कृतानुस्मारणपूर्वकं मर्मो-
द्घाटनं । कर्णेन स्वबाणाभिहतिनिर्विण्णे-
ऽर्जुने तदन्तरे रथादवस्थितचक्रोद्धर-

* अयमध्यायोदाक्षिणात्यकोशेषु नास्ति ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

णोद्यमः । तदन्तरे श्रीकृष्णचोदनया
पार्थेन कर्णशिरश्छेदः ।

९९ { ९२ } शल्येन कर्णमारणाद्वाकुलमनसो दुर्यो-
१-१५ { ९४ } धनस्य समाश्वासनं । तथा तं प्रतिरणा-
१-३२ { ९४ } कृष्णवर्णनं । देवगन्धर्वादीनां स्वस्व-
स्थानगमनं ।
* ९३ ६० कर्णवधानन्तरं किमासीदिति धृतराष्ट्र-
प्रश्नः । पलायमानं स्वसैन्यं दृष्ट्वा स्वसार-
थिं प्रति दुर्योधनेन प्रगल्भोक्तिः । भी-

* अयमध्यायो दाक्षिणात्यकोशेषु नास्ति ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

मेन पचावशातसहस्रानां कानां वधः
द्रवतां सैनिकानां दुर्योधनेन परावर्तनं ।

१०० { ९४ } ३० मृतस्य कर्णस्य वर्णनं । कर्णवधानन्तरं
श्रीकृष्णार्जुनयोर्युधिष्ठिरसमीपगमनं ।
१०१ { ९५ } ६० कर्णवधानन्तरं दुर्योधनस्य शिबिरगम-
नं । पाण्डवानां स्वशिबिरप्रवेशः । यु-
धिष्ठिरेण श्रीकृष्णार्जुनप्रशंसनं । श्री-
कृष्णयुधिष्ठिरसंवादः ।

इति सप्तदशदिवसयुद्धं ॥ १७ ॥

कर्णपर्व संपूर्ण ॥ ८ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ शल्यपर्व ॥ ९ ॥

अत्रावान्तरपर्वाणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ६६ ॥ श्लोकाः ॥ ३५९४ ॥

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ शल्यवधपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ २७ ॥

(१-२७) ॥ श्लोकाः ॥ १४८७ ॥

१	१	५५	दुर्योधनेनशल्यस्यसैनापत्येऽभिषेच- नपूर्वकंयुद्धायनिर्याणं । सञ्जयाच्छ- ल्यदुर्योधनादिवधश्रवणेनमूर्च्छितस्य- धृतराष्ट्रस्यविदुरेणसमाश्वासनं ।
२	२	७०	धृतराष्ट्रेणसञ्जयस्यपुरतोदुर्योधनस्य वचनानुस्मरणेनविलापः । धृतराष्ट्रेण- सञ्जयप्रतिविस्तरेणतद्युद्धकथनचोद- ना ।
*	३	६२	पार्थेननिहतकर्णेपाण्डवभयात्पलाय- मानांसेनानिवर्त्यदुर्योधनस्यपुनर्युद्धो- द्यमः ।
३	४	५१	कृपेणकर्णवधदुःखितंदुर्योधनंप्रतिस्व- परपक्षयोर्दौर्बल्यप्राबल्यप्रदर्शनपूर्वकं सन्धिविधानं ।
४	५	५२	दुर्योधनेनकृपप्रतिकारणकथनपूर्वकं सन्ध्यनङ्गीकरणं ।
५	६	३०	दुर्योधनेनसैनापत्यविधानप्रार्थनाया- मश्वत्थाम्राशल्यस्यसेनापतित्वविधानं । दुर्योधनेनशल्यप्रतिसैनापत्यस्वीकरण- प्रार्थना ।
६	७	४४	दुर्योधनेनशल्यस्यसैनापत्येऽभिषेचनं । श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरंप्रतिशल्यवधविधानं ।
७	८	४४	उभयसेनानांव्यूहरचनापूर्वकंद्वन्द्वी- भूययुद्धायनिर्गमनं ।
८	९	४७	अष्टादशदिवसयुद्धारंभः । संकुल- युद्धं ।
९	१०	६९	नकुलेनकर्णपुत्राणांत्रयाणांमारणं ।
१०	११	६१	संकुलयुद्धं ।

* अयमध्यायो दक्षिणाल्यकोशेषुनास्ति ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

११	१२	६४	शल्यभीमयोगदायुद्धं ।
१२	१३	५०	शल्यपराक्रमवर्णनं ।
१३	१४	४६	संकुलयुद्धं ।
१४	१५	४१	तथा ।
१५	१६	७५	शल्ययुधिष्ठिरयोर्युद्धं ।
१६	१७	८६	युधिष्ठिरेणशल्यशल्यानुजयोर्वधः ।
१७	१८	३८	संकुलयुद्धं ।
१८	१९	७०	तथा ।
१९	२०	२७	साल्यकिनासाल्ववधः ।
२०	२१	३६	साल्यकिनाकृतवर्मपराजयः ।
२१	२२	४८	संकुलयुद्धं ।
२२	२३	९१	तथा ।
२३	२४	६८	अर्जुनेनदुर्योधनगर्हणपूर्वकतत्सेनानि- बर्हणं ।
२४	२५	६२	शृष्टयुन्नपराजितेनदुर्योधनेनाश्वमारु- ह्यपलायनं । अश्वत्थामादिभिस्तद- न्वेषणं ।
२५	२६	४०	भीमेनावशिष्टानांदुर्योधनानुजानां- वधः ।
२६	२७	५६	कृष्णार्जुनयोस्संवादः । संकुलयुद्धं । भीमेनसुदर्शननामोदुर्योधनानुजस्य- वधः ।
२७	२८	६६	सहदेवेनशकन्युल्लकयोर्वधः ।

इति शल्यवधपर्व ॥ १ ॥

अथ हृदप्रवेशपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २८ ॥

(२८-५५) ॥ श्लोकाः ॥ १४९२ ॥

२८	{ २९ १-१९ }	१९	हतावशिष्टेवलेपाण्डवैर्निहतदुर्योधने- नपलायनेनिर्धारणं ।
२९	{ २९ २०-१०५ }	१९	पाण्डवैर्निहतसहायस्यदुर्योधनस्यग- दामादायहृदप्रतिगमनं । सञ्जयसंहा- रायासिमुद्यच्छतासाल्यकिनाव्यासव-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

चनात्तद्विमोचनं । हास्तिनपुरंगच्छ-
तःसंजयस्यमध्येमार्गदुर्योधनदर्शनं ।
तेनतस्मिन्श्रुतप्रायस्वृत्तान्तनिवेद-
नचोदनपूर्वकंहृदप्रविश्यमाययाजल-
स्तंभनं । तत्रागतैर्द्रौणिकपकृतवर्मा-
दिभिःसञ्जयादुर्योधनस्यहृदप्रवेशवि-
ज्ञानेनसविलापपुनःशिविरगमनं । त-
तोऽद्वयपरिजनैर्युयुत्सुनाचराजदाराणां
नगरप्रापणं ।

३० ३० ६९ कृपद्रौणिकृतवर्मसुहृदमेत्यदुर्योधनेन
भाषमाणेषुतत्रयहच्छोपागतैर्व्याधैस्त-
द्दर्शनं । व्याधनिवेदनेनसपरिवारैःपा-
ण्डवैर्हृदप्रत्यागमनं । तद्दर्शनेनकृपा-
दिभिर्दुर्योधनाभ्यनुज्ञानेनदूरस्थन्य-
ग्रोधतरुमेत्यतन्मूलेउपवेशनं । दुर्यो-
धनेनपुनर्जलस्तंभनेनहृदप्रवेशनं ।

३१ ३१ ७३ युधिष्ठिरेणहृदस्थंदुर्योधनंप्रतिनिष्ठुरो-
क्तिभिःसंतर्जनं । युधिष्ठिरदुर्योधन-
योःसंवादः ।

३२ ३२ ७१ युधिष्ठिरकटुकभाषणरुष्टेनसुयोधनेन
गदयासहहृदादुत्थानं । युधिष्ठिरदुर्यो-
धनयोःसंवादः ।

३३ ३३ ५८ युधिष्ठिरेणदुर्योधनंप्रतिस्वेध्वन्यतमप-
राजयेनापितस्यराज्यप्राप्तिवचनेश्रीकृ-
ष्णेनतंप्रतिसर्कोपभीमेनापिदुर्योधन-
पराजयेस्वस्यसंशयोक्तिः । भीमेनश्री-
कृष्णंप्रतिस्वसामर्थ्यप्रकथनपूर्वकंस्नेन
दुर्योधनवधस्यसुकरत्वेकथितेश्रीकृ-
ष्णादिभिस्तत्प्रशंसनं । भीमदुर्योधन-
योर्वीरवादपूर्वकंयुद्धोद्यमः ।

३४ ३४ २० गदायुद्धारंभेवलभद्रागमनं । तस्मि-
न्पाण्डवादिभिरर्षितोपविष्टेपुनर्गदा-
युद्धारंभः ।

३५ { ३५ } ४३ जनमेजयेनवैशंपायनंप्रतिवलरामस्य
तीर्थयात्राप्रकारप्रश्नः । तेनतंप्रति-
तत्कथनमुपक्रम्यप्रभासतीर्थस्यतत्प-
दवाच्यत्वेहेतुकथनं ।

३६ { ३५ } ४७ चन्द्रस्यदक्षशापावक्ष्मरोगप्राप्तिः ।
प्रभासतीर्थेनिमज्जनेनतस्यक्षयरोगप-
रिहारः । बलरामेणतत्तीर्थेनिमज्जना-
दि ।

३७ ३६ ५३ एकतद्वितत्रितानांकथा

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

३८ ३७ ६५ सरस्वतीतीरस्थनानातीर्थयात्राप्रकार-
कथनं । तत्तत्तीर्थमहिमानुवर्णनं च ।

३९ ३८ ६४ सरस्वत्याःसप्तधाविभागेकारणाभि-
धानं । सप्तसारस्वततीर्थमहिमादि ।
मङ्कणमुनिचरित्रं ।

४० ३९ ३८ बलरामस्यौशनसतीर्थगमनं । तत्ती-
र्थस्यकपालमोचननामप्राप्तिहेतूक्तिः ।
उशङ्कुचरित्रकथनं । पृथूदकतीर्थम-
हिमा ।

४१ ४० ३२ आर्ष्टिषेणेनपृथूदकतीर्थेनतपश्चर्यायाकृ-
त्स्नवेदाधिगमः । विश्वामित्रादीनां
तत्तत्तीर्थेनतपश्चर्यायाब्राह्मण्याधिगमः ।
बलभद्रस्यतत्रस्नानादिपूर्वकंवकाश्रम-
गमनं

४२ ४१ ३९ अवाकीर्णतीर्थगमनं । ब्रकमुनिचरि-
त्रं । वसिष्ठापवाहतीर्थगमनं ।

४३ ४२ ४१ वसिष्ठापवाहतीर्थस्यतन्नामप्राप्तिप्रका-
रकथनं ।

४४ ४३ ४९ विश्वामित्रशापाद्बुधिरजलायाःसरस्व-
त्याःऋषिभिस्तपसाशोधनं । इन्द्रेण-
सरस्वत्यरुणासंगमेयजनादिनाब्रह्मह-
त्यापरिहरणं । सोमतीर्थगमनं ।

४५ ४४ ५३ कुमारोत्पत्तिः

४६ ४५ ११५ स्कन्दस्यसैनापत्येऽभिषेचनं । ब्रह्मा-
दिभिःस्कन्दायस्वस्वपारिषदानां दानं ।

४७ ४६ १०९ स्कन्दमातृगणस्यनामकीर्तनं । तार-
कासुरवधः । क्रौञ्चविदारणं ।

४८ ४७ ३३ देवैर्वैरुणस्यजलाधिपत्येभिषेचनं । व-
लभद्रस्याग्नितीर्थकौबेरतीर्थगमनं ।
तन्महिमानुवर्णनं च ।

४९ ४८ ६६ बदरपाचनतीर्थगमनं । श्रुतावल्यरु-
न्धल्योर्महिमानुवर्णनं ।

५० ४९ २३ इन्द्रतीर्थादिगमनं ।

५१ ५० ६७ देवलजैगीपव्ययोश्चरित्रं ।

५२ ५१ ५३ दधीचेस्तत्तत्पुत्रस्यसारस्वतस्यचकथा ।

५३ ५२ २९ वृद्धकन्याचरित्रं ।

५४ ५३ ३० कुरुक्षेत्रमहिमानुवर्णनं ।

५५ ५४ ४२ मित्रावरुणाश्रमेनारदाद्रीमदुर्योधन-
योगदानुद्धोपक्रमश्राविणावलरामेण
तद्दिदक्षयाकुरुक्षेत्रप्रत्यागमनं ।

समाप्त हृदप्रवेशपर्व ॥ २

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ गदायुद्धपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ११ ॥

(५६-६६) ॥ श्लोकाः ॥ ६१५ ॥

- ५६ ५५ ४३ गदायुद्धायसप्तद्वयोर्मिमदुर्योधनयो-
र्वर्णनं ।
- ५७ ५६ ४६ भीमदुर्योधनयोर्वारवादः ।
- ५८ ५७ ४२ भीमदुर्योधनयोर्गदायुद्धवर्णनं ।
- ५९ ५८ ६१ भीमसेनेनदुर्योधनस्योरुभेदनं ।
- ६० ५९ ३१ भीमसेनेनदुर्योधनापनयानुस्मरण-
पूर्वकं वामपादेनतच्छिरस्ताडनं । यु-
धिष्ठिरेणदुर्योधनसमाश्वासनं ।
- ६१ ६० ५७ भीमेअपनयबुद्ध्याकुद्धेनबलरामेणला-
ङ्गलमुद्यम्यतंप्रत्यभिगमनं । श्रीकृष्ण-
सान्त्वितस्वबलरामस्यद्वारकागमनं ।
- ६२ ६१ ८६ पाञ्चालादिभिर्भीमस्तुतिः । श्रीकृष्ण-
दुर्योधनयोःपरस्परगर्हणं । दुर्योधने-
नात्मस्तुतौतन्मूर्ध्निगन्धर्वैःपुष्पवर्षणं ।
भीष्मादिमरणेनदुःखितानांपाण्डवा-
नांश्रीकृष्णेनसमाश्वासनं ।
- ६३ ६२ ५४ पाञ्चालादीनांस्वस्वशिविरगमनं । पा-
ण्डवैर्दुर्योधनशिविरमेत्यस्वस्वस्थेभ्यो-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

ऽवतरणं । श्रीकृष्णेरथात्प्रथमंपार्थम-
वतार्यपश्चात्स्वयमप्यवतीर्णेऽग्निनात-
द्रथस्यभस्मीकरणं । श्रीकृष्णेनार्जुनं
प्रतिरथदाहस्यकारणकथनं । श्रीकृष्ण-
चोदनयापाण्डवैरोधवतीतीरेरात्रौ
निवासः । श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरचोदन-
यागान्धार्याश्वासनायहास्तिनपुरग-
मनं ।

- ६४ ६३ ७८ जनमेजयेनगान्धार्याश्वासनकारणप्र-
श्वेदेशंपायनेनतत्कथनं । श्रीकृष्णेन
गान्धारीधृतराष्ट्रसमाश्वास्यपुनःपा-
ण्डवसमीपगमनं ।
- ६५ ६४ ४३ सञ्जयेनधृतराष्ट्रंप्रतिदुर्योधनविलापप्र-
कारकथनं । वादिकैरश्वत्थामिदुर्योध-
नपातनिवेदनं ।
- ६६ ६५ ४४ द्रौणिक्पकृतवर्मभिर्दुर्योधनस्यभूपत-
नदर्शनेनशोचनं । द्रौणिदुर्योधनयोः
संल्लापः । द्रौणिनारात्रौपाण्डववधप्र-
तिज्ञानं । दुर्योधनवचनात्क्रुपेणद्रौणेः
सैनापत्येऽभिषेचनं ।

इत्यष्टादशदिवसयुद्धं ॥ १८ ॥

समाप्तं गदायुद्धपर्व ॥ ३ ॥

शल्यपर्व च संपूर्णं ॥ ९ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।
श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ सौप्तिकपर्व ॥ १० ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १८ ॥ श्लोकाः ॥ ८१५ ॥

याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ सौप्तिकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१-९) ॥ श्लोकाः ॥ ५४६ ॥

- १ १ ७० सज्जयधृतराष्ट्रयोःसंलापः । द्रौप्यादि-
भिर्वनमेत्यन्यप्रोधस्याधस्तादुपवेशनं ।
तत्ररात्रौघूककृतबहुकाकवधं दृष्टवता-
द्रौणिनातद्वत्स्वेनापिपाण्डववधनिर्धार-
णं । ततःकृपकृतवर्माणौप्रतिस्वकर्त-
व्यकथनप्रार्थना ।
- २ २ ३६ कृपेणद्रौणिंप्रतिकर्तव्योपदेशः ।
- ३ ३ ३६ द्रौणिनाकृपवचनमनादृत्यकृपकृतवर्म-
णोःपुरतोनिशिप्रसुप्तपाण्डुपाश्चालहम-
नप्रतिज्ञानं ।
- ४ ४ ३६ द्रौणिकृपयोःसंवादः ।
- ५ ५ ४ कृपेणप्रसुप्तमारणस्याधार्मिकत्वकथ-
नेनप्रतिषेधनेऽपिपितृवधामर्षिणाद्रौ-
णिनाजिघांसयारिपुशिविरद्वारगमनं ।
- ६ ५ ३४ अश्वत्थाम्नाशिविरद्वारस्थमहाभूतद-
र्शनं । भूतजिगीषयाद्रौणिविच्छिन्नाना-
मस्त्रशस्त्राणांभूतेनप्रसनं । ततश्चिन्ता-
तान्तस्यद्रौणेर्महादेवोपासनाध्यवसा-
यः ।
- ७ ७ ६७ द्रौणिनाशिवस्तुतिः । तत्पुरतःकाञ्च-
नवेद्यामभ्युत्पत्तिः । तथानानाविध-
भीषणभूतगणानामागमनं । स्वात्मा-
नंहविषंकल्पयित्वाऽमौप्रविष्टायद्रौण-
येशिवेनखड्गदानपूर्वकंतच्छरीरप्रवे-
शः । पुनरश्वत्थाम्नःशिविरगमनं ।
- ८ ८ १६४ शिविरद्वारेकृपकृतवर्माणौसंस्थाप्या-
न्तःप्रविष्टेनद्रौणिनाधृष्टयुन्नादिपाश्चा-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

लानां वधः । भयाद्बहिर्निष्क्रान्तानां
कृपकृतवर्मभ्यां वधः ।

- ९ ९ ६३ तैर्दुर्योधनसमीपगमनं । दुर्योधनप्र-
तिद्रौणिनासुप्तजनवधकथनं । दुर्यो-
धनप्राणत्यागः । द्रौप्यादीनांनगरग-
मनं । सज्जयस्यव्यासानुग्रहप्राप्तदिव्य-
ज्ञाननाशः ।

समाप्तं सौप्तिकपर्व ॥ १ ॥

अथैषीकपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥

(१०-१८) ॥ श्लोकाः ॥ २६९ ॥

- १० १० ३१ दैवादुर्वरितेनधृष्टद्युम्नसारथिनायुधि-
ष्ठिरायरात्रौवृत्तशिविरवृत्तान्तनिवेद-
नं । तच्छ्रवणेनद्रौपद्यानयनायनकुल-
मादिश्यशिविरमुपगतवतायुधिष्ठिरे-
णमृतनिजजननिरीक्षणेनपरिशोचनं ।
- ११ ११ ३२ नकुलेनयुधिष्ठिरसमीपप्रतिद्रौपद्यान-
यनं । द्रौपद्याद्रौणिवधंचोदितेनभीमे-
नद्रौणिवधायप्रस्थानं ।
- १२ १२ ४१ द्रौणिजिघांसयाभीमेप्रतिगतेश्रीकृष्णे-
नयुधिष्ठिरंप्रतिद्रौणिदौशील्यादिकथ-
नपूर्वकंभीमस्यतत्तोरक्षणीयत्वकथनं ।
- १३ १३ २१ श्रीकृष्णादिभिर्मागीरथीतीरेव्याससमी-
पसमासीनद्रौणिदर्शनं । तद्दर्शनाद्रौणि-
नाऽपाण्डवहेतोर्ब्रह्मशिरोस्त्रप्रयोगः ।
- १४ १४ १६ अर्जुनेनश्रीकृष्णाज्ञयाप्रत्यक्षप्रयोगः ।
- १५ १५ ४३ अर्जुनेनव्यासनारदभावानुरोधेनस्वप्र-
युक्तब्रह्मशिरोस्त्रप्रतिसंहारः । श्रीकृ-
ष्णेनाश्वत्थामानं प्रत्युत्तरागर्भेऽपि का-
स्त्रपातेऽपिमृतशिशोःस्लेनसमुज्जीवन-
प्रतिज्ञा । ब्रह्मचर्याभावादस्त्रप्रतिसंहा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

रासमर्थेनद्रौणिनाव्यासकृष्णावनादस्य
पाण्डवगर्भेष्वैषीकास्त्रोत्सर्जनं ।
१६ १६ ३३ श्रीकृष्णेनस्ववचनोल्लङ्घनेनास्त्रप्रयोक्तु-
रश्वत्थाम्नःशापदानं व्यासेनतदनुमोद-
नंच । भीमेनद्रौणिमस्तकमणिदानेन
द्रौपदीसमाश्वासनं । युधिष्ठिरेणद्रौप-
दीवचनात्स्वमस्तकेतन्मणिधारणं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१७ १७ २६ युधिष्ठिरेणद्रौणेरेकस्यबहुमारणशक्ति-
कारणप्रश्नेश्रीकृष्णेनरुद्रप्रसादादित्यु-
क्त्वारुद्रमाहंमकथनं ।
१८ १८ २६ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरंप्रतिरुद्रकोपप्रसा-
दाभ्यांदेवानांयज्ञनाशतत्प्रवृत्तिकथन-
पूर्वकंततएवाश्वत्थामद्वारापुत्रादिवध-
संभवकथनं ।

समाप्तमैषीकपर्व ॥ २ ॥ सौप्तिकपर्व च संपूर्णम् ॥ १०

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ स्त्रीपर्व ॥ ११ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २७ ॥ श्लोकाः ॥ ८०७

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अथ जलप्रदानिकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १५ ॥

(१-१५) ॥ श्लोकाः ॥ ३९९ ॥

१	४२	सज्जयेनपुत्रादीन्प्रतिशोचतोधृतराष्ट्र-
स्यसमाश्वासन ।
२	१	३८ विदुरेणशाल्वाथकथनेनधृतराष्ट्रस्यशो-
कापनोदनं ।
३	३	२० तथा ।
४	४	२० जीवस्यगर्भवासप्रकारकथनं ।
५	५	२४ संसारस्यवनत्वेनरूपणं ।
६	६	१४ तथा ।
	७	३० विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतिशोचकथनं ।
	८	५३ व्यासेनधृतराष्ट्रशोकापनोदनं ।
	९	२३ सज्जयविदुराभ्यांधृतराष्ट्रायतलोपदे-
शः
१०	२१	२१ धृतराष्ट्रेणगान्धारीप्रभृतिभिःस्त्रीभि-
स्सहमृतजनावलोकनायरणाङ्कणंप्रति-
प्रयाणं ।
१०	११	२४ मृतबन्धुदिदृक्षायासमरभूमिगच्छतो-
धृतराष्ट्रस्यमध्येमार्गकृपकृतवर्मद्वौणि-
भिःसमागमः । तेषांत्रयाणांधृतराष्ट्र-
समाश्वासनपूर्वकंस्वाभिमतदेशगमनं ।
११	१२	३० युधिष्ठिरेणश्रीकृष्णादिभिःसहधृतराष्ट्र-
समीपमेत्याभिवादनं । धृतराष्ट्रेणयु-
धिष्ठिरस्यमृदुलमालिङ्गनं । तथातस्य-
दुरभिप्रायंजानताश्रीकृष्णेनपुरतःस्था-
पितलोहभीमस्यसमालिङ्गनेनभजनं
१२	१३	१७ श्रीकृष्णवाक्याद्गतमन्युनाधृतराष्ट्रेण
भीमादीनामालिङ्गनं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

१३	१४	२१	श्रीकृष्णयुधिष्ठिरादिभिर्गान्धारीसमी-
पगमनं । गान्धारीयुधिष्ठिरंशमुका-
मांविज्ञायपूर्वमेवागतेनव्यासेनगान्धा-
र्याःकोपापनोदनं । |
|----|----|----|---|

१४	{ १५
१-२३ } | २४ | भीमगान्धारीविवादः । |
|----|----------------|----|---------------------|

१५	{ १५
२४-४४ } | २१ | युधिष्ठिरादिभिर्गान्धारीकुन्त्योरभि-
वादनं । सकुन्त्यागान्धार्याद्रौपदीस-
माश्वासनं । |
|----|-----------------|----|---|

संपूर्णं जलप्रदानिकपर्व ॥ १ ॥

अथ स्त्रीविलापपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ १० ॥

(१६-२५) ॥ श्लोकाः ॥ ३३१ ॥

१६	१६	६१	गान्धार्याव्यासप्रसादलब्धदिव्यचक्षु-
षारणाङ्कणदर्शनं । धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरा-
दीनांस्त्रीभिःसहरणभूमिप्रवेशः । स्त्री-
णांविलापः । गान्धार्याश्रीकृष्णायवि-
लपत्स्त्रुषादिप्रदर्शनं ।
१७	१७	३२	गान्धार्यादुर्योधनमालिङ्गयपरिदेवनं ।
१८	१८	२८	श्रीकृष्णंप्रतिगान्धारीवचनं ।
१९	१९	२१	तथा ।
२०	२१	३४	श्रीकृष्णंप्रतिगान्धार्यारुदन्तीनांस्त्रीणां
प्रदर्शनं ।
२१	२१	१४	गान्धार्याश्रीकृष्णंप्रतिकर्णशरीरस्यवि-
लपन्तीनांतस्त्रीणांचप्रदर्शनं ।
२२	२२	१८	तथाबाह्वीकादीनांप्रदर्शनं ।
२३	२३	४३	तथाभीष्मादीनांप्रदर्शनं ।
२४	२४	३०	तथाभूरिश्रवःप्रभृतीनांप्रदर्शनं ।
२५	२५	५०	श्रीकृष्णंप्रतिगान्धार्याकुरुपाण्डवसं-

+ अयं श्लोकद्वयाधिकएकोध्यायःभौत्तराहपाठेदृश्यते ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

क्षयस्यश्रीकृष्णोपेक्षणहेतुकत्वकथन-
पूर्वकंसर्वबन्धुसंक्षयायशापदानं ।

२७

२७

३३

समाप्तं स्त्रीविलापपर्व ॥ २ ॥

अथ श्राद्धपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायौ ॥ २ ॥

(२६-२७) ॥ श्लोकाः ॥ ७७ ॥

२६

२६

४४

श्लोकाद्भुविपतितायागान्धार्याःश्रीकृ-
ष्णेनसमाश्वासनं । युधिष्ठिराज्ञयावि-

दुरसञ्जयादिभिर्मृतानांदाहक्रियाकरणं
मृतानामुदकदानायधृतराष्ट्रयुधिष्ठि-
रादिभिर्गङ्गातीरगमनं । उदकदाना-
रम्भेकुन्त्यायुधिष्ठिरंप्रतिकर्णस्यस्वपु-
त्रत्वकथनपूर्वकतस्माउदकदानचोद-
ना । धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरादिभिर्बन्धु-
भ्योजलदानं ।

श्राद्धपर्व समाप्तं ॥ ३ ॥ स्त्रीपर्व च समाप्तं ॥ ११ ॥

श्रावदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ शान्तिपर्व ॥ १२ ॥

अत्रावान्तरपर्वाणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३७५ ॥ श्लोकाः ॥ १५१५१ ॥

अध्याय. शर्पा.अ. श्लोक.

अथ राजधर्मपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १३० ॥

(१-१३०) ॥ श्लोकाः ॥ ५०९३ ॥

१	१	४४	गङ्गातीरेकृतोदकं युधिष्ठिरं प्रतिव्यासा-
दिमहर्षीणां समागमनं । युधिष्ठिरेण
तत्र नारदं प्रतिकर्णवृत्तान्तकथनप्रार्थ-
ना ।
२	२	२९	ब्रह्मास्त्रलाभाय द्रोणमुपागतं कर्णेन-
तेन त्रैवर्णिकान्यत्नकथनेन प्रत्याख्याने
परशुराममेत्यस्वस्य ब्राह्मणत्वकथनपू-
र्वकमन्त्रार्थतदन्तेवासित्वपरिग्रहः ।
तत्र प्रमादेन विप्रगोवत्सघातिनः कर्ण-
स्य विप्राच्छापप्राप्तिः ।
३	३	३३	कदाचन रामे कर्णोत्सङ्गे शिरोनिधाय
निद्राणे केनचित्किमिणा कर्णस्योरुभेद-
नं तद्दूरोः प्रसूत रुधिरक्लेदात् प्रबुद्धेन रा-
मेण कर्णस्य क्षत्रियत्वं निश्चित्य शापदानं ।
४	४	२१	दुर्योधनेन स्वयंवरमण्डपे कलिङ्गराजक-
न्याहरणं । कर्णेन तमभिदुतवतारा-
ज्ञां पराजयः ।
५	५	१५	कर्णपराक्रमवर्णनं ।
६	६	१३	कुन्त्या कर्णवधानुशोचिनो युधिष्ठिर-
स्याश्वासनं ।
७	७	४१	कर्णस्मृत्वा युधिष्ठिरस्य परिशोचनं ।
तथाराज्यं परित्यज्य वनगमननिर्धार-
णं ।
८	८	३८	युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुनेन राज्यत्यागस्याकी-
र्तिकरत्वकथनं ।
९	९	३७	युधिष्ठिरस्य निर्वेदवचनं ।
१०	१०	२८	भीमेन युधिष्ठिरं प्रतिक्षत्रियेण राज्यशा-
सनस्यैव कर्तव्यत्वकथनं ।
११	११	२८	अर्जुनेन गार्हस्थ्यस्यैव श्रौतपूपादनं ।

अध्याय. शर्पा.अ. श्लोक.

शकुनिरूपिणेन्द्रेण तापसान्प्रतिगार्ह-
स्थ्यस्य कर्तव्यत्वोपदेशः ।

१२	१२	५७	युधिष्ठिरं प्रतिनकुलेन यज्ञादिकर्मणां प्रा-
शस्त्योपपादनपूर्वकं गार्हस्थ्यस्य श्रौत-
पूपादनं ।
१३	१३	१५	युधिष्ठिरं प्रति सहदेवेन ममतां परित्य-
ज्य राज्यपरिपालनविधानं ।
१४	१४	१२७	द्रौपद्या युधिष्ठिरं प्रति नानाविधधर्मोप-
देशपूर्वकं राज्यपरिपालनचोदना ।
१५	१५	५८	युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुनवचनं ।
१६	१६	२९	युधिष्ठिरं प्रति भीमवचनं ।
१७	१७	२४	भीमं प्रति युधिष्ठिरवचनं ।
१८	१८	४०	अर्जुनेन युधिष्ठिरं प्रति जनकतद्भार्यासं-
वादकथनपूर्वकं राजापालनस्य कर्तव्य-
त्वोपदेशः ।
१९	१९	३०	अर्जुनं प्रति युधिष्ठिरवचनं ।
२०	२०	१४	युधिष्ठिरं प्रति देवस्थानवचनं ।
२१	२१	२१	तथा ।
२२	२२	१५	युधिष्ठिरं प्रत्यर्जुनवचनं ।
२३	२३	५३	व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति शङ्खलिखितोपा-
ख्यानकथनपूर्वकं क्षात्रधर्मस्य स्वीकर-
णचोदना ।
२४	२४	४	व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति राज्यपालनचो-
दना ।
२५	२५	३६	व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति सेनजिद्वचनानु-
वादपूर्वकं राजधर्मकथनं ।
+	२६	३१	युधिष्ठिरेणार्जुनं प्रति वनवासप्रशंसन-
पूर्वकं यातिगीतगाथाकथनं ।
२६	२७	३३	युधिष्ठिरेण व्यासं प्रति निर्वेदवचनं ।
व्यासेन राज्यपालनविधानं ।
२७	२८	५९	अश्मजनकसंवादानुवादः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- २८ २९ १४९ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिसञ्जयाय नार-
दोक्तपोडशराजकीयोपाख्यानकथनं ।
- २९ ३० ४४ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिनारदपर्वतो-
पाख्यानकथनं ।
- ३० ३१ ४७ नारदेनयुधिष्ठिरं प्रतिस्वर्णघ्नीविचरित-
वर्णनं ।
- ३१ { ३२ } ३७ व्यासयुधिष्ठिरसंवादः ।
३३ { ३३ }
१-१२
- ३२ { ३३ } ३६ युद्धेराज्ञां हनेन पापशङ्कया विधीदन्तं
१३-४८ युधिष्ठिरं प्रतिव्यासेन तत्त्वकथनपूर्वकं
क्षेत्रधर्मविधानं ।
- ३३ ३४ ३५ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रतिपापानां प्रायश्चि-
त्तादिकथनं ।
- ३४ ३५ ५१ तथा ।
- ३५ ३६ ५० भक्ष्याभक्ष्यपात्रापात्रविवेचनं ।
- ३६ ३७ ४९ व्यासेन भीष्मसुखाद्राजधर्मादिश्रवणे
आदिष्टस्य युधिष्ठिरस्य सर्वैः सहकुरुनगर-
प्रवेशः ।
- ३७ ३८ ३७ नागरैः स्तूयमानस्य युधिष्ठिरस्य राज-
गृहमेत्यसमाप्रवेशः । तत्र युधिष्ठिरं
निन्दतश्चार्वाकं राजस्य ब्राह्मणैर्हुंका-
रेण भस्मीकरणं ।
- ३८ ३९ १३ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रतिचार्वाकराक्षस-
स्य पूर्ववृत्तकथनं ।
- ३९ ४० २४ श्रीकृष्णादिभिर्युधिष्ठिरस्य राज्येऽभि-
वेचनं ।
- ४० ४१ १९ युधिष्ठिरेण भीमादीनां तत्तद्योग्ययौव-
राज्याद्यधिकारेषु नियोजनं ।
- ४१ ४२ १२ युधिष्ठिरेण ज्ञातिप्रभृतीनामौर्ध्वदैहिक-
करणपूर्वकं तदीयानां परिपालनं ।
- ४२ ४३ १८ युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णस्तवनं ।
- ४३ ४४ १६ युधिष्ठिराज्ञया भीमादिभिश्चतुर्भिर्दुर्यो-
धनादिगृहपरिग्रहः ।
- ४४ ४५ २१ युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णमेत्यसुखशयनादि-
पूर्वकं तत्स्तुतिः ।
- ४५ ४६ ३५ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति धर्मश्रवणाय-
भीष्मसमीपगमनचोदना । तथा यु-
धिष्ठिरप्रार्थनया स्वस्यापितत्रगमनाय-
दारुकेणरथसंयोजनं ।
- ४६ ४७ १४५ वैशंपायनेन जनमेजयं प्रति भीष्मकृत-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- कृष्णस्तव राजानुवादपूर्वकं भीष्मस्य
शरीरत्यागप्रकारकथनं । अयमेव
भीष्मस्तव राजः ।
- ४७ ४८ १६ श्रीकृष्णयुधिष्ठिरादीनां कुरुक्षेत्रं प्रति
गमनं । युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णं प्रति परशु-
रामचरित्रकथनप्रार्थना ।
- ४८ ४९ ९७ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति परशुरामचरि-
त्रकथनं ।
- ४९ ५० ३९ श्रीकृष्णेन भीष्मप्रशंसनपूर्वकं तं प्रति यु-
धिष्ठिराय धर्मोपदेशचोदना ।
- ५० ५१ १८ भीष्मेण श्रीकृष्णं प्रति स्तुतिपूर्वकं श्रेयः-
प्रार्थना । श्रीकृष्णेन भीष्माय श्रेयःप्र-
दानपूर्वकं तं प्रति धर्मकथनचोदना ।
- ५१ ५२ ३४ भीष्मेण श्रीकृष्णं प्रति स्वस्य शस्त्रसंछिन्न-
शरीरतया धर्मकथनापाठवप्रकटनं ।
श्रीकृष्णेन भीष्माय शरीरदाढ्यादिप्र-
दानं । ततः सायं सर्वेषां स्वस्थान-
गमनं ।
- ५२ ५३ २७ परेयुः प्रभाते श्रीकृष्णयुधिष्ठिरादिभि-
र्धर्मश्रवणाय भीष्मसमीपगमनं ।
- ५३ ५४ ३९ श्रीकृष्णेन भीष्मं प्रति धर्मकथनचोदना ।
- ५४ ५५ २२ भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति धर्मप्रश्नानुज्ञानं ।
- ५५ ५६ ६१ भीष्मेण युधिष्ठिराय राजधर्मकथनं ।
- ५६ ५७ ४५ तथा ।
- ५७ ५८ ३० प्रथमदिने राजधर्मकथनं । ततः सायं
स्वस्वावासगमनं ।
- ५८ ५९ १५४ ततः परदिने भीष्मेण राजोत्पत्तेः ब्रह्म-
कृतदण्डनीतिग्रन्थप्रतिपाद्यार्थानां पृ-
थुराजचरितादीनां च कथनं ।
- ५९ ६० ५७ चातुर्वर्ण्यधर्मकथनं ।
- ६० ६१ २१ आश्रमचतुष्टयधर्मकथनं ।
- ६१ ६२ ११ ब्राह्मणधर्मकथनं ।
- ६२ ६३ ३२ ब्राह्मणैस्त्वाज्याधर्माः । राजधर्मप्र-
शंसनं ।
- ६३ ६४ २९ राजधर्मप्रशंसकेन्द्रमान्धातृसंवादः ।
- ६४ ६५ ३५ इन्द्ररूपिणा हरिणामान्धातारं प्रत्युक्त-
राजधर्मादिकथनं ।
- ६५ ६६ ४३ वर्णाश्रमधर्मकथनं ।
- ६६ ६७ ३९ लोकस्य स राजकलाराजकत्वाभ्यां गुण-
दोषनिरूपणं ।
- ६७ ६८ ६२ वसुमनसे बृहस्पत्युक्तराजगुणानुवर्णनं

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

६८	{ ६९ १-६९ }	९२ राजनीतिकथनं ।
६९	{ ६९ ७१-१०५ }	३२ युगचतुष्टयगुणनिरूपणं ।
७०	७०	१४ राजनयानुवर्णनं ।
७१	७१	३३ राजधर्मकथनं ।
७२	७२	२८ ब्राह्मणस्य श्रेष्ठोपपादनपूर्वकंचातुर्वर्ण्यधर्मकथनं ।
७३	७३	७० पुरोहितलक्षणं । ऐलकश्यपसंवादः ।
७४	७४	२५ मुचुकुन्दचरित्रं । क्षत्रस्य ब्रह्माधीनत्वं ।
७५	७५	३८ राज्यस्वीकारे अभर्माशङ्किनं युधिष्ठिरं प्रति भीष्मेण तस्य धार्मिकत्वसमर्थनेन तद्विधानं ।
७६	७६	२७ ब्राह्मणानां निषिद्धकर्मकथनं । राजधर्मकथनं ।
७७	७७	४२ केकयराजोपाख्यानं ।
७८	७८	४४ ब्राह्मणादीनामापद्धर्मकथनं ।
७९	७९	२१ ऋत्विगलक्षणादि ।
८०	८०	४२ मित्रामित्रलक्षणं ।
८१	८१	३१ कृष्णनारदसंवादानुवादः ।
८२	८२	७३ कालकवृक्षीयोपाख्यानं ।
८३	८३	५७ मन्त्र्यादिलक्षणं ।
८४	८४	११ इन्द्रवृहस्पतिसंवादः ।
८५	८५	३४ अमात्यलक्षणं ।
८६	८६	३४ पुरलक्षणं ।
८७	८७	४० राष्ट्रगुप्तिप्रकारः ।
८८	८८	३३ प्रजाभ्यः करग्रहणादिप्रकारः ।
८९	८९	२८ राजनीतिः ।
९०	९०	४१ उचथ्यमान्धातुसंवादः ।
९१	९१	६० तथा ।
९२	९२	१९ वामदेववसुमनस्संवादः ।
९३	९३	४१ तथा ।
९४	९४	२६ तथा ।
९५	९५	२६ युद्धधर्मकथनं ।
९६	९६	२४ राजधर्माः ।
९७	९७	३२ युद्धस्य धर्म्यत्वं ।
९८	९८	७७ सुदेवस्य युद्धेन देवलोकप्राप्तिप्रतिपादकेन्द्रावरीषसंवादः ।
९९	९९	१८ जनकराजेन स्वयोधानां स्वर्गनरकप्रदर्शनं ।
१००	१००	५१ युद्धकरणप्रकारः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

१०१	१०१	२१ योधलक्षणं ।
१०२	१०२	४१ सेनायाजयन्निहानाराजनीतेश्चकथनं ।
१०३	१०३	५३ शत्रुजयोपायादिप्रतिपादकेन्द्रवृहस्पतिसंवादः ।
१०४	१०४	५८ कौसल्यकालकवृक्षीयसंवादः ।
१०५	१०५	२३ राज्ञां शत्रुजयोपायप्रतिपादकौसल्यकालकवृक्षीयसंवादः ।
१०६	१०६	२८ कालकवृक्षीयनिदेशेन कौसल्यस्य पुनराज्यप्राप्त्यादिकथनं ।
१०७	१०७	३८ गणवृद्धिप्रकारादिकथनं ।
१०८	१०८	३३ मातापितृगुरुमहिमानुवर्णनं ।
१०९	१०९	३४ सत्यानृतविवेचनं ।
११०	११०	३४ दुर्गातितरणोपायः ।
१११	१११	९० सौम्यासौम्यपरीक्षार्थव्याघ्रगोमायुचरित्रं ।
११२	११२	२१ अलसताया अनर्थहेतुत्वे उष्ट्रचरित्रकथनं ।
११३	११३	१४ बलवच्छत्रुवशीकरणे विनयस्योपायतायां दृष्टान्ततया सति सागरसंवादानुवादः ।
११४	११४	२१ सभायां दुष्टदुर्भाषणेतत्ति विज्ञाया गुणत्वप्रतिपादनं ।
११५	११५	२३ राज्ञां सहायसंपादनस्यावश्यकत्वं ।
११६	११६	२४ केनचिन्मुनिवरेण द्वीपिनो बिभ्यतः स्वीयशुनः द्वीपीकरणादि ।
११७	११७	३४ एवं शरभीकृतस्य शुनो दुष्टभावं विज्ञाय तेन मुनिना पुनस्तस्य श्वभावप्रापणं ।
११८	११८	४६ सचिवादिगुणवर्णनं ।
११९	११९	२० भृत्यानां स्वस्वपदे स्थापनं । भृत्यलक्षणं ।
१२०	१२०	५६ प्रजापालनप्रकारः ।
१२१	१२१	६० दण्डस्वरूपाः ।
१२२	१२२	८५ वसुहोममान्धातुसंवादमुखेन दण्डोत्पत्त्यादिकथनं ।
१२३	१२३	२५ कामन्दारिष्टसंवादमुखेन धर्मत्यागिनः प्रायश्चित्तकथनं ।
१२४	१२४	७१ इन्द्रप्रह्लादकथानुवादमुखेन शीलस्य धर्मादिकारणत्वप्रतिपादनं ।
१२५	१२५	१९ ऋषभसुमित्रचरितारंभः । मृगयासक्तेन सुमित्रेण मृगानुधावनं ।
१२६	१२६	१९ तापसैः स्वाश्रममुपागतस्य सुमित्रस्य

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.	अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.
पूजनं । तेनतान्प्रत्याशान्तरिक्षयो- ज्यायस्तरं किमितिप्रश्नः ।	१४३ १४३ ३३ शरणागतं रक्षणेमुच्युन्दं प्रतिभार्गवो- क्तव्याधकपोतोपाख्यानं ।
१२७ १२७ २६ तत्प्रश्नस्योत्तरं वक्तुं ऋषभनाम्ना ऋषि- णा स्वस्य तनुनामकमहर्षिणा सहजात- स्य संवादस्यानुवादः । नष्टपुत्रान्वेष- णाय वनमुपागतं तेन वीरयुग्मेन राज्ञा तनुं प्रति आशयाज्यायः किमितिप्रश्नः ।	१४४ { १४४ } ३० व्याधकपोतोपाख्यानं । १४५ १४६ २६ तथा । १४६ १४७ ११ तथा । १४७ १४८ १२ तथा ।
१२८ १२८ २८ तेन मुनिना तं प्रति दुर्लभं वस्तुनः कृशत- रायाश्च प्रतिपादनं ।	१४८ १४९ २० तथा । १४९ १५० १९ अबुद्धिपूर्वकं ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तप्रश्नः । जनमेजयस्य बुद्धिपूर्वकं ब्रह्महत्याप्रा- प्तिः । शौनकेन स्वपादयोः प्रणमतो- जनमेजयस्य गर्हणं ।
१२९ १२९ ११ यमेन गौतमं प्रति मातापित्रोः परिचर्या- यास्तदृष्टापनोदनोपायत्वकथनं ।	१५० १५१ २२ शौनकेन तदीयं ब्रह्महत्यापनोदनाङ्गी- कारः ।
१३० १३० ५१ राज्ञा ब्रह्मस्ववर्जं आपदि प्रजापीडनेना- पिकोशवृद्धेरवश्यं कर्तव्यत्वं ।	१५१ १५२ ३९ शौनकेन जनमेजयस्य आश्वमेधयाजने- न तदीयं ब्रह्महत्यापनोदनं ।
समाप्तं राजधर्मपर्व ॥ १ ॥	
अथापद्धर्मपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ४२ ॥	
(१३१-१७२) ॥ श्लोकाः ॥ १६५५ ॥	
१३१ १३१ १४ आपदि राज्ञा सर्वस्वत्यागेनाप्यात्मनो रक्षणीयत्वं ।	१५२ १५३ १२४ वैदिशानां त्रिनगरे केषुचिद्ब्राह्मणेषु मृत- बालं दमशानमुपनीय गृध्रजम्बुकवच- नैर्दोलायमानमानसतया चिन्तयत्सु तत्र यदृच्छया समागतं तेन परमेश्वरेण पार्वतीचोदनया मृतबालकोज्जीवनं ।
१३२ १३२ २२ ब्राह्मणानामापदि राज्ञाऽसाधुजनधना- पहारेणापितद्रक्षणस्य करणीयत्वं ।	१५३ १५४ २१ बलवतिरिपौ वैरेमुत्पादितवता कर्तव्य- विषये निदर्शनतया शास्त्रलिपवनसं- वादकथनं ।
१३३ १३३ २० राज्ञाय थाकर्थं चित्कोशवृद्धेः कर्तव्यत्वं । दस्युभिरापद्यपि सावशेषं परस्वापहर- णस्य धर्म्यलोक्तिः ।	१५४ १५५ १८ तथा । १५५ { १५६ } ३५ तथा । १५६ १५८ ३४ लोभादीनामनर्थहेतुत्वं । सत्सङ्गस्य लोभादिजं योपायत्वं ।
१३४ १३४ १७ बलप्रशंसनं । पापकारिणां तत्परिहा- रोपायकथनं ।	१५७ १५९ १४ अज्ञानलक्षणं । १५८ १६० ३८ दमप्रशंसा । १५९ १६१ १३ तपोनिरूपणं । १६० १६२ २६ सत्यप्रशंसनं । १६१ १६३ २१ लोभादिनिरूपणं । १६२ १६४ १३ नृशंसलक्षणादि । १६३ १६५ ८० यज्ञाद्यर्थसंपादनीयद्रव्यविवेचनं । त- थापापविशेषाणां प्रायश्चित्तविशेषक- थनं ।
१३५ १३५ २६ दस्युभावे पिशास्त्रानुसारिणः परलोक- प्राप्तौ दृष्टान्ततया कापच्यचरितोपन्या- सः ।	१६४ १६६ ८९ खड्गोत्पत्तिकथनं । १६५ १६७ ५१ खस्त्राभिमतार्थकथनाय चोदितैर्विदु- रार्जुनभीमसेनैः क्रमेण धर्मार्थकामेष्व- भिष्टुतेषु युधिष्ठिरेण मोक्षप्रशंसनं ।
१३६ १३६ ११ कोशवृद्धर्थं मपहार्थानपहार्थं धनविवे- चनं ।	
१३७ १३७ २४ अनागतापत्प्रतिविधाने दृष्टान्ततया- मत्स्योपाख्यानकथनं ।	
१३८ १३८ २२० आपदि शत्रुणापि संधिकरणविषये दृ- ष्टान्ततया मार्जारमूषिककथा ।	
१३९ १३९ ११४ पूजनी ब्रह्मदत्तसंवादः ।	
१४० १४० ७१ शत्रुं तपायभारद्वाजोक्तापद्धर्मः ।	
१४१ १४१ १०४ आपदि अभक्ष्यभक्षणेनापि आत्मरक्ष- णकरणे दृष्टान्ततया विश्वामित्रश्चपच- संवादः ।	
१४२ १४२ ३८ राज्ञा ब्राह्मणवर्जं दण्डेन प्रजापालनक- रणे शुक्रमतानुवादः ।	

अध्याय. श्लो.अ. श्लो.

- १६६ { १६८ } २६ सन्धेयासन्धेयपुरुषलक्षणं ।
 १६७ { १६८ } २४ कृतप्रमित्रो हिलक्षणकथनाय गौतम-
 { २८-५२ } २४ स्य कस्यचिद्वाह्यानाधमस्य कथा । धना-
 र्जनाय तस्य दस्युग्रामप्रवेशः । तत्र चो-
 राधिपेन भर्तृविरहितनारीसमर्पणादि-
 नासत्कृतस्य तस्य दस्युवृत्त्योपजीवनं ।
 १६८ १६९ २३ कदाचन धनार्जनाय प्रस्थितेन गौतमे-
 न समुद्रं प्रति गच्छता वणिक् सार्धेन सह-
 गमनं । सार्थात्परिभ्रष्टेन गौतमेन न्य-
 ग्रोधमूलैः उपवेशनं । तत्र सायमागतेन-
 राजधर्मनाम्ना वक्राजेन तस्य सत्कारः ।
 १६९ १७० २६ वक्रसत्कृतेन गौतमेन तच्चोदनया तस्य-
 हृदो विरूपाक्षनाम्नोराक्षस्य नगरं प्रति-
 गमनं ।
 १७० १७१ ३४ विरूपाक्षेण बकराजगौरवात्प्रदत्तं धन-
 मादाय सार्धं पुनर्बकालयं प्रत्यागमनं ।
 परेद्युःखं भवनं जिगमिषुणा गौतमेन-
 पाथेयार्थं रात्रौ बकवधनिर्धारणं ।
 १७१ १७२ २७ गौतमेन रात्रौ सुप्तं बकं हत्वा तन्मांसमु-
 पगृह्य स्वग्रामं प्रति प्रस्थानं । परे-
 द्युर्बकस्यानागमनेन तस्य विपदा शङ्कि-
 ना विरूपाक्षेण तद्वृत्तान्तं जिज्ञासया स्व-
 पुत्रस्य नियोजनं । विरूपाक्षस्य तेन
 गौतमहननं ।
 १७२ १७३ २५ विरूपाक्षभटैर्बकशरीरस्य चितारोपणं ।
 ततो वाय्वानीतधेनुमुखसुतफेनपाते-
 न चित्तास्थबको ज्जीवनं । ततो बकप्रा-
 र्थनया पुनरुज्जीवितस्य गौतमस्य स्वप्रा-
 मगमनं ।

समाप्तमापद्धर्मपर्व ॥ २ ॥

अथ मोक्षधर्मपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २०३ ॥

(१७३-३७५) ॥ श्लोकाः ॥ ८४०३ ॥

- १७३ १७४ ६५ भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति विप्रसेनजित्संवा-
 दानुवादः । विप्रेण सेनजितं प्रति पि-
 ङ्गलोपाख्यानकथनं ।
 १७४ १७५ ३९ कालस्य द्रुततरपातितया सद्यः साधन-
 स्य संपादनीयत्वे पितृपुत्रसंवादः ।
 १७५ १७६ २३ दारिद्र्यधनिकत्वयोः क्रमेणार्थानर्थसा-
 धनत्वे प्रमाणतया शम्याकगीताया अ-
 नुवादः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लो.

- १७६ { १७७ } ६८ विरक्तेः सुखसाधनतायां प्रमाणतया म-
 { १७८ } ६८ ङ्किगीताया बोध्यगीतायाश्चानुवादः ।
 १७७ १७९ ३७ प्रपञ्चस्यानिखत्वादिज्ञानपूर्वकविरक्तेः-
 सुखहेतुतायां प्रमाणतया प्रह्लादाजगर-
 मुनिसंवादानुवादः ।
 १७८ १८० ५४ इतरनिषेधपूर्वकप्रजायाः सुखसाधन-
 तायां सृगालकाश्यपसंवादानुवादः ।
 १७९ १८१ २२ तपोदानादिसत्कर्मणामपि परम्परया-
 सुखसाधनताकथनं ।
 १८० १८२ ३९ सृष्टिप्रकारकथनारंभः । शृगुणाभर-
 द्वाजं प्रति महत्त्वादिपदपर्यन्तसृष्टि-
 प्रकारकथनं । तथा ब्रह्माणालोकसृष्टि-
 कथनं ।
 १८१ १८३ १७ तथामेरुस्थ ब्रह्मणो जलादिभूम्यन्तसृ-
 ष्टिप्रकारकथनं ।
 १८२ १८४ ४२ वृक्षादीनामपि भौतिकलवैतन्यादिस-
 मर्थनं ।
 १८३ १८५ १७ शरीरे प्राणापानादीनां कार्यविशेषनिरू-
 पणं ।
 १८४ १८६ १५ सयुक्तिकं संघातान्यजीवपक्षाक्षेपः ।
 १८५ १८७ ३१ संघातातिरिक्तजीवसमर्थनपूर्वकं तन्नि-
 रूपणं ।
 १८६ १८८ २० सर्वेषां ब्राह्मणत्वाविशेषेऽपि क्षत्रियादि-
 वर्णविभागस्य तदीयाचारनिबन्धनत्वो-
 क्तिः ।
 १८७ १८९ १८ ब्राह्मणादिवर्णलक्षणकथनं । वैराग्य-
 स्य मुक्तिसाधनताकथनं ।
 १८८ १९० १६ शृगुणाधर्माधर्मयोः सुखदुःखसाधन-
 त्वे प्रतिपादिते कृष्यादीनां स्वर्गानपेक्ष-
 णाद्यभिचारशङ्किनाभरद्वाजेन तदाक्षे-
 पः । शृगुणामोक्षस्वरूपनिरूपणपूर्वकं-
 निष्कामकर्मणस्तत्साधनत्वमक्षतमि-
 ति स्वाभिप्रायाविष्करणं ।
 १८९ १९१ १८ चतुराश्रमधर्मनिरूपणं ।
 १९० १९२ २८ वानप्रस्थयत्याश्रमयोर्लक्षणं । तथा-
 हिमवदुत्तरलोकस्य स्वर्गतुल्यत्वकथनं ।
 १९१ १९३ ३३ सदाचारनिरूपणं ।
 १९२ १९४ ७४ अध्यात्मनिरूपणं ।
 १९३ १९५ २३ ध्यानयोगकथनं ।
 १९४ १९६ २८ जपप्रकारः जपफलं च ।
 १९५ १९७ १३ जापकोपाख्यानं ।
 १९६ १९८ १२ तथा ।

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.
१९७ १९९ १३८ जापकोपाख्यानकालयमधर्मविप्रेक्षवा- क्तादीनांसंवादः ।	२२८ + ३५ तपश्चदस्यमतभेदेननानार्थकत्वकथ- नपूर्वकंस्वमततस्यज्ञानार्थकत्वाभिधा- नं । ज्ञानस्यमोक्षसाधनेदृष्टान्ततया सुवर्चलाचरित्रकथनं ।
१९८ २०० ३४ जापकोपाख्यानसमापनं ।	
१९९ २०१ २८ ज्ञानयोगाद्रेःफलंभगवद्वेदनप्रकारंच- पृष्टेनभीष्मेणतत्कथनायमनुबृहस्पति- संवादानुवादः ।	२२९ २२२ ७२ ज्ञानस्यश्रेयस्साधनत्वेइन्द्रप्रह्लादसं- वादः ।
२०० २०२ २३ मनुबृहस्पतिसंवादः ।	२३० २२३ ३४ इन्द्रबलिसंवादः । इन्द्रप्रतिबलिना- गर्वभञ्जकवचनोपन्यासः ।
२०१ २०३ २३ तथा ।	
२०२ २०४ २६ तथा ।	२३१ २२४ ६६ सर्वस्यापिकालनियामकेश्वरनियम्य- त्वप्रतिपादकशकबलिसंवादः ।
२०३ २०५ २६ तथा ।	
२०४ २०६ ४४ तथा ।	२३२ २२५ ४२ बलिशरीराच्छ्रियोनिष्कमणं ।
२०५ + ७२ संसारचक्रनिरूपणं । नारदसावित्री- संवादः । नारदेनतपसाभगवदपरो- क्षीकरणं ।	२३३ २२६ २४ आपदिशोकत्यागपूर्वकंभगवदनुचि- न्तनादेःश्रेयस्साधनताप्रतिपादकश- कनमुचिसंवादः* ।
२०६ २०७ ६८ भूतादिजगत्सृष्टिप्रकारः । भगवद- वतारनिरूपणं । श्रीकृष्णस्यसर्वोत्तम- त्वप्रतिपादनं ।	२३४ २२७ ११९ विपदिधैर्यावलंबनस्यसुखसाधनताप्र- तिपादकबलिसकसंवादानुवादः ।
२०७ २०८ ३८ मरीच्यादिब्रह्मपुत्रवंशः ।	२३५† २२९ १२२ गङ्गापुलिनगतयोःशकनारदयोःस- मीपंप्रतिश्रीदेव्याभागमनं । शक्रंप्रति श्रियास्वस्यदैत्येषुनिवासविप्रवासयोः कारणीभूततद्गुणदोषाभिधानं ।
२०८ २०९ ४७ हरेर्वराहावतारनिरूपणं ।	
२०९ + ७८ वासुदेवतत्त्वकथनं ।	२३६ २३० ६० वैराग्यादिपूर्वकभगवज्ज्ञानस्यश्रेय- स्साधनत्वपरासितजैगीषव्यसंवादः ।
२१० + ८७ प्रयाणकालेभगवदनुस्मृतिप्रकारः ।	
२११ + ७१ गरुडोक्तभगवन्महिमा ।	२३७ २३१ ४२ सद्गुणानांजनवशीकरणकारणत्वेदृष्टा- न्ततयाउग्रसेनायकृष्णोदितनारदगु- णानुवादः ।
२१२ २१० ६१ वाष्पेयाध्यात्मं ।	
२१३ २११ २२ जगत्सृष्ट्यादिप्रतिपादनं ।	२३८ { २३२ } ११२ सृष्ट्यादिप्रतिपादकव्यासशुकसंवादः ।
२१४ २१२ ५० वाष्पेयाध्यात्मं ।	२३९ २३४ १९ शुकायश्रीव्यासोदितप्रलयप्रकारानु- वादः ।
२१५ २१३ २५ तथा ।	
२१६ २१४ ३६ तथा ।	२४० २३५ ३८ व्यासेनशुकायोक्तब्राह्मणधर्मानुवादः । तथाब्राह्मणेभ्योदानमहिमानुवादः
२१७ २१५ ३३ वैराग्यादिमोक्षसाधनकथनं ।	२४१ २३६ ३२ व्यासकृतब्राह्मणधर्मकथनपूर्वकंज्ञान- प्रशंसनं ।
२१८ २१६ २८ वाष्पेयाध्यात्मं ।	२४२ २३७ ४२ ज्ञानस्यश्रेयस्साधनतापरंशुकंप्रत्युक्त- व्यासवाक्यं ।
२१९ २१७ ४६ तथा ।	
२२० २१८ ५१ जनकायपञ्चशिखोक्तानास्तिकादिमत- खण्डनप्रकारः ।	२४३ २३८ २५ भूतेषुतारतम्यकथनपूर्वकंज्ञानप्रशंसा ।
२२१ + ५२ जनकंप्रत्युक्तपञ्चशिखवाक्यानुवादः ।	२४४ २३९ २१ मतभेदयुगधर्मभेदादिप्रतिपादकव्या- सवाक्यं ।
२२२ २१९ ६३ तथा ।	
२२३ + २० जनकोपाख्यानं ।	२४५ २४० ३४ वर्णाश्रमोचितधर्मानुष्ठानपूर्वकब्रह्मज्ञा- नस्यतत्प्राप्तिसाधनत्वादितिप्रतिपादक- व्यासवाक्यं ।
२२४ + १०५ गार्हस्थ्यस्थितस्यापिभगवदुपासकस्य ज्ञानिनःपुरुषार्थसिद्धौदृष्टान्ततयासुव- र्चलाक्षेतकेतूपाख्यानं ।	
२२५ २२० २० दमप्रशंसा ।	
२२६ २२१ १७ तपउपवासादिनिरूपणं ।	
२२७ + ४७ भगवत्स्वरूपनिरूपकमुनिसनत्कुमार- संवादः ।	

† श्रपुस्तके २२८ तमी अध्यायसङ्ख्या प्रमादादत्रिंशत्ता वर्तते ।

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.
२४६ २४१ ३६ योगस्वरूपादिनिरूपकशुक्लव्याससंवा- दः ।	२७२ २६७ ७८ चिरकार्युपाह्वयानं ।
२४७ २४२ २१ विद्याकर्मस्वरूपादिनिरूपकव्यासवा- क्यं ।	२७३ २६८ ३६ प्रजापालनप्रकारप्रतिपादकधुमत्सेन- सत्यवत्संवादः ।
२४८ २४३ ३० ब्रह्मचर्याश्रमधर्माः ।	२७४ २६९ ४३ फलानिच्छयायज्ञादेःकर्तव्यताप्रतिपा- दकगोकपिलसंवादः ।
२४९ २४४ २९ गृहस्थधर्मप्रतिपादकव्यासवाक्यानु- वादः ।	२७५ २७० ६८ तथा ।
२५० २४५ ३० वनस्थधर्मप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।	२७६ २७१ ४८ तथा ।
२५१ २४६ ३६ तुरीयाश्रमधर्मप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।	२७७ २७२ ५६ धर्मार्थकामेषुधर्मस्यैवज्यायस्त्वप्रति- पादककुण्डधारचरित्रं ।
२५२ २४७ २३ कठवह्न्यर्थप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।	२७८ २७३ २० हिंसाहेतुतयायज्ञस्याप्राशस्त्यप्रति- पादकनारदवचनं ।
२५३ २४८ २५ अध्यात्मविषयकव्यासवाक्यं ।	२७९ २७४ २४ धर्माचरणस्यश्रेयस्साधनत्वं ।
२५४ २४९ २४ ज्ञानादिसाधनप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।	२८० २७५ १९ मोक्षोपायः ।
२५५ २५० १४ ज्ञानादिप्रशंसापरव्यासवाक्यं ।	२८१ २७६ ३८ भूतोत्पत्तिविनाशादिप्रतिपादकदेवल- नारदसंवादः ।
२५६ २५१ २५ ज्ञानोपायादिप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।	२८२ २७७ १४ तृष्णात्यागस्यसुखसाधनताप्रतिपाद- कजनकमाण्डव्यसंवादानुवादः ।
२५७ २५२ २४ साधनसामग्रीप्रतिपादकव्यासवाक्यं ।	२८३ २७८ ४० कालस्यद्रुततरपातितयासद्यस्साधन- स्यसंपादनीयत्वेप्रमाणतयापितृपुत्र- संवादः ।
२५८ २५३ १२ आकाशादिभूतगुणप्रतिपादकव्यास- वाक्यं ।	२८४ २७९ २३ मोक्षसाधनप्रतिपादकहारीतगीता ।
२५९ २५४ १५ योगिप्रशंसापरव्यासवाक्यं ।	२८५ २८० ३४ वृत्रगीता ।
२६० २५५ १५ कामादिशक्तिप्रतिपादनपूर्वकतज्ज्यो- पायकथनं ।	२८६ २८१ ७० वृत्रायसनस्कुमारोक्तविष्णुमाहात्म्यं ।
२६१ २५६ १३ पृथिव्यादिभूतगुणप्रतिपादकव्यास- वाक्यं ।	२८७ २८२ ४४ शक्रवृत्रयुद्धवर्णनं ।
२६२ २५७ २१ नारदाकंपनसंवादः । स्थाणुप्रजा- पतिसंवादः ।	२८८ २८३ ६६ वृत्रासुरवधः ।
२६३ २५८ २२ स्थाणुवचनाद्ब्रह्मणालोकदाहकपोपा- भेरन्तर्नियमनं । तथास्वचक्षुरादी- न्द्रियेभ्योजातामृत्युदेवीप्रतिप्रजासं- हारेनियोजनं ।	२८९ २८४ ६३ दक्षयज्ञेभागालाभेनरुष्टस्यरुद्रस्यलला- टतटोद्गतस्वेदादभिरूपज्वरोत्पत्तिः । ब्रह्मवचनाद्विद्रेणज्वरस्यपृथिव्यादिपु- विभजनं ।
२६४ २५९ ४३ नारदेनमृत्युब्रह्मसंवादानुवादपूर्वकम- कम्पनस्यपुत्रशोकापनोदनं ।	२९० २८५ २०८ वीरभद्रेणदक्षयज्ञध्वंसः । दक्षकृतस्तु- त्याप्रसन्नेनरुद्रेणदक्षायवरदानं ।
२६५ २६० २७ धर्मलक्षणं ।	२९१ २८६ ४६ भीष्मेणयुधिष्ठिरं प्रत्यध्यात्मकथनं ।
२६६ २६१ २० युधिष्ठिरेणभीष्मं प्रतिधर्मप्रामाण्या- क्षेपः ।	२९२ २८७ २१ ज्ञानस्यदुःखादिनिवर्तकत्वप्रतिपादक- नारदसमञ्जसंवादः ।
२६७ २६२ ५१ जाजलिचरित्रकथनारंभः । धार्मिकं- मन्येनजाजलिनाखेचरकृतावज्ञयातु- लाधारसमीपगमनं ।	२९३ २८८ ५९ श्रेयस्साधनानांकथनं ।
२६८ २६३ ५५ तुलाधारेणजाजलयेधर्महस्योपदेशः ।	२९४ २८९ ४७ मुक्तिसाधनप्रतिपादकसगरारिष्टनेमि- संवादः ।
२६९ २६४ ४२ तथा ।	२९५ २९० ३९ शुक्राचार्यचरित्रकथनं ।
२७० २६५ २७ जाजलितुलाधारसंवादः ।	२९६ २९१ २६ श्रेयस्साधनप्रतिपादकपराशरगीता ।
२७१ २६६ १५ हिंसात्यागपूर्वकशरीराविरोधेनधर्मा- चरणचोदना ।	२९७ २९२ २३ तथा ।
	२९८ २९३ २३ यथाविभवशक्तिधर्माचरणस्यश्रेय- स्साधनताप्रतिपादकपराशरगीता ।

अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्रपा.अ. श्लोक.
३९९ २९४ २२ ब्राह्मणादिवर्णधर्मादिप्रतिपादकपराशरगीता ।	फलविशेषकथनं । प्राणिनां मरणसुचकदुःशकुनकथनं ।
३०० २९५ ३१ तथा ।	३२३ ३१९ ११२ जनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।
३०१ २९६ ३९ तपःप्रशंसापरपराशरगीता ।	३२४ ३२० १५ जनकपञ्चशिखसंवादः ।
३०२ २९७ ३९ नानाधर्मप्रतिपादकपराशरगीता ।	३२५ ३२१ १९२ सुलभाजनकसंवादः ।
३०३ २९८ ४२ धर्मादिसाधनतयामानुष्यप्रशंसापूर्वकनानाधर्मप्रतिपादकपराशरगीता ।	३२६ + ६ आशुरिणाकपिलप्रत्यव्यक्तादितत्वविषयकप्रश्नः ।
३०४ २९९ ४७ श्रेयस्साधनकलापप्रतिपादकपराशरगीता ।	३२७ + २० व्यक्ताव्यक्ततत्त्वनिरूपणं ।
३०५ ३०० ४७ भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रतिमोक्षसाधनप्रतिपादकहंससाध्यसंवादानुवादः ।	३२८ + ८ तत्त्वविभागादिकथनं ।
३०६ ३०१ ६२ योगनिरूपणं ।	३२९ ३२२ ९३ शुकानुशासनं ।
३०७ ३०२ ११६ साङ्ख्यनिरूपणं ।	३३० ३२३ २० सर्वथाधर्मस्य कर्तव्यत्वं ।
३०८ ३०३ ४९ क्षराक्षरलक्षणप्रतिपादकजनकवसिष्ठसंवादः ।	३३१ ३२४ २९ पुत्रार्थव्यासस्य तपश्चर्या ।
३०९ ३०४ ५४ जीवानामज्ञाननिमित्तकानर्थप्राप्त्यादिप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।	३३२ ३२५ २७ शुकोत्पत्तिः ।
३१० { ३०५ } ५० प्राणिनां शरीरादिसंबन्धादिप्रकारप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादानुवादः ।	३३३ ३२६ ४६ शुकैः तत्त्वजिज्ञासयामिथिलास्थजनकं प्रतिगमनं ।
३११ ३०७ ५० साङ्ख्यप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।	३३४ ३२७ ५१ जनकेन शुकं प्रतिमोक्षसाधनीभूताश्रमधर्मकथनपूर्वकं शुकप्रशंसनं ।
३१२ ३०८ ४८ विद्याऽविद्यादिप्रतिपादकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।	३३५ ३२८ ५२ जनकाभ्यनुज्ञातेन शुकैः व्यासमेत्यख्यजनकेन सह संवादप्रकारकथनं ।
३१३ ३०९ ५१ बुद्धाबुद्धस्वरूपनिरूपकवसिष्ठकरालजनकसंवादः ।	३३६ ३२९ ८० वैशंपायनादिशिष्यप्रवासेन विमनसं व्यासं प्रतिनारदस्यागमनं ।
३१४ ३१० २५ श्रेयस्साधनधर्मप्रतिपादकजनकानुशासनं ।	३३७ ३३० ६० ऋषिभ्यः सनत्कुमारोक्तहितवचनं ।
३१५ ३११ २६ भूतसृष्टिप्रतिपादकजनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।	३३८ ३३१ ३० नारदेन शुकं प्रतिमोक्षमार्गप्रदर्शकहितोपदेशः ।
३१६ ३१२ २१ अण्डादिमृष्टिप्रतिपादकजनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।	३३९ ३३२ ६५ नारदवचनाज्जातवैराग्येण शुकैः सूर्यमण्डलप्रविवक्षया व्यासनारदयोर्निवेदनपूर्वकं कैलासशिखरारोहणं ।
३१७ ३१३ १७ जगत्प्रलयप्रकारप्रतिपादकजनकयाज्ञवल्क्यसंवादः ।	३४० ३३३ ३० शुकैः कैलासशिखरादन्तरिक्षोत्पतनं । शुकैः नात्मानमवलोकयतो देवान् प्रतिव्यासेन शुकैः कोशे तं प्रतिप्रतिवचनदानचोदना ।
३१८ ३१४ २८ इन्द्रियतद्विषयतदभिमानिदेवताकथनं । सत्त्वादिगुणत्रयकार्यधर्मप्रतिपादनं ।	३४१ ३३४ ४२ अन्तरिक्षाद्विरिशिखरे निपति तेन शुकैः न तद्विभेदनपूर्वकं ततो निष्क्रमणं । ततः पुत्रवियोगविषण्णस्य व्यासस्य रुद्रेण समाश्वासनं ।
३१९ ३१५ १८ सात्विकादितारतम्यनिरूपणं ।	३४२ ३३५ ४६ भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति दैवविन्यकर्मनुष्ठानस्यावश्यकत्वात् प्रतिपादकनारदनायणसंवादानुवादः ।
३२० ३१६ २२ साङ्ख्यदर्शनकथनं ।	३४३ २३६ ५६ बदरीनारायणाभ्यनुज्ञातेन नारदेन श्वेतद्वीपं प्रतिगमनं । श्वेतद्वीपवर्णनं । उपरिचरवसुचरित्रं । मरीच्यादिभि-
३२१ ३१७ २७ योगनिरूपणं ।	
३२२ ३१८ २१ प्राणिनामुत्क्रमणस्थानविशेषप्रबोज्य-	

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

			त्रशिखण्डिभिः स्वकृतधर्मशास्त्रस्य बृह- स्पतौ स्थापनं ।
१४४	३३७	६९	बृहस्पतिना उपरिचरवसोऽर्याजनं । त- त्र श्रीहरिणा परोक्षतया भागप्रहणात् कु- क्ष्णं बृहस्पतिं प्रत्येकतादिभिः श्वेतद्वीपव- र्णनपूर्वकं भगवन्महिमोक्त्या परिसा- न्तवनं ।
१४५	३३८	४७	उपरिचरवसोः शापप्राप्तिरिति मोचन- प्रकारकथनं ।
१४६	३३९	४	बहुनामभिर्नारदकृतश्वेतद्वीपगतभग- वत्स्त्रोत्रं । प्रायोगद्यात्मकोयमध्यायः । नारदाय श्वेतद्वीपस्थ हर्युक्तस्वकृतसृष्टि- प्रकारः ।
१४७	{ ३४० } १-७६	७६	श्वेतद्वीपस्थेन हरिणानारदं प्रति खदशा- वतारचरित्रकथनं ।
१४८	{ ३४० } ७७-१४१	११७	श्रीहरेर्यज्ञेष्वग्रभागमाकृत्व प्रकारं पृष्ठे न- सौतिना तत्कथनाय शौनकादीन् प्रतिब्र- ह्मादीनां श्वेतद्वीपगमनादिप्रतिपादक- व्यासवैशंपायनादिसंवादानुवादः ।
१५०	३४२	५९	वैशंपायनेन जनमेजयं प्रत्यर्जुनाय स्व- माहात्म्यख्यापनपूर्वकं श्रीकृष्णकृतना- रायणादिस्वनामनिर्वचनानुवादः ।
१५१	{ ३४३ } १-६५	६६	श्रीकृष्णेनार्जुनं प्रति सृष्टिप्रकारकथनं । तथा ब्राह्मणमहिमानुवर्णनं । प्रायोग- द्यात्मकोयमध्यायः ।
१५२	{ ३४३ } ६६-१४१	७६	हृषीकेशादिनामनिर्वचनं । रुद्रनारा- यणयुद्धवर्णनं ।
१५३	३४४	६७	श्वेतद्वीपाद्दूर्याश्रममुपागतस्य नारद- स्य श्रीनारायणेन संवादः ।
१५४	३४५	२८	नरनारायणाभ्यां नारदाय श्रीभगवन्म- हिमानुवर्णनं । बदर्याश्रमे नारदेन- विरतरंतपश्चर्या ।
१५५	३४६	२७	नारदं प्रति नरनारायणाभ्यां पित्र्येक- र्म्मणि विशेषनिरूपणं ।
१५६	३४७	२०	नरनारायणाभ्यां नृजानेन नारदेन स्वा- श्रमं प्रतिगमनं । वैशंपायनेन जनमे- जयं प्रति व्यासमाहात्म्यकथनं । सौ- तिना श्रीनारायणगुणवर्णनपूर्वकं शौन- कादिभ्यस्तदनुग्रहाशंसनं ।
१५७	३४८	९४	श्रीनारायणेन स्वनामिष्वेव ब्राह्मणः सर्ज- नं । ततो मधुकैटभयोस्तपादनं । ता- भ्यां ब्राह्मणो वेदापहरणं । हयशिरो- रूपिणा हरिणा ब्राह्मणे पुनर्वेदप्रत्यर्पणं ।

			मधुकैटभसंहरणं । वैशंपायनेन जन- मेजयाय श्रीनारायणमहिमानुवर्णनं ।
३५८	३४९	८८	एकान्तिकधर्मनिरूपणं ।
३५९	३५०	७४	तथा श्रीव्यासस्य श्रीनारायणादपांतरत- मत्वेन पूर्वजन्मनि प्रादुर्भावकथनं ।
३६०	३५१	२५	ब्रह्मरुद्रसंवादः ।
३६१	३५२	२३	ब्रह्मणारुद्रं प्रति भगवन्महिमप्रतिपाद- नं ।
३६२	३५३	११	उच्छ्रवृत्त्युपाख्यानोपोद्धातः ।
३६३	३५४	९	महापद्मपुरवासिनाविप्रेनातिथिं प्रति सत्कारपूर्वकं प्रश्नारंभः ।
३६४	३५५	१६	श्रेयस्साधनं पृष्ठेनातिथिना ब्राह्मणं प्रति नानामार्गप्रदर्शनपूर्वकं स्वस्यापि संश- योत्कीर्तनं ।
३६५	३५६	११	अतिथिना ब्राह्मणं प्रति श्रेयस्साधना- वगमाय पद्माख्यानागसमीपगमनचो- दना ।
३६६	३५७	११	ब्राह्मणेन धर्मावगमनाय नागगृहं प्रति गमनं ।
३६७	३५८	१३	ब्राह्मणेन नागीं प्रति प्रवासिनेनागाय स्वागमननिवेदननिदेशपूर्वकं नदीपु- लिनं प्रतिगमनं ।
३६८	३५९	१३	पुलिनवासिना ब्राह्मणेन स्वस्य फलाद्या- हारं प्रार्थयतां नागीयानां नागगमनाव- धिस्वस्याहाराकरणकथनपूर्वकं प्रतिनि- वर्तनं ।
३६९	३६०	१६	नागपत्न्या प्रवासादागतं स्वभर्तारं प्रति ब्राह्मणवचननिवेदनं ।
३७०	३६१	२०	ब्राह्मणसंदेशश्रवणरुष्टेन नागेन पत्नी- सान्त्वनेन रोषत्यागपूर्वकं ब्राह्मणं प्रति प्रस्थानं ।
३७१	३६२	१६	नागब्राह्मणयोः संलापः ।
३७२	३६३	१८	आश्चर्यकथनं प्रार्थितेनागेन सूर्यमण्ड- ले तत्तुल्यतेजोन्तरप्रवेशदर्शनकथनं ।
३७३	३६४	६	नागेन ब्राह्मणं प्रति सूर्येण स्वंप्रतिद्विब- प्रविष्टतेजसः उच्छ्रवृत्तिमुनिस्वरूपत्व- कथनं ।
३७४	३६५	१०	ब्राह्मणेन नागामन्त्रणपूर्वकं मिष्टदेशं प्रतिगमनं ।
३७५	३६६	९	भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रत्युच्छ्रवृत्त्युपाख्या- नोपदेशपरंपराक्रमकथनपूर्वकमुच्छ- वृत्तिब्राह्मणस्य वनप्रवेशकथनं ।

समाप्तं मोक्षधर्मपर्व ॥ ३ ॥ शान्तिपर्व च संपूर्णम् ॥ १२ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथानुशासनपर्व ॥ १३ ॥

अत्रावान्तरपर्वणी ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ २७४ ॥ श्लोकाः ॥ १११०७ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथ दानधर्मपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ २७२ ॥

(१-२७२) ॥ श्लोकाः ॥ ११०२० ॥

१	१	८४	युधिष्ठिरेणभीष्मप्रतिपुनःसमादिकथ- नप्रार्थना । भीष्मादिनिधनेखस्यैव हेतुत्वबुद्ध्यास्त्रोपालम्भनपूर्वकंशोच न्त्युधिष्ठिरं प्रतिभीष्मेणजीवस्यकर्म प्यस्त्रातन्त्र्यमभिधायतन्निदर्शनतया- लुब्धगौतमीसंवादानुवादः ।
२	२	११२	गार्हस्थ्याश्रयणेनातिथिसत्कारस्यश्रेय- स्साधनतायांहृष्टान्ततयासुदर्शनोपा- ख्यानकथनं ।
३	२७	३०	ब्राह्मण्यस्यक्षत्रियादिदौर्लभ्येहृष्टान्त- तयामतङ्गोपाख्यानकथनं । तत्रेन्द्र- मतङ्गसंवादः ।
४	२८	१६	मतङ्गेनब्राह्मण्यप्राप्तयेतपश्चरणं । तं प्रतीन्द्रेणब्राह्मण्यस्यदुर्लभत्वोक्तिः ।
५	२९	२८	पुनरपितपस्यतेमतङ्गायेन्द्रेणब्राह्मण्य- स्यदुष्प्राप्तत्वकथनपूर्वकमितराभीष्ट- दानं ।
६	३	१९	युधिष्ठिरेणभीष्मप्रतिविश्वामित्रचरि- त्रातुवादपूर्वकंतस्यब्राह्मण्यप्राप्तिहेतु- प्रश्नः ।
७	४	६२	भीष्मेणयुधिष्ठिरं प्रतिविश्वामित्रोत्पत्ति- प्रकारकथनेनैवब्राह्मण्यप्राप्तिप्रकार- कथनं ।
८	३०	६७	वीतहव्यस्यब्राह्मण्यप्राप्तिः ।
९	६	५१	पुरुषकारस्यप्राबल्येवसिष्ठब्रह्मसंवादः ।
१०	७	३०	शुभाशुभकर्मफलं ।
११	५	३२	शुकवासवसंवादानुवादेनानृशंस्यप्रशं- सनं ।
१२	८	३२	ब्राह्मणप्रशंसनं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

१३	+	५	क्रोधस्यातिथेश्चक्रमेणनिंदाप्रशंसनपर- वेदचतुष्टयसंवादः ।
१४	+	६	ब्राह्मणानांपतिव्रतानांचमहिमप्रति- पादकेन्द्राभ्यादिसंवादः ।
१५	+	१२	भगवन्महिमप्रतिपादकव्यासवासुदेव- संवादः ।
१६	+	८	भगवन्महिमप्रतिपादकव्यासवचनं ।
१७	+	५	भक्तिश्रद्धादीनांसुक्तिसाधनताप्रति- पादकव्यासवाक्यं ।
१८	+	१२	श्रीकृष्णमहिमप्रतिपादकव्यासमद्रा- जसंवादः ।
१९	+	८	श्रीकृष्णेनभीष्मप्रतियुधिष्ठिरायगरुडो- पाख्यानकथनचोदना ।
२०	+	२२	कश्यपेनस्वभार्ययोःकद्रूविनतयोःक्रमे- णपुत्रसहस्रंतद्वयलभरूपवरदानं । विनतयाएकाण्डभेदनं । असमप्रत- याजातेनारुणेनमात्रेदासीभवनरूप- शापदानं ।
२१	+	१५	गरुडोत्पत्तिः । कद्रूविनतयोरुच्चैश्चैश्रवो- वालरूपविषयेविवादः । पराजिताया- दासीभावरूपपणवन्धः ।
२२	+	२०	कद्रूास्त्रपुत्रान्प्रत्युच्चैःश्रवोवालस्यनैत्य- संपादनचोदना ।
२३	+	१५	कद्रूास्त्रवचनतिरस्कारिणःकांश्चनस्वपु- त्रान्प्रतिजनमेजयसत्रेनिधनरूपशाप- दानं । कश्चनसंपवालस्यनैत्यसंपा- दनं । हयवालेनैत्यदर्शिन्याविनतया स्वस्यकद्रूदासीभवनाङ्गीकरणं ।
२४	+	२३	नारदेनगरुडंप्रतिविनतायाःकद्रूदास्य- निवेदनं । गरुडेनकद्रूंप्रतिस्वमातुर्दा- स्यान्मोचनयाचना । कद्रूागरुडंप्रत्य- मृतानयनेमातुर्दास्यान्मोचनोक्तिः ।

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

२५	+	२८	गरुडेनस्वपितरिअमृताहरणायस्वग- मननिवेदनं । कश्यपेनतंप्रतिगजक- च्छपभक्षणपूर्वकममृताहरणचोदना ।
२६	+	३७	गरुडेनचरणाभ्यांगजकच्छपग्रहणं । तेनतयोर्भक्षणायनैमिशारप्यस्थमहा- तरुशाखायावेगात्रिपतनं । स्वनिप- तनमात्रेणभज्यमानशाखाया अथो- भागेलंबमानमुनिगणवलोकनात्तुण्डे- नतच्छाखाग्रहणपूर्वकंतस्यपुनरुत्पत- नं । तेनसमुद्रान्तेशाखाविसर्जनेनत- न्निवासिनांकुविन्दानांहननं ।
२७	+	१४	गरुडेनशैलप्रेतपविश्यगजकच्छपभ- क्षणं ततःस्वर्गेऽमृतसमीपंगतेन तेनतत्रपरितोऽवलदग्निदर्शनभयाद्ब्र- ह्माणंप्रतितच्छमनोपायप्रश्नः । ब्रह्म- णातंप्रतिनवनीतप्रक्षेपेणामिसंशामन- चोदना ।
२८	+	२३	गरुडेननवनीतप्रक्षेपेणमन्दीभूताभ्यु- लङ्घनपूर्वकममृतक्षिणापक्षप्रहारेण निराकरणं । तथाऽमृतमाहृत्यविय- तिसमुत्पतनं । गरुडोपरिइन्द्रेणवज्रा- युधपातनं ।
२९	+	२२	गरुडेनकडूं प्रत्यमृतनयनकथनं । त- याविनतायादास्यान्मोचनं । गरुडे- नेन्द्रायपुनरमृतप्रत्यर्पणं ।
३०	९	२८	भीष्मेणयुधिष्ठिरंप्रतिब्राह्मणायप्रति- श्रुतार्थाप्रदानस्यानर्थहेतुतायादृष्टान्त- तयासृगालवानरसंवादानुवादः ।
३१	१०	७५	शूद्रोपदेशस्यानर्थहेतुतायादृष्टान्तत- यासुनिशूद्रयोःकथा ।
३२	११	२४	महालक्ष्म्यारुक्मिणींप्रतिस्वावासस्थ- लनिर्देशः ।
३३	+	२५	कृतघ्नस्यप्रायश्चित्तविषयेदृष्टान्ततया- वत्सनाभमुनिचरित्रं ।
३४	१२	५४	स्त्रीपुंसयोःसमायोगेस्त्रियाएवसुखाधि- क्येसंवादतयाभङ्गास्वनोपाख्यानक- थनं ।
३५	१३	७	मनोवाक्कारूपकपर्णैर्दुष्कर्मपरित्याग- पूर्वकंशुभकर्मकरणस्यभगवत्प्रसादन- हेतुलोक्तिः ।
३६	+	६५	युधिष्ठिरेणभीष्मंप्रतिस्वेनश्रुतान्धर्मा-

अध्याय. श्वा.अ. श्लोक.

			ननूद्यप्राणिनांसांसारिकदुःखानुवर्णन- पूर्वकंस्वस्यसंसारनिर्वेदनिदर्शनेनपुन- र्विस्तरेणवैष्णवधर्मकथनप्रार्थना ।
३७	+	१८	ब्राह्मणादिसर्वजगतामनित्यत्वकथन- पूर्वकंनारायणस्यनित्यत्वकथनेनतदु- पासनविधानं ।
३८	+	६५	तत्त्वसंख्यादिप्रतिपादकनारदसन्तकु- मारसंवादानुवादः ।
३९	+	३८	प्रलयप्रकारः ।
४०	+	७९	ब्रह्मणादेवान्प्रतिनारायणमहिमप्रति पादकगरुडकश्यपसंवादानुवादः ।
४१	+	४४	गरुडस्यबदरीनारायणाणुगमनादिप्र- तिपादकगरुडमुनिगणसंवादानुवादः ।
४२	+	६८	श्रीनारायणमहिमप्रतिपादकगरुडमु- निगणसंवादः ।
४३	+	७३	बदरीनारायणेनगरुडंप्रतिस्वमहिमो- क्तिः । गरुडेनमुनिगणान्प्रतिस्त्वानु- भूतनारायणमहिमोक्तिः ।
४४	+	१२	सुपर्णोपाख्यानसमापनं ।
४५	१४	४१७	श्रीकृष्णेनभीष्मनियोगाद्युधिष्ठिरंप्रति महादेवमहिमकथनं ।
४६	१५	११	श्रीकृष्णेनपार्वतीपरमेश्वराभ्यांस्वसैव- रप्रदानकथनं ।
४७	१६	७६	उपमन्युनाश्रीकृष्णंप्रतिपण्डितमहा- देवस्तुत्यनुवादः ।
४८	१७	१८२	शिवसहस्रनाम ।
४९	१८	८४	महादेवमहिमा ।
५०	१९	११०	स्त्रीस्वभावप्रदर्शनायाष्टावक्रोपाख्या- नकथनारंभः । अष्टावक्रेणवदार्थं प्रतिकन्यायाचनं । तथावदान्यनियो- गादुत्तरदिग्गमनं । तत्रजरतीरूपधा- रिण्योत्तरदिग्गमिमानिदेवतयासंवादः ।
५१	२०	२६	तयादेवतयापरदारत्वशङ्कयास्वभोग- मनङ्गीकुर्वाणमष्टावक्रंप्रतिजरतीरूप- त्यागेनकन्यारूपस्वीकरणपूर्वकंस्वपा- णिग्रहणप्रार्थना ।
५२	२१	२३	तयादेवतयास्त्रीयप्रार्थनायाःस्त्रीचाप- लप्रदर्शनाद्यर्थकत्वकथनपूर्वकमष्टाव- क्रस्यधर्मोपदेशेनस्वगृहंप्रतिप्रेषणं । अ- ष्टावक्रेणवदान्यकन्यापाणिग्रहणेनस्ना- श्रमेसुखनिवासः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

५३	+	३९	ऋष्यादीनां वियोजित्वेति पितृपोविद्या- दीनामेवमाहात्म्यप्रयोजकत्वेति दर्श- नतया तादृशानां संभवप्रकारादिकथनं ।
५४	+	२६	युगचतुष्टयधर्मप्रतिपादकनारदमार्क- ण्डेयसंवादः ।
५५	+	२२	कन्यानां प्रदानकालादिप्रतिपादकनार- दमार्कण्डेयसंवादः ।
५६	+	६	भार्यात्वेन परिग्रहयोग्याः स्त्रियः ।
५७	+	२५	सतीनामसतीनां च गुणदोषप्रतिपादनं ।
५८	+	११	स्त्रीणामतिक्रमे प्रायश्चित्तं ।
५९	+	५०	स्त्रीणामपरित्याज्यत्वं ।
६०	२२	४१	दानपात्राणां लक्षणं ।
६१	{ २३ १-४७ }	५७	श्राद्धे निमन्त्रणाहं ब्राह्मणाः ।
२	{ २३ ४८-१०३ }	५९	दानपात्रलक्षणं । स्वर्गनरकप्रापक- पुण्यपापप्रतिपादनं ।
६३	२४	१२	हिंसां विना पिबन्महत्याप्राप्तिः ।
६४	२५	७२	नद्यादितीर्थानां तत्तन्नामविशेषनिर्देशे- न तत्सेवनफलप्रतिपादकगौतमाङ्गिर- ससंवादः ।
६५	२६	१११	गङ्गामहिमप्रतिपादकसिद्धशिलवृत्ति- संवादाबुवादः ।
६६	३१	३७	मानवे पुण्यताप्रयोजकगुणप्रतिपाद- ककृष्णनारदसंवादः ।
६७	३२	३९	शरणागतारक्षणप्रतिपादकइत्येकपो- तोपाख्यानं ।
६८	३३	२७	ब्राह्मणमहिमा ।
६९	३४	३०	ब्राह्मणमहिमप्रतिपादकवृध्वाबासुदेव- संवादः ।
७०	३५	२५	ब्राह्मणमहिमा ।
७१	३६	२०	ब्राह्मणमहिमप्रतिपादकशक्रशंबरसं- वादः ।
७२	३७	१८	पात्रलक्षणं ।
७३	३८	४१	स्त्रीस्वभावप्रतिपादकनारदपञ्चचूडा- संवादः ।
७४	३९	१६	स्त्रीणां दुश्चरितं ।
७५	४०	६१	स्त्रीणां पुरुषचित्तप्रमथनाय शक्तिविशे- षदानपूर्वकं ब्रह्मणा सृष्टतया तदक्षयस्य दुष्करत्वकथनं । अत्र दृष्टान्ततया वि- पुलोपाख्यानं । गुरुणा स्वभार्या रक्षणे नियुक्तेन विपुलनाम्ना शिष्येण तदर्थं यो- गेन गुरुभार्याशरीरप्रवेशः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

७६	४१	३६	इन्द्रेण देवशर्मस्य संनिधाने तद्भार्या- विलोभनाय तदाश्रमाभिगमनं । विपु- लतपोभिभूते नेन्द्रेण भयात्ततो निर्ग- मनं ।
७७	४२	३३	गुरुनियोगाद्विषयगुणान्तरार्थगतं विपुलेन मध्ये मार्गं नरवरमिथुनात्स्वग- तिनिन्दाश्रवणं । निन्दितगतिप्रापक- स्वदुश्चरितं चिन्तयता तेन चिरायतदनु- स्मरणं ।
७८	४३	३१	देवशर्मणा विपुलं प्रति तद्दृष्टानां मिथुना- नां पदपुरुषाणां च क्रमेणाहोरात्रं ऋत्वि- मानि देवतात्वकथनं । तथा स्वस्मिन्स्व- दाररक्षणाय योगेन तच्छरीरप्रवेशानि- वेदनस्य दुर्गतिहेतुत्वकथनं । तथा- तत्कृतस्वदाररक्षणपरितोषेण तदुत्त- दूरीकरणपूर्वकं तेन स्वभार्या च सह स्व- र्गे सुखनिवासः ।
७९	४४	५७	विवाहविभागः । कन्यानां भार्यात्व- प्रापकविध्यादि ।
८०	४५	२३	वैवाहिकविध्यादेर्दायाहतादेश्वकथनं ।
८१	४६	१५	स्त्रीणां प्रशंसनं ।
८२	४७	६२	ब्राह्मणादीनां दायविभजनविधिः ।
८३	४८	४९	संकरजातीनां शीलविभागादिकथनं ।
८४	४९	४७	औरसादिपुत्रनिरूपणं ।
८५	५०	२६	महद्दर्शनसहवासयोर्गोवाचप्रभावबोध- नाय च्यवनोपाख्यानकथनारंभः । अ- न्तर्जले निमज्ज्य तपस्य तश्च्यवनस्य दाशै- र्जालेन जलचरैः सह कूलप्रापणं । दाशैः- प्रार्थितेन ऋषिणा दाशान् प्रतिमत्स्यैः स- ह स्वस्य मारणमोचनान्यतरकरणचो- दना ।
८६	५१	५१	दाशैश्च्यवनवृत्तान्तं निवेदितेन नहुषे- ण तं प्रति च्यवनाभीष्टकरणप्रतिज्ञानं । च्यवनेन नहुषं प्रति स्तुतितमूल्यदाने- नात्ममोचनचोदना । नहुषेण समग्र- राज्यस्य मूल्यतापरिकल्पने पिमुनिना तदनङ्गीकरणे गविजातेन मुनिना तं प्रति गोः प्रतिनिधीकरणचोदना । च्यव- नेन गोप्रतिग्रहेण स्वसहवासिभिर्मत्स्यैः सह दाशानां स्वर्गप्रापणं ।
८७	५२	३९	परशुरामविश्वामित्रयोस्तपस्विकथारं- भः । च्यवनेन कुशिकराजमेत्यसभा-

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.
	१०२ ६७	१९ जलप्रभाववर्णनं तद्दानप्रशंसाच ।
	१०३ ६८	३५ तिलजलदीपादिदानप्रशंसापरमब्राह्मणसंवादानुवादः ।
	१०४ ६९	२६ गोभूविद्यादानप्रशंसा ।
	१०५ ७०	३३ ब्राह्मणस्वापहारस्यानर्थहेतुतायां नृगोपाख्यानकथनं ।
८८ ५३ ७०	१०६ ७१	५७ गोदानप्रशंसापरनाचिकेतोपाख्यानं
	१०७ ७२	१२ गोदानफलविशेषविषयकेन्द्रप्रश्नानुवादः ।
	१०८ ७३	५१ इन्द्रं प्रति ब्रह्मणा गोदानप्रशंसनं ।
	१०९ ७४	१६ गोविक्रयापहारफलं । सुवर्णस्य गोदाने दक्षिणात्प्रशंसनं ।
	११० ७५	४१ सत्यदमादिप्रशंसनं ।
	१११ ७६	३१ गोदानविधिः ।
	११२ ७७	३६ गवामुत्पत्तिप्रकारः । कपिलानामुत्पत्तिप्रकारः ।
८९ ५४ ४०	११३ ७८	२६ गोमहिमप्रतिपादकवसिष्ठसौदाससंवादः ।
	११४ ७९	२७ ब्रह्मणा गोभ्यो वरदानं ।
९० ५५ ३८	११५ ८०	१७ गोदाने सौदासस्य पुण्यलोकावाप्तिः
	११६ ८१	४७ गवांश्शृङ्गप्राप्तिः ।
	११७ +	२४ गोलोकस्य ब्रह्मलोकादुपरितनत्वं ।
	११८ +	२९ गवामुत्पत्तिः ।
९१ ५६ २१	११९ +	२५ सुरभ्याः क्षीरपानादिन्द्रस्यामरत्वप्राप्तिः ।
	१२० +	२९ फेनपोपाख्यानारंभः । सुमित्रनाम्ने विप्रायाङ्गिरसे नैकस्या गोदानं । तस्या वंशेऽसंख्येयानां गवां संभवः सुमित्रेण वत्समुखोद्गतक्षीरफेनपानात् फेनपइति नामप्राप्तिः ।
९२ ५७ ४४	१२१ +	२२ फेनपस्य गोभिः कदाचन गोलोकादेव गिरिहृदे स्त्रीरूपधारणेन विहरमाणानां गवामवलोकनं । फेनपस्य गोभिः स्त्रेष्वांगोलोकप्राप्त्युपायं पृष्ठाभिः स्त्रीरूपधारिणीभिर्गोभिः फेनपगाः प्रतिरन्ति देवस्य सत्रे आत्मनां पशुलोपकल्पनस्य तदुपायलोकिः । फेनपस्य स्वेष्टवत्सलतया यागीयपशुत्वे तदभ्यनुष्ठानस्य दुःसंपादतां चिन्तयन्ती धुतासुकपिलाभिस्ताभ्यः स्त्रेषामेव त्रैष्ठ्यप्राप्तिरूपवराधिगमेन फेनपवधप्रतिज्ञानं ।
९३ ५८ ३३		तटाकादिप्रतिष्ठायावृक्षाद्यारोपणस्य च फलकथनं ।
९४ ५९ ४०		ब्राह्मणप्रशंसनपूर्वकं तदारोपणविधानं
९५ ६० २०		ब्राह्मणमाहिमा ।
९६ ६१ ४०		ब्राह्मणप्रशंसनपूर्वकं ब्राह्मणानां प्रजानां वरक्षणस्यावश्यकत्वं व्यक्तकथनं ।
९७ ६२ १००		भूदानप्रशंसा ।
९८ ६३ ५२		अन्नदानप्रशंसा तत्फलं च ।
९९ ६४ ३६		अश्विन्यादिनक्षत्रयोगेऽन्नदानफलप्रतिपादकनारददेवकीसंवादः ।
१०० ६५ १९		जलादिदानफलं ।
१०१ ६६ ६४		जलतिलभूम्यन्नगोदानादिफलं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १२२ + १४ फेनपस्यगोभक्त्युदेकसंतुष्टाभिर्गोलो-
कादागतगोमातृभिर्योगप्रभावेणशरी-
राद्वियोजनेनखलोकप्रापणपूर्वकत-
स्मिन्कपिलानिश्चयनिवेदनं । ततःक-
पिलाभिर्यथाप्रतिज्ञं श्लाघातादिनाफे-
नपस्यकुणपशरीरविभेदनं । गोमातृ-
भिरितरगवाममेध्यवदनत्वरूपशाप-
दानं ।
- १२३ + २३ फेनपस्यगोभीरन्तिदेवप्रतिपत्तिरेवे-
ष्टां पशुत्वेन विनियोगप्रार्थना । तेनग-
वांमध्येकस्याश्विदप्यकामलज्ञानेसत्र-
विरामरूपसमयकरणेनसत्रारंभः । क-
दाचनकस्याश्विद्रोर्वत्सहोत्सवमरणे-
दुःखावगमेनयागोपरमः ।
- १२४ + ४४ गोमाहात्म्यप्रतिपादकव्यासशुकसं-
वादः ।
- १२५ + ११ ब्राह्मणेतरवर्णानांकपिलाक्षीरपानान-
हृत्वं ।
- १२६ + ११ कपिलानांवरिष्ठत्वेकारणं ।
- १२७ + १७ कपिलालक्षणं ।
- १२८ ८२ २७ गोमूत्रपुरीषयोःश्रियोनिवासस्यकथनं ।
- १२९ ८३ ४९ गोलोकस्यदेवलोकादप्युत्पत्तित्वेनिमि-
त्तप्रतिपादकब्रह्मशकसंवादः ।
- १३० ८४ ८२ रुद्रवीर्यात्सुवर्णस्योत्पत्तिकथनं । भव-
स्यभवान्यासहरतियोगेत्तद्वीर्यभीरुभि-
र्देवैःप्रार्थितेनदेवेनवीर्यस्योर्ध्वनिरोध-
नेप्रजोच्छेदकुपितयादेव्यादेवानामन-
पत्यलरूपशापदानं ।
- १३१ { ८५ } ८३ तारकासुरबाधितैर्देवैःब्रह्माणं प्रतिस्ते-
षांपावैतीशापेनानपत्यलकथनपूर्वक-
मसुरवधोपायकथनप्रार्थना । ब्रह्म-
णादेवान्प्रत्यग्रेरसंनिहितत्वेनदेवीशा-
पाविषयतयादेवेनस्ववीर्यनिरोधकाले-
भुविप्रस्कन्नकिंचिद्वीर्याशस्यतस्मिन्सं-
सृष्टतयाचतेनगङ्गायांकुमारोत्पादन-
कथनेनाभ्यन्वेषणचोदना । अग्निना-
देवानांप्रार्थनयागङ्गायांस्वसंसृष्टरुद्र-
वीर्याधानं । गङ्गायाऽग्निनास्वस्मिन्ना-
हितगर्भस्यमेरुगिरौसमुत्सर्जनेतदीय-
तेजोव्याप्तयावद्वस्तूनांकाञ्चनीभाव-
प्राप्तिः ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- १३२ { ८५ } ८१ वसिष्ठेनपरशुरामंप्रतिसुवर्णप्रभावक-
थनप्रसंगेनभृग्वह्निरःप्रभृतीनांप्रभाव-
कथनं ।
- १३३ ८६ ३५ कुमारोत्पत्तिप्रकारस्यदेवादिभिस्त्वसै-
क्रीडनकादिदानस्यतारकासुरवधादे-
श्चकथनं ।
- १३४ ८७ २१ प्रतिपदादितिथिषुश्राद्धकरणस्यप्रत्ये-
कफलकथनं ।
- १३५ ८८ १५ श्राद्धेतिलमांसदानस्यफलविशेषकथनं
- १३६ ८९ १५ अश्विन्यादिनक्षत्रेषुश्राद्धकरणस्यफल-
विशेषकथनं ।
- १३७ ९० ५६ श्राद्धेनिमन्त्रणार्हानालक्षणं ।
- १३८ ९१ ४५ श्राद्धवर्जनीयधान्यशाकादिप्रतिपाद-
कात्रिनिमित्तसंवादः ।
- १३९ ९२ २३ निमित्तकृतश्राद्धप्रकारानुवादेनश्राद्धवि-
धिकथनं ।
- १४० { ९३ } १७ उपवासब्रह्मचर्यादीनालक्षणं ।
- १४१ { ९३ } ४९ असाधुभ्यःप्रतिग्रहस्यनिवृत्तत्वेसप्तर्षि-
वृषादभिसंवादः । वृषादभिणाराज्ञा-
कश्यपादिसप्तर्षिभिःस्वस्मात्प्रतिग्रह-
निराकरणेत्तज्जिघांसयाकृत्योत्पादनं ।
तन्नामार्थपरिज्ञानेनतद्वधंचोदितयाकृ-
त्ययावनेतत्समीपंप्रतिगमनं ।
- १४२ { ९३ } ८७ वनेविचरतांसप्तर्षीणांपरित्राडूपधारि-
णैरेणसमागमः । अरुन्धत्यात्तस्याति-
पीनाहृत्वेकारणंघृष्टैस्तैस्तत्कथनं । त-
थाकामपिपद्मिनीमवलोकितवद्विस्तै-
र्विसग्रहणायतत्समीपगमनं । तत्रत-
द्रक्षिष्यावृषादभिर्निर्मितयाकृत्ययास्व-
स्वनामनिर्वचनेनसरःप्रवेशंचोदितै-
स्तांप्रतितन्निर्वचनं । भिक्षुरूपिणेन्द्रे-
णसकृत्स्वनामनिर्वचनेपिपुनःपृच्छ-
न्त्याःकृत्यायादण्डेनमारणपूर्वकंश्रुषी-
नप्रतिस्वस्वरूपप्रकटनं ।
- १४३ ९४ ५४ संभूयतीर्ययात्रांकुर्वद्विद्विजर्षिभीरा-
जर्षिभिश्चक्रमेणब्रह्मसरःप्रतिगमनं ।
तत्रागस्त्वेनहृदात्समुद्धृतस्यपद्मस्यध-
र्मशुश्रूषणेन्द्रेणगूढमपहारेऋषिभीरा-
जभिश्चस्तेषुपुष्करस्तेर्यशङ्कमानमग-
स्त्यंप्रतिप्रत्येकशोनानाशपथकरणं ।
पश्चादिन्द्रेणस्वस्वरूपप्रकाशनपूर्वकंस्वे-

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.

			नपुष्करापहारस्य कृष्यादिभ्यो धर्मशु- श्रूषाप्रयोजनकत्वेन वेदनेन तत्प्रसा- दनं ।
१४४	९५	२८	जमदग्निनारेण कया सह बाणकीडा ।
१४५	९६	२२	छत्रोपानहोरुत्पत्तिः ।
१४६	+	६४	शूद्रधर्माणां मृत्तिकाशौचादीनां च नि- रूपणं ।
१४७	+	३१	ब्राह्मणादिधर्मनिरूपणं । शूद्रस्य यति- शुश्रूषाप्रकारः ।
१४८	+	१४	यतिशुश्रूषाप्रशंसनं ।
१४९	+	२६	तथा ।
१५०	+	३७	पुरुषस्य मृत्तिसूचकलिङ्गैः स्वमरणनि- श्चयेन भगवत्स्मरणादिपूर्वकं देहत्यागे स्वर्गभोगप्रकारस्य सुकृतशेषेण पुनर्भू- लोके जननादेश्च कथनं ।
१५१	+	३५	पुरुषस्य पुण्यविशेषेण पुनः पुनः स्वर्गभू- म्यादिषु परिवर्तनेन जातवैराग्यस्य ब्र- ह्मज्ञानेनापुनरवर्तिताश्च तत्पदप्राप्त्या- दिप्रकारप्रतिपादनं ।
१५२	+	३१	चातुर्वर्ण्यस्य श्रेयस्साधनोपायप्रतिपा- दकपराशरवचनानुवादः ।
१५३	+	१७	सकलस्यैव ताप्रयोजकगुणप्रतिपादके- न्द्रमातलिसंवादः ।
१५४	९७	२६	गृहस्थधर्मप्रतिपादकपृथिवीवासुदेव- संवादानुवादः ।
१५५	९८	६६	पुष्पधूपदीपदानादिप्रशंसापरबलिश- कसंवादः ।
१५६	९९	२९	बलिदीपप्रदानकथनोपयोगितयानहु- षचरितारंभः । देवैर्वैरदानपूर्वकमि- न्द्रपदंप्रापितेन नहुषेण दर्पात्सप्तध्या- दिभिः पर्यायेण स्वयानवाहनं । अग- स्त्यस्य तद्यानवहनपर्यायेभ्यः गुणाऽग- स्त्यं प्रतिस्त्वेन नहुषस्याधःपातनप्रतिज्ञा- नं ।
१५७	१००	३९	नहुषेणागस्त्यस्य स्वयानेयोजनं । तथा- तेन श्रुतिप्रामाण्यविवादेऽस्वविद्वद्भा- षिणोऽगस्त्यस्य मस्तकेऽस्वपादेन ताडनं । तदा तज्जटान्तर्निगूढेन भृगुणा शापदा- नेन तस्याधःपातनं । ततो देवैरिन्द्रस्य स्वपदेऽभिषेचनं नहुषस्य स्वकृतपूर्वव- लिदीपदानादिजसुकृतमहिम्ना पुनः स्वर्गप्राप्तिः ।

अध्याय. श्रुपा.अ. श्लोक.

१५८	१०१	३३	ब्रह्मस्वापहारस्यानर्थहेतुतायां प्रमाण- तयानृपचण्डालसंवादः ।
१५९	१०२	६३	पुण्यपापकर्मफलभेदस्य पुण्यकर्मणां च तरतमभावस्य च बोधनाय तादृशकर्म- विशेषसाध्यफलविशेषप्रतिपादकशक- गौतमसंवादः ।
१६०	१०३	४६	विप्रवचनस्यैहिकपारत्रिकश्रेयस्साध- नत्वं । अनशनस्य महातपस्त्वं ।
१६१	१०४	१७३	आयुष्यानायुष्यकारणशुभाशुभकर्म- प्रतिपादनं ।
१६२	१०५	१९	ज्येष्ठकनिष्ठयोः परस्परस्मिन्वर्तनप्रका- रादिकथनं ।
१६३	१०६	७०	पक्षोपवासमासोपवासफलप्रतिपाद- काङ्गिरोवचनानुवादः ।
१६४	१०७	१३३	यज्ञप्रतिनिधिकर्मणि ।
१६५	+	४२	तत्त्वसृष्टिप्रतिपादकरुद्रसनत्कुमारसं- वादः ।
१६६	+	४२	तत्त्वलयकमः ।
१६७	+	५१	देहावयवाश्रितदेवताकथनपूर्वकं यो- गनिरूपणं ।
१६८	+	४५	अव्यकादितत्वानां तारतम्यकथनपू- र्वकं तत्सृष्ट्यलयादिकथनं । तथा तज्ज्ञा- नस्य संसारतारकत्वं ।
१६९	+	५५	मरणसूचकदुर्निमित्तानितत्परिहारो- पायश्च । तथा मरणपरिहारानिच्छो- र्भगवद्भ्यानेन शरीरत्यागस्य पारत्रिक- सुखसाधनत्वोक्तिः । तथा भगवज्ज्ञा- नप्रशंसनपूर्वकं तदुपदेशपरंपराकथनं ।
१७०	१०८	२१	तीर्थशौचनिरूपणं ।
१७१	१०९	१७	मार्गशीर्षादिकार्तिकान्तेषु द्वादशमासे- षु द्वादशद्वादशीषु केशवादिदामोदरा- न्तर्भगवद्रूपविशेषपूजाफलविशेषकथ- नं ।
१७२	११०	१०	शरीरसौन्दर्यादिफलकचान्द्रव्रतं ।
१७३	१११	१३३	बृहस्पतिनायुधिष्ठिरं प्रति देहिनां जन- नादिप्रकारनिरूपणं । प्राणिनां दुष्कर्म- विशेषफलतयातिर्यग्योनिविशेषेषु- जननं ।
१७४	११२	३५	पश्चात्तापादेर्ब्राह्मणेभ्यो व्रदानस्य च पा- पपरिहारोपायत्वकथनं ।
१७५	११३	११	अहिंसाप्रशंसनं ।

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.
१७६ ११४ २२ हिंसायामांसभक्षणस्यचर्गहणं ।	२०१ १३८ ११ दानस्यपञ्चविधत्वकथनपूर्वकंतल्लक्ष्य- प्रदर्शनं ।	
१७७ ११५ ८३ मांसभक्षणामक्षणयोनिन्दाप्रशंसने ।	२०२* + १५ युधिष्ठिरेणपुनर्धर्मकथनप्रार्थनं ।	
१७८ ११६ ४४ मांसगुणकथनपूर्वकंतद्भक्षणगर्हणं । दयायाअहिंसायाश्चप्रशंसनं ।	२०३ + ३९ श्रीकृष्णेनपुत्रार्थकैलासेतपश्चरणं । त- त्रश्रीकृष्णदर्शनायनारदादीनामागम- नं । श्रीकृष्णेनस्वमुखनिःसृताग्निना तत्पर्वतस्यभस्मीकरणं । तथापुनःप्र- सन्नदृष्ट्यागिरेरुज्जीवनं । तथानारदा- दीनप्रतितत्कारणकथनं ।	
१७९ ११७ २९ कीटोपाहृत्यानं । कीटेनव्यासंप्रतिस्व- पूर्वजन्मवृत्तान्तकथनं ।	२०४ + २१ कृष्णेनाश्वर्यकथनंप्रार्थितैर्मुनिगणैर्ना- रदंप्रतितत्कथनचोदना ।	
१८० ११८ २२ व्यासेनकीटायराज्यदानं ।	२०५ + नारदेनश्रीकृष्णंप्रत्युमामहेश्वरसंवा- दानुवादः । पार्वत्याक्रीडार्थमहादेव- नयनद्वयपिधानं । तदाजगतआन्ध्य- प्राप्तौदेवेनस्वललाटेतृतीयनेत्रसर्जनं । तत्तेजसानिर्दग्धेगिरौदेवीप्रार्थनया- देवेनपुनर्गिरेरुज्जीवनं ।	
१८१ ११९ १४ कीटेनराज्यपरिपालनं । तथाजन्मा- न्तरेब्राह्मण्यलाभेनतपश्चर्यादिनाब्रह्म- सालोक्याधिगमः ।	२०६ + ३६ ईश्वरेणपार्वतीप्रतिस्वस्वचतुर्मुखत्वस्य- नीलकण्ठतायाःपिनाककामुं कतायावृ- षभवाहनत्वस्यचकारणामभिधानं ।	
१८२ १२० २८ विद्यातपोदानानामध्येदानप्रशंसनप- रव्यासमैत्रेयसंवादानुवादः ।	२०७ + ४३ तथाइमंशानवासचन्द्रकलाधारणादेः कारणामभिधानं ।	
१८३ १२१ १९ दानादिप्रशंसा ।	२०८ + ५६ ईश्वरेणपार्वतीप्रतिवर्णाश्रमधर्मकथनं ।	
१८४ १२२ २३ विद्यातपोदानप्रशंसापरव्यासमैत्रेय- संवादः ।	२०९ + ४१ ऋषिधर्मकथनं ।	
१८५ १२३ २५ शाण्डलीसुमनासंवादः ।	२१० + ४४ ऋषीणांकर्मफलविशेषादिकथनं ।	
१८६ + २४ श्रीमन्नारायणमहिमप्रतिपादनारद- पुण्डरीकसंवादानुवादपूर्वकंनारायण- स्यसर्वोत्कृष्टत्वेनवेद्यत्वोपास्यत्वकथनं ।	२११ + ६० निवृत्तिधर्मकथनं । गार्हस्थ्यधर्मकथ- नं ।	
१८७ १२४ ४४ साम्नःसकलवशीकरणोपायत्वेदृष्टान्त- तयारक्षोब्राह्मणसंवादानुवादः ।	२१२ + ७२ महेश्वरेणपार्वतीप्रतिविस्तरेणराजध- र्मकथनं ।	
१८८ १२५ ८० श्राद्धविध्यादिप्रतिपादकपितृदेवदूता- दिसंवादः ।	२१३ + ५४ हिंसायादुस्त्यजत्वनिरूपणपूर्वकमहिं- साप्रशंसनं ।	
१८९ १२६ ४७ विष्णुनेन्द्रप्रतिस्वप्रीतिकरधर्मकथनं । तथाबलदेवामिबिश्वामित्रादिभिःपृथ- क्पृथग्धर्मविशेषकथनं ।	२१४ + ६४ सदृष्टान्तप्रदर्शनसर्वैर्विधेर्दुरतिक्रमल- निरूपणं । योधधर्मकथनपूर्वकराज्ञा- योधानांचप्राणयज्ञप्रशंसनं ।	
१९० १२७ १९ सूर्यगार्गादिभिःपृथक्पृथग्धर्मरह- स्यकथनं ।	२१५ + ४५ राज्ञांमृगयायाधर्मत्वप्रतिपादनं । ब्रा- ह्मणानामदण्ड्यत्वकथनंसामान्येनरा- जधर्मकथनं ।	
१९१ १२८ १० वायुनाधर्मरहस्यकथनं ।	२१६ + ६६ त्रिवर्गनिरूपणं ।	
१९२ १२९ १५ लोमशेनधर्मरहस्यकथनं ।		
१९३ १३० ३८ अरुन्धतीचित्रगुप्तोदितधर्मरहस्यं ।		
१९४ १३१ १२ प्रमथैर्ऋषिगणान्प्रतिप्रजानांस्वहिंसा- तदभावकारणामभिधानं ।		
१९५ १३२ १७ दिग्गजगदितधर्माः ।		
१९६ १३३ ९ महेश्वरेणदेवादीन्प्रतिगोप्रशंसनं ।		
१९७ १३४ १७ स्कन्देनदेवादीन्प्रतिधर्मविशेषकथनं ।		
१९८ १३५ २१ भोज्याभोज्यान्नकानांजनानांविवेचनं ।		
१९९ १३६ २५ अप्रतिप्राह्यप्रतिग्रहेअभोज्यभोजनेच प्रायश्चित्तं ।		
२०० १३७ ३२ दानप्रशंसनं ।		

* २०२ आरभ्य २५० पर्यन्तंविद्यमानानां ४९ अध्यायानां-
स्थाने झ. पाठे १३९ आरभ्य १४६ पर्यन्ता ८ एव अध्यायाः
पतदर्थकदेशप्रतिपादकादृश्यन्तेनत्वेतदनुक्तार्थप्रतिपादकाः ।

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.	अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.
२१७ + ४७ ब्राह्मण्यस्य कर्माधीनत्वप्रतिपादनं । प्राणिनां भोगाभोगादेस्त्वस्य कर्मायत्त- त्वप्रतिपादनं ।	२३४ + ३६ दानस्य षाड्गुण्यप्रतिपादनपूर्वकं तत्फल- कथनं ।
२१८ + ४४ प्राणिनां शुभाशुभकर्मणुसारेण शुभा- शुभफलप्राप्तिकथनं ।	२३५ + ७८ अन्नस्वर्णगोभूकन्याविद्यादानानां महि- मप्रतिपादनं ।
२१९ + ३५ शुभाशुभकर्मणोः सुखदुःखहेतुत्वक- थनं ।	२३६ + ३१ तिलदानप्रकारस्तत्फलं । जलान्ना- दिनादानफलकथनं ।
२२० + ५१ ईश्वरेणोमां प्रत्यन्धत्वपङ्क्त्यादिना ना- दोषकारणीभूतानां दुष्कर्मणां विशिष्य- कथनं ।	२३७ + २६ यज्ञप्रशंसा । देवानां पूजादिफलं । देवानां अनुष्यचिन्तितविज्ञानसामर्थ्य- कथनं ।
२२१ + ३७ प्राणिनामङ्गविकृत्यनपस्यतादिदोषहे- तुभूतदुष्कर्मप्रतिपादनं ।	२३८ + ५२ श्राद्धविधिः ।
२२२ + ३३ महेश्वरेणोमां प्रतिस्त्रीणां पुंस्त्रीत्वादि- दोषहेतुभूतदुष्कर्मकथनं । प्राणि- साधारण्येन दास्यादिप्रयोजकदुष्कर्म- कथनं ।	२३९ + दानत्रैविध्यं तत्फलत्रैविध्यं । दानफ- लस्य पञ्चविधत्वं । नानाधर्मास्तत्फला- निच ।
२२३ + ७७ चण्डालत्वदरिद्रत्वादिप्रापकदुष्कर्मा- णि ।	२४० + ३० भद्राश्वकेतुमालादिखण्डानां मुकृतिनां भोगस्थानत्वादिप्रतिपादनं ।
२२४ + ११ मर्त्यानां शरीरभेदाभेदेन कर्मफलभोगो- क्तिः ।	२४१ + २१ प्राणिनां शुभाशुभत्वनिश्चायकलिङ्गक- थनं ।
२२५ + ४१ शुभाशुभफलयोर्मध्ये कस्य पूर्वोपभोग- इति प्रश्ने तयोर्योगपद्येनोपभोगकथनं । अल्पायुष्टदीर्घायुष्टादिकारणकथनं ।	२४२ + ३२ मरणकाले कर्तव्यानि । शरीरत्याग- प्रभेदास्तत्फलानिच । कामक्रोधादिना- शरीरत्यागेन रक्तः ।
२२६ + २१ स्त्रीत्वपुंस्त्वयोः स्वाभाविकत्वे निषेधेन- कर्मायत्तत्वोक्तिः ।	२४३ + ४० मोक्षधर्मस्यैव श्रेष्ठ्यप्रतिपादनं ज्ञानस्य- मोक्षहेतुत्वं तत्प्राप्त्युपायश्च ।
२२७ + ४१ उद्भिदादिचतुर्विधानां प्राणिनां निरूप- णं । शास्त्रजन्यज्ञानस्य श्रेयस्साधनत्वं ।	२४४ + ७५ जरामरणतारणोपायः ।
२२८ + ६० प्राणिनां फलनिष्पत्तौ दैवपुरुषकारयोः परस्परसापेक्षत्वेन साधनत्वं । अण्ड- जजरायुजानां गर्भप्रवेशप्रकारः ।	२४५ + ६१ साङ्ख्यज्ञानप्रतिपादनपूर्वकमव्यक्तादि- चतुर्विंशतितत्त्वानामुत्पत्तिप्रकारादि- कथनं । सत्त्वादिगुणानां कार्यविशेष- निरूपणं । भूतपञ्चकादिगुणप्रति- पादनं ।
२२९ + ४१ यमनगरतन्मार्गप्रतिपादनपूर्वकं पापि- नां यातनानुभवप्रकारः ।	२४६ + ४७ योगनिरूपणं । तत्फलप्रतिपादनं च ।
२३० + ४१ रौरवादिनरकेषु यातनानुभवप्रकारः । यातनानुभवानन्तरं कर्मशेषफलतया- नानानीचयोनिप्राप्तिः ।	२४७ + ३८ महेश्वरेण पार्वतीं प्रतिस्वमाहात्म्यकथ- नपूर्वकं दीक्षया शिवलिङ्गार्चनफलक- थनं ।
२३१ + ५१ शुभाशुभकर्मणामानसिकत्वादिभेदेन- त्रैविध्यं तत्तत्फलानिच । मद्योत्प- त्तिकारणं तत्पाने दोषश्च ।	२४८ + ३४ महेश्वरेण पार्वतीं प्रतिस्त्रीधर्मकथनचो- दना ।
२३२ + ४२ सुकृतस्य त्रेधा विभजनेन तल्लक्षणकथनं ।	२४९ + २६ पार्वत्यापरमेश्वरं प्रतिदेवगन्धर्वादिद्यो- षितां मध्ये स्त्रीधर्मकथनं ।
२३३ + ६५ मांसभक्षणाभक्षणयोर्दोषगुणकथनं । गुरुप्रशंसनपूर्वकं तत्पूजादिफलकथनं । तीर्थस्नानोपवासादिफलकथनं ।	२५० + ७१ स्त्रीधर्मकथनं । उमामहेश्वरसंवादोप- संहारः ।
	२५१ १४७ ६२ महेश्वरेण मुनिगणान् प्रतिश्रीकृष्णस्य वंशानुक्रमवर्णनपूर्वकं गुणानुवर्णनं ।
	२५२ १४८ ६६ श्रीकृष्णमहिमा । पार्थश्रीकृष्णयोर्नर- नारायणात्मकत्वं ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

२५३	+	११	विप्रकन्योपाख्यानं । विद्वत्संरक्षणस्य महाफलहेतुत्वं ।
२५४	१४९	४८	श्रीविष्णुसहस्रनामस्तोत्रं ।
२५५	१५१*	८	देवर्ष्यादीनां नामकीर्तनस्य सावित्र्या- दिजपस्य च महाफलहेतुत्वं ।
२५६	१५२	२३	ब्राह्मणमहिमप्रशंसनं ।
२५७	१५३	२८	ब्राह्मणमहिमप्रकाशनाय कार्त्तवीर्यार्जु- नकथा । कार्त्तवीर्येण स्वसाम्याभाव- कथने अशरीरवाण्या ब्राह्मणानामुत्कर्ष- कथनं । तेन दर्पात्तदवज्ञाने वायुनापि ब्राह्मणानामेवोत्कर्षे कथिते तेन वायुं प्रतितत्प्रकाशनप्रार्थना ।
२५८	१५४	१९	वायुना तं प्रत्यक्षिरः प्रभृति ब्राह्मणचरि- त्रकथनं ।
२५९	१५५	३१	कश्यपचरित्रं । उच्योपाख्यानं । सोमेन भद्रायाः स्वकन्याया उच्यथाय- भार्यात्वेन प्रदानं । पूर्वमेव तां कामि- तवतावरुणेन विजनेतस्या अपहरणं । नारदात्तच्छ्रुतवतो च ध्येनकोपात्समुद्रे- शोषिते भयाद्वरुणेनोच्यथाय पुनर्भद्राप्र- त्यर्पणं ।
२६०	१५६	२६	वायुना हृदयार्जुनं प्रति स्वतेजसा दैत्यह- नररूपागस्त्यवसिष्ठचरित्रकीर्तनं ।
२६१	१५७	३४	अत्रिमहिमा । च्यवनमहिमोक्तिः ।
२६२	१५८	२७	देवानां प्रार्थनयाऽभिसर्जनेन कपहनन- रूपब्राह्मणमहिमा ।
२६३	१५९	४६	युधिष्ठिरेण ब्राह्मणमहिमानं वृष्टेन भी- ष्मेण तं प्रति स्वस्य कुण्ठितेन्द्रियादिश- क्तिकृतया समूर्षानि वेदनपूर्वकं श्रीकृ- ष्णात्तदवगमनचोदना । तथा श्रीकृ- ष्णस्य नारायणात्मकत्वेन वेदनेन तन्म- हिमानुवर्णनं ।
२६४	१६०	५७	श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति स्वेन प्रशुभ्रं प्र- त्युक्तदुर्वासश्चरित्रप्रतिपादनं ।
२६५	१६१	४४	दक्षध्वरविध्वंसनं त्रिपुरदहनादिरुद्रम- हिमा ।

* श्लो. पुस्तके १४९ तमाध्यायादनन्तरं १५० तमरूपा-
ध्यायसंख्याश्रुतिवर्तते ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

२६६	१६२	२९	शिवमहिमा ।
२६७	{ १६३ १-२६ }	२६	धर्मप्रमाणनिरूपणं ।
२६८	{ १६३ २७-६३ }	४२	धार्मिकाधार्मिकाणां स्वर्गनरकप्राप्ति- निरूपणं ।
२६९	१६४	१५	सुकृतदुष्कृतयोः सुखदुःखकारणत्वं ।
२७०	१६५	१६	धर्मप्रशंसनं ।
२७१	१६६	१७	देवदेवर्षिगिरिनदीतीर्थक्षेत्रादीनां ना- मकीर्तनस्य महाफलहेतुत्वं ।
२७२	१६७	१७	युधिष्ठिराय निखिलधर्मोपदेशानन्तरं स्वावसानकालसामीप्यावगमेन भगव- द्भ्यानाय वाक्प्रसरणादुपरते भीष्मे तं प्र- तिव्यासेन युधिष्ठिरस्य नगरगमनाभ्य- नुज्ञानचोदना । युधिष्ठिरेण भीष्माभ्य- नुज्ञया सह कृष्णादिभिर्हस्तिनपुरप्रवे- शनं ।

समाप्तं दानधर्मपर्व ॥ १ ॥

अथ भीष्मस्वर्गारोहणपर्व ॥ २ ॥ अध्यायौ द्वौ ॥ २ ॥

(२७३-२७४) ॥ श्लोकाः ॥ ८७ ॥

२७३	१६८	५२	युधिष्ठिरेण भीष्मसंस्कारोपयोगिसंभा- रप्रस्थापनपूर्वकं श्रीकृष्णधृतराष्ट्रादि- भिः सह भीष्मसमीपं प्रत्यागमनं । यु- धिष्ठिरेणाभिवादनपूर्वकं श्रीकृष्णाद्याग- मनं निवेदितेन भीष्मेण स्वस्य श्रीकृष्ण- याथात्म्यज्ञानप्रकाशनेन तत्प्रणामस्तु- तिपूर्वकं व्यासकृष्णधृतराष्ट्रादिभ्यः स्व- स्य प्राणोत्सर्गाभ्यनुज्ञानप्रार्थना ।
२७४	१६९	३५	भीष्मेण भगवद्भ्यान् पूर्वकं स्वशरीरमूर्ध- मध्ये द्भेदनेन तेजो ज्वालादिरूपेण स- र्वापरोक्षमाकाशप्रवेशनेन क्षणादन्त- र्धानं । ततो वृतराष्ट्रयुधिष्ठिरादिभी- राजवैभवेन चितारोपणेन विधिवदग्नि- ना समुदीपनं । ततो गङ्गाभवगाह्यकृ- तो दकेषु युधिष्ठिरादिषु मूर्त्ताभूयजला- दुद्गत्य भीष्मं प्रति सकृद्विलपेन शो- चन्ती गङ्गा प्रति श्रीकृष्णादिभिराश्वासनं ।

समाप्तं भीष्मस्वर्गारोहणपर्व ॥ २ ॥ अनुशासनपर्व च संपूर्णम् ॥ १३ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।

श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

०००००००००

आश्वमेधिकपर्व ॥ १४ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ११८ ॥ श्लोकाः ॥ ४५५५

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.

अथाश्वमेधिकपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १६ ॥

(१-१६) ॥ श्लोकाः ॥ ४४८ ॥

- १ १ २० गङ्गायांभीष्मायोदकदानानन्तरंबन्धु-
शोकविषण्णयुधिष्ठिरप्रतिवृतराष्ट्रेणस-
माश्वासनं । तथाविदुरवचनानादरे-
णस्वस्यैतादृशानर्थप्राप्तिकथनं ।
- २ २ २२ धृतराष्ट्रेणसमाश्वासेनपितृष्णीतिष्ठतो
युधिष्ठिरस्यकृष्णेनपरिसान्त्वनं । पुन-
र्भीष्मद्रोणकर्णमारणानुस्मरणविषादे-
नारण्यगमनायकृष्णानुज्ञानमाकाङ्क्षमा-
णस्ययुधिष्ठिरस्यव्यासेनपरिसान्त्वनं ।
- ३ ३ २३ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रतिपुरुषकर्मणामीश्व-
रप्रेरणायत्ततयादोषानापादकत्वकथ-
नपूर्वकंतदभ्युपगमेनापिपापापनोदा-
याश्वमेधादिविधानं । युधिष्ठिरेणस्व-
स्यतावद्ब्रह्माभावनिवेदनेव्यासेनतत्प्र-
तिहिमवतिगिरौविद्यमानमरुत्तयागा-
वशिष्टद्रव्यानयनेनाश्वमेधकरणचोद-
ना ।
- ४ ४ २७ व्यासेनयुधिष्ठिरं प्रतिसंवर्तमरुत्तीयो-
पाख्यानकथनारंभः । मरुत्तेनराज्ञाय-
ज्ञारंभः ।
- ५ ५ २८ अङ्गिरसःपुत्रेणसंवर्तेनस्वाग्रजन्मनो-
बृहस्पतेरुपद्रवासहनेनसर्वस्वत्यागपू-
र्वकमरणप्रवेशः । इन्द्रेणस्वातिशा-
यिनिमरुत्तेराजनिस्पर्धयाबृहस्पति-
साचिव्येनततोप्यतिशयलिप्सयामरु-
त्तपुरोहितस्यबृहस्पतेर्भेदोपायेनवशी-
करणं । बृहस्पतिनेन्द्रं प्रतिमरुत्तस्य
स्वेनायाजनप्रतिज्ञानं ।
- ६ ६ ३३ बृहस्पतिं प्रतिमरुत्तेनस्वयाजनप्रार्थने-

अध्याय. श्पा.अ. श्लोक.

तत्प्रत्याख्यानं । ततःप्रतिनिवृत्तस्य
मरुत्तस्यमध्येमार्गानारदेनसमागमः ।
नारदचोदनयामरुत्तेनवाराणसीद्वारे-
स्तेनस्थापितकुणपावलोकनेनपलाय-
मानंसंवर्तप्रत्यनुगमनं । संवर्तेनतत्प्र-
तिनिवर्तनायपांसुकर्दमप्रक्षेपेप्यनिव-
र्तमानंतमरुत्तमवलोक्यविजनेन्यप्रो-
धमूलेसमुपवेशः ।

- ७ ७ २७ संवर्तमरुत्तसंवादः । संवर्तेनमरुत्तं
प्रतियाजनप्रतिज्ञानं ।
- ८ ८ ४९ संवर्तचोदितेनमरुत्तेनहिमवद्विरसन्नि-
हितमुज्ज्वद्विरेर्वहुसुवर्णाहरणं । तेन-
यागोपयोगिभाण्डनिर्माणं । इन्द्रेण-
बृहस्पतेस्समीपं प्रत्यागमनं ।
- ९ ९ ३७ बृहस्पतिनेन्द्रं प्रतिसंवर्तेनमरुत्तस्यया-
जनकथनपूर्वकंतद्विघटनचोदना । अ-
ग्निनामरुत्तमेत्ययाजनायबृहस्पतिस्त्री-
करणरूपेन्द्रसंदेशकथनं । तथापुनरि-
न्द्रमेत्यमरुत्तेनस्वसन्देशापरिग्रहण-
निवेदनं । तथेन्द्रेणपुनर्मरुत्तेस्वसन्दे-
शनिवेदनचोदनेसंवर्ततपोभयात्तदन-
ङ्गीकरणं ।
- १० १० ३७ इन्द्रेणमरुत्तयज्ञविधाताययज्ञवाटं प्र-
त्यागमनं । संवर्तेनेन्द्रादीनांसंस्तम्भ-
नं । ततःसंवर्तानुवर्तिनेन्द्रेणहविर्ग्र-
हणं । व्यासेनैवमरुत्तयज्ञप्रवृत्तिकथ-
नपूर्वकंतच्छिष्टद्रव्याहरणेनाश्वमेधकर-
णविधानं ।
- ११ ११ २० श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिन्द्रवृत्रासुरयु-
द्धप्रकारकथनं ।
- १२ १२ १७ श्रीकृष्णेनयुधिष्ठिरं प्रतिशापीरमानस-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

			भेदेनव्याधेर्द्वैविध्याभिधानपूर्वकतत्प- रिहारोपायकथनं ।
१३	१३	२२	कामस्यदुर्जयत्वकथनपूर्वकतज्जयोपा- यकथनं ।
१४	१४	१६	व्यासादिभिर्गुधिष्ठिरसमाश्रयान्त- र्धानं । युधिष्ठिरेणहास्तिननगरप्रवे- शः ।
१५	+	३१	युधिष्ठिरस्यप्रजापालनकालेप्रजादीना- मभ्युदयप्रकारवर्णनं ।
१६	१५	३५	हास्तिनपुरे श्रीकृष्णार्जुनविहारप्रकार- वर्णनं ।

समाप्तमश्वमेधपर्व ॥ १ ॥

अथानुगीतापर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ७९ ॥

(१७-९५) ॥ श्लोकाः ॥ २४६३ ॥

१७	१६	४६	श्रीकृष्णोर्जुनप्रतिस्वसैवब्राह्मणोक्त- सिद्धकाश्यपसंवादरूपांनुगीतारंभः ।
१८	१७	४२	प्राणिनांजननमरणादिप्रतिपादनं ।
१९	१८	३६	जीवस्यगर्भप्रवेशः ।
२०	१९	२६	मोक्षसाधनकथनं ।
२१	२०	२८	भूतादिष्टुष्टिप्रतिपादकब्राह्मणदंपति- संवादः ।
२२	२१	२६	दशेन्द्रियगुणप्रतिपादनं ।
२३	२२	२९	पृथग्प्राणादीन्द्रियगुणप्रतिपादनपूर्व- कंतेषांमनसासहविवादप्रतिपादकब्रा- ह्मणदंपतिसंवादः ।
२४	२३	२५	प्राणापानादीनांस्वस्वश्रेष्ठेविवादः ।
२५	२४	१९	सृष्ट्यादिप्रतिपादकनारददेवमतसं- वादः ।
२६	२५	१७	कर्तृकर्मादिप्रतिपादनं ।
२७	२६	१८	प्रजापतिनाएकेनैवशब्देनपरब्रह्मोप- देशेदेवासुरादीनांस्वस्वयोग्यतानुसा- रेणनानार्थावगमः ।
२८	२७	२५	विद्याब्रह्मणोःअरण्यत्वेननिरूपणं ।
२९	२८	२८	यागीयहिंसायाअधर्म्यत्वाभावः ।
३०	२९	२२	परशुरामचरित्रकथनारंभः । रामेण कार्तवीर्यहननं । तदनुयायिभिर्जम- दमेहननं । रामेणत्रिःसप्तकृत्वोनिः- क्षत्रियीकरणं ।
३१	३०	३२	अलर्कोपाख्यानं । रामेणहिंसातोनि- वृत्त्यतपश्चरणं ।
३२	३१	१३	अंबरीषगीता । कामक्रोधादिपरित्या- गस्यपरमपुरुषार्थसाधनत्वं ।

३३	३२	२६	ब्राह्मणजनकसंवादः । ममतावर्जन- स्यपरमपुरुषार्थसाधनत्वं ।
३४	३३	८	ब्राह्मणेनब्राह्मणीप्रतिस्वमाहात्म्यकथ- नं ।
३५	३४	१२	ब्राह्मणब्राह्मणीक्षेत्रज्ञशब्दार्थः ।
३६	३५	५१	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतिपरब्रह्मस्वरूपतत्प्रा- प्तिसाधनादिप्रतिपादकगुरुशिष्यसंवा- दानुवादः ।
३७	३६	३६	ब्रह्मणामहर्षीन्प्रतिमोगुणकार्यनि- रूपणं ।
३८	३७	१८	रजोगुणकार्यनिरूपणं ।
३९	३८	१५	सत्त्वगुणकार्यनिरूपणं ।
४०	३९	२५	सत्त्वादिगुणत्रयनिरूपणं ।
४१	{ ४० ४१ }	१८	महदहंकारतत्त्वनिरूपणं ।
४२	४२	६४	अहंकारतत्त्वाद्भूतादिष्टुष्टिः ।
४३	४३	४२	ब्रह्मणामहर्षीन्प्रतिमनुष्येषुक्षत्रिया- णारजोगुणकार्यबलप्रधानतयातेषां- सत्त्वप्रधानब्राह्मणरक्षणस्यकर्तव्यत्व- कथनप्रसङ्गेनतत्त्वज्ञातिश्रेष्ठवस्तुकथनं । अहिंसादिधर्मादिप्रतिपादनं ।
४४	४४	२२	स्वस्वजातिश्रेष्ठवस्तुप्रतिपादनपूर्वकंज्ञा- नस्याविनाशित्वकथनेनतस्यैवश्रेय- स्साधनत्वोक्तिः ।
४५	४५	२६	कालचक्रनिरूपणं । गृहस्थधर्मेनिरू- पणं ।
४६	४६	५८	ब्रह्मचारिवानप्रस्थधर्मेनिरूपणं ।
४७	४७	१७	संन्यासज्ञानतपसांपरमपुरुषार्थसाध- नत्वं ।
४८	४८	१३	योगिविभागः । मुमुक्षुवेद्यार्थकथनं ।
४९	४९	१७	महर्षिभिर्ब्रह्माणं प्रतिधर्मविषयेनाना- विधवादिविप्रतिपत्तिप्रदर्शनपूर्वकं त- त्प्रयुक्तस्त्रीयसंशयनिवर्तनप्रार्थना ।
५०	५०	५६	ब्रह्मणामहर्षीन्प्रतिधर्मप्रदर्शनपूर्वकं तदनुष्ठानसहकृतज्ञानस्यैवपरमपुरुषा- र्थसाधनत्वोक्तिः । तथाक्षेत्रक्षेत्रज्ञ- संबन्धकथनं । तथापृथिव्यादिभूत- गुणप्रतिपादनं ।
५१	५१	५४	श्रीकृष्णेनार्जुनप्रतिमुक्त्युपायप्रतिपा- दकगुरुशिष्यसंवादोनुवादसमापनपू- र्वकंस्वस्वनिजनगरजिगमिषानिवेदनं ।

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

- अर्जुनेन तं प्रतियुधिष्ठिराभ्यनुज्ञानसं-
पादनपूर्वकं गमनानुज्ञानं ।
- ५२ ५२ ५८ अनुगीतोपदेशानन्तरं श्रीकृष्णार्जुना-
भ्यां हास्तिनपुरं प्रति प्रस्थानं । तत्र
मध्ये मार्गमर्जुनेन श्रीकृष्णं प्रति स्तुतिपू-
र्वकं व्यासनारदादिभ्यः स्वस्वश्रीकृष्ण-
याथात्म्यावगतिनिवेदनं । ततः श्री-
कृष्णेन सहार्जुनेन हास्तिनपुरमेत्यधृत-
राष्ट्रादिभ्यः पादाभिवादनं । ततो यु-
धिष्ठिरानुमत्या सुभद्रामानीय द्वारकां
प्रति प्रस्थानं ।
- ५३ ५३ २६ कुरुपुराद्वारकां गच्छता श्रीकृष्णेन मध्ये-
मार्गमुदङ्केन सह संवादः । कौरवादि-
विनाशेऽपेक्षायामहेतुत्वधिया शापदा-
नोद्यतोदङ्कपरिसान्त्वनाय तं प्रति तत्त्व-
कथनोपक्रमः ।
- ५४ ५४ २५ श्रीकृष्णेनोदङ्कं प्रति स्वमाहात्म्यप्रकाश-
नपूर्वकं कुरुणां स्ववचनातिक्रमणादिरू-
पस्वापराधेनैव निधनोक्तिः ।
- ५५ ५५ ४१ श्रीकृष्णेनोदङ्काय विश्वरूपप्रदर्शनपूर्व-
कं पिपासाकाले जललाभरूपवरदानं ।
श्रीकृष्णेनोदङ्कायामृतदानं चोदितेने-
न्द्रेण कदाचिद्वनमध्ये पिपासुमुदङ्कं प्रति-
चण्डालवेषेण जलस्वीकारप्रार्थने उदङ्के-
न चण्डालबुध्या तदधिक्षेपः । पश्चात्त-
स्य तिरोधानेन परितप्यन्तमुदङ्कं प्रति
तत्र संनिहितेन श्रीकृष्णेनैन्द्रकृतवज्र-
नानि वेदनपूर्वकं मरुप्रदेशे जललाभरू-
पवरदानं ।
- ५६ ५६ ३४ उदङ्कोपाख्यानकथनारंभः । उदङ्क-
कृतपरिचर्यातुष्टेन गौतमेन तस्मै प्रीत्य-
तिशयेन चिरादपि गृहगमनायानभ्यनु-
ज्ञानं । कदाचन गुरुशासनेन काष्ठभार-
माहतवतोदङ्केन काष्ठलज्जरापलितनि-
जकेशावलोकनेन परिदेवनं । ततस्त-
दवबोधितनिजरोदनहेतुना गुरुणा त-
स्मै निजतनयाप्रतिपादनं । ततस्तेन
गुरुपत्नीनिदेशेन कुण्डलयाचनायसौ-
दासं प्रतिगमनं ।
- ५७ ५७ २८ शापाद्राक्षसलंघनेन सौदासेनोदङ्कभ-
क्षणोद्यमे उदङ्केन पुनः प्रत्यागमनप्रति-

- ज्ञापूर्वकं तं प्रतिकुण्डलयाचनं । उदङ्के-
न सौदासवचसा तत्पत्नीं प्रतिकुण्डलया-
चनेतया तं प्रति मणिकुण्डलमहिमादि-
कथनपूर्वकं राजाभिज्ञानानयनचोदना ।
- ५८ ५८ ६० उदङ्केनाभिज्ञाननिवेदनेन मदन्यन्तीतः
कुण्डलग्रहणपूर्वकं प्रतिनिवर्तनं । म-
ध्ये मार्गं क्षुधाविष्टेन तेन बिल्वतृणमाह-
व्यशाखायां कुण्डलासन्नपूर्वकं फलपा-
तनाय शाखाचालनं । तत्र पतत्फल-
घट्टनेन कुण्डलयोरधः पतने केनचिदुर-
गवरेण तदपहृत्य नागलोकगमनं । इ-
न्द्रादिसाहाय्येन नागलोकं गतेनोदङ्केन
सर्पेभ्यः कुण्डलानयनं । तथा गुरुप-
त्न्यै कुण्डलदानं । उदङ्कोपाख्यानाप-
संहारः ।
- ५९ ५९ २४ उदङ्काय वरदानात्परं द्वारकामागच्छ-
ता श्रीकृष्णेन मध्ये रैवतकप्रवेशः । रैव-
तकोत्सववर्णनं । ततः श्रीकृष्णेन स्व-
भवनगमनं ।
- ६० ६० ३६ श्रीकृष्णेन वसुदेवादीन् प्रति कुरुपाण्डव-
युद्धप्रकारकथनं ।
- ६१ ६१ ४१ श्रीकृष्णेन वसुदेवं प्रत्यभिमान्युनिधना-
कथने सुभद्रया तं प्रति तत्कथनचोदना-
पूर्वकं शोकान्मोहावेशेन भुवि निपतनं ।
ततः श्रीकृष्णेन वसुदेवपरिसान्त्वनं ।
- ६२ ६२ २० वसुदेवादिभिरभिमान्यवेशाद्दानं ।
व्यासेन हास्तिनपुरमेत्य उत्तरादिपरि-
सान्त्वनपूर्वकं युधिष्ठिरं प्रत्यक्षमेधकर-
णसंचोदनेन पुनरन्तर्धानं ।
- ६३ ६३ ३१ युधिष्ठिरेण व्यासाज्ञया भीमादिभिः स-
हालोच्य यज्ञार्थं घनाहरणाय हिमवत्पा-
श्वं प्रति प्रस्थानं ।
- ६४ ६४ १७ युधिष्ठिरेण हिमवद्रिरेमेत्य तत्र ब्राह्मण-
चोदनया उपवासादि व्रताचरणं ।
- ६५ ६५ २२ युधिष्ठिरेण त्र्यंबकं परितोष्य विविधकन-
कभाण्डाहरणेन नगरं प्रत्यागमनं ।
- ६६ ६६ २९ श्रीकृष्णेन बलभद्रसुभद्रादिभिः सह य-
ज्ञार्थं हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं । ततः प-
रीक्षितोजननं । अश्वत्थामास्त्रेण जन-
नकाल एव शवभूतस्य तस्योज्जीवनाय
कुन्त्यादिभिः श्रीकृष्णं प्रति प्रार्थना ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ६७ ६७ १९ सुभद्रयाश्रीकृष्णं प्रति तन्महिमसंस्तव-
नपूर्वकं परीक्षितुं जीवन् प्रार्थना ।
- ६८ ६८ २४ श्रीकृष्णेन परीक्षितसूतिकाग्रहप्रवेशः ।
तत्रोत्तरयाश्रीकृष्णसमीपे बहुधा विला-
पपूर्वकं पुत्रोन्मादप्रार्थना ।
- ६९ ६९ २६ श्रीकृष्णेन सशपथं संस्पर्शनेन परीक्षि-
तः समुज्जीवनं ।
- ७० ७० २४ श्रीकृष्णेनाभिमन्युसुतस्य परीक्षित-
नामकरणं । अत्रान्तरे युधिष्ठिरादी-
नां स्वर्णभारानयनेन हास्तिनपुरं प्रत्या-
गमनश्रवणेन श्रीकृष्णादिभिस्तत्प्रत्यु-
द्यानं ।
- ७१ ७१ २६ युधिष्ठिरादिभिः पुरप्रवेशः । व्यासे-
नाश्वमेधकरणविधानं । युधिष्ठिरेणा-
श्वमेधे स्वयं दीक्षास्वीकारं प्रार्थितेन श्री-
कृष्णेन सहेतुकथनं तं प्रत्येव दीक्षास्वी-
कारविधानं ।
- ७२ ७२ २६ व्यासेन युधिष्ठिरं प्रति प्रथिवीसंचाराय
मेध्याश्वोत्सर्जनचोदना । तथाऽश्वर-
क्षणेऽर्जुनस्य नियोजनं ।
- ७३ ७३ २७ अर्जुनेन प्रथममुत्तरदिशं प्रत्यश्वरक्षणा-
य गमनं ।
- ७४ ७४ ३५ अर्जुनेन त्रैगतानां पराजयः ।
- ७५ ७५ २० अर्जुनेन प्राग्ज्योतिषपुरमेत्याश्वरक्षणा-
य भगदत्तमुतेन यज्ञदत्तेन सहा योधनं ।
- ७६ ७६ २६ अर्जुनेन यज्ञदत्तपराजयः ।
- ७७ ७७ ३३ सिन्धुदेशं गतेन अर्जुनेन सैन्धवैः सहा यो-
धनं । तत्र पराजितस्य अर्जुनस्य देवर्ष्या-
दिभिस्तेजस उद्दीपनं ।
- ७८ ७८ ४७ अर्जुनसमागमनश्रवणमात्रेण जयद्र-
थमुते मृते दुःशलया मृतं सुतमादाय अर्जु-
नसमीपगमनं । अर्जुनेन दुःशला प्रा-
र्थनया तस्यां बहुमानेन च युद्धादुपरमः ।
- ७९ ७९ ३९ अर्जुनेन मण्डूरपुरं प्रति गमनं । तत्र-
पितृभक्त्या विनयेनागतं चित्राङ्गदाया-
जातं स्वात्मजं बभ्रुवाहनं प्रति क्षत्रधर्मेप-
रित्या गजरोषादुपालम्भः । तमसहमा-
नयो लुप्यानागलोकदेव्य बभ्रुवाहन-
स्य अर्जुनेन सह युद्धप्रोत्साहनं । बभ्रु-
वाहनेन स्वशरगाढाभिघातेन निपति-
ते पार्थे पितृमारणशोकेन मोहाधिगमः ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- ततश्चित्राङ्गदयारणाङ्गणमेत्य विलापः ।
- ८० { ८० } ४० चित्राङ्गदायामोहाधिगमः । पुनः
{ १-४० } संज्ञां प्राप्त्वा चित्राङ्गदया उल्लूपीं प्रत्यु-
पालम्भः । ततश्चिराच्छ्वसंज्ञेन बभ्रु-
वाहनेनात्मोपालंभपूर्वकं प्रायोपवेशनं ।
- ८१ { ८० } २१ उल्लूपासंजीवनमणिनाऽर्जुनस्य समु-
{ ४१-६१ } द्बोधनं । उत्थितेन अर्जुनेन बभ्रुवाहनं
प्रति चित्राङ्गदादीनां रणाङ्गणगमनका-
रणश्रेतेन तं प्रत्युल्लूपीं प्रति प्रश्रवण-
चोदना ।
- ८२ ८२ ३१ उल्लूपाऽर्जुनं प्रति चित्राङ्गदादीनामा-
गमनकारणकथनं । तथा बभ्रुवाहनेन
तस्य पराजये विस्तरेण हेतुकथनं ।
- ८३ ८३ ३१ अर्जुनेनाश्वानुसरणवशान्मगधदेशग-
मनं । तेन तत्र जरासन्धपौत्रस्य मेघ-
सन्धेः पराजयः ।
- ८४ ८३ १९ दक्षिणां दिशमुपगतवताऽर्जुनेन चेदी-
शितुः शिशुपालात्मजस्य पूजापरिग्रह-
णं । तथा काशिकोसलादिदेशपराज-
यपूर्वकं गान्धारदेशगमनं ।
- ८५ ८४ २४ अर्जुनेन शकुनितनयपराजयपूर्वकं त-
त्सेनावमर्दनं । ततः शकुनिभार्यया
तेन स्वसुतवधसंभावनयारणाङ्गणमे-
त्यार्जुनस्य प्रसादनं । अर्जुनेन गान्धा-
रीगौरवात्तत्समाननपूर्वकं तत्तनयस-
माश्वासनं ।
- ८६ ८५ ४२ यज्ञीयाश्वेन सह अर्जुनस्य पुरं प्रति प्रतिनि-
वृत्तिः । भीमेन यज्ञशालादिनिर्माणं ।
तथानानादेशेभ्यो ब्राह्मणाद्यानयनपू-
र्वकं ते पामन्नदानादि व्यवस्थाकरणं ।
- ८७ ८६ २१ श्रीकृष्णेन हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं ।
- ८८ ८७ २५ युधिष्ठिरेणार्जुनस्यैव विशेषतोऽश्वसं-
चारादिपरिक्षेपसूचकशरीरालक्षण-
प्रश्ने श्रीकृष्णेन तं प्रति तत्कथनं । साश्व-
स्यार्जुनस्य स्वपुरं प्रत्यागमनं ।
- ८९ ८८ ४२ बभ्रुवाहनेनो ल्लूपीं चित्राङ्गदाभ्यां सह या-
गदिहक्षया हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं । व्या-
साज्ञयाऽश्वमेधोपक्रमः ।
- ९० ८९ ४४ युधिष्ठिरेणाश्वमेधयज्ञकरणं । तथा-
राज्ञायथोचितं संमाननपूर्वकं स्वस्वदे-
शान् प्रतिप्रस्थापनं ।

*अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- ११ { ९० } २२ नकुलाह्यानारंभः । अश्वमेधावसाने-
बिलानिस्पृष्टेन कनकपाश्वेन केनचिन्न-
कुलेन सदस्यान्प्रत्युच्छृत्तिब्राह्मणस्य
सक्तुप्रस्थदानप्रशंसनपूर्वकं युधिष्ठिरा-
श्वमेधगर्हणं । तथा सदस्यचोदनया
तत्कथनोपक्रमः ।
- १२ { ९० } १८ नकुलेन युधिष्ठिरादीन्प्रतिसक्तुं वस्यो-
च्छृत्ते ब्राह्मणस्य धर्मपुरुषाय सक्तुप्र-
स्थदानमहिमवर्णनपूर्वकं पुनस्तत्रैवा-
न्तर्धानं ।
- १३ ९१ ३६ जनमेजयेन नकुलकृतयज्ञनिन्दाकार-
णं पृष्ठेन वैशंपायनेन तत्प्रतिसत्यदानत-
पोभिरेव स्वर्गादिसिद्धौ पशुहिंसाहेतुय-
ज्ञस्य नातिप्रशस्ततरत्वमितिनकुलाभि-
प्रायवर्णनं ।
- १४ { ९२ } ३८ पशुहिंसां विनैव ध्यानदानादिभिरेव य-
ज्ञफलसंसिद्धौ ह्यष्टान्ततयाऽगस्त्ययज्ञ-
प्रकारकथनं ।
- १५ { ९२ } १५ वैशंपायनेन जनमेजयं प्रतिनकुलस्य नि-
जस्वरूपकथनपूर्वकं तस्य नकुलप्रा-
प्तिविमोक्षकारणाभिधानं ।

समाप्तमनुगीतापर्व ॥ २ ॥

*अथ वैष्णवधर्मपर्व ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ २३ ॥

(९६-११८) ॥ श्लोकाः ॥ १६४४ ॥

- १६ + ७३ युधिष्ठिरेण श्रीकृष्णं प्रति वैष्णवधर्मप्र-
शंसनपूर्वकं तत्कथनप्रार्थना । वसिष्ठा-
दिभिस्तच्छ्रुषूषया तत्समीपोपसर्पणं ।
श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरादीन्प्रति वैष्णवध-
र्मप्रशंसनपूर्वकं स्वमहिमानुबोधनं ।
- १७ + ४६ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति चातुर्वर्ण्यधर्म-
निरूपणं ।
- १८ + ९९ जन्मदानजीवितानां वैयर्थ्यापादकध-

* अत्र मुद्रितमिदं त्रयोविंशत्यध्यायात्मकं वैष्णवधर्मपर्वं दाक्षि-
णालकोशेष्वेव वर्तते । अवश्यं वर्तितव्यं चैवानेन । अपराकं चतु-
र्वर्गचिन्तामणिप्रभृतिधर्मशास्त्रनिबन्धनग्रन्थकारैस्तत्र तत्र स्तोकार्थं
प्रमाणतया “तथा चोक्तमाश्वमेधिके पर्वणि” इति प्रतिज्ञायोदाहृतानां
श्लोकानामत्रैव दृश्यमानत्वात् । अन्यथा तेषां वचनानां निर्मूलत्वा-
पात् । किंच विनैतत्पर्वं कथाविच्छेदोऽपि न विदुषां हृदयङ्गमः ।
औत्तराह्वाटे एतदमुद्रणस्य कारणं तु न ज्ञायते ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- १९ + ६१ वीजयोन्योऽशुश्रुद्विनिरूपणं । गा-
यत्रीमहिमा । ब्राह्मणमहिमा । ब्रा-
ह्मणावमन्तृणानारकयातनानुवर्णनं ।
- १०० + १२२ सुकृतिदुष्कृतिजनप्राप्यवैवस्वतपुरमा-
र्गादिप्रतिपादनपूर्वकं तेषां तद्रमनप्रका-
रवर्णनं ।
- १०१ + ९० जलदानान्नदानफलं । अतिथिलक्षणं-
तत्पूजाफलं च ।
- १०२ + ८४ भूगोलिलकन्यादानफलं ।
- १०३ + १२५ वृषभप्रहस्यदिदानप्रशंसा । गो-
ब्राह्मणरक्षणादिनानाधर्मकथनं ।
- १०४ + ११५ पञ्चमहायज्ञनिरूपणं । स्नानविधिः
वैष्णवलक्षणाभिधानं । श्रीकृष्णपूजा
योग्यायोग्यपुष्पविवेचनं ।
- १०५ + ८३ कपिलाप्रभेदकथनं । तद्दानप्रशंसा ।
- १०६ + १०९ कपिलादानप्रशंसा । कपिलासृष्टिः ।
रुद्रादिदेवैः कपिलायै वरदानं । देव-
र्ष्यादिभिः स्तुतिवासाय कपिलावयवस-
माश्रयणं । हव्यकव्यदानकालनिरूपणं ।
श्राद्धार्हानर्हब्राह्मणाः । स्वर्गनरकप्रा-
पकसुकृतदुष्कृतकथनं ।
- १०७ + ३८ ब्रह्महत्यासदृशपापानि । अभोज्या-
न्नानां पापानां लक्षणं ।
- १०८ + ४९ यत्प्रभिमहिमा । दानपात्राणि ब्राह्म-
णाः । अन्नदानप्रशंसा ।
- १०९ + ३९ भोजनविधिः । गोप्रासदानं । तिल-
प्रशंसनं । यन्त्रेतिलनिपीडनस्य ह्यशु-
निपीडनस्य च ब्राह्मणेनाकर्तव्यत्वकथनं ।
- ११० + ६५ आपद्धर्मकथनं । प्रशस्ताप्रशस्तब्रा-
ह्मणाः । ब्राह्मण्यसिद्धिप्रकाराः । गु-
र्वाचार्योपाध्यायलक्षणं ।
- १११ + १०९ अग्निस्मृतिप्रकारः । आहवनीयादि-
नामनिर्वचनं । यज्ञाभिहोत्रप्रशंसनं ।
- ११२ + ४९ चान्द्रायणविधिनिरूपणं । तदाचरण-
फलं च ।

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

११३ + ५४ कार्तिकादिद्वादशमासेष्वेकभुक्तव्रता-
चरणप्रकारनिरूपणपूर्वकं तत्फलकथ-
नं ।

११४ + ५२ केशवादिभगवन्मूर्त्युपास्तिपूर्वकं मार्ग-
शीर्षादिद्वादशद्वादशीव्रताचरणफलं ।
युधिष्ठिरेण विस्तरेण श्रीकृष्णस्तवनं । श्री-
कृष्णेन युधिष्ठिराय एकादश्युपवासपूर्व-
कं द्वादश्यां भगवत्पूजायाः फलकथनं ।

११५ + ६९ विष्णुवाक्यपुण्यकालमहिमा । गाय-
त्रीजपमाहात्म्यं । अश्वत्थमाहात्म्यं ।
शिशुमाराकृतिनिरूपणं । पञ्चगव्यवि-
धानं ।

११६ + ३१ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति भगवद्भक्तिसौ-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

शील्याद्यभावे ब्राह्मणानामप्यग्निहोत्र-
स्वाध्यायादिकर्मणां वैफल्यस्य शूद्राणा-
मपि भक्त्यादिमतां स्लोचितकिंचित्कर्म-
णामपि साफल्यस्य च कथनं ।

११७ + १४ अश्वत्थगोब्राह्मणमहिमप्रशंसनपूर्वकं-
ब्राह्मण्यभ्रंशकदुष्कर्मकथनं ।

११८ + ६८ श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति पालाशविधि-
प्रकारकथनं । तीर्थाटनासमर्थानां त-
त्प्रतिनिधितीर्थानुवर्णनं । भगवद्भक्त-
लक्षणं तत्प्रशंसा च । स्वस्य सर्वोत्तम-
त्वकथनं । स्लोक्तधर्मश्रवणस्य फल-
कथनं । ततो युधिष्ठिरायामन्त्रणपूर्व-
कं द्वारकां प्रति गमनं ।

समाप्तं वैष्णवधर्मपर्व ॥ ३ ॥

आश्वमेधिकपर्वं च संपूर्णं ॥ १४ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः । श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

आश्रमवासिकपर्व ॥ १५ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ४१ ॥ श्लोकाः ॥ १०९८ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अथाश्रमवासपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३० ॥

(१-३०) श्लोकाः ॥ ७५६ ॥

- १ १ २७ युधिष्ठिरेणराज्यपरिपालनं । कुन्ती-
द्रौपद्यादिभिर्गान्धार्याश्चभूवद्वर्तनं ।
भीमवर्जमर्जुनादिभिर्युधिष्ठिरशासने-
नविशेषतोऽधृतराष्ट्रानुवर्तनं ।
- २ २ ३० युधिष्ठिरेणधृतराष्ट्रपरितोषणं ।
- ३ { ३ } ४० भीमसेनपुरुषभाषणश्रवणान्निर्विण-
धृतराष्ट्रेणगान्धार्यासहवनगमना-
सायः । तेनसकलपौरानानाद्य-
स्वाध्यवसायनिवेदनं ।
- ४ { ३ } ४७ धृतराष्ट्रेणयुधिष्ठिरंप्रतिस्वयवनग-
म्यनुज्ञानप्रार्थना । युधिष्ठिरेणतत्प्र-
तिषेधनेतत्रव्यासगमनं ।
- ५ ४ २२ व्यासेनयुधिष्ठिरंप्रतिसहेतूपन्यासंभृता-
राष्ट्रस्वयवनगमनाभ्यनुज्ञानचोदनापूर्व-
कंस्वाश्रमगमनं । युधिष्ठिरेणधृतराष्ट्रं
प्रतिकृच्छ्रेणतदभ्यनुज्ञानाङ्गीकरणं ।
- ६ ५ ४७ वनंयियासुनाधृतराष्ट्रेणयुधिष्ठिरायरा-
जनीत्युपदेशः ।
- ७ ६ २० तथा ।
- ८ ७ २३ तथा ।
- ९ ८ २४ धृतराष्ट्रेणसकलपौरानानाद्यतान-
स्वयवनगमनाभ्यनुज्ञानप्रार्थना
- १० ९ १९ धृतराष्ट्रेणपौरान्प्रतिदुर्योधनपक्षपाते-
नस्वकृतापनयक्षमापणं । तथायुधि-
ष्ठिरस्यतेषुन्यासतयासमर्पणपूर्वकंस्व-
यवनगमनाभ्यनुज्ञानप्रार्थना ।
- ११ १० ५३ पौरजनैर्ब्राह्मणमुखेनधृतराष्ट्रंप्रतिसमा-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

श्वासनपूर्वकंकृच्छ्रेणवनगमनाभ्यनु-
ज्ञानं

- १२ ११ २४ धृतराष्ट्रेणभीष्मदुर्योधनादीनांश्राद्धदा-
नायविदुरमुखायुधिष्ठिरंप्रतिद्रव्यया-
चनं । तद्दानेविमनायमानेनभीमेनधृता-
राष्ट्रापनयानुस्मरणपूर्वकंतत्प्रतिषेध-
नं ।
- १३ १२ १३ भीमेदुर्योधनादिभ्यःश्राद्धदानायधन-
दानमरोचयतिसतियुधिष्ठिरेणविदुरं
प्रतिधृतराष्ट्रेनिजगृहकोशाद्धनदाननि-
वेदनकथनं ।
- १४ १३ १५ विदुरेणधृतराष्ट्रंप्रतियुधिष्ठिरेणभीष्मा-
दीनांश्राद्धदानायधनदानाङ्गीकरणनि-
वेदनं ।
- १५ १४ १८ धृतराष्ट्रेणभीष्मदुर्योधनाद्युद्देश्यकथा-
द्धेधनवस्त्रानादिनाब्राह्मणादिसंतर्पणं ।
- १६ १५ १३ धृतराष्ट्रेणकुन्तीस्कन्धावसक्तहस्ताया
गान्धार्यांसावलम्बनेनसशोकैःपौरैर्यु-
धिष्ठिरादिभिश्चानुगम्यमानेनसतावनं
प्रतिप्रस्थानं
- १७ १६ ३२ धृतराष्ट्रेणसहविदुरसंजयाभ्यामपिब-
नवासायप्रस्थानं । कुन्त्याऽपिगान्धा-
र्यासहवनंप्रतिप्रस्थानं ।
- १८ १७ २१ कुन्त्यास्वयवनगमनंप्रतिविषीदतोयु-
धिष्ठिरान्प्रतिसमाश्वासनं ।
- १९ १८ २४ युधिष्ठिरादिभिःकृच्छ्रात्पुनरप्रत्यागमनं ।
धृतराष्ट्रेणविदुरादिभिःसहवनमेत्यग-
ङ्गातीरेसन्ध्योपास्त्रादिनारात्रिपापनं
- २० १९ १८ धृतराष्ट्रेणगङ्गातीरात्कुरुक्षेत्रमेत्यतत्र-
शतयूपाश्रमेव्यासाज्ञयातीव्रतपश्चरणं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

- २१ { २० } २२ तत्रनारदादीनामागमनं । नारदेन
{ १-२२ } श्रुतराष्ट्रप्रतिपत्तिवससहस्रचिन्त्या-
दिराजर्षाणांस्वर्गप्रापकलमहिमोक्ति-
पूर्वकंविदुरादिभिःसहस्रस्यापिभविष्य-
त्सिद्धिप्रदत्वकथनं ।
- २२ { २० } १६ शतयूपपृष्ठेननारदेनतत्प्रतिधृतराष्ट्रस्य
{ २३-३८ } वर्षत्रयादूर्ध्वगन्धार्यासहकुबेरलोक-
प्राप्तिकथनं ।
- २३ २१ १६ युधिष्ठिरादिभिःकुन्तीधृतराष्ट्रादीनांप्र-
जनशोकैनाभिमन्युप्रभृतिबन्धुजना-
नुस्मरणजशोकैरन्यस्वस्यापारेष्वना-
दरणं ।
- २४ २२ २६ युधिष्ठिरेणवनस्थकुन्तीधृतराष्ट्रादिदि-
दक्षयाद्रौपद्यादिभिःपौरैर्भ्रातृभिश्चवनं
प्रतिप्रस्थानं ।
- २५ २३ १८ युधिष्ठिरेणनानायानारूढैःपौरैर्भ्रातृ-
भिश्चसहधृतराष्ट्रादिदिदक्षयाशतयूपा-
श्रमवनप्रवेशः ।
- २६ २४ २० युधिष्ठिरादिभिर्धृतराष्ट्रादीनुपेक्षपादा-
भिवादनं । धृतराष्ट्रेणस्वावस्थादर्शने-
नशोचतांतेषांसमाश्वासनं ।
- २७ २५ १९ संजयेनतापसान्प्रतियुधिष्ठिरादीनां
द्रौपद्यादिस्त्रीणांचाहुलिनिर्देशेननाम-
निर्देशः ।
- २८ २६ ३८ धृतराष्ट्रयुधिष्ठिराभ्यांपरस्परकुशलप्र-
श्नादिपूर्वकंसंलापः । युधिष्ठिरेणधृ-
तराष्ट्रप्रतिविदुरःकेतिप्रश्नेतत्रलेनकेन-
चिद्यदृच्छयाधृतराष्ट्रमुपसर्पतो जनाव-
लोकनेनप्रतिनिवर्तमानस्यचतस्रप्रद-
र्शनं । ततोयुधिष्ठिरेणानुभाव्यतत्समीप-
गमनं । ततोविदुरेणयोगात्स्वशरीर-
त्यागेनतच्छरीरप्रवेशः । युधिष्ठिरेण-
धृतराष्ट्रादिषुतदद्भुतनिवेदनं ।
- २९ २७ २६ युधिष्ठिरेणधृतराष्ट्राभ्यनुज्ञयाभ्रात्रा-
दिभिःसहमहर्षाणामाश्रमदर्शनं । श-
तयूपादिभिःसशिष्येणव्यासेनच युधि-
ष्ठिरादिभिःपरिवृतस्यधृतराष्ट्रस्याश्रम-
प्रत्यागमनं ।
- ३० २८ २५ व्यासेनधृतराष्ट्रप्रतिकुशलप्रश्नपूर्वकं-
विदुरस्यनिजस्वरूपादिप्रतिपादनं ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

तथाइतरमहर्षिदुष्करतदभीष्टार्थक-
मंकरणप्रतिज्ञानं ।

समाप्तमाश्रमवासपर्व ॥ १ ॥

अथपुत्रदर्शनपर्व ॥ २ ॥ अध्यायाः ॥ ८ ॥

(३१-३८) ॥ श्लोकाः ॥ २४९ ॥

- ३१ २९ ५६ धृतराष्ट्राश्रमेभ्रात्रादिभिःसैन्येनचसह
मासमेकंनिवसतियुधिष्ठिरेकदाचन
व्यासधृतराष्ट्रौपरिवार्यनारदादिभिर्गा-
न्धार्यादिभिःपाण्डवैश्चसमुपवेशनं ।
तत्रगान्धार्याव्यासंप्रतिधृतराष्ट्रस्यपुत्र-
दिदृक्षानिवेदनेव्यासेनकुन्तीप्रतिपद-
भीष्टनिवेदनचोदना ।
- ३२ ३० २४ कुन्त्याव्यासंप्रतिस्मिन्दुर्वाससःप्र-
सादेनसूर्यात्कर्णस्योत्पत्तिकथनपूर्वकं
स्वस्यतद्दिदृक्षानिवेदनं । व्यासेनकु-
न्तीप्रतिहेतूपन्यासेनतत्प्रयुक्तदोषश-
ङ्कानिरसनं ।
- ३३ ३१ २५ व्यासेनगान्धार्याप्रतिसमरहतानांदुर्यो-
धनादीनांसर्वेषांराष्ट्रौप्रदर्शनप्रतिज्ञान-
पूर्वकंधृतराष्ट्रादीनांविशिष्यगन्धर्वाद्यं-
शलकथनं । धृतराष्ट्रादिभिर्व्यासवच-
नाद्गङ्गातीरमेखबन्धुदर्शनौत्कण्ठ्येन-
कृच्छ्रादहर्षापनं ।
- ३४ ३२ २९ व्यासेननिशायांगङ्गाजलावगाहनेनस-
माह्वानेपुरासमरनिहतैःकुरुपाण्डवो-
भयपक्षीयैःसर्वैःस्वस्याभरणायुधवाह-
मादिभिःसहसलिलादुद्गम्यतीरोत्तरणं ।
धृतराष्ट्रेणव्यासप्रसादलब्धदिव्यचक्षु-
षादुर्योधनादीनांसर्वेषामवलोकनं ।
- ३५ ३३ ३४ धृतराष्ट्रयुधिष्ठिरादिभिर्व्यासप्रसादो-
ज्जीवितैर्हृतपूर्वबन्धुभिःसहयावद्रात्रि-
सुखेनविहरणं ।
- ३६ ३४ १८ त्यक्तदेहानामपिकुरुपाण्डवपक्षीया-
णांकथंपुनरागमनमितिजनमेजयप्रश्न-
स्यसोपपत्तिकमुत्तरदानं ।
- ३७ ३५ १८ जनमेजयेनपरीक्षितप्रदर्शनेप्रार्थितेव्या-
सेनपरीक्षितःसमीकमहर्षेःशङ्किणश्च-
प्रदर्शनं । जनमेजयेनावभृथस्नाना-
नन्तरमास्तिकपूजनपूर्वकंवैशंपायनं
प्रतिकथाशेषकथनप्रार्थना ।

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

३८ ३६ ५३ धृतराष्ट्रेण पुत्रदर्शनानन्तरं युधिष्ठिरा-
दिभिः सह पुनः स्वाश्रमं प्रत्यागमनं ।
व्यासेन धृतराष्ट्रं प्रति युधिष्ठिरादीनां न-
गरं प्रस्थापनचोदना । नगरं प्रति पुन-
र्गमनमनिच्छताऽपि युधिष्ठिरेण धृतरा-
ष्ट्रस्य कुन्तीगान्धार्योश्च निदेशनिबन्धे-
न पुनः सर्वैः सह हास्तिनपुरं प्रत्यागमनं ।

समाप्तं पुत्रदर्शनपर्वं ॥ २ ॥

अथ नारदागमनपर्वं ॥ ३ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

(३९-४१) ॥ श्लोकाः ॥ ९३ ॥

३९ ३७ ४५ कदाचन हास्तिनपुरमुपागतं नारदेन
पाण्डवान् प्रति धृतराष्ट्रं दीनां स्वर्गप्राप्ति-
निवेदनं । धृतराष्ट्रे गान्धारीकुन्तीस-
ञ्जयैः सह गङ्गायामाश्रित्य स्वाश्रममाग-

अध्याय. झपा.अ. श्लोक.

च्छतिसतिमध्ये मार्गदावाग्निना तत्परि-
वेष्टनं । धृतराष्ट्रेण सञ्जयं प्रत्यग्नितो दूराप-
सर्पणं प्रेरणापूर्वकं कुन्तीगान्धारीभ्यां-
सह बह्वौ प्रवेशः ।

४० ३८ २१ युधिष्ठिरेण धृतराष्ट्रादिनिधनश्रवणेन
भ्रातृभिः सह सकृदगमनपरिदेवनपूर्वकं स-
तिसंस्कृतान् तेषां वृथाग्निना दाहं प्रत्य-
नुशोचनं ।

४१ ३९ २७ नारदेन युधिष्ठिरं प्रति धृतराष्ट्रादिदाह-
काग्नेर्मन्त्रपूतत्वकथनं । युधिष्ठिरेण
युयुत्सुपुरस्कारेण गान्धारीधृतराष्ट्रयो-
रुदकदानपूर्वकं कुन्त्याश्च विधिवच्छास्त्र-
दानं । ततो नारदागमनानन्तरं प्रजा-
पालनेन निजनगरे भ्रात्रादिभिः सह सु-
खविहारः ।

समाप्तं नारदागमनपर्वं ॥ ३ ॥

आश्रमवासिकपर्वं च संपूर्णं ॥ १५ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः । श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ मौसलपर्व ॥ १६ ॥

अत्रावान्तरपर्वणि ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ९ ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

अध्याय. श्लो. अ. श्लोक.

मौसलपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ १ ॥

(१-९) ॥ श्लोकाः ॥ ३०१ ॥

- १ { १-११ } १२ प्रजापालनेन निजनगरे प्रातुभिः सह सुखनिवासिना युधिष्ठिरेण कदाचना शुभमूचकोत्पातदर्शनं । ततः कालान्तरे रामकृष्णयोर्देहत्यागेन स्वलोकगमनस्य सर्वयादवानां परस्परं मुसलप्रहारेण निशेषनिधनस्य च श्रवणं ।
- २ { १२-३१ } २० वैशांपायनेन जनमेजयं प्रति यादवानां मुसलेन निधनप्रकारकथनारंभः । कदाचन विश्वामित्रादि महर्षिषु द्वारका-मागतेषु कैश्चन यादवैः सांबस्यस्त्रीवेषपरिकल्पनेन मुनीन् प्रति गर्भिणीयं किं रूपमपत्यं प्रसविष्यति इति प्रश्नः । ततो रुष्टैर्महर्षिभिः स्वकुलविनाशकमायसं मुसलं प्रसविष्यति इति शापदानं । ततः परेद्युःसावेन मुसले प्रसूते भीमैस्तैराजा-ज्ञया तस्य चूर्णीकरणेन समुद्रे प्रक्षेपणं ।
- ३ २ २४ द्वारकायां नानोत्पातप्रादुर्भावः । तद्दर्शनात् कृष्णेन गान्धारीशापदानानुस्मरणेन तस्य सत्यताचिकीर्षया भट्टैः सर्ववृण्वादीनां तीर्थयात्रोद्घोषणं ।
- ४ ३ ४८ ततः कृष्णाज्ञया सस्त्रीबालवृद्धैः प्रभासक्षेत्रगमनं । तत्र नृत्तगानादि महोत्सवानुभवपूर्वकं मद्यपानं । तत्र सभायां सात्यकिना स्यमन्तकमणिहरणादि मर्मोद्घाटनपूर्वकं कृतवर्मगर्हणं । मणिवृत्तान्तश्रवणं खिन्नसत्यभामामनःप्रसादनाय सात्यकिना स्वज्ञेन कृतवर्मणः शिरश्छेदनं । ततः कृतवर्मसाल्यकिपक्षीयैः

अध्याय. श्लो. अ. श्लोक.

मौसलतृणैः परस्परप्रहारेण परस्परमारणं ।

३५ सर्वयादवेषु निहतेषु बभ्रुदारुकाभ्यां सह बलभद्रमन्वेषमाणेन श्रीकृष्णेन वने वृक्षाश्रितस्य तस्य दर्शनं । ततः श्रीकृष्णेन पाण्डवान् प्रति दारुकप्रेषणं । बलभद्रेण योगात् सर्पशरीरस्त्रीकारेण समुद्रप्रवेशः । श्रीकृष्णेन शरीरत्यागाय योगेन शयनं । व्याधेन मृगबुद्ध्या श्रीकृष्णस्य पादतले सायकेन गाढवेधनं । श्रीकृष्णेन पश्चात्समीपमागतवतः पश्चात्तापेन प्रणमतो व्याधस्य देवैस्त्वर्यं प्रापणं । ततः शरीरत्यागपूर्वकं दिवं गतेन श्रीकृष्णेन देवैः पुष्पवर्षणपूर्वकं स्तुत्या प्रत्युद्गम्यमानेन सतानिजपरधामप्रवेशः ।

- ६ ५ १५ दारुकेण हास्तिनपुरमेत्य पाण्डवेषु सर्वयादवक्षयनिवेदनं । अर्जुनेन द्वारका-मेत्य रुक्मिण्यादिपरिसन्तानपूर्वकं वसुदेवगृहं प्रति गमनं ।
- ७ ६ २७ वसुदेवेन स्वगृहमागतेऽर्जुनेन यादवक्षयनिदाननिवेदनपूर्वकं श्रीकृष्णाय अनुस्मरणेन परिशोचनं । तथा तं प्रति श्रीकृष्णवचननिवेदनेन राज्ञस्त्रीधनादि-समर्पणपूर्वकं स्वेन स्वप्राणलज्जनप्रतिज्ञानं ।
- ८ ७ ७७ अर्जुनेन वसुदेवसमाश्वासनपूर्वकं सकलपौरान् प्रति नातिचिरादेव द्वारकायाः समुद्रेण समाप्लावननिवेदनपूर्वकं सर्वेषामिन्द्रप्रस्थं प्रति प्रयाणसन्नाहचोदना । तथा परेद्युयोगेन शरीरं त्यक्तवतो वसुदे-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

वस्यपत्नीभिःसहसंस्करणपूर्वकराम-
कृष्णशरीरयोर्दाहनं । ततोवज्राजुन-
पुरस्कारेणसकलपौरजनेपुरःपुरःप्रया-
तेसमुद्रेणपश्चाद्भागेपौरजनमुक्ततत्त-
द्भागस्यस्वजलेनसमाक्रमणं । अर्जुने-
नमध्येमार्गचोरापहृतावशिष्टयादवक-
लत्रादिभिःसहस्वदेशमेत्ययुधिष्ठिराज्ञ-
यावज्जलेन्द्रप्रस्थराज्येऽभिषेचनं ।
सात्यकिसुतादीनांतत्रतत्रराज्येऽभि-

अध्याय. शपा.अ. श्लोक.

षेकः । रुक्मिण्यादिभिःकाभिश्चिदग्नि-
प्रवेशनं । सत्यभामादिभिःकाभिश्च-
नतपसेवनगमनं ।

९ ८ ४३ अर्जुनेनव्यासाश्रमेतद्दर्शनं । तस्मि-
न्द्वारकावृत्तान्तनिवेदनं । व्यासेनार्जु-
नंप्रतियुधिष्ठिरादीनामपिस्वर्गगमन-
सूचनं । ततोऽर्जुनेनहास्तिनपुरमे-
त्ययुधिष्ठिरेद्वारकावृत्तान्तादिनिवेदनं ।

समाप्तं मौसलपर्व ॥ १६ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।
श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ महाप्रस्थानिकपर्व ॥ १७ ॥

अत्रावान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥ श्लोकाः ॥ १११ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ३ ॥

श्लोकाः ॥ १११ ॥

१	१	४७	भ्रातृभिर्द्रौपद्या च सह स्वर्गजिगमिषु-
णायुधिष्ठिरेण युयुत्सौराज्यभारनिवेश-
नपूर्वकं परिक्षितो राज्ञेऽभिषेचनं ।
तथा कृच्छ्रात्पौरानुमति संपादनेन वत्स-
लधारणादिपूर्वकं शुनासहृद्वात्प्रस्था-
नं । अर्जुनेन मध्ये मार्गमग्निवचसास-
निपङ्क्त्यगाण्डीवस्य वरुणोद्देशेन समुद्रे-
प्रक्षेपणं ।
२	२	२६	मेरुगिरिं प्रति गच्छन्तं युधिष्ठिरं ज्यैष्ठ्य-
क्रमादनुगच्छत्सुभीमादिपुत्रयोगभ्रंशा-
द्युत्क्रमेण भूमौ निपतत्सुभीमप्रश्नात्तं प्र-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

तियुधिष्ठिरेण तेषां पतने हेतुकथनं । त-
था ततः शुना केवलमनुगम्यमानेन सता-
पुरोगमनं ।

३	३	३८	शुना सह गच्छन्तं युधिष्ठिरं प्रतीन्द्रेण
स्वर्गगमनाय निजरथारोहणचोदना ।
युधिष्ठिरे शुनाविनारथारोहणमरोचय-
मानेयमेन निजस्वरूपप्रकाशनेन तत्प्र-
शंसनं । ततोयमेन्द्रादिभीरथेन स्वर्ग-
प्रापितेन युधिष्ठिरेण तत्र भीमाद्यदर्श-
नादिन्द्रं प्रति भ्रात्रादीन् विना स्वस्य स्व-
र्गेऽप्यनभिरुचिकथनपूर्वकं तत्समीपगम-
नेच्छानिवेदनं । |
|---|---|----|--|

महाप्रस्थानिकपर्व संपूर्ण ॥ १७ ॥

श्रीवेदव्यासायनमः ।
श्रीमन्महाभारतविषयानुक्रमणी ॥

अथ स्वर्गारोहणपर्व ॥ १८ ॥

अत्रावान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥ श्लोकाः ॥ २३२ ॥

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

अवान्तरपर्व ॥ १ ॥ अध्यायाः ॥ ५ ॥

श्लोकाः ॥ २३२ ॥

- १ १ २५ स्वर्गगतेनयुधिष्ठिरेणतत्रमहासमुच्छ्र-
येणशोभमानदुर्योधनदर्शनं । तथा-
तदुत्कर्षासहिष्णुतयातदीयदोषोद्धाट-
नेनतेनसहस्रेनस्वर्गवासानभिरोचन-
निवेदनपूर्वकंनारदंप्रतिस्वस्यभ्रात्रादि-
दिवृक्षानिवेदनं ।
- २ २ ५४ स्वर्गकर्णादिबन्धुजनानपश्यतायुधि-
ष्ठिरेणदेवान्प्रतियत्रकुत्रापिबन्धुजनैः
सहैवस्वस्यनिवासेच्छानिवेदनं । देवै-
र्युधिष्ठिरायबन्धुजनप्रदर्शनंचोदितेन
देवदूतेनतस्यनरकप्रदेशप्रापणं । दुर्द-
र्शनरकदर्शनासहिष्णुतयादूतेनसहप्र-
तिनिवर्तमानेनयुधिष्ठिरेणश्रुतपूर्वक-
ण्ठध्वनिश्रवणं । ततोयुधिष्ठिरपृष्ठैस्तै-
स्तंप्रतिस्वेषांकर्णभीमादित्थकथनं । त-
तस्तेनदूतंप्रतीन्द्रेस्वस्यतत्समीपंप्रत्य-
नागमनचोदना । दूतेनेन्द्रेयुधिष्ठिर-
चिकीर्षितनिवेदनं ।
- ३ ३ ४५ तत्रैवावस्थानपरीक्षयापरितुष्टेषुयमे-

अध्याय. श्लो.अ. श्लोक.

- न्द्रादिषुयुधिष्ठिरसमीपमुपगतेषुतदृष्ट-
पूर्वनरकादीनांक्षणेनान्तर्धानं । धर्मे-
णयुधिष्ठिरंप्रतिसप्रशंसनंतदृष्टनरक-
स्यपरीक्षणयेन्द्रमायासृष्टत्वकथनं ।
ततोयुधिष्ठिरेणगङ्गायामवगाहनान्मा-
नुषशरीरपरित्यागपूर्वकंदिव्यशरीरप-
रिग्रहणेनमहर्ष्यादिभिःस्तूयमानेनस-
तादेवैस्सहभ्रात्राद्यधिष्ठितदिव्यस्थान-
गमनं ।
- २२ युधिष्ठिरेणस्वर्गेनिवसतांश्रीकृष्णकर्णा-
दीनांदर्शनं । इन्द्रेणयुधिष्ठिरायद्रौप-
देयादीनांतत्तत्स्थानगतानांपृथक्पृथ-
क्प्रदर्शनं ।
- ८६ वैशंपायनेनजनमेजयंप्रतिभीष्मद्रोणा-
दीनांस्वस्वसुकृतफलत्वेनस्वर्गभोगान-
न्तरंस्वैःस्वैरंशिभिस्सहैक्यप्राप्तिकथनं ।
जनमेजयेनयज्ञान्तेसवहुमानमास्ती-
कादिप्रेषणपूर्वकंतक्षशिलातोहास्तिन-
पुरमेत्यप्रजापालनपूर्वकंसुखेननिवा-
सः । सौतिनाशौनकादीन्प्रतिजनमे-
जयायवैशंपायनोक्तभारतकथाकथन-
समापनपूर्वकंभारतमहिमप्रशंसनम् ।

स्वर्गारोहणपर्व संपूर्ण ॥ १८ ॥

श्रीमन्महाभारतं संपूर्णम् ॥

AN
ALPHABETICAL INDEX
OF
SRIMAN MAHĀBHĀRATAM.

COMPILED AND PUBLISHED

BY

T. R. Krishnacharya,

Proprietor, Madhya Vilās Book Depot, Kumbakonam.

*Printed by R. Y. Shedge for the proprietor,
at the "Nirnaya-sagar" Press, 23, Kolbhat Lane*

1914.

(Registered according to the Act XXV of 1867.)

[All rights reserved by the publisher.]

वर्णानुक्रमणी

दाक्षिणात्यकोशानुसारेण मुद्रापितस्य

श्रीमन्महाभारतस्य ।

इदं पुस्तकं

कुम्भघोणस्थेन श्रीमन्मध्वविलासपुस्तकालयाधिपतिना

टी. आर्. कृष्णाचार्येण

विरच्य

मुंबापुर्यां

तुकाराम जावजी इत्येतेषां निर्णयसागरमुद्रणयन्त्रे मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शके १८३५ प्रमादिनामसंवत्सरे ।

इदं पुस्तकं १८६७ संख्याकरानियमस्य २५ संख्याकविभागानुसारतो लेखारूढं
कृत्वाऽस्य सर्वेऽधिकाराः प्रसिद्धिकर्त्रा स्वाधीना रक्षिताः ।

श्रीः वर्णानुक्रमण्या व्यवस्था ।

अनेकवारं महाभारतं पठितवतामपि विदुषां न्तरादिनिर्देशश्चात्र कृतः ।
रत्नाकरवदतिविपुले ग्रन्थे काः कथाः कुत्र वर्तन्ते, मुख्यपदानि स्थूलाक्षरैर्मुद्रितानि । कचित्तेषां वि-
कस्य केन कीदृशः सवन्धः, केनकेन कानिकानि वरणमपि साधारणाक्षरैः कृतं । तदनन्तरं तेषां पर्वनाम-
कर्माणि कृतानि, इत्यादयो विषयाः झटिति ज्ञातुं प्रदर्शनार्थं प्रायः पर्वनाम्नां आद्याक्षराणि स्थूलाक्षरै-
न सुशकं । तदर्थं इयं विपुला वर्णानुक्रमणी कृत्वा मुद्रितानि । ततः स्थूलाक्षरैरध्यायसङ्ख्या, साधारणाङ्कैः
मुद्रिता । मुख्यानां कथानां आवश्यकस्थले पुराणा- श्लोकसङ्ख्या च मुद्रिता ।

तत्र पर्वणां संकेताः ।

आ० आदिपर्व ॥ १ ॥	द्रो० द्रोणपर्व ॥ ७ ॥	अनु० अनुशासनिकपर्व ॥ १३
स० सभापर्व ॥ २ ॥	क० कर्णपर्व ॥ ८ ॥	अश्व० आश्वमेधिकपर्व ॥ १४ ॥
व० वनपर्व ॥ ३ ॥	श० शल्यपर्व ॥ ९ ॥	मौ० मौसलपर्व ॥ १५ ॥
वि० विराटपर्व ॥ ४ ॥	सौ० सौप्तिकपर्व ॥ १० ॥	आश्र० आश्रमवासिकपर्व ॥ १६
उ० उद्योगपर्व ॥ ५ ॥	स्त्री० स्त्रीपर्व ॥ ११ ॥	महा० महाप्रस्थानिकपर्व ॥ १७
भी० भीष्मपर्व ॥ ६ ॥	शां० शान्तिपर्व ॥ १२ ॥	स्व० स्वर्गारोहणपर्व ॥ १८ ॥

अध्यायश्लोकसंख्ययोर्मध्ये एका ऊर्ध्वा रेखा द- पञ्चविंशादित्रिंशश्लोकपर्यन्ताः इति । नामवाचकेतर-
त्तास्ति । द्वयोः अध्यायसंख्ययोर्वा श्लोकसंख्ययोर्वा पदानां आदौ + एवं संकेतः कृतः । यथा + वै-
मध्ये या तिरश्चीना रेखा दत्तास्ति सा एतदारभ्यैतत्पर्य- वाहिकपर्व । अनेकश आगतानां समानाकाराणां
न्तमित्यस्य ज्ञापिका । तद्यथा आ० ४ । २५ आ- पदानामादौ १ । २ । ३ इत्यादि संकेतः कृतः । इत-
दिपर्वणि चतुर्थेऽध्याये पञ्चविंशः श्लोकः ॥ आ० ४- रपुराणस्थानां विषयाणां [.....] एवं संकेतः ।
१० ॥ आदिपर्वणि चतुर्थादिदशमाध्यायपर्यन्ताः । पाठभेदस्थले तु (.....) एवं ॥ सू० वं० सूर्य-
आ० ४ । २५-३० ॥ आदिपर्वणि चतुर्थाध्याये वंश्यः । सो० वं० सोमवंश्यः । इत्यर्थः ।

इतरपुराणानां संकेताः ।

भा० श्रीमद्भागवतं ।	वायु० वायुपुराणं ।	लिंग० लिंगपुराणं ।
हरि० हरिवंशः ।	रा० वाल्मीकिरामायणं	मार्कण्डे० मार्कण्डेयपुराणं
विष्णु० विष्णुपुराणं ।	ब्रह्म० ब्रह्मपुराणं ।	बृहन्नार० बृहन्नारदीयं ।
मत्स्य० मत्स्यपुराणं ।	पद्म० पद्मपुराणं ।	गरुडपु० गरुडपुराणं ।
कूर्म० कूर्मपुराणं ।	शिव० शिवपुराणं ।	देवीभा० देवीभागवतं ।
वरा० वराहपुराणं ।	० ब्रह्मवैवर्तपुराणं	
वाम० वामनपुराणं ।	स्कांद० स्कांदपुराणं ।	

श्रीः
महाभारतवर्णानुक्रमणिकायाः शुद्धिपत्रम् ।

पृष्ठं भागः पङ्क्तिः अशुद्धं	शुद्धं	पृष्ठं भागः पङ्क्तिः अशुद्धं	शुद्धं
१ २ ५ मौ० ५ ।	मौ० ५ ।	६५ २ २१ शुक्रकृषे	शुक्रकृषे
३ २ ३४ ३१	३१ ॥	६९ १ २८ १५५ ॥	५५ ॥
७ १ ३२ आ ६७ ।	आ० ६७ ।	७१ २ १६ Azamharh	Azamgarh
८ २ १ अनुल्हा	अनुल्हा	७२ १ १३ क०	क०
११ १ ५ स्वस्याः	स्वस्य	७६ २ २० २०-५४ ॥	२०-५५ ॥
„ २ ८ Gudh,	Oudh,	७८ १ ३३ तत्स्तुति	तत्स्तुति
१६ २ ३२ ६८ ॥	६८ ॥	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> दुर्गाणिषट् । शां० ८६ । ५ ॥ </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 2em; margin: 0 10px;">}</div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> इदं तस्मिन्नेव पृष्ठे द्वितीय- भागे चतुर्थ- पङ्क्तौ लेख्यं । </div>	
२१ २ १५ and	and		
२८ २ १७ ९ ।	९ ॥		
३२ १ ४ th	the		
३२ २ २८ ६७ ॥	६८ ॥	८० २ २१ दुश्शासन ।	दुश्शासनः ।
३३ १ ३३ ६७ ।	६७ ।	८१ २ २३ ६७ ।	६८ ।
३५ २ ९ स्वायंभव	स्वायंभुव	८३ २ १३ अनु०	३३ ॥ अनु०
३६ २ ९ ३८-	३०८-	९६ २ १८ नलकूबरः	नलकूबरः
३९ २ ११ २५२ ।	२५२ ॥	„ „ २६ ९७ ।	९७ ॥
४० १ १५ पश्चिमस्यां	पश्चिमायां	९७ १ ३ गतेन्द्र	गते इन्द्र
४१ १ २२ ७० ॥	७ ॥	९८ १ ३ तस्या कम्प	तस्याकम्प
४६ १ २७ ११५ ।	१२५ ।	९९ २ १८ कश्चित्पश्च	कश्चित्पश्च
४६ २ १५ दर्शनस्तुतात्	दर्शनस्तुतात्	„ „ २२ ८१ ।	८१ ॥
४७ १ २८ २६० ।	२०६ ।	„ „ २४ निष्ठानकः ।	इयं पङ्क्तिः नी-
५० २ ३४ ७७ ॥	७० ॥		तिकथनं इ-
५२ १ २१ १७१ ।	१७१ । २० ॥		त्यस्मात्पूर्वं
५३ १ ६ क्षेमङ्कर	क्षेमङ्करः ।		लेख्या ।
५४ २ २८ ६९ ।	आ० ६९ ।	१०० २ १० १८८ ।	१८८ ॥
„ „ ३० २८ ।	८२ ।	१०२ १ २८ बृहद्बुध	बृहद्बुध
५५ १ २६ अध्यापना	अपध्याना	१०३ १ २३ अनु० १७ ।	अनु० ७ ।
६० १ २२ अ० ७ ।	अनु० ७ ।	„ २ २ भागिनेयः	भागिनेयः ।
„ २ ३२ चन्द्रकेतुः ।	२ चन्द्र- केतुः ।	१०६ १ ३ ८ ॥	८ ॥
		११७ २ २३ वि०	व०

पृष्ठं	भागः	पङ्क्तिः	अशुद्धं	शुद्धं	पृष्ठं	भागः	पङ्क्तिः	अशुद्धं	शुद्धं
११८	२	१५	१४। १५॥	१४—१५॥	१४५	१	२०	२०३।	२३०।
"	"	२९	अनु० ६०।	इत्यनन्तरं	१४८	१	३४	शां० ३८—	शां० ३०८—
		२९॥	अश्व० १०७।		१५२	२	२	१३। ३१॥	१३॥ ३। १॥
			२॥ इति		१५३	२	२	रा ३।	रा० ३।
			योज्यं		१५५	२	६	१३०१	१३१
११९	१	१२	अश्व०	इत्यस्य उद्वापः	१६८	२	२८	१६८।	आ० १६८।
			१०७। २॥	कर्तव्यः।	१७१	२	११	आ० ८।	आ० ८॥
"	"	२४	९४। ९६॥	९४—९६॥	१७२	१	३०	निषाधा	निषादा
"	"	३४	२२३।	२३३।	१७६	२	२४	तीर्थं।	तीर्थं
१२०	२	१४	सुन्दा	सुनन्दा	१७७	१	१९	विदर्भराजं—	विदर्भराज—
			“तस्य पुत्रः	“भानुमान्।	१८०	२	३३	८।	८।
			शक्रदेवः	कालिङ्गः। भी-	१८१	१	२१	सम्मोहन।	सम्मोहनं।
१२१	२	५	भी० ५४।	मेन हतः। भी०	१८२	२	२०	२ सहदेवः।	२ सहदेवः।
			२४” इत्ये-	५४। ३९।”	१८४	१	११	२ सारसः।	सारसः।
			तत्	इत्यस्यानन्तरं	१८५	१	३३	१ सिन्धु-	सिन्धुद्वीपः।
				लेख्यं।				द्वीपः।	
१२४	१	५	प्रत्युक्त	प्रयुक्त	१८८	१	२१	५०॥ २३२।	५०—२३२।
१३२	२	११	मूषककथा।	मूषककथा।	"	"	२७	५०॥ २३२।	५०—२३२।
१३६	२	१५	तद्धर्माः।	तद्धर्माः।	१८९	२	१७	स्त्र० ४।	स्त्र० ४।
१४१	२	१	राक्षसीनां।	राक्षसीनां	१९२	१	६	तत्पुत्रः परा-	तत्पुत्रोऽपरा-
			गर्भे	गर्भे				चीनः।	चीनः।
१४३	१	६	विष्णु० ५।	विष्णु० ५	"	२	१६	आ २२१।	आ० २२१।
			८॥	२८॥	"	"	१७	आ ६६।	आ० ६६।

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

श्रीमन्महाभारतस्थानां मुख्यनाम्नां मुख्यविषयाणां च वर्णानुक्रमणिका ॥

अंशः]

अ.

[अगस्त्यः

अंशः । कश्यपस्य पुत्रः । तन्माता अदितिः । द्वा-
दशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

+ अंशावतरणपर्व । आ० ५९—६५ ॥

१ अंशुमान् । क्षत्रियः । सू० वं० असमञ्जसपुत्रः ।
सगरस्य पौत्रः । व० १०७ । ८ ॥

२ अंशुमान् । क्षत्रियः । द्रौपदीस्वयंवराथमागतः ।
आ० २०१ । ११ ॥

३ अंशुमान् । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयो भोजः ।
द्रोणाचार्येण हतः । क० ३ । १४ ॥ पूर्वोक्तो-
प्ययमेवेति भाति ।

अकम्पनः । (अनुकम्पकः) । क्षत्रियः । सङ्ग्रामे
मृतं हरिनामानं पुत्रमुद्दिश्य विषीदन्तं यं प्रति
नारदेन मृत्युसृष्टिकथा कथिता । द्रो० ५२ ।
२१ ॥ शां० २६२ । ७ ॥

अकर्करः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

+ अकालमृत्युत्पत्तिः । अनायुष्यकरशब्दं
पश्यत ।

+ अकीर्तेर्नरकप्रापकत्वं । व० २०२ ॥

अकूपारः । इन्द्रद्युम्नसरस्थः कूर्मः । यः इन्द्रद्युम्नस्य
लुप्तां कीर्तिं भूमौ प्रथयांचकार । व० २०२ । ८ ॥

अकृतव्रणः । ब्रह्मर्षिः । परशुरामस्य सखा ।
तत्समीपे युधिष्ठिरस्य गमनं । व० ११६ । ३ ॥
तत्समीपे अम्बाया गमनं । उ० १७६ । ३५ ॥

अक्रूरः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषवंशान्तर्गतसात्व-
तवंशीयस्य श्वफल्कस्य पुत्रः । तन्माता गान्दिनी ।
तद्भार्या आहुकपुत्री सुतनुः । द्रौपदीस्वयंवराथं

तस्य गमनं । आ० २०१ । १८ ॥ युधिष्ठिर-
सभायां तस्य गमनं । स० ४ । ३६ ॥ १४ ।

३४ ॥ युधिष्ठिरसमीपे उपप्लाव्यं प्रति गमनं ।
वि० ७८ । ६ ॥ [भा० ९ । २४ ॥]

तस्य बभ्रुरिति नामान्तरं । मौ० ५ । १ ॥

[तस्य प्रस्थापनं श्रीकृष्णं प्रति कंसेन । भा० १० ।
३६ ॥ हरि० २ । २२ ॥]

[तेन यासुनहदे श्रीकृष्णदर्शनं । भा० १० । ३९ ॥
हरि० २ । २६ ॥]

अक्रोधनः । क्षत्रियः । सो० वं० अयुतानायिपुत्रः ।
तन्माता भासा । तद्भार्या कण्डूः । तत्पुत्रो देवा-
तिथिः । आ० ६३ । २१ ॥

अक्षद्युतं । युधिष्ठिरस्य । स० ८५ ॥ नलस्य ।
व० ५६ ॥ विराट्स्य । वि० ७० ॥

अक्षहृदयं । द्यूतशास्त्रं । तत्प्राप्तिः ऋतुपर्णान्न-
लस्य । व० ७० । २९ ॥ बृहदश्वद्युधिष्ठिरस्य ।
व० ७७ । ४९ ॥

अक्षमाला । वसिष्ठपत्न्यरुन्धती । उ० ११७ । ११ ॥

+ अक्षयपात्रप्राप्तिः । सूर्याद्युधिष्ठिरस्य । व०
३ । ५२ ॥

अक्षीणः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५० ॥

+ अक्षौहिण्यादिपरिमाणं । आ० २ । १७ ॥

[अगस्त्यः । ब्रह्मर्षिः । पुलस्त्यपुत्रः । तन्माता
कर्दमप्रजापतिसुता हविर्मुक् । भा० ४ । १ ॥
अयं स्वायंभुवमन्वन्तरीयः ।]

अगस्त्यः । मित्रावरुणयोः पुत्रः । स० ११ ।

२२ ॥ शां० २०७ । ३१ ॥

[सः उर्वशीदर्शनक्षुभितात् कुम्भेपतितात् मित्रावरुण-
वीर्याज्जातः । भा० ६ । १८ ॥ मत्स्य० ६१ ॥
२०१ ॥ पद्म० ५ । २२ ॥] अयं वैवस्वतम-
न्वन्तरीयः ।

तस्य विदर्भराजपुत्र्या लोपामुद्रया विवाहः । व०
९५ ॥

तस्य दृढस्यु(दृढस्य) नामकपुत्रोत्पत्तिः । व० ९७ ।
३१ ॥ दृढस्योः इध्मवाहइति नामान्तरं । व०
९७ । ३३ ॥

तेन गर्ते लम्बमानानां स्वपितृणां दर्शनं । व० ९४ ।
१४ ॥

तस्य शिष्यः अग्निवेश्यः । आ० १५१ । १० ॥

तस्य चरित्रं । व० ९४-९७ ॥ १०२-१०४ ॥
[रा० ३ । ११ ॥ स्कान्द० वैष्णवखं०
पूर्वार्ध० ४-५ ॥]

तेन समुद्रजलपानं । व० ९९ । २ ॥ १०२-
१०४ ॥ शां० २०८ । १६ ॥

तेन स्वपीतसमुद्रजलजीर्णीकरणं । व० १०४ ।
१७ ॥

तस्य धनार्जनार्थं श्रुतर्वणः ब्रह्मध्वस्य त्रसदस्योश्च
समीपगमनं । व० ९६ ॥

तस्य धनार्जनार्थं वातापील्वलसमीपगमनं । व०
९६ । २० ॥

तेन मेघमांसरूपेण खोदरं प्रविष्टस्य वातापेर्नाशनं ।
व० ९७ । ९ ॥

तेन इल्वलभस्मीकरणं । व० ९७ । २३ ॥

तेन यक्षेभ्यः शापदानं । व० १६३ । ३९ ॥

तेन नहुषाय सर्पो भवेति शापदानं । व० १८१ ।
१४ ॥ उ० १७ ॥

तज्जटान्तर्गतेन भृगुमहर्षिणा नहुषाय शापदानं ।
अनु० १५७ । २२ ॥ [स्कान्द० केदारखं०
१५ ॥]

तस्य नहुषमिन्द्रपदाच्यावयितुं भृगुमहर्षिणा संवादः ।

अनु० १५६ । १६ ॥

तेन नहुषस्य शिविकावहनं । उ० १५ ॥ अनु०
१५७ । १९ ॥

तेन देवापकारकारिणां दैत्यानां भस्मीकरणं । अनु०
२६० । १४ ॥

तेनानीतस्य पुष्करस्येन्द्रेणापहारः । अनु० १४३ ।
८ ॥

तेन यज्ञकरणं तदर्थं सृगयाकरणं च । अश्व० ९४ ॥

तेन सूर्यगतिं निरुन्धानस्य विन्ध्याद्रेः कुण्ठनं । व०
१०३ ॥ [रा० ३ । ११ ॥ देवीभा० १० ।
३-७ ॥ स्कान्द० काशीखं० पूर्वा० ४-५ ॥]

अगस्त्यतीर्थं । दक्षिणसमुद्रसमीपस्थं नारीतीर्थे-
ष्वन्यतमं तीर्थं । तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं ।
आ० २३६ । ३ ॥

अगस्त्यपर्वतः । कालञ्जरपर्वतस्योपपर्वतः । व०
८५ । २१ ॥

अगस्त्यवटः । हिमवत्पार्श्वस्थं पुण्यक्षेत्रं । आ०
२३५ । २ ॥

अगस्त्याश्रमः । पञ्चवटीसमीपस्थं पुण्यक्षेत्रं ।
तत्र लोमशेन सह युधिष्ठिरस्य गमनं । व०
९४ । १ ॥ Agastipuri twenty-four
miles to the south-east of Nāsik, now
called Agastipuri.

+ अगुणेष्वपि गुणग्रहणं । आ० ९९ ।
१५-२० ॥

अग्निः । पञ्चभूतेष्वन्यतमं तेजोरूपं भूतं तदभि-
मानिदेवता च । भगवतो मुखादुत्पन्नः । अश्व०
१११ । ११ ॥

तस्य अन्न उत्पत्तिः । उ० १५ । ३७ ॥ उ० ३८ ।
१३ ॥

तदुत्पत्तिः प्रजापतिकोपात् । शां० २६२ । १६ ॥

तद्धार्या दक्षप्रजापतिपुत्री स्वाहा । तत्पुत्रः स्कन्दः ।
व० २३१ । ३ ॥

तस्यान्या भार्या सुदर्शना । इक्ष्वाकुवंश्यस्य दुर्योधनस्य
 पुत्री । तत्पुत्रः सुदर्शनः । अनु० २ । २१ ॥
 तेन सप्तर्षिपत्नीकामनं । व० २२६ । ३० ॥
 तद्रूपवर्णनं । आ० २४८ । ४३ ॥
 तद्रूपनिरूपणं । भी० ५ । ६ ॥ शां० २६१ ।
 ५ ॥
 तन्महिमानुवर्णनं । श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति ।
 अश्व० १०८ । १३ ॥
 तन्महिमानुवर्णनं स्वयमेवाग्निना । आ० ७ । ६ ॥
 तत्स्तुतिः । मन्दपालकृता । आ० २५५ । २३ ॥
 तत्स्तुतिः । जरितार्यादिकृता । आ० २५८ । ७ ॥
 तत्स्तुतिः । माहिष्मतीनगरे सहदेवकृता । स०
 ३२ । ४३ ॥
 तत्स्तुतिः । बृहस्पतिकृता । उ० १६ । १ ॥
 तेन खाण्डववनदाहः । आ० २५०-२६० ॥
 तेन खाण्डवदाहः पञ्चदशदिनानि । आ० २५४ ।
 ४६ ॥ एकविंशतिदिनानि । आ० २६० ।
 १५ ॥
 तस्मादर्जुनस्य कपिध्वजरथस्य गाण्डीवधनुषः अक्षय्य-
 तृणीरयोश्च प्राप्तिः । आ० २५१ । ९ ॥
 तस्माच्छ्रीकृष्णस्य चक्रायुधप्राप्तिः । आ० २५१ ।
 २३ ॥
 तेन समुद्रे प्रवेशः । व० २२४ । ७ ॥ शां०
 ४८ । १६ ॥
 तद्वंशकथनं । व० २२०-२२४ ॥ [वायु० २९ ॥
 मत्स्य० ५१ ॥]
 तेन ब्रह्महत्याभिया पलायितस्येन्द्रस्यान्वेषणं । उ०
 १५ । ३१ ॥
 तस्मै भृगुणा सर्वभक्षकत्वशापदानं । आ० ६ ।
 १४ ॥ शां० ४८ । १७ ॥
 तेन इन्द्रकृतब्रह्महत्यायाश्चतुर्थीशग्रहणं । शां०
 २८८ । ३१ ॥
 तेन रामं प्रति सीताया निर्दुष्टत्वकथनं । व०
 २९२ । २८ ॥

तेन गोब्राह्मणाग्नीनां पदाऽस्पृश्यत्वरूपधर्मरहस्यकथनं ।
 अनु० १८९ । २७ ॥
 तस्य इन्द्रेण ब्राह्मणमहिमविषये संवादः । अनु० १४ ॥
 तद्वक्त्रत्वं शृगालस्य । व० २२६ । १८ ॥
 अग्निकुण्डं । नरकविशेषः । अनु० २३० ।
 ११ ॥
 अग्नितीर्थं । यमुनानद्या दक्षिणतो विद्यमानं तीर्थं ।
 व० ८१ । १३८ ॥ शां० ४८ । १९ ॥
 अग्निधारा । गौतमवनसमीपस्था नदी । व० ८२ ।
 १४६ ॥
 अग्निमान् । प्रायश्चित्ताग्निविशेषः । व० २२३ ।
 ३१ ॥
 अग्निवेद्यः । ब्रह्मर्षिः । द्रोणाचार्यस्य द्रुपदस्य च
 अस्त्रविद्यागुरुः । आ० १४० । ४१ ॥
 सः द्रोणाचार्यस्य पितृव्यः भरद्वाजस्यानुजः । आ०
 १४० । ४२ ॥
 सः अगस्त्यस्य शिष्यः । आ० १५१ । १० ॥
 अग्निष्वात्ताः । पितृगणेष्वन्यतमो गणः । स०
 ८ । ३० ॥
 [ते कश्यपस्य पुत्राः । मत्स्य० १४-१५ ॥ हरि०
 १ । १८ ॥]
 अग्नीषोमौ । अग्निवंशोद्भवौ । अग्निः सोमश्च ।
 स० ७ । २१ ॥ व० २२३ । १५ ॥
 तयोरेकयोनित्वं । शां० ३५१ ॥
 अग्रणीः । अग्निविशेषः । व० २२३ । २२ ॥
 + अग्रपूजा । श्रीकृष्णस्य । स० ३९ । ४८ ॥
 अग्रयात्री । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । आ० १३१ । ११ ॥
 १ अङ्गः । दुर्योधनपक्षीयो म्लेच्छराजः । भीमसेनेन
 हतः । द्रो० २६ । १४-१७ ॥ तत्पुत्रस्य
 वधो नकुलेन । क० ६० । १५-१८ ॥
 २ अङ्गः । क्षत्रियः । षोडशराजकीयान्तर्भूतं तच्चरित्रं
 नारदेन सृजयाय कथितं । द्रो० ५७ ॥ शां०
 २८ । ३१ अस्य बृहद्रथ इति पौरव इति च

नामान्तरे । सः मान्धात्रा पराजितः । शां०
२८ । ८८ ॥

३ अङ्कः । क्षत्रियः । सो० वं० अनुवंशोत्पन्नस्य बलि-
नामकस्य राज्ञो भार्यायां सुदेष्णायां दीर्घतमसङ्ग-
वेर्जातः पुत्रः । तद्भ्रातरो वङ्गः कलिङ्गः पुण्ड्रः
सुहृश्च । आ० ११३ । ५३ ॥

१ अङ्गदः । वालिपुत्रो वानरः । तन्माता तारा ।
व० २८५ । ७ ॥

२ अङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
तस्योत्तमौजसा युद्धं । द्रो० २५ । ३९ ॥

अङ्गमलजाः । देशः । भी० ९ । ५० ॥

अङ्गाः । अङ्गराजेन निर्मितो देशः । गङ्गासरय्वो-
र्मध्ये विद्यमानः । आ० ११३ । ५४ ॥ भी०
९ । ४६ ॥ The country of Bhagalpur.

तस्य राजधानी चम्पापुरी । व० ८३ । १४ ॥
११४ । १५ ॥

तत्र रोमपादे राजनि अनावृष्टिप्रादुर्भावः । व०
१११ । २१ ॥ [रा० १ । ९ ॥]

तस्य निन्दा शल्येन । क० ३८ । ३८ ॥

तत्र ऋश्यशृङ्गागमनेन वृष्टिप्रादुर्भावः । व० ११४ ।
१० ॥ [रा० १ । १० ॥]

तस्मिन् राज्ञे दुर्योधनेन कर्णस्य पट्टाभिषेकः । आ०
१४६ । ३८ ॥

अङ्गारः । मान्धात्रा पराजितः कश्चन क्षत्रियः ।
शां० २८ । ८८ ॥

१ अङ्गारकः । नवग्रहेष्वन्यतमः । स० ११ ।
२९ ॥

२ अङ्गारकः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व०
२६६ । ११ ॥

अङ्गारपर्णः । (अङ्गारवर्णः) प्रथमं चित्ररथ-
शब्दं पश्यत ।

अङ्गिराः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ०
६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ११ । १९ ॥

तस्य रुद्रयज्ञाद्यौ पतितात् ब्रह्मणो रेतस उत्पत्तिः ।
अनु० १३२ । २० ॥ [मत्स्य० १९५]

तस्य भार्या वसुदा । (सुभा) । व० २२१ । १ ॥
तस्या एव शिवेति च नामेति भाति । व०
२२७ । १ ॥

तत्पुत्राः बृहत्कीर्तिः बृहज्ज्योतिः बृहद्ब्रह्मा बृहन्मनाः
बृहन्मन्त्रः बृहद्वासः बृहस्पतिः इति सप्त । व०
२२१ । २ ॥ अत्र बृहत्कीर्त्यादीनि षडपि
पदानि बृहस्पतेर्विशेषणानीति नीलकण्ठाचार्यः ।
तत्पुत्राः बृहस्पतिः उच्यते संवर्त इति त्रयः ।
आ० ६७ । ५ ॥

तत्पुत्राः बृहस्पतिः उच्यते वयस्यः (पयस्यः)
शान्तिः घोरः विरूपः संवर्तः सुधन्वा इत्यष्टौ ।
अनु० १३२ । ४२ ॥

तत्पुत्र्यः मानुमती रागा (राका) सिनीवाली एका-
नेका (कुहूः) अर्चिष्मती (हविष्मती) महि-
ष्मती महामती इति सप्त । व० २२१ । ३ ॥

[तत्पत्नी कर्दमप्रजापतिपुत्री श्रद्धा । तत्पुत्रौ उच्यते
बृहस्पतिश्च । तद्बृहत्तरः सिनीवाली कुहूः राका
अनुमतिश्च । भा० ४ । १ ॥]

[तत्पत्न्यौ द्वे । स्वधा सती च । स्वधापुत्राः पितरः ।
सतीपुत्रोथर्वाङ्गिराः । भा० ६ । ६ ॥]

[तत्पत्न्यौ द्वे दक्षपुत्र्यौ । हरि० १ । ३]

तेनाग्नीभूय प्रज्वलनं । व० २२० । ८ ॥

तस्य गौतमेन सह नानातीर्थमाहात्म्ये संवादः ।
अनु० ६४ ॥

तेन दीपदानप्रशंसनं । अनु० १९० । ८ ॥

तेन पुष्करास्तैन्ये शपथः । अनु० १४३ । २० ॥

अत्रेदं बोध्यं । अङ्गिरसो द्विवारं जन्म । प्रथमं स्वा-
यम्भुवमन्वन्तरे ब्रह्मणो मानसपुत्रत्वेन । द्वितीयं
वैवस्वतमन्वन्तरे वरुणयज्ञे । एवमनेकेषां देवानां
ऋषीणां च बहुवारं जन्म बोध्यं ।

अङ्गिरसावरः । द्रोणाचार्यः । आ० १४२ ।
८१ ॥

अचलः । गान्धारराजस्य शकुनेर्भाता । एकरथः ।
उ० १६८ । १ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो०
३० । २-१२ ॥ तद्भातरो द्वादश । शकुनि-
शब्दं पश्यत ।

अच्छोदं । काश्मीरदेशे विद्यमानं सिद्धाश्रमस-
मीपस्थं सरः । आ० ६४ । ९४ ॥ In Kash-
mir near Marttanda.

अच्छोदा । बर्हिषदनाम्नां पितृणां कन्या । याऽन्य-
जन्मनि सत्यवती जाता । आ० ६४ । ९४ ॥
[मत्स्य० १४ ॥]

[सा अग्निष्वात्तनाम्नां पितृणां कन्या । हरि० १ ।
१८ ॥]

अच्युतः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । शां०
३५२ । १६ ॥

१ अजः । सू० वं० । इक्ष्वाकुवंश्यः क्षत्रियः ।
दशरथस्य पिता । व० २७५ । ६ ॥

२ अजः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । उ० १७१ ।
१२ ॥

+ अजगरः । बृहद्दीर्घशरीरो वन्यः सर्पः ।

तेन भीमसेनस्य ग्रहणं । व० १८० । २७ ॥

तेन दमयन्त्या ग्रहणं । व० ६० । २१ ॥

[तेन नन्दस्य ग्रहणं । भा० १० । ३४ ॥]

तेन युधिष्ठिरं प्रति प्रश्नकरणं युधिष्ठिरेण तदुत्तरदानं
च । व० १८२ ॥

१ अजमीढः । क्षत्रियः । सो० वं० भुमन्युपुत्रस्य
सुहोत्रस्य पुत्रः । तन्माता ऐक्ष्वाकी । तद्भातरौ
सुमीढः पुरुमीढश्च । तद्भार्यास्तिस्रः । प्रथमा
धूमिनी तत्पुत्रः ऋक्षः । द्वितीया नीली तत्पुत्रौ
दुष्यन्तः परमेष्ठी च । तृतीया केशिनी तत्पुत्रो
जहुः यो गङ्गापिबत् । आ० १०१ । १८ ॥

२ अजमीढः । क्षत्रियः । सो० वं० विकुञ्जनपुत्रः ।
तन्माता सुन्दरा । तस्य भार्याः पञ्च कैकयी
नागा गान्धारी विमला ऋक्षा चेति । तासु
ऋक्षापुत्रः संवरणः । आ० ६३ । ३८ ॥

अजातशत्रुः । युधिष्ठिरः । भी० ८५ । १९ ॥
अजैकपात् । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ०
६७ । २ ॥

+ अज्ञानं । तन्निन्दा । शां० १५७ ॥

तन्निमित्तकानर्थप्राप्तिः । शां० ३०९ ॥

अञ्जनः । दिग्गजः । उ० ९९ । ८ ॥

अञ्जनपर्वा । घटोत्कचपुत्रो राक्षसः । उ० १९४ ।
२० ॥ अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । ८९ ॥

अञ्जनाभः । पर्वतः । अनु० २७१ । ३२ ॥

अटवीशिखराः । कलिङ्गदेशस्य दक्षिणतो विद्य-
मानो देशः । भी० ९ । ४८ ॥

अठिदाः । देशः । भी० ९ । ६४ ॥

अणीमाण्डव्यः । ब्रह्मर्षिः । स० ४ । १८ ॥

तन्नामप्राप्तिकारणं । आ० ६४ । १३४ ॥

तस्य शूलरोपणादिकथा । आ० ११६-११७ ॥
[पद्म० ५ । ४८ ॥ मार्कण्डेयपु० १६ । स्कान्द०
आवन्त्यखण्डान्तर्गतरेवाखं० १७०-१७२ ॥
नागरखं० १३६-१३८ ॥]

तेन यमाय शापदानं । आ० ११७ । १७ ॥

आश्र० ३० । १२ ॥

तस्य जनकेन सह तृष्णात्यागस्य सुखसाधनताविषये
संवादः । शां० २८२ ॥

तेन रुद्रमाहात्म्यकथनं । अनु० ४९ । ४६ ॥

[शूले आरोपितेन तेन रात्रौ वेश्यागृहं गमयितुं भार्य-
योदाय मार्गे अवशात्स्वचालकाय कसैचन ब्रा-
ह्मणाय सूर्योदयात्पाक् मरिष्यसीति शापदानं ।
गरुडपु० १४२ ॥ मार्कण्डेय० १६ ॥]

+ अतिथिः । तस्य लक्षणं । अश्व० १०१ ।

५७ ॥ तत्पूजनं । उ० ३६ । ३४ ॥ उ०

३८ । १ ॥ शां० १४५ । २१ ॥ तत्पूजने

दृष्टान्ततया कपोतव्याधोपाख्यानं । शां०
१४३-१४८ ॥

तत्पूजनाभावे दोषः । शां० १८९ । १२ ॥

अतिबाहुः । अप्सराः । अरिष्टायाः पुत्री । आ०
६६ । ५१ ॥

अतिभीमः । यज्ञमुद्सु पञ्चदशदेवेष्वन्यतमोऽग्नि-
विशेषः । व० २२२ । ११ ॥

अतिरथः । क्षत्रियः । सो० वं० मतिनारपुत्रः ।
आ० ८८ । १३ ॥ विशेषं मतिनारशब्दे
पश्यत ।

अत्रिः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ०
६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ११ ।
१९ ॥ [मत्स्य० १४४ ॥]

तत्पुत्रा बहवो महर्षयः । आ० ६७ । ६ ॥
[तत्पत्नी कर्दमपुत्र्यनुसूया । तत्पुत्राः दत्तात्रेयः दुर्वासाः
चन्द्रः इति त्रयः । भा० ४ । १ ॥]

[तस्य नेत्राच्चन्द्रोत्पत्तिः । भा० ९ । १४ ॥]
तस्य पुत्रौ सोमः अर्यमा च । शां० २०७ । १० ॥
तस्य गौतमेन सह ब्राह्मणमाहात्म्ये विवादः । व०
१८८ ॥

तेन चन्द्रीमृगान्धकारनिवारणं । अनु० २६१ ॥
अथर्वा । (अथर्वाङ्गिरसः । अथर्वाङ्गिराः) ।
ऋषिः । [अङ्गिरसः पुत्रः । तन्माता सती ।
भा० ६ । ६ ॥] स० ११ । २० ॥ उ०
१८ । ६ ।

[तत्पत्नी शान्तिः कर्दमपुत्री । तस्याः चित्तिरिति
नामान्तरं । तत्पुत्रोऽश्वशिराः । अश्वशिरसएव
दध्यङ्ग दधीचिः इत्यपि नामेति भाति । भा०
४ । १ ॥]

तेन महार्णवे मग्नस्याग्नेरुद्धरणं । व० २२४ । ८ ॥
+ **अदक्षिणयज्ञनिन्दा** । शां० १६३ ।
२३-२९ ॥

अदितिः । प्राचेतसस्य दक्षप्रजापतेः पुत्री । कश्य-
पस्य भार्या । तत्पुत्रा द्वादशादित्याः । आ०
६६ । १२ ॥

तस्यां विवस्वत उत्पत्तिः । आ० ६३ । ४ ॥

अदृश्यन्ती । पूर्वं वैश्यस्य पश्चात्तपसा ब्राह्मण्यं
प्राप्तस्य चित्रमुखनाम्नः पुत्री । अनु० ५३ ।

१७ ॥ वसिष्ठपुत्रस्य शक्तेर्भार्या । आ० १९३ ।
१७ । (अधिकपाठे ११० तमे पृष्ठे २३ ॥)

तत्पुत्रः पराशरः । आ० १९४ । १ ॥

अद्भुतः । अग्निविशेषः । तस्य भार्या प्रिया ।
तत्पुत्रो विडूरथः । व० २२४ । २७ ॥

अद्रिका । अप्सराः ब्रह्मशापान्मीनभावं प्राप्ता
यमुनायां सञ्चरन्ती या श्येनतुण्डाज्जले पतितं
उपरिचरवसोः रेतः पीत्वा मत्स्यं नाम राजानं
पुत्रं मत्स्यगन्धां नाम पुत्रीं चोत्पादयामास ।
आ० ६४ । ७३ ॥

१ **अधर्मः** । ज्येष्ठादेव्याः पुत्रः । तद्भार्या निर्ऋतिः ।
तस्याः पुत्राः भयः महाभयः मृत्युश्च । आ०
६७ । ५३ ॥

२ + **अधर्मः** । पापं । तस्यासमृद्धिकारणत्वं ।
व० ९२ ॥

तस्य निन्दा । शां० ९६ ॥

तदुत्पत्तिप्रकारः । शां० २७९ । ३-११ ॥

+ **अधार्मिकस्वरूपं** । उ० ९२ । २ ॥

+ **अधिक्षेपः** । निन्दा । तस्य वधप्रतिनिधित्वं
क० ७२ । ८०

तत्करणं अर्जुनेन युधिष्ठिराय । क० ७३ । १-
३५ ॥

अधिदैवत अधिभूत अधियज्ञानां कथनं ।
भी० ३२ । ४ ॥ शां० ३१८ ॥

अधिरथः । सूतः । तस्य पत्नी राधा । तस्याभि-
मानिकः पुत्रः कर्णः । आ० ६८ । १४० ॥
१४७ । १ ॥

तस्य राधायामुत्पन्नाः पुत्राः । शत्रुंतपः द्रुमः वृकरथः
शत्रुंजयः विपाठः इत्यादयः । विशेषं कर्णशब्दे
पश्यत ॥

[सः सो० वं० ययातिपुत्रस्य अनोर्वैशोत्पन्नस्य सत्य-
कर्मनामकस्य अङ्गराजस्य ऊढायां ब्राह्मण्यां जातः
पुत्रः । भा० ९ । २३ ॥ हरि० १ । ३१ ॥]

[तस्य वंशः । हरि० १ । ३२ ॥]

अधिराजः । राजसूयार्थं सहदेवेन जितो देशः ।

तस्य राजा दन्तवक्रः । स० ३२ । ३ ॥
Datiha in the Gwalior territory. where
Dantavakra was killed.

अधूर्तरजाः । क्षत्रियः । सू० वं० गयस्य पिता ।

व० ९३ । २० अमूर्तरयाइत्यपि नामान्तरं ॥

अधृष्या । नदी । भी० ९ । २४ ॥

अधोक्षजः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं ।

उ० ६९ । १० ॥ शां० ३५२ । १८ ॥

अधोलोकाः । पाताललोकशब्दं पश्यत ॥

अध्यात्मनिरूपणं । सनत्सुजातेन धृतराष्ट्राय । उ०

४१ । ४६ ॥ शां० १९२ ॥ २५३ ॥ २९१ ॥

अनघः । देवगन्धर्वः । आ० १३२ । ३७ ॥

अनङ्गः । ऋषिः । कर्दमप्रजापतेः पुत्रः । शां०

५८ । ९९ ॥

अनङ्गा । नदी । भी० ९ । ३५ ॥

अनन्तः । सर्पः । कश्यपपुत्रः । तन्माता कद्रूः ।

आ० ६६ । ४१ ॥ स० ९ । १३ ॥

अनन्तविजयः । युधिष्ठिरस्य शङ्खः । भी० २५ ।

१६ ॥ ५१ । २६ ॥

अनन्तसेनः । कश्यपदेवः स्कन्दो रुद्रो वा । तेन

भीष्मघातार्थं अम्बायै मालादानं । आ० १०९ ।

९७ ॥

अनरकं । तीर्थं । व० ८१ । १६८ ॥

अनरण्यः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य

पुरुकुत्सस्य पुत्रः । अनु० १७७ । ६६ ॥

२७१ । ५९ ॥

१ **अनलः ।** अष्टवसुष्वन्यतमः । आ० ६७ । १८ ॥

२ **अनलः ।** गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

३ **अनलः ।** यमसभावासी राजा । स० ८ । ११ ॥

अनला । सुरभीपुत्र्या रोहिण्याः पुत्री । तत्पुत्री

शुकी । आ ६७ । ६७-७४ ॥

अनवद्या । प्राधापुत्री अप्सराः । आ० ६६ ।

४५ ॥ १३२ । ४३ ॥

अनशनव्रतं । उपवासशब्दं पश्यत ।

अनश्वान् । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवस्य

कुरुपुत्रस्य विदूरथस्य पुत्रः । तन्माता संप्रियानाम्नी

मागधी । तद्भार्या अमृता । तत्पुत्रः परीक्षित् ।

आ० ६३ । ४४ ॥ सकारान्तोऽयं शब्दः ।

अनागतविधाता । तन्नामकः कश्यप मत्स्यः ।

अनागतापत्प्रतिविधाने दृष्टान्ततया तस्य कथा

भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति कथिता । शां० १३७ ॥

१ **अनाघृष्टिः ।** क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोत्पन्नस्य

रौद्राश्वस्य पुत्रः । आ० ८८ । ११ ॥ तन्माता

काचनाप्सराः ।

२ **अनाघृष्टिः ।** श्रीकृष्णानुयायी यादवः । आ०

२४७ । १५ ॥ स० १४ । ६१ ॥ वि०

७८ । ६ ॥ उ० १५१ । ६७ ॥

अनाघृष्यः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

पुत्रः । आ० ६८ । १०४ ॥

+ **अनायासजीविका ।** उ० ३७ । ४१ ॥

अनायुष्यकराणि कर्माणि । उ० ३७ । ९ ॥

शां० १९१ ॥ अनु० १६१ ॥ अश्व०

१८ ॥

+ **अनार्यजातिजः ।** अनु० ८३ । ४० ॥

+ **अनाघृष्टिः ।** संवरणस्य राज्ये । आ० १८९ ।

४३ ॥ अङ्गदेशे रोमपादस्य राज्ये । व०

१११ । २१ ॥ [रा० १ । ९ ॥ गौतमाश्रमे ।

शिवपु० कोटिरुद्रसं० २४-२७ ॥]

अनिकेतः । यक्षः । स० १० । १९ ॥

अनिमिषः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

अनिरुद्धः । श्रीकृष्णपुत्रस्य प्रद्युम्नस्य पुत्रः ।

तन्माता रुक्मवती । आ० २०१ । १९ ॥

स० ४ । ३४ ॥ द्रो० ११ । २७ ॥

[तस्य भार्या रोचना रुक्मिणः पौत्री । भा० १० ।

६१ ॥ तस्य पुत्रो वज्रः १ । १५ ॥]

तस्य बाणासुरपुत्र्या उषया (ऊषया) विवाहः ।

स० ६० ॥ [भा० १० । ६२-६३ ॥
हरि० २ । ११८ ॥ विष्णु० ५ । ३२ ॥]
१ अनिलः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥
२ अनिलः । अष्टवसुष्वन्यतमः । तद्भार्या शिवा ।
पुत्रौ मनोजवः अविज्ञातगतिश्च । आ० ६७ ।
१८-२५ ॥
३ अनिलः । क्षत्रियः । वृषादर्भिपुत्रः । आर्त्विज्य-
दक्षिणात्वेन तत्पित्रा दत्तं यं मृतं पक्त्वा सप्त-
र्षयो भोक्तुमयतन्त । अनु० १४१ । ८ ॥
अनीकविदारणः । क्षत्रियः । जयद्रथस्य आता ।
व० २६६ । १३ ॥
अनीलः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥
अनुः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रः । तन्माता
शर्मिष्ठा वृषपर्वपुत्री । आ० ६३ । ७ ॥
[तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥]
अनुकम्पकः । अकम्पनशब्दं पश्यत ।
+ अनुक्रमणिकापर्व । आ० १ ॥
+ अनुगीतापर्व । अश्व० १७-९५ ॥
+ अनुयूतपर्व । स० ९६-१०३ ॥
अनुयायी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ भीमसेनेन हतः ।
द्रो० १५८ । १७ ॥
+ अनुलोमजातिः । संकरजातिशब्दं पश्यत ॥
१ अनुविन्दः । आवन्त्यः क्षत्रियः । विन्दस्य
आता । दुर्योधनपक्षीयः । अर्जुनेन हतः । द्रो०
९९ । २७-३० ॥
२ अनुविन्दः । दुर्योधनपक्षीयः कैकयः क्षत्रियः ।
विन्दस्य आता । सात्यकिना हतः । क० १० ।
२१ ॥
३ अनुविन्दः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥
घोषयात्रायां । व० २४३ । ९ ॥ भीमेन हतः ।
द्रो० १२७ । ४८ ॥
अनुष्णा । नदी । भी० ९ । २४ ॥

अनुल्हा(द्वा)दः । असुरः । हिरण्यकशिपोः
पुत्रः । आ० ६६ । १८ ॥ [तन्माता कयाधूः ।
भा० ६ । १८ ॥]
अनूचाना । अप्सराः । आ० १३२ । ४३ ॥
अनूपः । कार्तवीर्यस्य देशः । तस्य राजधानी
माहिष्मती । व० ११७ । २० ॥ Mhow
in Malwa.
+ अन्तं । असत्यं । तस्य लक्षणं । शां० १०९ ॥
तस्य कचिदपातकत्वं । आ० ७६ । २४ ॥ क०
७२ । ३४ ॥ शां० १६३ । ३० ॥
+ अन्तसाक्ष्यफलं । उ० ३५ । ४० ॥
१ अनेनाः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
ककुत्स्थस्य पुत्रः । धुन्धुमारोपाख्याने । व०
२०५ । २ ॥
२ अनेनाः । क्षत्रियः । पुरुरवःपुत्रस्य आयोः
कनिष्ठः पुत्रः । तस्य ज्येष्ठाः आतरो नहुषादय-
श्चत्वारः । तस्य माता स्वर्मानवी । आ० ६९ ।
२८ ॥
[तस्य वंशः । हरि० १ । २९ ॥]
अन्तर्गिरिः । देशः । अर्जुनेन राजसूयोत्तरदि-
ग्विजये जितः । स० २८ । ३ ॥
अन्तर्गिर्याः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥
अन्तर्द्वीपः । द्वारकाया उपद्वीपः । तत्र महादेव-
महोत्सवार्थं यादवानां गमनं । आ० २४१ ।
७१ ॥
अन्त्यनारः । (अन्तिनारः अन्तिभारः
मतिनारः ।) सो० वं० पूरुवंश्यस्य ऋचपु-
त्रस्य ऋक्षस्य पुत्रः । तन्माता ज्वलन्ती तद्भार्या
सरस्वती नदी । तत्पुत्रः वसुः । आ० ६३ ।
२५ ॥
अन्धः । सर्वभूतविनाशनाय ब्रह्मणः प्राप्तवरः
वान्धीकृतश्च कश्चन श्वापदः । तद्गन्धेन बलाक-
नाम्नो लुब्धकस्य स्वर्गप्राप्तिः । क० ७२ ।
३७-४४ ॥

१ अन्धकः । असुरः । रुद्रेण हतः । द्रो० ४९ ।

११ ॥ २०२ । ७५ ॥

[सः दितेः पुत्रः रुद्रेण हतः । हरि० २ । ८६ ॥]

२ [अन्धकः । यदुवंशोद्भवस्य क्रोष्टोः पौत्रः ।
हरि० १ । ३४ ॥ यदुवंशोद्भवस्य अनोः पुत्रः ।
भा० ९ । २४ ॥]

अन्धकाः । पूर्वोक्तान्धकवंश्याः । आ० १४२ ।
२० ॥ २०२ । ८ ॥ २३९ । २ ॥

अन्धकारकः । क्रौञ्चसमीपस्थः पर्वतः । भी०
१२ । १८ ॥

+ अन्धत्वापादकानि कर्माणि । अनु०
२२० । १-५ ॥

+ अन्नदानप्रशंसा । अनु० ९८ ॥ २३५ ।
५-२१ ॥ अश्व० १०८ । २८-४९ ॥

+ अन्यपूर्वा । परपूर्वा तस्या अपरिणेत्यत्वं । उ०
१७५ । ६ ॥

अन्वग्भानुः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पौत्रस्य
मनस्योः मिश्रकेशीनाभ्यामप्सरसि जातः पुत्रः ।
आ० ८८ । ७ ॥

अपरनन्दा । ऋषभकूटपर्वतसमीपस्था नदी ।
आ० २३५ । ७ ॥ व० ११० । १ ॥
A small stream called the Sukrinadi
which flows through the districts of
Gaya and Patna and falls into the
Ganges.

अपरवल्गवाः । देशः । भी० ९ । ६२ ॥

अपरसेकाः । सेकदेशस्य समीपे विद्यमानो
देशः । सहदेवेन राजसूयार्थं विजितः । स०
३२ । ९ ॥

अपराचीनः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवस्य
जयत्सेनस्य पुत्रः । तन्माता सुश्रवा । तद्भार्या
मर्यादा । तत्पुत्रोऽरिहः । आ० ६३ । १६ ॥

१ अपराजितः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०१ ॥ भीमेन हतः । भी०
८८ । २२ ॥

३

२ अपराजितः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

३ अपराजितः । कालेयांशः कश्चन क्षत्रियः ।
आ० ६८ । ४९ ॥

अपरान्ताः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥ Kon-
kan and Malabar.

+ अपशकुनानि । उत्पातशब्दं पश्यत ।

अपान्तरतमः । नारायणस्य वागवतारः । सार-
स्वतनामा ब्रह्मर्षिः । शां० ३५९ । ३९ ॥
तस्य प्राचीनगर्भ इति वेदाचार्य इति च नामान्तरे ।
शां० ३५९ । ६६ ॥

+ अपाण्डवेयास्त्रं । अश्वत्थाम्ना प्रयुक्तं । सौ०
१३ । १९ ॥ इदमेव ऐषीकास्त्रं ।

+ अपात्रदानफलं । क० ३३ । ४ ॥

+ अप्सरसः । स्वर्गस्थाः । तासां नामानि ।
आ० ६६ । ४९ ॥ १३२ । ४३ ॥ स०
१० । ११ ॥ व० ४३ । २९ ॥ अनु०
५० । ४७ ॥ २७१ । १५ ॥

अप्सुहोम्यः । ऋषिः । स० ४ । १८ ॥

+ अभिचारः । कृत्याशब्दं पश्यत ।

अबलः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ११ ॥

अभयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ भीमेन हतः । द्रो०
१२७ । ४४ ॥

अभयदानं । शां० २६८ । १८ ॥

अभिभूः । काशिराजस्य पुत्रः । पाण्डवपक्षीयः ।
उ० १५१ । ६३ ॥ द्रो० ९५ । ३९ ॥
वसुदानपुत्रेण हतः । क० ३ । २३ ॥

अभिमन्युः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नस्य
पाण्डुपुत्रस्य कौन्तेयस्यार्जुनस्य पुत्रः । तन्माता
सुभद्रा श्रीकृष्णस्य स्वसा । रथयूथपयूथपः ।
उ० १७० । २ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १६३ ॥ २४७ ।
६१ ॥ [भा० ९ । २२]

तस्य सोमपुत्रवर्चोऽशत्वं । आ० ६८ । ११२ ॥

तस्य सारथिः सुमित्रः । द्रो० ३५ । ३२ ॥
 तस्य भार्या विराटराजपुत्री उत्तरा । तस्यां विवाहः
 वि० ७८ । ४३ ॥
 तस्य पुत्रः परीक्षित् । आ० ६३ । ८२ ॥
 तस्य पराक्रमवर्णनं । द्रो० १४ । ५० ॥
 तस्य युद्धवर्णनं । द्रो० ३६-४१ ॥ ४४-४७ ॥
 तेन दुर्योधनपुत्रस्य लक्ष्मणस्य पराजयः । भी० ५५ ॥
 तेन लक्ष्मणस्य वधः । द्रो० ४६ । १८ ॥
 तेन अलम्बुसपराजयः । भी० १०१ ॥
 तेन अम्बष्टपराजयः । भी० ९६ । ३८ ॥
 तेन कौरवपक्षीयपद्मव्यूहभेदनं । द्रो० ३५ ॥
 तस्य वधो दुश्शासनपुत्रेण । द्रो० ४९ । १४ ॥
 तस्य वधकथा संक्षेपेण । द्रो० ३३ । २१ ॥
 विस्तरेण । द्रो० ७३ ॥
 तच्छववर्णनं । स्त्री० २० । १ ॥
 + अभिमानः । गर्वः । तस्य पतनकारणत्वं ।
 व० १८३ । ३३ ॥ उ० १२३ । १५ ॥
 अभिष्यन्तः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रः ।
 तन्माता वाहिनी । आ० १०१ । ३८ ॥
 अभिसाराः । (अभिसारी) । तक्षशिलाया
 उत्तरतो विद्यमानो देशः । तस्य राजा चित्रसेनः ।
 अर्जुनेन राजसूयदिविजये पराजितः । स०
 २८ । १९ ॥ भी० ९ । ५४ ॥ The
 country of Hayara.
 अभीरुः । राजर्षिः । आ० ६८ । ५३ ॥
 अभीषाहाः । देशः । भी० ११९ । ८५ ॥
 + अभोज्यभोजने प्रायश्चित्तं । अनु०
 १९९ ॥
 + अभ्यागतः । अश्व० १०१ । ५७ ॥
 + अमात्यः । मन्त्री । तस्य लक्षणं । शां०
 ८३ ॥ ८५ ॥
 अमावसुः । क्षत्रियः । सो० वं० पुरुरवसः पुत्रः ।
 आ० ६९ । २७ ॥
 अमाहूठः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

अमितौजाः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चात्यः ।
 उ० १७१ । ११ ॥
 + अमित्रलक्षणं । शां० ८० ॥
 अमूर्तरयाः । अधूर्तरजश्शब्दं पश्यत ।
 + अमृतं । पीयूषं । सुधा । तदाहरणं गरुडेन ।
 आ० ३३ । ११ ॥ अनु० २८ । ८ ॥
 तत्पेषणं श्रीकृष्णेन उदङ्काय । अश्व० ५५ । २० ॥
 + अमृतमथनं । आ० १८ ॥ [भा० ८ । ६ ॥
 रा० १ । ४५ ॥ विष्णु० १ । ९ ॥ पद्मपु०
 ३ । ९ ॥ ६ । २६० ॥]
 १ अमोघः । स्वाहायाः पुत्रोऽग्निविशेषः । व०
 २२१ । ३२ ॥
 २ अमोघः । यक्षः । व० २३२ । ८ ॥
 अम्बरीषः । क्षत्रियः । सू० वं० वैवस्वतमनुपुत्रस्य
 नाभागस्य पुत्रः । स० ८ । १२ ॥
 तदुपाख्यानं । द्रो० ६४ ॥ शां० २८ । १०० ॥
 [तस्य एकादशीव्रतकरणं । तत्र द्वादशीपारणार्थं
 दुर्वासस ऋषेरागमनं क्रुद्धेन ऋषिणा तन्मारणार्थं
 कृत्यासर्जनं तद्रक्षणार्थं भगवद्भक्तेन चक्रायुधेन
 तस्य संरक्षणं इत्यादिकथा । भा० ९ । ४ ॥]
 [तस्य विरूपः केतुमान् शम्भुः इति त्रयः पुत्राः ।
 भा० ९ । ६ ॥]
 तस्य इन्द्रेण सह संवादो युद्धेन स्वर्गलोकप्राप्ति-
 विषये । शां० ९८ ॥
 तत्कृतः पुष्करास्तेये शपथः । अनु० १४३ । २९ ॥
 २ [अम्बरीषः । क्षत्रियः । सूर्यवं० मान्धातुः पुत्रः ।
 तन्माता विन्दुमती । भा० ९ । ७ ॥ तस्य यज्ञे
 शुनःशेपेन पशूभवनं । रा० १ । ६१ ॥]
 १ अम्बष्टः । (अम्बष्टकः) दुर्योधनपक्षीयः
 क्षत्रियः । तस्य अभिमन्युना सह युद्धं । भी०
 ९६ । १८ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो० ९३ ।
 ६५-७३ ॥
 २ अम्बष्टः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । तत्पुत्रस्य
 वधो लक्ष्मणेन । क० ३ । १० ॥

अम्बा । काशिराजसुता । अम्बिकाम्बालिकयोज्येष्टा
स्वसा

तस्याः स्वयंवरे स्थितायाः भगिनीद्वयसहितायाः
भीष्मेण अपहरणं । आ० १०९ । १९ ॥

तया भीष्मं प्रति स्वसाः सौभपतिकामुकत्वकथनं ।
आ० १०९ । ६३ ॥

तस्या उपाख्यानं संग्रहेण । आ० ११० ॥ वि-
स्तरण । उ० १७३ ॥ १८७ ॥

तया तपःकरणं । आ० १०९ । ९३ ॥ उ० १८६ ॥
तया परशुरामं प्रति भीष्मवधप्रार्थना । उ० १७७ ॥

तयाऽन्यजन्मनि शिखण्डिनामकद्रुपदपुत्रत्वेन जननं ।
उ० १८८ ॥

अम्बालिका । काशिराजसुता । अम्बायाः यवी-
यसी स्वसा । विचित्रवीर्यस्य भार्या । आ०
६३ । ५४ ॥

तस्या विवाहः । आ० १११ ॥

तस्यां व्यासात्पाण्डोर्जननं । आ० ११५ । ३१ ॥

तद्वास्यां व्यासाद्विदुरस्योत्पत्तिः । आ० ११५ ।
४३ ॥

तस्याः श्वश्र्वा सह तपोवनगमनं । आ० १३७ ।
१२ ॥

१ अम्बिका । काशिराजसुता । अम्बाया यवीयसी
स्वसा । विचित्रवीर्यस्य भार्या । आ० ६३ ।
५४ ॥

तस्यां व्यासाद्भृतराष्ट्रस्योत्पत्तिः । आ० ११५ । १० ॥

तस्याः श्वश्र्वा सह तपोवनगमनं । आ० १३७ । १२ ॥

२ अम्बिका । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

अम्बुमती । नदी । व० ८१ । ५६ ॥

अम्बुवाहिनी । नदी । भी० ९ । २७ ॥
अनु० २७१ । २० ॥

अम्बुवीचः । मागधराजः । तन्मन्त्री महाकर्णिकः ।
तयोः कथा । आ० २२३ । १७ ॥

अम्भोरुदः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५९ ॥

अयतिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
ययातेर्भ्राता । आ० ६९ । ३३ ॥

अयदिशराः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥
अयुतानाथी । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवस्य

महाभौमस्य पुत्रः । तन्माता सुयज्ञा । तद्वार्या
भासा । तत्पुत्रोऽक्रोधनः । आ० ६३ । १९ ॥

अयोध्या । सरयूनदीतीरस्था कोसलदेशस्य राज-
धानी । व० २९२ । ६१ ॥ Gudh, the birth
place of Rama.

अयोबाहुः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९८ ॥ १३१ । ६ ॥

अयोभुजः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । द्रो० १५८ । १७ ॥

+ अरणीहरणं । मृगरूपिणा यमेन वने पाण्डव-
समीपे विद्यमानानां ऋषीणां । व० ३१२ ॥

अरालिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ९८ ॥

अरिमेजयः । क्षत्रियः । सोम० वं० वृष्णिकुलो-
त्पन्नः । द्रो० ११ । २८ ॥

१ अरिष्टः । (रिष्टः) । यमसभास्यः क्षत्रियः ।
स० ८ । १५ ॥

२ अरिष्टः । तार्क्ष्यापरनामा मुनिः । यो हैहय-
राजकुमारेणाज्ञानाद्धतं स्वपुत्रमुज्जीवेतवान् । व०
१८७ । ९ ॥

३ अरिष्टः । वृषभरूपोऽसुरः । श्रीकृष्णेन हतः
स० ५३ । २८ ॥ [भा० १० । ३६
हरि० २ । २१ ॥ विष्णु० ५ । १४ ॥]

१ अरिष्टनेमिः । विनतापुत्रः । आ० ६६
४० ॥

२ अरिष्टनेमिः । यमसभास्यः क्षत्रियः । स०
८ । २२ ॥

३ अरिष्टनेमिः । पाण्डुपुत्रस्य सहदेवस्य विरा-
टनगरे नामधेयं । वि० १३ । १२ ॥

४ अरिष्टनेमिः । कश्यपः । शां० २०७ । ८ ॥

५ अरिष्टनेमिः । ब्राह्मणः । तस्य सगरेण मोक्ष-
साधनविषये संवादः । शां० २९४ । २ ॥

अरिष्टसेनः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । श० ५ ।
३ ॥

अरिष्टा । कश्यपभार्या हाहाह्वादिगन्धर्वाणां अल-
म्बुषाद्यप्सरसां च माता । आ० ६६ । ४९ ॥

अरिहः । क्षत्रियः । सो० वं० अपराचीनस्य पुत्रः ।
तन्माता वैदर्भी मर्यादा । तद्भार्या आङ्गी । तत्पुत्रो
महामौमः । आ० ६३ । १७ ॥

अरुजः । रावणानुचरो राक्षसः । विभीषणेन हतः ।
व० २८६ । २ ॥

अरुणः । अनूरुः । विनतायाः पुत्रः । गरुडस्य
ज्येष्ठो भ्राता । आ० ६६ । ४० ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १६ । १७ ॥ अनु० २० ।
१४ ॥

तेन सूर्यस्य सारथ्यकरणं । आ० २४ ॥
तद्भार्या ताम्रायाः पुत्री श्येनी । तत्पुत्रौ संपातिर्ज-
टायुश्च । आ० ६७ । ७४ ॥

तेन स्वमात्रे दासीभवनशापदानं । आ० १६ ।
१८ ॥ अनु० २० । २० ॥

१ अरुणा । अरिष्टायाः पुत्री अप्सराः । आ०
६६ । ५० ॥

२ अरुणा । कुरुक्षेत्रसमीपस्था नदी । श० ४४ ।
२९ ॥

अरुणाः । ऋषयः । शां० १९ । १६ ॥

अरुन्तुकं । तीर्थं । व० ८१ । १५ ॥ श०
५४ । २८ ॥

अरुन्धती । वसिष्ठस्य पत्नी । तत्पुत्रः शक्तिऋषिः ।
स० ११ । ४२ ॥ व० १३२ । १७ ॥
तस्या अक्षमालेति नामान्तरं । उ० ११७ ।
११ ॥

[इयं कर्दमप्रजापतिपुत्री । तन्माता स्वायंभुवमनुपुत्री
देवद्यूतिः । तस्याः स्वसारः । १ मरीचिपत्नी कला ।
२ अङ्गिरसः पत्नी श्रद्धा । ३ पुलस्त्यभार्या
हविर्मुक् । ४ पुलहभार्या गतिः । ५ क्रतोर्भार्या
क्रिया । ६ भृगोर्भार्या ख्यातिः । ७ अथर्वाङ्गिरसो

भार्या शान्तिः । ८ अत्रिपत्न्यनसूया च । तद्भ्राता
कपिलमहर्षिः । भा० ३ । २४ ॥ अस्या ऊर्जेति
नामान्तरं । भा० ४ । १ ॥ मत्स्य० २०१ ॥]
तस्याः पत्युरपध्यानात्सूक्ष्मरूपप्राप्तिः । आ० २५९ ।
१६ ॥

तद्रूपधारणे स्वाहादेव्याः शक्त्यभावः । व० २२७ ।
१६ ॥

तस्या वसिष्ठपुरतः स्थितेरुत्पातसूचकत्वं । भी०
२ । ३१ ॥

तया आयसबदरपाचनं । तस्यै रुद्रेण वरदानं च ।
श० ४९ । ३३ ॥

तस्याः (तन्नामकनक्षत्रस्य) अदर्शनस्य मरणसूचकत्वं ।
शां० ३२२ । ९ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३९ ॥

तत्कृता पुष्करास्तेयप्रतिज्ञा । अनु० १४३ । ३८ ॥

तया ऋषिगणाय धर्मरहस्योपदेशः । अनु० १९३ ।
१-११ ॥

अरुन्धतीवटः । तीर्थविशेषः । व० ८२ । ४१ ॥

अरूपा । प्राधायाः पुत्री । आ० ६६ । ४६ ॥

अर्कपर्णः । कश्यपभार्याया मुनिनाम्न्याः पुत्रो
देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥

+ अर्घाहरणपर्व । स० ३९-६२ ॥

अर्चिष्मती । अङ्गिरसः पुत्री । पूर्णिमाभिमानिनी ।
व० २२१ । ७ ॥

अर्चिष्मन्तः । तन्नामकाः पितरः । शां०
२७५ । १५ ॥

१ अर्जुनः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोत्पन्नस्य
विचित्रवीर्यपुत्रस्य पाण्डोः पुत्रः । तस्य भार्याः
द्रौपदी सुभद्रा उलूपी चित्राङ्गदा च । पुत्राः
श्रुतकीर्तिः अभिमन्युः इरावान् बभ्रुवाहनश्च ।
असदृशरथः । उ० १६९ । १७ ॥

तस्योत्पत्तिः कुन्त्यामिन्द्रात् । आ० ६३ । ६५ ॥
१३२ ॥

तदुत्पत्तिकालीनग्रहस्थितिः । आ० १३२ । १७ ॥

तन्माहात्म्यं आकाशवाण्या उक्तं । आ० १३२।१८॥
 तत्प्रशंसा कृपाचार्येण । वि० ४९।२० ॥ भी-
 प्पाचार्येण । भी० १२१।३१-३८ ॥
 तत्पराक्रमवर्णनं । धृतराष्ट्रेण । उ० ५२ ॥ खेनैव ।
 वि० ६५ ॥ भी० ८१।३८ ॥ ११४ ॥
 क० ८१ ॥
 तेन जले द्रोणाचार्यं गृहीतवतो ग्राहस्य हननं ।
 आ० १४३।१२ ॥
 तस्य तीर्थयात्रायां शापाद्वाहरूपं प्राप्तानां पञ्चाना-
 मप्सरसां मोचनं । आ० २३६ ॥ २३७ ॥
 तेन द्रौपदीस्वयंवरे कर्णपराजयः । आ० २०५ ॥
 तेन गुरुदक्षिणात्वेन द्रुपदस्य जीवग्राहग्रहणं । आ०
 १४८।६२ ॥
 तस्य द्रुपदनगरमार्गे गङ्गातीरे चित्ररथनामकेन गन्ध-
 र्वेण सह युद्धं । आ० १८६ ॥
 तेन द्रोणाचार्यकृतास्त्रपरीक्षायां लक्ष्यवेधः । आ०
 १४३ ॥
 तेन द्रौपदीस्वयंवरे लक्ष्यवेधः । द्रौपद्या तत्कण्ठे
 मालाप्रक्षेपश्च । आ० २०३ ॥
 तस्य द्रौपद्या विवाहः । आ० २१५ ॥
 तस्य सुभद्रया विवाहः । आ० २४२ ॥
 तस्य चित्राङ्गदया विवाहः । आ० २३५।१६ ॥
 तेन नागकन्यकाया उलूप्याः परिग्रहः । आ०
 २३४।११ ॥
 तस्य द्रौपदीयुधिष्ठिराभ्यामधिष्ठिते आयुधागारे प्रवेशः ।
 आ० २३३।११ ॥
 तस्य तीर्थयात्रा । आ० २३३।३५ ॥ [स्कान्दपु-
 राणमाहेश्वरखण्डान्तर्गतकौमारिकाखण्ड० १ ॥]
 तस्य तीर्थयात्रायां मणल्लूगमनं । आ० २३५।
 १७ ॥ अश्वमेधीयाश्वरक्षणसमये मणल्लूगमनं ।
 अश्व० ७९ ॥
 तस्य तीर्थयात्रायां प्रभासतीर्थगमनं । आ० २३८।
 २ ॥
 तस्य संन्यासः । आ० २३८।४ ॥ [भा० १०।
 ८६ ॥]

तस्य यतिवेषेण सुभद्रागृहे वासः । आ० २४०।
 २४ ॥
 तस्य मयासुरादेवदत्तनामकवारुणशङ्खप्राप्तिः । स०
 ३।९ ॥
 तस्य अग्नेर्गण्डीवनामकधनुषः प्राप्तिः । आ०
 ६१।४९ ॥ २५१।२० ॥
 तस्याग्नेस्सकाशाद्रथप्राप्तिः । आ० २५१।१० ॥
 तद्भुजस्तंभे हनूमतोऽवस्थानं । आ० २५१।
 १६ ॥ व० १५३।१८ ॥ उ० ५६।९ ॥
 तस्याग्नेस्सकाशादक्षयतूणीरप्राप्तिः । आ० ६१।
 ५० ॥ २५१।४ ॥
 तस्य खाण्डवदाहकाले इन्द्रेण सह युद्धं । आ०
 २५३ ॥
 तस्य कुलिङ्गादिदेशविजयः प्राग्ज्योतिषे भगदत्तवि-
 जयश्च । स० २७ ॥
 तस्य उत्तरदेशविजये अन्तगिरि उल्लूकपुर मोदापुर
 उरगापुर काम्भोज ऋषिकप्रभृतिदेशविजयः ।
 स० २८ ॥
 तस्य किम्पुरुषखण्डविजयः । स० २९ ॥
 तस्य इलावृत केतुमालादिखण्डविजयः । स० २९ ॥
 तस्य सारथिः पूरुः । स० ३६।३० ॥
 तस्य श्रीकृष्णेन सारथ्यकरणं । उ० ७।३९ ॥
 तेनेन्द्रकीलपर्वते शिवोद्देशेन तपश्चरणं । व० ३७।
 ७६ ॥
 तस्य किरातरूपिणा रुद्रेण युद्धं । आ० ३९ ॥
 तत्कृता रुद्रस्तुतिः । व० ३९।७४ ॥
 तस्य रुद्रात्पाशुपतास्त्रप्राप्तिः । व० ४०।१५ ॥
 तस्मै यमकुबेरादिभिरस्त्रप्रदानं । व० ४१ ॥
 तस्य देवलोके वासः । तत्र चित्रसेननाम्नो गन्धर्वा-
 द्धान्वर्वविद्याभ्यासश्च । व० ४३।३९ ॥
 तेन निवातकवचवधः । व० १७०-१७४ ॥
 तेन हिरण्यपुरवासिनां पौलोमानां कालकेयानां च
 वधः । व० १७५ ॥
 तसेन्द्रेण कवचकिरीटादिदानं । व० १७६।४ ॥

तस्योर्वश्या त्वं षण्डो भवेति शापदानं । व० ४४ ॥
 तस्य क्लीववेषे नाम बृहन्नलेति । वि० ३ । ४४ ॥
 तस्य दश नामानि । अर्जुनः फल्गुनः जिष्णुः किरीटी
 श्वेतवाहनः बीभत्सुः विजयः पार्थः सव्यसाची
 धनञ्जयः इति । वि० ४३ । १९-३९ ॥
 तस्यैकादशं नाम कृष्ण इति । वि० ४३ । ४१ ॥
 तस्यैकादशनामनिर्वचनानि । वि० ४३ । २६-४१ ॥
 तन्नामकीर्तनफलं । वि० ४३ । ५० ॥
 तेनाध्वसञ्चरणश्रान्ताया द्रौपद्या वहनं । वि० ६ ।
 २६ ॥
 तस्य षण्डवेषपरिग्रहेण विराटनगरप्रवेशः । वि० ११ ॥
 तेनोत्तरगोग्रहणे कर्णभ्रातुर्वधः । कर्णपराजयश्च ।
 वि० ५८ ॥
 तेनोत्तरगोग्रहणे द्रोणपराजयः । वि० ५९ । ९० ॥
 तेनोत्तरगोग्रहणे अश्वत्थामपराजयः । वि० ६० ॥
 भारतमहायुद्धे । क० ५३ ॥ ६७ ॥
 तेन दुश्शासनपराजयः । वि० ६५ । २४ ॥ द्रो०
 ९० ॥
 तेन संमोहनास्त्रप्रयोगः । वि० ६७ । १३ ॥
 तस्य दुर्योधनगमनानन्तरं श्रीकृष्णसाहाय्यवरणार्थं
 द्वारकागमनं । उ० ७ । ९ ॥
 तेन युद्धराहित्येनैव साहाय्यकरणे श्रीकृष्णस्य वरणं ।
 उ० ७ । २३ ॥
 तेन सन्धिविग्रहान्यतरपक्षनिर्धारणं श्रीकृष्णं प्रति
 प्रार्थना । उ० ७७ ॥
 तस्य दुश्शासनेन सह युद्धं । भी० ११० ॥
 तेन भीष्माय बाणमयोपधानसमर्पणं । भी० १२० ।
 ३९ ॥
 तेन पर्जन्यास्त्रप्रयोगेण जलानयनेन भीष्मपिपासा-
 प्रशमनं । भी० १२१ । ११-३६ ॥
 तेन संशतकानां वधः । द्रो० २७ ॥ क० १८ ॥
 ४८ ॥ ५५ ॥
 तेन भगदत्तस्य वधः । द्रो० २८-२९ ॥
 तेन रात्रौ व्यम्बकाय श्रीकृष्णोक्तप्रकारेण बलिप्रदानं ।
 द्रो० ७९ ॥

तस्य स्वप्ने श्रीकृष्णेन सह कैलासगमनं । द्रो० ८० ॥
 तस्य पूर्वप्राप्तस्यैव पाशुपतास्त्रस्य पुनः स्वप्ने रुद्रात्प्राप्तिः ।
 द्रो० ८१ ॥
 तेनालायुधनामकराक्षसस्य दुश्शासनस्य च पराजयः ।
 द्रो० ९० ॥
 तेन दुर्योधनपराजयः । वि० ६६ । ४४ ॥
 द्रो० १०३ ॥
 तस्य युद्धं । द्रो० ८८-९४ ॥
 तेन कृपाचार्यपराजयः । द्रो० १४९ ॥
 तेन हयाप्यायनाय समराङ्गणेऽस्त्रप्रयोगेण सरोनि-
 र्माणं । शरमयवेश्मनिर्माणं च । द्रो० ९९ ॥
 तेनाम्बष्ठस्य वधः । द्रो० ९३ । ६५ ॥
 तेन श्रुतायुरश्रुतायुषोर्वधः । द्रो० ९३ । २७ ॥
 तस्य गर्हणं युधिष्ठिरेण कर्णो नाद्यापि हत इति कार-
 णेन । क० ७१ ॥
 तेन कर्णाहननकोपायुधिष्ठिरेण श्रीकृष्णाय गाण्डीव-
 दानचोदने युधिष्ठिरवधोद्यमः । क० ७२ ॥
 तेन युधिष्ठिरवधप्रतिनिधितया तद्गर्हणं । क० ७२ ।
 ८० ॥ ७३ । १-३५ ॥
 तेन स्वकृतयुधिष्ठिराधिक्षेपदोषपरिहारायात्मवधोद्यमः ।
 क० ७३ । ३६ ॥
 तेनात्महत्याप्रतिनिधितयाऽऽत्मप्रशंसनं । क० ७३ ।
 ४१ ॥
 तस्य किरीटापहारः कर्णप्रयुक्तेन नागास्त्रेण ।
 क० ९७ । ३३ ॥
 तत्प्रशंसनपूर्वकं वधप्रतिज्ञा कर्णेन । क० ८३ ॥
 तेन कर्णास्त्रे प्रविष्टस्य तक्षकपुत्रस्याश्वसेनस्य वधः ।
 क० ९७ । ४७ ॥
 तेन कर्णपुत्रस्य वृषसेनस्य वधः । क० ९० ॥
 तस्य कर्णेन सह युद्धं । क० ९४-९८ ॥
 तद्रथस्य श्रीकृष्णपादनिपीडनेन भूमौ पञ्चाङ्गुलं
 मज्जनं । क० ९७ । ३० ॥
 तेन कर्णस्य वधः । क० ९८ । ५० ॥
 तद्रथाच्छ्रीकृष्णावरोहणानुपदं हनुमदादीनामपयानं
 तद्रथदाहश्च । श० ६३ । १२ ॥

तेनाश्वत्थामप्रयुक्तब्रह्मास्त्रस्य प्रत्यस्त्रप्रयोगः । सौ०
१४ ॥

तेनाश्वमेधाश्वरक्षणार्थं तदनुसरणं । अश्व०
७२-८५ ॥

तेन भगदत्तात्मजेन यज्ञदत्तेन सह युद्धं तत्पराजयश्च ।
अश्व० ७५-७६ ॥

तस्य सैन्धवैस्सह युज्यतो हस्तात् गाण्डीवस्याधः-
पतनं । अश्व० ७७ ॥

तस्य बभ्रुवाहनेन सह युद्धे वधः । तद्वधश्रवणमात्रेण चि-
त्राङ्गदाया रणाङ्गणमेत्य प्रलापश्च । अश्व० ७९ ॥

तस्य सज्जीवनं उलूप्यानीतसज्जीवनमर्णना । अश्व०
८१ ॥

तेन जरासन्धपौत्रस्य मेघसन्धेः पराजयः । अश्व० ८३ ॥
तस्य दुर्लक्षणकथनं श्रीकृष्णेन । अश्व० ८९ ॥

तस्य सर्वथादवेषु निहतेषु श्रीकृष्णरामादिषु शरीर-
त्यागपूर्वकं दिवं गतेषु वसुदेवादिपरिसान्त्वनार्थं
द्वारकागमनं मौ० ६ ॥

तस्य ग्लेच्छैः पराजयः । मौ० ८ ॥

तस्याधःपतनं महाप्रस्थानगमने । महा० २ ॥

२ अर्जुनः । कार्तवीर्यार्जुनः ।

अर्जुनकः । लुब्धकः । तस्य गौतम्या सह संवादः ।
अनु० १ । १९ ॥

+ अर्जुनवनवासपर्व । आ० २३३-२३८ ॥

+ अर्जुनाभिगमनपर्व । व० १२-३७ ॥

+ अर्थः । द्वितीयः पुरुषार्थः । तस्य दुःखकरत्वं ।
व० २ । ४० ॥ शां० ७१ ॥

तस्य प्रशंसा । व० ३३ ॥ उ० १३५ । ५ ॥
शां० १६५ ॥

तस्य धर्ममूलकत्वं । उ० ३७-४८ ॥

तस्य दासः पुरुषः । भी० ४३ । ४३।५८ । ७२ ।
८४ ॥

+ अर्धचन्द्रव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ५६ ।
११ ॥ क० ८ । २८ ॥

१ अर्यमा । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१५ ॥

२ अर्यमा । अत्रिऋषेः पुत्रः । शां० २०७।१० ॥
अर्वावसुः । रैभ्यऋषेर्द्वितीयः पुत्रः । स० ४ ।

६ ॥ व० १३७ । १३ ॥ तद्भाता परावसुः ।
तेनाज्ञानात्पितुर्हननं । व० १४० । ४ ॥

अलकनन्दा । देवलोकगङ्गा । आ० १८६ ।
२२ ॥

अलका । कुबेरस्य पुरी नलिनी च । आ० ३९ ।
९ ॥ स० १० । ९ ॥ व० १६३ । ११ ॥

अलम्बलः । जटामुरपुत्रो राक्षसः । द्रो० १७५ ।
१३ ॥ घटोत्कचेन हतः । द्रो० १७५ । २४ ॥

अलम्बुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । क० ८८ । १९ ॥

अलम्बुषा । अरिष्ठायाः पुत्री अप्सराः । आ०
६६ । ४९ ॥ १३२ । ४३ ॥ वि० १४ ।

३२ ॥ अनु० ५० । ४७ ॥ २७१ । १५ ॥
तद्दर्शनश्रुमितात् सरस्वतीनद्यां पतितात् दधीचिमहर्षे

रेतसः सारस्वतऋषेरुत्पत्तिः । श० ५२ । ७ ॥

१ अलम्बुसः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । सात्य-
किना हतः । द्रो० १४० । १८ ॥

२ अलम्बुसः । दुर्योधनपक्षीयो राक्षसः । महा-
रथः । उ० १६७ । ३३ ॥ वकस्य भ्राता ।

द्रो० १०८ । २३ ॥ स्त्री० २६ । ३७ ॥

तस्य युद्धं । भी० ८१-८२ ॥ द्रो० २५ । ९६ ॥

तस्य भीमेन सह युद्धे पराजयः । द्रो० १०८ ॥

तस्य घटोत्कचेन सह युद्धं । भी० ४५ । ४२ ॥

तस्य घटोत्कचेन वधः । द्रो० १०९ । ७५ ॥

क० २ । ४८ ॥

तस्य पाण्डवैस्सह युद्धं । भी० १०० ॥

तस्य पराजयोऽभिमन्युना । भी० १०१ ॥

तस्य किर्मरिपुत्रत्वं । द्रो० १०९ । ६१ ॥

१ अलर्कः । सो० वं० यमसभास्थो राजर्षिः

स० ८ । १८ ॥

तस्य इन्द्रियैः सह विवादः । अश्व० ३१ ॥

[सः वत्सस्य पुत्रः काशीशः । तत्पुत्रः संनतिः ।
वायु० ९२ ॥]

[तस्य वंशः । हरि० १ । ३२ ॥]

२ अलर्कः । कर्णस्योरुभेदकः क्रिमिः । शां०
३ । १३ ॥

अलायुधः । दुर्योधनपक्षीयो वक्रभ्राता राक्षसः ।
द्रो० ९६ । २७ ॥ शा० २ । ३९ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । द्रो० १६८ । २७ ॥

तस्य भीमसेनेन सह युद्धं । द्रो० १७८ ॥

तस्य घटोत्कचेन हननं । द्रो० १७९ । ३२ ॥

अलोलुपः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥ भी०
६४ । २९ ॥

+ अल्पायुष्यकारणं । अनायुष्यकरशब्दं पश्यत ।

अवन्ती । सेकापरसेकयोर्नर्मदायाश्च दक्षिणतो
विद्यमानो मालवदेशान्तर्गतो देशः । व० ८७ ।
१ ॥ तस्याधिपती विन्दानुविन्दौ । तयोस्सहदे-
वेन राजसूयदिग्विजये जयः । स० ३२ । ११
The country of which Ujjain was the
Capital.

[तत्र बलरामकृष्णाभ्यां सान्दीपिन्याचार्याद्विद्या-
भ्यासः ॥ हरि० २ । ३३ ॥ विष्णु० ५ । २१ ॥
भा० १० । ४५ ॥]

अवाकीर्णं । सरस्वतीतीरस्थस्तीर्थविशेषः । शा०
४२ । १२ ॥

१ अविक्षित् । (आविक्षित्) । क्षत्रियः ।
अस्य अश्ववान् इति प्रसिद्धं नाम । सो० वं०
कुरुपुत्रः । तन्माता वाहिनी । तत्पुत्रा अष्टौ ।
परीक्षित् शबलाश्च आदिराजः विराजः शाल्मलिः
उच्चैश्श्रवाः भङ्गकारकः जितारिश्चेति । आ०
१०१ । ३८-४० ॥

२ अविक्षित् । (आविक्षित्) । क्षत्रियः ।
सू० वं० करन्धमपुत्रः । तत्पुत्रो मरुतः । अश्व०
४ । १७-२३ ॥

अविज्ञातगतिः । अनिलनामकवसोः पुत्रः ।
तन्माता शिवा । आ० ६७ । २५ ॥

अविन्ध्यः । विभीषणसचिवो राक्षसः । व०
२८१ । ५७ ॥ २९२ । ६ ॥

अविमुक्तं । पुण्यक्षेत्रं । व० ८२ । ७८ ॥

+ अविश्वास्याः । विश्वासानर्हशब्दं पश्यत ।

अविस्थलं । युधिष्ठिरप्रार्थितेषु पञ्चग्रामेष्वन्यतमः ।
उ० ३१ । १९ ॥ ७१ । २३ । ८१ । ७ ॥

अवीचिः । नरकः । अनु० २३० । १६ ॥

+ अव्रतघ्नानि । अष्टौ । उ० ३९ । ७१ ॥

+ अशरीरवाक् । आकाशवाणीशब्दं पश्यत ।

१ अशोकः । (विशोकः) । भीमसेनस्य सूनः
भी० ६४ । ११ । १८ ॥

२ अशोकः । क्षत्रियः । आ० ६८ । १४ ॥

१ अश्मकः । क्षत्रियः । सू० वं० सौदासस्य क-
ल्माषपादस्य भार्यायां मदयन्त्यां वसिष्ठेनोत्पा-
दितः पुत्रः । आ० १२८ । ५० ॥ तन्नामनि-
र्वचनं । आ० १९३ । ४५-४२ ॥

२ अश्मकः । तन्नामकदेशाधिपतिः । स०
७८ । २४ ॥ अभिमन्युना हतः । द्रो० ३७ ।
२२ ॥

अश्मकुट्टाः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

+ अश्मरीरोगापादकानि कर्माणि ।
अनु० २२० । २०-२३ ॥

अश्मा । ब्राह्मणः । तस्य क्षत्रियधर्मविषये जन-
केन संवादः । शां० २७ ॥

अश्रुतायुः । (अच्युतायुः) । दुर्योधनपक्षीयः
क्षत्रियः । तत्पुत्रो नियुतायुः । अर्जुनेन हतः ।
द्रो० ९३ । ७-२४ ॥

१ अश्वः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २४ ॥

+ २ अश्वः । अश्वत्वजातिविशिष्टः । तदुत्पत्तिः ।
आ० ६७ । ६८ ॥

तद्वर्णनं कुरुपाण्डवसेनायां । उ० ५६ ॥ द्रो०
२३ ॥

तल्लक्षणानि । व० ६९ । १९ ॥

अश्वकेतुः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । मागधस्य

पुत्रः अभिमन्युना हतः । द्रो० ४८ । ७ ॥

अश्वक्रन्दः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १८ ॥

अश्वग्रीवः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २५ ॥

अश्वचक्रः । साम्बेन हतः कश्चन क्षत्रियः । व० १२१ । १५ ॥

अश्वतरः । सर्पः । आ० ३५ । १० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

अश्वतीर्थः । कान्यकुब्जसमीपस्थः तीर्थविशेषः ।
यस्मिन् नृचीकेन वरुणादेकतः श्यामकर्णानां ह-
यानां सहस्रं प्राप्तं । व० ९३ । ३ ॥ ११६ ।
२७ ॥ The confluence of the Ganges
and the Kalinadi in the district of Ka-
nauj.

+ अश्वत्थः । वृक्षविशेषः । तत्प्रशंसा । अश्व० ११७ ॥

१ अश्वत्थामा । द्रोणाचार्यस्य पुत्रः । कृपाचार्यस्य
भागिनेयः । तन्माता गौतमी कृपी । आ० ६४ ।
१४८ ॥ ६८ । ७३ ॥ १४० । ४९ ॥
असंख्येयगुणरथः । उ० १६७ । ३ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १४० । ४९ ॥ द्रो० १९७ । ३२ ॥

तेन क्षीरप्रतिनिधितया पिष्टोदकपानं । आ० १४१ । ५२ ॥

तेन कर्णगर्हणं उत्तरगोप्रहणे । वि० ६४ । ३ ॥

तेनार्जुनप्रशंसनं । वि० ६४ । ४ ॥

तेनार्जुनाद्गोणरक्षणं । वि० ५९ । ९३ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । वि० ६० ॥ क० ५३ ॥

तस्य भीमसेनेन सह युद्धं । क० १२ ॥

तस्य सैन्यापत्ये दुर्योधनेनाभिषेकः । श० ६६ । ३७ ॥

तेन दुर्योधनसमीपे पाण्डववधप्रतिज्ञानं । श० ६६ । ३५ ॥ सौ० ३ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । तेन पाण्डववधश्च । क० ५६ ॥

तेन माहिष्मतीपतेर्नीलस्य वधः । द्रो० ३१ ॥

तस्य घटोत्कचेन सह युद्धं । द्रो० १५७ । ५७ ॥

तेन कर्णवधोद्यमः । द्रो० १६० ॥

तेन नारायणास्त्रप्रयोगः । द्रो० २०० । १७ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० २०१ ॥

तस्य शस्त्रन्यासपूर्वकं रणाङ्गणान्निर्गमनं । द्रो० २०२ । ४६ ॥

तस्य धृष्टद्युम्नेन सह युद्धं । क० ५८ ॥

तेन दुर्योधनाय पाण्डवैस्सह शमविधानं । क० ९४ । २० ॥

तस्य हृदनिमग्नदुर्योधनसमीपगमनं । श० ३० । ११ ॥

तेन घूककृतबहुकाकवधदर्शनं । सौ० १ ॥

पाण्डवशिबिरद्वारि महाभूतदर्शनं । सौ० ६ ॥

तस्य निन्दा युधिष्ठिरेण । क० ५० । ३३ ॥

तस्याग्निप्रवेशः । सौ० ७ । ५५ ॥

तेन पाण्डवशिबिरं प्रविश्य प्रसुप्तजनमारणं । सौ० ८ ॥

तेन शिबिरे हताः । धृष्टद्युम्नः उत्तमौजाः युधामन्युः
पञ्चद्रौपदेयाः शिखण्डी इत्यादयः । सौ० ८ ॥

तस्य वधाय द्रौपदीप्रेरितेन भीमेन गमनं । सौ० ११ । २९ ॥ [भा० १ । ७ ॥]

तेन पाण्डववधाय ब्रह्मशिरोस्त्रप्रयोगः । तदेव ऐषी-
कास्त्रं अपाण्डवेयास्त्रं च । सौ० १३ । १८ ॥
[भा० १ । ७ ॥]

तस्मै श्रीकृष्णेन शापदानं । सौ० १६ । १ ॥

तन्मस्तकस्थमणेः पाण्डवैरादानं । सौ० १६ । १६ ॥
[भा० १ । ७ ॥]

२ अश्वत्थामा । मालवेन्द्रस्येन्द्रवर्मणो गजः ।
भीमसेनेन हतः । द्रो० १९१ । १४ ॥ १९४ ।
५५ ॥

अश्वनदी । काचन नदी । यस्यां कुन्ती स्वपुत्रं
कानीनं कर्णं मञ्जूषायां निधाय वासुजत् ।

व० ३०९ । ८ ॥ सा चर्मण्वतीनद्यां मिलति ।
व० ३०९ । २६ ॥

१ अश्वपतिः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २४ ॥

२ अश्वपतिः । क्षत्रियः । सावित्र्याः पिता मद्र-
राजः । व० २९४ । ६ ॥

[तस्य भार्या मालती । ब्रह्मवै० प्रकृतिसं० २३ ॥]

अश्वमेघः । यज्ञविशेषः । तत्करणं युधिष्ठिरेण ।

अश्व० ९० ॥ सगरेण । व० १०६ । ११ ॥

तेन ब्रह्महत्यापरिहारः । शां० १५१ ॥

तस्य क्रतुश्रेष्ठत्वं । आ० १२९ । ४६ ॥

[तत्करणप्रकारः विस्तरेण । रा० १ । १४ ॥]

अश्वमेघदत्तः । क्षत्रियः । सो० वं० शतानीक-
पुत्रः । जनमेजयस्य पौत्रः । तन्माता वैदेही ।

आ० ६३ । ८८ ॥

अश्ववान् । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रः । अधिकं
अविक्षिच्छन्दे पश्यत । आ० १०१ । ३८ ॥

अश्वशङ्कुः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥

१ अश्वशिराः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
२३ ॥

२ अश्वशिराः । बदरिकाश्रमस्थः ऋषिः । यः
शाश्वतान्वेदान्नित्यशः पठति । शां० १२७ ।
३ ॥

[अयमथर्वाङ्गिरसः पुत्रः । भा० ४ । १ ॥]

अश्वसेनः । सर्पः । तक्षकपुत्रः । खाण्डवदाहे
उर्वरितेष्वन्यतमः । आ० २५३ । ५ ॥ २५४ ।
४७ ॥ शां० ६२ । ३४ ॥

तेन कर्णेनार्जुनं प्रति प्रमुक्तेऽस्त्रे प्रवेशः । क० ९७ ।
१२ ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । क० ९७ । ४७ ॥

+ अश्वहृदयं । अश्वशस्त्रं । तद्दानं नलेन ऋतु-
पर्णाय । व० ७५ । १८ ॥

अश्विनौ । देवभिषजौ । बडवारूपधारिण्यां
त्वाष्ट्र्यां स्वभार्यायां सूर्याज्जातौ । आ० ६७ ।
३५ ॥ [भा० ६ । ६ ॥ ८ । १२ ॥ वराह०

२० ॥ वायु० ८४ ॥ हरि० १ । ९ ॥ ब्रह्म०

६ ॥ पद्म० ५ । ८ ॥ विष्णु० ३ । २ ॥

शिवपु० उमासं० ३५ ॥]

तयोर्देवेषु शूद्रजातित्वं । शां० २०७ । २६ ॥

ताभ्यां च्यवनाश्रमं प्रति गमनं । व० १२४ । ६ ॥

ताभ्यां पाण्डुभार्यायां माद्यां नकुलसहदेवोत्पत्तिः ।

आ० ६३ । ६६ ॥ १३३ । १८ ॥

तयोः स्तोत्रं । अर्कपत्रभक्षणेनान्धीभूतेनोपमन्युऋ-
षिणा गुरोरापोदस्य धौम्यस्याज्ञया चक्षुःप्राप्त्यर्थं
कृतं । आ० ३ । ५६ ॥

ताभ्यां उपमन्योः चक्षुर्दानं । आ० ३ । ७३ ॥

अश्विनोस्तीर्थं । व० ८१ । १७ ॥

अष्टकः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । ययातिपुत्र्यां
माधव्यां जातः । उ० ११९ । १८—२० ॥

तेन ययातिं प्रति कृताः प्रश्नाः । आ० ८२—८४ ॥
[मत्स्य० ३८ ॥]

तत्कृता पुष्करास्तेयप्रतिज्ञा । अनु० १४३ ।
३६ ॥ [तत्पुत्रो लौहिः । हरि० १ । २७ ॥]

+ अष्टमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ८७ ॥ तत्समाप्तिः ।
भी० ९६ ॥

अष्टवसवः । धर्मप्रजापतेर्वेसुनाभ्यां दक्षपुत्र्यां
जाताः । ते च धरः ध्रुवः सोमः अहः अनिलः
अनलः प्रत्यूषः प्रभासः इति ॥ आ० ६७ ।
१७ ॥ अहस्य सावित्र इति नामान्तरं ।
अनु० २५५ । १७ ॥

[ते च द्रोणः प्राणः ध्रुवः अर्कः अग्निः दोषः वसुः
विभावसुः इत्यष्टौ । भा० ६ । ६ ॥]

[ते च आपः ध्रुवः सोमः धर्मः अनिलः अनलः
प्रत्यूषः प्रभासः इत्यष्टौ । विष्णु० १ । १५ ॥]

[ते च आपः धरः ध्रुवः सोमः अनिलः अनलः
प्रत्यूषः प्रभासः इत्यष्टौ । हरिवं० १ । ३ ॥]

तेषां वसिष्ठेन शापः । आ० १०२ । १० ॥
१०६ ॥

तेषां गङ्गाया सह भूमावुत्पत्त्यर्थं संवादः । आ०
१०२ । १७ ॥

तेषां पुत्राः भार्याश्च । आ० ६७ । १९ ॥
अष्टाङ्गः । आयुर्वेदस्य कर्ता ऋषिः । स० ११ ।
२५ ॥

+ अष्टादशदिवसयुद्धारम्भः । शा० ९ ॥
१ अष्टावक्रः । ऋषिः कहोलस्य पुत्रः । उद्दाल-
कस्य दौहित्रः । श्वेतकेतोः स्वस्त्रीयः । तन्माता
सुजाता । व० १३४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । व० १३४ । १२ ॥
तस्य जनकराजेन सह विवादः । व० १३५ । २२ ॥
तस्य वरुणपुत्रेण बन्दिना विवादः । व० १३६ । १ ॥
तेन गर्भस्थेन स्वपितुः कहोलस्याध्ययने दोषोद्घाटने
पित्रा तस्मै अष्टावक्रत्वशापदानं । व० १३४ ।
१० ॥

तस्योपाख्यानं स्त्रीस्वभावकथनाय भीष्मेण युधिष्ठिरं
प्रति कथितं । अनु० ५०

तस्य सुप्रभानाभ्या वदान्यऋषिपुत्र्या विवाहोद्यमः ।
अनु० ५० । ११ ॥

तस्य सुप्रभया विवाहः । अनु० ५२ । २१ ॥
तस्य पितुराज्ञया समज्जनयवगाहनेन अवक्रदेह-
प्राप्तिः । व० १३६ । ३९ ॥

तस्य जरतीरूपधारिण्या दिग्देवतया संवादः । अनु०
५० । ५७ ॥

२ अष्टावक्रः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

असमञ्जः । क्षत्रियः । सू० व० सगरस्य पुत्रः ।
तन्माताऽरिष्टनेमिदुहिता सुमतिः । रथ्यायां
क्रीडतो बालकान्गृहीत्वा सरग्वां क्षिपन्तं यं पिता
विवासयामास । तत्पुत्रोऽशुमान् । व० १०७ ।
८ ॥ [भा० ९ । ८ ॥ रा० १ । ३८ ॥
हरि० १ । १५ ॥ विष्णु० ४ । ४ ॥]

असमञ्जाः । भोजपुत्रः । यः पित्रा पौराणां
हितकाम्यया परित्यक्तः । स० ८६ । ७ ॥
अयं पूर्वोक्तादनन्य इति सगरस्यैव भोज इति
नामान्तरमिति च भाति ।

असिक्री । नदी । भी० ९ । २३ ॥ The
river Chenab (chandrabhaga).

१ असितः । ऋषिः । अस्य देवल इति नामान्तर-
मिति भाति । आ० ५३ । ८ ॥ स० ४ ।
१६ ॥ ११ । २४ ॥ शा० ५१ । १ ॥

शा० २३६ । ३ ॥ २८१ । १ ॥

तत्सरणस्य सर्पभयपरिहारकत्वं । आ० ५८ । २३ ॥
[तद्भार्या हिमवतः पुत्री एकपर्णा । हरि० १ । १८ ॥]

२ असितः । मान्धात्रा पराजितः कश्चन क्षत्रियः ।
शा० २८ । ८८ ॥

+ असिः । खड्गशब्दं पश्यत ।

असिलोमा । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥

असुरा । प्राधायाः पुत्री अप्सराः । आ० ६६ ।
४५ ॥

+ असुराः । दैतेयादयः । तेषां नामानि वंशाश्च ।

आ० ६६ । १७ ॥ शा० २३४ । ४९ ॥

[भा० ६ । १८ ॥ विष्णु० १ । २१ ॥]

तेषां राजवंशे उत्पत्तिः । आ० ६५ । २७ ॥

तेषां युद्धं । आ० १९ ॥ [भा० ८ । १० ॥]

असुरायणः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५६ ॥

असुर्याः । अन्धेन तमसाऽऽवृताः पापिजनप्राप्या
लोकाः । अनु० ११२ । ५ ॥

असूया । दोषः । तस्याः धर्मविघातकत्वं । उ०
३७ । ८ ॥ शा० ९० । २४ ॥

अस्तिः । जरासन्धपुत्री कंसभार्या । तस्या भगिनी
प्राप्तिः (प्राप्तिः) । स० १४ । ३२ ॥

अस्त्रपरीक्षा । कौरवपाण्डवानां द्रोणाचार्येण ।
आ० १४२—१४६ ॥

अहंयातिः । क्षत्रियः । सो० वं० शय्यातिपुत्रः ।
तन्माता त्रिशङ्कुदुहिता वराङ्गी । तद्भार्या कृत-
वीर्यदुहिता भानुमती । तत्पुत्रः सार्वभौमः ।
आ० ६३ । १३ ॥

१ अहः । तीर्थविशेषः । व० ८१ । १०० ॥

२ अहः । अष्टवसुष्वन्यतमः । धर्मप्रजापतेः पुत्रः ।

तन्माता रता । आ० ६७ । २० ॥ अस्य
सावित्र इति नामान्तरं । अनु० २५५ । १७ ॥

तत्पुत्राः ज्योतिः शमः शान्तः मुनिः इति
चत्वारः । आ० ६७ । २३ ॥

+ अहङ्कारतत्त्वनिरूपणं । अश्व० ४१ ॥
अहल्या । गौतमऋषिभार्या । सा गुरुदक्षिणां
किं ददानीति पृष्टवन्तमुदङ्कं सौदासपत्न्या विधृते
कुण्डले आनेतुमाज्ञापयामास । अश्व० ५६ ।
२६ ॥

[तत्पुत्रः शतानन्दः । शतानन्दपुत्रः सत्यधृतिः ।
सत्यधृतिपुत्रः शरद्वान् । भा० ९ । २१ ॥]
[तस्याः पिता मुद्गलः । भा० ९ । २१ ॥]
[सा ब्रह्मणो मानसी कन्या । रा० ७ । ३० ॥]
[सा वध्यश्वात्मेनकायां जाता । हरि० १ । ३२]
[तद्भ्राता दिवोदासः । भा० ९ । २२ ॥ हरि० १ ।
३२ ॥]

तस्याः धर्षणमिन्द्रेण । उ० १२ । ६ ॥ शां० ३५१ ।
२३ ॥ [रा० १ । ४८ ॥ ७ । ३० ॥]
[तस्याः कथा । ब्रह्मपु० ८७ ॥]

अहल्याहृदः । तीर्थं । व० ८२ । १०९ ॥
+ अहिंसाप्रशंसा । आ० ११ । १३ ॥
व० ३१५ । ८ ॥ उ० ३३ । ५९ ॥ अनु०
१७५ ॥ १७८ । ४० ॥ २१३ ॥

अहिच्छत्रं । (आहिच्छत्रं) । उत्तरपाञ्चालदेशः ।
द्रुपदाद्रोणाचार्येणापहृतः । आ० १४८ । ८१ ॥
Ramnagar—twenty miles west of Bereli.
It was the capital of North-Panchala,
in Rohilkhand.

अहिर्बुध्नयः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
२ ॥

आ.

आकर्षाः । देशः । तत्रत्या जनाश्च । स० ३७ ।
१४ ॥

आकाशः । पञ्चमहाभूतेष्वन्यतमः । तद्रूपनिरू-
पणं । व० २१५ । ७ ॥ भी० ५ । ६ ॥
शां० २५८ । ३ ॥ २६१ । ७ ॥ अनु०
२४५ । २९ ॥

आकाशगङ्गा । वदरीप्रभवा नदी । आ० २ ।
३७६ ॥ व० १४४ । ४ ॥

+ आकाशवाणी । अशरीरवाक् । भरतजनन-
समये शकुन्तलां प्रति । आ० ९८ । ५६ ॥
शकुन्तलाया अङ्गीकरणीयत्वे दुष्यन्तं प्रति ।
आ० १०० । १ ॥ युधिष्ठिरजननसमये ।
आ० १२९ । २२ ॥ अर्जुनजननसमये ।
आ० १३२ । १८ ॥ अश्वत्थाम्नो जननसमये ।
आ० १४० । ५० ॥ द्रौपद्या जननसमये ।
आ० १४९ । ६५ ॥ युधिष्ठिरं प्रति गन्धमा-
दनस्य दुर्गमत्वे । व० १५७ । १३ ॥ श्रीकृ-
ष्णस्याग्रपूजने सहदेवं प्रति । स० ६२ । ७ ॥

आग्नेयः । स्कन्दः । व० २३३ । ३ ॥
आग्नेयास्त्रं । अग्निदेवताकमलं । तत्प्रयोगोऽर्जु-
नेनाङ्गारपर्णं प्रति । आ० १८६ । ३१ ॥

तत्प्रयोगोऽश्वत्थाम्ना पाण्डवान्प्रति । द्रो० २०२ ॥

आग्रयणः । अग्निविशेषः । व० २२३ । १३ ॥

आङ्गिरसी । काचन ब्राह्मणी या स्वेन सह मैथुन-
धर्मस्थस्य भर्तुर्वधात् (सौदासं) कलमाषपादं त्वं
तव भार्यया सह मैथुनसमये मरिष्यसीत्यशपत् ।
आ० १९८ । २४ ॥

आङ्गी । सो० वं० अपराचीनपुत्रस्य अरिहस्य
भार्या । तत्पुत्रो महाभौमः । आ० ६३ । १८ ॥

आङ्गिकः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ । ५४ ॥

आचारः । बहूनां प्रेक्षावतामाचरणं । तस्य
धर्मत्वं । शा० १३२ । १५ ॥ अनु०
१६१ । ६-९ ॥

१ आचार्यः । गुरुः । तल्लक्षणं । अश्व० ११० ।
५९ ॥ तन्महिमा । शां० १०८ । २३-२८ ॥

२ आचार्यः । द्रोणाचार्यः । आ० १४४ । २२ ॥

आचार्यपुत्रः । अश्वत्थामा । आ० १५५ । १६ ॥

आजगरः । यदृच्छोपागतेन तुष्टः कश्चन ब्राह्मणः ।
तस्य प्रह्लादेन संवादः । शां० १७७ ॥ [भा०
७ । १४ ॥]

+ आजगरपर्व । व० १७८—१८३ ॥

आजगरप्रश्नाः । अगस्त्यशपेनाजगरत्वं प्राप्तेन
नहुषेण युधिष्ठिरं प्रति कृताः प्रश्नाः । व०
१८२ ॥

आजगवं । पृथुराजस्य धनुः । द्रो० ६९ । ३० ॥

+ आततायी । वधोद्यतः । तद्धननस्य न्याय्यत्वं ।

भी० १०७ । १०१ ॥ शां० १५ । ५५ ॥

१ आत्रेयः । ऋषिः । वामदेवस्य शिष्यः । व०
१९५ । ४६ ॥

२ आत्रेयः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्यो ब्रह्मर्षिः ।

आ० ५३ । ८ ॥ शां० ४६ । ८ ॥ [अयं

कौषारवो ब्रह्मर्षिः । तेन विदुराय ज्ञानोपदेशः ।
मा० ३ ॥]

३ आत्रेयः । हंसरूपी संचरन्कश्चन ऋषिः । तेन
साध्यान्प्रति नीतिकथनं । उ० ३६ ॥

आत्रेयाः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

आत्रेयी । नदी । स० ९ । २६ ॥

+ आत्मप्रशंसा । तस्या आत्मवधप्रतिनिधित्वं ।
क० ७३ ॥

+ आत्मरक्षणस्य कर्तव्यत्वं । शां०
१३१ । १४१ ॥

+ आत्मश्राद्धकरणं वराहेण । शां० ३५५ । १४

आदित्यः । सूर्यशब्दं पश्यत ।

आदित्यकेतुः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । भी० ८८ । २८ ॥

आदित्यतीर्थं । श० ५० । १६ ॥

+ आदित्यहृदयं । आ० १८९ । २४ ॥

आदित्याः । कश्यपपुत्राः अदित्यां जाताः द्वादश ।

ते च धाता मित्रः अर्यमा शक्रः वरुणः अंशः

भगः विवस्वान् पूषा सविता त्वष्टा विष्णुः इति ।

आ० ६६ । १४ ॥ १३२ । ४८ ॥ शां०

२०७ । १७ ॥ अंशः भगः मित्रः वरुणः धाता

अर्यमा जयन्तः भास्करः त्वष्टा पूषा इन्द्रः विष्णुः

इति । अनु० २५५ । १५ ॥ [विष्णु० १ ।

१५ ॥ भा० ६ । ६ ॥]

[तेषां भार्याः पुत्राश्च । भा० ६ । १८ ॥]

आदित्याश्रमः । क्षेत्रविशेषः । व० ८१ । १८४ ॥

आदिराजः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
पुत्रः । आ० १०१ । ४० ॥

आदिशेषः । शेषशब्दं पश्यत ।

आधिरथिः । कर्णशब्दं पश्यत ।

आधूर्तरजाः । (अमूर्तरयः) । गयराजस्य
पिता । व० ९३ । १९ ॥

आनर्ताः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥ Guze-
rat and part of Malwa.

आनुः । अनुशब्दं पश्यत ।

आनृशंस्यं । गुणः । अनु० ११ ॥

आन्ध्रकाः । कृष्णागोदावर्योर्मध्ये विद्यमानो देशः ।

भी० ९ । ४९ ॥ The country between
Godavery and Krishna.

१ आपः । जलशब्दं पश्यत ।

२ आपः । अकारान्तोऽयं शब्दः । अग्निविशेषः ।
तस्य भार्या मुदिता । व० २२४ । १ ॥

आपगा । काचन नदी । व० ८१ । ६८ ॥

क० ३७ । २० ॥ The Ayuk-nadi to
the west of the Ravi in Punjab.

+ आपत् । विपत् । तदर्थं धनरक्षणं । आ०
१७२ । ३५ ॥

तस्याः पात्रं । उ० ३२ । २६ ॥

+ आपद्धर्मपर्व । शां० १३१—१७२ ॥

आपवः । वसिष्ठः । आ० १०५ । १०६ ॥

आपस्तम्बः । भृगुवंशोत्पन्नो ब्रह्मर्षिः । व० २९९ ।
१८ ॥ [मत्स्य० ७ ।]

[तस्य भार्या अक्षसूत्रा । तत्पुत्रः कर्किः । ब्रह्म० १३० ॥]

आपोदः । (आयोदः) । धौम्यनामा ब्रह्मर्षिः ।

तस्य त्रयः शिष्याः । उपमन्युः आरुणिः वैदः
इति । आ० ३ । २१ ॥

आभीराः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

आम्बिकेयः । धृतराष्ट्रः । आ० १६२ । ७६ ॥

आयतिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
ययातेर्भाता । आ० ६९ । ३३ ॥

१ आयुः । क्षत्रियः । सो० वं० ऐलस्य पुरूरवसः
पुत्रः । उर्वश्यां जातः । तद्भातरः पञ्च । धीमान्
अमावसुः दृढायुः वनायुः शतायुः इति । तद्भार्या
स्वर्मानवी । तत्पुत्राः नहुषः वृद्धशर्मा रजिः गयः
अनेनाः इति । अयं शब्दः उकारान्तः सकारा-
न्तश्च । आ० ६३ । ५ ॥ ६९ । २९ ॥

[तस्य वंशः । हरि० १ । २८ ॥ ब्रह्म० ११ ॥
वायु० ९२ ॥ भा० ९ । १७ ॥]

२ आयुः । मण्डूकराजः । व० १९५ । ३२ ॥

+ ३ आयुः । पुरुषस्य जीवितकालः । तद्वृद्धिका-
रणं । उ० ३९ । ५३ । ७५ ॥ अनु० १६१ ॥

तद्भासकारणं । अनायुष्यकरशब्दं पश्यत ।

+ आयुधग्रहणमर्जुनेन । आ० २३३ ॥

+ आयुधनिक्षेपः शमीवृक्षे । वि० ७ ॥

आयुर्वेदः । ऋषिः । स० ११ । २५ ॥

आयुष्यकराणि कर्माणि । अनु० १६१ ॥

आयोदः । आपोदशब्दं पश्यत ।

आरुह्यः । देशः । बाह्यीकशब्दं पश्यत । भी०
९० । ३ ॥ द्रो० १९४ । १३ ॥ The
Province of Punjab.

तेषां निन्दा । क० ३७ ॥

आरण्यः । शुक्राचार्यः ।

+ आरण्यपर्व । व० ३१२-३१५ ॥

+ आरण्यकं । उपनिषद्विशेषः । उ० १७५ ।
३९ ॥

१ आरुणिः । ऋषिः । आपोदस्य शिष्यः । तस्य
उद्दालक इति प्रसिद्धं नाम । आ० ३ । २३ ॥

२ आरुणिः । सर्पः । आ० ५७ । १९ ॥

३ आरुणिः । विनतायाः पुत्रः । आ० ६६ ।
४०

आरुषी । भृगुपुत्रस्य च्यवनस्य भार्या मनुपुत्री
तत्पुत्र और्वः । आ० ६७ । ४६ ॥

आर्चीकः । पर्वतः । व० १२६ । १६ ॥

आर्जयः । (आर्जवः) । क्षत्रियः । शकुने-
रनुजः । धृतराष्ट्रस्य श्यालः । इरावता हतः ।
भी० ९० । ३० ॥

आर्जुनिः । अभिमन्युः । भी० ५५ । १५ ॥

आर्तायनिः । ऋतायननाम्नो मद्राधिपस्य पुत्रः
शल्यः । भी० ६२ । १४ ॥

आर्तिमान् । ऋषिः । यस्य स्मरणमात्रेण सर्प-
बाधा नश्यति । आ० ५८ । २३ ॥

आर्द्रकः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
विष्वगश्वस्य पुत्रः । तत्पुत्रो युवनाश्वः । व०
२०५ । ३ ॥

आर्यकः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥ १३८ । ३४ ॥
उ० १०३ । ११ ॥ १०४ ॥

आर्यावर्तः । विन्ध्यहिमवतोर्मध्ये विद्यमानो देशः ।
शां० ३३३ । १५ ॥

आर्श्यशृङ्गिः । बकस्य ज्ञातिः राक्षसः । दुर्योधन-
पक्षीयः । तेन इरावतो वधः । भी० ९० ॥

तस्य युद्धं । भी० १०१ । १११ ॥

अयमेवालम्बुस इति भाति । द्रो० १०९ । ४८ ॥

अयमलम्बुसादन्य इत्यपि भाति । शा० २ । ३९ ॥

१ आर्ष्टिषेणः । गन्धमादनपर्वतस्थे कस्मिंश्चिदा-
श्रमे वसत्राजर्षिः । पाण्डवैस्तत्समीपगमनं । व०
१५९-१६१ ॥

२ आर्ष्टिषेणः । कृतयुगे भवः कश्चन राजर्षिः ।
पश्चात्तपश्चर्यया ब्राह्मणोऽभूत् । स० ८ । १४ ॥
शा० ४० । ३६ ॥ ४१ । ३ ॥

आलम्बः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२० ॥

आलम्बायनः । इन्द्रस्य सखा । तेन रुद्रमाहा-
त्म्यकथनं । अनु० ४९ । ५ ॥

+ आलस्यं । दुर्गुणः । तस्यानर्थकारणत्वं । शां०
११२ ॥

आवसथ्यः । अभिविशेषः । व० २२३ । ५ ॥

आविक्षित् । अविक्षिच्छब्दं पश्यत ।

आविक्षितः । क्षत्रियः । मरुतः । शां० २८ ।
१७ ॥

आशा । तृष्णा नाम दुगुणः । तस्या निन्दा ।
आ० ६९ । ५३ ॥ ७९ । १२ ॥ १२४ ।
२ ॥ ७० ३९ । ८५ ॥ ४० । ८ ॥ ६४ ।
१६ ॥ शां० १२५-१२८ ॥ १७३ । ५७ ॥
१७६ ॥ २८२ ॥

१ आशावहः । विवस्वतः पुत्रः । आ० १।५५ ॥

२ आशावहः । द्रौपदीस्वयंवराधर्मागतः कश्यप
यादवः । आ० २०१ । १९ ॥

आशमाकी । प्राचीन्वतो भार्या यादवी । तत्पुत्रः
शय्यातिः । आ० ६३ । १२ ॥

+ आश्रमाः । चत्वारः ब्रह्मचर्यप्रभृतयः । तेषां
धर्माः । आ० ८५-८६ ॥ शां० ६०-६६ ॥
१८९ ॥ २४० ॥ २४१ ॥ २४८-२५१ ॥
अनु २०८ ॥ अश्व० ४५-४७ ॥

आश्राव्यः । ऋषिः । इन्द्रसभायां । स० ७।१८ ॥

आश्वलायनः । विश्वामित्रपुत्रो ब्रह्मर्षिः । अनु०
७ । ५४ ॥

आसुरव्यूहः । कौरवसैन्ये भीष्माचार्येण निर्मितः ।
भी० १०८ । १६ ॥

आसुरायणः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः ।
अनु० ७ । ५६ ॥

आसुरिः । ऋषिः । कपिलस्य शिष्यः । तयो-
स्संवादः । शां० ३२६-३२८ ॥

आस्तिकः । आस्तीकशब्दं पश्यत ।

आस्तीकः । जरत्कारुनाम्नः ऋषेः तत्सनाभ्यां
वासुकिस्वसरी जातः पुत्रः । आ० ११।१९ ॥
१५-१६ ॥ ३८ ॥ ४८ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १३ । ९ ॥ १६ । १ ॥ ३८ ।
१४ ॥ ४८ ॥ [देवीमा० २ । १२ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । आ० ४८ । २० ॥

तस्य जनमेजयसर्पसत्रगमनं । आ० ५४ । २४ ॥

तेन जनमेजययज्ञप्रशंसनं । आ० ५५ ॥

तस्मै जनमेजयेन अभीष्टदानकथनं । आ० ५८ ।
९ ॥

तन्नामस्मरणस्य सर्पभयपरिहारकत्वं । आ० ५८ ।
२४ ॥

आस्तीकपर्व । आ० १३-५८ ॥

आहिच्छत्रं । अहिच्छत्रशब्दं पश्यत ।

आहुकः । [उग्रसेनस्य पिता । भा० ९ । २४ ॥
विष्णु० ४।१४ ॥] स० ४ । ३६ ॥

तस्य शतं पुत्राः । स० १४ । ५९ ॥

तेन द्वारकारक्षणं साल्वयुद्धसमये । व० १५ ।
२२ ॥

इ.

इक्षुला । नदी । भी० ९ । १७ ॥

इक्षुमती । सांकाश्यसमीपस्था नदी । आ० ३ ।
१४१ ॥ The river Kali-nadi in the
District of Rohilkhand.

इक्ष्वाकुः । क्षत्रियः । सू० वं० वैवस्वतमनुपुत्रः ।
आ० ६९ । १८ ॥ [तस्योत्पत्त्यादिकथा ।
भा० ९ । ६ ॥ हरि० १ । ११ ॥ रा० ७ ।
७९ ॥]

तद्वंशकथनं । व० २०५ ॥ अनु० २ । ५ ॥

अश्व० ४ । २ ॥ [हरि० १ । ११ ॥ रा०
१ । ७० ॥ २ । ११० ॥ भा० ९ । ६ ॥

विष्णु० ४ । १ ॥ ब्रह्म० ७ ॥ शिवपु०
उमासं० ३७-३९ ॥]

तस्य कालयमधर्मादिभिः संवादः । शां० १९७ ॥

इध्मवाहः । ऋषिः । अगस्त्यस्य पुत्रः । तन्माता
लोषामुद्रा । तस्य दृढस्युरिति नामान्तरं । व०
९७ । ३३ ॥

इन्द्रः । देवराजः । पुरंदरः । तस्यभार्या शची ।
तस्य पुत्रो जयन्तः । तत्स्तुतिः कद्रुकृता ।
आ० २५ । ७ ॥

तत्स्तुतिः उत्तङ्ककृता । आ० ३ । १४८ ॥

तस्योत्पातप्रादुर्भावः । आ० ३० । ३२ ॥
 तेन बालखिल्यानामपहासः । आ० ३१ । ८ ॥
 तन्नाशाय बालखिल्यऋषिभिर्यज्ञकरणं । आ० ३१ ।
 ११ ॥
 तेन सर्पाणां सकाशादमृतप्रत्यानयनं । आ० ३४ ।
 २३ ॥
 तेन भूमाववर्तुं श्रीमन्नारायणं प्रति प्रार्थना । आ०
 ६५ । ५२ ॥
 तत्समावर्णनं नारदेन युधिष्ठिरसमीपे । स० ७ ॥
 तदागमनमिन्द्रकीलपर्वतेऽर्जुनं प्रति । व० ३७ ।
 ७८ ॥
 तस्य दमयन्तीस्वयंवरगमनं । व० ५१ । २६ ॥
 तस्यागमनं गन्धमादनपर्वते पाण्डवसमीपे । व०
 १६७ । ७ ॥
 तेन रावणेन सह युध्यमानाय रामाय मातल्यधिष्ठित-
 स्वरथप्रेषणं । व० २९१ ॥
 तेन विश्वरूपाचार्यहननं । उ० ९ । २३ ॥ [भा०
 ६ । ९ ॥]
 तस्य विश्वरूपाचार्यहनननिमित्तकब्रह्महत्याप्राप्तिः ।
 उ० ९ । ४५ ॥
 तस्य वृत्रासुरवधाद्ब्रह्महत्याप्राप्तिः । उ० १० ।
 ४१ ॥ शां० २८८ ॥ अश्व० ११ । १४ ॥
 [भा० ६ । १२ ॥ पद्म० २ । २४ ॥ ५ ।
 १९ ॥ रा० ७ । ८५ ॥]
 [तस्य दुर्वाससः शापेन राज्यभ्रंशः । पद्म० ३ ।
 ८ ॥ ब्रह्मवै० प्रकृतिखं० ३६ ॥]
 तस्य पद्मनाले प्रच्छन्नं वासः । उ० १४ । १० ॥
 तेन कर्णस्य कवचकुण्डलभिक्षणं । आ० ६८ ।
 १४४ ॥ व० ३११ ॥
 तेन नमुचिवधः । शां० ४४ । ३३ ॥
 तस्य बृहस्पतिना सह सान्त्वगुणस्य श्रेष्ठ्ये संवादः ।
 शां० ८४ ॥
 तस्य बृहस्पतिना सह शत्रुजयोपायविषये संवादः ।
 शां० १०३ ॥

तस्य महालक्ष्म्या संवादः । शां० २३२ ॥
 तस्य नमुचिना सह भगवदनुचिन्तनस्य श्रेयस्साधन-
 तायां संवादः । शां० २३३ ॥
 तस्य महाबलिना संवादः । शां० २३० ॥ २३२ ॥
 तस्य मान्धात्रा सह राजधर्मविषये संवादः । शां०
 ६३ ॥
 तस्याम्बरीषेण सह युद्धस्य स्वर्गप्रापकतायां संवादः
 शां० ९८ ॥
 तेन प्रह्लादे शिष्यत्वमूढा तदीयसच्छीलानीनां अप-
 हारः । शां० १२४ ॥
 तस्य प्रह्लादेन सह सच्छीलस्य धर्मादिप्रतिपादकत्वे
 संवादः । शां० १२४ ॥ २२९ ॥
 [तस्य बृहस्पत्यपमानेन राज्यभ्रंशः । भा० ६ । ७ ॥
 स्कान्दपु० केदारखं० ९ ॥]
 तस्याग्निना सह ब्राह्मणानां पतिव्रतानां च माहात्म्ये
 संवादः । अनु० १४ ॥
 तमुद्दिश्य मतङ्गेन ब्राह्मण्यप्राप्तये तपःकरणं ।
 अनु० ४ ॥
 तस्य शम्बरेण सह ब्राह्मणमाहात्म्ये संवादः । अनु०
 ७१ ॥
 तस्य शुक्रपक्षिणा सह आनृशंस्यविषये संवादः ।
 अनु० ११ ॥
 तस्य मातलिना सह सकलसेव्यताप्रयोजकगुणविषये
 संवादः । अनु० ११ ॥
 तत्कृता पुष्करास्तेयप्रतिज्ञा । अनु० १४३ । ४४ ॥
 तस्य धृतराष्ट्ररूपधारिणा गौतमेन संवादः । अनु०
 १५९ ॥
 तदीयवज्रायुधस्तम्भनं संवर्तेन । अश्व० १० ॥
 तेन च्यवनमारणाय वज्रायुधोद्यमनं । च्यवनेन तद्वा-
 हुस्तम्भनं च । व० १२५ ॥
 तन्मारणाय च्यवनेन मदनामककृत्यासर्जनादिकथा ।
 व० १२६ ॥
 तेनामृतदानविषये उदङ्गऋषेर्वञ्चनं । अश्व० ५५ ॥

इन्द्रकीलः । पर्वतः । तत्रार्जुनेन रुद्रमुद्दिश्य तपः-
करणं । व० ३७ ॥

इन्द्रजित् । रावणपुत्रो राक्षसः । व० २८६ ॥
तस्य वधो लक्ष्मणेन । व० २९० ॥

इन्द्रतापनः । दैत्यः । स० ९ । १९ ॥

इन्द्रतीर्थम् । श० ४९ । १८ ॥ ५० । १ ॥

१ इन्द्रद्युम्नः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः । स०
६१ । ६ ॥

२ इन्द्रद्युम्नः । ऋषिः । व० २६ । २२ ॥

३ इन्द्रद्युम्नः । क्षत्रियः । स० ८ । २१ ॥ भूमौ
तस्य कीर्त्यभावाद्देवैः स्वर्गाद्भ्रंशितः । पुनर-
कूपारनाम्ना कच्छपराजेन स्थापितां तत्कीर्तिं
विज्ञाय देवदूतैः स्वर्गं प्रापितः । व० २०२ ॥

४ [इन्द्रद्युम्नः । पाण्डवो वैष्णवो राजाऽगस्त्यऋषि-
शापाद्भजेन्द्रत्वं प्रापितः । ग्राहग्रस्तो हरिणा मोचि-
तश्च । भा० ८ । ४ ॥] अयं पूर्वोक्तेष्वन्यत-
मोऽन्यो वेति न ज्ञायते ।

इन्द्रद्युम्नसरः । तृतीयेन्द्रद्युम्नकृतदानोदकनिर्मितं
सरः । यस्मिन्नकूपारनामा कच्छप उवास । आ०
१२४ । ५१ ॥ व० २०२ । ७ ॥

इन्द्रद्रुमिः । ऋषिः । शां० २४० । १८ ॥

+ इन्द्रध्वजोत्सवः । उपरिचरवसुकृतः । आ०
६४ ॥

इन्द्रप्रस्थः । हास्तिनपुरसमीपस्था पाण्डवराजधानी ।
विश्वकर्मणा तन्निर्माणं पाण्डवानां तत्र गमनं च ।
आ० २२७ ॥ The old Delhi on the
banks of the river Jumna.

तत्र श्रीकृष्णपौत्रस्य वज्रस्य राज्याभिषेकः । मौ०
८ । ७३ ॥

तस्मान्मगधदेशमार्गः । स० २० । २६-३० ॥

इन्द्रमार्गः । क्षेत्रं । व० ८१ । १८१ ॥

इन्द्रवर्मा । मालवः क्षत्रियः । यस्य गजोऽश्व-
त्थामनामा भीमसेनेन हतः । द्रो० १९१ । १४ ॥
इन्द्रलोकाभिगमनपर्व । व० ४२-४८ ॥

१ इन्द्रसेनः । पाण्डवानां दूतः । स० १३
५० ॥ ३६ । ३० ॥ व० २७० ॥ स्त्री०
२६ । २५ ।

तस्य पाण्डवैर्द्वारकां प्रति प्रेषणं । वि० ५ ॥

२ इन्द्रसेनः । नलराजस्य पुत्रः । व० ५४ । ४९ ॥

३ इन्द्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० तृतीयस्य ज-
नमेजयस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४३ ॥

४ इन्द्रसेनः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । द्रो०
१५७ । १२२ ॥

१ इन्द्रसेना । नालायनीशब्दं पश्यत ।

२ इन्द्रसेना । नलराजस्य पुत्री । तन्माता दम-
यन्ती । व० ५४ । ४९ ॥

इन्द्राणी । इन्द्रस्य भार्या शची । तथा स्वसङ्गमं
प्रार्थितवन्तं नहुषं प्रति समयकरणं । उ० १५ ॥

इन्द्राभः । क्षत्रियः । सो० वं० षष्ठस्य धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १०१ । ४७ ॥

+ इन्द्रियाणि । चक्षुरादीनि । तेषां गुणाः ।
अश्व० २२ ॥

तन्निग्रहस्यावश्यकत्वं । उ० ३३ । ८४ ॥ शां० २५६
तेषां मनसा विवादः । अश्व० २३ ॥

तन्निग्रहस्य कष्टसाध्यत्वं । भी० २६ । ६० ॥

तद्विषयाणां तदभिमानिदेवतानां च कथनं । शां०
३१८ ॥

इन्द्रोतः । शौनकनामा ऋषिः । तेन चतुर्थस्य
जनमेजयस्य ब्रह्महत्याया अश्वमेधयाजनेनाप-
नोदनं । शां० १४९-१५१ ॥ [हरि० १।३०॥]

१ इरा । अप्सराः । स० १० । १२ ॥

२ इरा । कश्यपप्रजापतिभार्या । स० ११ । ३९ ॥
तत्पुत्र्यस्तिष्ठः वृक्षाणां वनस्पतीनां वीरुधां च
मातरः । आ० ६७ । ६९ ॥

इरावती । नदी । स० ९ । २३ भी० ९ ।
१६ ॥ क० ३७ । २७ ॥

इरावान् । अर्जुनस्य नागकन्यायामुल्लूपां जातः
पुत्रः । आ० ६३ । ८० ॥ २३४ । ३५ ॥

तेन शकुनिआवृणां षण्णां वधः । भी० ९० ।
३०-५० ॥

तस्य वधः आश्चर्यशृङ्गिणा राक्षसेन । भी० ९० । ८० ॥

इला । वैवस्वतमनोरपत्यं । आ० ६३ । ४ ॥

६९ । १९ ॥ तत्पुत्रः बुधाज्जातः पुरुरवाः ।

आ० ६९ । २१ ॥ [हरि० १ । १० ॥

ब्रह्म० ७ ॥ मत्स्य० ११ ॥ भा० ९ । १ ॥]

इलावृतः । जम्बूद्वीपस्थः खण्डः । स० २९ ।

१२ ॥ भी० ६ । ३८ ॥

तद्विजयोऽर्जुनेन । स० २९ ॥

इलिलः । क्षत्रियः । सो० वं० ब्रह्मोः पुत्रः ।

तन्माता कालिन्दी । तद्भार्या रथन्तरी । आ०

६३ । २८ ॥ तस्य इलिन इति ब्रह्मोः तं सुरिति

च नामान्तरं । आ० ८८ । १५ ॥

तत्पुत्राः पञ्च । दुष्यन्तः शूरः भीमः प्रवसुः वसुः

इति । आ० ८८ । १७ ॥

इल्वलः । दैत्यः । वातापेज्येष्ठो भ्राता । व०

९४ । ४ ॥ ९६ । २० ॥ [रा० ३ । ११ ॥

सः हिरण्यकशिपोर्भागिनेयः । मत्स्य० ६ ॥ हिर-

ण्यकशिपुपुत्रस्य ह्रादस्य पुत्रः । भा० ६ । १८ ॥]

तस्यागस्त्येन भस्मीकरणं । व० ९७ । २३ ॥

तस्य पुरी मणिमती । व० ९४ । ४ ॥

[तस्य पुत्रो बल्वलः । बलरामेण हतः । भा० १० ।

७९ ॥]

इषीकः । ब्राह्मणः । गङ्गातीरवासिनं यं शिखण्डी

स्वस्य पुंस्त्वप्राप्त्यर्थं पर्यचरत् । आ० ११० ।

२३ ॥

इषीकास्त्रं । (ऐषीकास्त्रं) । अश्वत्थाम्ना पाण्ड-

वविनाशाय विसृष्टमस्त्रं । इदमेवापाण्डवे-

यास्त्रं । सौ० १३ । १८-१९ ॥

इषुपात् । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २५ ॥

ई.

ईजिकाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

ईलिनः । क्षत्रियः । सो० वं० तंसोः पुत्रः । आ०

८८ । १५ ॥ विशेषं इल्लिशब्दे पश्यत ।

१ ईश्वरः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । ३ ॥

२ ईश्वरः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रः ।

तन्माता पौष्टी । आ० ८८ । ४ ॥

उ.

उचथ्यः । अग्निविशेषः । व० २२१ । ३३ ॥

उग्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन

हतः । द्रो० १५८ । १७ ॥

उग्रकर्मा । साल्वराजः । भीमेन हतः । क० २ । ४४ ॥

१ उग्रश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

२ उग्रश्रवाः । रोमहर्षणपुत्रः सौतिः । पौराणिकः ।

आ० १ । ५ ॥

१ उग्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

२ उग्रसेनः । खर्भानोरंशः कश्चन क्षत्रियः ।

आ० ६८ । १३ ॥

३ उग्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डवपौत्रस्य

परीक्षितः पुत्रः । जनमेजयस्य भ्राता । आ०

३ । १ ॥

४ उग्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० कंसस्य पिता ।

स० २३ । ४ ॥ [आहुकस्य पुत्रः । तद्भ्राता

देवकः । भा० ९ । २४ ॥ विष्णु० ४ । १४ ॥]

तस्य राज्याभिषेकः श्रीकृष्णेन । स० ५३ । ३३ ॥

५ उग्रसेनः । कश्यपभार्याया मुनेः पुत्रो देवग-

न्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

उग्रायुधः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९९ ॥

उचथ्यः । (उतथ्यः) । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः

तस्य भ्रातरौ बृहस्पतिः संवर्तश्च । आ० ६७ ।

५ ॥ अनु० १३२ । ४२ ॥

तस्य भार्या ममता । पूर्वमेव उचथ्येनाहितगर्भाया-

स्तस्या बृहस्पतिना धर्षणं । आ० ११३ । ९ ॥

शां० ३५० । ५० ॥ तस्यां उचथ्यवीर्याज्जातः

पुत्रो दीर्घतमाः । आ० ११३ । २२ ॥ [तस्यां

बृहस्पतिवीर्यजो भरद्वाजः । भा० ९ । २० ॥
 विष्णु० ४ । १९ ॥ मत्स्य० ४९ ॥]
 तस्यान्या भार्या सोमपुत्री भद्रा । अनु० २५९ ।
 १० ॥ तामपहृतवतो वरुणस्य प्रतिकारार्थं उच-
 ध्येन समुद्रशोषणं । अनु० २५९ । २३ ॥
 तस्य मान्धात्रा सह क्षात्रधर्मविषये संवादः । शां०
 ९० ॥
 १ उच्चैःश्रवाः । क्षीरसमुद्रे अमृतमथनसमये उत्पन्नः
 इन्द्रस्याश्वः । आ० १८ । ५१ ॥
 तस्य दर्शनं कद्रूविनताभ्यां । आ० १७ । १ ॥ २१ ॥
 तद्बालस्य कद्रूपुत्रैः सर्पैः कृष्णीकरणं । आ० २० ।
 ६ ॥ २२ । ३ ॥
 २ उच्चैःश्रवाः । दाशराजः । चतुर्थ्याः सत्यवत्याः
 पोषकः पिता । आ० १०७ । १०५ ॥
 ३ उच्चैःश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
 पुत्रः । तन्माता वाहिनी । आ० १०१ । ४१ ॥
 तद्भ्रातरः परीक्षितभृतयः सप्त । प्रथमे अविक्षि-
 ञ्छब्दे द्रष्टव्याः ॥
 उच्छिखः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥
 उज्जयिनः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
 ७ । ५८ ॥
 उज्जयन्तः । सुराष्ट्रेषु प्रभाससमीपस्थः पर्वतः ।
 व० ८६ । २१ ॥ Mount Girnar, close
 to Junagar in Kathiawar.
 उज्जानकः । तीर्थं । व० १३२ । १७ ॥
 A sacred place on the river Indus imme-
 diately west of Kashmir.
 १ उच्छवृत्तिः । ऋषिः । तस्योपाख्यानं । शां०
 ३६२-३६३ ॥
 २ उच्छवृत्तिः । ब्राह्मणः । तस्य सक्तुप्रस्थ इति
 नामान्तरं । अश्व० ९२ । ६ ॥
 उत्थयः । उचथ्यशब्दं पश्यत ।
 उत्कलाः । कलिङ्गदेशादुत्तरतो विद्यमानो देशः ।
 Orissa.

उत्कोचकः । तीर्थं । तत्र तपस्यतो धौम्यस्य पा-
 ण्डवैः पुरोहितत्वेन वरणं । आ० १९९ । २ ॥
 × उत्क्रमणं । मरणं । तत्स्थानविशेषेण फलवि-
 शेषः । शां० ३२२ ॥
 उत्तङ्कः । (उदङ्कः) । ऋषिः । वैदशिष्यः ।
 आ० ३ । ८३ ॥ ५० । ३१ ॥
 तस्य पौष्यभार्यायाः कुण्डले भिक्षितुं गमनं । आ०
 ३ । ११६ ॥
 तेन नागानां स्तुतिः । आ० ३ । १३४ ॥
 तेन तक्षकप्रतीकारकरणार्थं जनमेजयसमीपगमनं
 आ० ३ । १७० ॥
 उत्तमौजाः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । उ० १९६ ।
 ३ ॥ द्रो० २१ । ५० ॥ २५ । ३९ ॥ १३० ।
 ३३ ॥ अश्वत्थाम्ना शिविरे हतः । सौ० ८ ।
 ४१ ॥
 उत्तरः । क्षत्रियः । उत्तरकुमारः । विराट्स्य
 पुत्रः । वि० ३८ । ६० ॥ रथोदारः । उ०
 १७० । १ ॥ तद्भ्राता श्वेतः । भी० ४७ ।
 ४४ ॥
 तस्य द्रौपदीस्वयंवराय पाञ्चालनगरं प्रति गमनं ।
 आ० २०१ । ८
 तस्य उत्तरगोग्रहणे कुरुसैन्यदर्शनजमयात् युद्धात्पला-
 यनं । वि० ३९ । ३२ ॥
 तस्य वधः शल्येन । भी० ४७ । ३५ ॥
 उत्तरकुरवः । मेरोरुत्तरभागस्थो देशः । भी०
 ७ । २ ॥
 तद्देशस्य स्वर्गतुल्यत्वं । अनु० २४० ॥
 + उत्तरगोग्रहणं । वि० ३७-७१ ॥ त-
 स्यारम्भो नवम्यां । वि० ३२ । ६४ ॥
 × उत्तरदिग्देवता । सैव रात्रिदेवता प्रतिश्रुतिः ।
 तत्समीपे अष्टावक्रऋषेर्गमनं । अनु० ५० ।
 १० ॥ ५२ ॥
 तया कन्यारूपग्रहणेन अष्टावक्रप्रलोभनं । अनु०
 ५१ । २४ ॥

× उत्तरदिक् । तद्वर्णनं गरुडेन गालवं प्रति ।
उ० १११ ॥

तद्विजयोऽर्जुनेन । स० २८ ॥

उत्तरा । विराटराजस्य दुहिता अभिमन्योर्भार्या ।
तत्पुत्रः परीक्षित् । आ० ६३ । ८२ ॥ वि०

११ । १८ ॥ ३८ ॥ ६७ ॥ अश्व० ६८-७० ॥

तस्या विवाहः । वि० ७८ । ४३ ॥

तस्या गर्भेऽश्वत्थामा ऐषीकास्त्रप्रयोगः । सौ० १५ ।
३१ ॥

तस्याः अभिमन्युशवमालिङ्ग्य प्रलापः । स्त्री० २० ॥

उत्पलिनी । नैमिषारण्यसमीपस्था नदी । आ०
२३५ । ६ ॥

× उत्पातः । अपशकुनं । तत्फलं । स० ६९ ॥

वि० ४६ ॥ उ० ८४ ॥ भी० २-३ ॥

शां० ३२२ ॥ मौ० ४ ॥

उत्सवसंकेताः । काश्मीरदेशे विद्यमानः पर्वत-
प्राथो देशः । तत्स्था राजानश्च । स० २८ ।
१६ ॥ भी० ९ । ६१ ॥ पुष्करारण्यवासिनो
राजानः । स० ३५ । ८ ॥

उदङ्कः । (उत्तङ्कः) । मरुधन्ववासी कश्चन म-
हर्षिः । व० २०४ । ११ ॥

तेन विष्णुमुद्दिश्य तपःकरणं । व० २०४ ।
१२ ॥

तेन कुवलाश्वेन राज्ञा धुन्धुनामकदैत्यघातनं । व०
२०५ ॥

तेन श्रीकृष्णाय शापदानोपक्रमः । अश्व० ५३ ।
१९ ॥

तदनुग्रहाय श्रीकृष्णेन स्वमाहात्म्यकथनं । अश्व०
५४ ॥

तस्मै श्रीकृष्णेन विश्वरूपप्रदर्शनं । अश्व० ५५ ।
४ ॥

तं प्रति चण्डालरूपिणेन्द्रेणामृतानयनं । अश्व०
५५ । २० ॥

तस्य गौतमे गुरुकुलवासः । अश्व० ५६ । ४ ॥

तद्रूपवत्या अहल्यया गुरुदक्षिणात्वेन सौदासपत्न्या
विधृते कुण्डले भिक्षितुं तस्य प्रेषणं । अश्व०
५५ । २८ ॥

तस्य तक्षकापहृतकुण्डलानयनार्थं नागलोकगमनं ।
अश्व० ५८ । ३४ ॥

उदपानं । तीर्थं । श० ३७ । ५ ॥

उदपारकः । सर्पः । आ० ५७ ॥

उदररोगापादकानि कर्माणि । अनु० २२० ।
१४-१९ ॥

उदरशाण्डिल्यः । ब्रह्मर्षिः । स० ७ । १३ ॥

उदापेक्षी । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५९ ॥

उद्दालकः । ऋषिः । प्रथमस्य धौम्यमहर्षेः शिष्यः ।
तस्य आरुणिरिति नामान्तरं । आ० ३ ।
३१ ॥ ८ । २५ ॥

तद्भार्या कुशिकसुता । तत्पुत्रः श्वेतकेतुः नचिके-
ताश्च । तत्पुत्री कहोलभार्या सुजाता । व० १३४ । ९ ।

तद्भार्यायाः केनचिद्वृद्धेनापुत्रेण ब्राह्मणेन तस्यां पुत्रो-
त्पादनार्थं याचनं । तच्छ्रुत्वा कुपितेन श्वेतकेतुना
स्त्रीपुंसयोर्मर्यादाकरणं च । आ० १२८ । १२ ॥

तद्वैहित्रोऽष्टावक्रः । व० १३४ । ९ ॥

उद्धवः । श्रीकृष्णस्य मन्त्री । आ० २०१ ।
१८ ॥ २३९ । ११ ॥

उद्भिदादिभेदेन प्राणिनां चातुर्विध्यं ।
अनु० २२७ । ९ ॥

उपकीचकाः । कीचकस्य भ्रातरः । केकयनाम्नः
सूताधिपस्य पुत्राः । तन्माता मालवी । वि०
२१ । १३ ॥

तेषां भीमसेनेन वधः । वि० २७ । २६ ॥

उपगहनः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५६ ॥

उपगिरिः । उत्तरदिक्स्थः पर्वतः । तत्र राजसूयदि-
ग्विजयार्थं अर्जुनस्य गमनं । स० २८ । ३ ॥

उपचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥ भीमेन हतः ।
 द्रो० १३६ । २० ॥
 उपदानं । पुण्यतीर्थभूतः कूपः । व० ८२ ।
 १२६ ॥
 १ उपनन्दकः । सर्पः । उ० १०३ । १२ ॥
 २ उपनन्दकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
 उपह्लाव्यं । विराटनगरसमीपस्थं पुरं । उ० २३ ।
 १ ॥
 १ उपमन्युः । धौम्यमहर्षेः शिष्यः । तस्य अर्क-
 पर्णभक्षणेनान्धीभूतस्य कूपे पतनं । अश्विस्तुत्या
 तस्य चक्षुःप्राप्तिश्च । आ० ३ । ३४ ॥
 २ उपमन्युः । शिवभक्तः । ऋषिः । व्याघ्रपादस्य
 पुत्रः । तद्भ्राता धौम्यः । अनु० ४५ । ९६ ॥
 तेन शिवसहस्रनामकथनं । अनु० ४८ । ३१ ॥
 [तस्य कथा । लिङ्गपु० पूर्वार्ध० १०७ ॥ शिवपु०
 उमासं० १ ॥]
 उपयाजः । ऋषिः । काश्यपगोत्रजः । तस्य भ्राता
 याजः । सभ्रातृकेण तेन द्रुपदस्य पुत्रकामेष्टिया-
 जनं द्रौपदीधृष्टद्युम्नयोरुत्पत्तिश्च । आ० १४९ ॥
 १८१ ॥
 उपरिचरः । उपरिचरवसुः । क्षत्रियः । [सो०
 वं० पूरुकुलोत्पन्नसंवरणवंशोद्भवस्य कृतिराजस्य
 पुत्रः । भा० ९ । २२ ॥] चेदिदेशाधिपतिः ।
 आ० ६४ । १ ॥ स० ८ । २० ॥
 तस्य भार्या गिरिका । आ० ६४ । ५३ ॥
 तत्पुत्राः पञ्च । बृहद्रथः कुशाम्बः प्रत्यग्रहः मत्सिलः
 यदुश्चेति । आ० ६४ । ४२ ॥
 तेन इन्द्रध्वजोत्सवकरणं । आ० ६४ । १७ ॥
 तच्छुक्रं पीतवत्या मत्स्या उदरात् मत्स्यनामा पुत्रः
 मत्स्यगन्धानाम्नी पुत्री च जातौ । आ० ६४ ।
 ७८ ॥
 तस्य इन्द्रात् उपरिचरविमानप्राप्तिः । आ० ६४ ।
 १३ ॥

तस्य यागादिकथा । शां० ३४४-३४५ ॥
 + उपवासः । अनशनव्रतं । तस्य फलं । अनु०
 १६० । ३ ॥ १६४ ॥
 उपश्रुतिः । राज्यभिमानिदेवता दुर्गादेवी । सैव
 उत्तरदिग्देवतापि । तत्पूजनमिन्द्राण्या । उ०
 १३ । २७ ॥
 उपसुन्दः । दैत्यः । सुन्दस्य भ्राता । सुन्दोपसुन्द-
 शब्दं पश्यत ।
 + उपाध्यायलक्षणं । अश्व० ११० । ५८ ॥
 उपानत् । पादुका । तस्याः प्रवर्तनं सूर्येण । तद्वा-
 . नफलं च । अनु० १४५ ॥
 उपावृत्ताः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥
 उपेन्द्रा । नदी । भी० ९ । २७ ॥
 उम्लोचा । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥
 उरगापुरी । तत्र राजसूयदिग्विजयार्थं अर्जुनस्य
 गमनं । तद्राजस्य रोचमानस्य पराजयश्च । स०
 २८ । १९ ॥ Negapatam, a seaport
 town in the District of Tanjore. It was
 once the capital of Pandya.
 उर्वरा । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥
 उर्वशी । (ऊर्वशी) । अप्सराः । आ०
 १३२ । ४८ ॥ स० १० । १२ ॥ अनु०
 ५० । ४८ ॥ २७१ । १५ ॥
 [तस्याः मित्रनामकसूर्यस्य शापात् भूमौ पुरुरवसि
 वासः । रा० ७ । ५६ ॥ पद्म० ५ । २२ ॥]
 तस्यां पुरुरवसः आयुःप्रभृतीनां षण्णां पुत्राणां उ-
 त्पत्तिः । आ० ६९ । २७ ॥ [भा० ९ । १४ ॥]
 तया अर्जुनाय षण्डत्वशापदानं । व० ४४ । ६५ ॥
 तस्याः सौन्दर्यवर्णनं । व० ४४ । २१ ॥
 [तदुत्पत्तिः नारायणस्य ऊरुप्रदेशात् । देवीभा०
 ४ । ६ ॥]
 उर्वशीतीर्थं । व० ८२ । १५६ ॥
 १ उल्लूकः । अमृतकलशरक्षकः देवः । आ० ३२ ।
 १९ ॥

२ उलूकः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५१ ॥

३ उलूकः । क्षत्रियः । शकुनिपुत्रः । आ० २०१।
२२ ॥

तस्य दुर्योधनेन युधिष्ठिरं प्रति दूत्येन प्रेषणं । उ०
१६० ॥

तेन युधिष्ठिरं प्रति दुर्योधनवाक्यकथनं । उ० १६३॥
तस्य युयुत्सुना सह युद्धं । क० १६ । ५ ॥

तस्य वधः सहदेवेन । श० २७ । ३१ ॥

+ ४ उलूकः । घूकनामा पक्षिविशेषः । तत्कृतस्य
बहुकाकवधस्य अश्वत्थाम्ना दर्शनं । सौ० १ ॥

+ उलूकदूतागमनपर्व । उ० १६०-१६४ ॥

उलूकाः । देशः । तस्य राजा बृहन्तः । स०
२८ । ५ ॥

उलूताः । देशः । भी० ९ । ५४ ॥

उलूपी । नागकन्या । अर्जुनभार्या । तत्पिता कौ-
रव्यनामा सर्पराजः । आ० २३४ । १८ ॥

तस्यां अर्जुनात् इरावन्नामकपुत्रोत्पत्तिः । आ०
६३ । ८० ॥ २३५ । ३४ ॥

तथा बभ्रुवाहनेन हतस्य अर्जुनस्य संजीवनमणिना
उज्जीवनं । अश्व० ८१ ॥

तस्याः पाण्डवकृताश्वमेधार्थं हास्तिनपुरगमनं । अश्व०
८९ ॥

तथा पाण्डवानां महाप्रस्थानगमनसमये गङ्गायां निमज्ज्य
स्वलोकगमनं । महा० १ । २८ ॥

उशङ्कुः । (रुशङ्कुः) । ऋषिः । यः आत्मानं
प्रवयसं ज्ञात्वा पृथूदकतीर्थे देहं त्यक्त्वा वैष्णवं
पदमाप । श० ४० । २७ ॥

तस्याश्रमे आर्ष्टिषेणविश्वामित्रसिन्धुद्वीपदेवापिभिस्तप-
स्तप्त्वा ब्राह्मण्यप्राप्तिः । तत्र बलरामस्य तीर्थयात्रार्थं
गमनं । श० ४० । २४ ॥

१ उशीनरः । क्षत्रियः । वृष्णिवंश्यः । आ०
२०१ । २० ॥

२ उशीनरः । क्षत्रियः । सो० वं० अनुकुलोत्पन्नः ।

भोजदेशाधिपतिः । तस्य ययातिपुत्र्यां माधव्यां
जातः पुत्रः शिविः । स० ८ । १४ ॥ व०
१३२ । २१ ॥ उ० ११८ ॥

[अयं सो० वं० अनोर्विशोत्पन्नस्य संजयपुत्रस्य म-
हामनसः पुत्रः । भा० ९ । २३ ॥

उशीरबीजं । हिमवत्पार्श्वस्थं क्षेत्रं । तत्र मरुतेन
यज्ञकरणं । तत्रैव जीमूतस्य विप्रर्षेः स्थानं जाम्बू-
नदसरश्च । उ० १११ । २३ ॥

उषा । (ऊषा) । बाणासुरपुत्री । तया प्रच्छन्नं
रममाणस्यानिरुद्धस्य बाणासुरेण कारागृहे निरोधः।
श्रीकृष्णेन बाणं जित्वा उषानिरुद्धयोर्द्वारकान-
यनं । स० ६० । ८ ॥ [भा० १० । ६२ ॥
हरि० २ । ११८ ॥ विष्णु० ५ । ३२ ॥]

+उष्ट्रकथा । अलसताया अनर्थहेतुत्वरूपाप-
नार्थं भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रति कथिता । शां०
११२ ॥

उष्णतोयवहा । बदरीस्था नदी । व० ८८।
२५ ॥

उष्मा । अग्निविशेषः । व० २२३ । ४ ॥

ऊ.

ऊर्जयोनिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५९ ॥

ऊर्णनाभः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥

ऊर्णायुः । देवगन्धर्वः । तद्भार्या मेनका । उ०
११७ । १६ ॥

ऊर्ध्वभाक् । अग्निविशेषः । तस्य बडवामिरिति
नामान्तरं । व० २२१ । २८ ॥

ऊर्वशी । ऊर्वशीशब्दं पश्यत ।

ऊषा । उषाशब्दं पश्यत ।

ऊष्मा । उष्मशब्दं पश्यत ।

ऋ.

१ ऋक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० ऋचस्य पुत्रः ।

तद्भार्या तक्षकदुहिता ज्वलन्ती । तत्पुत्रोन्त्यनारः ।
 आ० ६३ । २५ ॥
 २ ऋक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० अजमीढस्य पुत्रः ।
 तन्माता धूमिनी । तद्भार्या रथन्तरी । तत्पुत्रः
 संवरणः । आ० १०१ । २२ ॥
 + ३ ऋक्षः । भल्लूकः । तज्जातेर्भृगमन्दायास्सका-
 शादुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६२ ॥
 ऋक्षदेवः । क्षत्रियः । सो० वं० द्रुपदपुत्रस्य
 शिखण्डिनः पुत्रः । द्रो० २३ । २५ ॥
 ऋक्षवान् । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥
 The eastern part of Vindhya Range.
 ऋक्षा । अजमीढस्य भार्या । तत्पुत्रः संवरणः ।
 आ० ६३ । ४० ॥
 ऋचः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशीयस्य देवातिथेः
 पुत्रः । तन्माता वैदर्भी मर्यादानाम । तद्भार्या
 अङ्गराजकन्या वामदेवी । तत्पुत्रः ऋक्षः ।
 आ० ६३ । २४ ॥
 १ ऋचीकः । ऋषिः । और्वस्य पुत्रः । आ० ६७ ।
 ४७ ॥ सः भृगोः पुत्रः । व० ११६ । २० ॥
 शां० ४८ । ७ ॥
 तस्य अश्वतीर्थे एकतःश्यामकर्णानां हयानां सहस्रस्य
 प्राप्तिः । तेषां हयानां गाधये शुल्कदानेन तत्क-
 न्यायाः सत्यवत्याः परिणयश्च । व० ११६ ॥
 अनु० ७ ॥
 तस्य सत्यवत्यां जमदग्नेरुत्पत्तिः । व० ११६ । ४४ ॥
 अनु० ७ । ४६ ॥ [मा० ९ । १५ ॥ वायु०
 ९१ ॥ ब्रह्म० १० ॥]
 तस्यान्यः पुत्रः शुनःशेषः । अनु० ६ । ६ ॥ [रा०
 १ । ६१ ॥]
 २ ऋचीकः । विवस्वतः पुत्रः । आ० १ । ५५ ॥
 ३ ऋचीकः । क्षत्रियः । सो० वं० दुष्यन्तपौत्रस्य
 भुमन्योः पुत्रः । तन्माता पुष्करिणी । आ०
 २०१ । १३ ॥
 ऋचेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वस्य अप्सरसि

जातः पुत्रः । तद्भ्रातरः कक्षेयुप्रभृतयो नव । अस्य
 अनाष्टिधिरिति नामान्तरमिति भाति । तत्पुत्रो
 मतिनारः । आ० ८८ । ९ ॥
 + ऋणत्रयं । क्रियाऋणं ब्रह्मचर्यऋणं प्रजाऋणं
 चेति । आ० २५५ । ११ ॥ अस्यैव देवऋणं
 ऋषिऋणं पितृऋणं इत्यपि नामान्तरं ।
 ऋतधामा । श्रीमान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
 शां० ३५२ । ४ ॥
 ऋतुपर्णः । क्षत्रियः । सू० वं० अयोध्याधिपतिः ।
 तस्मिन्नलराजेन बाहुकनामस्वीकारेण सारथीभूय
 वासः । व० ६३ ॥
 [सः सिन्धुद्वीपस्य पौत्रः । तत्पौत्रः सुदासः । हरिः
 १ । १५ ॥ भा० ९ । ९ ॥]
 तस्मिन्नलसारथिना वार्ष्णेयेन सारथीभवनं । व०
 ५७ । २६ ॥
 तस्य सारथिः जीवलः । व० ६४ । ८ ॥
 तस्य नलराजादश्वहृदयप्राप्तिः । व० ७५ । १७ ॥
 तेन नलराजाय अक्षहृदयोपदेशः । व० ७० । २९ ॥
 ऋतुस्थला । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥
 + ऋत्विगलक्षणं । शां० ७९ ॥
 ऋद्धिः । कुबेरस्य भार्या । स० १० । ६ ॥
 ऋक्षशृङ्गः । पर्वतः । तस्मिन्वालिनः सकाशाद्भीतेन
 सुग्रीवेण हनुमदादिभिस्सह वासः । व० २८० ।
 ४४ ॥ A mountain situated eight miles
 from Anagundi on the bank of the river
 Tungabhadra.
 ऋक्षशृङ्गः । ब्रह्मर्षिः । उपस्पर्शनार्थं हृदं गतस्य
 विभाण्डकऋषेः उर्वशीदर्शनक्षुभितं रेतः जले
 पपात । तच्च काचन मृग्यपिबत् तस्माज्जातः ।
 व० १११ । ६ ॥
 तन्नामनिर्वचनं । व० १११ । १७ ॥
 तस्य अङ्गदेशगमनेन तत्रत्यानावृष्टिनिवृत्तिः । व०
 ११४ । १० ॥ [रा० १ । १० ॥]
 तस्य रोमपादपुण्या शान्तया विवाहः । व० ११४ ।
 ११ ॥

ऋश्यशृङ्गाश्रमः । कौशिकीतीरस्थः क्षेत्रविशेषः ।

तत्र लोमशेन सह युधिष्ठिरस्य गमनं । व० १११ ।

१ ॥ The hermitage of the Rishi near the river Kusi situated at Singheswar in the District of Bhagalpur.

१ **ऋषभः ।** (वृषभः) । पाण्ड्यदेशस्थः पर्वतः ।

तत्र युधिष्ठिरस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । व० ८३ ।

२१ ॥ Alagiri Hills in the District of Madura.

२ **ऋषभः ।** (वृषभः । ऋषभकूटः) । मग-

धदेशस्थः पर्वतः । स० २१ । २ ॥

३ **ऋषभः ।** उत्तरसागरान्तिके विद्यमानः पर्वतः

तत्र शाण्डिलीनाम्न्या ब्राह्मण्या तपश्चरणं । ११३ । १ ॥

४ **ऋषभः ।** ऋषभकूटपर्वतवासी विप्रर्षिः । व०

११० । ९ ॥

५ **ऋषभः ।** ब्राह्मणः । तस्य तनुनामकेन ब्राह्मणेन

संवादः । शां० १२७ ॥ अयं चतुर्थोऽन्यो वेति न ज्ञायते । तस्य युधिष्ठिरसभागमनं । स० ११ । २४ ॥

६ **ऋषभः ।** कोसलदेशीयं तीर्थं । व० ८३ । १० ॥

७ **ऋषभः ।** सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

ऋषयः । तापसाः । तेष्वनेकेषां नामानि युधिष्ठिर-

सभायां । स० ४ ॥ इन्द्रसभायां । स० ७ ॥

ब्रह्मसभायां ११ । १८ ॥ युधिष्ठिरेण सह वने ।

व० ८३ । ११९ ॥ सन्ध्यर्थं हास्तिनपुरं गच्छतः

श्रीकृष्णस्य मार्गमध्ये । उ० ८३ ॥ द्रोणाचार्यं

युद्धान्निवर्तयितुमागताः । द्रो० १९१ । ३१ ॥

भीष्माचार्यस्य शरीरत्यागसमये । शां० ४६ ॥

२०७ । २८ ॥ प्रातःकाले स्मर्तव्याः । अनु०

२७१ । ३७ ॥ २५५ । ३० ॥

तेषां धर्माः । अनु० २०९—२१० ॥

ऋषिकाः । उत्तरस्यां दिशि काम्बोजसमीपे विद्य-

मानो देशः । स० २८ । २५ ॥ भी० ९ ।

६४ ॥ The Russian Empire.

ऋषिकुल्या । कलिङ्गदेशस्था नदी । व० ८२ ।

४८ ॥ भी० ९ । ३६ ॥ This is a river on which Ganjam is situated. It rises in the Mahendra Hills.

ऋषिगिरिः । मगधदेशस्थः पर्वतः । स० २१२ ॥

ए.

एकचक्रः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २५ ॥

एकचक्रा । वकासुराध्युषिता नगरी । आ० ६१ ।

२७ ॥ ६३ । ७३ ॥

तत्र पाण्डवानां वासः । १७१—१७८ ॥

तत्रगर्गाः पाञ्चालनगरं अहोरात्रगमनसाध्यं । आ०

१८६ । २ ॥

एकतः । गौतमस्य पुत्रः । ऋषिः । तद्भ्रातरौ द्वितः

त्रितश्च । स० ७ । ११ ॥ शा० ३७ । ७ ॥

+ **एकतः** इयामकर्णा हयाः । ऋचीकेन

कन्याशुल्कार्थं गाधिराजाय दत्ताः । व० ११६ ।

२२ ॥ अनु० ७ । १२ ॥

तदानयनार्थं गालवस्य विश्वामित्रेणाज्ञापनं । उ०

१०६ । २७ ॥

एकपर्वतः । इन्द्रप्रस्थान्मागधपुरगमनमार्गे विद्य-

मानः पर्वतः । स० २० । २७ ॥

+ **एकपुत्रत्वनिन्दा ।** व० १२८ । १२ ॥

एकरात्रं । तीर्थं । व० ८१ । १८२ ॥

एकलव्यः । हिरण्यधनुषः पुत्रो निषादः । आ०

१४२ । ४० ॥ स० ४४ । ६९ ॥

तस्य धनुर्विद्याभ्यासः । आ० १४२ । ४३ ॥

तेन द्रोणाचार्याय गुरुदक्षिणात्वेन स्वदक्षिणहस्ताङ्गु-

ष्ठस्य छित्त्वा दानं । आ० १४२ । ६७ ॥

तत्पुत्रः केतुमान् । भीमेन हतः । भी० ५४ ।

५ ॥

तद्वधः श्रीकृष्णेन । द्रो० १८२ । २१ ॥

एकशयः । सर्पः । तक्षकपुत्रोऽश्वसेनः । क० ९७ ।

१९ ॥

एकहंसः । तीर्थं । व० ८१ । २० ॥

एकाक्षः । दानवः । आ० ६६ । २९ ॥
 + एकादशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० १२ ॥
 तत्समाप्तिः । द्रो० १६ ॥
 + एकादशरुद्राः । मृगव्याधः सर्पः निर्ऋतिः
 अजैकपात् अहिर्बुध्न्यः पिनाकी दहनः ईश्वरः
 कपाली स्थाणुः भगः इति । आ० ६७ । १ ॥
 १३२ । ५१ ॥ अजैकपात् अहिर्बुध्न्यः विरू-
 पाक्षः रैवतः हरः बहुरूपः व्यम्बकः सुरेश्वरः
 सावित्रः जयन्तः पिनाकी इति । शा० २०७ ।
 २१ ॥ अजैकपात् अहिर्बुध्न्यः पिनाकी ऋतः
 पितृरूपः व्यम्बकः महेश्वरः वृषाकपिः शम्भुः हवनः
 ईश्वरः । अनु० २५५ । १२ ॥ [भा० ६ ।
 ६ ॥ हरि० १ । ३ ॥ विष्णु० १ । १५ ॥]
 एकानङ्गा । यशोदायाः पुत्री । श्रीकृष्णभगिनी ।
 स० ५९ । ९ ॥
 एकानेका । अङ्गिरसः पुत्री । अस्याः कुहः इति-
 नामान्तरं । व० २२१ । ६ ॥
 + एकान्तिधर्माः । शां० ३५८ ॥
 एकोनपञ्चाशन्मरुतः । मरुत इत्यत्र पश्यत ।
 एरकः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥
 एलपत्रः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥
 एलापत्रः । सर्पः । आ० ३८ । ३९ ॥

ऐ.

ऐक्षवाकी । सो० व० भुमन्युपुत्रस्य सुहोत्रस्य
 पत्नी । तत्पुत्रा अजमीढादयः । आ० १०१ ।
 १८ ॥
 ऐन्द्रिः । अर्जुनः । आ० १४५ । ८ ॥
 ऐरावतं । इलावृतसमीपस्थं वर्षं । भी० ६ । ३७ ॥
 ८ । १० ॥
 १ ऐरावतः । सर्पः । आ० ३५ । ५ ॥ स०
 ९ । ९ ॥ उ० १०३ । ११ ॥
 २ ऐरावतः । देवगजः । भद्रमनसः पुत्रः । आ०
 १८ । ५२ ॥ ६७ । ६३ ॥

५

ऐलः । इलायाः पुत्रः पुरुरवाः । आ० ६९ । २१ ॥
 स० ८ । १६ ॥
 तस्य कश्यपेन संवादः । शां० ७३ । ४५ ॥
 ऐलविलः । कुबेरः ।

ओ.

ओघरथः । क्षत्रियः । सू० वं० ओघवतः पुत्रः ।
 तत्पुत्रो नृगः । अनु० २ । ५४ ॥
 १ ओघवती । ओघवतो दुहिता । सू० वं० सुद-
 र्शनस्य भार्या । अनु० २ । ५४ ॥
 तस्याः स्वार्धशरीरेण नदीभूय प्रवहनं । अनु० २ ।
 १०० ॥
 २ ओघवती । नदी । भी० ९ । २२ ॥ शा०
 ३९ । २७ ॥ ६३ । ४७ ॥
 ओघवान् । क्षत्रियः । सू० वं० प्रतीकस्य पुत्रः ।
 तत्पुत्र ओघरथः । तत्पुत्री ओघवती । अनु०
 २ । ५४ । [भा० ९ । २ ॥]
 ओङ्गाः । देशः । भी० ९ । ५७ ॥

औ.

औदुम्बराः । देशः । स० ७८ । ८९ ॥
 Cutch, its ancient capital was Kotes-
 wara or Kachchheswara.
 औद्दालकं । तीर्थं । व० ८२ । १६० ॥
 औद्भिदं । कौञ्चद्वीपस्थं वर्षं । भी० १२ । १२ ॥
 और्वः । च्यवनपुत्रः । तन्माता मनुकन्या आरुषी ।
 आ० ६७ । ४६ ॥ १९४ । २१ ॥ तस्य लो-
 कविनाशार्थं यत्नः । आ० १९५ । ९ ॥ तेन
 समुद्रे क्रोधत्यागः । आ० १९६ ॥
 औशनसं । तीर्थं । व० ८१ । १३५ ॥ अस्य
 कपालमोचनमिति नामान्तरं । शा० ४० । ४ ॥
 औशनसव्यूहः । रावणस्य । व० २८६ । ६ ॥
 औशिजः । ऋषिः । कक्षीवान्नाम उशिक्षुतः ।
 स० ४ । २३ ॥ अनु० २७१ । ३७ ॥
 औशीनरिः । उशीनरपुत्रः शिविः । स० ८ ।
 १४ ॥ शा० २८ । ३९ ॥

औषदश्विः । वसुमान् । आ० ८७ । १ ॥

क.

कंसः । उग्रसेनस्य पुत्रः । तत्पत्न्यौ अस्तिः प्राप्तिश्च

[सः द्रुमिलनामकेन दानवेन उग्रसेनभार्यायां जातः
पुत्रः । ह० २ । २८ ॥]

तस्य कालनेम्यंशत्वं । आ० ६८ । ६७ ॥

तेन देवकीहननोद्योगः । स० २३ । १३ ॥ तस्य
वधः श्रीकृष्णेन । स० ५३ । ३२ ॥ [हरि०
२ । ३० ॥ भा० १० । ४४ विष्णु० ५ ।
२० ॥]

ककुत्स्थः । क्षत्रियः । सू० वं० शशादस्य पुत्रः ।
इक्ष्वाकोः पौत्रः । तत्पुत्रोऽनेनाः । व० २०५ ।
२ ॥

१ कक्षसेनः । क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां । स०
४ । २८ ॥

२ कक्षसेनः । प्राक्कालीनः क्षत्रियः । यमसभायां ।
स० ८ । १८ ॥

३ कक्षसेनः । राजर्षिः । अनु० २०० । १५ ॥
कक्षाः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

कक्षीवान् । उशिक्षुतः औशिजः । ऋषिः । स०
७ । १८ ॥

१ कङ्कः । क्षत्रियः । सो० वं० वृष्णिवंश्यः ।
आ० २०१ । १९ ॥

२ कङ्कः । अज्ञातवासे यतिवेषधारिणो युधिष्ठिरस्य
नाम । वि० २ । २३ ॥

कचः । बृहस्पतिपुत्रः । तस्य शुक्राचार्ये गुरुकुल-
वासः । आ० ७० । १७ ॥ अनु० ६५ । ८ ॥

तस्य देवयान्याश्च परस्परशापदानं । आ० ७१ ।
१६ ॥ [तदुपाख्यानं । मत्स्य० २५ ॥]

+ कच्चिदध्यायः । स० ५ । २० ॥

कच्छाः । देशः । भी० ९ । ५६ ॥ Kheda
in Guzerat, a large town between
Ahmedabad and Khambay.

कटदेशः । देशः । यस्य राजा सुनाभः । अर्जुने-
न राजसूयदिग्विजये पराजितः । स० २७ । १२ ॥

Katwa, in the District of Burdwan.

कठः । ऋषिः । आ० ८ । २५ ॥ स० ४ । २४ ॥

+ कठवल्लयर्थप्रतिवादनं । शां० २५२ ॥
अनु० १०६ ॥

कणिकः । धृतराष्ट्रमन्त्री ब्राह्मणः । आ० १५३ ।
८ ॥ अस्य कुलिङ्ग इति नामान्तरं । आ० ६१ ।
१० ॥

तेन जम्बुकोपाख्यानकथनं । आ० १५३ । ३५ ॥

कण्टकावनं । महारौरवादप्यतिशयितो नरकः ।
अनु० २३० । १० ॥

ः । कालिङ्गी । अक्रोधनस्य भार्या । तत्पुत्रो
देवतिथिः । आ० ६३ । २२ ॥

कण्वः । कश्यपगोत्रोत्पन्न ऋषिः । तत्कथा ।
आ० ९१—९६ ॥

तत्पिता मेधातिथिः । अनु० २५५ । ३१ ॥

तस्य पोषितदुहिता शकुन्तला । आ० ९३ । २३ ॥

तस्य शकुन्तलया सह दुष्यन्तविवाहे संवादः ।
आ० ९४ । ५० ॥

तेन दुर्योधनं प्रति “तव ऊरावेव मृतिर्भविष्यति”
इति शापदानं । उ० १०५ । ४३ ॥

तेन दुर्योधनं प्रति मातलिवरान्वेषणकथाकथनं ।
उ० ९७—१०५ ॥

कण्वाश्रमः । व० ८० । ४६ ॥ Bijnour in
Lucknow west of Ajodhya. This was
formerly a jungle.

कदलीवनं । कदलीषण्डः । हनूमदावासभूतं वनं
व० १४८ । ६३ ॥ १५२ । ४ ॥

१ कद्रुः । दक्षप्रजापतिपुत्री । कश्यपभार्या ।
सर्पाणां माता । आ० १६ । ६ ॥ २०—२१ ॥

२५—२७ ॥ ६६ । १३ ॥ स० ११ ।
४१ ॥ अनु० २०—२५ ॥

तस्याः सर्पाणामुत्पत्तिः । आ० १६ । १३ ॥

तत्पुत्राणां नामानि सर्पशब्दे पश्यत ।
 तस्या विनतया सह उच्चैश्श्रवसो दर्शनं । आ० १७ ॥
 २ कद्रूः । स्कन्दग्रहः । यया गृहीता गर्भिणी सर्प
 प्रसूते । व० २३० । ३७ ॥
 कनकध्वजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । आ० १३१ । १४ ॥ द्रौपदीस्वयंवरे ।
 आ० २०१ । ३ ॥ तस्य वधो भीमेन ।
 भी० ९६ । २७ ॥
 कनखलं । सप्तगङ्गसमीपस्थं तीर्थं । व० ८२ ।
 ३० ॥ A small village two miles to the
 east of Hardwar.
 कनकाङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
 आ० ६८ । १०५ ॥
 कनकायुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
 आ० ६८ । ९९ ॥
 + कनिष्ठस्य ज्येष्ठे वर्तनप्रकारः । अनु०
 १६२ ॥
 कन्यकाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥
 कन्या । ऋमुमती अनूढा नारी । अनु० २४९ । ५ ॥
 तद्दानकालः । अनु० ५५ ॥ ७९—८० ॥ २४९ ॥
 तद्दानफलं । अनु० २३५ ॥ ६८—७४ ॥
 कन्यागर्भः । कर्णः । आ० १४६ । ३ ॥
 कन्यातीर्थं । दक्षिणसमुद्रतीरस्थं तीर्थं । स०
 ३२ । ७५ ॥ व० ८१ । ११२ ॥ ८३ ।
 २३ ॥ अस्य कन्याकुमारीति नाम । Cape
 Comorin.
 कन्याभर्ता । स्कन्दः । व० २३३ । ६ ॥
 कन्याश्रमः । क्षेत्रं । व० ८१ । १८९ ॥
 कन्यासंवेद्यं । तीर्थं । व० ८२ । १३६ ॥
 कपः । देवयोनिविशेषः । अनु० २६२ । ४ ॥
 कपालमोचनतीर्थं । अस्य औशनसतीर्थमिति
 नामान्तरं । व० ८१ । १३७ ॥ शा० ४० । ४ ॥
 कपाली । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
 ३ ॥ १३२ । ५२ ॥

कपिञ्जलतीर्थं । व० ८१ । ७४ ॥
 कपिञ्जला । नदी । भी० ९ । २६ ॥
 कपिञ्जलादः । चाण्डाल्यामुत्पन्नो ब्रह्मर्षिः ।
 अनु० ५३ । १६ ॥
 १ कपिलः । श्रीमन्नारायणावतारः ऋषिः । व०
 १०६ । ३० ॥ १०७ ॥ ३० १०९ । १८ ॥
 अस्याभ्यधिकारोप्यस्ति । व० २२३ । २१ ॥
 तस्य आसुरिणा संवादः । शा० ३२६—३२८ ॥
 [सः कर्दमप्रजापतेः पुत्रः । तन्माता स्वार्थं भवमनुपुत्री
 देवहूतिः । तत्स्वसारः अरुन्धत्यादयो नव ।
 ताश्चारुन्धतीशब्दे द्रष्टव्याः । भा० ३ । २४ ॥]
 २ कपिलः । कश्चन यतिः । तस्य गां प्रविश्य
 स्थितेन स्यूमरश्मिनाम्ना ऋषिणा सह गवां यज्ञे-
 प्यवध्यत्वविषये संवादः । शा० २७४—
 २७६ ॥
 ३ कपिलः । अग्निविशेषः । व० २२३ । २१ ॥
 अयं प्रथमः कपिल एव
 ४ कपिलः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५६ ॥
 कपिलतीर्थं । व० ८२ । ३२ ॥
 १ कपिला । गोविशेषः । तत्सृष्टिकथा । तद्दानफलं
 च । अश्व० १०६ ॥ तन्माहात्म्यं । अनु०
 १२५—१२७ ॥
 २ कपिला । दक्षप्रजापतिकन्या । कश्यपभार्या ।
 आ० ६६ । १२ ॥ तत्पुत्राः अमृतं ब्राह्मणाः
 गावः गन्धर्वाः अप्सरसश्च । आ० ६६ । ५२ ॥
 ३ कपिला । नदी । भी० ९ । २८ ॥
 कपिलातीर्थं । व० ८१ । ४७ ॥
 कपिलावटः । क्षेत्रं । व० ८२ । ३१ ॥
 कपिलाश्वः । क्षत्रियः । सू० व० कुवलाश्वपुत्रः ।
 व० २०७ । ३७ ॥
 कपोतः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥
 कपोतरोमा । शिविराजस्य पुत्रः । स० ८ ।
 १७ ॥ व० २०० । २७ ॥
 + कपोतव्याधोपाख्यानं । शा० १४३—
 १४८ ॥

+ कपोतश्येनचरित्रं । व० १३३ । २०० ॥
कबन्धः । राक्षसः । रामेण हतः । स० ५० ।
१४ ॥ व० २८० । २८ ॥ [रा० ३ । ७०
-७१ ॥]

तस्य प्राग्विश्वावसुनामकस्य गन्धर्वस्य ब्राह्मणशापेन
राक्षसजन्मप्राप्तिः । व० २८० । ४२ ॥

कमठः । क्षत्रियः । स० ४ । २८ ॥

कमलपालिका । भीमसेनभार्या हिडिम्बा राक्षसी ।
आ० १६९ । २१ ॥

कमलाक्षः । तारकासुरपुत्रः । रुद्रेण हतः । क०
२४ । ७ ॥

कम्पनः । क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२८ ॥

कम्पना । नदी । व० ८२ । ११६ ॥ भी०
९ । २५ ॥

कम्बलः । सर्पः । आ० ३५ । १० ॥ स० ९ ।
१० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

कम्बलं । कुशद्वीपस्थं वर्षं । भी० १२ । १३ ॥

+ करः । भागधेयः । बलिः । राजभिः प्रजाभ्य-
स्तद्रहणप्रकारः । शा० ८८ ॥

करकाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

करकाक्षः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । द्रो० २० ।
७ ॥

करकायुः । क्षत्रियः । सो० व० घृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । २ ॥

करञ्जनिलया । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ३५ ॥

करटाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

करतोया । नदी । स० ९ । २६ ॥ व० ८३ ।
३ ॥ भी० ९ । ३५ ॥ A sacred

river which flows through the Districts
of Rungpur and Dinajpur. It formed
the boundary between the kingdoms
of Bengal and Kamarupa.

करन्धमः । क्षत्रियः । सू० वं० । स० ८ । १६ ॥

तत्पिता खनीनेत्रः । अस्य पितृकृतं नाम सुवर्चा

इति । तत्पुत्र आविक्षत् । अश्व० ४ । ८-
२३ ॥ [तस्य वंशः । भा० ९ । २ ॥ ययाति-
पुत्रतुर्वसुवंशोत्पन्नोऽन्यः । भा० ९ । २३ ॥]

करभञ्जकाः । देशः । भी० ९ । ६९ ॥

करवीरः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

करहाटकः । देशः । स० ३२ । ७२ ॥

करालजनकः । जनकवंशीयो राजा । तस्य वसि-
ष्ठेन सह क्षराक्षरलक्षणविषये संवादः । शा०
३८-३१३ ॥

करीतयः । देशः । भी० ९ । ४४ ॥

करीषकाः । (करुशाः) । देशः । भी० ९ ।
४० ॥ तस्य राजा दन्तवक्रः । स० १४ ।
१२ ॥ The eastern portion of the Dis-
trict of Shahabad, in the Province of
Behar.

कर्करः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

कर्कोटकः । (कार्कोटकः) । सर्पः । स० ९ ।
१० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

तस्याग्नेः सकाशान्नलराजेन संरक्षणं । तेन नलदर्शनं
च । व० ६३ । ४ ॥

१ कर्णः । सूर्याकुन्त्यां जातः कानीनः पुत्रः । आ-
धिरथिः । राधेयः । वसुषेणः । अर्धरथः । उ०
१६८ । ७ ॥ तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ ।
१४० ॥ ६८ । १३७ ॥ १२० । २८ ॥ तस्य
कुन्त्या अश्वनद्यां विसर्जनं । व० ३०९ । ८ ॥

तं प्रति भीष्माचार्येण तस्य कुन्तीसुतत्वकथनं ।
भी० १२२ । ९ ॥

तं प्रति श्रीकृष्णेन तस्य कुन्तीसुतत्वकथनं । उ०
१४० ॥

तं प्रति कुन्त्या तस्य स्वपुत्रत्वकथनं । उ० १४५ ॥
तस्य स्वपुत्रत्वकथनं युधिष्ठिरं प्रति कुन्त्या । स्त्री०
२७ । ७ ॥

तस्य स्वपुत्रत्वकथनं कुन्त्या वेदव्यासं प्रति । आश्र०
३२ ॥

तस्य चरित्रम् । आ० १२० ॥ शा० २-५ ॥
 तस्य सूर्यशिवं । आ० ६८ । १५० ॥
 तस्य दुर्योधनेनाङ्गराज्येऽभिषेकः । आ० १४६ ।
 ३८ ॥
 तस्य सूतकन्यानां विवाहः । उ० १४१ । १० ॥
 तस्य शास्त्रज्ञता । उ० १४० । ६-७ ॥
 तस्य दुर्योधनेन सैनापत्येऽभिषेकः । क० ७ ॥
 तेन द्रुपदपुत्रस्य प्रियदर्शनस्य वधः । आ० २१८ ।
 ३० ॥
 तस्य घोषयात्रायां चित्रसेननाम्ना गन्धर्वेण युद्धं तत्र
 पराभवश्च । व० २४२ ॥
 तेनेन्द्राय स्वीयसहजकवचकुण्डलदानं । आ० ६८ ।
 १४४ । व० ३११ ॥
 तस्य वदान्यता । व० ३११ । ३१ ॥
 तस्य स्वप्ने सूर्यागमनं । व० ३०१ ॥
 तस्य दिग्विजयः । व० २५४-२५५ ॥
 तद्गर्हणं कृपाचार्येण । आ० १४६ । ३१ ॥ वि०
 ४९ । १४ ॥
 तद्गर्हणं शल्येन । क० ३१ । ३३ ॥ ३३ ॥
 तद्गर्हणं भीमसेनेन । आ० १४७ । ५ ॥
 तस्य वचनं अज्ञातवासे पाण्डवा अन्विष्य हन्तव्या
 एवेति । वि० ३० । १० ॥
 तेनात्मश्लाघनपूर्वकमर्जुनपराभवनप्रतिज्ञानं । वि०
 ४८ ॥
 तस्य पराजयोऽर्जुनेन । आ० २०५ । वि० ५७ ॥
 तस्य पराजयो भीमसेनेन । द्रो० १२९ ॥ १३१ ॥
 तेन कुन्तीगर्हणं स्वस्य बाल्ये निर्दयं तृणवन्नद्यां वि-
 सर्जनविषये । उ० १४६ ॥
 तेन सहदेवोपालम्भः । द्रो० १६८ ॥
 तेन नकुलपराभवः । क० १५ ॥
 तेन शल्यस्य गर्हणं । क० ३७ ॥
 तस्यार्जुनेन सह युद्धं । आ० १४६ । २२ ॥ क०
 ९४ ॥
 तस्य घटोत्कचेन सह युद्धं । द्रो० १७४ ॥

तस्य जरासन्धेन सह युद्धं । शा० ५ ॥
 तत्सारथ्याभ्युपगमः शल्येन । क० २३ ॥
 तस्य युद्धाय प्रोत्साहनं शल्येन । क० ८३ ॥
 तेन इन्द्रदत्तया शक्त्या घटोत्कचवधः । द्रो० १८० ॥
 तेन भीष्माचार्यक्षमापणायामिवादनं । भी० १२२ ॥
 तस्य परशुरामे शस्त्राभ्यासः । क० ३६ । ४५ ॥
 शा० २ ॥ स्त्री० २ ॥
 तस्य परशुरामेण तवास्त्राणि समये न प्रतिभान्तिवति
 शापदानं । क० ३६ ॥ शा० ३ ॥
 तेन ब्राह्मणगोवत्सहननं ब्राह्मणेन युद्धे तव रथचक्रं
 भूमौ निमज्जतामिति तस्मै शापदानं च । क०
 ३६ ॥ शा० २ ॥
 तस्य ब्राह्मणत्वे परशुरामस्य शङ्का । शा० ३ ॥
 तस्य अलर्कनाम्ना केनचित्किमिणा ऊरुभेदनं । शा०
 ३ । ६ ॥
 तस्यास्त्रविद्यापरीक्षार्थं रङ्गप्रवेशः । आ० १४६ । १ ॥
 तं प्रति श्रीकृष्णेन पाण्डवपक्षप्रवेशचोदना । उ०
 १४० ॥
 तस्य युध्यतः भूमौ रथचक्रनिमज्जनं । क० ९७ ॥
 तेन नागास्त्रप्रयोगेणार्जुनकिरीटापहारः । क० ९७ ॥
 तेन स्वरथचक्रोद्धरणोद्योगः । क० ९८ ॥
 तन्मर्मोद्धाटनं श्रीकृष्णेन । क० ९८ ॥
 तेन कृपाचार्यस्य जिह्वाच्छेदप्रतिज्ञाने तद्बोधयमोऽश्व-
 रथाम्ना । द्रो० १६० ॥
 तस्य वधकथा संक्षेपेण । क० १ ॥ विस्तरेण ।
 क० ९८ ॥ तच्छववर्णनं । स्त्री० २१ ॥
 तस्य युधिष्ठिरेणौर्ध्वदैहिककरणं । शा० ४१ । ३ ॥
 सः हत इति आनत्या युधिष्ठिरेणार्जुनप्रशंसनं । क०
 ६९ ॥
 तत्पुत्रेषु सुदामा अर्जुनेन हतः । आ० २१८ ।
 ३२ ॥
 सुषेणः भीमसेनेन हतः । क० ७९ । १४ ॥
 सत्यसेनः चित्रसेनः सुशर्मा चेति त्रयः नकुलेन हताः ।
 शा० ९ ॥ वृषसेनः । अर्जुनेन हतः । क० ९० ॥

तद्भ्रातृषु शत्रुतपः अर्जुनेनोत्तरगोमहणे हतः । वि०
५८ । १७ ॥

शत्रुञ्जयः विपाटश्चेति द्वावर्जुनेन हतौ । द्रो० ३२ ।
६१ ॥

कश्चिदेकोऽभिमान्युना हतः । द्रो० ४१ । ४ ॥

द्रुमः भीमेन हतः । द्रो० १५६ । २७ ॥ वृक-
रथः भीमेन हतः । द्रो० १५८ । २१ ॥ त्रयो-
ऽर्जुनेन हताः । द्रो० ३२ । ६३ ॥

२ कर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥ भी० ७७ । ८ ॥

कर्णाटकाः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥ भी०
९ । ५९ ॥

The Province of Mysore and the Dis-
trict of South Canara in the Madras
Presidency, and the Districts of North
Kanara, Belgaum, and Dharwar in the
Bombay Presidency.

कर्णिका । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥

१ कर्दमः । ब्रह्मर्षिः । स० ११ । १९ ॥ शां०
५८ ॥ ९८ ॥

[तस्य भार्या स्वायंभुवमनुपुत्री देवहूतिः । तस्य पुत्रः
कपिलः । तस्य पुत्र्यः अरुन्धत्यादयो नव ।
विशेषमरुन्धतीशब्दे पश्यत । भा० ३ । २२ ॥
२४ ॥]

२ कर्दमः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

+ कर्म । शुभाशुभरूपं । तस्य बलवत्त्वं । उ० २९ ।
६ ॥ तस्य हेतुत्वं । अनु० १ । ७२ ॥ तस्य
सात्विकादिभेदेन त्रैविध्यं । भी० ४२ ॥

कर्कटः । वङ्गदेशसमीपस्थो देशः । यस्य राजा
ताम्रलिप्तः । स० ३१ । २५ ॥

कलशः । सर्पः । उ० १०३ । ११ ॥

कलशपोतकः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

कलशतीर्थं । व० ८१ । ८० ॥

१ कलिः । चतुर्थं युगं । तदभिमान्यसुरश्च ।
तद्धर्माः । शां० ६९ । १९—२४ ॥

तद्वृत्तान्तकथनं । व० १५१ । ३४ ॥ १९१ ।

२५ ॥ [विष्णु० ६ । १ ॥ भा० १२ ।

२—३ । मत्स्य० १४४ ॥]

तस्य तिप्य इति नामान्तरं । भी० १० । ३ ॥

तस्य दमयन्तीस्वयंवराथर्थागमनं । व० ५५ । १ ॥

तस्य नलराजशरीरे प्रवेशः । व० ५६ । ३ ॥

तस्य नलदेहान्निष्क्रम्य विभीतकद्रुमप्रवेशः । व०
७० । ३८ ॥

तत्र भविष्यल्लोकवृत्तान्तकथनं । व० १९३ ॥

[तन्निग्रहः परीक्षिता । भा० १ । १७ ॥]

२ कलिः । मुनिपुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४४ ॥

१ कलिङ्गः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रस्या-
नोर्विशोत्पन्नस्य बलिराजस्य भार्यायां दीर्घतमोनाम्ना
ऋषिणा उत्पादितः पुत्रः । तद्भ्रातरः अङ्गो वङ्गः
पुण्ड्रः सुहृश्च । आ० ११३ । ५३ ॥

२ कलिङ्गः । क्षत्रियः । द्रौपदीस्वयंवरे । आ०
२०१ । १३ ॥

कलिङ्गाः । आन्ध्रदेशः । भी० ९ । ४६ ॥

तत्रत्या राजानः । श्रुतायुः शक्रदेवः सत्यदेवः
सत्यः केतुमान् इत्यादयो भीमसेनेन हताः ।
भी० ५४ ॥ The Country lying on the
South of the Vaitarini river in Orissa,
and north of the Krishna river in the
Districts of Rajahmundry, Vizagapa-
tam and Ganjam and a portion of Orissa.

तस्य राजधानी राजपुरं । तस्य राजा दुर्योधनश्चशुर-
श्चित्राङ्गदः । शां० ४ । २ ॥

+ कलुषयोनिजः । अनार्ययोनिजशब्दं पश्यत ।

कल्की । श्रीमतो नारायणस्यावतारः । स० ५० ।
४५ ॥ व० १९२ । ९३ ॥ [भा० १२ । २ ॥]

कल्माषः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥

कल्माषपादः । सौदासशब्दं पश्यत ।

कवची । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । ११ ॥

क० ४६ । ७ ॥ भीमेन हतः । क० ८८ । १९ ॥

कविः । भृगोः पुत्रः । तत्पुत्रः शुक्राचार्यः ।

आ० ६७ । ४२ ॥ [तन्माता ख्यातिः ।

भा० ४ । १ ॥]

कशेरुकः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः । स० ६१ । ६ ॥

कशेरुमान् । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः ।

व० १२ । ३३ ॥

कश्यपः । ब्रह्मर्षिः । मरीचिक्रूषेः पुत्रः । आ० ६३ । ३ ॥

[तन्माता कर्दमपुत्री कला । भा० ४ । १ ॥]

तस्य भार्याः दक्षपुत्र्यस्त्रयोदश । अदितिः दितिः

दनुः काला दनायुः सिंहिका क्रोधा प्राधा विश्वा

विनता कपिला मुनिः कद्रूः इति । आ०

६६ । ११ ॥ तासामपत्यानि । आ० ६६ ।

१४—५२ ॥

[तस्य भार्याः सप्तदश । भा० ६ । ६ ॥]

तेन पुत्रकाम्यया यजनं । आ० ३१ । ५ ॥

तस्य तक्षकेण संवादः । आ० ४२ । ३८ ॥

तस्मै ब्रह्मणा विषहरविद्यादानं । आ० २० । १६ ॥

तस्मै परशुरामेणाश्वमेधयागान्ते दक्षिणात्वेन पृथिवी-

दानं । शां० ४८ । ६४ ॥

तस्य ऐलेन संवादः । शां० ७३ ॥

तस्य नारायणमहिमविषये गरुडेन संवादः । अनु०
४० ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । २९ ॥

तेन पृथिवीभूय प्राणिधारणं । अनु० २५९ । ६ ॥

तस्य सिद्धेन संवादः । अश्व० १७ ॥

कह्लोलः । उद्दालकमहर्षेः शिष्यो जामाता च ।

तद्भार्या सुजाता । तत्पुत्रोऽष्टावक्रः । व० १३४ । ८ ॥

तस्य जनकराजसभागमनं । तत्र वरुणपुत्रेण बन्दिना

वादे पराजित्य जले निमज्जनं । व० १३४ । १५ ॥

तस्य जलात्पुनर्निर्गमनं । व० १३६ । ३२ ॥

कांस्यकुट्टाः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥

+ काकहंसयोः कथा । शल्येन कर्णाय कथिता

क० ३५ ॥

काकी । ताम्रायाः पुत्री । उल्लूकानां माता

आ० ६७ । ५७ ॥

काक्षीवान् । शिबिभार्यायाः दास्यां शूद्रां दीर्घ-

तमसक्रूषेर्जातः पुत्रः । आ० ११३ । ४७ ॥

स० ४ । २३ ॥

काञ्चनाक्षी । नैमिषे विद्यमाना सरस्वती नदी ।

शा० ३९ । १९ ॥

काञ्ची । द्रविडदेशस्य प्राचीनराजधानी ॥ क०

९ । १९ ॥ Conjeevaram, in Chengleput

District in the Madras Presidency.

It was the capital of Chola Kings.

[वामन० १२ । गरुडपूर्वा० ८१ । पद्म० स्वर्गखं ५७ ॥]

काठकोपनिषदर्थप्रतिपादनं । शां० २५२ ।

अनु० १०६ ॥

कान्तिकोसलाः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

कान्यकुब्जः । देशः । गाघेः राजधानी ।

आ० १९१ । ३ ॥ Kanouj is on the

junction of the river Ganges and the

Kali-nadi or Ikshumati, in Rohil-

khand.

कापच्यः । (कायच्यः) । निषादजात्युद्भवो

दस्यूनामधिपतिः । शां० १३५ । ३ ॥

कापच्याः । जनाः । स० ७८ । ८८ ॥

कापिलं । कौञ्चद्वीपस्थं वर्षं । भी० १२ । १४ ॥

कापी । नदी । भी० ९ । २४ ॥

कामः । मन्मथः । तद्भार्या रतिः । आ० ६७ । ३३ ॥

तस्य प्रशंसा । शां० १६५ ॥

तस्य द्रुमत्वेन रूपणं । शां० २६० ॥

कामठकः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

कामधेनुः । नन्दिनीनाम्नी वसिष्ठधेनुः । आ०

१९१ । ९ ॥

तस्या अपहारो विश्वामित्रेण । आ० १९१ । २३ ॥

कामन्दः । ऋषिः । तस्यारिष्टनाम्ना राज्ञा सह

धर्मत्यागिनः प्रायश्चित्तविषये संवादः । शां०

१२३ । ११ ॥

काम्पिल्यं । माकन्दीसमीपस्थं नगरं । आ०

१४८ । ७८ ॥ इदं दक्षिणपाञ्चालानां राज-

धानी । तस्य राजा द्रुपदः । Kampilya is twentyeight miles north-east of Fategarh in the District of Farrukhabad, N. W. P. It was the capital of South-Panchala, the king of which was Drupada.

काम्भोजाः । देशः । निषधपर्वतस्य दक्षिणतो विद्यमानः । भी० ९ । ६५ ॥ तत्रार्जुनस्य राजसूयदिग्विजयार्थं गमनं । स० २८ । २५ ॥ Afganistan, the name has been derived from Aswasthan the place of horses.

तस्य राजा सुदक्षिणः । अर्जुनेन हतः । द्रो० ९२ । ६२ ॥

काम्यकं । खाण्डवप्रस्थस्य पश्चिमस्यां दिशि मरुधन्वसु विद्यमानं पुण्यवनं । तत्र पाण्डवानां वासः । व० ५—२३ ॥ ३६—९० ॥ १८४ ॥

काम्या । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥

कायव्यः । कापच्यशब्दं पश्यत ।

कायशोधनं । तीर्थं । व० ८१ । ४२ ॥

कारन्धमः । क्षत्रियः । करन्धमपुत्रोऽविक्षत् । अश्व० ४ । १८ ॥

कारन्धमतीर्थं । दक्षिणसमुद्रसमीपे । आ० २३६ । ३ ॥

कारीषिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५५ ॥

कारुशकाः । करुशदेशवासिनो जनाः । स० ७८ । ९९ ॥

कारुषः । क्षत्रियः । मनोः पुत्रः । आ० ६९ । १९ ॥

The eastern portion of the District of Shahabad, in the Province of Bihar.

कार्कोटकः । कर्कोटकशब्दं पश्यत

कार्तवीर्यः । क्षत्रियः । सो० वं० कृतवीर्यस्य पुत्रोऽर्जुनः । स० ८ । ११ ॥

तस्य कथा । स० ९६ । २७ ॥

तस्य दत्तात्रेयात्सहस्रबाहुत्ववरप्राप्तिः । स० ४८

५ ॥ अनु० २५७ ॥

तस्य परशुरामेण वधः । स० ४९ । ४ ॥ व०

११७ । २५ ॥

तत्पुत्रैर्मदग्निहननं । व० ११७ । २७ ॥

तेन रावणबन्धनं । स० ९६ । ३९ ॥ [रा० ७।३३]

[तस्य कथा । भा० ९ । १५ ॥ हरि० १ । ३३ ।

वायु० ९४ ॥ मत्स्य० ४३ ॥ रा० ७ । ३१ ॥

मार्कण्डेय० १६ ॥]

तेन वसिष्ठाश्रमदाहः । वसिष्ठात् शापप्राप्तिश्च ।

शां० ४८ । ४१ ॥

कार्तिकेयः । स्कन्दः । व० २३३ । ९ ॥

+ कार्तिकादिद्वादशद्वादशीनां विशेषः । अश्व० ११३ ॥

कार्त्तिणः । अभिमन्युः । भी० ४७ । १५

१ कालः । क्षणलवादिरूपः । तस्य महिमा । आ० १ । २७३

तस्य विभागः । वि० ५२ । १ ॥ [भा० ३ ११ ॥ हरि० १ । ८ ॥]

तं प्रति राज्ञः कारणत्वं । शां० ६९ । ६

तस्य द्रुततरपातित्वं । शां० १७४ ॥ २८३ ॥

२ कालः । कालाभिमानिनी मृत्युनाम्नी देवता ।

तस्याः सर्पेणसंवादः । अनु० १ । ७० ॥

कालकवृक्षीयः । (कालवृक्षीयः) । ऋषिः । स० ७ । १८ ॥

तस्य कथा अमात्यपरीक्षाविषये । शां० ८२ ॥

तस्य शकुन्त्यामुत्पन्नः पुत्रः हिरण्यहस्तः । अनु० ५३ । २३ ॥

तस्य कौसल्येन क्षेमदर्शिना संवादः । शां० १०४-१०६ ॥

कालका । असुरस्त्री । तत्पुत्राः कालकेयाः । व० १७५ । ७ ॥

कालकीर्तिः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३७ ॥

कालकूटः । पर्वतः । स० २० । २६ ॥

- कालकेयाः । (कालेयाः) । हिरण्यपुरवास्तव्या तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । आ० २३५ । १४ ॥
 असुराः । अर्जुनेन हताः । व० ९९ । ३ ॥ तत्र नकुलस्य राजसूयदिग्विजयार्थं गमनं । स०
 १७५ । १२ ॥ ३३ । १२ ॥
 तेषां केषांचिद्वधो देवैः । व० १०४ । ७ ॥ काशयः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥
 कालखज्जाः । असुराः । स० ९ । १६ ॥ काशिकाः । जनाः । स० ७८ । ९७ ॥
 कालघटः । जनमेजयसर्पसत्रे सदस्यो ब्राह्मणः । काशी । वाराणसीक्षेत्रं । आ० १९० ॥
 आ० ५३ । ८ ॥ काश्मीराः । देशः । स० २८ । १७ ॥ भी०
 ९ । ५३ ॥ तस्य राजधानी श्रीनगरं ।
 कालञ्जरः । पर्वतः । व० ८३ । ५६ ॥ तत्समीपे काश्मीरमण्डलं । काश्मीरदेशः । व० १३२ ।
 मेधावितीर्थं । १० ॥
 कालतोयकाः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥ काश्यः । पाण्डवपक्षीशो राजा । एकरथः । उ०
 कालदन्तकः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥ १७१ । २२ ॥
 कालदाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥ १ काश्यपः । सप्तर्षिष्वन्यतमः प्रजापतिः । कश्य-
 कालनेमिः । असुरः । स० ५१ । ८ ॥ विष्णु- पशव्दं पश्यत ।
 ना हतः । स० ५१ । २९ ॥ २ काश्यपः । वसुदेवपुरोहितः । तेन पाण्डवानां
 कालपथः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ । जातकर्मादिकरणं । आ० १३३ । ४४ ॥
 ५० ॥ काश्यपद्वीपः । भी० ६ । ५६ ॥
 कालयवनः । गर्गस्य पुत्रः । श्रीकृष्णेन हतः । किंजप्यं । तीर्थं । व० ८१ । ७९ ॥
 शां० ३४८ । २९ ॥ किंदत्तः । पुण्यतीर्थभूतः कूपः । व० ८१ ।
 कालवेगः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥ ९८ ॥
 काला । (कालिका) । दक्षप्रजापतिकन्या । क- किंदमः । मृगरूपधारणेन मृग्या सह मैथुनं कुर्व-
 श्यपभार्या । तत्पुत्राः कालकेयाः । आ० ६६ । न्पाण्डुना हतः ऋषिः । आ० १२३ । १२ ॥
 ३४ ॥ व० १७५ । ७० ॥ तेन पाण्डोः शापदानं । आ० १२३ । ३७ ॥
 कालापः । ऋषिः । स० ४ । २४ ॥ किंदानं । तीर्थं । व० ८१ । ७९ ॥
 कालिका । कालाशब्दं पश्यत । स० ११ । ४० । किंधुरं । द्रौपदीस्वयंवरे लक्ष्यवेधार्थं निहितं धनुः ।
 कालिङ्गः । कलिङ्गशब्दं पश्यत । आ० २०० । १३ ॥
 कालिञ्जरः । कालञ्जरशब्दं पश्यत । किंपुना । नदी । स० ९ । २४ ॥
 कालिन्दी । यमुनानदी । स० ९ । २२ ॥ किंपुरुषः । हिमवदुत्तरभागे वर्तमानः खण्डः । तत्र
 कालियः । सर्पः । आ० ३५ । ६ ॥ उ० राजसूयदिग्विजयार्थमर्जुनस्य गमनं । स० २९ ॥
 १०३ । ९ ॥ + किरातकथा । अत्याशया अनर्थहेतुत्वे । उ०
 तस्य मर्दनं श्रीकृष्णेन । स० ५३ । १५ ॥ [भा० ६४ । १५ ॥
 १० । १६ ॥ हरि० २ । १२ ॥ विष्णु० ५ । + किरातरूपिरुद्रकथा । व० ३९ ॥
 ७ ॥] किराताः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥ Tipa-
 काली । वेदव्यासमाता सत्यवती । आ० ६० । २ ॥ ra—Hill Tippera, Comilla in Bengal.

किरीटमाली । अर्जुनः । वि० ६३ । २७ ॥

किरीटी । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि० ४३ । २९ ॥

किर्मीरः । बकभ्राता राक्षसः । व० ११ । २३ ॥
तस्य वधो भीमेन । व० ११ । ६७ ॥

किर्मीरवधपर्व । व० १-११ ॥

किष्किन्धा । वालिमुग्रीवयोरावासभूता नगरी ।
स० ३२ । १८ ॥ ५० । १७ ॥ व० २८१ ।

१६ ॥ २९२ । ५७ ॥ A small village
on the northern bank of the river
Tungabhadra, near Humpi in the Dis-
trict of Bellary, Madras Presidency.

कीचकः । विराटस्य श्यालः । सुदेष्णाया भ्राता ।
केकयस्य पुत्रः । तन्माता मालवी । तद्भ्रातर उपकी-
चकाः पञ्चोत्तरशतं । वि० २१ ॥

तेन द्रौपदीकामना । वि० १६ ॥

तस्य बाणासुरांशत्वं । वि० २१ । २२ ॥

तस्य वधः भीमसेनेन । वि० २६ । ३३ ॥

+ कीचकवधपर्व । वि० १६-२८ ॥

+ कीटः । कश्चन किमिः । तस्योपाख्यानं । अनु०
१७९ ॥

तस्मै व्यासेन राज्यदानं । तेन राज्यपालनं च ।
अनु० १८० ॥

कीर्तिः । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मस्य भार्या । आ०
६७ । १४ ॥

+ कीर्तिः । यशः । तस्याः स्वर्गप्रापकत्वं । व०
२०२ ॥

तस्याः संपादनीयत्वं । आ० २२२ । ११ ॥

कीर्तिधर्मा । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । द्रो०
१५९ । ३८ ॥

कुक्कुणः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

कुक्कुरः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

कुक्कुराः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥

कुक्कुरः । ऋषिः । स० ४ । २४ ॥

कुञ्जरः । जयद्रथभ्राता । व० २६६ । ११ ॥

कुठारमुखः । सर्पः । आ० ५७ । १५ ॥

कुणिगार्ग्यः । ऋषिः । तत्पुत्री वृद्धकन्या यां
गालवपुत्रः शृङ्गवानुपयेमे । शा० ५३ । ३ ॥

कुण्डकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । ३ ॥

कुण्डजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०५ ॥

१ कुण्डधारः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः । भी०
८८ । २३ ॥

२ कुण्डधारः । मेघः । तेन माणिभद्रनामानं
यक्षं प्रसाद्य ब्राह्मणायैश्वर्यदापनं । शा० २७७ ॥

३ कुण्डधारः । सर्पः । स० ९ । १० ॥

कुण्डभेदी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १३ ॥

भी० ९६ । २७ ॥ तद्वधः भीमसेनेन । द्रो०
१२७ । ४२ ॥

कुण्डलः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

कुण्डलाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

+ कुण्डलाहरणं । विप्ररूपिणा इन्द्रेण कर्णस्य ।
व० ३११ ॥

+ कुण्डलाहरणपर्व । व० ३०१-३११ ॥

१ कुण्डली । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । भी० ९६ । २४ ॥

२ कुण्डली । गरुडस्य पुत्रः । उ० ११ । ९ ॥

३ कुण्डली । नदी । भी० ९ । २१ ॥

कुण्डशायी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । १० ॥

कुण्डाशी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । १४ ॥

कुण्डिकः । क्षत्रियः । सो० वं० तृतीयजनमेज-
यपुत्रस्य धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४६ ॥

कुण्डिनं । भीष्मकस्य काले विदर्भाणां राजधानी ।
व० ५७ । २० ॥ ७१ । २ ॥ In Berar

Vidarbha desa. The ancient capital of Vidarbha. Kundinapura in Berar, Central India, is about forty miles east of Amraoti.

कुण्डी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । ११ ॥

कुण्डोदः । पर्वतः । व० ८५ । २५ ॥

१ कुण्डोदरः । क्षत्रियः । धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
६८ । ९७ ॥

२ कुण्डोदरः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

+ कुतपः । श्राद्धाहं कालः । आ० ८७ ।
३१ ॥

कुन्तयः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

An ancient town of Malwa, the birth place of Kunti. It was situated on the bank of a small river called Aswanadi.

कुन्तलाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥ The
ancient name of the Province in which
Kurugode is situated. A portion of
the Bellary District in the Madras
Presidency.

कुन्तिभोजः । शूरराजस्य पितृष्वस्त्रीयपुत्रः । आ०
६८ । १३१ ॥ अतिरथः । उ० १७२ । २॥

तस्य कथा । व० ३०४ ॥

तेन शूरराजपुत्र्या वसुदेवभगिन्याः पृथायाः दुहितृ-
त्वेन स्वीकारः । आ० ६८ । १३० ॥

तस्य पुत्रा दश । अश्वत्थाम्ना हताः । द्रो० १५७ ।
१८३ ॥

तस्य वधो द्रोणेन । क० ३ । २२ ॥

कुन्ती । शूरराजस्य पुत्री । कुन्तिभोजस्य दत्तकपुत्री
पृथा । पाण्डोर्भार्या । या यमानिलेन्द्रैभ्यो युधि-
ष्ठिरभीमार्जुनाञ्जनयामास । श्रीकृष्णस्य पितृष्वसा ।
आ० ६३ । ५९ ॥ ६८ । १२९ ॥

तस्याः स्वसारः । (१) श्रुतदेवा कारुशस्य वृद्ध-
शर्मणः पत्नी । तत्पुत्रो दन्तवक्रः । (२) श्रुत-
कीर्तिः केकयस्य धृष्टकेतोः पत्नी । तत्पुत्राः संत-

र्दनादयः पञ्च । तत्पुत्री श्रीकृष्णस्य भार्या भद्रा ।

(३) राजाधिदेवी । आवन्त्यस्य जयत्सेनस्य
भार्या । तत्पुत्रौ विन्दानुविन्दौ । पुत्री श्रीकृष्ण-

भार्या मित्रविन्दा । (४) श्रुतश्रवाः । चैद्यस्य
दमघोषस्य पत्नी । तत्पुत्रः शिशुपालः । भा० ९ ।

२४ ॥ विष्णु० ४ । १४ ॥ हरि० १ । ३४ ॥

तस्याः सिद्धिंशत्वं । आ० ६८ । १६० ॥

तस्याः बाल्ये दुर्वाससो मन्त्रप्राप्तिः । आ० ६८ ।

१३२ ॥ १२० ॥ १२८ ॥ व० ३०६ ॥

[देवीभा० २ । ६ ॥]

तस्याः मन्त्रपरीक्षार्थं सूर्याह्वानं । आ० १२० । ९ ॥

व० ३०७ ॥

तस्यां सूर्यात्कर्णोत्पत्तिः । आ० ६४ । १४० ॥

६८ । १३८ ॥ १२० । २८ ॥ व० ३०८-

३०९ ॥

तां प्रति एकचक्रानगरे ब्राह्मणेन बकासुरवृत्तान्तकथनं ।

आ० १७४ ॥

तस्याः सूर्योपस्थानं कुर्वतः कर्णस्य समीपगमनं । उ०

१४४ । २७ ॥

तस्याः कर्णं प्रति तस्य स्वपुत्रत्वकथनं । उ० १४५ ।

२ ॥

तया विदुरं प्रति कर्णस्य स्वपुत्रत्वकथनं । उ०

१४४ । १९ ॥

तया युधिष्ठिरं प्रति कर्णस्य स्वपुत्रत्वकथनं । स्त्री०

२७ । ७ ॥

तस्याः समाश्रासनं श्रीकृष्णेन । उ० ९० । ९१ ॥

तस्या दावाग्निप्रवेशः । आश्र० ३९ ॥

कुन्दापरान्ताः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

कुपटः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २६ ॥

कुवेरः । (वैश्रवणः) । उत्तरदिगीश्वरो देवः ।

अस्य सोमइति मुख्यं नामधेयं । अतएव सौम्येति उत्तर-

दिशो नाम । तद्भार्या ऋद्धिः । स० १० । ६ ॥

तत्पुत्रो नलकूबरः । स० १० । २० ॥ तद्भार्या

भद्रा । आ० २१६ । ६ ॥

तस्योत्पत्तिः पुलस्त्यमहर्षेर्गोनाभ्यां तत्पत्न्यां । व०
२७५ । १२ ॥

तदागमनं पाण्डवसमीपे । व० १६२ । ३३ ॥

तदागमनमर्जुनसमीपे । व० ४१ । ७ ॥

तदागमनं भीमसेनसमीपे सौगन्धिकाहरणकाले । व०
१५५ । २७ ॥

तस्यागस्त्यऋषितः मानुषात्क्लेशप्राप्तिप्रकारकशापप्राप्तिः ।
व० १६२ । ५९ ॥

तस्यावासः कैलासः । भी० ६ । ४१ ॥

तस्य राजधानी अलका । आ० ७९ । ९ ॥ व०
१६३ । ११ ॥

तस्य मुचुकुन्देन सह क्षत्रधर्मविषये संवादः । शां०
७४ ॥

तत्समावर्णनं । स० १० ॥

कुब्जावती । तीर्थं । व० ८२ । ४० ॥

१ कुमारः । स्कन्दः । श० ४५ । १ ॥

२ कुमारः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

कुमारकः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

कुमारधारा । नदी । व० ८२ । १४८ ॥

कुमारविषयः । देशः । तस्य राजा श्रेणिमान् ।
स० ३१ । १ ॥

कुमाराः । देशः । स० ७८ । ८९ ॥

+ कुमाराणां क्रीडा । आ० १३७ । १४ ॥

कुमारिकातीर्थं । कन्यातीर्थशब्दं पश्यत । व०
८० । ८२ ॥

कुमारी । नदी । भी० ९ । ३६ ॥

१ कुमुदः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥ उ०
१०३ । १३ ॥

२ कुमुदः । दिग्गजः । उ० ९९ । ८ ॥

३ कुमुदः । पर्वतः । भी० १२ । १० ॥

४ कुमुदः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

कुमुदाक्षः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥

कुम्भः । प्रह्लादस्य पुत्रः । आ० ६६ । १९ ॥

कुम्भकर्णः । रावणभ्राता राक्षसः । विश्रवसः पुत्रः ।

तन्माता पुष्पोत्कटा । व० २७६ । ७ ॥ तस्य
लक्ष्मणेन वधः । व० २८८ ॥

कुम्भकर्णाश्रमः । व० ८२ । १५६ ॥

+ कुम्भकारः । कुलालः । एकचक्रनगरे तस्मा-
द्धीमस्य महत्तरपात्रलाभः । आ० १७१ ।
१८ ॥

तद्गृहे द्रौपदीस्वयंवरकाले पाण्डवानां वासः । आ०
२०० । ६ ॥

कुम्भयोनिः । अगस्त्यशब्दं पश्यत । व० ९७ ।
८ ॥

कुम्भरेताः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १८ ॥

कुम्भीनसी । चित्ररथनाम्नो गन्धर्वस्य भार्या ।
आ० १८६ । ३४ ॥

कुरवः । धार्तराष्ट्राः । तेषां दुर्निमित्तप्रादुर्भावः ।
उ० ८४ ॥

कुरुः । क्षत्रियः । सो० वं० संवरणस्य पुत्रः । तन्माता
तपती । तद्भार्या शुभाङ्गी । तत्पुत्रो विद्वरथः ।
आ० ६३ । ४१ ॥

तस्यान्या भार्या वाहिनी । तत्पुत्राः अश्ववान् अभि-
प्यन्तः चैत्ररथः मुनिः जनमेजयश्च । अश्ववतो
ऽविक्षत् इति नामान्तरं । आ० १०१ । ३६ ॥
वि० ५३ । १४ ॥ [मत्स्य० ५० ॥]

कुरुक्षेत्रं । कुरुनामकेन राज्ञा निर्मितं सरस्वती-
द्वयद्वयोरन्तरा विद्यमानं क्षेत्रं । आ० १०१ ।
३८ ॥ व० ८३ । ९० ॥ A tract

between the rivers Sarasvati and Dhri-
shadvati and it was named Brahma-
varta in the period of Swayambhuva
Manu and it is about 70 miles in
length and 30 miles in width. It
is also a Railway station 100 miles
north of Delhi in the District of
Karnal.

तस्य महिमा । व० ८१ । १ ॥ श० ५४ ॥

तस्य द्वापरे पुण्यतमत्वं । व० ८३ । ९० ॥

कुरुजाङ्गलाः । कुरुदेशस्य पश्चिमतो विद्यमानो

वनप्रचुरो देशः । आ० १०१ । ३७ ॥

A forest country situated in the north west of Hastinapura, the capital of the Kurus, north-east of Delhi, now entirely diluviated by the river Ganges.

कुरुतीर्थं । व० ८१ । १६६ ॥

कुरुपाञ्चालाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥

कुरुवृद्धः । भीष्मः । भी० ५२ । ५२ ॥

१ कुलपतिः । “एको दशसहस्राणि योऽन्नदानादिना भरेत् । स वै कुलपतिः” इत्युक्तलक्षणः शौनक-ऋषिः । आ० १ । ५ ॥

२ कुलपतिः । हिमवत्पार्श्वे ब्रह्माश्रमपदे विद्य-मानः कश्चन ऋषिः । तस्य शूद्रस्य च कथा ।

अनु० ३१ । १३ ॥

कुलम्पुनः । तीर्थं । व० ८१ । १०४ ॥

कुलपर्वताः । महेन्द्रः मलयः सद्यः शुक्तिमान् ऋक्षवान् विन्ध्यः पारियात्रः इति सप्त । भी० ९ । ११ ॥

कुलिकः । सर्पः । आ० ६६ । ४१ ॥

कुलिङ्गः । दुर्योधनमन्त्री ब्राह्मणः । आ० ६१ । १० ॥

अस्य कणिक इति नामान्तरं । आ० १५३ । २ ॥

विशेषं कणिकशब्दे पश्यत ।

कुलिङ्गाः । देशः । तद्विजयोऽर्जुनेन राजसूयार्थं ।

स० २७ । ९ ॥ अयं कुलिन्दादन्य इति भाति ।

कुलिङ्गशकुनिः । (भूलिङ्गशकुनिः) । मा साहसमिति वदन्ती शकुन्तिका । स० ६७ । २८ ॥

कुलिन्दाः । केकयदेशस्य दक्षिणतः कुरुक्षेत्रस्यो-त्तरतः सरस्वतीतीरे विद्यमानो देशः । स० ७८ ।

७९ ॥ भी० ९ । ६३ ॥ The District of Shaharnpur, north of Delhi.

कुवलाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० बृहदश्वस्य पुत्रः । तस्य धुन्धुमार इति नामान्तरं । व०

२०४ । ३३ ॥ २०५ ॥ [ब्रह्म० ७ ॥ हरि०

१ । ११ ॥ वायु० ८८ ॥ भा० ९ । ६ ॥]

तस्य पुत्राः दृढाश्वः कपिलाश्वः भद्राश्व इति त्रयः ।

व० २०७ । ३७ ॥

कुवीरा । नदी । भी० ९ । २७ ॥

कुशः । कुशिकशब्दं पश्यत ।

कुशचीरा । नदी । भी० ९ । २३ ॥

कुशद्वीपः । भी० १२ । ९ ॥

कुशधारा । नदी । भी० ९ । २४ ॥

कुशहवनतीर्थं । व० ८३ । ३७ ॥

कुशबिन्दवः । देशः । भी० ९ । ५६ ॥

कुशलः । क्रौञ्चद्वीपस्यो देशः । भी० २२ । २१ ॥

कुशस्थली । द्वारका । स० १४ । ५३ ॥

Dwaraka, the capital of the Krishna's kingdom in Guzerat.

कुशाम्बः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नस्य

कृतिराजपुत्रस्य उपरिचरवसोः पुत्रः । अस्य

मणिवाहन इति नामान्तरं । आ० ६४ । ४४ ॥

कुशिकः । सो० वं० पुरुरवोर्वंशोत्पन्नस्य जहोर्विशो उत्पन्नस्य कुशस्य पुत्रः । तत्पुत्रो गाधिः । अनु० ७ । ५ ॥

तेन पुत्रार्थं तपश्चरणं । शां० ४८ । ३ ॥ [भा० ९ । १५ ॥ हरि० १ । २७ ॥]

तस्य गृहे च्यवनऋषेर्वासः । अनु० ८७ ॥

कुषिकः । क्षत्रियः । स० ८ । १० ॥

कुस्तुम्बुरुः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

कुहनः । क्षत्रियः । जयद्रथप्राता । व० २६६ । ११ ॥

कूर्चामुखः । विश्वामित्रर्षेः पुत्रः । अनु० ७ । ५३ ॥

कूर्मः । सर्पः । आ० ६६ । ४१ ॥

× **कूर्मावतारः ।** श्रीमतो नारायणस्य । आ० १८ । १२ ॥ [पद्म० ६ । २५९ ॥ भा० ८ । ७ ॥]

+ **कूर्मन्यूहः ।** कौरवाणां । भी० ८७ । ९ ॥

कूर्ममाण्डकः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥

कृकणेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वपुत्रः ।

आ० ८८ । ९ ॥

कृतक्षणः । वैदेहः । स० ४ । ३३ ॥ ७८ । ३३ ॥
कृतं । देवयुगं । आदियुगं । तन्नामनिर्वचनं ।
 व० १५१ । १२ ॥

तस्य स्वभावः । व० १९१ । २२ ॥ १९४ । ७ ॥
 शां० ६९ । ८ ॥

+ **कृतघ्नः** । तस्य निन्दा । शां० १६७ ॥
 तस्य निष्कृतिर्नास्ति । शां० २७७ । ११ ॥
 तस्य प्रायश्चित्तं । अनु० ३३ ॥

कृतवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंशीयसात्वत-
 कुलोत्पन्नस्य हृदिकस्य पुत्रः । अतिरथः । उ०
 १६५ । २४ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १४७ ॥ स० ४ । ३६ ॥
 तत्पराक्रमवर्णनं । द्रो० ११४ ॥

तेन शिखण्डिपराजयः । क० १७ । २१ ॥
 तस्य पराजयः सात्यकिना । द्रो० ११६ ॥ शा० २० ॥
 तस्य वधः सात्यकिना । मौ० ४ । २९ ॥

कृतवीर्यः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंश्यः ।
 कार्तवीर्यार्जुनस्य पिता । आ० १९४ । ११ ॥
 स० ८ । ९ ॥ [तस्य पिता धनकः । तस्य
 वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

कृतवेगः । क्षत्रियः । स० ८ । ९ ॥

कृतश्रमः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

कृतिः । क्षत्रियः । स० ८ । ९ ॥

१ **कृत्या** । नदी । भी० ९ । १८ ॥

२ + **कृत्या** । आभिचारप्रयोगनिर्मिता दुर्देवता ।
 तथा दुर्योधनस्य पाताललोकप्रापणं । व० २५२ । २६ ॥
 तस्याः सर्जनं च्यवनेनेन्द्रपीडनाय । व० ११५ । १८ ॥
 तस्या विभजनं रुथादिषु च्यवनेन । व० १२६ । ९ ॥
 तस्याः सर्जनं रैभ्येण यवक्रीतहननाय । व० १३८ । ६ ॥

कृपः । गौतमकुलोत्पन्नस्य शरद्वतः जालवतीनाम्न्या
 अप्सरसो दर्शनस्तुताद्रेतसः शरस्तम्बे पतितात् जातः
 पुत्रः । तत्स्वसा द्रोणाचार्यभार्या कृपी । शान्तनु-
 राजेन पोषितः । आ० १४० । २-२१ ॥
 रथयूथपयूथपः । उ० १६६ । २० ॥

तदुत्पत्तिः । आ० ६४ । १४९ ॥ १४० । २ ॥
 [भा० ९ । २१ ॥]

तस्य रुद्रगणांशत्वं । आ० ६८ । ७७ ॥
 तस्मात्कौरवाणां पाण्डवानां च धनुर्वेदप्राप्तिः । आ०
 १३९ । ४१ ॥

तद्गर्हणं कर्णेन । वि० ५० । २ ॥
 तेन कर्णगर्हणं । वि० ४९ । १ ॥ द्रो० १५९ । १३ ॥
 तस्य पराजयोऽर्जुनेन । द्रो० १४९ ॥

तेनार्जुनप्रशंसनं । वि० ४९ । २० ॥
 तज्जिह्वाच्छेदप्रतिज्ञा कर्णेन । द्रो० १५९ । ५६ ॥
 तेन धृष्टद्युम्नपराभवः । क० १७ । १० ॥

तस्याश्चत्थाम्ना प्रसुप्तपाण्डुपाञ्चालमारणे विवादः ।
 सौ० ४ ॥

कृपी । (गौतमी) । शरद्वतो जालवतीनाम्न्या
 अप्सरसो दर्शनस्तुतात् शरस्तम्बेपतितात् रेतसो
 जाता पुत्री । कृपाचार्यस्य स्वसा । द्रोणाचार्यस्य
 भार्या । शान्तनुराजेन पोषिता । तत्पुत्रोऽश्वत्थामा
 आ० १४० । २-२१ ॥

[तस्या उत्पत्तिः । भा० ९ । २१ ॥]

कृमिः । नदी । भी० ९ । १७ ॥

१ **कृशः** । ऋषिः । शृङ्गिऋषेः स्वसा । आ०
 ४० । २९ ॥

२ **कृशः** । तनुनामा विप्रः । यो वीरद्युम्नं प्रति
 आशायाः कृशतरत्वमुपपादयामास । शां० १२७ ॥

कृशकः । सर्पः । उ० १०३ । १५ ॥

कृशाश्वः । क्षत्रियः । यमसभार्या । स० ८ ।
 १७ ॥

श्रीकृष्णः । भगवान्नारायणः । सो० वं० यदु-
 कुलोत्पन्नस्य वसुदेवस्य पुत्रत्वेनावतीर्णो वासु-
 देवश्च । तन्माता देवकी । तदवतारकथा ।
 आ० ६४ । १४१ ॥ स० ५१ ॥ [भा०
 ३ । २ ॥ १० । ३ ॥ विष्णु० ५ । ३ ॥
 ब्रह्म० १८०-२१२ ॥ पद्म० ४ । ६९ ॥ ६ ।
 २७०-२७९ ॥ हरि० २ । ४ ॥ देवीभा०
 ४ । २३ ॥ लिङ्गपु० ६९ ॥]

[तस्य भार्याः । भीष्मकराजसुता रुक्मिणी ॥ २ सत्राजितः पुत्री सत्यभामा ॥ ३ कौसल्यस्य नम्रजितः पुत्री नीला (सत्या) ॥ ४ पितृष्वसुः श्रुतकीर्तिः पुत्री भद्रा । तत्पिता केकयो धृष्टकेतुः ॥ ५ पितृष्वसुः राजाधिदेव्याः पुत्री मित्रविन्दा ॥ तत्पिता आवन्त्यो जयत्सेनः ॥ ६ सूर्यपुत्री कालिन्दी ॥ ७ लक्ष्मणा (लक्षणा) मद्राधिपतेः सुता ॥ ८ जाम्बवती । जाम्बवत ऋक्षराजस्य दुहिता । भा० १० । ५६ ॥ १० । ५८ ॥ पुनरन्याः षोडशसहस्रसंख्याका महिष्यः अप्स- रोंशाः नरकासुरपुरादाहताः । भा० १० । ५९ ॥ विष्णु० ५ । २८ ॥]

[तस्य पत्नीभिर्द्रौपदीं प्रति स्वस्रोद्वाहकथावर्णनं । भा० १० । ८३ ॥]

तस्य श्रीमन्नारायणावतारत्वं । आ० ६८ । १५१ ॥ उ० ४९ ॥

तस्य जरासन्धेन सह द्वेषकारणं । स० २३ ॥

तस्य भगिनी यशोदापुत्री एकानङ्गा । स० ५९ । ९ ॥

[तस्य वैमात्रेयोऽग्रजो बलरामः । भा० ९ । २४ ॥]

तस्य सारथिर्दारुकः । व० २० । २४ ॥ अश्व० ११८ । ५२ ॥

तस्य शङ्खः पाञ्चजन्यः । भी० २५ । १५ ॥

तस्याश्वाः शैव्यसुग्रीवमेघपुष्पबलाहकाः । अश्व० ११८ । ५६ ॥

तस्य पाञ्चालकार्मुकानारोपणे कारणं । आ० २०६ । २० ॥

तस्य पाञ्चालनगरे पाण्डवदिदृक्षया कुलालशालागमनं । आ० २६० । २२ ॥

तस्य सखीकस्य तादृशेनार्जुनेन सह यमुनायां जल- क्रीडा । आ० २४८ ॥

तेन हसिते सति सत्यभामया तत्कारणप्रश्नः । आ० २३८ । १० ॥

तेन युधिष्ठिरराजसूये ब्राह्मणपादप्रक्षालनं । स० ३८ । १२ ॥

तस्य युधिष्ठिरराजसूये सहदेवेनाग्रपूजाकरणं । स० ३९ । ४८ ॥

तन्महिमोक्तिर्भीष्माचार्येण । स० ४१ । ६ ॥ अनु० २५१-२५३ ॥

तस्य स्तुतिः । अर्जुनकृता । व० १२ । ११ ॥ द्रौपदीकृता । व० १२ । ५२ ॥ २६४ । ७ ॥

ब्रह्मर्षिकृता । इदमेव विश्वोपाख्यानं । भी० ६८ ॥ युधिष्ठिरकृता । शां० ४२ ॥ भीष्म- कृता । शां० ४६ । ५० ॥ धृतराष्ट्रकृता उ० ७० ॥

तस्य सारतरत्वं । उ० ६७ ॥ अश्व० ११८ । ३७ ॥ तत्चरित्रकथनं विदुरेण धृतराष्ट्राय । उ० १३० । ५५ ॥ धृतराष्ट्रेण सभायां । द्रो० ११ ॥

तदुणानुकीर्तनं महेश्वरेण । तद्वंशकथनं च । अनु० २५१ ॥

तेन वाराणसीदाहः । स० ६१ । ११ ॥

तस्यागमनं काम्यकवने पाण्डवान्प्रति । व० १२ ॥

तेन द्रौपदीसमाश्वासनं । व० १२ । १३१ ॥

तस्य साल्वराजेन युद्धं । व० १४ ॥

तेन वनस्थां द्रौपदीं प्रत्यज्ञयाचनं । तेनाक्षयपात्र- कण्ठलग्नशाकपुलाकभक्षणे आकण्ठतृप्तस्य सशि- प्यवर्गस्य दुर्वाससः पलायनं । व० २६३-२६४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । ५ ॥ शां० ३५२ । १४ ॥

तेन भीमसेनमाहात्म्यकथनं । उ० ७६ ॥

तस्य सन्ध्यर्थं हास्तिनपुरगमनं । उ० ८२ ॥

तद्दर्शनार्थमृषीणामागमनं । उ० ८३ । २४ ॥

तस्य मार्गे शुभशकुनानि । उ० ८४ । ९ ॥

तस्य मार्गे तत्रतत्र निवासार्थं दुर्योधनेन सभानिर्मा- पणं । उ० ८५ ॥

तेन विदुरगृहगमनं तदन्नभोजनं च । उ० ९१ । ४० ॥

तेनाह्निककरणं । उ० ९४ ॥ [भा० १० । ७० ॥]

तद्वन्धननिर्धारणं दुर्योधनेन । उ० १३० ॥

तेन विश्वरूपप्रदर्शनं धृतराष्ट्रसभायां । उ० १३१ ॥

समराङ्गणेऽर्जुनाय । भी० ३५ ॥ उदङ्गाय ।
अश्व० ५५ ॥

तेन कर्णं स्वरथमारोप्य तेन सह तस्य पाण्डवपक्षप्र-
वेशे संभाषणं । उ० १३७ । २६ ॥

तेन भीष्मवधेच्छया चक्रायुधग्रहणं । भी० ५९ ।
८८ ॥

तस्य भीष्मवधायाभियानं । भी० १०६ । ५५ ॥
तेन भगदत्तविस्मृष्टस्य वैष्णवास्त्रस्योरसा धारणं ।
द्रो० २९ । १८ ॥

तेन लाङ्गलायुधोद्यमनेन भीमसेनहननोद्यतस्य बलरा-
मस्य सान्त्वनं । श० ६१ । ९ ॥

तेन दुर्योधनगर्हणं । दुर्योधनेन तद्गर्हणं च । श० ६२ ॥
तेन गान्धार्याः समाश्वासनं । श० ६४ ॥

तस्मै गान्धार्या “एवमेव तव कुलमपि नश्यतु” इति
शापदानं । स्त्री० २५ । ३९ ॥

तेनाश्वत्थाम्ने शापदानं । सौ० १६ । ६ ॥
तेन कैलासभस्मीकरणं । अनु० २०३ । १८ ॥

तेन पुत्रार्थं शिवं प्रति तपश्चरणं । अनु० २०३ ॥
[शिवपु० उमासं० १]

तस्मै रुद्रेण वरदानं । अनु० ४६ ॥
तेनोदङ्गाय विदर्शनं । अश्व० ५३ ॥

तेनोदङ्गाय स्वमाहात्म्यकथनं । अश्व० ५४ ॥
तस्य रवैतकप्रवेशः । आ० २३९ ॥ अश्व० ५९ ॥

तेन प्रसवसमन्तरं मृतस्य परीक्षित उज्जीवनं । अश्व०
६६ । ६९ ॥

तस्य पादतले जरनाम्ना व्याधेन वाणेन वेधः । मौ०
५ । २२ ॥ [भा० ११ । ३१ ॥]

तेन दुर्वाससः परिचर्या । तदुच्छिष्टपायसेन स्वाङ्ग-
विलेपनं च । अनु० २६४ ॥ मौ० ५ ।
१८ ॥

तेन बलरामेण धेनुकासुरघातनं । स० ५३ । १६ ॥
[भा० १० । १५ ॥ हरि० २ । ६३ ॥

विष्णु० ५ । ८ ॥]

तेन नरकासुरवधः । स० ५५ । ३४ । [भा०

१० । ५९ ॥ हरि० २ । ६३ ॥ विष्णु० ५।
२९ ॥]

तेन यमलार्जुनभङ्गः । स० ५२ । २८ ॥ [भा०
१० । १० ॥ हरि० २ । ७ ॥ विष्णु० ५ । ६ ॥

तेन शकटासुरवधः । स० ५२ । १७ ॥ [भा०
१० । ७ ॥ हरि० २ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ६ ॥]

तेन बाणासुरपराजयः । स० ६० । ३१ ॥ [हरि०
२ । ११८ ॥ भा० १० । ६३ ॥]

तेन सान्दीपिनेश्चतुष्पष्टिकलाभ्यासः । स० ५४ ।
१ ॥ [भा० १० । ४५ ॥ विष्णु० ५ । २१ ॥
हरि० २ । ३३ ॥]

चतुष्पष्टिकलानां नामानि । १ गीतं । २ वाद्यं ।

३ नृत्यं । ४ नाट्यं । ५ आलेख्यं । ६ विशेष-
कच्छेद्यं । ७ तण्डुलकुसुमवलिविकाराः । ८

पुष्पास्तरणं । ९ दशनवसनाङ्गरागाः । १० मणि-
भूमिकाकर्म । ११ शयनरचनं । १२ उदक-

वाद्यमुदकघातः । १३ चित्रयोगाः । १४ मात्य-
ग्रथनं । १५ शेखरापीडयोजनं । १६ नेपथ्य-

योजनं । १७ कर्णपत्रभङ्गाः । १८ सुगन्धयुक्तिः ।
१९ भूषणयोजनं । २० ऐन्द्रजालं । २१ कौ-

चुमारयोगाः । २२ हस्तलाघवं । २३ चित्रशा-
कापूपभक्ष्यविकाराः । २४ पानकरसरागासव-

योजनं । २५ सूचीवापकर्म । २६ सूत्रकीडा ।
२७ वीणाडमरुकवाद्यानि । २८ प्रहेलिका ।

२९ प्रतिमाला । ३० दुर्वाचकयोगाः । ३१
पुस्तकवाचकं । ३२ नाटकाख्यायिकादर्शनं ।

३३ काव्यसमस्यापूर्णं । ३४ पट्टिकावेत्रवाण-
विकल्पाः । ३५ तर्ककर्माणि । ३६ तक्षणं ।

३७ वास्तुविद्या । ३८ रूप्यरत्नपरीक्षा ।
३९ धातुवादः । ४० मणिरागज्ञानं । ४१

आकरज्ञानं । ४२ वृक्षायुर्वेदयोगाः । ४३ मेघ-
कुक्कुटलावकयुद्धविधिः । ४४ शुक्रशारिकाप्रला-

पनं । ४५ उत्सादनं । ४६ केशमार्जनकौशलं ।
४७ अक्षरमुष्टिकाकथनं । ४८ म्लेच्छितकुतर्क-

- विकल्पाः । ४९ देशभाषाज्ञानं । ५० पुष्प-
 शकटिकानिर्मितिज्ञानं । ५१ यन्त्रमातृकाधारण-
 मातृका । ५२ संवच्च्यं । ५३ मानसीकाव्य-
 क्रिया । ५४ अभिधानकोशः । ५५ छन्दो-
 ज्ञानं । ५६ क्रियाविकल्पाः । ५७ छलितक-
 योगाः । ५८ वस्त्रगोपनानि । ५९ घृतविशेषाः ।
 ६० आकर्षक्रीडा । ६१ बालक्रीडनकानि । ६२
 वैनायिकीनां ज्ञानं । ६३ वैजयिकीनां ज्ञानं ।
 ६४ वैतालिकीनां ज्ञानं । इति चतुष्पष्टिः
 कलाः । ६४ ॥
- तेन कालियमर्दनं । स० ५३ । १५ ॥ [भा०
 १० । १६ ॥ हरि० २ । १२ ॥ विष्णु० ५ । ७ ॥]
- तेनारिष्टासुरवधः । स० ५३ । २८ ॥ [भा०
 १० । ३६ ॥ हरि० २ । २१ ॥ विष्णु०
 ५ । १४ ॥]
- तेन कंसवधः । स० ५३ । ३३ ॥ [भा० १० ।
 ४४ ॥ हरि० २ । ३० ॥ विष्णु० ५ । २० ॥]
- तेन पूतनासंहारः । स० ५२ । २३ ॥ [भा०
 १० । ६ ॥ हरि० २ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ५ ॥]
- तेन चाणूरवधः । स० ५३ । ३० ॥ [हरि० २ ।
 ३० ॥ भा० १० । ४४ ॥ विष्णु० ५ । २० ॥]
- तेन पारिजातहरणं । स० ५७ । ४१ ॥ [भा०
 १० । ५९ ॥ हरि० २ । ६४ ॥ विष्णु०
 ५ । ३० ॥]
- तेन गोवर्धनोद्धरणं । स० ५३ । २२ ॥ [भा०
 १० । २५ ॥ हरि० २ । १५ ॥ विष्णु०
 ५ । १० ॥]
- [तेन कुचेलायैश्वर्यदानं । भा० १० । ८० ॥]
- [तेन कुवल्यापीडवधः । भा० १० । ४३ ॥ हरि०
 २ । २९ ॥]
- [तेन वृकासुरहननं । भा० १० । ८८]
- तेन केशिनामकाश्वरूपदैत्यवधः । स० ५३ । २९ ॥
 [भा० १० । ३७ ॥ हरि० २ । २४ ॥
 विष्णु० ५ । १६ ॥]
- [तेन तृणावर्तवधः । भा० १० । ७ ॥]
- [तेन पौण्ड्रकवासुदेववधः । भा० १० । ६६ ॥]
- [तेन सृगालवासुदेववधः । हरि० २ । ४४ ॥]
- [तेन वकासुरवधः । भा० १० । ११ ॥]
- [तेन वत्सासुरवधः । भा० १० । ११ ॥]
- [तेन मृतस्य ब्राह्मणपुत्रस्य श्वेतद्वीपादानयनं । भा०
 १० । ८९ ॥ हरि० २ । ११३ ॥]
- [तस्य रुक्मिण्या सह प्रेमकलहः । भा० १० । ६० ॥]
- [तेन गोमन्तपर्वतदाहः । हरि० २ । ४२ ॥]
- [तस्य पुत्राः । भा० १० । ६१ ॥]
- [तत्पुत्राणां नामानि । भा० १० । ९० ॥ हरि०
 २ । १०३ ॥]
- २ कृष्णः । वेदव्यासः । आ० ११५ । ७ ॥
- ३ कृष्णः । अर्जुनः । वि० ४३ । ४१ ॥
- कृष्णद्वैपयानः । व्यासः । आ० १ । १६ ॥
- कृष्णवेणा । कृष्णा नदी । भी० ९ । २८ ॥
- कृष्णवेणी । कृष्णा नदी । स० ९ । १६ ॥
- कृष्णा । नदी । भी० ९ । ३३ ॥
- केकयः । सूतराज्याधिपौ रथकारः । मालव्या भर्ता ।
 तत्पुत्राः कीचकादयः । तस्य द्वितीया भार्या
 मालव्याः स्वसा । तत्पुत्री विराटभार्या सुदेष्णा ।
 वि० २१ । १३ ॥
- + केकयराजोपाख्यानं । राज्ञा ब्राह्मणरक्षण-
 विषये । शां० ७७ ॥
- १ केकयाः । क्षत्रियाः । पाण्डवपक्षीयाः । उ०
 १७१ । १४ ॥
- २ केकयाः । क्षत्रियाः । दुर्योधनपक्षीयाः । उ०
 १९५ । ५ ॥
- ३ केकयाः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥ The
 country between the Beas and the
 Sutlej. It was the kingdom of the
 father of Kaikeyi one of the wives of
 Dasaratha.
- केतवः । ऋषयः । शां० १९ । १६ ॥
- १ केतुमान् । क्षत्रियः । स० ४ । ३३ ॥

२ केतुमान् । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६।२४ ॥
 ३ केतुमान् । निषादः । एकलव्यपुत्रः । भी०
 ५४ । ५ ॥ भीमेन हतः । भी० ५४ । ७७ ॥
 केतुमालः । खण्डः । स० २९ । ३९ ॥ भी०
 ६ । ३१ ॥

तस्य सुकृतिनां सुखभोगस्थानत्वं । अनु० २४० ॥

केतुमाला । नदी । व० ८७ । १४ ॥

केतुवर्मा । त्रैगर्तः । अश्व० ७४ । १४ ॥

केदारतीर्थं । गङ्गाद्वारमारभ्य तमसानदीपर्यन्तं
 विद्यमानं तीर्थं । व० ८१ । ७२ ॥ Kedari-
 nath. A sacred stream called Kali-
 ganga has its rise here. It is about
 146 miles north of Hardwar and
 is very near to Badarinath.

केरलः । केरलदेशाधिपः । वि० ५३ । १५ ॥

केरलाः । देशः । स० ३२ । ७३ ॥ भी०
 ९ । ५८ ॥ The Malabar coast. It com-
 prises Malabar, Travancore, and Ka-
 nara.

केशवः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । शां०
 ३५० । ४८ ॥

+ केशवादिद्वादशभगवद्रूपाणि । अनु०
 १७१ ॥ अश्व० ११४ ॥

१ केशिनी । क्षत्रियकुमारी । तस्याः स्वयंवरे
 ब्राह्मणक्षत्रिययोः श्रेष्ठविषये सुधन्वविरोचनयो-
 र्विवादः । उ० ३५ ॥

२ केशिनी । दमयन्त्या दूती । व० ७२ । ६ ॥

३ केशिनी । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥

४ केशिनी । सुहोत्रपुत्रस्याजमीढस्य भार्या ।
 तत्पुत्रो जह्नुः । आ० १०१ । २० ॥

१ केशी । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २३ ॥
 व० २२५ । ८ ॥

२ केशी । अश्वरूपी असुरः । श्रीकृष्णेन हतः ।
 स० ५३ । २९ ॥

केसरः । पर्वतः । भी० ११ । २३ ॥

१ कैकयी । स० वं० दशरथभार्या । भरतस्य माता ।
 व० २७९ । ८ ॥ स० ५० । ९ ॥

२ कैकयी । विराटराजभार्या सुदेष्णा । वि०
 १४ । ६ ॥

कैटभः । असुरः । मधोर्भ्राता । विष्णुना हतः ।
 व० २०६ ॥

कैतवः । शकुनिः । स० ८५ । १० ॥

कैरातपर्व । व० ३८-४१ ॥

कैलासः । पर्वतः । रुद्रस्यावासभूतः । भी०
 ६ । ४१ ॥

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४१ । ११ ॥

तत्र श्रीकृष्णेन तपश्चरणं । अनु० २०३ । १ ॥

तत्र सकृष्णस्यार्जुनस्य गमनं । द्रो० ८० ॥

कैलासकः । सर्पः । उ० १०३ । ११ ॥

कोकचकाः । देशः । भी० ९ । ६१ ॥

कोकामुखं । तीर्थं । व० ८२ । १५७ ॥ तस्य
 वराहक्षेत्रमिति नामान्तरं ।

कोङ्कणाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

कोटरकः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥ उ०
 १०३ । १२ ॥

कोटिकः । क्षत्रियः । कोटिकास्यः । जयद्रथस्य
 प्रेप्यः । शिविवंशजः । सुरथस्य पुत्रः । व०
 २६६ । ६ ॥ २६७ । ४ ॥ व० २७२ । २४ ॥

तस्य द्रौपद्या संवादः । व० २६६ । १ ॥

कोटितीर्थं । व० ८० । ५० ॥ ८१ । १६ ॥
 ८२ । ७६ ॥ ८३ । ६१ ॥ A tank situ-
 ated in Kalinjar in the District of
 Bundelkhand. 2. A sacred tank in
 Gokarna. 3. In Muttra.

कोटिशः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥

कोपः । क्रोधशब्दं पश्यत ।

कोपवेगः । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

कोमलकः । आ० ५७ । १७ ॥

कोलगिरिः । स० ३२ । ७७ ॥

कोलाहलः । पर्वतः । आ० ६४ । ४८ ॥

The range hills near Chanderi, which separates Malwa from Bundelkhand, Central India.

कोलः । पर्वतः । अश्व० ८४ । ११ ॥

× कोशवृद्धेरवद्यकर्तव्यत्वं । शां० १३० ॥

कोशेश्वरः । तीर्थविशेषः । व० ८१ । ५७ ॥

कोषा । नदी । भी० ९ । ३४ ॥

कोसला । नदी । व० ८३ । ११ ॥

कोसलाः । देशः । भी० ९ । ४१ ॥ Ajodhya in Oudh. This was divided into two Provinces by the river Saraju, Uttara and Dakshina Kosala.

कोहलः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्य ऋषिः । आ० ५३ । ९ ॥

कौकुटकाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

कौणकुत्स्यः । ऋषिः । आ० ८ । २५ ॥

कौणपः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

कौणपाशनः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

कौण्डिन्यः । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

कौत्सः । ऋषिः । भगीरथस्य जामाता । तद्भार्या हंसी । अनु० २०० । २६ ॥

कौमोदकी । श्रीकृष्णस्य गदा । आ० २५१ । २८ ॥

कौरव्यः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥ उ० १०३ । १५ ॥

१ कौशिकः । कश्चन ऋषिः । यः क्रूरदृष्ट्या बलाकां पातयामास । व० २०९ । १ ॥

२ कौशिकः । स० ४ । १८ ॥

३ कौशिकः । ब्राह्मणः । यः सत्यवचनेन महान्तमनर्थमाप । क० ७२ । ४७ ॥

४ कौशिकः । जरासन्धस्य सेनापतिः । स० २२ । ४२ ॥

५ कौशिकः । विश्वामित्रः ।

कौशिकी । नदी । विश्वामित्रभगिनी । या नदी बभूव । आ० २३५ । ७ ॥ व० ८२ । १४३ ॥ १११ । १ ॥ भी० ९ । १८ ॥

अनु० ६ । १० ॥ The river Kusi is a large tributary of the Ganges from the north. Its confluence with the Ganges in Bengal is called Kausiki Tirtha.

कौसल्यः । क्षेमदर्शी । तस्य कालकवृक्षीयेण संवादः । शां० १०४ ॥

१ कौसल्या । अम्बिका । विचित्रवीर्यभार्या । तत्पुत्रो धृतराष्ट्रः । आ० ११५ । १८ ॥

२ कौसल्या । कोसलदेशाधिपस्य भानुमतो राज्ञः कन्या । दशरथभार्या । तत्पुत्रो रामचन्द्रः । व० २७५ । ८

३ कौसल्या । सो० वं० पुरोभार्या । तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ८ ॥

कौसवी । द्रुपदराजस्य भार्या । तस्याः सौत्रामणीति नामान्तरं । आ० १४९ । ४९ ॥

कौस्तुभः । श्रीमन्नारायणेनोरसा ध्रियमाणो मणिः । आ० १८ । ५० ॥

१ क्रतुः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ० ६६ । १० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ११ । १९ ॥

तस्य पुत्राः सूर्यानुचरा वालखिल्याः । आ० ६७ । ९ ॥ [भा० ४ । १ ॥]

[तस्य भार्या क्रिया । भा० ४ । १ ॥ तस्य भार्या संनतिः । विष्णु० १ । १० ॥]

२ क्रतुः । पाञ्चालः । क्षत्रियः । कर्णेन हतः । क० ५१ । ४६ ॥

क्रथकौशिकाः । देशः । विदर्भदेशान्तर्गतः । स० १४ । २१ ॥ In Berar, once the capital of Vidarbha.

१ क्रथनः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १८ ॥

२ क्रथनः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

३ क्रथनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ । ११ ॥

क्रमजित् । क्षत्रियः । स० ४ । ३४ ॥

१ काथः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ४० ॥

२ काथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । क० ४६ । १७ ॥

+ क्रिमिः । अलर्कनामा । तेन कर्णस्योरुभेदनं ।
शां० ३ । १३ ॥

तस्यै कस्यै चनान्यस्यै व्यासेन राज्यदानं । अनु०
१८० ॥

क्रिया । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मस्य पत्नी । आ०
६७ । १४ ॥

क्रूरा । क्रोधाशब्दं पश्यत ।

+ क्रोधः । कोपः । तस्य गर्हणं । आ० ४२ ।
७ ॥ ७३ । ५ ॥ व० २९ । ३ ॥ अनु०
१३ । ५ ॥

क्रोधवशः । इन्द्रजितोऽनुयायी राक्षसः । व०
२८६ । २ ॥

क्रोधवशा । मृग्यादीनां माता । क्रोधाशब्दं पश्यत ।

क्रोधवशाः । क्रोधायाः पुत्राः काश्यपेया राक्षस-
सौगन्धिकवनरक्षिणः । व० १५४ । ११ ॥

तेषां भीमसेनेन वधः । व० १५५ । २१ ॥

१ क्रोधहन्ता । कालापुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । ३५

२ क्रोधहन्ता । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयोरथसत्तमः ।
उ० १७१ । अयमेव सेनाविन्दुरिति भाति ।

क्रोधा । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तस्याः
क्रोधवशेति नामान्तरं । तत्पुत्राः क्रोधवशाः ।
आ० ६६ । १२ ॥

तत्पुत्र्यो नव । मृगी मृगमन्दा हरी भद्रमनाः मा-
तङ्गी शार्दूली श्वेता सुरभिः सुरसा चेति । आ०
६७ । ६० ॥

क्रौञ्चः । पर्वतः । भी० १२ । ७ ॥ [मैनाकस्य
पुत्रः । हरि० १ । १८ ॥]

तदारणं सुब्रह्मण्येन । शा० ४७ । ८४ ॥

क्रौञ्चद्वीपः । भी० १२ । ७ ॥

क्रौञ्चव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ५० । ४० ॥
कौरवाणां । भी० ७५ । १५ ॥

क्षत्ता । विदुरः । आ० २ । १४६ ॥

क्षत्रञ्जयः । क्षत्रियः । धृष्टद्युम्नस्य पुत्रः । द्रो०
१० । ५३ ॥ द्रोणेन हतः । द्रो० १५६ ।
१४ ॥

१ क्षत्रदेवः । क्षत्रियः । शिखण्डिनः पुत्रः । रथो-
त्तमः । उ० १७१ । १० ॥ भी० ९३ ।
१४ ॥ द्रो० २३ । ७ ॥ दुर्योधनपुत्रेण लक्ष्म-
णेन हतः । क० ३ । २६ ॥

क्षत्रधर्मा । (क्षत्रवर्मा) । धृष्टद्युम्नस्य पुत्रः ।
अर्धरथः । उ० १७१ । ७ ॥ द्रोणाचार्येण
हतः । द्रो० १२५ । ६७ ॥

क्षत्रियः । द्वितीयो वर्णः । तस्य ब्राह्मणवर्णादु-
त्पत्तिः । आ० ६५ । ५ ॥

तस्य लक्षणं । शां० १८७ । ५ ॥

तस्य महिमा । व० १९७ ॥

तस्य धर्माः । शां० २७ ॥

तत्रानेकेषां नामानि । आ० १ । २५० ॥ युधि-
ष्ठिरसभाप्रवेशे । स० ४ । २७ ॥ यमसभायां ।

स० ८ । ८ ॥ द्रौपदीस्वयंवरे । आ० २०१

प्रातस्सार्यंस्मरणीयाः । अनु० २७१ । ४८ ॥

तस्य हृदयं क्षुरसदृशं नवनीतसदृशी वाक् । आ०
३ । १२३ ॥

क्षमा । गुणः । तस्या आवश्यकत्वं । आ० ४२ । ९ ॥

तस्याः प्रशंसनं । व० २९ । ३७ ॥

+ क्षरत्वं जगतः । शां० ३०८ ॥

क्षीरवती । नदी । व० ८२ । ६८ ॥

क्षीरोदः । क्षीरसमुद्रः । भी० ११ । १० ॥

तस्य मथनममृतार्थं । आ० १८ ॥ [भा० ८ । ६ ॥
रा० १ । ४५ ॥ विष्णु० १ । ९ ॥ पद्मपु०
३ । ९ ॥ ६ । २६० ॥]

क्षुपः । क्षत्रियः । स० ८ । १३ ॥ अनु०
१७७ । ७३ ॥

+ क्षेत्रमहिमा । आ० २३४ ॥ व० ७९-८२ ॥

अनु० ६४ ॥ १७० ॥

+ क्षेत्रक्षेत्रज्ञसम्बन्धकथनं । अश्व० ५० ॥

१ क्षेत्रमकः । क्षत्रियः । स० ४ । २७ ॥

२ क्षेत्रमकः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥

क्षेमङ्कर । क्षत्रियः । त्रिगर्तः । व० २६६ । ७ ॥

क्षेमदर्शी । क्षत्रियः । कौसल्यनृपसुतः । तस्य
कालकवृक्षीयेण सह संवादः । शां० १०४ ॥

१ क्षेमधूर्तिः । साल्वस्य सचिवः सेनापतिश्च ।
व० १६ । ११ ॥

तस्य साम्बेन पराजयः । व० १६ । १६ ॥

तस्य दुर्योधनपक्षं प्रविष्टस्य बृहत्क्षेत्रेण वधः । द्रो०
१०७ । १-८ ॥

२ क्षेमधूर्तिः । क्षत्रियः । करुशाधिपतिः । भीम-
सेनेन हतः । क० ९ । ३२-४५ ॥

३ क्षेमधूर्तिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

४ क्षेमधूर्तिः । क्षत्रियः । बृहन्तस्य आता । तस्य
साल्वकिना सह युद्धं । द्रो० २५ । ४८ ॥

क्षेमशर्मा । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । द्रो०
२० । ७ ॥

क्षेमा । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

ख.

खगमः । विप्रः । यस्तार्णसर्पेणात्मानं भीषितवन्तं
खसखं सहस्रपादमृषिं त्वं ङुण्डुभो भवेति शशाप ।
आ० ११ । १ ॥

+ [खगोलवर्णनं । भा० ५ । २१ ॥ वायु०
५१-५३ ॥ विष्णु० २ । ८-१२ ॥ शिवपु०
उमासं १९ ॥]

+ खङ्गः । असिः । तदुत्पत्तिकथा । शां० १६४ ॥
तद्युद्धे चतुर्दशमण्डलानि । क० १६ । ३१ ॥

खङ्गी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । क० ८८ । १९ ॥

खनकः । विदुरसुहृत् । यो वारणावते लाक्षागृहे

पाण्डवानां बहिर्गमनाय प्रच्छन्नां सुरङ्गां चकार ।

आ० १५९ । १ ॥

खनीनेत्रः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
विविंशस्य पुत्रः । तत्पुत्रः सुवर्चाः । अश्व० ४।७ ॥

१ खरः । राक्षसः । राकायाः पुत्रः । शूर्पणखाया
दूषणस्य च साक्षाद्भाता । व० २७६ । ८ ॥

तस्य वधः श्रीरामेण । व० २७८ । ५० ॥

२ खरः । दूषणभ्रातुरन्यो राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

खर्वटाः । देशः । स० ७८ । ५७ ॥

खलुः । नदी । भी० ९ । २८ ॥

खषाः । देशः । स० ७८ । ७९ ॥

खाण्डवं । सरस्वतीद्वयद्वयोः पूर्वसां दिशि वि-
द्यमानं वनं । तद्वाहः । आ० २५०-२६० ॥

तद्वाहः पञ्चदशदिनानि । आ० २५४ । ४६ ॥

एकविंशतिदिनानि । आ० २६० । १५ ॥

तद्वाहसमये तक्षकस्य कुरुक्षेत्रे स्थितिः । आ०
२५४ । १७ ॥

तद्वाहसमयेऽर्जुनस्येन्द्रेण सह युद्धं । आ० २५३ ॥

खाण्डवदाहपर्व । आ० २४८-२५३ ॥

खाण्डवप्रस्थः । इन्द्रप्रस्थः । आ० ६१ ।
४७ ॥ २२७ । ४५ ॥

खाशीराः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

ग.

गगनमूर्धा । असुरः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २४ ॥

गङ्गा । नदी । तदभिमानिदेवता च । आ० ६३ । ५० ॥
भी० ६ । ४५ ॥ ९ । १४ ॥

तस्याः भूमौ वसेति शापदानं । आ० १०२ । ४ ॥

तस्याः शान्तनुना विवाहः । आ० १०४ ॥

तया पुत्रसप्तकहननं । आ० १०५ ॥

तया शान्तनुं त्यक्त्वा शिशुं भीष्ममादाय स्वलोक-
गमनं । आ० १०६ । ४८ ॥

तस्याः भूमौ नदीरूपेणावतरणं । व० १०९ । ८ ॥

[रा० १ । ४३ ॥ भा० ९ । ९ ॥ मार्कण्डेय० ५३ ॥]

तस्या भगीरथपुत्रीत्वं । द्रो० ६० । ८ ॥

तस्याः कलियुगे पुण्यतमत्वं । व० ८३ । ९० ॥
तस्या आगमनं परशुरामेण सह युध्यतो भीष्मस्य
सकाशे । उ० १८२ । १५ ॥

तस्याः भीष्ममरणदुःखितायाः श्रीकृष्णेन समाश्वासनं ।

अनु० २७४ । २० ॥

तन्महिमा । अनु० ६५ ॥ [भा० ५ । १७ ॥]

गङ्गाद्वारं । हरिद्वारनामकं क्षेत्रं । तस्य मायापुरी-
त्यपि नाम । तत्र प्रतीपेन तपश्चरणं । तत्र गङ्गाया
आगमनं च । आ० १०३ । १ ॥ Hardwar-this
is also called Mayapuri.

तत्र भरद्वाजाद्गोत्पत्तिः । आ० १४० । ३४ ॥

तत्र नागकन्यया स्नानार्थं गङ्गायामवतीर्णस्यार्जुनस्य
स्वलोके प्रति नयनं । आ० २३४ । ६-२० ॥

गङ्गाहृदः । तीर्थं । व० ८१ । १७६ ॥

१ गजः । वानरः । व० २८४ । ३ ॥

२ गजः । क्षत्रियः । शकुनेर्भ्राता । इरावता हतः ।
भी० ९० । ३० ॥

+ गजः । हस्ती । तज्जातेरुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६६ ॥

+ गजकच्छपोपाख्यानं । आ० २९ । १३ ॥

अनु० २५ । १६ ॥

गजकर्णः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

गणवृद्धिप्रकारः । शां० १०७ । १० ॥

गणेशः । उमापुत्रो हेरम्बः । तस्य भारतलेखनाय
वेदव्याससमीपे आगमनं । आ० १ । ११२ ॥

[तस्योत्पत्तिः । लिङ्गपु० १०'१ ॥ ब्रह्मवै० गण-
पतिखं० ८ ॥]

गण्डकः । देशः । पाञ्चालदेशात्पूर्वतो विद्यमानः ।
स० ३० । ४ ॥

गण्डकण्डूः । यक्षः । स० १० । १६ ॥

गण्डा । (चण्डा) । पशुसखस्य भार्या । अनु०
१४१ । ५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ४१ ॥

गदः । श्रीकृष्णस्य वैमात्रेयो भ्राता । आ० २०१ ।
१७ ॥ २३९ । १० ॥ स० ४ । ३६ ॥

[वसुदेवस्य पुत्रः । तन्माता रोहिणी । अयं बलरा-
मस्य सगर्भ्यः । भा० ९ । २४ ॥]

तस्य मरणं । मौ० ४ । ४६ ॥

+ गदायुद्धं । भीमदुर्योधनयोः । शा० ३३ ।
५८ ॥ भीमजरासन्धयोः । स० २४ ॥ तत्प्र-
काराः । स० २४ । १३ ॥

१ गन्धमादनः । बदरिकाश्रमसमीपस्थः पर्वतः ।
भी० ६ । ३४ ॥

तत्रार्जुनेन गमनं । तत्रस्थानां पराजयश्च । स०
२९ । ३८ ॥

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४३ । २३ ॥

तत्र सौगन्धिकपुष्पहरणार्थं भीमसेनस्य गमनं ।
व० १५३ । ३२ ॥

२ गन्धमादनः । वानरः । व० २८४ । ५ ॥

A part of the Rudra-Himalaya. The
range of Gandhamadana commences
at a short distance to the north-
east of Badarikashrama.

+ गन्धर्वाः । देवयोनिविशेषाः । तेषां नामानि ।
आ० ६६ । ४७ ॥

गन्धर्वी । अश्वानां माता । आ० ६७ । ६८ ॥

गन्धवती । सत्यवती । आ० ६४ । १२४ ॥

१ गयः । क्षत्रियः । अधूर्तरजसः पुत्रः । स०
८ । १८ ॥ शा० ३९ । २० ॥

तस्य यज्ञः । व० ९३ । २० ॥ १२२ ॥

तस्य चरित्रं । द्रो० ६६ ॥ शां० २८ । १११ ॥

२ गयः । क्षत्रियः । सो० वं० आयोः पुत्रः ।
६९ । २८ ॥

३ गयः । पर्वतः । व० ८५ । ८ ॥

गया । क्षेत्रं । आ० २३५ । ७ ॥ व० २८ । ८१ ॥
[तन्माहात्म्यं । वायुपु० १०६ ॥]

गयाशिरः । गयास्थः प्रदेशविशेषः । व०
८६ । ११ ॥

गरिष्ठः । ऋषिः । इन्द्रसभायां । स० ७ । १३ ॥

गरुडः । कश्यपपुत्रः । तन्माता विनता । आ०

२३ । ५ ॥ ६६ । ४० ॥ स० ९ । १५ ॥
 ५६ । ३३ ॥ उ० ११२ ॥
 तदुत्पत्तिः । आ० २३ । ५ ॥ अनु० २१ ॥
 वालखिल्यतपसस्तदुत्पत्तिकारणत्वं । आ० ३१ ॥
 तस्य पक्षीन्द्रत्वेऽभिषेकः । आ० ३१ । ३८ ॥
 तस्य स्तुतिः देवैः कृता । आ० २३ । १५ ॥
 तस्य जातमात्रस्य मातुरन्तिकगमनं । आ० २५ । १ ॥
 तेन सर्पाणां वहनं । आ० २५ । ५ ॥
 तेन अमृताहरणार्थं गमनसमये मार्गे निषादानां
 भक्षणं । आ० २८ । १९ ॥
 तन्नामनिर्वचनं । आ० ३० । ७ ॥
 तेनामृतसमीपेऽग्निदर्शनं । आ० ३२ । २२ ॥
 अनु० २७ ॥
 तेनामृतसमीपे चक्रदर्शनं । आ० ३३ । २ ॥
 तेन विष्णोर्वाहनत्वेन ध्वजत्वेन च भवनं । आ०
 ३३ । १८ ॥
 तेनामृतहरणं । आ० ३४ ॥ अनु० २८ ॥
 तस्य सुपर्ण इति नामप्राप्तिः । आ० ३३ । २४ ॥
 तस्येन्द्रेण वज्रायुधप्रहारः । आ० ३३ । १९ ॥
 तस्य पुत्राः । सुमुखः सुनामा सुनेत्रः सुवर्चाः सुरूक्
 सुबलश्च । तथा सुवर्णचूडादयश्चानेके । उ०
 १०१ । २ ॥
 तदंसे विष्णुना स्वबाहुनिक्षेपणेन तदर्पखण्डनं ।
 उ० १०५ । २० ॥
 तेन गालववहनं । उ० १०७ ॥
 तस्य शाण्डिल्या अध्यापनात्पक्षहानिः । उ० ११३ ॥
 तस्य कश्यपेन सह नारायणमहिमविषये संवादः ।
 अनु० ४० ॥
 तस्य मुनिगणेन सह नारायणमहिमविषये संवादः ।
 अनु० ४१-४२ ॥
 तस्य बदरिकाश्रमगमनं । अनु० ४१ ॥
 तदुपाख्यानं परशुरामप्रोक्तं । अनु० १९ ॥
 गरुडव्यूहः । कौरवाणां । भीष्मेण रचितः ।
 भी० ५६ । २ ॥
 गर्दभिः । गर्दभिशब्दं पश्यत

गर्गः । ऋषिः । अनु० ४९ । ३८ ॥ [यादवा-
 नां पुरोहितः । भा० १० । ८ ॥ दिवोदासस्य
 पौत्रः प्रतर्दनस्य पुत्रः । तद्भाता वत्सः । वायु० ९२ ॥]
 गर्गस्रोतः । तीर्थं । शा० ३८ । १३ ॥
 गर्दभीमतङ्गोपाख्यानं । अनु० ३ ॥
 गर्भः । तस्योत्पत्तिप्रकारः । आ० ८४ । ९ ॥
 [भा० ३ । ३१ ॥]
 तत्प्रवेशो जीवस्य । अश्व० १९ ॥ स्त्री० ४ ॥
 अनु० २२८ ॥ [भा० ३ । ३१ ॥ मार्कण्डे०
 ११ ॥ विष्णु० ६ । ५ ॥]
 तन्नाशकाः ग्रहाः । व० २३० । २८ ॥
 गवयः । वानरः । व० २८४ । ३ ॥
 गवल्गणः । धृतराष्ट्रस्य सूतो मन्त्री च । तत्पुत्रः
 सञ्जयः । आ० ६४ । १३९ ॥
 १ गवाक्षः । क्षत्रियः । शकुनिभ्राता । इरावता
 हतः । भी० ९० । ३०-४९ ॥ भीमसेनेन
 हतः । द्रो० १५८ । २३ ॥
 २ गवाक्षः । गोलाङ्गूलो वानरः । व० २८४ । ४ ॥
 गविजातः । ऋषिः । यश्चयवनऋषिसदृशं मूल्यं
 गौरिति नहुषायाकथयत् । अनु० ८६ । २२
 गाङ्गेयः । गङ्गापुत्रो भीष्मः । आ० १०७ । ९६ ॥
 गाण्डिवं । गाण्डीवं । अर्जुनस्य धनुः । आ०
 २५१ । २० ॥
 तन्नामनिर्वचनं । उ० ९८ । १९ ॥
 तेनार्जुनेन रुद्रशिरसि प्रहारः । व० ३९ । ४८ ॥
 तस्य समुद्रे प्रक्षेपः । महा० १ ॥
 गाधिः । गाधी । क्षत्रियः । सो० वं० कान्यकु-
 ब्जदेशाधिपतिः । जहुवंशोत्पन्नस्य कुशिकस्य पुत्रः ।
 तन्माता पुरुकुत्सस्य पुत्री । तत्पुत्रो विश्वामित्रः ।
 आ० १९१ । ३ ॥ [भा० ९ । १५ ॥
 हरि० १ । २७ ॥]
 तस्य पुत्री सत्यवती । ऋचीकभार्या । व० ११६ ॥
 शां० ४८ ॥ अनु० ७ ॥
 गान्धर्वग्रहः । व० २३० । ३९ ॥
 गान्धारराजः । शकुनिः । स० ८३ । १३

१ गान्धाराः । सिन्धुनदीसमीपस्थो देशः ।

भी० ९ । ५३ ॥ तस्य राजधानी तक्षशिला
पुष्करावती च । The country of Gandhara
lies along the Kabul river between the
Kunar and the Indus. Its capital was
Purushapura now called Peshawar.

२ गान्धाराः । शकुन्यादयः ।

गान्धारी । सुबलस्य पुत्री । धृतराष्ट्रभार्या । तत्पुत्राः
दुर्योधनादयः शतं । पुत्री दुःशला । एतेषां
नामानि धृतराष्ट्रशब्दे द्रष्टव्यानि । आ० ६३ ।
५८ ॥

तस्या भ्रातरः शकुन्यादयस्त्रयोदश । तेषां नामानि
शकुनिशब्दे द्रष्टव्यानि ।

तस्याः स्वसारः धृतराष्ट्रस्यैव भार्या दश । सत्यव्रता
सत्यसेना सुदेष्णा संहिता तेजश्श्रवा सुश्रवा
निकृतिः शुभा शम्बठा दशार्णा इति । आ०
११९ । २२ ॥

तस्या धर्महन्तृदेवतांशत्वं । आ० ६४ । १५३ ॥

तस्या विवाहः । आ० ११९ ॥

तस्या गर्भोत्पत्तिः । आ० १२६ । १२ ॥

तया कुन्त्याः पुत्रोत्पत्तिश्रवणेन खोदरघातः । आ०
१२९ । २५ ॥

तस्याः दुर्योधनवधं शोचन्त्याः श्रीकृष्णेन समाश्वासनं ।
शा० ६४ ॥

तथा श्रीकृष्णं प्रति स्वपुत्रादिशवप्रदर्शनं । स्त्री०
१८-२५ ॥

तथा “इत आरभ्य पट्टत्रिंशे वर्षे तव ज्ञातयो विन-
श्यन्त्विति श्रीकृष्णाय शापदानं । स्त्री० २५ ।
३९ ॥

तस्या भीमसेनेन सह विवादः । दुर्योधनवधस्य
युक्तायुक्ताविषये । स्त्री० १४ ॥

तद्दृष्टिपातेन युधिष्ठिरस्य कुनस्वीभावः । स्त्री० १५ ।
७ ॥

तथा पट्टवस्त्रेण स्वेनत्रपिधानं । स्त्री० १५ । ७ ॥

तथा द्रौपदीसमाश्वासनं । स्त्री० १५ । १७ ॥

तस्या व्यासप्रसादादिव्यचक्षुःप्राप्तिः । स्त्री० १६ । ३ ॥

तस्या दुर्योधनशवालिकनेन परिदेवनं । स्त्री० १७ ॥

तस्या मृतवन्धुदर्शनेन श्रीकृष्णसमीपे परिदेवनं

स्त्री० १७—२५ ॥

तस्या धृतराष्ट्रेण सह तपोवनगमनं । आश्र० १७ ॥

तस्यास्तपोवने दावाग्नौ प्रवेशः । आश्र० ३९ ॥

२ गान्धारी । अजमीढस्य तृतीया भार्या । आ०
६३ । ३९ ॥

गायत्री । देवता तदभिमन्यमानो मन्त्रश्च । तज्ज-
पमहिमा । अश्व० ९९ ॥ ११५ । १८ ॥

१ गार्ग्यः । ऋषिः । [वेणुहोत्रस्य पुत्रः । वायु०
९२ ॥] तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९० ।
९ ॥

तत्पुत्रहिंसेनेन जनमेजयस्य ब्रह्महत्याप्राप्तिः । शां०
१५१ ॥ [हरि० १ । ३० ॥]

२ गार्ग्यः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५५ ॥

गार्दभिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ । ५९ ॥

गार्हस्थ्यं । गृहस्थशब्दं पश्यत ।

१ गालवः । विश्वामित्रशिष्य ऋषिः । उ० १०६ ॥
इन्द्रसभायां । स० ७ । १० ॥ युधिष्ठिरस-
भायां । स० ४ । २१ ॥

तदुपाख्यानं । उ० १०६—११९ ॥

तस्य विश्वामित्राय दातव्यैकतश्श्यामकर्णहयरूपगुरु-
दक्षिणार्जनार्थं गरुडमारुह्य नानादेशगमनं । उ०
१०७ ॥

तस्य ययातिसमीपगमनं । उ० ११४ ॥

तस्य पुत्रः वृद्धकन्याजानिः शृङ्गवान् । शा० ५३ ॥

तस्य नारदेन सह श्रेयस्साधनविषये संवादः । शां०
२९३ ॥

तेन महादेवकथाकथनं । अनु० ४९ । ५२ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३७ ॥

२ गालवः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५२ ॥

[हरि० १ । १२ ॥ वायु० ८८ ॥ ब्रह्म० ७॥]

पूर्वोक्तोप्ययमेवेति भाति ।

गालवाः । तन्नामकदेशाधिपा राजानः । स० ३७।

१४ ॥

गावल्गणिः । धृतराष्ट्रमन्त्री सञ्जयः । आ० १।

२४७ ॥

गिरिका । उपरिचरवसुभार्या । शुक्तिमतीनद्यां को-
लाहलनामकात्पर्वतादुत्पन्ना । आ० ६४। ५०॥

तत्पुत्राः बृहद्रथादयः । आ० ६४। ४३ ॥

गिरिकुञ्जः । तीर्थं । व० ८०। ८७ ॥

गिरिगह्वराः । देशविशेषः । भी० ९। ६८ ॥

गिरिव्रजः । मगधदेशस्या जरासन्धपुरी । स०

२१। १८ ॥ २५। ४२ ॥ Rajgir in Be-

har, the ancient capital of Magadha.

गीता । भगवद्गीता । भी० २५—४२ ॥

गुडाकेशः । पाण्डुपुत्रोऽर्जुनः । आ० १५१। ९ ॥

गुणकेशी । मातलिपुत्री । तस्या भ्राता गोमुखः । त-
न्माता सुधर्मा । तद्धर्ता सुमुखो नागः । उ० ९७॥

+ गुणत्रयनिरूपणं । शां० २१४ ॥

गुणमुख्या । अप्सराः । आ० १३२। ४३ ॥

गुणावरा । अप्सराः । आ० १३२। ४३ ॥

गुप्तकः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व० २६६।
११ ॥

गुरुः । विद्योपदेष्टा । तन्महिमा । उ० ४४। ८ ॥

शां० १०८ ॥

तल्लक्षणं । अश्व० ११०। ५७ ॥

तत्पूजा । अनु० २३३ ॥

+ गुरुतल्पप्रायश्चित्तं । शां० १६३। ४९ ॥

गुरुभारः । गरुडपुत्रः । उ० १०१। १३ ॥

+ गुरुशिष्यसंवादः । अश्व० ३६ ॥

गुह्यकाल्छं । परशुरामेण प्रयुक्तं । उ० १८०। ११ ॥

गृत्समदः । ब्राह्मणः । वीतहव्यस्य ब्राह्मणत्वप्राप्त्य-
नन्तरं जातः पुत्रः । तत्पुत्रः सावैनसः । अनु०

८। ५९ ॥ ४९। १९ ॥

+ गृध्रः । पक्षिविशेषः । तज्जातेः भास्यास्सकाशा-
दुत्पत्तिः । आ० ६७। ५७ ॥

गृध्रकूटः । पर्वतः । शां० १८। ८८ ॥

गृध्रवटः । क्षेत्रं । व० ८२। ९० ॥

+ गृध्रजंबुकसंवादः । मृतब्राह्मणवालकस्य पुनरु-
र्जीवनविषये । शां० १५२ ॥

गृध्रराजः । जटायुः । व० २८०। १ ॥

गृहपतिः । अग्निविशेषः । व० २२४। ४ ॥

गृहस्थः । द्वितीयाश्रमी । तद्धर्मनिरूपणं । आ०
८५। ३ ॥ शां० १८९ ॥ २४९ ॥

तद्धर्मप्रशंसा । शां० ११। १३ ॥ अनु० २ ॥
१५४ ॥ २११ ॥

१ गो । (गौः) । पुलस्त्यकपेभार्या । तत्पुत्रो वि-
श्रवाः । व० २७५। १२ ॥

२ गो । (गौः) । गोत्वजातिविशिष्टा । तासामुत्प-
त्तिः । आ० ६७। ६८ ॥ अनु० ११८ ॥

तासां मधुपर्कं समनुज्ञानं । आ० ६०। १४ ॥

तासां प्रशंसा । अनु० १२४ ॥ १९६ ॥

तासां शृङ्गप्राप्तिः । अनु० ११६। १३ ॥

तद्दानफलं । अनु० १०६—१०९ ॥ २३५।
३१—५० ॥ अश्व० १०२ ॥

तद्दानविधिः । अनु० १११ ॥

ताभ्यो ग्रासदानस्य फलं । अश्व० १०९ ॥

+ गोकपिलासंवादः । शां० २७४—२७६ ॥

गोकर्णं । क्षेत्रं । व० ८३। २४ ॥ व० ८६।

१५ ॥ २७८। ६२ ॥ अनु० ४९। ६ ॥

A town in the Province of North-
Kanara, thirty miles from Goa.

तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रायां गमनं । आ० २३७।
३७ ॥

+ गोग्रहणपर्व । वि० २९—७३ ॥

+ गोचारिणः । ऋषयः । अनु० ४५। ४१ ॥

गोदावरी । नदी । आ० २३५। १३ ॥
स० ९। २४ ॥ व० ८३। ३४ ॥ भी०

९। १४ ॥

गोधाः । देशः । भी० ९। ४२ ॥

१ गोपतिः । देवगन्धर्वः । मुनिनाम्न्याः कश्यप-
भार्यायाः पुत्रः । आ० ६६। ४२ ॥

२ गोपतिः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः । द्रो०
२३ । ५१ ॥

३ गोपतिः । क्षत्रियः । शिविपुत्रः । शां० ४८ ।
८५ ॥ श्रीकृष्णेन हतः । व० १२ । ३४ ॥

४ गोपतिः । अग्निविशेषः । तस्य विश्वमुगिति
नामान्तरं । व० २२१ । २७ ॥

गोपराष्ट्रः । देशः । भी० ९ । ४४ ॥

गोपालकक्षः । देशः । भीमसेनेन विजितः ।
स० ३१ । ३ ॥

गोप्रतारं । सरयूसंबन्धितीर्थं । व० ८२ । ७० ॥
Gopratarā—a place of pilgrimage on
the bank of the Saraju at Fyzabad.

गोमती । नदी । स० ९ । २७ ॥ व०
८२ । ७२ ॥ भी० ९ । १८ ॥ The river
Gomti in Oudh.

गोमतीगङ्गासङ्गमः । तीर्थं । व० ८२ ।
८० ॥

१ गोमन्तः । कौञ्चद्वीपस्थः पर्वतः । भी०
१२ । ८ ॥

२ गोमन्तः । द्वारकासमीपे विद्यमानः पर्वतः ।
स० १४ । ५७ ॥ An isolated mountain
on the northern side of the western
ghats.

[तमारूढयोः श्रीकृष्णरामयोः दाहनार्थं जरासन्धेन
गोमन्तस्य दाहः । हरि० २ । ४२ ॥]

गोमन्ताः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

गोमुखः । मातलेः पुत्रः । इन्द्रपुत्रस्य जयन्तस्य
सारथिः । उ० १०० । १८ ॥

गोरथः । मगधदेशस्थः पर्वतः । स० २० ।
३० ॥

+ गोलाङ्गूलः । वानरजातिविशेषः । तेषां हर्याः
उत्पत्तिः । आ० ६७ । ६४ ॥

गोलोकः । ब्रह्मलोकादुपरितनो लोकः । अनु०
११७ ॥

१ गोवर्धनः । पर्वतः । तदुद्धरणं श्रीकृष्णेन ।

स० ५३ । २४ ॥ [भा० १० । २५ ॥
हरि० २ । १८ ॥ विष्णु० ५ । ११ ॥]

२ गोवर्धनः । बाह्लीकदेशस्थो वटवृक्षः । क०
३७ । १८ ॥

गोवासनः । शैव्यः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः ।
द्रो० ९५ । ३९ ॥

गोविततः । यज्ञः । अश्वमेधप्रभेदः । आ०
१०१ । ५ ॥

१ गोविन्दः । पर्वतः । भी० १२ । १९ ॥

२ गोविन्दः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०
६९ । १३ । शां० ३५२ । ५ ॥

गोवृषध्वजः । कृपाचार्यः । द्रो० १०५ । १४ ॥

गोव्रनिनः । गोव्रतवन्त ऋषयः । उ० ९९ । १४ ॥

गोशृङ्गः । निषादभूमिसमीपस्थः पर्वतः । स०
३२ । ५ ॥ तस्य राजा श्रेणिमान् ॥

गौः । गोशब्दं पश्यत ॥

१ गौतमः । *उच्यथ्यपुत्रस्य दीर्घतमसः पुत्रः ।
तन्माता प्रद्वेषी । आ० ११३ । २४ ॥ स०
४ । २३ ॥ ११ । १९ ॥

तस्य पत्नी अहत्या । अश्व० ५६ । २६ ॥

तस्यात्रिणा सह ब्राह्मणमाहात्म्यविषये संवादः । व०
१८८ ॥

तस्याङ्गिरसा सह नदीमाहात्म्यविषये संवादः ।
अनु० ६४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३३ ॥

तस्य शिष्यः जामाता च उदङ्कः । अश्व० ५६ ॥

तस्य यमेन सह मातापित्रोः परिचर्यया तदृणापनो-
दनविषये संवादः । शां० १२९ ॥

[तेनानावृष्टिकालेऽन्नदानादिना ब्राह्मणरक्षणं । तस्य
गोहत्याप्राप्तिः । तेन ब्राह्मणेभ्यः शापदानं । देवी-
भा० १२ । ९ ॥ शिवपु० कोटिरुद्रसं० २५-
२७ ॥]

* दीर्घतमस एव गौतम इति नाम । तत्पुत्रत्वादहत्यापते-
रपि गौतम इत्यमुख्यं नामेति संप्रदायविदः ।

२ गौतमः । मध्यदेशीयः कश्चन ब्राह्मणः ।
कृतमित्रद्रोहिष्ठान्ततया तत्कथा । शां०
१६७ ॥ १७२ ॥

तेन राजधर्मनामकवक्त्रक्षिह्ननं । शां० १७१ ॥

३ गौतमः । कश्चन ब्राह्मणः । तस्य धृतराष्ट्ररूपि-
णेन्द्रेण सह हस्तिविषये विवादः । अनु० १५९ ॥

४ गौतमः । एकतद्वितत्रितानां पिता । शं०
३७ । ९ ॥

५ गौतमः । गोतमगोत्रोत्पन्नो मेधातिथिः । तत्पुत्रः
चिरकारी । शां० २७२ । ९ ॥

६ गौतमः । दीर्घतमाः । स० २१ । ५ ॥

१ गौतमी । स्थविरा ब्राह्मणी । तस्या लुब्धकेन
संवादः । अनु० १ । १८ ॥

२ गौतमी । द्रोणाचार्यभार्या कृपी । आ०
१४० । ४९ ॥

३ गौतमी । काचन देवता ब्रह्मसभायां । स०
११ । ४० ॥

गौरकाः । गौरनामकदेशस्था जनाः । स० ७८ । ८९ ॥

गौरपृष्ठः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ । २१ ॥

गौरमुखः । शमीकशिष्यः ऋषिः । आ० ४२ ।
१४ ॥ ५० । १३ ॥

गौरवाहनः । क्षत्रियः । स० ३७ । १५ ॥

गौरशिराः । ऋषिः । स० ७ । ११ ॥

गौराश्वः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ । १८ ॥

१ गौरी । पार्वती ।

२ गौरी । वारुणीदेवी । स० ९ । ७ ॥

३ गौरी । नदी । भी० ९ । २५ ॥ A trib-
utary of the Kabul river.

+ ग्रन्थग्रन्थिः । व्यासेन गणेशलेखने विलम्बज-
ननाय महाभारते ग्रथिताः कठिनश्लोकाः । आ०
१ । ११६ ॥

ग्रन्थिकः । नकुलस्य विराटनगरे नाम । वि०
१२ । १० ॥

+ ग्रहभेदाः । व० २३० ॥

ग्रहाः । सूर्यादयो नव । स० ११ । २९ ॥

तेषां गतिप्रकारवर्णनं । व० १६४ । २६ ॥ [भा०
५ । २२ ॥]

तेषां मण्डलप्रमाणवर्णनं । भी० १२ । ३९-४७ ॥

ग्राहः । नक्रः । तेन द्रोणाचार्यग्रहणं । अर्जुनेन त-
द्धननं च । आ० १४३ । १२ ॥ तद्रूपाणाम-
प्सरसामर्जुनेन नारीतीर्थादुद्धरणं । आ० २३७ ॥

घ.

घटजानुकः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

घटसृञ्जयाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

घटोत्कचः । भीमसेनपुत्रः । भैमसेनिः । हैडिम्बः ।
राक्षसः । तन्माता हिडिम्बा । आ० ६१ ।
२६ ॥ ६३ । ७२ ॥ ६४ । १६६ ॥ रथयू-
थपयूथपः । उ० १७२ । ६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १६९ । १३ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६१ । २६ ॥ ६४ । १६६ ॥
१६९ । ६ ॥

तेन राजसूययागकरग्रहणार्थं लङ्कागमनं । स०
३२ । ७६ ॥ ३४ । २ ॥

तत्पुत्रः अञ्जनपर्वा । अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । ८९

तस्यागमनं पाण्डवसमीपे । व० १४७ । ४ ॥

तेन द्रौपदीवहनं । व० १५६ ॥

तस्य युद्धं । भी० ६४ ॥

तस्य वज्रेश्वरेण सह युद्धं । भी० ९२ ॥

तेनालायुधवधः । द्रो० १७९ । ३२ ॥

तेनालम्बुसवधः । द्रो० १०९ । ७५ ॥

तस्याश्वत्थाम्ना सह युद्धं । द्रो० १५७ ॥

तस्य कर्णेन सह युद्धं । द्रो० १७४ ॥

तेनालंबलवधः । द्रो० १७५ । २४ ॥

तस्य वधः कर्णेनार्जुनमारणार्थं संरक्षितया ऐन्द्र्या
शक्त्या । द्रो० १८० । ५८ ॥

तदयोग्यताकथनं श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रति । द्रो०
१८२ । २६-२७ ॥

घटात्कचवधपव । द्रो० १५४-१८४ ॥

घटोदरः । असुरः । स० ९ । १७ ॥
 घण्टाकर्णः । स्कन्दपार्षदः । शा० ४६ । २४ ॥
 घूकः । दिवान्धः । चतुर्थमुखकशब्दं पश्यत ।
 घूर्णिका । देवयान्या धात्री । आ० ७२ । ३५ ॥
 घृतवती । नदी । भी० ९ । २३ ॥
 घृताची । अप्सराः । आ० १८० । २ ॥
 १३२ । ४७ ॥ स० १० । ११ ॥ अनु०
 ५० । ४७ ॥ २७१ । १५ ॥
 तद्दर्शनाद्भरद्वाजऋषेः रेतस्स्खलनं । तस्माद्गोणोत्प-
 त्तिश्च । आ० १४० । ३६ ॥
 तस्यां शुक्रपक्षिरूपिण्यां व्यासाच्छुकोत्पत्तिः । शां०
 ३३२ ॥
 तस्यां प्रमत्तिऋषेः रुरोत्पत्तिः । आ० ५ । ९ ॥
 घोरः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । अनु० १३२ ।
 ४३ ॥
 घोषयात्रापर्व । व० २३७—२५८ ॥

च.

चक्रः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥
 चक्रं । श्रीकृष्णायुधं सुदर्शनं । आ० २५१ । २३ ॥
 [तत्स्तुतिर्दुर्वाससो रक्षणार्थमम्बरीषकृता । भा०
 ९ । ५ ॥]
 चक्रकः । विश्वामित्रपुत्रः । अ० ७ । ५४ ॥
 चक्रदेवः । यादवः । स० १४ । ६० ॥
 चक्रधर्मा । विद्याधरः । स० १० । २८ ॥
 चक्रन्यूहः । कौरवाणां । द्रो० ३३ । १४ ॥
 अस्य पद्मन्यूह इत्यपि नाम । द्रो० ३४ । २ ॥
 चक्राः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥
 चक्रातयः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥
 चण्डकौशिकः । ऋषिः । कक्षीवतः पुत्रः ।
 यस्य प्रसादाद्बृहद्रथस्य जरासन्धोत्पत्तिः । स०
 १७ । २४ ॥
 चण्डतुण्डकः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥
 चण्डभार्गवः । च्यवनवंश्यः ऋषिः । तेन जन-
 मेजयस्य सर्पसत्रे हौत्रकरणं । आ० ५३ । ५ ॥

चण्डा । गण्डाशब्दं पश्यत ।
 चण्डालः । चतुर्वर्णबहिष्कृतो नीचजातीयः ।
 तस्य राज्ञा सह ब्रह्मस्वापहारस्यानर्थहेतुतायां संवादः ।
 अनु० १५८ ॥
 तेन सह विश्वामित्रस्य संवादः । अभक्ष्यभक्षणेना-
 प्यात्मरक्षणविषये । शां० १४१ ॥
 + चण्डालत्वापादकानि कर्माणि । अनु०
 २२३ ॥
 चतुर्थदिवसयुद्धारंभः । भी० ६० ॥ तत्स-
 माप्तिः । भी० ६४ ॥
 चतुर्दशदिवसयुद्धारंभः । द्रो० १ ॥ तत्स-
 माप्तिः । द्रो० १८७ ॥
 + चतुर्युगवर्णनं । युगशब्दं पश्यत ।
 १ चन्द्रः । नवग्रहेष्वन्यतमः । [अत्रिऋषिपुत्रः ।
 भा० ४ । १॥] अयं स्वायंभुवमन्वन्तरीयः ॥
 सः धर्मप्रजापतेर्वसुभ्यां पत्न्यां जातः । अष्टवसुष्व-
 न्यतमः । आ० ६७ । १८ ॥ अस्य ग्रहत्वं
 वसुत्वं चास्ति । अयं वैवस्वतमन्वन्तरीयः ।
 तत्पुत्रो वर्चाः ।
 तस्य पत्न्यः अश्विन्यादयो दक्षप्रजापतिपुत्र्यः सप्त-
 विंशतिः । आ० ६७ । १६ ॥
 तस्य दक्षप्रजापतिशापाद्यक्ष्मरोगप्राप्तिः । प्रभासतीर्थे
 निमज्जनेन तन्निवृत्तिश्च । शा० ३६ ॥
 [तेन बृहस्पतिभार्यायास्तारायाः परिग्रहः । तस्यां
 बुधोत्पादनं च । भा० ९ । १४ ॥ हरि० १ ।
 २५ ॥ पद्म० ५ । १२ ॥ ब्रह्म० ९ ॥ वायु०
 ९० ॥ मत्स्य० २३ ॥ देवीभा० १ । ११ ॥]
 २ चन्द्रः । असुरः । दनुपुत्रः । आ० ६६ ।
 २७ ॥
 १ चन्द्रकेतुः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । द्रो०
 ४८ । १५ ॥
 चन्द्रकेतुः । कृपाचार्यस्य चक्ररक्षकः । वि० ६१ ।
 १६ ॥
 चन्द्रदेवः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
 क० ४४ । २९ ॥

चन्द्रभागा । नदी । स० ९ । २३ ॥ भी०
९ । १५ ॥ अनु० ६४ । ७ ॥

+ चन्द्रमण्डलं । भी० १२ । ४२ ॥ तत्र द्वीपा-
नां सत्त्वं । भी० ५ । १६ ॥

चन्द्रमा । नदी । भी० ९ । २९ ॥

चन्द्रमाः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २७ ॥

+ चन्द्रवंशः । आ० ६९ ॥ [विष्णु० ४ ।
६ ॥ भा० ९ । १४ ॥ वायु० ९१ ॥ मत्स्य०
२४ ॥]

चन्द्रवर्मा । क्षत्रियः । काम्बोजराजः । आ०
६८ । ३२ ॥

१ चन्द्रसेनः । क्षत्रियः । स० ३१ । २५ ॥
रथोदारः । उ० १७१ । १९ ॥ अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

२ चन्द्रसेनः । शल्यस्य चक्रक्षकः । युधिष्ठिरेण
हतः । श० ११ । ५३ ॥

३ चन्द्रसेनः । क्षत्रियः । समुद्रसेनराजपुत्रः ।
आ० २०१ । ११ ॥ द्रो० २३ । ६१ ॥
अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

चन्द्रहर्ता । सिंहिकापुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । ३१ ॥

चन्द्रोदयः । क्षत्रियः । विराट्भ्राता । द्रो० १५९ ।
४१ ॥

चमसोद्भेदं । सरस्वत्याः प्रकाशस्थानं तीर्थं । व०
८६ । २० ॥ १३२ । ५ ॥

चम्पकारण्यं । व० ८२ । १३३ ॥

चम्पा । अङ्गदेशस्य राजधानी । व० ८३ । १४ ॥

११४ । १५ ॥ [हरिश्चन्द्रप्रपौत्रेण चम्पनाम्ना

राज्ञा निर्मिता । भा० ९ । ८ ॥] Champa-

nagar near Bhagalpur. It was the

ancient capital of Anga.

चर्मण्वती । दक्षिणपाञ्चालेषु विद्यमाना नदी ।

स० ९ । २५ ॥ ३२ । ७ ॥ सा चम्पानगर्या

गङ्गायां मिलति । व० ३०९ । २६ ॥ The

river Chambal.

तदुत्पत्तिः रन्तिदेवयज्ञीयचर्मराशितः । द्रो० ६७ ।

५ ॥ अनु० १२३ । १३ ॥

तस्या महिमा । व० ८० । ५६ ॥

+ चर्मपादुकादानफलं । अनु० १४५ । १४ ॥

चर्मवान् । क्षत्रियः । शकुनेरनुजः । इरावता हतः ।

भी० ९० ॥

चाक्षुषी । चित्रस्थेनार्जुनायोपदिष्टा काचन विद्या ।

आ० १८६ । ४३ ॥ १९९ । ५ ॥

१ चाणूरः । कंसभृत्यो मल्लः । श्रीकृष्णेन हतः ।

स० ५३ । ३० ॥ [भा० १० । ४४ ॥]

२ चाणूरः । युधिष्ठिरसभास्यः क्षत्रियः । स०

४ । ३२ ॥

+ चातुराश्रम्यं । आश्रमशब्दं पश्यत ।

चातुर्वर्ण्यं । ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्राः । तेषां धर्माः

हनुमता भीमं प्रत्युक्ताः । व० १५२ । २४ ॥

विदुरेण धृतराष्ट्रं प्रत्युक्ताः । उ० ४० । २५ ॥

भीष्मेण युधिष्ठिरं प्रत्युक्ताः । शां० ५९ ॥

भृगुणा भरद्वाजं प्रत्युक्ताः । शां० १८९ ॥

पार्वत्या परमेश्वरं प्रति । अनु० २८ ॥

श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरं प्रत्युक्ताः । अश्व० ९७ ॥

+ चान्द्रायणविधिः । अनु० १७२ ॥ अश्व०
११२ ॥

चाम्पेयः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५८ ॥

चारुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०

६८ । ९५ ॥

चारुचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० १३१ । ४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०

१३६ । २० ॥

चारुचित्राङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-

पुत्रः । आ० ६८ । ९५ ॥

चारुदेष्णः । श्रीकृष्णस्य पुत्रः । तन्माता रुक्मिणी ।

आ० २०१ । १७ ॥ २३९ । १० ॥ स०

१४ । ६० ॥ व० १६ । ९ ॥

[तस्य स्वसा चारुमती । कृतवर्मसुतस्य बलेर्भार्या ।

भा० १० । ६१ ॥ विष्णु० ५ । २८ ॥]

तस्य वधः । मौ० ४ । ४५ ॥

चारुनेत्रा । अप्सराः । स० १० । ११ ॥

चारुमत्स्यः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ । ५९ ॥

चार्वीकः । परित्राडूपधारी दुर्योधनसखो राक्षसः । श० ६५ । ३८ ॥

तस्य पूर्वजन्मवृत्तान्तः । शां० ३८ ॥

तस्य ब्राह्मणैर्हुङ्कारेणैव भस्मीकरणं । शां० ३७ ॥

चिकुरः । आर्यकस्य पुत्रः । सर्पः । सुमुखस्य पिता । उ० १०३ । २४ ॥

१ चित्रः । सर्पः । स० ९ । ८ ॥

२ चित्रः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । प्रतिविन्ध्येन हतः । क० ११ । ३४ ॥

३ चित्रः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयश्चैद्यः । कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९ ॥

४ चित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥

चित्रकुण्डलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० १३१ । ६ ॥

चित्रकूटः । प्रयागक्षेत्रसमीपस्थः पर्वतः । व० ८३ । ५८ ॥ तत्र मन्दाकिनीनाम नदी । तत्र रामस्य वासः । व० २७८ । ४० ॥ A hill on the river Payoshni or Mandakini, fifty miles south east of Banda in Bundelkhand.

१ चित्रकेतुः । द्रुपदस्य पुत्रः । द्रोणेन हतः । द्रो० १२२ । ४३-४८ ॥ तत्पुत्रः सुकेतुः । कृपाचार्येण हतः । क० ४९ । २१ ॥

२ चित्रकेतुः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

चित्रगुप्तः । यमस्य लेखकः । तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९३ । १३ ॥

चित्रचापः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९८ ॥

चित्रदर्शनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भी० ७९ । २२ ॥

चित्रधर्मा । क्षत्रियः । आ० ६८ । २३ ॥

चित्रवर्हः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

चित्रबाणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ । ६ ॥

चित्रबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९७ ॥

चित्रमुखः । प्रथमं वैश्यो भूत्वा पश्चाद्ब्राह्मणो जातः । तत्पुत्री अदृश्यन्ती शक्तिरूपेभार्या । अनु० ५३ । १७ ॥

१ चित्ररथः । काश्यपभार्याया मुनेः पुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥ स० १० । २७ ॥

तस्याङ्गारपर्ण इति नामान्तरं । तद्भार्या कुम्भीनसी । आ० १८६ । १४ ॥

तेनार्जुनाय चाक्षुषीनामकविद्यादानं । तस्या एव संमोहनास्त्रमिति नामान्तरं । आ० १८६ । ४३ ॥ १९९ । ५ ॥ तेनार्जुनाय राजसूयकर्त्तवेन हयानां दानं । स० ७८ । १०२ ॥

२ चित्ररथः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । पाञ्चालः । द्रोणेन हतः । द्रो० १२२ । ४३ ॥

३ चित्ररथः । क्षत्रियः । मार्तिकावतको नृपः । नर्मदायां स्त्रीभिः सह क्रीडन्तं यं दृष्ट्वा तत्र जलाहरणार्थमागता रेणुका स्पृहयामास । व० ११७ ॥

४ चित्ररथः । क्षत्रियः । अङ्गराजः । तद्भार्या प्रभावती । अनु० ७७ । ८ ॥

५ चित्ररथः । पाण्डवपक्षीयः कश्चन क्षत्रियः । द्रो० २३ । ६२ ॥

चित्ररथा । नदी । भी० ९ । ३४ ॥

चित्रलेखा । अप्सराः । व० ४३ । ३० ॥

१ चित्रवर्मा । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । पाञ्चाल्यः । द्रोणेन हतः । द्रो० १२२ । ४३ ॥

२ चित्रवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥ भीमेन हतः । द्रो० १३६ । २१ ॥

३ चित्रवर्मा । क्षत्रियः । पाञ्चालस्य सुचित्रस्य
पुत्रः । द्रोणेन हतः । क० ३ । २७ ॥

चित्रवाहनः । क्षत्रियः । मणल्लराधिपः पाण्डवः ।
चित्राङ्गदायाः पिता । अर्जुनस्य श्वशुरः । आ०
२३५ । १७ ॥ अस्य मलयध्वज इति प्रवीर
इति च नामान्तरे । स० ३३ । २९ ॥ अश्व-
त्थाम्ना हतः । क० ५६ ॥

चित्रवाहा । नदी । भी० ९ । १७ ॥

चित्रवेगिकः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

चित्रशिखण्डिनः । सप्तर्षयः । शां० ३४३ ।
३० ॥

चित्रशिला । नदी । भी० ९ । ३० ॥

१ चित्रसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६३ । ५८ ॥ भीमेन हतः । क० २ ।
२४ ॥

२ चित्रसेनः । गन्धर्वः । स० ४ । ४३ ॥
१० । २७ ॥

तेन देवलोकेऽर्जुनाय गान्धर्वविद्यादानं । व० ४३ ।
३८ ॥

तेनेन्द्रसन्देशेनार्जुनं प्रत्युर्वश्याः प्रेषणं । व० ४४ ॥
तेन वने घोषयात्रार्थमागतस्य दुर्योधनस्य समीपे
इन्द्रसन्देशेन तदपमानकरणार्थं तत्र गमनं । व०
२४१ । २१ ॥

तेन सह युद्धे पराजितस्य कर्णस्य पलायनं । व०
२४३ ॥

तेन दुर्योधनस्य बन्धनेन इन्द्रलोकं प्रति नयनं । व०
२४३ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । व० २४५-२४७ ॥

३ चित्रसेनः । क्षत्रियः । अभीसारराजः । अर्जु-
नेन पराजितः । स० २८ । १९ ॥ दुर्योधन-
पक्षीयः । श्रुतकर्मणा हतः । क० ११ । १५ ॥

४ चित्रसेनः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । समुद्र-
सेनेन हतः । क० ३ । १५ ॥

५ चित्रसेनः । कर्णपुत्रः । नकुलेन हतः । शा०
९ । १९ ॥

६ चित्रसेनः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । कर्णेन हतः ।
क० ४३ । १५ ॥

७ चित्रसेनः । जरासन्धस्य सेनापतिः । स०
२२ । ४२ ॥

चित्रसेना । नदी । भी० ९ । १७ ॥

चित्रा । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥

चित्राक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥ भीमेन
हतः । द्रो० १३६ । २० ॥

चित्राङ्गः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ६ ॥ भी० ७९ । २२ ॥

१ चित्राङ्गदः । क्षत्रियः । सो० वं० शान्तनोः
पुत्रः । तन्माता सत्यवती । आ० ६३ ।
५२ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १०८ । ३ ॥

तस्य वधः । चित्राङ्गदनाम्ना गन्धर्वेण । आ० १०८ ।
१४ ॥

२ चित्राङ्गदः । द्रौपदीस्वयंवराधमागतः कश्चन
क्षत्रियः । आ० २०१ । २२ ॥

३ चित्राङ्गदः । क्षत्रियः । दशार्णाधिपः । अर्जु-
नेन पराजितः । अश्व० ८४ । ६ ॥ अयं
द्वितीय एव वाऽन्यो वेति न ज्ञायते ।

४ चित्राङ्गदः । गन्धर्वः । यः स्वसनामानं शान्त-
नुराजपुत्रं वने जघान । आ० १०८ । ८ ॥

५ चित्राङ्गदः । क्षत्रियः । दुर्योधनस्य श्वशुरः ।
कलिङ्गराजः । तस्य राजधानी राजपुरं । शां०
४ । २ ॥

१ चित्राङ्गदा । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥

२ चित्राङ्गदा । मणल्लराधिपतेर्मलयध्वजापरनाम-
धेयस्य चित्रवाहनस्य कन्या । अर्जुनस्य भार्या ।
तत्पुत्रो बभ्रुवाहनः । आ० ६३ । ८१ ॥

तस्या विवाहः । आ० २३५ । १५ ॥

तस्यां बभ्रुवाहनोत्पत्तिः । आ० २३७ । २६ ॥

तया राजसूयार्थं करदानं । स० ३३ । २५ ॥

तथा स्वपुत्रेण हतस्यार्जुनस्य समीपे आगमनं । सञ्जी-
वनमणिना अर्जुनस्योज्जीवनं च । अश्व० ७९ ।
८१ ॥

तस्या हास्तिनपुरगमनं । अश्व० ८९ ॥

तथा पाण्डवानां महाप्रस्थानगमनसमये स्वपितृगृह-
गमनं । महाप्र० १ । २९ ॥

१ चित्रायुधः । पाञ्चालः । क्षत्रियः । आ०
२०१ । १० ॥ महारथः । उ० १७१ ।
१७ ॥ कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९ ॥

२ चित्रायुधः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । ८ ॥ भीमेन हतः ।
द्रो० १३६ । २०१ ॥

चित्राश्वः । क्षत्रियः । धुमत्सेनपुत्रस्य सावित्री-
जानेः सत्यवतो नामान्तरं । व० २९५ । १३ ॥

चित्रोपचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । द्रो० १३६ । २० ॥

चित्रोपला । नदी । भी० ९ । ३४ ॥ A
river in Orissa.

चिरकारिकः । (चिरकारी) । ऋषिः । गौतमस्य
मेधातिथेर्यवीयान्मुतः । शां० २७२ । ९ ॥

+ चिरजीविनां दुःखं । व० १९६ । १७ ॥

चिरान्तकः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

चीनाः । देशः । आ० १९१ । ४० ॥ स०
७८ । ५५ ॥ भी० ९ । ६६ ॥ China.

१ चीरवासाः । यक्षः । स० १० । १९ ॥

२ चीरवासाः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ६१ ॥

चीरिणी । नदी । व० १९० । ६ ॥

चुलुका । नदी । भी० ९ । २० ॥

चेकितानः । वृष्णिप्रवरः क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः ।
स० ७९ । ९ ॥ उ० २५ । २ ॥ ५७ । २ ॥

१९६ । २३ ॥ भी० १९ । १४ ॥ दुर्यो-
धनेनः हतः । श० ११ । ३१ ॥

चेदयः । (चेदि) देशः । भी० ९ । ४० ॥
The country comprised the southern

portion of Bundelkhand and the nor-
thern portion of Jubbulpore REWA.

चैत्यकः । मगधदेशस्थः पर्वतः । स० २१ । २ ॥

चैत्ररथः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुजस्य पुत्रः ।
आ० १०१ । ३८ ॥

चैत्ररथं । कुबेरोद्यानं । उ० १११ । ११ ॥

चैत्ररथपर्व । आ० १७९-१९९ ॥

चोलः । क्षत्रियः । द्रमिडदेशाधिपतिः । स०
३३ । २० ॥

चोलाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥

चौण्डिकाः । देशः । स० ७८ । ९१ ॥

च्यवनः । ऋषिः । वरुणपुत्रस्य भृगोः पुत्रः ।
तन्माता पुलोमा । आ० ५ । १३ ॥ स०
११ । २२ ॥

तदुत्पत्तिः । आ० ६ । २ ॥ ६७ । ४५ ॥

तस्य सगर्भ्यो भ्राता शुक्राचार्यः । आ० ६७ । ४२ ॥

तस्य भार्या आरुषी मनुपुत्री । तत्पुत्रः और्वः । आ०
६७ । ४६ ॥

तस्यान्या भार्या सुकन्या शर्यातेः पुत्री । तत्पुत्रः
प्रमतिः । आ० ८ । १ ॥

तस्य चरित्रं । व० १२२ । २५ ॥ अनु० २६१ ।
१४ ॥ [भा० ९ । ३ ॥ देवीभा० ७ ।
३-७ ॥]

तस्य तपश्चरणं । व० १२३ ॥

तस्य सुकन्यया विवाहः । व० १२३ । २४ ॥

तस्याश्विनोः प्रसादाद्युवशरीरप्राप्तिः । व० १२४ ।
१४ ॥

तेनाश्विभ्यां शर्यातियज्ञे सोमग्राहणं । तस्मै इन्द्रस्य
कोपश्च । व० १२५ । ८ ॥ अनु० २६१ ।
२३ ॥

तेनेन्द्रमारणाय मदनामककृत्यासर्जनं । व० १२५ ।
१८ ॥ अनु० २६१ । २५ ॥

तेन जले निमज्ज्य तपःकरणं । दाशैर्मिनैः सह
जालैस्तस्य ग्रहणं । अनु० ८५ ॥

तेन नहुषं प्रति दाशेभ्यः स्वसदृशमूल्यदाननियोगः ।

अनु० ८६ ॥

तस्य शुश्रूषा समार्येण कुशिकराजेन । अनु० ८७ ॥

तेन कुशिकाय वरदानं । अनु० ८८ ॥

तद्वरप्रसादात्कुशिकवंशे ब्राह्मणोत्पत्तिः । अनु०

९० । ३० ॥

तेन कुशिकं प्रति स्वयोगप्रभावसृष्टस्वर्गप्रदर्शनं ।

अनु० ८९ ॥

छ.

छत्रवती । द्रुपदराजनगरं । आ० १८० । २१ ॥

छत्रोत्पादनं । सूर्येण । अनु० १४५ ॥

छन्दोदेवः । मतङ्गस्य जन्मान्तरीयं नाम । अनु०

५ । २६ ॥

ज.

+ जगत्सृष्टिकथा । आ० १ । ४२ ॥ स०

४३ । १९ ॥ शां० १८० ॥ ३४७ ॥

जङ्घाबन्धुः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स०

४ । २२ ॥

जङ्घारिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५७ ॥

जटायुः । अरुणस्य पुत्रः पक्षिराजः । तन्माता

श्येनी । तद्भ्राता संपातिः । आ० ६७ । ७५ ॥

व० २७५ । २ ॥ २८० । १ ॥ २८३ । ४९ ॥

तस्य वधो रावणेन । व० २८० । ७ ॥ [रा० ३ ।

५१ ॥]

१ जटामुरः । राक्षसः । तेन वने वसतां युधि-

ष्ठिरादीनां हरणं । भीमसेनेन तद्वधश्च । व०

१५८ ॥

तत्पुत्रः अलम्बलः । घटोत्कचेन हतः । द्रो० १७५ ।

२२ ॥

२ जटामुरः । क्षत्रियः । मद्राधिपः । स० ४।३० ॥

+ जटामुरवधपर्व । व० १५८ ॥

जटिला । गौतमवंशोत्पन्ना काचन स्त्री । तस्याः

पतयः सप्तर्षयः । आ० २११ । १४ ॥

जठराः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥

जतुगृहं । दुर्योधनेन पाण्डवदाहार्थं निर्मितं भवनं ।

आ० १५४—१५६ ॥ तस्य दाहो भीमेन ।

आ० १६० ॥

+ जतुगृहपर्व । आ० १५४—१६३ ॥

जनकः । विदेहराजः । सीतायाः पिता । व०

२७५ । ९ ॥ स० ८ । १९ ॥

तस्य पञ्चशिखेन सहाध्यात्मविषये संवादः । शां०

२२१ ॥ ३२४ ॥

[तस्य वंशः । रा० १ । ७१ ॥ भा० ९ । १३ ॥

वायु० ८९ ॥]

तस्य स्वभार्यया संवादः क्षत्रियस्य प्रजापालनस्याव-

श्यकर्तव्यत्वे । शां० १८ ॥

तस्याश्मनामकब्राह्मणेन संवादः । शां० २७ ॥

तेन स्वयोधेभ्यः स्वर्गनरकप्रदर्शनं । शां० ९९ ॥

जनककूपः । तीर्थं । व० ८२ । १११ ॥

जनकसमीपे कहोलागमनं । तस्य जले निम-

ज्जनं च । व० १३४ ॥

तस्योपाख्यानं । मिथिलाद्राहेऽपि तस्याविकृतमनस्त्व-

प्रतिपादकं । शां० २२३ ॥

तत्समीपे शुक्रकृपेरागमनं । शां० ३३३ ॥ [बृह-

न्नार० ५८—६० ॥

तस्य माण्डव्येन सह संवादः । तृष्णात्यागस्य सुखसा-

धनतायां । शां० २८२ ॥

तस्य पराशरमहर्षिणा सह संवादः । शां० २९६-

३०४ ॥ इयमेव पराशरगीता ।

तस्य याज्ञवल्क्येन संवादः भूतसृष्टिविषये । शां०

३१५—३२३ ॥

तस्य ब्राह्मणेन संवादः । अश्व० ३३ ॥

जनदेवः । जनकवंशीयो ज्ञानी राजा । शां०

२२० । ३ ॥

१ जनमेजयः । क्षत्रियः । पाण्डवानां प्रपौत्रः ।

तत्पिता परीक्षित् । तन्माता भद्रवती । आ०

१ । १५ ॥

तेन दीर्घमन्त्रकरणं । तत्र सरमागमनं तथा शापदानं
च । आ० ३ । १-११ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० ४४ । ६ ॥

तस्य भार्या वपुष्टमा काशीश्वरस्य सुवर्मणः पुत्री ।
आ० ४४ । ८ ॥ ६३ । ८७ ॥

तस्य पुत्रौ शतानीकः शङ्कुकर्णश्च । आ० ६३ ।
८७ ॥

तस्य भ्रातरः । श्रुतसेनः उग्रसेनः भीमसेन इति
त्रयः । आ० ३ । १ ॥

तस्य पुरोहितः श्रुतश्रवस ऋषेः पुत्रः सोमश्रवाः ।
आ० ३ । १३ ॥

तस्य सर्पसन्तारम्भः । आ० ५१ ॥

तत्समीपे उत्तङ्कऋषेरागमनं । आ० ३ । १७१ ॥

२ जनमेजयः । क्षत्रियः । दुप्यन्तपुत्रः । तन्माता
लाक्षी । आ० ६३ । ३० ॥ लाक्ष्या लक्षणेति
नामान्तरं । आ० ८८ । १८ ॥

३ जनमेजयः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रः ।
तन्माता वाहिनी । आ० १०१ । ३९ ॥

तत्पुत्राः धृतराष्ट्रद्वयः । आ० १०१ । ४३ ॥

४ जनमेजयः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रः ।
तन्माता कौसल्या । तद्भार्या सुनन्दा । तत्पुत्रः
प्राचीनवान् । आ० ६३ । ८ ॥

तस्य गार्ग्यपुत्रहिंसनाद्ब्रह्महत्याप्राप्तिः । शां० १४९ ।

३ ॥ इन्द्रोतनाम्ना शौनकेनाश्वमेधयाजनेन तत्प-
रिहारश्च । शां० १५१ । ३९ ॥ [हरि०

१ । ३० ॥ ब्रह्म० १२]

तस्य स्त्रीवधप्राप्तिः । अनु० ९ । ३८ ॥

५ जनमेजयः । क्षत्रियः । पार्वतीयो राजा । पाण्डव-
पक्षीयः । दुर्मुखेन हतः । क० ३ । १९ ॥

६ जनमेजयः । क्षत्रियः । पाञ्चालः । द्रो०
२३ । ५२ ॥ क० ४४ । ३७ ॥

जनस्थानं । राक्षसावासभूतं वनं । व० २७८ ।

४८ ॥ शा० ४० । १० ॥ Aurangabad—

This was formerly a jungle inhabited
by Rakshasas.

जन्तुः । सोमकराजपुत्रः । तस्योपाख्यानं । व०
१२८ । ४ ॥

+ जपफलं । शां० १०४ ॥

जमदग्निः । ऋषिः । ऋचीकस्य पुत्रः । तन्माता
गाधिराजपुत्री सत्यवती । आ० ६७ । ४७ ॥

अनु० ७ । ३६ ॥

तस्योत्पत्तिः । व० ११६ । ४४ ॥ अनु० ७ ।
४६ ॥

तस्य भार्या प्रसेनजित्पुत्री रेणुका । व० ११७ ।
२ ॥

तत्पुत्राः । रुमण्वान् सुषेणः वसुः विश्वावसुः परशुरा-
मश्चेति । आ० ६७ । ४८ ॥ व० ११७ ।
११ ॥

तेन धर्मोपदेशः । अनु० १९० । १७ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३७ ॥

तस्य सूर्येण सह छत्रोपानद्विषये संवादः । अनु०
१४४ ॥

जमदग्न्याश्रमः । व० ११७ । ३ ॥

+ जम्बुकगृध्रसंवादः । शां० १५२ ॥

+ जम्बुकोपाख्यानं । कणिकप्रोक्तं । आ०
१५३ । ३५ ॥

१ जम्बूः । मेरुपर्वतप्रभवान् नदी । भी० ६ ।
४९ ॥

२ जम्बूः । मेरोर्दक्षिणपार्श्वस्थो जम्बूवृक्षः । स०
२९ । २२ ॥

+ जम्बूगण्डविनिर्माणपर्व । भी० १ ॥

जम्बूद्वीपः । स० २९ । २४ ॥

तद्वर्णनं । भी० ५ ॥ [भा० ५ । १६ ॥ वायु०
३४ ॥]

जम्बूमार्गः । क्षेत्रं । पुष्करक्षेत्रस्य समीपे । व०
८० । ४० ॥ ८७ । १३ ॥

जम्बूवनं । मेरुपर्वतस्थं वनं । तत्प्रदेशस्य स्वर्ग-
त्यर्थं । अनु० २४० ॥

जम्भः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

जम्भकः । क्षत्रियः । स० ३२ । ७ ॥

- १ जयः । महाभारतं । स्वर्गा० ५ । ६४ ॥ तस्यार्जुनवर्ज युद्धे सर्वपाण्डवानां सकृज्जये रुद्राद्वर-
 २ जयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । प्राप्तिः । व० २७३ । ७८ ॥ द्रो० ४२ ।
 भी० ७७ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० २० ॥
 १३५ । ३०—३६ ॥ तस्यार्जुनेन पञ्चवृद्धीकरणं । व० २७३ । १० ॥
 ३ जयः । युधिष्ठिरस्य विराटनगरे रहस्यं नाम । तस्य युद्धं । द्रो० १४ ॥
 वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥ तद्वधप्रतिज्ञाऽर्जुनेन । द्रो० ७३ । २७ ॥
 ४ जयः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ । तस्य शिरश्छेदोऽर्जुनेन । द्रो० १४७ ।
 १५ ॥ ७१—७५ ॥ तच्छिरसोऽर्जुनेन वृद्धक्षत्रोत्सङ्गे पातनं । द्रो० १४८ ।
 १ जयत्सेनः । नकुलस्य विराटनगरे रहस्यं नाम । १८—२० ॥
 वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥ जयद्रथविमोक्षणपर्व । व० २७३ ॥
 २ जयत्सेनः । क्षत्रियः । सो० वं० सार्वभौमस्य १ जयन्तः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । महारथः ।
 पुत्रः । तन्माता कैकयी सुन्दरा । तद्वार्या उ० १७१ । ११ ॥
 सुश्रवा । तत्पुत्रोऽपराचीनः । आ० ६३ । २ जयन्तः । इन्द्रस्य पुत्रः । तन्माता पौलोमी ।
 १५ ॥ ६८ । ४८ ॥ आ० १२३ । ४ ॥
 ३ जयत्सेनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य जयरानः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । भीमेन
 पुत्रः । भी० ७७ । ७२ ॥ भीमसेनेन हतः । हतः । द्रो० १५६ । ३१ ॥
 शा० २५ । १० ॥ + जयसूचकानि चिह्नानि । भी० ३ ।
 जयद्वलः । सहदेवस्य विराटनगरे प्रच्छन्नं नाम । ६५—७५ ॥ शा० २०२ ॥
 वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥ जयसेनः । क्षत्रियः । मागधः । स० ४ । ३२ ॥
 जयद्रथः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपस्य वृद्धक्षत्रस्य १ जयानीकः । क्षत्रियः । विराटस्य आता ।
 पुत्रः । तद्वार्या धृतराष्ट्रपुत्री दुःशला । आ० द्रो० १५९ । ४१ ॥
 ६८ । ११० ॥ १३१ । १८ ॥ द्रो० १४८ ॥ २ जयानीकः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । अश्वत्थाम्ना
 द्विगुणरथः । उ० १२५ । ३० ॥ हतः । द्रो० १५७ । १८१ ॥
 तत्पुत्रेष्वेकस्य वधः । अर्जुनेन द्रौपदीस्यवरे । १ जयाश्वः । क्षत्रियः । विराटराजस्य आता ।
 आ० २१८ । ३२ ॥ द्रो० १५९ । ४१ ॥
 तत्पुत्रस्यान्यस्य सुरथनाम्नोऽश्वमेधयागार्थं स्वस्मात्कर- २ जयाश्वः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । अश्वत्थाम्ना
 ग्रहणार्थमर्जुनागमनश्रवणमात्रेण मरणं । अश्व० हतः । द्रो० १५७ । १८१ ॥
 ७८ । २३—२९ ॥ जयेशः । विराटनगरे वसतो भीमसेनस्य गृहनाम ।
 तस्य द्रौपद्या संवादः । व० २६८ । ८ ॥ वि० ७ । ६६ ॥ २७ । १९ ॥
 तेन वनस्थाया द्रौपद्या अपहारः । व० २६९ । २३ ॥ जरः । व्याधः । तेन मृगबुद्ध्या श्रीकृष्णस्य पाद-
 तत्प्रातरः । अङ्गारकः कुञ्जरः गुप्तः शत्रुञ्जयः तले वाणेन वेधः । मौ० ५ । २२—२५ ॥
 सञ्जयः सुप्रवृद्धः प्रमङ्गरः भ्रमरः रविः शूरः १ जरत्कारुः । भृगुवंशान्तर्गतयायावरवंशोत्पन्न
 प्रतापः कुहनः बलाकः अनीकविदारणः ऋषिः । आस्तीकस्य पिता । आ० १३ ।
 इत्यादयः । व० २६६ । ११—१३ ॥ ११ ॥ ३८ । १४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० ४० । ३ ॥
 तेन विवाहार्थं स्वसनाभ्याः कन्याया अन्वेषणं ।
 आ० ४६ । १८ ॥
 तस्य वासुकिभगिन्या जरत्कार्वा विवाहः । आ०
 १४ ॥ ४७ । ५ ॥
 तस्य गर्ते लम्बमानैः स्वपितृभिः सह विवाहविषये
 संवादः । आ० ४५ ॥
 २ जरत्कारुः । वासुकेर्भगिनी । जरत्कारुक्थः
 पत्नी । तत्पुत्र आस्तीकः । आ० ३९ । २ ॥
 ५४ । १ ॥ ३८ । २० ॥
 तस्य गर्भोत्पत्तिः । आ० ४७ । १३ ॥
 १ जरा । वार्द्धकं । तद्दोषाः । आ० ७८ ॥
 २ जरा । जरासन्धस्योपमाता राक्षसी । स०
 १७ । ५२ ॥
 तस्या वधः । श्रीकृष्णादिहननार्थं जरासन्धप्रयुक्तया
 गदया तत्प्रतिघातार्थं बलभद्रप्रयुक्तेन स्थूणा-
 कर्णस्त्रेण च । द्रो० १८२ । १४ ॥
 तत्स्वरूपकथनं । स० १८ ॥
 १ जरासन्धः । बार्हद्रथः । क्षत्रियः । सो० वं०
 मगधराजस्य उपरिचरवसुपुत्रस्य बृहद्रथस्य पुत्रः ।
 आ० २०१ । २३ ॥ स० १७ । १२ ॥
 तस्योत्पत्तिः । चण्डकौशिकप्रसादात् । स० १७ ।
 २१ ॥ [भा० ९ । २२ ॥]
 तन्नामनिर्वचनं । स० १८ । ११ ॥
 तस्य श्रीकृष्णेन सह वैरकारणं । स० २३ ॥
 तस्य विप्रचित्थंशत्वं । आ० ६८ । ४ ॥
 तच्छौर्यकथनं । स० १४ । ७ ॥ द्रो० १८२ ॥
 तेन रुद्रोद्देशेन पुरुषमेघकरणार्थं षडशीतिसहस्रनृपाणां
 पशुत्वेन मेलनं । स० १५ । २४—२६ ॥
 तस्य राज्याभिषेकः । स० १९ । १७ ॥
 तस्य भीमेन सह युद्धारम्भः । स० २४ ॥
 तस्य भीमसेनेन वधः । स० २५ । २० [भा०
 १ । ७२ ॥]

तस्य पुत्रः सहदेवः । स० २५ । ५३ ॥ द्रोणेन
 हतः । द्रो० १२५ । ४५ ॥
 तत्पौत्रो मेघसन्धिः । अश्व० ८३ । ३—४ ॥
 तत्पुत्री पाण्डुपुत्रस्य सहदेवस्य भार्येति भाति
 आश्र० १ । २४ ॥
 तेन सह कर्णस्य युद्धं । शां० ५ । १ ॥
 तस्यावासः गिरित्रजनानी पुरी । स० २१ । १८ ॥
 २५ । ४२ ॥
 [तस्य वंशः । भा० ९ । २२ ॥ गरुडपु० १४० ॥]
 २ जरासन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
 पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । २ ॥
 + जरासन्धवधपर्व । स० २०—२५ ॥
 जरिता । शार्ङ्गी पक्षिणी । मन्दपालकृषेर्भार्या ॥
 तत्पुत्राः जरितारिः सारिसृकः द्रोणः स्तम्भमित्रः
 इति चत्वारः । आ० २५५ । १६ ॥
 जरितारिः । शार्ङ्गकः । मन्दपालकृषितो जरि-
 तार्या जातः पुत्रः । आ० २५८ । १ ॥ अनु०
 ५३ । २२ ॥
 जलं । उदकं । द्वितीयं भूतं । तस्य गुणाः ।
 व० २१५ । ६ ॥ भी० ५ । ६ ॥ शां०
 २५८ । ६ ॥ २६१ । ४ ॥
 तद्दानप्रशंसा । अनु० १०० । ३ ॥ १०२ ।
 ३ ॥ १०३ । १९ ॥ अश्व० १०१ ॥
 जलक्रीडा । सखीकयोः कृष्णार्जुनयोर्यमुनायां ।
 आ० २४८ ॥
 जलन्धरा । काशिराजसुता । भीमसेनभार्या ।
 तत्पुत्रः शर्वत्रातः । आ० ६३ । ७६ ॥
 + जलप्रदानिकपर्व । स्त्री० १—१५ ॥
 १ जलसन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । २ ॥ भीमेन
 हतः । भी० ६४ । ३३ ॥ क० ८८ ।
 १९ ॥
 २ जलसन्धः । क्षत्रियः । मागधः । रथवरः ।
 उ० १६७ । २४ ॥ आ० २०१ । १२ ॥
 सात्यकिना हतः । द्रो० ११५ । ५३ ॥

- + जलस्तम्भनं दुर्योधनेन । उ० ६१ । १४ ॥ [तस्या विवाहः । भा० १० । ५६ ॥ विष्णु० ४ । १३ ॥]
 श० ३० । ५७ ॥
- जलेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वपुत्रः । आ० ८८ । ९ ॥ [तत्पुत्रः साम्बः । भा० १० । ६१ ॥]
 तस्या अग्निप्रवेशः । मौ० ८ । ७४ ॥
- १ जह्नुः । क्षत्रियः । सो० वं० सुहोत्रपुत्रस्याजमीढस्य पुत्रः । तन्माता केशिनी । तद्वंश्याः कुशिकाः । आ० १०१ । २० ॥ [अयमेव भगीरथरथानुगां स्वयज्ञघाटं ह्लावयन्तीं गङ्गां पीत्वा पुनः स्वश्रोत्रविवरादुत्सृष्टवान् । तस्मात्सा जाह्नवी समभवत् । वायु० ९१ ॥]
- २ जह्नुः । मिथिलस्य पुत्रः । तत्पुत्रः सिन्धुद्वीपः । अनु० ७ । २ ॥
- जह्नुसुता । गङ्गा । आ० १०५ । १३ ॥ अनु० ७ । ३ ॥
- जाङ्गलाः । देशः । भी० ९ । ५६ ॥
- जाजलिः । द्विजः । तस्य तुलाधारेण सह संवादः । शां० २६७—२७० ॥
- जातिस्मरहृदः । तीर्थं । व० ८२ । १२८ ॥ ८३ । ३८ ॥
- + जातुषगृहं । आ० ६१ । २२ ॥ जतुगृहशब्दं पश्यत ।
- जातूकर्ण्यः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥
- जानकिः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३९ ॥
- जानुजङ्घः । क्षत्रियः । आ० १ । २६१ ॥ अनु० २७१ । ५९ ॥
- + जापकोपाख्यानं । शां० १९५—१९८ ॥
- जाबालिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ । १५५ ॥
- जामदग्नयः । परशुरामशब्दं पश्यत ।
- जामाता । दुहितुः पतिः । तस्मिन् श्वश्रुः प्रीत्याधिक्यं । आ० १३० । १२ ॥
- जाम्बवती । श्रीकृष्णमहिषी । ऋक्षराजस्य जाम्बवतो दुहिता । स० ५७ । २३ ॥
- [तस्या विवाहः । भा० १० । ५६ ॥ विष्णु० ४ । १३ ॥]
 [तत्पुत्रः साम्बः । भा० १० । ६१ ॥]
 तस्या अग्निप्रवेशः । मौ० ८ । ७४ ॥
- जाम्बवान् । ऋक्षराजः । व० २८१ । २४ ॥ २८४ । ८ ॥
- तत्पुत्री जाम्बवती । श्रीकृष्णमहिषी । स० ५७ । २३ ॥
- [तस्य कथा । भा० १० । ५६ । विष्णु० ४ । १३ ॥]
- जाम्बूनदी । नदी । भी० ९ । ३० ॥
- जायाशब्दनिर्वचनं । आ० ९८ । १८ ॥
- जारूथिः । नगरी । तदधिपतेः आहुतिनामकस्य श्रीकृष्णेन पराजयः । व० १२ । ३१ ॥
- जालवती । (जानपदी) । देवकन्या । यद्दर्शनस्खलिताच्छरद्वद्विरेतसः कृपः कृपी चामवतां । आ० १४० । ६ ॥
- जितवती । उशीनरस्य पुत्री । यस्या हेतोर्धुनामा वसुर्वसिष्ठस्य नन्दिनीमपहृत्य तस्माच्छापमाप । आ० १०६ । २२ ॥
- जितशत्रुः । क्षत्रियः । स० ११ । २४ ॥
- + जितारिः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः पुत्रः । आ० १०१ । ४१ ॥
- जिष्णुः । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि० ४३ । २१—३६ ॥
- १ जीमूतः । महामल्लः । विराटनगरे भीमेन हतः । वि० १५ । ५३ ॥
- २ जीमूतः । विप्रर्षिः । उशीरबीजक्षेत्रनिवासी । उ० १११ । २३ ॥
- जीवः । तत्स्वरूपकथनं । शां० १८४ ॥
- तस्य पारतन्त्र्यं । अनु० १ । १६—८४ ॥
- तस्य गर्भवासप्रकारः । आ० ८४ ॥ स्त्री० ४ ॥ अनु० १७३ ॥ अश्व० १९ ॥ [भा० ३ । ३१ ॥]
- तस्य देहाद्विलक्षणत्वं । शां० १८५ ॥

तस्य शरीरादिसम्बन्धप्रकारः । शां० ३०९—
३१० ॥

जीवलः । ऋतुपर्णस्य सारथिः । व० ६४ । ९ ॥

जृम्भिकोत्पत्तिः । उ० ९ । ६१ ॥

जेष्ठिलातीर्थ । व० ८२ । १३४ ॥

जैगीषन्धः । ऋषिः । स० ११ । २४ ॥

अनु० ४९ । ३७ ॥

तस्य योगप्रभावः देवलेन दृष्टः । श० ५१ ॥

तस्य असितेन सह संवादः । शां० २३६ ॥

[तस्य भार्या हिमवतः पुत्री एकपाटला । हरि० १ ।

१८ ॥]

जैत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

श० २५ । ५ ॥ भीमसेनेन हतः । श०

२५ । १२—१३ ॥

जैमिनिः । कौत्सः ऋषिः । सर्पसत्रे उद्गाता ।

आ० ५३ । ६ ॥ स० ४ । १७ ॥ शां०

४६ । ७ ॥

तस्य वेदव्यासाद्वेदाध्ययनं । आ० ६४ । ८१ ॥

+ ज्ञातिसंग्रहे गुणाः । उ० ३९ । १७ ॥

ज्ञानं । तस्य कर्मपेक्षया श्रेष्ठ्यं । शां० १९९ ।

२१६ ॥ २४२ ॥ २४५ ॥ २५४ ॥

अनु० २२७ ॥ अश्व० ४४ ॥

तत्प्राप्त्युपायः । अनु० २४३ ॥

ज्येष्ठस्थानं । महादेवक्षेत्रं । व० ८३ । ६२ ॥

ज्येष्ठा । अलक्ष्मीः । आ० १८ । ४७ ॥ तत्पु-

त्रोऽधर्मः । आ० ६७ । ५३ ॥

ज्येष्ठिला । नदी । स० ९ । २५ ॥

ज्योतिः । अहः पुत्रः । आ० ६७ । २३ ॥

ज्योतिकः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

ज्योतिरथा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

ज्योतिरथ्या । नदी । व० ८३ । ८ ॥

ज्योत्स्नाकाली । चन्द्रस्य पुत्री । वरुणपुत्रस्य

पुष्करस्य भार्या । उ० ९८ । १३ ॥

+ ज्वरः । रोगः । तस्योत्पत्तिः । शां० २८९ ।

३९—४७ ॥ [तेन सह श्रीकृष्णस्य युद्धं ।

हरि० २ । १२२—१२३ ॥]

ज्वलन्ती । तक्षकपुत्री । ऋक्षस्य भार्या । तत्पुत्रो-

ऽन्यनारः । आ० ६३ । २५ ॥

झ.

झिल्लिकाः । देशः । भी० ९ । ५९ ॥

झिल्ली । क्षत्रियः । वृष्णिवंश्यः । आ० २०१ ।

२० ॥

ड.

डम्भोद्भवः । (दम्भोद्भवः) । क्षत्रियः ।

तस्योपाख्यानं । उ० ९६ ॥ वि० ५३ । १५ ॥

डिबिकः । हंसस्य आता । श्रीकृष्णेन यमुनायां

निमज्जितः । स० १४ । १३ ॥

डुण्डुभचरित्रं । आ० ११ ॥

त.

तक्षकः । कद्रूपुत्रः सर्पः । तत्पिता कश्यपः ।

आ० ३५ । ५ ॥ स० ९ । ९ ॥ उ०

१०३ । ९ ॥

तेन क्षपणकरूपेणोत्तङ्कमहर्षेः कुण्डलहरणं । आ०

३ । १२७ ॥

तस्य पुत्रौ अश्वसेनः श्रुतसेनश्च । आ० ३ । १४०

—१४१ ॥

तस्य कश्यपेन संवादः । आ० ४२ । ३८ ॥

५० । १७ ॥

तेन न्यग्रोधवृक्षं दद्याद्भस्मीकरणं । आ० ४३ ।

४ ॥ ५० । २२ ॥

तेन परीक्षिद्राजदंशनं । आ० ४३ । ३६ ॥ ५० ।

२९ ॥ [भा० १२ । ६ ॥ देवीमा० २ ।

१० ॥]

तेनेन्द्रं प्रति शरणगमनं । आ० ५३ । १५ ॥

तत्पत्नीशिरश्छेदोऽर्जुनेन खाण्डववने । आ० २५३ ।

८ ॥

तेन खाण्डवदाहकाले कुरुक्षेत्रे स्थितिः । आ० २५४ । १७ ॥

तक्षशिला । श्रीरामचन्द्रस्य भ्रातुर्भरतस्य पुत्रेण तक्षनाम्ना निर्मितः सिन्धुवितस्तयोर्नद्योर्मध्ये अभिसारिदेशादक्षिणतो विद्यमानो देशः । आ० ३ । २० । १७२ ॥ [रा० ७ । १०१ ॥] सा कदाचिद्धान्वारदेशस्य राजधान्यभूत् । Taxila, one mile north-east of Kalaka-serai, between Attock and Rawalpindi. 2. It is on the bank of the Vitasta (Jhelum).

तङ्गणाः । देशः । स० ७८ । ७९ ॥ भी० ९ । ६४ ॥

तटाकादिप्रतिष्ठा । अनु० ९३ ॥

तण्डिः । ब्राह्मणः । शिवभक्तः । शां० २५० । १६ ॥

तत्कृता शिवस्तुतिः । अनु० ४७ ॥ [लिङ्गपु० ६५ ॥]

+ तत्त्वविभागः । शां० ३२६-३२८ ॥ अनु० ३८ ॥ २४५ ॥ तेषां सृष्टिः । अनु० १६५ ॥ २४५ ॥ तेषां तारतम्यं । अनु० १६८ ॥

तनुः । कृशनामा ऋषिः । तस्य ऋषभकूटपर्वतवासिना ऋषभनाम्ना ऋषिणा संवादः । शां० १२७ ॥

तन्तुमान् । अग्निविशेषः । व० २२३ । २९ ॥

तन्त्रीपालः । अज्ञातवासे गोपालरूपस्य सहदेवस्य नाम । वि० ४ । १५ ॥

तपः । अस्य शब्दस्य नानार्थकत्वं । शां० २२८ ॥ तस्य महिमा । शां० ३०१ ॥

तपती । सूर्यपुत्री । संवरणस्य भार्या । तत्पुत्रः कुरुः । आ० ६३ । ४१ ॥

तस्याः ज्येष्ठा स्वसा सावित्री । आ० १८८ । २६ ॥

तदुपाख्यानं गन्धर्वेणार्जुनाय कथितं । आ० १८७ । १८९ ॥

तस्याः संवरणेन विवाहः । आ० १८९ । ३०-३३ ॥

[तन्माता छायादेवी । तद्भ्रातरौ शनैश्वरः सावर्णिश्च । भा० ६ । ६ ॥]

१ तपनः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १८ ॥

२ तपनः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः । क० ४३ । १५ ॥

१ तमः । गृत्समदवंशोद्भवस्य श्रवसः पुत्रो ब्राह्मणः । तत्पुत्रः प्रकाशः । अनु० ८ । ६३ ॥

२+तमः । गुणः । तत्कार्यं । शां० ३१८ । २६-२८ ॥ अश्व० ३७ ॥

तमसा । नदी । भी० ९ । ३१ ॥ [रा० १ । २ ॥] The river Tonse between the Saraju and the Goomti, which flowing through Azamharh, falls into the Ganges.

तरन्तुकः । तीर्थं । शा० ५४ । २८ ॥

तरुणकः । सर्पः । आ० ५७ । १९ ॥

तंसुः । क्षत्रियः । सो० वं० मतिनारपुत्रः । तत्पुत्रः ईलिनः । आ० ८८ । १३ । अस्य त्रक्षुरिति नामान्तरं । आ० ६३ । २७-२८ ॥

ताडकायनः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५६ ॥

ताण्डः । ऋषिः । स० ७ । १२ ॥

ताण्ड्यः । ऋषिः । शां० २५० । १७ ॥

ताम्रद्वीपः । तत्र सहदेवेन राजसूयदिविजये गमनं । स० ३२ । ७० ॥

ताम्रपर्णी । नदी । स० ३३ । ३१ ॥ व० ८६ । १४ ॥ The river Tamraparni in Tinnevely (South-India).

ताम्रलिप्तः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १३ ॥ स० ३१ । २५ ॥

ताम्रलिप्तकाः । (दामलिप्तकाः) । देशः । भी० ९ । ५७ ॥ Tamluk on the river

Salai, just above its junction with the river Hugli.

१ ताम्रा । कश्यपभार्या । तस्याः पुत्र्यः काकी
श्येनी भासी धृतराष्ट्री शुकी इति पञ्च । आ०
६७ । ५६ ॥

२ ताम्रा । नदी । भी० ९ । २८ ॥

ताम्रारुणं । तीर्थं । व० ८२ । १५३ ॥

ताम्रौष्ठः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

तारकः । असुरः । तत्पुत्राः ताराक्षः कमलाक्षः
विद्युन्माली चेति त्रयः ब्रह्माणं प्रति तपस्तप्त्वा
त्रिपुरस्त्रं प्रापुः । तत्र ताराक्षस्य काञ्चनं पुरं ।
कमलाक्षस्य राजतं । विद्युन्मालिन आयमं ।
क० २४ । ७ ॥

तस्य वधः स्कन्देन । श० ४७ । ७३ ॥ अनु०
१३३ । २९ ॥

१ तारा । वालिभार्या । व० २८१ । १९ ॥

२ तारा । चान्द्रमसी । बृहस्पतिभार्या । व०
२२१ । ९ ॥

[तस्यां चन्द्रात् बुधोत्पत्तिः । भा० ९ । १४ ॥]

ताराक्षः । असुरः । तारकासुरपुत्रः । क०
२४ । ७ ॥

१ तार्क्ष्यः । ऋषिः । तस्य सरस्वत्या संवादः ।
व० १८९ ॥

२ तार्क्ष्यः । गरुडः । विनतापुत्रः । आ० ६६ ।
४० ॥

तालकेतुः । भीष्मः । भी० ४७ । ९ ॥ उ०
१५० । ५ ॥

तालजङ्घः । शर्यातिपुत्रः । अनु० ८ । ८ ॥

तालध्वजः । भीष्मः । वि० ५६ ॥

तितिक्षा । क्षान्तिनामको गुणः । तत्प्रशंसा ।
शां० ११४ ॥

१ तित्तिरिः । ऋषिः । स० ४ । १८ ॥

२ तित्तिरिः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥ उ०
१०३ । १३ ॥

तिमिरापहः । अग्निवंशे मुख्योभिः । व० २२० ।
१४ ॥

तिर्यग्योनिजननकारणं । अनु० १७३ ॥
तिलाः । पवित्रधान्यविशेषः । तदुत्पत्तिः । शां०
३५५ । १६ ॥

तद्दानफलं । अनु० २३६ । ७ ॥ अश्व० १०२ ।
५९-६८ ॥

तत्पीडननिषेधः । अश्व० १०९ । ३७ ॥

तिलभाराः । जनपदः । भी० ९ । ५३ ॥

तिलोत्तमा । अप्सराः । अरिष्टायाः पुत्री ।
आ० ६६ । ४९ ॥ १३२ । ४४ ॥ अनु०
२७१ । १५ ॥

तत्सृष्टिः सुन्दोपसुन्दवधार्थं विश्वकर्मणा । आ०
२३१ । ११-२१ ॥

तस्याः सुन्दोपसुन्दसमीपगमनं । तद्दर्शनात्क्षुब्धह-
ृदययोस्तयोः परस्पराभिघातान्मरणं च । आ०
२३२ ॥

तिष्ठ्यं । कलियुगं । भी० १० । ३ ॥

तीरग्रहाः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

+ तीर्थक्षेत्रमहिमा । आ० २३४-२३८ ॥
व० ७९-८३ ॥ श० ४२ ॥ अनु० ६४ ॥
१७० ॥ [पद्म० १ । १३ ॥ भा० १० ।
७९ ॥]

+ तीर्थयात्रापर्व । व० ७८-१५७ ॥

तुङ्गकारण्यं । क्षेत्रं । व० ८३ । ४६ ॥

तुङ्गवेणा । नदी । भी० ९ । २७ ॥

तुण्डिकेराः । देशः । द्रो० १७ । १९ ॥

तुम्बकाः । देशः । स० ७८ । ९९ ॥

तुम्बुरुः । अरिष्टायाः पुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ५१ ॥ ११० । २५ ॥ स० ७ ।
१४ ॥ १० । २७ ॥

तुरायणः । ऋतुविशेषः । व० १२ । २४ ॥

तुर्वसुः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रः ।
तन्माता देवयानी । आ० ६३ । ७ ॥ ६९ ।
३८ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

तुलाधारः । वाराणसीस्थो ज्ञानी वणिक् । शां० २६७ ॥

तेन जाजलिक्रवये धर्मोपदेशः । शां० २६८ ॥

१ तुहुण्डः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २५ ॥

२ तुहुण्डः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
पुत्रः । आ० २०१ । ३ ॥

तृणकः । क्षत्रियः । स० ८ । १७ ॥

तृणबिन्दुसरः । सूर्यवंश्यस्य मरुत्तस्य सन्तता-
वुत्पन्नेन तृणबिन्दुनाम्ना क्षत्रियेण निर्मितं तीर्थं ।
व० २५९ । १३ ॥

तृतीयदिवसयुद्धारम्भः । भी० ५६ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० ५९ ।

तृष्णा । आशाशब्दं पश्यत ।

तेजः । अग्निशब्दं पश्यत ।

तेजेयुः । क्षत्रियः । रौद्राश्वपुत्रः । आ० ८८ ।
१० ॥

त्रयोदशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० ३३ ॥
तत्समाप्तिः । द्रो० ५० ॥

त्रसदस्युः । (त्रसदस्युः) । सू० वं० मान्धातु-
पुत्रस्य पुरुकुत्सस्य पुत्रः । [भा० ९ । ७ ॥] अग-
स्तेन धनयाचनार्थं तत्समीपगमनं । व० ९६ । १२ ॥

त्रस्तुः । (तंसुः) । क्षत्रियः । सो० वं० अन्त्य-
नारपुत्रः । तन्माता सरस्वती । तद्भार्या कालिन्दी ।
तत्पुत्रः इलिलः । आ० ६३ । २८ ॥

त्रिगङ्गः । तीर्थं । व० ८२ । २९ ॥

त्रिगर्तराजः । सुशर्मा । भी० ८५ । ४ ॥

त्रिगर्ताः । बाह्लीकदेशस्य दक्षिणपश्चिमतो
विद्यमानः विपाशानदीसमीपस्थो देशः । भी०
९ । ६१ ॥ Jalandhar, a part of the
district of Lahore.

त्रिगर्तिः । क्षत्रियः । स० ८ । २० ॥

त्रिजटा । राक्षसी । व० २८१ । ५५ ॥

त्रितः । गौतमस्य पुत्रः । तद्भ्रातरौ एकतो द्वितश्च ।

स० ७ । ११ ॥ कूपे पतितेन तेन मानसयज्ञ-
करणं । श० ३७ ॥

त्रिदिवा । नदी । भी० ९ । १७ ॥

त्रिपुरासुराः । तारकासुरस्य पुत्राः । ते च ताराक्षः
कमलाक्षः विद्युन्माली च । क० २४ । ७ ॥
विशेषस्तारकशब्दे द्रष्टव्यः ।

तेषां दहनं रुद्रेण । क० २७ । ३५-३७ ॥ अनु०
२६५ । ३१ ॥ [भा० ७ । १० ॥ मत्स्य०
१३०-१३७ ॥]

त्रिरावः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

त्रिवर्गः । धर्मार्थकामाः । तन्निरूपणं । अनु० २१६ ॥

त्रिविक्रमावतारः । स० ४७ । १२ ॥ [भा०
८ । २१ ॥]

त्रिशङ्कुः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यः क्षत्रियः ।
स० १२ । ११ ॥ तत्पुत्रो हरिश्चन्द्रः । व०
७७ । २६ ॥

[तस्य सत्यव्रत इति नामान्तरं । तस्य भार्या सत्यव्रता ।
तस्य कथा । भा० ९ । ७ ॥ रा० १ । ५७ ॥
ब्रह्म० ८ ॥ हरि० १ । १३ ॥ वायु० ८८ ।
देवीभा० ७ । १०-१२ ॥]

त्रिशिराः । विश्वरूपाचार्यः । उ० ९ । ३ ॥

त्रिशूलस्वातं । तीर्थं । व० ८२ । ११ ॥

त्रिस्रोतसी । नदी । स० ९ । २७ ॥

त्रेता । द्वितीयं युगं । तद्धर्माः । व० १५१ ।
२५ ॥ शां० ६९ । १४ ॥

१ त्वष्टा । शुक्राचार्यपुत्रः । आ० ६६ । ३७ ॥

२ त्वष्टा । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१६ ॥ १३२ । ४९ ॥ शां० २०७ । १८ ॥
अनु० २५५ । १८ ॥

तत्पुत्रो विश्वरूपाचार्यः । उ० ९ । ३ ॥ शां०
२०७ । २० ॥

तस्य पुत्री संज्ञा सवितुर्भार्या । आ० ६७ । ३५ ॥
[तस्य भार्या दैत्यानुजा रचना । तत्पुत्रो विश्वरूपा-
चार्यः । भा० ६ । ६ ॥]

[तस्य विश्वकर्मेति नामान्तरं । भा० ८ । १३ ॥]

त्वाष्ट्री । त्वष्टृपुत्री सवितुर्भार्या । तत्पुत्रावश्विनौ
देवभिषजौ । आ० ६७ । ३५ ॥

द.

१ दक्षः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

१ दक्षः । प्रजापतिः । ब्रह्मणो दक्षिणाङ्गुष्ठा-
दुत्पन्नः । आ० ६३ । २ ॥ ६७ । १० ॥

तद्भार्या ब्रह्मणो वामाङ्गुष्ठाज्जाता । आ० ६७ ।

११ ॥ आ० १ । ४६ ॥ स० ११ । १८ ॥

तस्य प्रचेतोभ्य उत्पत्तिः । शां० २९० । १ ॥

आ० ६९ । ८ ॥ [गरुडपु० ५ ॥ भा० ४ ।

३० ॥ ६ । ४ ॥ ब्रह्म० २ ॥ विष्णु० १ ।

१५ ॥]

तस्य भार्या वीरिणी । आ० ६९ । ९ ॥

तस्य प्रजोत्पत्तिः । आ० ६९ । १० ॥ ६६ । ११ ॥

तस्य कन्याः पञ्चाशत् । आ० ६७ । ११ ॥

६९ । ११ ॥

तद्यज्ञविनाशो वीरभद्रेण । शां० २९० । ४९ ॥

अनु० २६५ । ११ ॥ [भा० ४ । २ ॥

वायु० ३० ॥]

तेन चन्द्राय यक्षमरोगप्राप्तिशापदानं । शा० ३६ ।

१८-१९ ॥

[तत्पुत्राः हर्यश्वाः । भा० ६ । ५ ॥ हरि० १ ।

३ ॥]

[तस्य वंशः । हरि० १ । ३ ॥ भा० ६ । ६ ॥

विष्णु० १ । ७ ॥ वायु० १० ॥

[सः दशानां प्रचेतसां पुत्रः । तन्माता मारिषा

कण्डुनाम्न ऋषेः प्रमोचानाभ्यामप्सरसि जाता ।

सैव वार्क्षी । विष्णु० १ । १५ ॥ हरि० १ ।

२ ॥ ब्रह्म० २ ॥ भा० ४ । ३० ॥]

तत्रेदं बोध्यं । दक्षौ द्वौ । प्रथमः स्वायंभुवमन्वन्तरीयः

ब्रह्मणः पुत्रः । तद्भार्या स्वायंभुवमनुपुत्री प्रसूतिः ।

तस्याः षोडश कन्याः । तासु धर्मप्रजापतिपत्न्य-

स्त्रयोदश । तासां नामानि । श्रद्धा मैत्री दया

शान्तिः तुष्टिः पुष्टिः क्रिया उन्नतिः बुद्धिः मेधा

तितिक्षा ह्रीः मूर्तिः इति धर्मप्रजापतेः पत्न्यः ॥

चतुर्दशी कन्या स्वाहा अग्नेर्भार्या । पञ्चदशी स्वधा

अग्निष्वात्तानां पितॄणां भार्या । षोडशी कन्या सती

भवस्य पत्नी । भा० ४ । १ ॥ स ब्रह्मपुत्रो

दक्षः स्वजामातुर्भवस्यापध्यानात्स्वयमेव स्वदेहं

तत्याज । भा० ४ । ३० ॥

द्वितीयस्तु चाक्षुषमन्वन्तरे दशप्रचेतोभ्यो वार्क्ष्या

मारिषायां जातः । तद्भार्या पञ्चजनप्रजापतिपुत्री

असिक्नी । सैव वीरिणी । पञ्चजनप्रजापतेर्वीरण

इति नामान्तरं । तस्याः पुत्राः हर्यश्वाः शबला-

श्वाश्च । ते नारदोपदेशाद्यतयोऽभूवन् । ततो

दक्षः षष्टिं कन्या अजीजनत् । तासां धर्मप्रजा-

पतये दश । कश्यपाय त्रयोदश । तस्मा एव

तार्क्ष्यनाम्ने पुनश्चतस्रः । एवं कश्यपाय । आहत्य

१७ । चन्द्राय २७ ॥ भूताय द्वे । अङ्गिरसे द्वे ।

कृशाश्वाय द्वे । आहत्य पुत्र्यः षष्टिः । भा०

६ । ५-६ ॥

+ दक्षिणगोग्रहणं । वि० ३२ । ६३ ॥

+ दक्षिणदिग्वर्णनं । उ० १०९ ॥

दग्धरथः । चित्ररथशब्दं पश्यत । आ० १८६ ।

४० ॥

१ दण्डः । क्षत्रियः । मागधः । आ० २०१ ।

१२ ॥ भीमसेनेन राजसूयदिग्विजये जितः ।

स० ३१ । १७ ॥ अर्जुनेन हतः । क० ५४ ।

२० ॥

२ दण्डः । चतुर्थोपायः । तस्य श्रेष्ठ्यं । शां० १५ ॥

१२२ ॥

दण्डका । वनं । व० ८३ । ४१ ॥ २७८ । ४७ ॥

दण्डकेतुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाण्डव्यः ।

द्रो० २३ । ६९ ॥

दण्डतीर्थं । व० ८३ । १४ ॥

१ दण्डधारः । क्षत्रियः । मागधः । आ० ६८ ।

- ४६ ॥ २०१ । ७ ॥ एकरथः । उ० १६६ ।
 १७ ॥ अर्जुनेन हतः । क० ५४ । १५ ॥
 भीमसेनेन जितः । स० ३१ । १७ ॥
 २ दण्डधारः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्र-
 पुत्रः । आ० ६८ । १०३ ॥ भीमसेनेन हतः ।
 क० ८८ । १९-२३ ॥
 ३ दण्डधारः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
 क० ४४ । २९ ॥
 ४ दण्डधारः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयश्चैवः ।
 कर्णेन हतः । क० ५१ । ४९-५० ॥
 दण्डार्ति । तीर्थ । व० ८२ । १६२ ॥
 दण्डी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
 ६८ । १०३ ॥
 दत्तात्रेयः । विष्णोरवतारः । अत्रिपत्न्यामन-
 सूयायां जातः । स० ४८ । १ ॥ अनु०
 २५७ । ५ ॥
 तत्पुत्रो निर्मिर्नाम ऋषिः । अनु० १३८ । ५ ॥
 [तद्वतारकथा । भा० ४ । १ ॥ मार्क० १६ ॥]
 १ दधिमुखः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥ उ०
 १०३ । १२ ।
 २ दधिमुखः । वानरः । व० २८४ । ७ ॥
 दधिवाहनः । क्षत्रियः । दिविरथस्य पुत्रः ।
 शां० ४८ । ८७ ॥
 दधीचः । (दध्यङ् दधीचिः) । आथर्वणऋषेः
 पुत्रः । तद्देहास्थिभिरिन्द्रार्थं त्वष्ट्रा वज्रायुध-
 निर्माणं । व० ९९ । ७ ॥ [भा० ६ । १० ॥]
 [तस्य भार्या प्रातिथ्येयी । तत्पुत्रः पिप्पलादः । ब्रह्म०
 ११० ॥ शिवपु० शतरुद्रसं० २४ ॥]
 [तत्पत्नी सुवर्चा । तत्पुत्रः पिप्पलादः । स्कान्द०
 केदारखं० १७ ॥]
 तस्य पुत्रः सारस्वतऋषिः । अलम्बुषादर्शनेन क्षुभि-
 तात् सरस्वतीनद्यां पतितात्तद्वेतसो जातः । श०
 ५२ । ५ ॥
 दधीचतीर्थ । व० ८१ । १८६ ॥
- दध्यङ् । दधीचशब्दं पश्यत ॥
 दनायुः । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तत्पुत्रा-
 श्वत्वारः । विश्वरः बलः वीरः वृत्रश्चेति ।
 आ० ६६ । १२-३३ ॥
 दनुः । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तत्पुत्रा
 विप्रचित्पादयश्चत्वारिंशत् । आ० ६६ ।
 १२-२६ ॥
 दन्तवक्रः । क्षत्रियः । कलिङ्गदेशान्तर्गताधिराज-
 देशाधिपः । सहदेवेन तस्य पराजयः । स०
 ३२ । ३ ॥ [तन्माता श्रुतदेवा श्रीकृष्णस्य पितृ-
 प्वसा । तत्पिता कारुशो वृद्धशर्मा । भा० ९ ।
 २४ ॥]
 [तस्य वधः श्रीकृष्णेन । भा० १० । ७८ ॥]
 + दन्तोत्खलिकाः । ऋषयः । अनु०
 ४५ । ४१ ॥
 १ दमः । क्षत्रियः । दमयन्त्या भ्राता । व० ५० ।
 ९ ॥ शेषं दमयन्तीशब्दे पश्यत ।
 २ दमः । ऋषिः । अनु० ६५ । ५ ॥
 ३ + दमः । इन्द्रियनिग्रहः । तत्प्रशंसा । उ०
 ६३ । १२-२७ ॥ शां० १५८ । २२५ ॥
 दमघोषः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंशोत्पन्नस्य
 ज्यामघस्य सन्ततावुत्पन्नस्य चेदिनाम्नो राज्ञः पुत्रः ।
 चेदिदेशस्य राजा । शिशुपालस्य पिता । तत्पत्नी
 श्रीकृष्णस्य पितृप्वसा श्रुतश्रवाः । व० १४।३॥
 [तस्य वंशः । हरि० १ । ३१ ॥ २ । ९३ ॥ भा०
 ९ । २४ ॥]
 दमघोषसुतः । शिशुपालः । स० ७० । ३८ ॥
 १ दमनः । ऋषिः । तत्प्रसादाद्विदर्भराजस्य भीमस्य
 दमयन्त्याद्यपत्योत्पत्तिः । व० ५० । ६ ॥
 २ दमनः । दमयन्त्या भ्राता । व० ५० । ९ ॥
 ३ दमनः । क्षत्रियः । पौरवस्य पुत्रः । कौरवप-
 क्षीयः । भी० ६१ । २० ॥
 दमयन्ती । विदर्भदेशाधिपस्य भीमराजस्य पुत्री ।
 नैपधस्य नलराजस्य पत्नी । तस्य पुत्रः इन्द्रसेनः ।

पुत्री इन्द्रसेना । तद्भ्रातरः दमः दमनः
दान्तश्च । व० ५० ॥

तस्याः स्वयंवरः । व० ५४ ॥

तस्याः पुनःस्वयंवरप्रथा । व० ६८ । २५ ॥

तस्याश्चेदिपुरप्रवेशः । व० ६२ । ४५ ॥

तस्या वने अजगरेण ग्रहणं । व० ६० । २१ ॥

तया सार्धवाहदर्शनं । व० ६१ । १११ ॥

दम्भोद्भवः । दम्भोद्भवशब्दं पश्यत ।

दया । करुणानामा गुणः । तत्प्रशंसा । अनु०
१७८ । २४ ॥

दरदः । बाह्यिकः । आ० ६८ । ५८ ॥

दरदाः । देशः । स० ७८ । ८८ ॥ भी० ९ ।
६७ ॥ Dardistan, north of Kashmir,

on the upper bank of the Indus.

दरिः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

ददाः । देशः । स० ७८ । ९७ ॥

ददुरः । पर्वतः । स० १० । ३३ ॥ ७८ ।
११३ ॥ व० २८३ । ४३ ॥ अनु०

२७१ । ३२ ॥ The Southern portion
of the Eastern Ghats.

दर्वीः । देशः । स० ७८ । ८८ ॥

दर्वीसंक्रमणं । तीर्थं । व० ८२ । ४५ ॥

दर्शकाः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

दलः । तृतीयस्य परीक्षितः पुत्रः । तन्माता मण्डू-
ककन्या सुशोभना नाम । व० १९५ । ३८ ॥

दशग्रीवः । रावणः । स० ९ । १८ ॥

दशज्योतिः । सुभ्राजः पुत्रः । आ० १ ।
५७ ॥

दशमदिवसयुद्धारम्भः । भी० १०७ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० १२० ॥

दशमालिकाः । देशः । भी० ९ । ६६ ॥

दशरथः । क्षत्रियः । सू० वं० श्रीरामचन्द्रस्य
पिता । अजरारजस्य पुत्रः । व० २७५ । ६ ॥

दशार्णाः । दक्षिणकोसलेषु विद्यमानो देशः ।
भी० ९ । ४१ ॥ तस्याधिपतिः १ सुधर्मा ।

स० ३० । ५ ॥ २ हिरण्यवर्मा । शिखण्डिनः
धनुः । उ० १८९ । ९ ॥ A part of the
Chhatisgarh district.

दशार्णा । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्री ।
गन्धार्याः स्वसा । आ० ११९ । २४ ॥ शेषं
गान्धारीशब्दे पश्यत ।

+ दशावतारकथा । शां० ३४८ ॥

दशाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकोर्दशमः
पुत्रः । माहिष्मतीपुराधिपः । तत्पुत्रो मदिराश्वः ।
अनु० २ । ६ ॥

दशाश्वमेधिकं । तीर्थं । व० ८१ । ६४ ॥

+ दस्युधर्माः । शां० ६४ । १५ ॥ १३३ ॥
१३५ ॥ १६७ ॥

दहनः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । ३ ॥

दानधर्मपर्व । अनु० १—२७१ ॥

दानपतिः । अक्रूरः । अक्रूरशब्दं पश्यत ।

+ दानपात्राणि । अनु० ६० ॥ ६२ ॥
अश्व० ९८ । १०८ ॥

+ दानफलं । व० २६० । २८ ॥ २०३ ।
२०—५४ ॥ शां० २४० ॥ अनु० १०१
—१०४ ॥ १८२ ॥ २०० ॥ २३४—
२३६ ॥ अश्व० १०३ ॥

+ दानवांशा राजानः । आ० ६८ । ३ ॥

दान्तः । क्षत्रियः । दमयन्त्या भ्राता । व०
५० । ९ ॥

दान्ता । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

दामग्रन्थी । अज्ञातवासे अश्वार्थक्षीभूतस्य नकु-
लस्य नाम । वि० ४ । ५ ॥

दामचन्द्रः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो०
१५९ । ३९ ॥

दामलिप्ताः । (ताम्रलिप्ताः) । देशः । सुह-
देशान्तर्गतः । स० ७८ । ५२ ॥

दामोदरः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०
६९ । ८ ॥

दामोष्णीषः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

+ दायविभागप्रकाराः । अनु० ८२ ॥

+ दारिद्र्यप्रशंसा । शां० १७५ ॥

दारुकः । श्रीकृष्णसारथिः । व० २२ । २० ॥

द्रो० १४५ । २६ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन सह सम्भाषणं । द्रो० ७९ ।

२३—४७ ॥

तस्य पाण्डवान्प्रति गमनं ॥ मौ० ५ । ३ ॥

दारुकिः । दारुकपुत्रः । प्रद्युम्नसारथिः । व० १८ । ३ ॥

दारुणः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

दाल्भ्यः । बकनामा ऋषिः । व० २६ । ५ ॥ २९९ । १७ ॥

दाशरथिः । श्रीरामचन्द्रः ।

दाशराजः । सत्यवत्याः पिता उच्चैःश्रवाः । आ० १०७ । ५७ ॥

दाशार्हाः । क्षत्रियाः । दशार्हवंशोत्पन्नाः । आ० २२४ । २८ ॥ स० १२ । ३७ ॥

दाशार्ही । कुरुभार्या शुभाङ्गी । आ० ६३ । ४२ ॥

दाशेयी । सत्यवती । आ० १०७ । ५१ ॥

दासी । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

दिगम्बरायाः स्त्रिया अदर्शनीयत्वं । शां० २१६ । १२ ॥

+ दिग्देवता । रात्रिदेवता । उपश्रुतिः । तस्या अष्टावक्रेण ऋषिणा सह स्त्रीस्वभावविषये संवादः । अनु० ५०—५२ ।

+ दिग्विजयपर्व । स० २६—३५ ॥

दितिः । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । आ० ६६ । १२ ॥ स० ११ । ३९ ॥

तत्पुत्रः हिरण्यकशिपुः । आ० ६६ । १७ ॥

[तस्या द्वौ पुत्रौ हिरण्यकशिपुर्हिरण्याक्षश्च । तथा एकोनपञ्चाशन्मरुतश्च । भा० ६ । १८ ॥

हरि० १ । ३ ॥]

१ दिलीपः । क्षत्रियः । सू० वं० सगरपौत्रस्यांशुमतः

पुत्रः । व० १०७ । ४० ॥ स० ८ । १४ ॥

वि० ५३ । १५ ॥ तत्पुत्रो भगीरथः ।

तस्य चरित्रं । द्रो० ६१ ॥ शां० २८ । ७१ ॥

[रा० १ । ४२ ॥ मत्स्यपु० १२ ॥]

तत्कृतः पुष्करास्तेये शपथः । अनु० १४३ । २३ ॥

[तेन तद्भार्यया सुदक्षिण्या च पुत्रोत्पत्त्यर्थं वसिष्ठाज्ञया कामधेनुसेवा । तस्याः प्रसादेन रघुनामकपुत्रोत्पत्तिः । पद्म० १९७ ॥]

२ दिलीपः । सर्पः । उ० १०३ । १५ ॥

दिवाकरः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

दिविरथः । दधिवाहनस्य पिता । शां० ४८ । ८७ ॥

१ दिवोदासः । काशीपतेर्भीमसेनस्य पुत्रः ।

तत्पुत्रः प्रतर्दनः । ययातिपुत्र्यां माधव्यां जातः ।

उ० ११७ । १ ॥ स० ८ । १२ ॥ अनु०

२७१ । ५७ ॥

तस्य वीतहव्यैः सह युद्धं । अनु० ८ । १७ —३७ ॥

२ [दिवोदासः । मुद्गलाचार्यस्य पुत्रः । तत्त्वसा शतानन्दमाताऽहल्या । भा० ९ । २१ ॥ तद्वंश्यः सोमकः ॥]

३ [दिवोदासः । वध्यश्चस्य मेनकायां जातः पुत्रः । तत्त्वसाऽहल्या । हरि० १ । ३२ ॥]

४ [दिवोदासः । वाराणस्यधिपः । धन्वन्तरिपुत्रस्य केतुमतः पुत्रः । तस्य भीमरथ इति नामान्तरं । वायु० ९२ ॥]

दीपकः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

+ दीपदानफलं । अनु० १५५ । ४५ ॥

दीप्तकीर्तिः । स्कन्दः । व० २३३ । ३ ॥

दीप्तलोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

दीर्घः । क्षत्रियः । मगधराजः । पाण्डुना हतः । आ० १२२ । २७ ॥

दीर्घजिह्वः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । ३० ॥ ६८ । ३९ ॥

दीर्घतमाः । ब्रह्मकृषिः । उचथ्यस्य पुत्रः । तन्मा-
तरि ममतायां तेन सगर्भायां सत्यां तां यव्युमा-
रब्धवतो ज्येष्ठपितृव्यस्य बृहस्पतेः शापादन्धो
जातः । तत्पत्नी प्रद्वेषी । तत्पुत्रा गौतमादयः ।
आ० ११३ । २२ ॥ स० ७ । ११ ॥
२१ । ५ ॥ शां० ३६० । ५४ ॥ अनु०
२७१ । ४२ ॥ तद्भ्राता भरद्वाजः ।

तेन सो० वं० अनुकुलोत्पन्नस्य बलिनामकस्य राज्ञो
भार्यायां सुदेष्णायां अङ्गवङ्गादिपञ्चपुत्रोत्पादनं ।
आ० ११३ । ५२ ॥ सुदेष्णाया दास्यां च
कक्षीवदादीनां एकादशानां पुत्राणामुत्पादनं ।
आ० ११३ । ४७ ॥

दीर्घनेत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । **द्रो० १२७ । ४२ ॥**

दीर्घप्रज्ञः । क्षत्रियः । **आ० ६८ । १६ ॥**

दीर्घबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । **भी० ९६ । २७ ॥**

दीर्घरोमः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः
आ० १३१ । १३ ॥

दीर्घलोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १४८ । २१ ॥

दीर्घायुः । क्षत्रियः । श्रुतायुषः पुत्रः । तद्भ्राता
नियुतायुः । अर्जुनेन हतः । **द्रो० ९३ । २७**
-२९ ॥

+ दुःखं । तत्स्वरूपकथनं । **व० १९६ । १६**
-३५ ॥ तस्य पापफलत्वं । व० २१३ ॥

दुराधनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०१ ॥

दुराधरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । १० ॥

दुर्गा । तमोऽभिमानिनी लक्ष्मीः । तत्स्तुतिर्युधिष्ठि-
रकृता । **वि० ८ ॥**

तत्स्तुतिरर्जुनकृता । **भी० २३ ॥**

दुर्गाणि षट् । शां० ८६ । ५ ॥

[तत्स्तुतिः । हरि० २ । ३ ॥ अनिरुद्धकृता । हरि०
२ । १२० ॥ तत्स्तुतिः प्रद्युम्नकृता । हरि०
२ । १०७ ॥]

+ दुर्गातितरणोपायः । शां० ११० ॥

दुर्गालाः । देशः । **भी० ९ । ५२ ॥**

१ दुर्जयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । **द्रो० १३३ । ४० ॥**

२ दुर्जयः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य
सुवीरस्य पुत्रः । तत्पुत्रो दुर्योधनः । **अनु०**
२ । ११ ॥

३ दुर्जयः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
क० ५१ । ४६ ॥

दुर्जया । वातापिदानवपुरी । अस्या मणिमतीति
नामान्तरं । **व० ९४ । १-४ ॥**

दुर्धरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । **द्रो० १३५ । ३० ॥**

दुर्निमित्तानि । उत्पातशब्दं पश्यत ।

दुर्मदः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन
हतः । **द्रो० १५६ । ४२ ॥**

दुर्मर्षणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । **शा० २५ । ५-८ ॥**

१ दुर्मुखः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
तत्पराजयः सहदेवेन । **द्रो० १०७ । १९ ॥**
भीमेन हतः । **द्रो० १३४ । २० ॥** तस्य पुत्रो
यशोधरः । **द्रो० १८५ । ५ ॥**

२ दुर्मुखः । असुरः । **स० ९ । १७ ॥**

३ दुर्मुखः । क्षत्रियः । **स० ४ । २७ ॥**

१ दुर्योधनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
प्रथमः पुत्रः । तन्माता गान्धारी । **आ० ६३ ।**
५८ ॥ रथोदारः । उ० १६५ । १९ ॥

तस्य कल्यंशत्वं । **आ० ६८ । ८७ ॥**

तस्योत्पत्तिः । **आ० ६४ । १६० ॥ १२९ । ६८ ॥**

तद्भ्रातृणां नामानि धृतराष्ट्रशब्दे द्रष्टव्यानि ।

तस्य द्रोणाचार्याद्विद्याभ्यासः । **आ० १४२ ॥**

[तस्य बलरामाद्गदाविद्याप्रतिः । भा० १० । ५७ ॥
विष्णु० ४ । १३ ॥]

तद्भार्या काशिराजमुता । आ० २२७ । १ ॥
तस्य विवाहः । आ० १३१ । १७ ॥

तस्य श्वशुरः । कलिङ्गदेशाधिपश्चित्राङ्गदः । शां०
४ । २ ॥

तस्य भार्या भानुमती इति प्रसिद्धिः ।

तस्य पुत्रो लक्ष्मणः । भी० ७३ । ३२ ॥ द्रो०
४६ । ११ ॥

[तस्य पुत्री लक्ष्मणा । श्रीकृष्णपुत्रस्य जाम्बवतेयस्य
साम्बस्य भार्या । भा० १० । ६८ ॥]

तस्य द्रुपदनगरे द्रुपदेन पराजयः । आ० १४८ । २३ ॥

तस्य पराजयो युधिष्ठिरेण । आ० २०५ । ४३ ॥

तस्य पराजयो भीमसेनेन । आ० २१८ । ५८ ॥

भी० ७९ । १७ ॥

तस्य पराजयः सात्यकिना । द्रो० ११६ । २५ ॥

तस्य पराजयोऽर्जुनेन । वि० ६६ । ४४ ॥ द्रो०
१०३ । ३१ ॥

तस्य पाण्डवसमृद्धिदर्शनेन संतापः । आ० १५२ ।
१० ॥

तस्य धृतराष्ट्रेण संवादः । आ० १५४ । २८ ॥

तस्य पतनं युधिष्ठिरसभायां जले स्थलभ्रमेण । स०
७४ । ६ ॥

तस्य द्वैतवनगमनं घोषयात्राव्याजेन । व० २४० ।
२३ ॥

तस्य चित्रसेनेन गन्धर्वेण बद्धा नयनं । व० २४३ । ७ ॥

तस्य प्रायोपवेशः । व० २५० । २० ॥

तस्य पाताललोकप्रापणं दैत्यसृष्ट्या कृत्यया । व०
२५२ । २९ ॥

तद्गृहं प्रति दुर्वासस आगमनं । व० २६३ । ७ ॥

तेन दुर्वाससं प्रति वने वसतः पाण्डवान्प्रति
तेभ्यः शापदानेच्छया अकाले गमनप्रार्थना ।

व० २६३ । १९-२३ ॥

तेन वैष्णवयज्ञकरणं । व० २५६ । २० ॥

तं प्रति चारैः कीचकवधकथनं । वि० २९ । २७ ॥

तेन सुशर्मणो विराटनगरप्रेषणं । वि० ३२ ॥

तस्य द्वारकागमनं युद्धे श्रीकृष्णस्य स्वसाहाय्यप्रार्थ-
नार्थं । उ० ७ । ५ ॥

तेन शल्यं प्रति युद्धे स्वस्य साहाय्यकरणप्रार्थना ।
उ० ८ । १८ ॥

तस्य जलमंभनादिसमर्थमन्त्रवत्त्वं । उ० ६१ ॥

तेन सन्ध्यर्थमागच्छतः श्रीकृष्णस्य मार्गे सभानिर्मा-
पणं । उ० ८५ ॥

तेन पाण्डवसाहाय्यार्थं गच्छतः शल्यस्य मार्गे सभा-
निर्माणं । उ० ८ । ८ ॥

तेन श्रीकृष्णस्य भोजनायामन्त्रणं । उ० ९१ ।
१३ ॥

तेन कण्वापहासः । कण्वेन तस्मै शापदानं च ।
उ० १०५ । ४०-४३ ॥

तेन श्रीकृष्णं प्रति स्वेष्टां निरपराधत्वकथनं । उ०
१२७ । ६ ॥

तत्सेनायां भीष्मेण रथातिरथसंख्यानं । उ० १६५ ॥

तस्य द्रोणाचार्येणाभिमन्त्रितकवचबन्धः । द्रो० ९४ ।
३९ ॥

तं प्रति कृपाचार्येण सन्धिविधानं । शा० ३ ॥

तं प्रति परशुरामेण सन्धिविधानं । उ० ९६ । ३ ॥

तं प्रति द्रोणाचार्येण सन्धिविधानं । उ० १३९ ।
२२ ॥

तं प्रति भीष्माचार्येण सन्धिविधानं । भी० १२१ ।
५१ ॥

तं प्रत्यश्चत्थामाचार्येण सन्धिविधानं । क० ९४ ।
२० ॥

तस्य वधकथा संक्षेपेण । शा० १ । २९ ॥

तस्यार्जुनेन निन्दा । शा० २३ । २०-५२ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन निन्दा । तेन श्रीकृष्णगर्हणं च ।
शां० ६२ । १७-२६ ॥

तेनात्मस्तुतिः । शा० ६२ । ५९ ॥

तस्य युद्धात्पलायनं । शा० २४ । २३

तस्यान्वेषणमश्वत्थामा । श० २५ । ४० ॥
 तस्य द्वैपायनहृदप्रवेशः । श० २९ । ४४ ॥
 तं प्रति युधिष्ठिरेण निष्ठुरवचनं । श० ३१ । १६ ॥
 तेन हृदादुत्थानं । श० ३२ । ४८ ॥
 तस्य गदायुद्धोपक्रमः । श० ३३ । ५२ ॥
 तस्योरुभेदनं भीमेन । श० ५९ । ४६ ॥
 तस्य समाश्वासनं युधिष्ठिरेण । श० ६० । २१ ॥
 तच्छिरसि पुष्पवृष्टिः । श० ६२ । ६४ ॥
 तं भग्नसक्थिकं दृष्ट्वाऽश्वत्थामादीनां शोकः । श० ६६ । ९ ॥
 तस्य प्राणत्यागः । सौ० ९ । ५७ ॥
 २ दुर्योधनः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुवं-
 श्यस्य दुर्जयस्य पुत्रः । तत्पुत्री सुदर्शना अग्ने-
 भार्या । अनु० २ । १२-५० ॥
 दुर्वासाः । महर्षिः । आ० ६८ । १३३ ॥
 स० ७ । ११ ॥ ११ । २३ ॥ [अत्रेः पुत्रः ।
 शङ्करस्यांशभूतः । तन्माता अनसूया । तद्भ्रातरौ
 दत्तात्रेयः सोमश्च । भा० ४ । १ ॥]
 तस्य कुन्त्या परिचर्या । तेन तस्या मन्त्रोपदेशश्च ।
 आ० ६८ । १३२ ॥ १२० । ५ ॥ १२८ ।
 ६२ ॥ व० ३०५ । २० ॥
 तस्य परिचर्या दुर्योधनेन । व० २६३ । १० ॥
 तस्य वने वसत्सु पाण्डवेषु दुर्योधनप्रार्थनया द्रौपदी-
 भोजनकालानन्तरं गमनं । व० २६४ । १ ॥
 [शिवपु० शतरुद्रसं० ३७ ॥]
 तस्य सशिष्यवर्गस्य पाण्डवभयात्पलायनं । व०
 २६४ । ३४ ॥
 [तेनाम्बरीषमारणेच्छया कृत्योत्पादनं । तस्य अम्ब-
 रीषरक्षणार्थं विष्णुना स्थापितात्सुदर्शनायुधाद्विधा
 पलायनं । भा० ९ । ४ ॥]
 [तस्य शापादिन्द्रस्य राज्यभ्रंशः । ब्रह्मवैवर्त० प्रकृ-
 तिसं० ३६ ॥]
 तस्य परिचर्या श्रीरुक्मिणीकृष्णाभ्यां । अनु० २६४ ॥
 तस्य परिचर्या कुशिकेन । अनु० ८७ ॥

तेन श्वेतकिराजयाजनं । आ० २४९ । ५९ ॥
 तेन व्रीहिद्रोणापरनाम्नो मुद्गलस्य परीक्षणार्थं तत्समी-
 पगमनं । व० २६१ । ११ ॥
 दुर्विभागाः । देशः । स० ७८ । ८८ ॥
 दुर्विमोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 द्रो० १२७ । ४४ ॥ श० २५ । ४ ॥
 दुर्विरोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९७ ॥
 दुर्विषहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० २०१ । १ ॥ भी० ७७ । ७ ॥
 भीमसेनेन हतः । श० २५ । १७ ॥
 दुलिदुहः । क्षत्रियः । आ० १ । २५८ ॥
 + दुदशकुनानि । उत्पातशब्दं पश्यत ।
 दुदशलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
 दुदशाला । धृतराष्ट्रस्य पुत्री । जयद्रथस्य भार्या ।
 आ० ६८ । १०९ ॥
 तदुत्पत्तिः । आ० १३० । १९ ॥
 तस्या विवाहः । आ० ६८ । १०९ ॥
 तयाऽर्जुनप्रसादनं । अश्व० ७८ । ३३ ॥
 दुदशासन । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 द्वितीयः पुत्रः । आ० ६३ । ५८ ॥ २०१ ।
 १ ॥ वि० ३७ । २ ॥ भी० ७७ । ७ ॥
 रथोदारः । उ० १६५ । १९ ॥
 तेन द्रौपदीवस्त्रापहारः । स० ९० । ४० ॥
 तस्य पराभवोऽर्जुनेन । वि० ६५ । ३० ॥ द्रो०
 ९० ॥
 तस्यार्जुनेन सह युद्धं । भी० ११० । १९ ॥
 तस्याभिमन्युना सह युद्धं । द्रो० ३९ । २७ ॥
 तस्य द्रोणेनोपालम्भः । द्रो० १२२ । १-२७ ॥
 तत्पुत्रेणाभिमन्योर्वधः । द्रो० ४९ । १३ ॥
 तत्पुत्रस्य द्रौपदेयेन वधः । क० २ । १६ ॥
 तस्य पराभवः सात्यकिना । द्रो० १२३ । १० ॥
 तस्य भुजोत्पाटनं भीमसेनेन । क० ८७ । २८ ॥

तस्य वक्षोविदारणं भीमसेनेन । क० ८७ । २९ ॥

तस्य प्राणत्यागः । क० ८८ । १८ ॥

तच्छववर्णनं गान्धार्या । स्त्री० १८ । १९ ॥

दुष्कर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥ भी० ७७ ।

८ ॥ तस्य शतानीकेन पराभवः । भी० ७९ ।

५२ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १५६ । ४३ ॥

+ दुष्कर्म । पापशब्दं पश्यत ।

+ दुष्कुलादपि स्त्रीग्रहणं । शां० १६३ ।

३२ ॥

+ दुष्टेष्वपि गुणग्रहणं । आ० ९९ । १६ ॥

दुष्पराजयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० १३१ । २ ॥

दुष्प्रधर्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

भी० ६४ । २९ ॥ क० ४६ । ८ ॥ भीमे-

न हतः । शा० २५ । १६ ॥

दुष्प्रधर्षणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥ २०१ । १ ॥

दुष्प्रहर्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९६ ॥

१ दुष्यन्तः । क्षत्रियः । सो० वं० इलिलस्य पुत्रः ।

तस्य प्रथमा भार्या लक्ष्मी । तस्या लक्षणेति

नामान्तरं । तत्पुत्रो जनमेजयः । द्वितीया भार्या

शकुन्तला । तत्पुत्रो भरतः । आ० ६३ ।

२९ ॥ ८८ । १८ ॥

तस्य भ्रातरः । शूरो भीमो वसुः प्रवसुश्च । आ०

८८ । १७ ॥

तस्योपाख्यानं । आ० ८९-१०१ ॥ [भा० ९ ।

२० ॥ ब्रह्म० १३ ॥]

तस्य मृगयार्थं गमनं । आ० ९० ॥

तस्य कण्वाश्रमगमनं । आ० ९१ । ३७ ॥

तस्य शकुन्तलाया संवादः । आ० ९२ । ९७ ॥

तं प्रति शकुन्तलायाः परुषसान्त्ववचने । आ०

९९ ॥

तेन शकुन्तलायास्तद्भार्यात्वे आकाशवाणीश्रवणं ।

आ० १०० । २ ॥

स्य शकुन्तलाया विवाहः । आ० ९४ । ३४ ॥

२ दुष्यन्तः । क्षत्रियः । सो० वं० अजमीढस्य

पुत्रः । तन्माता नीली । तन्माता परमेष्ठी । आ०

१०१ । २० ॥

दुस्सहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥ भी०

७७ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १३५ ।

३६ ॥

दूषणः । खरस्य बन्धू राक्षसः । व० २७८ । ५० ॥

दृढः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन

हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥ १५८ । १९ ॥

दृढक्षत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

दृढधन्वा । क्षत्रियः । आ० २०१ । १५ ॥

दृढरथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । १०४ ॥ भीमेन हतः । द्रो०

१५८ । १९ ॥

दृढरथाश्रयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० १३१ । १२ ॥

दृढवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६७ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

दृढव्यः । ऋषिः । अनु० २५५ । ३४ ॥

दृढसन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥

दृढसेनः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । द्रोणेन हतः ।

द्रो० २१ । ५२ ॥

दृढस्युः । (दृढास्यः) । अगस्त्यऋषेः पुत्रः ।

तन्माता लोपासुद्रा । तस्य इध्मवाह इति नामा-

न्तरं । व० ९७ । ३१ ॥

दृढहस्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।

आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । १० ॥

दृढायुः । क्षत्रियः । सो० वं० ऐलस्य पुरुरवसः

पुत्रः । तन्माता उर्वशी अप्सराः । तज्जातरः आयुः
धीमान् अमावसुः वनायुः शतायुश्च । आ०
६९ । २८ ॥
दृढायुधः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९९ ॥
दृढाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० कुवलाश्वपुत्रः ।
व० २०७ । ३७ ॥ [तत्पुत्रो हर्यश्वः । भा०
९ । ६ ॥]
दृढेयुः । ऋषिः । अनु० २५५ । ३६ ॥
दृषद्वती । नदी । व० ८१ । ८७ ॥ ८८ ।
११ ॥ भी० ९ । १५ ॥ शां० ५७ ॥
३० ॥ The Caggar which flowed th-
rough Ambala and Sirhind, now lost
in the sands of Rajaputana.
देवाः । सुराः । तेषां दैत्यैर्युद्धं । आ० १९ ॥
स० ५२ । १० ॥ तेषां गरुडेन सह युद्धं ।
आ० ३२ । १ ॥
तदंशा राजानः । आ० ६८ । ६८ ॥
तेषां चातुर्वर्ण्यं । शां० २०७ । २६ ॥
तैर्नैमिषारण्ये यज्ञकरणं । आ० २१४ । १ ॥
सौ० १८ । १ ॥
तेषां मनुष्यचित्तस्य विज्ञानसामर्थ्यं । अनु० २३७ ।
२० ॥
देवकः । क्षत्रियः । पूर्वजन्मनि गन्धर्वपतिः ।
देवक्याः पिता । आहुकस्य पुत्रः । उग्रसेनस्य
आता । आ० ६८ । ६८ ॥ [भा० ९ । २४ ॥
विष्णु० ४ । १४ ॥]
१ देवकी । देवकपुत्री वसुदेवभार्या । श्रीकृष्णस्य
माता । स० २३ । ९ ॥
तस्या विवाहः । स० २३ । ९ ॥ [भा० १० । १ ॥]
तस्या नारदेन संवादः । अनु० ९९ । २ ॥
तस्या भर्ता सह सहगमनं । मौ० ८ । १८-२४ ॥
२ देवकी । शैब्यस्य पुत्री । युधिष्ठिरभार्या ।
तत्पुत्रो यौधेयः । आ० ६३ । ७५ ॥
देवकूटतीर्थं । व० ८२ । १४१ ॥

देवगन्धर्वाः । तेषां नामानि । आ० ६६ । ४२ ॥
१३२ । ३६ ॥
देवदत्तः । अर्जुनस्य शङ्खः । स० ३ । ९ ॥
देवप्रस्थः । देशः । स० २८ । १३ ॥
देवभ्राट् । आ० १ । ५६ ॥
देवयानी । शुकाचार्यपुत्री । ययातिभार्या । आ०
६३ । ६ ॥ ६९ । ३७ ॥ [तन्माता प्रियव्र-
तपुत्री ऊर्जस्वती । भा० ५ । १ ॥]
तस्याः कथा । आ० ७०-७७ ॥ [भा० ९ ।
१८ ॥ मत्स्य० २७-३५ ॥]
तस्या वनक्रीडा । आ० ७२ । ४ ॥
तस्याः शर्मिष्ठाया कूपे प्रक्षेपः ययातिनोद्धरणं च ।
आ० ७२ । १३-२३ ॥
तस्या विवाहः । आ० ७५ । ४७ ॥
तस्याः पुत्रोत्पत्तिः । आ० ७६ । ८ ॥ [मत्स्य०
३१ ॥]
तत्पुत्रौ यदुः तुर्वसुश्च । आ० ७७ । १२ ॥
१ देवरातः । ऋषिः । शुनश्शेषः । अनु०
६ । ८ ॥ स विश्वामित्रपुत्रोप्यभवत् । अनु०
७ । ५० ॥
२ देवरातः । क्षत्रियः । स० ४ । ३२ ॥
देवलः । प्रत्यूषस्य पुत्रो देवर्षिः । आ० ६७ ।
२६ ॥ स० ४ । १६ ॥ असित इत्यस्यैव
नामान्तरमिति भाति । शां० २८१ । १ ॥
तेन देवलोके पितृन्प्रति महाभारतकथनं । आ०
१ । १२४ ॥
तेन जैगीषव्ययोगप्रभावदर्शनं । शा० ५१ । ७ ॥
तस्य नारदेन संवादः । शां० २८१ । १ ॥
देवव्रतः । भीष्मः । आ० ६३ । ५० ॥ १०७ ।
७३ ॥
१ देवशर्मा । ऋषिः । तद्भार्या रुचिः यामिन्द्र-
श्चकमे । अनु० ७५ । १८ ॥
२ देवशर्मा । ऋषिः । सर्पसन्ने सदस्यः । आ०
५३ । ९ ॥

देवश्रवाः । ऋषिः । शां० ४६ । ६ ॥
 देवसेना । दक्षप्रजापतिकन्या । व० २२६ ।
 १ ॥ स्कन्दस्य भार्या । व० २२९ । ५२ ॥
 देवसेनाप्रियः । सुब्रह्मण्यः । व० २३३ । ८ ॥
 देवस्थानः । ब्रह्मर्षिः । शां० २० । १ ॥
 ४६ । ६ ॥
 देवहव्यः । ऋषिः । स० ७ । १९ ॥
 देवहृदः । तीर्थविशेषः । व० ८३ । ३८ ॥
 देवातिथिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यस्याक्रो-
 धनस्य पुत्रः । तन्माता कालिङ्गी कण्डूः । तद्भार्या
 वैदर्भी मर्यादा । तत्पुत्रः ऋचः । आ० ६३ ।
 २२ ॥
 १ देवापिः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रतीपपुत्रः ।
 तन्माता सुनन्दी । तद्भ्रातरौ शन्तनुः बाह्मीकश्च ।
 अयं बाल्य एव प्रवव्राज । आ० ६३ । ४७ ॥
 १०१ । ४९ ॥ [तेन योगमास्थाय कलापभ्रामे
 वासः । भा० ९ । २२ ॥ १२ । २२ ॥]
 २ देवापिः । क्षत्रियः । सः पृथूदकतीर्थे तपस्तप्त्वा
 ब्राह्मणो बभूव । शां० ४१ । १० ॥
 ३ देवापिः । चैद्यः क्षत्रियः । कर्णेन हतः । क०
 ५१ । ४९ ॥
 देवारण्यं । क्षेत्रं । आ० २४५ । ३२ ॥
 देवावृधः । शां० २४० । २१ ॥ अनु०
 २०० । ७ ॥
 देविका । नदी । भी० ९ । १६ ॥
 देविकातीर्थं । व० ८० । १०३ ॥
 देवी । वरुणस्य भार्या । आ० ६७ । ५२ ॥ तत्पु-
 त्रो बलः । पुत्री मद्याभिमानिनी सुरा ।
 देवीतीर्थं । व० ८१ । ५१ ॥
 देशाः । जनपदाः । तेषां नामानि । भी० ९ ॥
 [मत्स्य० ११४ ॥]
 दैत्यः । असुरशब्दं पश्यत ।
 दैत्यद्वीपः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥
 दैत्यसेना । दक्षप्रजापतिसुता । व० २२६ । १ ॥

+ दैवपुरुषकारयोर्भिलितयोः कार्यनिर्वा-
 हकत्वं । सौ० २ । ९ ॥ अनु० ९ । १ ॥
 + दैवस्य श्रेष्ठ्यं । उ० २९ । २० ॥ द्रो०
 २४ । ५ ॥ शां० ६४ । ४६ ॥
 + दौहित्रप्रशंसा । आ० ८७ । २८-३०
 द्युः । अष्टवसुष्वन्यतमः । यो वसिष्ठशापाद्भीष्मो-
 ऽजनि । आ० १०६ । १५ ॥
 १ द्युतिमान् । क्षत्रियः । मू० वं० इक्ष्वाकुवं-
 श्यस्य मदिराश्वस्य पुत्रः । तत्पुत्रः सुवीरः ।
 अनु० २ । ९ ॥
 २ द्युतिमान् । क्षत्रियः । साल्वराजः । यः
 ऋचीकाय स्वराज्यं दत्तवान् । शां० २४० ।
 अनु० २०० । २३ ॥
 १ द्युमत्सेनः । क्षत्रियः । प्राक्कालीनः साल्वराजः ।
 सत्यवतः पिता । सावित्र्याः श्वशुरः । तस्य
 पश्चादन्धत्वप्राप्तिः राज्यनाशश्च । व० २९५ ।
 ७ ॥
 तस्य चक्षुःप्राप्तिः । व० २९९ । १ ॥
 तस्य राज्यप्राप्तिः । व० ३०० । ११ ॥
 तस्य सत्यवता संवादः । शां० २७३ । २ ॥
 २ द्युमत्सेनः । क्षत्रियः । साल्वदेशाधिपः । राज-
 सूयदिविजयेऽर्जुनेन जितः । स० ४ । ३७ ॥
 २७ । ११ ॥
 ३ द्युमत्सेनः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णेन हतः । स०
 ६१ । ७ ॥ अयं द्वितीयद्युमत्सेनादनन्य इति
 भातं ।
 + द्यूतं । देवनं । युधिष्ठिरस्य । स० ८४ । २१ ॥
 ,, नलराजस्य । व० ५६ । ९ ॥
 ,, विराटराजस्य । वि० ७० । १२ ॥
 द्यूतपर्व । स० ७३-९५ ॥
 द्यूः । (द्युः) । अष्टवसुष्वन्यतमः । यो वसिष्ठ-
 शापाद्भूमौ भीष्मोऽभूत् । आ० १०६ ।
 १७-४० ॥
 द्रमिडाः । (द्रविडाः) । देशः । भी० ९ ।

५८ ॥ Part of the Deccan from Madras to Seringapatam and cape Comorin. Its capital was Kanchipura modern name Conjeevaram.

द्रविणः । धरनामकवसोः पुत्रः । आ० ६७ । २१ ॥

द्रुपदः । क्षत्रियः । पाञ्चालराजः । यज्ञसेनः । आ० १८० । ६ ॥ महारथः । उ० १७० । ८ ॥ [सोमकस्य पौत्रः । पृषतस्य पुत्रः । भा० ९ । २२ ॥ हरि० १ । ३२ ॥ गरुडपु० १४० ॥ तस्य वंशोप्यत्र द्रष्टव्यः ।]

तस्योत्पत्तिः । आ० १४० । ४३ ॥ १५० । १२ ॥ १८० । ६ ॥

तस्योत्पत्तिः । मेनकादर्शनक्षुमितात्पृषतराजस्य रेतसः । आ० १५० । १० ॥

तद्राजधान्याः माकन्दीति नाम । आ० १४८ । ७८ ॥ सोमिवेश्यस्य शिष्यः । द्रोणाचार्यस्य सतीर्थश्च । आ० १४० । ४४ ॥

तं प्रति धनयाचनार्थं द्रोणाचार्यस्य गमनं । आ० १४० । ६९ ॥

तस्य ग्रहणार्थं कुरुपाण्डवानां पाञ्चालनगरगमनं । आ० १४८ । ७ ॥

तस्य जीवग्राहग्रहणमर्जुनेन । आ० १४८ । ६३ ॥ तस्य पत्नी सौत्रामणी (कौसवी) । आ० १४९ । ४९ ॥

तस्य पुत्रार्थं तपश्चरणं । शिखण्डिनामकपुत्रोत्पत्तिश्च । उ० १८८ । ३ ॥

तेन पुनः पुत्रोत्पत्तिं प्रति यागकरणं । आ० १४९ । ४८ ॥

तस्य धृष्टद्युम्ननामकपुत्रस्य कृष्णानामकपुत्र्याश्च यज्ञ-कुण्डादुत्पत्तिः । आ० १८१ । ४०-४५ ॥

तस्यार्धराज्यापहारो द्रोणाचार्येण । आ० १४८ । ७३ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १५० । १२-१४ ॥

तस्यान्ये पुत्राः सुमित्रादयः । तेषु सुमित्रः (सौमित्रः)

जयद्रथेन हतः । प्रियदर्शनः कर्णेन हतः । आ० २१८ । ३० ॥ वीरकेतुः द्रोणाचार्येण हतः । द्रो० १२२ । ४० ॥ सुरथः शत्रुञ्जयश्च द्रोणाचार्येण हतौ । द्रो० १५७ । १८० ॥ ध्वजकेतुः । आ० २१८ । १९ ॥

तेन धृतराष्ट्राय पाण्डवैः साकं सन्ध्यर्थं पुरोहितप्रेषणं । उ० ६ । १७ ॥

तस्य वधः द्रोणाचार्येण । द्रो० १८७ । ४२ ॥

१ द्रुमः । सूतस्य अधिरथस्य पुत्रः । कर्णस्य भ्राता । भीमसेनेन हतः । द्रो० १५६ । २७ ॥

२ द्रुमः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ८ ॥

३ द्रुमः । किंपुरुषाचार्यः । स० १० । ३० ॥ ६७ । १६ ॥

१ द्रुमसेनः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३५ ॥ धृष्टद्युम्नेन हतः । द्रो० १७१ । २२ ॥

२ द्रुमसेनः । शल्यस्य चक्ररक्षकः । युधिष्ठिरेण हतः । श० ११ । ५३ ॥

१ द्रुह्युः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातेः पुत्रः । तन्माता शर्मिष्ठा । आ० ६३ । ७ ॥ ६९ । ३८ ॥ तद्भातरौ अनुः पूरुश्च । [तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥]

२ द्रुह्युः । क्षत्रियः । सो० वं० मतिनारपुत्रः । आ० ८८ । १३ ॥

१ द्रोणः । अङ्गिरसां वरः । आचार्यः । भरताचार्यः । भारद्वाजः । भरद्वाजस्य पुत्रः । शोणाश्वः । रुक्मरथः । रथयूथपयूथपः । उ० १६७ । १४ ॥

तस्योत्पत्तिः । धृताचीदर्शनक्षुमितात् द्रोणे धृताङ्गर-द्राजरेतसः । आ० ६४ । १४८ ॥ १४० । ३९ ॥ १८० । ५ ॥

तत्पितृव्यस्याभिवेश्यस्य शिष्यः । आ० १४० । ४३ ॥

तस्य बृहस्पत्यंशत्वं । आ० ६८ । ६९ ॥

तस्य भार्या शरद्वतः पुत्री कृपी । आ० १४० । ४८ ॥

तत्पुत्रोऽश्वत्थामा । आ० १४० । ४९ ॥

तस्य धनयाचनार्थं द्रुपदसमीपगमनं । आ० १४० ।
६९ ॥

तस्य स्नानार्थं गङ्गामवतीर्णस्य ग्राहेण ग्रहणं । आ०
१४२ । १२ ॥

तस्य परशुरामाच्छस्त्रविद्याभ्यासः । आ० १८० ।
१२ ॥

तेन पञ्चाहानि युद्धकरणं । आ० २ । ३० ॥
तेन द्रुपदस्यार्धराज्यापहारः । आ० १४८ । ७३ ॥
तद्राज्यस्याहिच्छत्रमिति नाम । आ० १४८ ।
८१ ॥

तस्य प्रशंसा भीष्मेण । वि० ५१ । ११ ॥
तस्यार्जुनेन सह युद्धे पराजयः । वि० ५९ । ९७ ॥
तेन दुर्योधनं प्रति पाण्डवैः सह सन्धिविधानं ।
उ० १३९ । २२ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । भी० ७७ । ८४ ॥ द्रो०
१२५ । ५९ ॥

तेन द्रुपदपुत्रस्य शङ्खस्य वधः । भी० ८२ । २३ ॥
तस्य सैनापत्येऽभिषेकः । द्रो० ७ । ६ ॥

तेन वसुदानस्य वधः । द्रो० २१ । ५५ ॥
तद्धनुश्शतस्य सात्यकिना छेदः । द्रो० ९८ । ३९ ॥

तेन सह युधिष्ठिरस्य युद्धं । द्रो० १०६ ॥
तद्रथाष्टकमञ्जनं भीमसेनेन । द्रो० १२७ । २२ ॥

तत्सारथिवधो भीमेन । भी० ७५ । ३१ ॥
तेन दुश्शासनाधिक्षेपः । द्रो० १२२ । १-२७ ॥

तेन विराटद्रुपदयोर्वधः । द्रो० १८७ । ४२ ॥
तेनार्जुनप्रशंसनं दुर्योधनाधिक्षेपश्च । द्रो० १८६ ॥

तद्वधकथनं संक्षेपेण । द्रो० ८ । ३० ॥
तच्छिरश्छेदो धृष्टद्युम्नेन । द्रो० १९३ । ६४ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २३ । ३१ ॥
तत्सौर्ध्वदैहिकं । शां० ४१ । ३ ॥ स्त्री०

२३ । ४२ ॥

२ द्रोणः । पर्वतः । शां० ३२५ । १८४ ॥

३ द्रोणः । मन्दपालकृषेः पुत्रः शार्ङ्गिकः । तन्माता

जरिता । आ० २५८ । १५ ॥ अनु०
५३ । २२ ॥

+ द्रोणवधपर्व । द्रो० १८५—१९३ ॥

द्रोणशत्रुः । धृष्टद्युम्नः । आ० १८५ । ८ ॥

द्रौणायनिः । अश्वत्थामा । भी० ९४ । २० ॥

द्रौणिः । अश्वत्थामा । आ० १५२ । ३० ॥

द्रौपदी । द्रुपदपुत्री । पाण्डवानां भार्या । तस्याः
कृष्णेति नामान्तरं । तद्भ्रातरो द्रुपदशब्दे
द्रष्टव्याः । तस्या उत्पत्तिः । आ० ६४ । १५२ ॥
१४९ । ६० ॥ १८५ । ११ ॥

तस्याः श्रियोऽश्वत्थं । आ० ६८ । १५६ ॥

तत्स्वयंवरश्रवणं पाण्डवैः । आ० १७९ । ७ ॥

तस्याः स्वयंवरः । आ० ६१ । ३१ ॥ ६३ ।
७३ ॥ २०० । ५५ ॥

तत्स्वयंवरार्थमागतानां राज्ञां नामानि । आ०
२०१ ॥

तयाऽर्जुनकण्ठे मालाप्रक्षेपः । आ० २०३ । ३१ ॥

तस्याः पञ्चपत्नीत्वं । आ० २१० । २३ ॥

तस्याः पञ्चपत्नीत्वे व्यासेन कारणकथनं । आ०
२११ । २३ ॥

तस्याः पञ्चपाण्डवैः पाणिग्रहणं । आ० २१५ ।
२२ ॥

तस्याः पुत्रोत्पत्तिः तेषां नामानि च । प्रतिविन्ध्यः
सुतसोमः श्रुतकीर्तिः शतानीकः श्रुतसेनः इति ।

आ० ६३ । ७३-७४ ॥ ६४ । १६४ ॥
६८ । १२८ ॥ २४७ । ७४ ॥

तस्याः प्रातिकामिना संवादः । स० ८९ । १७ ॥

तस्या ब्रूतसभानयनं । स० ८९ । ४३ ॥

तद्वस्त्रापहारो दुश्शासनेन । स० ९० । ४० ॥

तया सभ्यान्प्रति प्रश्नाः । स० ९१ । ११ ॥

तस्यै धृतराष्ट्रेण वरदानं । स० ९२ । २६ ॥

तस्याः समाश्वासनं श्रीकृष्णेन । व० १२ । १३१ ॥

तस्या युधिष्ठिरेण सह दुर्योधनादीन्युद्धे जित्वा स्वराज्य-

ग्रहणे विवादः । अस्यैव हठवाद इति नाम ।
 व० २७ । ३—३९ ॥
 तस्या अधःपतनं गन्धमादनप्रयाणसमये । व०
 १४६ । ४ ॥
 तया सत्यभामया सह संवादे स्वस्य पतिषु वर्तन-
 प्रकारकथनं । व० २३४ ॥
 [तां प्रति श्रीकृष्णमहिषीभिः स्वस्रोद्वाहकथाकथनं ।
 भा० १० । ८३ ॥]
 तया रात्रौ दुर्वाससो भिक्षार्थमागमनसमये श्रीकृ-
 णस्य स्मरणं । व० २६४ । ७ ॥
 तस्याः कोटिकाशयेन सह संवादः । व० २६७ ॥
 तस्या जयद्रथेनापहारः । व० २६९ । २३ ॥
 तस्या वनसंचारश्रान्ताया अर्जुनेन वहनं । वि०
 ६ । २६ ॥
 तस्या अज्ञातवासे नामधेयं मालिनीति । वि० १४ ।
 ४५ ॥
 तत्सौन्दर्यवर्णनं । आ० १४९ । ६२ ॥ स०
 ८८ । ३३ ॥ वि० १४ । २१ ॥ १६ ।
 १३ ॥ २० । ३२ ॥
 तस्याः कीचकेन पादप्रहारः । वि० १९ । २२ ॥
 तया महानसे प्रसुप्तस्य भीमसेनस्य प्रबोधनं । वि०
 २२ । ९ ॥
 तस्याः भीमेन सह संवादः । वि० २४ । १ ॥
 तां प्रति भीमेन पतिव्रतामाहात्म्यकथनं । वि०
 २७ । ४५ ॥
 तया श्रीकृष्णं प्रति स्वानुभूतदुःखकथनं । उ०
 ८१ । १—४३ ॥
 तस्या मूर्च्छा पुत्रवधश्रवणेन । सौ० ११ । ६ ॥
 तस्याः समाश्वासनं गान्धार्या कुन्त्या च । स्त्री०
 १५ । १७ ॥
 तया युधिष्ठिरं प्रति प्रजापालनस्यावश्यकर्तव्यत्वक-
 थनं । शां० १४ । ६ ॥
 तस्याः पतनं महाप्रस्थानगमनसमये । महा० २।३ ॥
 + द्रौपदीहरणपर्व । व० २६३—२७२ ॥

द्रौपदेयाः । द्रौपदीपुत्राः । द्रौपदीशब्दं पश्यत ।
 + द्वादशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० १८ ॥
 तत्समाप्तिः । द्रो० ३२ ॥
 + द्वादशद्वादशीतिथयः । अश्व० ११३—
 ११४ ॥
 तन्नियामकभगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥
 द्वादशादित्याः । आदित्यशब्दं पश्यत ।
 + द्वादशीव्रतं । अश्व० ११३—११४ ॥
 [अम्बरीषकृतं । भा० ९ । ४ ॥]
 द्वादशमासेषु पूज्यानि भगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥
 द्वापरः । तृतीयं युगं । तदभिमानी असुरश्च ।
 व० ३ । ७३ ॥ ५५ । १ ॥ ८३ । ९० ॥
 १२२ । २१ ॥ [मत्स्य० १६५ ॥]
 तद्युगधर्माः । व० १५१ । २८ ॥ शां० ६९ । १६ ॥
 तस्य कलेश्च सन्धौ भारतयुद्धं । आ० २ । १३ ॥
 तस्य दमयन्तीस्वयंवराथमागमनं । व० ५५ । १ ॥
 द्वारका । द्वारावती । श्रीकृष्णस्य पुरी । तस्या वर्णनं ।
 स० ५७ । १ ॥ Dwaraka in Guzerat.
 [तन्निर्माणं विश्वकर्मणा । हरि० २ । ५८ ॥ भा०
 १० । ५० ॥]
 तत्रार्जुनस्य यतिवेषेण गमनं । आ० २४१ । २ ॥
 तत्रोत्पातप्रादुर्भावः । मौ० ३ । २ ॥
 तस्याः समुद्रेण प्लावनं । मौ० ८ । ४२ ॥
 द्वारपालं । तीर्थं । व० ८१ । १५ ॥
 द्विजिह्वाः । सर्पाः । तेषां द्विजिह्वत्वप्राप्तिः ।
 आ० ३४ । २७—२९ ॥
 द्वितः । चतुर्थस्य गौतमस्य पुत्रः । एकतत्रितयो-
 र्मध्यमो आता । स० ७ । ११ ॥
 तस्य कथा । शा० ३७ ॥
 द्वितीयदिवसयुद्धारम्भः । भी० ५० ॥
 तत्समाप्तिः । भी० ५५ ॥
 द्विमूर्धा । असुरः । द्रो० ६९ । ३९ ॥
 द्विविदः । वानरः । व० २९० । ४ ॥
 [तस्य बलरामेण वधः । भा० १० । ६७ ॥]

द्वीपाः । जम्बूद्वीपादयः । तेषां नामानि वर्णनं च ।

भी० ११—१२ ॥ [भा० ५ ॥]

द्वैपायनः । व्यासः । तन्नामनिर्वचनं । आ०

१ । २३ ॥ ६४ । १२८ ॥

द्वैपायनहृदः । तीर्थं । शा० ३० । ५६ ॥

५५ । ३० ॥ अश्व० ६० । २७ ॥

तस्मिन्दुर्योधनेन निमज्ज्य स्थितिः । शा० २९।४४ ॥

१ द्वैतवनं । सरस्वतीतीरस्थं मरुधन्वदेशसमीपस्थं
वनं । शा० ३७ ॥

तत्र पाण्डवानां वासः । व० २४ ॥ २३ ॥ ३६ ॥

१७९ ॥ २३९ ॥ २४७ ॥ २५७ ॥ ३११ ॥

वि० ५ । ५ ॥

२ द्वैतवनं । सरः । व० २४ । १० ॥

ध.

धनदः । कुबेरः । स० ११ । ५१ ॥

१ धनञ्जयः । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि०
४३ । २६ ॥

२ धनञ्जयः । सर्पः । आ० ३५ । ५ ॥ स०
९ । १० ॥ उ० १०३ । ९ ॥

धनिकत्वनिन्दा । शां० १७५ । ११ ॥

धनुर्धरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमेन हतः । क० ८८ । १९-२३ ॥

धनुषाक्षः । (धनुषारूढः) । ऋषिः । व०
१३७ । ५० ॥ शां० ३४४ । ७ ॥

धन्वन्तरिः । तस्योत्पत्तिः । आ० १८ । ५३ ॥
[भा० ८ । ८ ॥]

१ धरः । अष्टवसुष्वन्यतमः । तन्माता धूम्रा ।
आ० ६७ । १८ ॥ अनु० २५५ । १७ ॥

तत्पुत्रौ द्रविणो हुतहव्यवहश्च । आ० ६७ ।
२१ ॥

२ धरः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । द्रो० १५९ ।
३८ ॥

३ धरः । शुक्राचार्यस्य पुत्रः । आ० ६६ । ३७ ॥

१ धर्मः । प्रजापतिः । ब्रह्मणो दक्षिणस्तनाज्जातः ।

रूपान्तरं प्राप्तो यम एवायं । आ० ६७ ।
३१ ॥

तस्य भार्याः दश दक्षप्रजापतिपुत्र्यः । कीर्तिः लक्ष्मीः

धृतिः मेधा पुष्टिः श्रद्धा क्रिया बुद्धिः लज्जा

मतिः इति । आ० ६७ । १४ ॥

तस्य पुत्राः । आ० ६७ । ३२ ॥

तस्य पुत्री सत्या । शंयुनामकाम्नेभार्या । व०
२२१ । १२ ॥

तेन धर्मविशेषकथनं । अनु० १८९ । २३ ॥

२ धर्मः । यमः ।

३ धर्मः । युधिष्ठिरः ।

४ + धर्मः । प्रथमपुरुषार्थः । तत्फलभोगः । व०
१८६ । ३९ ॥

तद्वतां पराभवो नास्ति । आ० १८२ । २० ॥

तस्य समृद्धिकारणत्वं । व० ९२ । ५ ॥

तदुत्पत्तिप्रकारः । शां० २७९ । १२-२२ ॥

धर्मतीर्थं । व० ८२ । १ ॥

धर्मध्वजः । जनकराजः । तस्य सुलभया संवादः
शां० ३२५ । ४ ॥

धर्मपुत्रः । युधिष्ठिरः । स० ४ । १३ ॥

धर्मप्रस्थः । क्षेत्रं । व० ८२ । ९८ ॥

धर्मराजः । युधिष्ठिरः । स० १ । २२

धर्मव्याधः । ज्ञानी व्याधः । व० २१० । १० ॥

तेन कौशिकब्राह्मणाय धर्मोपदेशः । व० २१८ ।
१४ ॥

तस्य शूद्रत्वप्राप्तिकारणं । व० २१८ । २२

१ धर्मोरण्यः । ब्राह्मणः । शां० ३७१ । ५ ॥

२ धर्मारण्यं । गयासमीपस्थं क्षेत्रं । व० ८० ।
४७ ॥ अनु० ६४ । ५९ ॥ Four miles
from Buddha-Gaya in the district
of Gaya.

धर्मैयुः । क्षत्रियः । रौद्राश्वपुत्रः । आ० ८८ ।
१० ॥

१ धाता । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१५ ॥

२ धाता । भृगुऋषिपुत्रः । आ० ६७ । ५० ॥
[तन्माता ख्यातिः । तद्भार्या मेरुपुत्री आयतिः ।
तत्पुत्रो मार्कण्डेयस्य पिता मृकण्डः । भा० ४ ।
१ ॥]

धारणः । सर्पः । उ० १०३ । १६ ॥

धारातीर्थ । व० ८२ । २३ ॥

धार्तराष्ट्राः । धृतराष्ट्रपुत्राः दुर्योधनादयः ।
धृतराष्ट्रशब्दं पश्यत ।

धीः । बुद्धिः । तद्गुणाः । व० २ । १९ ॥

धीमान् । क्षत्रियः । सो० वं० पुरुरवसः पुत्रः ।
तन्माता उर्वशी । आ० ६९ । २७ ॥

१ धुन्धुः । मधुकैटभयोः पुत्रः । व० २०७ ।
१ ॥

२ धुन्धुः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७३ ॥

धुन्धुमारः । क्षत्रियः । सू० वं० बृहदश्वस्य पुत्रः ।
तस्य पितृकृतं नाम कुवलाश्व इति । व०
२०४-२०५ ॥

तस्योपाख्यानं । व० २०७ ॥ [हरि० १ । ११ ॥
भा० ९ । ६ ॥ वायु० ८८ ॥ ब्रह्म० ७ ॥]

तस्य जराप्राप्तिः । अनु० ९ । ४१ ॥

तेन पुष्करास्त्रैर्न्ये शपथकरणं । अनु० १४३ । २१ ॥

धूतपापा । नदी । भी० ९ । १८ ॥

धूमावती । नदी । व० ८२ । २१ ॥

धूमिनी । सो० वं० अजमीदस्य भार्या । तत्पुत्रः
ऋक्षः । आ० १०१ । २० ॥

१ धूमोर्णा । मार्कण्डेयऋषेः पत्नी । अनु०
२४८ । ४ ॥

२ धूमोर्णा । यमस्य भार्या । अनु० २७१ । ११ ॥

धूम्रा । वसोर्भार्या । तत्पुत्रौ धरो ध्रुवश्च । आ०
६७ । १९ ॥

धूम्राक्षः । रावणमन्त्री राक्षसः । हनूमता हतः ।
व० २८७ । १४ ॥

धूर्तः । क्षत्रियः । आ० १ । २६३ ॥

धूर्तकः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

१ धृतराष्ट्रः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोत्पन्नस्य
विचित्रवीर्यस्य क्षेत्रजः पुत्रः । व्यासवीर्याज्जातः ।
तन्माता अम्बिका । आम्बिकेयः । वैचित्रवीर्यः ।
प्रज्ञाचक्षुः । आजमीढः । इत्यादीनि तस्य ना-
मानि । आ० ६३ । ५७ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १५५ ॥ ११५ । १८ ॥

तस्य गन्धर्वाशत्वम् । आ० ६८ । ८३ ॥

तस्य गान्धार्या विवाहः । आ० ११९ । १२-
१६ ॥

तस्य पाण्डवानां जतुगृहे दाहश्रवणेन मृषा विलापः ।
आ० १६२ । १३ ॥

तस्य सञ्जयेन संवादः । स० १०३ ॥

तेन द्रौपद्यै वरदानं । स० ९३ । ३० ॥

तस्य भार्या गान्धारी तद्भगिन्यश्च काश्चन । आ०
११९ । २२ ॥

तस्य श्यालाः शकुन्यादयः । शकुनिशब्दे द्रष्टव्याः ।

तेन विदुरधिकारः । व० ४ । २२ ॥

तेन पाण्डवप्रतापवर्णनं । उ० ५० ॥

तस्य श्रीकृष्णेन विश्वरूपदर्शनार्थं चक्षुर्दानं । उ०
१३१ । २० ॥

तस्य मूर्च्छा दुर्योधनवधश्रवणेन । श० २ । ५३ ॥

तस्य विलापः दुर्योधनवधात् । श० २ । ५४ ॥

स्त्री० १ ॥

तस्य विदुरेण शास्त्रार्थकथनेन समाधानं । स्त्री०
२ । ३ ॥

तस्य समीपे व्यासागमनं । स्त्री० ८ । २ ॥

तेन मृतपुत्रादिशयनस्थानभूतरणाङ्गणगमनं । स्त्री०
९ ॥

तेन लोहमयभीमसेनप्रतिमाया आलिङ्गनेन चूर्णा-
करणं । स्त्री० ११ । १७ ॥

तदनुवर्तनं पाण्डवैः । आश्र० १ । २६ ॥

तस्य भीमसेनपुष्पाषणश्रवणेन निवेदाधिगमः ।

आश्र० ३ । ११ ॥

तेन युधिष्ठिराय राजनीत्युपदेशः । आश्र० ६-८ ॥
तस्य तपोवने दावाग्निप्रवेशः । आश्र० ३९ ।

३१ ॥ [भा० १ । १३ ॥]

तस्य कुबेरलोकप्राप्तिः । आश्र० २२ । ११ ॥
तस्य पुत्राः दुर्योधनादयः अधिकं शतं । तेषु
गान्धार्यो जाताः पुत्रा दुर्योधनादयः शतं ।
दुश्शलानाम्येका पुत्री च । दास्यां वैश्यायां जातो
युयुत्सुरेक इति विवेकः । आ० ६३ । ५८ ॥
६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥

अत्रेदमाकृतं । अस्मिन्महाभारते तत्रतत्रागतानां
नाम्नां मेलनेन गणने सङ्ख्या कृतादप्यधिका
भवति । तत्रतत्रोक्तानामेव नाम्नां गणने संख्या
न्यूना भवति । कचिदेकमेव नाम द्विस्त्रिवर्त्तं
वर्तते । तत्रापि कानिचिद्विशेषणानि कानिचि-
द्विशेष्याणि । कानिचित्पर्यायाणि । तेषु पर्यायत्व-
विशेषणत्वादीनि केषांचिदेव नाम्नामस्मादृशै-
र्विवेचयितुं शक्यानि । कतिचन बहुज्ञानामपि
श्रमसाध्यानि । तस्मात्सुधियः स्वयमेव विवे-
चयन्तिवति यथोपलब्धिं लिख्यते ।

तद्यथा—

अग्रयायी । आ० १३१ । ११ ॥

अनाघृष्टिः । भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

अनाघृष्यः । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
१३ ॥

अनुयायी । आ० ६८ । १०२ ॥ तस्य वधः ।
द्रो० १५८ । १७ ॥

अनुविन्दः । आ० ६८ । १०२ ॥

अनूदरः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥

अपराजितः । आ० ६८ । १०१ ॥ १३१ ।
१० ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ८८ ।
२२ ॥

अभयः । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १२७ ।
४४ ॥

अयोबाहुः । आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ ।
६ ॥

अयोभुजः । तस्य वधः । द्रो० १५८ । १७ ॥

अलम्बुः । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ८८ ।
१९-२३ ॥

अलोलुपः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ ।
१२ ॥

आदित्यकेतुः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
११ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ८८ ।
२८ ॥

उग्रः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥
तस्य वधो भीमेन । भी० ६४ । ३४ ॥ द्रो०
१५८ । १९ ॥

उग्रश्रवाः । आ० ६८ । १०० । १३१ । ९ ॥

उग्रसेनः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥

उग्रायुधः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ७ ॥
२०१ । २ ॥

उपचित्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥

उपनन्दः । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ४६ ।
१९ ॥

उपनन्दकः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ ।
५ ॥ भी० ७९ । २२ ॥

ऊर्णनाभः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥

कनकध्वजः । आ० १३१ । १४ ॥ २०१ ।
३ ॥

कनकाङ्गदः । आ० ६८ । १०५ ॥

कनकायुः । आ० ६८ । ९९ ॥

करकायुः । आ० २०१ । २ ॥

कर्णः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥
भी० ७७ । ८ ॥

कवची । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । ११ ॥
क० ४६ । ७ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । क०
८८ । १९-२३ ॥

कुण्डकः । आ० २०१ । ३ ॥

कुण्डजः । आ० ६८ । १०५ ॥
 कुण्डधारः । आ० १३१ । ७ ॥ तस्य वधो
 भीमसेनेन । भी० ८८ । २३ ॥
 कुण्डभेदिः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
 ९६ । २७ ॥
 कुण्डभेदी । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
 १३ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो० १२७ ।
 ४२ ॥
 कुण्डली । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ९६ ।
 २४ ॥
 कुण्डशायी । आ० १३१ । १० ॥
 कुण्डाशी । आ० १३१ । १४ ॥
 कुण्डी । आ० १३१ । ११ ॥
 कुण्डोदरः । आ० ६८ । ९७ ॥
 क्षेममूर्तिः । आ० ६८ । १०० ॥
 क्रथनः । आ० १३१ । ११ ॥
 क्राथः । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ४६ ।
 १७ ॥
 खड्गी । तस्य वधो भीमसेनेन । क० ८८ । १९
 -२३ ॥
 चारुचित्रः । आ० १३१ । ४ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । भी० ७७ । ८-१४ ॥ द्रो०
 १३६ । २०-२२ ॥
 चारुचित्राङ्गदः । आ० ६८ । ९५ ॥
 चित्रः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥ तस्य
 वधो भीमेन । द्रो० १३७ । ३० ॥
 चित्रकः । आ० ६८ । १०५ ॥
 चित्रकुण्डलः । आ० १३१ । ६ ॥
 चित्रचापः । आ० ६८ । ९८ ॥
 चित्रदर्शनः । भी० ७९ । २२ ॥
 चित्रबाणः । आ० १३१ । ६ ॥
 चित्रबाहुः । आ० ६८ । ९७ ॥
 चित्रवर्मा । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥
 तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १३६ । २२ ॥
 चित्रसेनः । आ० २०१ । ३ ॥ वि० ३७ ।

३ ॥ भी० ७७ । ७ ॥ ७८ । ११ ॥
 ७९ । २२ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
 १३७ । ३० ॥
 चित्राक्षः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ४ ॥
 तस्य वधो भीमेन । द्रो० १३६ । २२ ॥
 चित्राङ्गः । आ० १३१ । ६ ॥ भी० ७९ ।
 २२ ॥
 चित्रायुधः । आ० ३१ । ८ ॥ तस्य वधो भीमेन ।
 द्रो० १३६ । २१ ॥
 चित्रोपचित्रः । द्रो० १३६ । २०-२२ ॥
 जयः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ७७ ।
 ७-१४ ॥ द्रो० १३६ । ३०-३६ ॥
 जयत्सेनः । भी० ७७ । ७ ॥ ७९ । ४२ ॥
 तस्य वधो भीमेन । श० २५ । १० ॥
 जरासन्धः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥
 जलसन्धः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । २ ॥
 क० ४६ । ८ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी०
 ६४ । ३३ ॥ क० ८८ । १९-२३ ॥
 जैत्रः । तस्य वधो भीमसेनेन । श० २५ ।
 १२-१३ ॥
 तुहुण्डः । आ० २०१ । ३ ॥
 दण्डधारः । आ० ६८ । १०३ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । क० ८८ । १९-२३ ॥
 दण्डी । आ० ६८ । १०३ ॥
 दीप्तलोचनः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
 ९६ । २७ ॥
 दीर्घनेत्रः । द्रो० १२७ । ४२ ॥
 दीर्घबाहुः । आ० ६८ । १०५ ॥ १३१ ।
 १४ ॥ द्रो० १२७ । ३३ ॥ १६५ । १९ ॥
 तस्य वधो भीमेन । भी० ९६ । २७ ॥
 दीर्घरोमः । आ० १३१ । १३ ॥
 दीर्घलोचनः । आ० ६८ । १०४ ॥ द्रो०
 १२७ । ३४ ॥
 दुराधनः । आ० ६८ । १०१ ॥

दुराधरः । आ० १३१ । १० ॥
 दुर्जयः । तस्य वधो । द्रो० १३३ । ४० ॥
 दुर्धरः । तस्य वधो भीमेन । द्रो० १३५ ।
 ३-३६ ॥ क० ४६ । ७ ॥
 दुर्धर्षः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥
 दुर्धर्षणः । द्रो० १२० । ११ ॥
 दुर्मदः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
 तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १३५ । ३६ ॥
 १५६ । ४३ ॥ क० ४६ । ८ ॥
 दुर्मर्षणः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥
 तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १३५ । ३६ ॥
 श० २५ । ८ ॥
 दुर्मुखः । आ० ६८ । ९३-९५ ॥ १३१ ।
 ३ ॥ २०१ । १ ॥ भी० ६४ । २९ ॥ तस्य
 वधो भीमसेनेन । द्रो० १३४ । २० ॥
 दुर्योधनः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
 २०१ । १ ॥
 दुर्विगाहः । आ० १३१ । ५ ॥
 दुर्विमोचनः । आ० १३१ । ६ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । श० २५ । १४ ॥
 दुर्विरोचनः । आ० ६८ । ९७ ॥
 दुर्विषहः । आ० २०१ । १ ॥ भी० ७७ ।
 ७ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । श० २५ । १७ ॥
 दुश्शालः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
 क० ४ । १८ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
 १२९ । ४७ ॥
 दुश्शासनः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥
 तस्य वधो भीमेन । क० ८८ । २८ ॥
 दुष्कर्णः । आ० ६८ । ९५ ॥ १३१ । ३ ॥
 भी० ७९ । ५२ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
 १५६ । ४३ ॥
 दुष्पराजयः । आ० १३१ । ९ ॥
 दुष्प्रधर्षः । भी० ६४ । २९ ॥ तस्य वधो
 भीमेन ॥ श० २५ । १६ ॥

दुष्प्रधर्षणः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ ।
 ३ ॥ २०१ । १ ॥
 दुष्प्रहर्षः । आ० ६८ । ९६ ॥
 दुस्सहः । आ० ६८ । ९३ ॥
 १३१ । २ ॥ भी० ७७ । ७ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । द्रो० १३५ । ३०-३६ ॥
 दृढः । तस्य वधो भीमेन । द्रो० १३७ । ३० ॥
 द्रो० १५८ । १७-१८ ॥
 दृढक्षत्रः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥
 दृढरथः । आ० ६८ । १०४ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । द्रो० १५८ । १७ ॥
 दृढरथाश्रयः । आ० १३१ । १२ ॥
 दृढवर्मा । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ । ८ ॥
 दृढसन्धः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥
 दृढहस्तः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
 १० ॥
 दृढायुधः । आ० ६८ । ९९ ॥
 धनुर्ग्रहः । आ० ६८ । १०३ ॥
 धनुर्धरः । आ० १३१ । ११ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । क० ८८ । १९-२३ ॥
 नन्दः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥ भी०
 ७९ । २२ ॥ तस्य वधो भीमेन । क० ४६ ।
 १९ ॥
 नन्दकः । आ० २०१ । ३ ॥ भी० ६४ ।
 ६ ॥
 नागदत्तः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
 ११ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ ।
 १७ ॥
 निषङ्गी । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । ८ ॥
 तस्य वधो भीमेन । क० ८८ । १९-२३ ॥
 पण्डितः । तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ ।
 २४ ॥
 पण्डितकः । आ० ६८ । १०१ ॥
 पद्मनाभः । आ० ६८ । ९६ ॥

पाशी । आ० १३१ । ८ ॥ क० ४६ । ७ ॥

प्रमथः । आ० १३१ । १३ ॥

प्रमाथी । आ० १३१ । १३ ॥

बलवर्धनः । आ० १३१ । ७ ॥

बलाकी । आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ । ७ ॥
२०१ । २ ॥

बह्वाशी । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । ११ ॥
तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ । २९ ॥

बाहुशाली । आ० २०१ । ३ ॥

बृन्दारकः । आ० १३१ । ८ ॥

भीमः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ ।
३६ ॥

भीमबलः । आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ । ७ ॥

भीमरथः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ६४ । ३६ ॥

भीमविक्रमः । आ० ६८ । ९८ ॥

भीमवेगः । आ० ६८ । ९८ ॥

भीमवेगरवः । आ० २०१ । २ ॥

भीमशरः । आ० ६८ । ९९ ॥

भूरिबलः । तस्य वधो भीमेन । श० २५ ।
१२ ॥

मकरध्वजः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
९६ । २७ ॥

महाबाहुः । आ० ६८ । ९८—१०५ ॥
१३१ । ६—१४ ॥

युयुत्सुः । आ० ६८ । ९३ ॥ १३१ । २ ॥

रविः । तस्य वधो भीमेन । श० २५ । ५—
१२ ॥

रौद्रकर्मा । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो० १२७ ।
४४ ॥

वातवेगः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
१० ॥ क० ४६ । ८ ॥ तस्य वधो भीमेन ।
क० ८८ । १९ ॥

वायुवेगः । आ० २०१ । २ ॥

विकटः । आ० ६८ । ९६ ॥ २०१ । ३ ॥

भी० ६४ । २९ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन ।
क० ४६ । १६ ॥

विकटाननः । आ० १३१ । ५ ॥

विकर्णः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ४ ॥
२०१ । १ ॥ तस्य वधो भीमेन । द्रो०
१३७ । ३० ॥

विन्दः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥

विरजाः । आ० १३१ । १४ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १५८ । १७ ॥

विराजः । तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ९६ ।
२७ ॥

विरावी । आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १३ ॥

विरोचनः । आ० २०१ । २ ॥

विवित्सुः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
भी० ६४ । २९ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन ।
क० ४६ । १२ ॥

विर्विशतिः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ ।
४ ॥ २०१ । १ ॥

विशालाक्षः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ ।
१० ॥ तस्य वधो भीमेन । भी० ८८ । २६ ॥

वीरः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥

वीरबाहुः । आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ ।
१२ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ ।
३५ ॥

व्यूहोराः । आ० १३१ । १४ ॥

व्यूहोरुः । आ० ६८ । १०५ ॥

शत्रुञ्जयः । भी० ७९ । ५७ ॥ तस्य वधो
भीमसेनेन । द्रो० १३७ । ३० ॥

शत्रुसहः । भी० ७९ । ५७ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १३७ । ३० ॥

शरासनः । आ० १३१ । ४ ॥ तस्य वधो
भीमेन । द्रो० १३६ । २२ ॥

शलः । आ० १३१ । ४ ॥ क० ४६ । ८ ॥
 श्रुतर्वा । तस्य वधोः । श० २५ । ४ ॥
 श्रुतायुः । क० ४६ । ७ ॥
 श्रुतान्तः । तस्य वधो भीमसेनेन । श० २५ ।
 ९ ॥
 सञ्जयः । श० २५ । ४ ॥
 सत्यसन्धः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ ।
 ९ ॥
 सत्वः । आ० १३१ । ४ ॥
 सदः । आ० १३१ । ९ ॥
 समः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । २ ॥
 भी० ६४ । २९ ॥ क० ४६ । ७ ॥
 सहः । आ० १३१ । २ ॥ २०१ । १ ॥
 तस्य वधो भीमेन । क० ४६ । १६ ॥
 सहस्रवाक् । आ० ६८ । १०० ॥
 सुकुण्डलः । आ० ६८ । ९८ ॥
 सुचारुः । भी० ७९ । २२ ॥
 सुचित्रः । भी० ७९ । २२ ॥
 सुजातः । तस्य वधो भीमेन । श० २५ । ५ ॥
 सुदर्शनः । भी० ७७ । ७ ॥ द्रो० १२७ ।
 ४९ ॥ तस्य वधो भीमेन । श० २६ । ४८ ॥
 सुनाभः । आ० १३१ । ५ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । भी० ८८ । १३ ॥
 सुबाहुः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥
 १४८ । २१ ॥ तस्य वधो भीमेन । भी०
 ९६ । २७ ॥ क० ४६ । ८ ॥
 सुलोचनः । आ० १४८ । ८ ॥ ६८ । ९४ ॥
 १३१ । ४ ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । भी०
 ६४ । ३७ ॥
 सुवर्चाः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
 १० ॥ २०१ । ३ ॥ तस्य वधो भीमेन । क०
 ८८ । १९ ॥
 सुवर्मा । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥
 भी० ७७ । ८ ॥

सुवाक् । आ० १३१ । ९ ॥
 सुषेणः । आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ७ ॥
 तस्य वधो भीमसेनेन । भी० ६४ । ३४ ॥
 द्रो० १२७ । ४२ ॥
 सुहस्तः । आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ ।
 १० ॥ तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ ।
 १७ ॥
 सेनानीः । आ० १३१ । ९ ॥
 सेनापतिः । आ० ६८ । ९७ ॥ तस्य वधो
 भीमेन । भी० ६४ । ३२ ॥
 सोमकीर्तिः । आ० ६८ । ९९ ॥ १३१ ।
 ८ ॥
 २ धृतराष्ट्रः । पूर्वकालीनः कश्चन पाञ्चालराजः ।
 तद्राष्ट्रस्य वक्रदालभ्यकृतमृतमांसहोमेन विनाशः ।
 श० ४२ । १—१४ ॥
 ३ धृतराष्ट्रः । तद्रूपधारी इन्द्रः । तस्य गौतमेन
 सह पुण्यपापविषये संवादः । अनु० १५९ ॥
 ४ धृतराष्ट्रः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥
 स० ९ । १० ॥ उ० १०३ । १५ ॥
 ५ धृतराष्ट्रः । देवगन्धर्वः । कश्यपभार्याया मुनेः
 पुत्रः । आ० ६६ । ४२ ॥
 तेन मरुत्तं प्रति इन्द्रोक्तसन्देशकथनं । अश्व०
 १० । ४ ॥
 ६ धृतराष्ट्रः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितो
 वंशोत्पन्नस्य जनमेजयस्य पुत्रः । आ० १०१ ।
 ४४ ॥
 धृतराष्ट्री । ताम्रायाः पुत्री । हंसानां माता ।
 आ० ६७ । ५८ ॥
 धृतवती । नदी । भी० ९ । ३१ ॥
 धृतवर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तो राजा । अश्व०
 ७४ । २२ ॥
 धृतसेनः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । श० ५ ।
 ३ ॥
 धृतिमत् । कौञ्चद्वीपस्थं वर्ष । भी० १२ । १३ ॥

धृतिमान् । अग्निविशेषः । अस्य विष्णुरिति
नामान्तरं । व० २२३ । १२ ॥

धृष्टकेतुः । क्षत्रियः । चेदिराजस्य शिशुपालस्य
पुत्रः । शुक्तिमतीपुरनिवासी । पाण्डवपक्षीयः ।
व० २२ । ५० ॥ उ० १७१ । ८ ॥ द्रोणा-
चार्येण हतः । द्रो० १२५ । ३९ ॥

तस्य पुत्रोऽपि द्रोणेन हतः । द्रो० १२५ । ४१ ॥
तस्य स्वसा रेणुमती । नकुलस्य भार्या । आ० ६३ ।
७८ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० १०७ । १० ॥

धृष्टद्युम्नः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । द्रोणशत्रुः ।
याज्ञसेनिः । अयोनिजः । अतिरथः । उ०
१७१ । ४ ॥

तस्योत्पत्तिः अम्बिकुण्डात् । आ० ६४ । १५० ॥
१४९ । ५३ ॥ १८१ । ४० ॥

तस्याभ्यंशत्वं । आ० ६८ । १२६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १४९ । ७१ ॥ १८१ ।
५६ ॥

तस्य पाण्डवजातिजिज्ञासया कुलालगृहगमनं । आ०
२०७ । १ ॥

तस्य पाण्डवैः सेनापतित्वकरणं । उ० १५१ ।
३७ ॥

तेन द्रोणाचार्यशिरश्छेदः । द्रो० १९३ । ६४ ॥

तद्बधोद्योगः सात्यकिना । द्रो० १९९ । ४९ ॥

तस्य पराजयः कृपाचार्येण । क० १७ । २० ॥

तस्य वधोऽश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । २४ ॥

तस्य आतरः द्रुपदशब्दे द्रष्टव्याः ।

तस्य पुत्राः । क्षत्रज्जयः क्षत्रदेवः क्षत्रवर्मा च । द्रो०
१० । ५३ ॥ सर्वे द्रोणाचार्येण हताः । द्रो०
१५६ । १४ ॥ तस्यान्यः पुत्रः क्षत्रधर्मा ।
द्रोणेन हतः । द्रो० १२५ । ५७ ॥

धृष्ट्णुः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ० ६९ । १८ ॥

धेनुकः । गर्दभरूपी असुरः । बलरामेण हतः ।
स० ५३ । १६ ॥ उ० १३० । ६१ ॥

[भा० १० । १५ ॥ हरि० २ । १३ ॥
विष्णु० ५ । ८ ॥]

धेनुमतीतीर्थं । आ० २४५ । ३० ॥

धैर्यं । गुणः । तस्य सुखसाधनत्वं । शां० २३४ ॥
१ धौम्यः । आपोदनामा ऋषिः । आ० ३ ।
२१ ॥

तस्य शिष्याः उपमन्युः आरुणिः वैदश्च । आ०
३ । २२ ॥

२ धौम्यः । ऋषिः । व्याघ्रपादऋषेः पुत्रः । तस्य
भ्राता शिवभक्त उपमन्युः । अनु० ४५ ।
९६ ॥ अयं प्रथमधौम्य एवेति यस्तस्य शिष्यः
उपमन्युः सः तस्य भ्राता चेति च भाति ।

३ धौम्यः । ऋषिः । पाण्डवपुरोहितः । असितस्य
देवस्य भ्राता । आ० १९९ । २ ॥ स०
२ । ७ ॥ व० ३ । १ ॥ वि० १ । २१ ॥
आश्र० १६ । ८ ॥

तेन पाण्डवेभ्यो नानातीर्थमाहात्म्यकथनं । व०
८४—८८ ॥

तेन पाण्डवेभ्यो राजगृहे वासप्रकारकथनं । वि० ५ ।
८ ॥

तस्य पाण्डवाम्निहोत्राम्निरक्षणार्थं वने वासः । वि०
६ । १३ ॥

तेन धर्मोपदेशः । अनु० १९० । १५ ॥

धौम्रः । ऋषिः । शां० ४६ । १२ ॥

+ ध्यानयोगः । शां० १९३ ॥

१ ध्रुवः । अष्टवसुष्वन्यतमः । धूम्रायाः पुत्रः ।
आ० ६७ । १८ ॥ तत्पुत्रः कालः । आ०
६७ । २१ ॥

२ ध्रुवः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो० १५९ ।
३८ ॥

३ ध्रुवः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषपुत्रः । आ०
६९ । ३३ ॥

४ ध्रुवः । क्षत्रियः । स्वायंभुवमनुपौत्रस्योत्तानपा-
दस्य पुत्रः । अनु० ६ । १५ ॥

[तस्य कथा । भा० ४ । ८—१३ ॥ विष्णु०
१ । ११ ॥ मत्स्य० ४ ॥ लिङ्गपु० ६२ ॥
स्कान्दपु० वैष्णवखं० काशीखं० पूर्वार्ध २० ॥]
[तन्मण्डलं । भा० ५ । २३ ॥]

ध्वजकेतुः । क्षत्रियः । द्रुपदपुत्रः । आ० २१८ ।
१९ ॥
ध्वजवती । हरिमेघसः पुत्री । उ० ११० । १३ ॥
+ ध्वजादिवर्णनं । वि० ५६ ॥ द्रो० २३ ।
१०५ ॥

न.

नकुलः । क्षत्रियः । पाण्डुपुत्रः । माय्यामश्विभ्यां
जातः । आ० ६३ । ६६ ॥ १३३ । १८ ॥
एकरथः । उ० १६९ । ५ ॥
तन्नामनिर्वचनं । वि० ७ । ३३ ॥
तस्य विराटनगरे प्रसिद्धं नाम दामग्रन्थीति । वि०
४ । ५ ॥
तस्य विराटनगरे प्रच्छन्नं नाम जयत्सेन इति ।
वि० ७ । ६६ ॥
तस्य शङ्खः सुघोषः । भी० २५ । १६ ॥
तस्य भार्या शिशुपालस्य पुत्री । धृष्टकेतोः स्वसा
रेणुमती । तत्पुत्रो निरमित्रः । आ० ६३ । ७८ ॥
तस्य द्रौपद्यां जातः पुत्रः शतानीकः । आ० ६४ ।
१६४ ॥
तेन पश्चिमदिग्विजयो राजसूययागार्थं । स० ३५ ॥
तेन सन्धिकरणस्य सुशक्तत्वाभिधानं । उ० ७९ ॥
तेन दुर्योधनपराजयः । द्रो० १८८ । ५३ ॥
तस्य पराभवः कर्णेन । क० १५ । ५३ ॥
तस्याधःपतनं महाप्रस्थाने । महा० २ । १२ ॥
नकुलोपाख्यानं । अश्व० ९१ ॥
नग्नजित् । क्षत्रियः । आ० ६८ । २१ ॥
कर्णेन दिग्विजये जितः । व० २५५ । २१ ॥
[अयं श्रीकृष्णस्य श्वशुरः । सत्यानाम्न्या नीलादे-
व्याः पितेति भाति । भा० १० । ५८ ॥]
नचिकेताः । नाचिकेतशब्दं पश्यत ।

+ नदीनां नामानि । स० ९ । २२ ॥ व०
१९१ । १०३ ॥ २२४ । २२ ॥ भी० ९ ।
१४ ॥ अनु० ६४ ॥ २४८ । २० ॥
२७१ । १९ ॥ [हरि० २ । १०९ ॥ पद्म० १ ।
१४ ॥ मत्स्य० ११४ ॥]
१ नन्दः । सर्पः । उ० १०३ । १२ ॥
२ नन्दः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥
भी० ७९ । २२ ॥ तस्य वधः । क० ४६ ।
१९ ॥
१ नन्दकः । सर्पः । उ० १०३ । १२ ॥
२ नन्दकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० २०१ । ३ ॥ भी० ६४ । १५ ॥
१ नन्दा । धर्मप्रजापतिपुत्रस्य हर्षस्य भार्या । आ०
६७ । ३३ ॥
२ नन्दा । ऋषभकूटपर्वतस्था नदी । आ० २३५ ।
७ ॥ व० ११० । १ ॥
नन्दिग्रामः । अयोध्यासमीपस्थो ग्रामः । व०
२९२ । ६३ ॥
१ नन्दिनी । नदी । व० ८२ । १५४ ॥
२ नन्दिनी । वसिष्ठस्य धेनुः । आ० १०६ ।
१४ ॥
नन्दिसेनः । स्कन्दपरिवारः । श० ४६ । २४ ॥
नन्दीश्वरः । रुद्रवाहनभूतो वृषभः । अनु०
२५५ । २५ ॥
नमुचिः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २२ ॥
स० ५१ । ८ ॥ [तद्भार्या स्वर्भानोः पुत्री
सुप्रभा । भा० ६ । ६ ॥]
तस्येन्द्रेण संवादः । शां० २३३ ॥
तस्येन्द्रेण वधः । श० ४४ । ३६ ॥
नरः । नारायणभ्राता । तदाश्रमगमनं पाण्डवानां ।
व० १४७ । २२ ॥ १५७ । १० ॥ [तयोः
कथा । भा० ११ । ४ ॥]
१ नरकः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २९ ॥

२ नरकः । महीदेव्याः पुत्रोऽसुरः । स० ९ ।

१६ ॥ १४ । १४ ॥ ५५ । ६ ॥

तस्य वधः श्रीकृष्णेन । स० ५५ । ३४ ॥ व०

१४४ । १७ ॥ [भा० १० । ५९ ॥ हरि०

२ । ६३ ॥]

तस्यास्थिदर्शनं पाण्डवैः । व० १४४ । १३ ॥

३ नरकः । पापिनां यातनानुभवस्थानविशेषः ।

तन्नामकथनं । अनु० २३० ॥ [भा० ५ ।

२६ ॥ विष्णु० २ । ६ ॥ मार्कण्डे० ११—

१२ ॥ देवीभा० ८ । २१—२३ ॥ शिवपु०

उमासं० ८—१० ॥ स्कान्दपु० माहेश्वरखण्डा-

न्तर्गतकौमारिकाखं० ३९ ॥ ब्रह्मवै० प्रकृतिसं०

२०—३१ ॥]

तद्दर्शनं युधिष्ठिरेण । स्वर्गा० २ । १६—२५ ॥

नरसिंहः । नृसिंहशब्दं पश्यत ।

नरिष्यन्तः । क्षत्रियः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ०

६९ । १८ ॥

+ नर्तनागारं । वि० २५ । २१ ॥

१ नर्मदा । नदी । स० ९ । २२ ॥ व० ८७ ।

२ ॥ भी० ९ । १४ ॥ [इयं कलिङ्गदेशस्थाद-

मरकण्टकापरनाम्नो मेकलपर्वतात्प्रभवति । मत्स्य०

११३ ॥] The river Nerbuda. It rises

in the Amarakantaka mountain.

तन्महिमा । व० ८० । ५४ ॥ [पद्म० १ ।

१३ ॥]

२ नर्मदा । तन्नामकनद्यभिमानिनी । इक्ष्वाकुवं-

श्यस्य दुर्योधनस्य भार्या । तत्पत्नी सुदर्शना ।

अनु० २ । १८ ॥

१ नलः । वानरः । रामसेतुबन्धनकर्ता । व०

२८४ । १४ ॥

२ नलः । निषधदेशाधिपतिः । वीरसेनपुत्रः ।

दमयन्त्या भर्ता । तस्य पुत्रौ इन्द्रसेना इन्द्रसेनश्च ।

व० ४९ । ६० ॥

तेन हंसग्रहणं । व० ५० । १९ ॥

तस्य इन्द्रादिलोकपालैर्दमयन्तीं प्रति दूत्येन प्रेषणं ।

व० ५२ ॥

तस्मै इन्द्रादिदेवैर्वैरदानं । व० ५४ । ३५ ॥

तस्य दमयन्त्या विवाहः । व० ५४ । ४३ ॥

तच्छरीरे कलिप्रवेशः । व० ५६ । ३ ॥

तस्य पुष्करेण सहाक्षघृतं । व० ५६ । ९ ॥

तदुत्तरीयवस्त्रस्य पक्षिभिरपहरणं । व० ५८ । १५ ॥

तेन वने रात्रौ स्वसमीपे सुप्ताया दमयन्त्याः परि-

त्यागः । व० ५९ । २० ॥

तेन कार्कोटकस्य अभ्रेस्सकाशाद्रक्षणं । व० ६३ ।

९ ॥

तस्य बाहुकनामस्वीकारेण ऋतुपर्णे सारथीभवनं ।

व० ६४ । ९ ॥

तस्य ऋतुपर्णेन सह दमयन्त्याः पुनः स्वयंवराय

विदर्भपुरं प्रत्यागमनं । व० ७० । ४३ ॥

तन्नामस्मरणस्य कलिबाधपरिहारकत्वं । व० ७० ।

३६ ॥ ७७ । १२ ॥

नलकूचरः । कुवेरस्य पुत्रः । तद्भ्राता मणिग्रीवः ।

स० १० । २० ॥ व० २८१ । ६० ॥

[तस्य सभ्रातृकस्य नारदशापाद्यमलार्जुनवृक्षत्वप्राप्तिः ।

तयोः श्रीकृष्णेन मोक्षणं च । भा० १० ।

९—१० ॥]

नलिनी । नदी । भी० ६ । ४९ ॥

+ नलोपाख्यानपर्व । व० ४९—७७ ॥

नवतन्तुः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५८ ॥

नवमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ९७ । तत्स-

माप्तिः । भी० १०६ ॥

१ नहुषः । क्षत्रियः । सो० वं० पुरूरवसः पुत्र-

स्यायोः पुत्रः । तन्माता स्वर्भानवी । आ०

६३ । ५ ॥ ६९ । २९ ॥ स० ८ । ८ ॥

वि० ५३ । १४ ॥ [भा० ९ । १७ ॥ हरि०

१ । २८ ॥ वायु० ९२ ॥ ब्रह्म० ११ ॥]

तस्य पुत्राः । यतिः ययातिः संयातिः आयतिः अयतिः

ध्रुवः इति षट् । आ० ६९ । ३३ ॥

[तस्य भार्यापितृकन्या विरजा । ब्रह्म० १२ ॥ हरि०
१ । ३० ॥]

तेन ब्रह्महत्याभयादिन्द्रेऽदर्शनं गतेन्द्रपदप्राप्तिः ।
उ० ११ । ९ ॥ अनु० १५६ । ४ ॥ [भा०
६ । १३ ॥ देवीभा० ६ । ७—८ ॥]

तेन शच्याः कामना । उ० ११ । १९ ॥
तस्यागस्त्यशापादजगरत्वप्राप्तिः । व० १८१ ।
१४ ॥ १८२ । १४ ॥ १८३ । ३७ ॥
उ० १७ । १६ ॥ अनु० १५७ । २२ ॥
तस्मै च्यवनऋषिणा दाशेभ्यः स्वयोग्यमूल्यदाननि-
योगः । अनु० ८६ । ५ ॥

तस्य त्वष्टुः सकाशाद्गोलभः । शां० २७४ । ६ ॥
२ नहुषः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥ उ०
१०३ । ९ ॥

नागदत्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । ११ ॥ तस्य
वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ । १७—१९ ॥
नागकन्या । उल्लपीशब्दं पश्यत ।

नागधन्वा । तीर्थविशेषः । तत्र बलरामस्य
गमनं । शा० ३८ । २९ ॥

नागराजतीर्थं । व० ८२ । ३२ ॥

नागलोकः । भोगवती । उ० १०३ ॥

नागाः । सर्पाः । तेषां नामानि सर्पशब्दे द्रष्ट-
व्यानि ॥

तेषामुत्तङ्कृता स्तुतिः । आ० ३ । १३४ ॥

नागास्त्रप्रयोगः । कर्णेनार्जुनं प्रति । क०
९७ । २० ॥

नाचिकः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५८ ॥

नाचिकेतः । ऋषिः । आरुणिनामकस्योद्दालकस्य
पुत्रः । अस्य नाचिकेता इति नामान्तरं । तत्कथा
गोदानप्रशंसार्थं । अनु० १०६ । २ ॥ स०
४ । २३ ॥ अस्य कथा काठकोपनिषदि प्रसिद्धा ।

नाचीनाः । देशः । स० ३२ । १५ ॥

नाटकेयाः । देशः । स० ३२ । १४ ॥

नाडीजङ्घः । नालिजङ्घशब्दं पश्यत ।

नाभागः । क्षत्रियः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ०
६९ । २० ॥ [तत्पुत्रोऽम्बरीषः । भा० ९ ।
४ ॥]

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३१ ॥
१ नारदः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ ।
५३ ॥

२ नारदः । कश्यपभार्याया मुनेः पुत्रो देवगन्धर्वः ।
तस्योत्पत्तिः । आ० ६६ । ४४ ॥

३ नारदः । देवर्षिः । पर्वतस्य मातुलः । स०
१० । २० ॥ शां० २९ । ४ ॥

तेन देवलोके भारतकथनं । आ० १ । १२४ ॥
तस्यागमनं पाण्डवसमीपे । द्रौपदीविषये व्यवस्थाकर-
णोपदेशः । आ० २२८ ॥

तेन सुन्दोपसुन्दकथाकथनं । आ० २२९ ॥

तेन पाण्डवेभ्यः कश्चित्प्रश्नव्याजेन राजनीतिकथनं ।
स० ५ । २० ॥

तद्वर्णनं । आ० २२८ । १०—३७ ॥ स० ५ ।
२—१४ ॥

तस्यागमनं पाण्डवसमीपे काम्यकवने । व० १८५ ।
४७ ॥

तदागमनं पाण्डवान्प्रति गङ्गातीरे । शां० १ ।
४ ॥

तस्य पर्वतऋषिशापेन वानरमुखत्वप्राप्तिः । शां०
२९ । २५ ॥

तेन पर्वतऋषये शापदानं । द्रो० ५५ । २३ ॥
शां० २९ । २६ ॥

तस्य सुजयपुत्र्या विवाहः । शां० २९ । ३० ॥

तस्य श्वेतद्वीपगमनं । शां० ३४३ ॥ ३४४ ॥
३४६ ॥

तेन बदर्या श्रीमन्नारायणदर्शनं । शां० ३५३ । ९ ॥
तद्गुणानुवादः श्रीकृष्णेनोग्रसेनसमीपे । शां०
२३७ । ४—२७ ॥

[तस्य स्त्रीत्वप्राप्तिः तालध्वजेन विवाहः पुत्रोत्प-
त्तिश्च । देवीभा० ६ । २८-२९ ॥]

तस्या कम्पनेन राज्ञा संवादः । शां० २६२ ॥

तस्य समङ्गेन संवादः । शां० २९२ ॥

तस्य गालवेन संवादः । शां० २९३ ॥

तेन मातलिना सह तत्पुत्र्या वरान्वेषणार्थं नागलो-
कगमनं । उ० ९८ । ८ ॥ १०२ ॥

तेन शुक्रं प्रत्युपदेशः । शां० ३३७-३३८ ॥

तेन श्वेतद्वीपे भगवद्दर्शनं । शां० ३४७ । १ ॥

तस्य सनत्कुमारेण संवादः । अनु० ३०८ ॥

तस्य मार्कण्डेयेन संवादः स्त्रीणां सतीत्वासतीत्व-
विषये । अनु० ५७ ॥ चतुर्युगधर्मविषये ।

अनु० ५४ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन संवादः के नमस्कार्या इति विषये ।

अनु० ६६ ॥

तस्य स्त्रीस्वभावविषये पञ्चचूडयाऽप्सरसा संवादः ।

अनु० ७३ ॥

तस्य पुण्डरीकेण संवादो नारायणस्य सर्वोत्तमत्व-
विषये । अनु० १८६ ॥ तत्कृतः पुष्करास्ते-

यशपथः । अनु० १४३ । ३० ॥

तेन मरुत्तं प्रति संवर्तनिवासस्थलकथनं । अश्व०
६ । २२ ॥

तस्य देवमतनाम्ना ऋषिणा संवादः । अश्व०
२५ ॥

तस्यागमनं धृतराष्ट्रसमीपे तपोवने । आश्र० २१ ।
१ ॥

नारदी । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५९ ॥

नारायणः । भगवान्विष्णुः । तं प्रति प्रार्थना
देवैरिन्द्रेण चावतारार्थं । आ० ६५ । ५१ ॥

तत्कथास्तुतिः सौतिकृता । आ० १ । ३३ ॥

तत्स्तुतिः नारदकृता । शां० २१० । १४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । १० ॥ शां० ३५० ।
३९ ॥

तस्य नारदेन संवादः । शां० ३४२ ॥

तस्य सर्वोत्तमत्वमवश्यवेद्यत्वं च । अनु० १८६ ॥

तस्य परब्रह्मत्वं । अनु० ३७ । १६ ॥

+ नारायणास्त्रप्रयोगः । अश्वत्थाम्ना । द्रो०
२०० । १७ ॥

नारायणी । मोहिनीरूपधारी नारायणः । आ०
१८ । ५७ ॥

नारीतीर्थानि । अर्जुनेन तीर्थयात्रायामुद्धृतानां
शापाद्ब्राह्मत्वं प्राप्तानामप्सरसामावासभूतानि आग-
स्य सौमद्र पौलोम कारन्धम भारद्वाज नामानि
पञ्चतीर्थानि । आ० २३७ । ११ ॥

नालायनी । मौद्वल्यऋषेर्भार्या इन्द्रसेना । तस्या
उपाख्यानं । आ० २१२ । २६ ॥

नालिजङ्घः । (नालीजङ्घः) । कश्चन वक्रपक्षी ।
तत्सकाशे इन्द्रद्युम्नमार्कण्डेयप्रावारकर्णानां गमनं ।
व० २०२ । ७ ॥

नाविकः । विदुरसुहृत्कश्चन खनकः । आ०
१६१ । १२ ॥

नासत्यौ । अश्विशब्दं पश्यत ॥

+ नास्तिकमतखण्डनं । शां० २२० ॥

+ नाहुषबोधसंवादः । शां० १७६ ।
५८ ॥

१ निर्ऋतिः । अधर्मस्य भार्या । तत्पुत्राः भयः
महाभयः मृत्युश्चेति । आ० ६७ । ५४ ॥

२ निर्ऋतिः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ०
६७ । २ ॥

१ निकुम्भः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
२६ ॥

२ निकुम्भः । प्रह्लादपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
१९ ॥ तत्पुत्रौ सुन्दोपसुन्दौ । आ० २२९ ।
३ ॥

निकृतिः । सुबलस्य पुत्री । गान्धार्याः स्वसा ।
धृतराष्ट्रस्य भार्या । आ० ११९ । २३ ॥

निचन्द्रः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २६ ॥

निचिता । नदी । भी० ९ । १८ ॥

निबन्धनः । कश्चन विरक्तो मुनिः । तस्य भोग-
वतीनाभ्या स्वमात्रा सह अध्यात्मविषये संवादः ।

शां० २०५ । २ ॥

निबिडः । पर्वतः । भी० १२ । १९ ॥

१ निमिः । दत्तात्रेयस्य पुत्रः ऋषिः । तत्पुत्रः
श्रीमान् । अनु० १३८ । ५ ॥

२ निमिः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रः ।
जनकराजस्य पूर्वजः । स० ८ । ९ ॥

तस्यात्रिणा संवादः । अनु० १३८ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । १३ ॥ वायु० ८९ ॥
विष्णु० ४ । ५ ॥ रा० ७ । ५५ ॥]

निमिषः । अमृतरक्षको देवः । तेन सह गरुडस्य
युद्धं । आ० ३२ । १९ ॥

निमेषः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

नियुतायुः । क्षत्रियः । श्रुतायुषः पुत्रः । अर्जुनेन
हतः । द्रो० ९३ । २७ ॥

१ निरमित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० नकुलपुत्रः
रेणुमत्यां जातः । आ० ६३ । ७८ ॥

२ निरमित्रः । क्षत्रियः । त्रैगर्तस्य वीरधन्वनः
पुत्रः । सहदेवेन हतः । द्रो० १०७ । २६ ॥

+ निर्बन्धस्यानर्थहेतुत्वं । उ० १०६ । ७

निर्वीरतीर्थं । व० ८२ । १३८ ॥

निवातकवचाः । दानवाः । व० १७० ।
११ ॥ तेषामर्जुनेन वधः । व० १७४ । २ ॥

+ निवातकवचयुद्धपर्व । व० १६६—
१७७ ॥

+ निवृत्तधर्मकथनं । अनु० २११ । २ ॥

निशठः । क्षत्रियः । यादवः । आ० २३९ ।
१० ॥

निशाकरः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

निशुम्भः । असुरः । श्रीकृष्णेन हतः । स०
५५ । २९ ॥

निश्चवनः । बृहस्पतेः पुत्रः । अग्निविशेषः
तत्पुत्रो निष्कृतिनामाग्निः । व० २२१ । २० ॥

निषङ्गी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०

६८ । १०३ ॥ १३१ । ८ ॥ भीमसेनेन
हतः । क० ८८ । २३ ॥

१ निषधः । पर्वतः । स० २९ । ११ ॥ भी०
६ । ९ ॥

२ निषधाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

तदधिपतिर्नलराजः । व० ५० । ३ ॥ Narwar,
the capital of Nalaraja. This is also
called Nalapura.

निषादाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

+ निषादानां भक्षणं गरुडेन । आ० २८ ।
२० ॥

निषादी । आ० १६० । ९ ॥

निष्कृतिः । अग्निविशेषः । बृहस्पतिपुत्रस्य निश्च-
वनस्य पुत्रः । तत्पुत्रः स्वननामकोऽग्निः । व०
२२१ । २२ ॥

+ नीतिकथनं । कणिकेन धृतराष्ट्रादिभ्यः ।
आ० १५३ । ८ ॥ नारदेन कश्चित्प्रश्नव्या-
जेन युधिष्ठिराय । स० ५ ॥ धौम्येन पाण्ड-
वेभ्यः । वि० ५ । ८ ॥ विदुरेण धृतराष्ट्राय ।
३३-४० ॥ साधारण्येन नीतिकथनं । आ०
८१ । स० ८६ ॥ व० ३२ ॥ शां०
८१ ॥ १६६ ॥ अनु० ३५ ॥

निष्ठानकः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

१ नीलः । वैदूर्यमयः पर्वतः । स० २९ । ४८ ॥
भी० ६ । ४ ॥

२ नीलः । वानरः । व० २८८ । २८ ॥

३ नीलः । क्षत्रियः । कार्तवीर्यार्जुनवंशोद्भवः
पाण्डवपक्षीयः । आ० २०१ । १० ॥ स०
३२ । २३ ॥ उ० १९ । २४ ॥ एकरथः ।
उ० १६६ । ४ ॥

तस्य युद्धं । भी० ९४ । ३० ॥

तस्य वधोऽश्वत्थाम्ना । द्रो० ३१ । २५ ॥

४ नीलः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥
 नीला । नदी । भी० ९ । ३१ ॥
 नीली । सो० वं० सुहोत्रपुत्रस्याजमीढस्य भार्या ।
 दुष्यन्तः परमेष्ठी च । आ० १०१ ।
 २० ॥

नृगः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रः । स०
 ८ । ८ ॥ वि० ५३ । १४ ॥
 [तस्य विप्रशापात्कृकलासजन्मप्राप्तिः । श्रीकृष्णेन
 गते पतितस्य तस्योद्धारश्च । भा० १० । ६४ ॥
 रा० ७ । ५३ ॥]

नृपचण्डालसंवादः । अनु० १५८ ॥

नृशंसलक्षणं । शां० १६२ ॥

+ नृसिंहः । विष्णोरवतारः । तत्कथा । स०
 ४६ । ५५ ॥ व० २७३ । ६१ ॥ [भा०
 ७ । ८ ॥ पद्म० ६ । २६५ ॥ मत्स्य० ४७ ।
 १६२ ॥ हरि० ३ । ४२ ॥ देवीभा० ४ ।
 १६ ॥]

[तस्य शरभरूपिणा रुद्रेण पराभवः । लिङ्गपु० ९५ ॥
 वीरभद्रेण पराभवः । लिङ्गपु० ९६ ॥]

नेपालाः । विदेहदेशस्योत्तरतो हिमवतो दक्षिण-
 तश्च विद्यमानो देशः । व० २५५ । ६ ॥

नैकटक् । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
 ५४ ॥

नैकपृष्ठाः । देशः । भी० ९ । ४१ ॥

+ नैमि(षा)शारण्यं । गोमतीतीरस्थं पुण्या-
 रण्यं । आ० १ । ५ ॥ व० ८२ । ५९ ॥
 शा० ३७ ॥ Nimsar, twenty four miles
 from the Sandila station of the Oudh
 and Rohilkhand Railway, and twenty
 miles from Sitapur. It is situated on
 the left bank of the goomti.

तत्र देवैर्यज्ञकरणं । आ० २१४ । १ ॥

नैमिषकुञ्जं । क्षेत्रं । व० ८१ । १०९ ॥

नैषधः । नलराजः । व० ५१ । ३० ॥

नैषादिः । एकलव्यः । द्रो० १८२ । १७

न्यग्रोधः । वृक्षः । तन्मूले पाण्डवानामुपवेशनं ।

आ० १६३ । २० ॥

तत्र कृपाश्चत्थामकृतवर्मणामुपवेशनं । शा० ३० ।
 ६६ ॥

तस्य दंशनं तक्षकेण । आ० ४३ । ४ ॥

प.

पञ्चचूडा । अप्सराः । तया सह नारदस्य स्त्रीस्व-
 भावविषये संवादः । अनु० ७३ ॥

पञ्चतीर्थानि । नारीतीर्थशब्दं पश्यत ।

+ पञ्चदशदिवसयुद्धारम्भः । द्रो० १८८ ।
 तत्समाप्तिः । द्रो० २०३ ॥

पञ्चनदं । क्षेत्रं । स० ३५ । ११ ॥ व०
 ८० । ८४ ॥ The Punjab,—the country
 of five rivers called Satadru, Vipasa,
 Iravati, Chandrabhaga and Vitasta.

पञ्चनलदर्शनं । दमयन्त्या । व० ५४ ।
 १० ॥

+ पञ्चभूतानि । पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशानि ।
 विशेषं भूतशब्दे पश्यत ।

+ पञ्चमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ६५ ॥
 तत्समाप्तिः । भी० ७४ ॥

+ पञ्चमहाभूतानि । भूतशब्दं पश्यत ।

+ पञ्चमहायज्ञाः । अश्व० १०४ । ८ ॥

पञ्चमी । नदी । भी० ९ । २६ ॥

पञ्चयक्षा । नदी । व० ८२ । १० ॥

पञ्चरात्रं । (पाञ्चरात्रं) । भगवत्कृतो ग्रन्थवि-
 शेषः । शां० ३५९ । १ ॥

पञ्चवटी । गोदावर्यास्तीरे नासिकक्षेत्रसमीपस्थः
 स्थलविशेषः । व० ८१ । १६२ ॥ [रा० ३ ।
 १३ ॥] Nasik on the Godavery.

पञ्चशिखः । कापिलेयो मुनिः । कपिलानाम्ना
 ब्राह्मण्याः पुत्रः ।

तस्य जनकेन संवादः । शां० २२०—२२१ ॥
 ३२४ ॥ [अस्य जनकस्य जनदेव इति नाम
 बृहन्नारदी० ४५ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । शां० २२० । १२ ॥

+ पञ्चानृतानामपातकत्वं । क० ७२ ।
३४ ॥ शां० १६३ । ३० ॥

पञ्चालाः । इन्द्रप्रस्थस्य पूर्वतो विद्यमानो देशः ।
स उत्तरपञ्चालः दक्षिणपञ्चाल इति द्विविधः ।
प्रथमस्य राजधानी आहिच्छत्रं । दुपदाद्रोणाचार्येणापहृतं । द्वितीयस्य राजधानी काम्पिल्यं
दुपदस्य । भी० ९ । ४१ ॥ Rohilkhand.
Panchala was divided into North
and South Panchala. The capital
of the former was Ahichhatra, and
the capital of the latter was Kam-
pilya South Panchala was the king-
dom of Raja Drupada, whose daugh-
ter Draupadi was married to the five
Pandavas.

+ पञ्चेन्द्रोपाख्यानं । आ० २१४ ॥

पटचरः । चोरदेशः । स० ३२ । ४ ॥

पटवासकः । सपेः । आ० ५७ । १८ ॥

१ पण्डितः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । भी० ८८ । २४ ॥

२ पण्डितः । विद्वान् । तल्लक्षणं । उ० ३३ ।
२१—३७ ॥

पण्डितकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०१ ॥

पतनः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

+ पतिवशीकरणोपायः । व० २३५ ॥

+ पतिव्रता । तद्धर्माः । व० २३४ । १८ ॥
अनु० १८५ ॥

तन्माहात्म्यं । व० २०८ ॥

तस्याः कथा भीमसेनेन द्रौपद्यै उक्ता । वि० २७ ।
४४ ॥

पथिकृत् । प्रायश्चित्ताग्निविशेषः । व० २२३ ।
३० ॥

पद्मः । धार्मिकः सर्पः । स० ९ । ९ ॥ अस्य
पद्मनाभ इति नामान्तरं । शां० ३६५ । ४ ॥

तेन सूर्यवहनं । शां० ३६७ । ८ ॥

पद्मकेतनः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

पद्मजालाः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥

पद्मनाभः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९६ ॥

पद्मव्यूहः । कौरवाणां । द्रो० ३४ । २ ॥ अस्य
चक्रव्यूह इति नामान्तरं । द्रो० ३३ । १४ ॥

तद्भेदनमभिमन्युना । द्रो० ३६ । १९ ॥

पद्मसरः । स० २० । २६ ॥

पनसः । वानरः । व० २८४ । ६ ॥ २८६
९ ॥

पम्पा । नदी तटाकश्च । व० ८२ । १६२ ॥ २८० ।

४४ ॥ A branch of the river Tunga-
bhadra. It rises in the Rishyamukha
Mountain which is eight miles from
the Anagandi Hills.

तत्र रामस्य गमनं । व० २८१ । १ ॥

पयोष्णी । नदी । व० ८३ । ४० ॥ ८६ ।

७ ॥ १२१ । ३२ ॥ भी० ९ । १६ ॥
The river Purna, one of the branches
of the Tapti in Berar.

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १२१ । ३२ ॥

तत्तटे गयराजस्य यज्ञः । व० १२२ । १३ ॥

परतङ्गणाः । देशः । भी० ९ । ६४ ॥ स०
७८ । ७९ ॥

+ परभार्यापुत्राः । अनु० ५७ । ६ ॥

परशुरामः । विष्णोरवतारः । भृगुवंश्यः । जम-
दग्निपुत्रः । तन्माता रेणुका । आ० ६७ ।
४८ ॥ स० ८ । १८ ॥ उ० ९६ । ३ ॥
शा० ५० । ७ ॥

तस्योत्पत्तिः कथा च । आ० २ । ८ ॥ स० ४९ ।

१ ॥ व० ११६ । ५ ॥ द्रो० ७० ॥ क०

२८ । ३ ॥ शां० ४८ ॥ अश्व० ३० ।

७ ॥ [भा० ९ । १५ ॥ पद्म० ६ । २६८ ॥

वायु० ९१ ॥ ब्रह्म० १० ॥ मत्स्य० ४७ ॥

देवीमा० ४ । १६ ॥]

तस्य आतरः । रुमण्वान् सुषेणः वसुः विश्वावसुश्च ।

आ० ६७ । ४८ ॥ व० ११७ । ११ ॥

तेन त्रिःसप्तकृत्वो भुवो निःक्षत्रियीकरणं । आ० २ ।

३ ॥ ६५ । ४ ॥ ११३ । ४ ॥ अश्व० ३० । १७ ॥

तस्य तेजोहरणं दाशरथिरामेण । व० ९८ । ७ ॥

[रा० १ । ७५ ॥]

तेन पित्राज्ञया स्वमातृशिरश्छेदः । व० ११७ । १५ ॥

[भा० ९ । १६ ॥]

तद्वाक्यं दुर्योधनं प्रति पाण्डवैः सह सन्धिकरण-
विषये । उ० ९६ । ३ ॥

तस्य भीष्मेण सह तेनाम्बां ग्राहयितुं युद्धं । उ०

१७९—१८५ ॥

तस्य पराजयो भीष्मेण । उ० १८५ । ८ ॥

तस्मिन्कर्णस्य शस्त्रविद्याभ्यासः । क० ३६ । ५ ॥

तेन कर्णाय शापदानं । क० ३६ । १० ॥ शां०

३ । १ ॥ ३० ॥

तेन कार्तवीर्यार्जुनबाहुच्छेदः । शां० ४८ । ४७ ॥

तस्य कर्णोत्सङ्गे शिरोनिधाय शयनं । शां० ३ । ५ ॥

तस्य वसिष्ठेन संवादः । अनु० १३० । ३८ ॥

+ परशुरामास्त्रप्रयोगः । कर्णेन । क० ६७ ।

४८

परान्ताः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

परावसुः । रैभ्यऋषिपुत्रः अर्वावसोर्भ्राता । व०

१३७ । १३ ॥ विश्वामित्रस्य पौत्रः । शां०

४८ । ५७ ॥

तद्भार्योपभोगो बलात्कारेण यवक्रीतेन । व० १३८ ।

२ ॥

तेन वृहद्द्यूम्वराजस्य याजनं । व० १४० । २ ॥

१ पराशरः । शक्तेः पुत्रः । वसिष्ठस्य पौत्रः ।

तन्माता अदृश्यन्ती । तस्योत्पत्तिः । आ०

१९४ । १ ॥ स० ७ । १० ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १९४ । ३ ॥

तस्मात्सत्यवत्यां व्यासोत्पत्तिः । आ० ६४ । १२६ ॥

अधिकपाठे ५० ॥ ११४ । ३४ ॥

तेन रुद्रमाहात्म्यकथनं । अनु० ४९ । ४० ॥

तेन स्वपितरं शक्तिऋषिं राक्षसहतं ज्ञात्वा लोकवि-

नाशाय यत्नः । आ० १९४ । ९ ॥

तेन वसिष्ठवचनालोकविनाशनयत्नानिवृत्य राक्षस-

नाशाय यज्ञारम्भः । आ० १९७ । १ ॥

[विष्णु० १ । १ ॥ लिङ्गपु० ६४ ॥]

तस्य वचनं । अनु० १४६—१५२ ॥

तस्य जनकेन संवादः । इयमेव पराशरगीता । शां०
२९६—३०४ ॥

२ पराशरः । सर्पः । आ० ५७ । १९ ॥

१ परिक्षित् । (परीक्षित्) । क्षत्रियः । सो०

वं० अनशुषः पुत्रः । तन्माता अमृता । तद्भार्या

सुवेषा । तत्पुत्रो भीमसेनः । आ० ६३ ।

४४ ॥

२ परिक्षित् । क्षत्रियः । सो० वं० अविश्वतः

पुत्रः । तद्भ्रातरः शबलाश्वादयः । तत्पुत्राः

कक्षसेनादयः । आ० १०१ । ४० ॥

३ परिक्षित् । क्षत्रियः । सू० वं० तत्पुत्राः शलो

दलो बलश्चेति त्रयः । सुशोभनानाम्नां मण्डूक-

कन्यायां जाताः । व० १९५ । ३८ ॥

४ परिक्षित् । क्षत्रियः । सो० वं० अर्जुनपुत्रस्या-

भिमन्योः पुत्रः । तन्माता विराटराजदुहिता

उत्तरा । आ० ६३ । ८२ ॥ कृपाचार्यस्य

शिष्यः । आ० ४९ । १३ ॥

तस्य मातृगर्भे प्रयुक्तेनाश्वत्थाम्नो ब्रह्मास्त्रेण मृतस्य

श्रीकृष्णेनोज्जीवनं । अश्व० ६९ । २५ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६८ । १३३ ॥ [भा० १ ।

१२ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । आ० ६३ । ८५ ॥

तद्भार्या भद्रवती । तत्पुत्राः जनमेजयः श्रुतसेनः

उग्रसेनः भीमसेन इति चत्वारः । आ० ३ ।

१ ॥ ६३ । ८६ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । महा० १ । ७ ॥

तस्य मृगयागमनं । आ० ४० । ११ ॥ ४९ ।
२२ ॥

तेन शमीकक्रुषेः स्कन्धे स्वधनुष्कोट्या मृतसर्पप्रक्षे-
पणं । आ० ४९ । ३० ॥

तस्य शमीकर्षिपुत्रेण शृङ्गिणा तक्षकदंशनशापदानं ।
आ० ४१ । १२ ॥ ५० । ८ ॥ [भा० १ ।
१८ ॥]

[तस्य कथा । भा० १ । १६—१९ ॥]

तस्य विषपरिजिहीर्षया कश्यपऋषेर्गमनं । आ०
४२ । ३४ ॥ ५१ । १७ ॥

तस्य तक्षकेण दंशनं । आ० ४३ । ३६ ॥ ५१ ।
२९ ॥ [भा० १२ । ६ ॥ देवीभा० २ ।
१० ॥]

परिल्लवतीर्थं । व० ८१ । १२ ॥

परिवर्हः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

परिश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० भीमसेनस्य
पुत्रः । तन्माता सुकुमारी । तद्भार्या शैब्या
सुन्दरी । तत्पुत्राः देवापिः शान्तनुः बाह्वीकश्चेति
त्रयः । अस्य प्रतीप इत्यपि नाम । आ० ६३ ।
४७ ॥ तस्य गङ्गाया सह विवाहविषये विवादः ।
आ० १०३ ॥

पर्जन्यः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४४ ॥

पर्णजङ्घः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० १७ । ५२ ॥
१ पर्णादः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

२ पर्णादः । ब्राह्मणः । दमयन्त्या दूतः । व०
६८ । १ ॥

पर्णाशा । काचन नदी । स० ९ । २५ ॥

भी० ९ । ३१ ॥ तस्याः शीततोयेति नामान्तरं ।

तस्यां वरुणाज्जातः पुत्रः श्रुतायुषः । सः श्री-
कृष्णं प्रति प्रयुक्तया तत्पराक्रमसहनाक्षमतया प्र-
तिनिवृत्तया स्वगदयैव हतः । द्रो० ९२ । ४४ ॥

The river Banas in Rajputana; a
tributary of the Chambal.

पर्वणः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

पर्वतः । नारदस्य भागिनेयः शां० २९ । २६ ॥

स० ४ । २१ ॥ ७ । १० ॥ १० । २७ ॥

तेन नारदाय वानरमुखप्राप्तिशापदानं । शां० २९ ।
२५ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३४ ॥

+ पर्वतानां नामानि । भी० ६ । ९ ॥

अनु० २७१ । ३० ॥

पर्वसङ्ग्रहः । आ० २ । ४१ ॥

पर्वसङ्ग्रहपर्व । आ० २ ॥

पवित्रपाणिः । ब्रह्मर्षिः । स० ४ । २१ ॥

७ । १२ ॥

पवित्रा । नदी । भी० ९ । २१ ॥

पशुसखः । सप्तर्षिमृत्यः कश्चन शूद्रः । तत्पत्नी
गण्डा । अनु० १४१ । ५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ४३ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ४० ॥

× पश्चात्तापः । अनुतापः । तस्य पापपरिहारकत्वं ।
अनु० १७४ । ४ ॥

+ पश्चिमदिग्वर्णनं । उ० ११० ॥

+ पश्चिमदिग्विजयः । नकुलेन । स० ३५ ॥

पह्लावाः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

पांसुराष्ट्राः । देशः । तदधिपतिर्वसुदानः । स०
७८ । १०६ ॥

पाञ्चजन्यः । श्रीकृष्णस्य शङ्खः । उ० १५१ ।
७० ॥ भी० २५ । १५ ॥

पाञ्चरात्रं । पञ्चरात्रशब्दं पश्यत ।

पाञ्चालः । द्रुपदः । तत्पुत्रो घृष्टद्युम्नश्च ।

पाञ्चालाः । पञ्चालशब्दं पश्यत ।

पाञ्चाल्यः । आरुणिनामा ऋषिः । आ० ३ ।
२७ ॥

पाटलावती । नदी । अनूपदेशस्य समीपे पारि-
यात्रपर्वतादुत्पन्ना चर्मण्वत्या उपनदी । भी०
९ । २२ ॥ The Kali-Seind, a branch
of the Chambal.

पाणिखातं । तीर्थं । व० ८१ । ८९ ॥

पाण्डुरः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

पाण्डवाः । क्षत्रियाः । सो० वं० पाण्डुराजपुत्राः ।

तेषु युधिष्ठिरः भीमसेनः अर्जुनः इतित्रयः

कुन्त्यां यमानिलेन्द्रेभ्यो जाताः । नकुलः सहदेवः

इति द्वौ माद्यां अधिनोर्जातौ ।

तेषामुत्पत्तिः । आ० ६३ । ६४ ॥ ६४ । १५८ ॥

तेषां देवांशत्वं । आ० ६८ । ११० ॥

तेषां नामकरणं । आ० १३३ । २१ ॥

तेषामुपनयनं । आ० १३३ । ४६ ॥

तेषां शुक्रनामऋषितो धनुर्विद्याभ्यासः । आ०

१३३ । ५१ ॥

तत्पितृमरणं । आ० १३४ । २६ ॥

तेषामायुष्यकथनं । आ० १३४ । २ ॥

तेषां हास्तिनपुरगमनं । आ० १३४ । २ ॥

तेषां धृतराष्ट्राज्ञया वारणावतगमनं । आ० १५५ ।

२२ ॥

तेषां जलुगृहे वासः । आ० १५९ । १७ ॥

तेषां जलुगृहान्निर्गतानां रात्रौ गङ्गोत्तरणं । आ०

१६१ । २२ ॥

तेषां हिडिम्बवनगमनं । आ० १६३ । १९ ॥

तेषां शालिहोत्राश्रमे निवासः । तत्र व्यासागमनं च ।

आ० १६८ । ३२ ॥ १७० । १ ॥

तेषामेकचक्रानगरगमनं । आ० १७० । ११ ॥

तेषां ब्राह्मणवचनात् द्रौपदीस्वयंवराय गमनं । आ०

१८३ । १२ ॥

तैर्मध्येमार्गं गन्धर्वचोदनया उत्कोचकतीर्थं धौम्यस्य

पौरोहित्येन वरणं । आ० १९९ । ८ ॥

तेषां द्रुपदनगरे कुम्भकारगृहे निवासः । आ०

२०० । ६ ॥

तेषां द्रौपदीपाणिग्रहणं । आ० २१५ ॥

तेषां समातृभार्याणां इन्द्रप्रस्थगमनं । आ० २२७ ।

१९ ॥

तेषां समीपे द्रौपदीविषये समयकरणचोदनार्थं नारद-

स्यागमनं । आ० २२८ । ९ ॥

तैर्द्रौपदीविषये समयकरणं । आ० २३२ । २८ ॥

तेषां सामवेदित्वं । स० १०२ । २२ ॥

तेषां द्यूतजितानां वनगमनकाले चेष्टाविशेषाः ।

स० १०२ । ४ ॥

तेषां काम्यकवने वासः । व० ५ । ४ ॥

तेषां द्वैतवने प्रवेशः । व० २४ । १० ॥

तेषां लोमशेन कैलासगिरिगमनचोदना । व० १४१ ।

११ ॥

तेषां बदरिकाश्रमगमनं । व० १४७ । १५ ॥

तैर्गन्धर्वबद्धस्य दुर्योधनस्य मोचनं । व० २४७ ।

१५ ॥

तेषां गन्धमादनपर्वतगमनं । व० १५९ । ४३ ॥

तेषामज्ञातवासार्थं विराटनगरगमनं । वि० ६ ॥

तेषां श्मशानवृक्षे धनुषां निक्षेपः । वि० ७ । ४० ॥

तेषामज्ञातवासे क्रमेण प्रसिद्धनामानि । वि० २ ।

२३ ॥ ३ । ८ ॥ ४४ ॥ ४ । ३ ॥ ५

१५ ॥

तेषामज्ञातवासे गूढनामानि । वि० २७ । ६६ ॥

तेषां रथाश्वध्वजवर्णनं । उ० ५६ ॥

तेषां कुरुक्षेत्रगमनं । उ० १५१ । ५० ॥

तत्सेनायां रथातिरथसङ्ख्यानं । उ० १६९ ॥

तेषां प्रशंसा कर्णेन । द्रो० २२ । १८ ॥

तत्सेनायां निहतानां नामानि । क० ३ ॥

तेषां दुर्योधनवधानन्तरं ओधवतीतीरे उपवेशनं ।

श० ६३ । ४७ ॥

तद्वधप्रतिज्ञा अश्वत्थाम्ना दुर्योधनस्य भग्नसक्थिकस्य

समीपे । श० ६६ । ३२ ॥

तानुद्दिश्याश्वत्थाम्ना ऐषीकास्त्रप्रयोगः । सौ० १३ ।

२० ॥

तेषां राज्यशासनप्रकारः । अश्व० १५ ॥

तेषां महाप्रस्थानगमनं । महा० १ । २४ ॥

तेषां स्वर्गे सुखेन वासः । स्वर्गा० ३ ॥

+ पाण्डवप्रवेशपर्व । वि० १—१४ ॥

१ पाण्डुः । क्षत्रियः । सो० वं० विचित्रवीर्य

भार्यायामम्बालिकायां व्यासाज्जातः । आ० १ ।
 १३० ॥ स० ८ । २५ ॥ वि० ५३ । १७ ॥
 तस्योत्पत्तिः । आ० ६३ । ५७ ॥ ६४ । १५५ ॥
 तस्य राज्याभिषेकः । आ० ११८ । ३० ॥
 तस्य दिग्विजयः । आ० १२२ । २१ ॥
 तस्य कुन्त्या विवाहः । आ० १२१ । ९ ॥
 तस्य माध्या विवाहः । आ० १२२ । १८ ॥
 तस्य मृगयार्थं वनगमनं । आ० १२३ । ७ ॥
 तस्य किन्दमक्रषिणा शापदानं । आ० ६३ ।
 ६१ ॥ १२३ । ३४—३८ ॥
 तस्य माद्रीसंगमेन मरणं । आ० ६३ । ६७ ॥
 १३४ । २६ ॥
 तदस्थिसंस्कारः पाण्डवैः । आ० १३६ । ५ ॥
 २ पाण्डुः । क्षत्रियः । सो० वं० तृतीयस्य जन-
 मेजयस्य पुत्रः । तद्भ्रातरो धृतराष्ट्रादयः सप्त ।
 आ० १०१ । ४४ ॥
 पाण्डुराष्ट्राः । देशः । पाण्ड्यदेशस्य नामान्तरं ।
 भी० ९ । ४४ ॥ Pandya—the modern
 districts of Tinnevely and Madura in
 South India. Its capitals at different
 periods were Urugapura now called
 Negapatam and Madura.
 पाण्ड्यः । चित्राङ्गदायाः पिता । द्रविडेश्वरः ।
 अश्वत्थाम्ना हतः । अस्य प्रवीरः चित्रवाहनः
 मलयध्वज इति च नामान्तराणि । क० ५६ ।
 ४५ ॥
 तस्य युद्धं । क० ५५ । ६० ॥
 पाण्ड्याः । पाण्डुराष्ट्रशब्दं पश्यत ।
 + पाताललोकवर्णनं । उ० ९९ । [भा० ५ ।
 २४ ॥ देवीभा० ८ । १९—२० ॥]
 + पात्रापात्रलक्षणं । अनु० ७२ ॥ शां०
 ३५ । ३६ ॥
 + पापं । तत्फलभोगः । व० १८६ । १८ ॥
 अनु० २२०—२२३ ॥

तस्य प्रायश्चित्तं । शां० ३३ ॥ ३४ ॥ १६३ ।
 ४६ ॥ अनु० १७४ ॥
 तत्कर्मणः फलं बालस्य द्वादशवर्षपर्यन्तं नास्ति ।
 आ० ११७ । १५ ॥
 पापहरा । नदी । भी० ९ । २२ ॥
 पारदाः । देशः । स० ७८ । ७९ ॥
 पारसिकाः । देशः । भी० ९ । ६६ ॥
 पारावतः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥
 पारावताश्वः । धृष्टद्युम्नः । भी० ६१ । १६ ॥
 पाराशर्यः । व्यासः ।
 पारिजातः । देवतरुः । कल्पवृक्षः । क्षीरसमुद्रा-
 दुत्पन्नः । आ० १८ । ५१ ॥
 तस्यापहारः श्रीकृष्णेन । स० ५७ । ४१ ॥
 [भा० १० । ५९ ॥ हरि० २ । ६४ ॥]
 १ पारियात्रः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥
 Pariyatra, the western part of Vindhya
 range extending from the source of the
 Nerbada to the Gulf of Cambay. It
 included the Aravali mountains.
 २ पारियात्रः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥
 पार्थः । अर्जुनः । वि० ४३ । २१ ॥
 पालः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥
 + पालाशविधिः । अश्व० ११८ । २—६ ॥
 पावकः । अग्निविशेषः । व० २२४ । १ ॥
 पावनी । नदी । भी० ६ । ४९ ॥ The river
 Iravadi in Burma.
 पाशाशिनी । नदी । भी० ९ । २२ ॥
 पाशिवाटाः । देशः । भी० ९ । ६४ ॥
 पाशी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
 १३१ । ८ ॥ क० ४६ । ७ ॥
 + पाशुपतास्त्रं । रुद्रदेवताकमस्त्रं । तत्प्राप्तिर-
 र्जुनस्य । व० ४० । ८—२१ ॥ १६८ ।
 ४६ ॥ द्रो० ८१ । १८ ॥
 पिङ्गलीर्थः । व० ८० । ५९ ॥
 पिङ्गलः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ० ५३ । ६ ॥

पिङ्गलकः । यक्षः । स० १० । १८ ॥
 पिङ्गला । वेद्या । शां० १७३ । ५८ ॥ [भा०
 ११ । ८ ॥]
 पिच्छलः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥
 पिच्छला । नदी । भी० ९ । २९ ॥
 पिञ्जरकः । सर्पः । आ० ३५ । ६ ॥ उ०
 १०३ । ११ ॥
 पिञ्जला । नदी । भी० ९ । २७ ॥
 पिठरः । असुरः । स० ९ । १७ ॥
 पिठरकः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥ ५७ ।
 १५ ॥
 + पिण्डदानं । पितृभ्यः । अनु० १८८ ।
 २३ ॥ मध्यमपिण्डस्य पत्न्या भोजने पुत्रोत्पत्तिः ।
 अनु० १८८ । ३८ ॥ पिण्डत्रयस्य प्रयोजनं ।
 अनु० १८८ । २५ ॥
 पिण्डसेक्ता । सर्पः । आ० ५७ । ८ ॥
 पिण्डारः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥ ५७ ।
 १७ ॥
 १ पिण्डारकः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥
 ५७ । १७ ॥
 २ पिण्डारकः । क्षत्रियः । यादवः । आ०
 २०१ । २० ॥
 पिण्डारकं । तीर्थं । व० ८० । ६६ ॥ ८६ ।
 २१ ॥
 पितरः । अग्निष्वात्तादयः स० ८ । ३० ॥
 [हरि० १ । १८ ॥ मत्स्य० १३-१५ ॥]
 तेषां पिण्डसंज्ञाप्राप्तिः । शां० ३५५ । २० ॥
 तद्व्यापनोदनं । शां० १२९ । १० ॥
 पितामहः । भीष्मः । भी० १०७ । ५१ ॥
 पिनाकी । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
 २ ॥
 पिप्पलादः । ऋषिः । दधीचपुत्रः । शां०
 ४६ । १० ॥
 पिशाङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

+ पिशाचादिपीडापरिहारोपायः । अनु०
 १९४ ॥
 पिशाची । व० २३० । २८ ॥
 पुच्छाण्डकः । सर्पः । आ० ५७ । ८ ॥
 पुञ्जिकस्थला । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥
 स० १० । ११ ॥
 १ पुण्डरीकः । क्षत्रियः । यमसभायां । स० ८ ।
 १४ ॥
 २ पुण्डरीकः । ब्राह्मणः । तस्य नारदेन सह
 नारायणस्य सर्वोत्तमत्वे संवादः । अनु० १८६ ।
 ३ ॥
 पुण्डरीकतीर्थं । व० ८१ । ८३ ॥
 पुण्डरीका । अप्सराः । आ० १३२ । ४५ ॥
 वि० १४ । ३२ ॥
 पुण्डरीकाक्षः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं ।
 उ० ६९ । ६ ॥
 पुण्ड्रः । क्षत्रियः । बलिनामकस्य राज्ञो भार्यायां
 सुदेष्णायां दीर्घतमसो जातः पुत्रः । तद्भ्रा-
 तरः अङ्गादयः । आ० ११३ । ५३ ॥
 + पुण्यं । सुकृतं । तत्फलभोगः । व० १८६ ॥
 + पुत्राणां प्रभेदः । आ० १२६ । ३० ॥
 अनु० ८४ ॥ तन्नामनिर्वचनं । आ० ७९ ।
 २६ ॥ ९८ । २० ॥ २५५ । १४ ॥
 + पुत्र्या दायविभागः । अनु० ८० । ११ ॥
 + पुनर्द्युतं । पाण्डवानां । स० ९८ । ६ ॥
 + पुनःस्वर्गवरः । दमयन्त्याः । व० ६८ । २५ ॥
 पुरन्दरः । इन्द्रः
 पुरमालिनी । नदी । भी० ९ । २१ ॥
 + पुरलक्षणं । शां० ८६ ॥
 + पुराणं । ऋषिप्रोक्तः वेदार्थनिर्णायको ग्रन्थवि-
 शेषः । आ० १ । २३ ॥ [तेच अष्टादश ।
 तेषां नामानि ग्रन्थसङ्ख्या च । भा० १२ । १३ ॥
 मत्स्य० ५३ ॥ देवीमा० १ । ३ ॥]
 पुरावती । नदी । भी० ९ । २४ ॥

पुरुः । क्षत्रियः । स० ४ । ३३ ॥

पुरुकुत्सः । क्षत्रियः । सू० वं० । स० ८ । १३ ॥

तत्पुत्रः । अनरण्यः । अनु० १७७ । ६६ ॥

[अयं मान्धातुः पुत्रः । तन्माता विन्दुमती ।
भा० ९ । ६ ॥]

पुरुजित् । क्षत्रियः । कुन्तिभोजस्य पुत्रः । पृथाया

भ्राता । अतिरथः । उ० १७२ । २ ॥ भी०

२५ । ५ ॥ द्रोणेन हतः । क० ३ । २२ ॥

पुरुमित्रः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । भी०

५७ । ३१ ॥

पुरुमीढः । क्षत्रियः । सो० वं० भुमन्युपुत्रस्य सुहो-

त्रस्य पुत्रः । आ० १०१ । १८ ॥

+ पुरुषशब्दनिर्वचनं । शां० २१२ । ५२ ॥

पुरुषोत्तमः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०

६९ । ११ ॥

पुरूरवाः । क्षत्रियः । सोमपुत्रस्य बुधस्य पुत्रः

इलायां जातः । तत्पुत्राः आयुः धीमान् अमावसुः

हृदायुः वनायुः शतायुश्च उर्वश्यां जाताः । आ०

६९ । २१—२७ ॥ तेषु मुख्य आयुः ।

आ० ६३ । ५ ॥

[तस्य कथा । भा० ९ । १४ ॥ हरि० १ ।

२६ ॥ मत्स्य० २४ ॥ वायु० ९१ ॥ देवीभा०

१ । १३ ॥]

[तस्य वंशः । भा० ९ । १५ ॥ हरि० १ । २७ ॥

वायु० ९१ ॥ मत्स्य० १२ ॥]

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । २२ ॥

पुरोचनः । दुर्योधनमन्त्री । तेन जतुगृहनिर्माणं ।

आ० १५६ । ३ ॥

तस्य जतुगृहे दाहः । आ० १६० । ६ ॥

पुरोहितः । उपाध्यायः । तस्य राज्ञश्च कथा ।

अनु० ३१ । ४६ ॥

तस्य लक्षणं । शां० ७३ । २ ॥

पुलस्त्यः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ० ६६ ।

१० ॥

[तद्भार्या कर्दमप्रजापतिसुता हविर्मुक् । तत्पुत्रः अग-

स्त्यः । तस्य इडिविलायां जातः पुत्रः कुवेरः ।

केशिन्यां जाताः पुत्राः रावणादयः । भा० ४ ।

१ ॥]

[तस्य भार्या प्रीतिः । तत्पुत्रो दम्भोलिः । विष्णु०

१ । १० ॥]

तस्य भार्या सन्ध्या । उ० ११७ । ११ ॥ अन्या

तद्भार्या प्रतीच्या । उ० ११७ । १६ ॥

तस्य भीष्मेण संवादः । व० ७९ । १५ ॥

तत्प्रार्थनया राक्षसवधार्थं पराशरेणारुधस्य यज्ञस्य

समापनं । आ० १९७ । २२ ॥

तस्य पुत्राः । आ० ६७ । ७ ॥

पुलस्त्येन तीर्थमहिमानुवर्णनं । व० ८० ॥

पुलहः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । आ० ६६ ।

१० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ७ । १७ ॥ ११ ।

१८ ॥

तस्य पुत्राः । आ० ६७ । ८ ॥

पुलिनः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ । १९ ॥

पुलिन्दाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥ This

included the western portion of Bundelkhand and the district of Sagar.

१ पुलोमा । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २२ ॥

२ पुलोमा । राक्षसः । तेन भृगुपत्न्याः पुलोमाया

अपहारः । आ० ५ । १५ ॥

३ पुलोमा । भृगोः पत्नी । आ० ५ । १३ ॥

तत्पुत्रश्चयवनः । आ० ६ । २ ॥

४ पुलोमा । दैत्यस्त्री । तत्पुत्राः पौलोमाः । व०

१७५ । ७ ॥

१ पुष्करः । वरुणस्य पुत्रः । तद्भार्या सोमस्य पुत्री

ज्योत्स्नाकाली । उ० ९८ । १२ ॥

२ पुष्करः । पर्वतः । भी० १२ । २४ ॥

३ पुष्करः । नलराजस्य ज्ञातिः । व० ५६ । ७ ॥

तेन नलस्य द्यूते पराजयः । व० ५६ । १० ॥

तस्य नलेन पराजयः । व० ७६ । १९ ॥

४ पुष्करः । क्षेत्रं । व० ८० । २० ॥ तस्य

त्रेतायां पुण्यतमत्वं । व० ८३ । ९० ॥ अनु०
६४ । ९ ॥ The Pushkar, a lake six
miles from Ajmer. It is called also
Pokhra.

पुष्करमालिनी । सत्यनामकस्योच्छृत्तेर्भार्या
शां० २७८ । ६ ॥

पुष्करिणी । सुमन्योर्भार्या । आ० १०१ ।
१३ ॥

। दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतेर्भार्या ।
आ० ६७ । १४ ॥

पुष्टिपतिः । अग्निविशेषः । व० २२३ । १

पुष्पकं । कुबेरस्य विमानं । स० ५० । २६ ॥

तस्य रावणेनापहारः । व० २७६ । ३४ ॥

तस्य कुबेरं प्रति रामेण प्रेषणं । व० २९२ ।
७० ॥

पुष्पवती । नदी । व० ८३ । १२ ॥

पुष्पाननः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

पुष्पोत्कटा । रावणकुम्भकर्णयोर्माता । व०
२७६ । ७ ॥

पुंश्चली । कुलटा । तत्त्वापादकानि कर्माणि ।
अनु० २२२ । १ ॥

पुंस्त्वं । पुंसो भावः । तस्य कर्मायत्तत्वं । अनु०
२२६ । ४ ॥

पूजनी । शकुन्तिका । तस्याः ब्रह्मदत्तेन संवादः ।
शां० १३९ ॥ [हरि० १ । २० ॥]

पूतना । स्कन्दमातृगणेऽन्यतमा । व० २३० ।
२७ ॥

[तस्या वधः श्रीकृष्णेन । भा० १० । ६ ॥ हरि०
२ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ५ ॥]

१ पूरुः । क्षत्रियः । सो० वं० ययातिपुत्रः ।
तन्माता शर्मिष्ठा । तत्पुत्रो जनमेजयः । तद्भार्या
— । आ० ६३ । ८ ॥ स० ८ । ८ ॥

तद्भार्या पौष्ठी । तत्पुत्राः प्रवीरः ईश्वरः रौद्राश्वः
तेषु प्रवीरो वंशकृत् । आ० ८८ । ४ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० ६९ । ५८ ॥ ७९ ।
३८ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २० ॥ हरि० १ । ३१ ।
विष्णु० ४ । १९ ॥]

२ पूरुः । अर्जुनस्य सारथिः । स० ३६ । ३० ॥

१ पूर्णः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥

२ पूर्णः । प्राधापुत्रः । आ० ६६ । ४६

पूर्णभद्रः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

पूर्णङ्गदः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

पूर्णयुः । प्राधापुत्रः । आ० ६६ । ४६ ॥

पूर्णसुखः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

पूर्वचित्तिः । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥

पूर्वदिग्दर्शनं । उ० १०८ ॥

पूर्वाभिरामा । नदी । भी० ९ । २२ ॥

+ पूर्वैन्द्राः । आ० २१४ । २७ ॥

पूषा । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

पृथा । कुन्तीशब्दं पश्यत ।

पृथाश्वः । राजर्षिः । स० ८ । १३ ॥

पृथिवी । भूमिः । तस्याः काश्यपीत्वं । अनु०
२५९ । ५-७ ॥ विशेषो भूमिशब्दे द्रष्टव्यः ।

पृथिवीञ्जयः । असुरः । स० ९ । १६ ॥

पृथिवीतीर्थं । व० ८१ । १३ ॥

+ पृथिवीवासुदेवसंवादः । ब्राह्मणमाहात्म्य-
विषये । अनु० ६९ । १९ ॥ गृहस्थधर्म-
विषये । अनु० १५४ ॥

१ पृथुः । क्षत्रियः । यादवः । आ० २०१ ।
१८ ॥ २३९ । १० ॥

२ पृथुः । अष्टवसुष्वन्यतमः । आ० १०६ । ११ ॥

३ पृथुः । वेनराजस्य पुत्रः । शां० ५८ । १०७ ॥
[तद्भार्या अर्चिः । तत्पुत्रोऽन्तर्धानः । भा० ४ ।

१५ ॥ अत्रैव तद्वंशोऽपि द्रष्टव्यः ।]

[तच्चरित्रं । भा० ४ । १३ ॥ हरि० १ । २ ॥

विष्णु० १ । १३ ॥ वायु० ६२ ॥ मत्स्य०
१० ॥ पद्म० १ । २७ ॥]

तस्य कथा । द्रो० ६९ । शां० २८ । १३७ ॥

५८ । १२२ ॥

[तत्पौत्रः प्राचीनवर्हिः । भा० ४ । २४ ॥ हरि०
१ । २ ॥ विष्णु० १ । १४ ॥]

४ पृथुः । क्षत्रियः । सू० वं० अनेनसः पुत्रः ।
व० २०५ । २ ॥

पृथुलाक्षः । अङ्गवंश्यः क्षत्रियः । तत्पुत्रः चम्पः ।
स० ८ । १० ॥

पृथुवेगः । क्षत्रियः । स० ८ । १२ ॥

पृथुश्रवाः । क्षत्रियः । स० ८ । १२ ॥

पृथूदकं । तीर्थं । व० ८१ । १४२ ॥ शां०
४० । ३३ ॥ Pehoa where the celebrated
Brahma-yoni tirtha is situated.
It is fourteen miles to the west of
Thaneswara.

पृथ्निगर्भः । विष्णुः । तन्नामनिर्वचनं । शां०
३५० । ४६ ॥

पृषतः । क्षत्रियः । पाञ्चालदेशाधिपतिः । द्रुपदस्य
पिता । आ० १८० । ६ ॥

[सः सोमकराजस्य पुत्रः । हरि० १ । ३२ ॥ भा०
९ । २२ ॥]

पृषदश्वः । क्षत्रियः । स० ८ । १३ ॥

१ पृषध्रः । क्षत्रियः । वैवस्वतमनुपुत्रः । आ०
६९ । १९ ॥

२ पृषध्रः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । अश्वत्थाम्ना
हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

पैङ्गयः । ऋषिः । स० ४ । २३ ॥

पैलः । पिलिङ्गधेर्गोत्रापत्यं ऋषिः । आ० ६४ ।
अधिकपाठे ८१ ॥ स० ४ । १७ ॥ शां०
४६ । ७ ॥

पोतकः । सर्पः । उ० १०३ । ११ ॥

पौण्ड्रः । भीमसेनस्य शङ्खः । भी० २५ । १५ ॥

पौण्ड्रकः । वसुदेवपुत्रः । आ० २०१ । १२ ॥
स० १४ । २० ॥ ३१ । २२ ॥

[तस्य वधः श्रीकृष्णेन । भा० १० । ६६ ॥]

पौदन्यः । देशः । आ० १९३ । ४९ ॥

पौरवः । क्षत्रियः । श्रोदारः । आ० ६८ ।
२८ ॥ उ० १६७ । १९ ॥ भी० ११६ ।
१५ ॥ द्रो० ३७ । ६ ॥ २०१ । ८२ ॥

तस्य वधोऽभिमन्युना । द्रो० १४ । ६२ ॥

+ पौरानुगमनं । वनं गच्छतां पाण्डवानां । व०
२ । १० ॥

पौलोमतीर्थं । आ० २३६ । ३ ॥

पौलोमपर्व । आ० ४—१२ ॥

पौलोमाः । पुलोमायाः पुत्राः । ते चार्जुनेन हताः ।
व० १७५ । १२—६३ ॥

पौष्टी । पूरोभार्या । आ० ८८ । ४ ॥

पौष्यः । सू० वं० ध्रुवसन्धिनामा क्षत्रियः । तस्य
कथा । आ० ३ । ८२ ॥

तद्भार्यया उत्तङ्गऋषये स्वधृतदिव्यकुण्डलदानं । आ०
३ । १११ ॥

पौष्यपर्व । आ० ३ ॥

प्रकालनः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

प्रकाशः । ब्राह्मणः । तत्पिता तमः । तत्पुत्रो
वागिन्द्रः । अनु० ८ । ६३ ॥

प्रघसः । राक्षसः । व० २८६ । २ ॥

प्रचेतसः । तेषां भार्या वार्क्षी । आ० २११ ।
१५ ॥ [पृथुवंश्यस्य प्राचीनवर्हिषः पुत्रः । तन्माता
शतद्रुती । भा० ४ । २४ ॥]

[तेषां भार्या । वार्क्षी मारिषा । तत्पुत्रो दक्षप्रजापतिः ।
भा० ४ । ३० ॥]

प्रचेताः । वरुणः । स० ७ । १६ ॥

+ प्रजागरपर्व । उ० ३३—४० ॥

प्रजापतिः । ब्रह्मा । तस्य स्थाणुना संवादः । शां०
२६२ ॥

तेन देवऋष्यसुरप्रभृतिभ्यः शिष्येभ्यः तत्तद्योग्यता-
नुगुणनानार्थप्रतिपादकवाक्यप्रयोगेण तत्त्वोपदेशः ।

अश्व० २७ ॥ [इयं कथा छान्दोग्येऽष्टमा-
ध्याये प्रसिद्धा ।]

प्रज्ञा । बुद्धिः । तस्याः सुखसाधनत्वं । शां० १७८॥

प्रज्ञाचक्षुः । धृतराष्ट्रः । आ० १ । १७० ॥
६८ । ८४ ॥

प्रज्ञानास्त्रं । व० २९० । ५ ॥

प्रणिधिः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ९ ॥

प्रतर्दनः । काशीशः । दिवोदासस्य पुत्रः । ययाते-
र्दौहित्रः । तन्माता माधवी । उ० ११७ ।
१८ ॥ अनु० २७१ । ५७ ॥ स० ८ ।
१० ॥ व० २०१ । २ ॥

तस्य ययातिना सह संवादः । आ० ८६ । १४ ॥

तस्य वीतहव्येन सह युद्धं । अनु० ८ । ४१ ॥

प्रतापः । क्षत्रियः । जयद्रथस्य भ्राता । व०
२६६ । ११ ॥

प्रतिग्रहः । तस्य निन्द्यत्वं । अनु० १४१ ।
१—२९ ॥

+ प्रतिज्ञापर्व । द्रो० ७२—८४ ॥

प्रतिमत्स्याः । देशः । भी० ९ । ५२ ॥

प्रतिविन्ध्यः । क्षत्रियः । सो० वं० युधिष्ठिरपुत्रः ।
तन्माता द्रौपदी । आ० ६३ । १४ ॥ ६४ ।
१६५ ॥ ६८ । १२८ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ७७ ॥

तस्य वधोऽथत्थान्ना । सौ० ८ । ६० ॥

प्रतिश्रवाः । द्वितीयं प्रतीपशब्दं पश्यत । आ०
६३ । ४६ ॥

+ प्रतिश्रुतार्थाप्रदाने दोषः । अनु० ३१ ॥

प्रतिष्ठानं । हास्तिनपुरसमीपस्थं नगरं । अस्य
वर्धमानपुरमित्यपि नाम । आ० ९६ । ४६ ॥

Bithoor, where the remains of a fort
which is said to have been the fort of
Raja Uttanapada still exist.

प्रतिस्मृतिः । काचन विद्या । व्यासेन युधिष्ठि-
रायोपदिष्टा । व० ३६ । ३०—३८ ॥
तदुपदेशो युधिष्ठिरेणार्जुनाय । व० ३७ ।
१७ ॥

प्रतीच्या । पुलस्त्यभार्या । उ० ११७ । १६ ॥

१ प्रतीपः । क्षत्रियः । सो० वं० षष्ठस्य धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । तत्पुत्राः देवापिः शन्तनुः बाह्मिकश्चेति
त्रयः । आ० १०१ । ४८ ॥

२ प्रतीपः । क्षत्रियः । सो० वं० भीमसेनस्य पुत्रः ।
तन्माता सुकुमारी । तस्य परिश्रवा इति नामान्तरं ।
तद्भार्या शैब्या सुनन्दी । तत्पुत्राः देवापिः शन्तनुः
बाह्मिकश्चेति । आ० ६३ । ४६ ॥ तस्य कथा ।
आ० १०२—१०३ ॥

प्रत्यग्रहः । उपरिचरवसुपुत्रः । आ० ६४ ।
४४ ॥

प्रत्युत्पन्नमतिः । मत्स्यः । शां० १३७ । १ ॥

प्रत्यूषः । अष्टवसुष्वन्यतमः । प्रभातायाः पुत्रः ।
आ० ६७ । १८ ॥ तत्पुत्रो देवलः । आ०
६७ । २६ ॥

प्रथमदिवसयुद्धारम्भः । भी० ४४ ॥ तत्स-
माप्तिः । भी० ४९ ॥

प्रद्युम्नः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णस्य पुत्रो रौक्मिणेयः
सनत्कुमारांशः । आ० ६८ । १५२ ॥

[तस्योत्पत्तिः । भा० १० । ५५ ॥]

[तस्य भार्या रुक्मिपुत्री रुक्मवती । तत्पुत्रोऽनिरुद्धः
भा० १० । ६१ ॥]

[तस्यान्या भार्या पूर्वदेहे रतिः शापात् शम्बरासुरभा-
र्यात्वेन प्रसिद्धिं गता मायावती । भा० १० ।
५५ ॥ विष्णु० ५ । २७ ॥ हरि० २ ।
१०४ ॥]

[तेन शम्बरासुरवधः । भा० १० । ५५ ॥ हरि०
२ । १०७ ॥]

तस्य पुत्रोऽनिरुद्धः । स० ६० । ८ ॥

तस्य सारथिः दारुकपुत्रः । व० १८ । ३ ॥

तस्य वधः । मौ० ४ ॥

प्रद्योतः । यक्षः । स० १० । १६ ॥

प्रद्वेषी । दीर्घतमस ऋषेः पत्नी । तत्पुत्रा गौतमा-
दयः । आ० ११३ । ३२ ॥

प्रधानः । राजर्षिः । तत्पुत्री सुलभा । शां०
३२५ । १८३ ॥

प्रभङ्करः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व०
२६६ । ११ ॥

प्रभञ्जनः । क्षत्रियः । मण्डलेश्वरस्य मूलपुरुषः ।
आ० २३५ । २१ ॥

१ प्रभा । देवमाता । स० ११ । ४१ ॥

२ प्रभा । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

प्रभाता । प्रत्यूषप्रभासयोर्माता । आ० ६७ ।
२० ॥

१ प्रभावती । देवशर्मपत्न्या रुच्या ज्येष्ठा
भगिनी । अङ्गेश्वरस्य चतुर्थस्य चित्ररथस्य भार्या ।
अनु० ७७ । ८ ॥

२ प्रभावती । स्वयंप्रभाशब्दं पश्यत । व०
२८३ । ४१ ॥

१ प्रभासः । अष्टवसुष्वन्यतमः । तद्भार्या बृहस्प-
तिभगिनी । तत्पुत्रो विश्वकर्मा । आ० ६७ ।
२७ ॥

२ प्रभासः । तीर्थं । व० ११९ । १५ ॥
८० । ६० ॥ शा० ३६ । ३४ ॥ Somnath
in Guzerat. A sacred place of pilgr-
image to the Hindus, the celebrated
temple of Somnath.

तत्र श्रीकृष्णस्य गमनं । आ० २३८ । २२ ॥
व० ११९ । १५ ॥

तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । आ० २३८ ।
२ ॥ तत्र वृष्णीनां गमनं । मौ० ४ । १० ॥

तत्र वनवासे पाण्डवानां गमनं । व० १९९ । १५ ॥

प्रमतकः । जनमेजयस्य सर्पसत्रे सदस्यः । आ०
५३ । ७ ॥

प्रमतिः । ऋषिः । च्यवनस्य पुत्रः । तन्माता
सुकन्या । तत्पुत्रो रुरुः धृताचार्या जातः । आ०
८ । ११ ॥ ५८ । ३१ ॥

स वागिन्द्रस्य पुत्रः । अनु० ८ । ६४ ॥

प्रमथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । १३ ॥

+ प्रमथगणः । रुद्रस्य स्कन्दस्य च पार्षदाः ।
तेषामुपद्रवकारणं तत्परिहारोपायश्च । अनु०
१९४ ॥

प्रमद्वरा । प्रमतिपुत्रस्य रुरोर्भार्या । मेनकायां
विश्रावसोर्जाता । तस्याः पोषकः पिता स्थूलकेशः
ऋषिः । आ० ८ । २ ॥ अनु० ८ । ६५ ॥
तन्नामनिर्वचनं । आ० ८ । १३ ॥

प्रमाणः । वटवृक्षः । तत्र पाण्डवानां गमनं । व०
१ । ४१ ॥

प्रमाणकोटिः । गङ्गास्थो हृदः । तत्र भीमसेनस्य
दुर्योधनादिभिः पातनं । आ० ६१ । १२ ॥
१३७ । ४० ॥ १३८ । २१ ॥

प्रमाथिनी । अप्सराः । आ० १३२ । ४५ ॥

प्रमाथी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । १३ ॥ तस्य भीमसेनेन वधः ।
द्रो० १५८ । १९ ॥

प्रमोदः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

प्रम्लोचा । अप्सराः । आ० १३२ । ४७ ॥ स०
१० । १२ ॥

प्रयागः । क्षेत्रं । व० ८३ । ६९ ॥ Allahabad

प्रयुतः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥

प्ररुजः । अमृतरक्षको देवः । तेन सह गरुडस्य
युद्धं । आ० ३२ । १९ ॥

प्रलम्बः । दानवः । आ० ६६ । २९ ॥ स०
५१ । ७ ॥

[तस्य वधो बलरामेण । भा० १० । १८ ॥ हरि०
२ । १४ ॥ विष्णु० ५ । ९ ॥]

+ प्रलयवर्णनं । व० १९१ । ६५ ॥ शां०
३१७ ॥ अनु० ३९ । १-१८ ॥ [भा०
१२ । ४ ॥]

प्रवरा । नदी । भी० ९ । २३ ॥

प्रवालकः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

१ प्रवीरः । क्षत्रियः । पाण्ड्यराजः । चित्राङ्गदायाः
पिता । अस्य मलयध्वज इति चित्रवाहन इति

च नामान्तरे । अश्वत्थाम्ना हतः । क० ५६ ।
 १—४४ ॥
 २ प्रवीरः । सो० वं० पूरोः पुत्रः । तत्पत्नी
 शूरसेनी । तत्पुत्रो मनस्युः । आ० ८८ । ४ ॥
 प्रशमी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥
 १ प्रसेनजित् । क्षत्रियः । तत्पुत्री जमदग्नि-
 ऋषिपत्नी रेणुका । व० ११७ । २ ॥ अस्य
 रेणुरिति नामान्तरं ।
 २ प्रसेनजित् । क्षत्रियः । यादवः । स०
 १४ । ६४ ॥ अयं सत्राजितो आता । तस्य
 प्रसेन इत्यपि नाम ।
 प्रस्थलः । देशः । द्रो० १७ । १९ ॥
 प्रस्वापनास्त्रं । भीष्मस्य । उ० १८४ । २३ ॥
 प्रहस्तः । रावणमन्त्री । विभीषणेन हतः । व०
 २८७ । १—४ ॥
 प्रहासः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥
 प्रहादः । प्रह्लादशब्दं पश्यत ।
 प्रह्लादः । हिरण्यकशिपोः पुत्रः । तत्पुत्राः विरो-
 चनः कुम्भः निकुम्भश्च । आ० ६६ । १९ ॥
 स० ११ । १९ ॥ [भा० ७ । ४ ॥
 तत्पुत्री विश्वरूपाचार्यस्य माता रचना । भा० ६ ।
 ६ ॥ तस्याः विरोचनेत्यपि नाम । वायु० ८४ ॥]
 तस्य आतरः संह्लादः अनुह्लादः शिविः वाष्कलश्च ।
 आ० ६६ । १८ ॥ [तन्माता कयाधूः । भा०
 ६ । १८ ॥]
 तस्य हंसेन संवादः । उ० ३५ । ३२ ॥
 तस्य महाबलिना संवादः । व० २८ ॥
 तस्येन्द्रेण संवादः । शां० १२४ । १९ ॥ २२९ ॥
 तस्य आजगरेण ऋषिणा संवादः । शां० १७७ ।
 [भा० ७ । १३ ॥]
 [तस्य चरित्रं । भा० ७ । ४—८ । विष्णु० १ ।
 १७ ॥]
 प्रह्लादाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥
 प्राकोटकाः । जनाः । स० ३२ । १४ ॥

प्राग्ज्योतिषं । पुरं । तस्य राजा नरकासुरपुत्रो
 भगदत्तः । स० २७ । १६ ॥ ५५ । ३२ ॥
 Kamrup or Kamakshya in Assam.
 प्राचीनवर्हिः । क्षत्रियः । अत्रिवंशसमुद्भवः ।
 तत्पुत्राः दश प्रचेतसः । शां० २०७ । ६ ॥
 [अयं पृथुराजस्य प्रपौत्रः । अन्तर्धानस्य (हविर्धानस्य)
 पुत्रः । तद्भार्या शतद्रुती । भा० ४ । २४ ॥
 हरि० १ । २ ॥ विष्णु० १ । १४ ॥]
 [तस्मै नारदेन अजामिलोपाख्यानकथनं । भा० ४ ।
 २५—२९ ॥]
 प्राचीन्वान् । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य
 जनमेजयस्य पुत्रः । तद्भार्या आश्माकी । तत्पुत्रः
 शय्यातिः । आ० ६३ । १० ॥
 प्राचीसरस्वती । नदी । श० ३८ । ३६ ॥
 प्राचेतसः । प्राचीनवर्हिषः पुत्रा दश । तेषां पुत्रो
 दक्षः । आ० ६९ । ७—८ ॥ शां० २०७ । ६ ॥
 तद्भार्या वार्क्षी मारिषानाम्नी । आ० २११ । १५ ॥
 [भा० ४ । ३० ॥]
 प्राच्याः । देशः । भी० ९ । ५८ ॥
 + प्राणापानादीनां स्वस्वश्रेष्ठ्ये विवादः ।
 अश्व० २४ ॥ तेषां कार्यविशेषाः । शां०
 १३ ॥
 प्रातः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥
 प्रातिकामी । दुर्योधनस्य सूतपुत्रः । स० ८९ ।
 १४ ॥ तस्य वधः । श० ३३ । ४९ ॥
 प्रातिपेयः । शान्तनुः । आ० १४० । १८ ॥
 प्राचुम्निः । अनिरुद्धः । स० ६० । ३६ ॥
 प्राधा । दक्षप्रजापतिपुत्री । तत्पुत्राः दश । सिद्धः
 पूर्णः वर्हिः पूर्णायुः ब्रह्मचारी रतिगुणः सुपर्णः
 विश्वायुः भानुः सुचन्द्रश्चेति । तत्पुत्र्यः अष्टौ ।
 अनवद्या मनुः वंशा असुरा मार्गणप्रिया अरूपा
 सुभगा भासी इति । आ० ६६ । ४६ ॥
 प्राप्तिः । शमस्य भार्या । आ० ६७ । ३३ ॥
 + प्रायश्चित्तार्हाणि पापानि । शां० ३३ ।
 ३४ ॥ १६३ । २६ ॥ अनु० १९९ ॥

प्रावरकः । देशः । भी० १२ । २२ ॥
 प्रावारकर्णः । उल्लूकराजः । व० २०२ । ४ ॥
 प्रावृषेयाः । देशः । भी० ९ । ५० ॥
 प्राप्तिः । जरासन्धपुत्री कंसस्य भार्या । स०
 १४ । ३२ ॥
 प्रियदर्शनः । क्षत्रियः । द्रुपदस्य पुत्रः । कर्णेन
 हतः । आ० २१८ । ३१ ॥
 प्रोष्ठाः । देशः । भी० ९ । ६१ ॥
 मृक्षजाता । नदी । आ० १८६ । २० ॥
 मृक्षा । नदी । व० ८२ । ६ ॥
 मृक्षावतरणं । तीर्थं । व० ८८ । ४ ॥

फ.

फलकक्षः । यक्षः । स० १० । १७ ॥
 फलकीवनं । व० ८१ । ८६ ॥
 फलोदकः । यक्षः । स० १० । १७ ॥
 फल्गुः । गयाक्षेत्रस्था नदी । व० ८२ । ९७ ॥
 ८५ । १२ ॥
 फल्गुनः । अर्जुनः । वि० ४३ । २१ ॥ तन्ना-
 मनिर्वचनं । वि० ४३ । ३४ ॥
 फेनपः । भार्गववंश्यः सुमित्रापरनामा मुनिः ।
 त्रिशिखरगिरिनिवासी । अनु० १२० ॥
 फेनपाः । गोफेनाहारा ऋषयः । उ० १०२ । ५ ॥
 अनु० ४५ । ४१ ॥

ब.

१ बकः । रावणज्ञाती राक्षसः । एकचक्रानगरस्थ-
 वेत्रकीयवननिवासी । आ० १७४ । ५ ॥
 तस्य भ्राता अलायुधः घटोत्कचेन हतः । द्रो०
 १७९ । ३७ ॥
 तस्य भीमसेनेन वधः । आ० ६१ । २९ ॥
 १७७ । ८३ ॥
 २ बकः । ऋषिः । दाल्भ्यस्य भ्राता । स० ४ ।
 १७ ॥ व० २६ । ५ ॥ १९६ । ४ ॥ कचि-
 द्बकदाल्भ्याविति द्विवचनेन गृहीतत्वात् भ्रात-

राविति कचिद्बको दाल्भ्य इति सामानाधिक-
 रण्येन गृहीतत्वात् दलभपुत्रो बक इति च भाति ॥
 तस्य प्राणिनां सुखदुःखविषये इन्द्रेण सह संवादः ।
 व० १९६ ॥

तेन धृतराष्ट्रनाम्नः पाञ्चालराजस्य राज्यविनाशार्थं
 मृतपशुमांसैर्होमकरणं । शा० ४२ । २० ॥
 ३ बकः । धर्मराजनामकः पक्षी । शां० १६८ ।
 १८ ॥

बकनखः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
 ७ । ५८ ॥

+ बकवधपर्व । आ० १७१—१७८ ॥

बडवाग्निः । बृहस्पतेः पुत्रोऽग्निविशेषः । तस्य
 ऊर्ध्वभाक् इति नामान्तरं । व० २२१ ।
 २८ ॥

बदरपाचनं । तीर्थविशेषः । शा० ४९ । १ ॥

बदरिकातीर्थं । व० ८३ । १३ ॥

बदरी । नरनारायणावासभूतो हिमवत्पर्वतस्य
 आश्रमः । तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४७ ।
 १५ ॥ Badarinath. The temple of
 Naranarayana is built on the bank of
 the Bishen-Ganga (Alakananda). It
 was the hermitage of the celebrated
 Rishi Vyasa.

तत्र गरुडस्य गमनं । अनु० ४१ । ३ ॥

बदरीकाननं । व० ८१ । १७९ ॥

बन्धकी । तत्स्वरूपनिरूपणं कुन्त्या । आ०
 १३२ । ६४ ॥

१ बभ्रुः । क्षत्रियः । अक्रूरः । यादवः । आ०
 २३९ । १० ॥ स० १४ । ६३ ॥

तद्भार्यापहारः शिशुपालेन । स० ६८ । १८ ॥

२ बभ्रुः । क्षत्रियः । विराटराजस्य पुत्रः । उ०
 ५७ । ३३ ॥

३ बभ्रुः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
 ७ । ५० ॥

बभ्रुमाली । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

बभ्रुवाहनः । क्षत्रियः । अर्जुनस्य पुत्रः । तन्माता
चित्राङ्गदा । सः पुत्रिकापुत्रधर्मेण मातामहस्य
चित्रवाहनस्य पुत्रोऽभूत् । तस्य राजधानी मण-
ल्लरपुरं । आ० ६३ । ८१ ॥ २३७ । ३४ ॥
तेन राजसूयार्थं सहदेवाय करदानं । स० ३३ ।
२८ ॥

तस्यार्जुनेन सह युद्धं । अर्जुनहननं च । अश्व०
७९ । ३५ ॥

तस्य युधिष्ठिरकृताश्रमेधार्थं हास्तिनपुरागमनं ।
अश्व० ८९ । १ ॥

बर्बराः । देशः । स० ७८ । ९९ ॥ भी०
९ । ५७ ॥

बर्हिः । प्राधायाः पुत्रः । आ० ६६ । ४६ ॥

बर्हिषदः । पितरः । आ० ६४ । ९३ ॥ स०
८ । ३० ॥ [हरि० १ । १८ ॥]

१ बलः । क्षत्रियः । सू० वं० तृतीयस्य परिक्षितः
पुत्रः । मण्डूककन्यायां सुशोभनायामुत्पन्नः ।
तद्भ्रातरौ शलो दलश्च । व० १९५ । ३८ ॥

२ बलः । बलरामः ।

बलदः । अग्निविशेषः । व० २२३ । १० ॥

बलदेवः । बलरामः ।

बलरामः । वसुदेवपुत्रः । तन्माता रोहिणी ॥
शेषावतारः । श्रीकृष्णस्य वैमात्रेयो भ्राता । आ०
६८ । १५२ ॥

तेन धेनुकासुरवधः । स० ५३ । १६ ॥

तस्य दुर्योधनं प्रति वचनं । उ० ७ । २८ ॥

तस्य तीर्थयात्रा । स्वकृतरोमहर्षणवधप्रायश्चित्ततया ।
उ० १५७ । ३५ ॥ [भा० १० । ७८-
७९ ॥]

तत्तीर्थयात्राप्रकारः । श० ३५ । २१ ॥

तस्य तीर्थयात्रायाः प्रतिनिवृत्तस्य गदायुद्धारम्भसमये
आगमनं । श० ३४ । २ ॥ [भा० १० ।
७९ ॥]

तस्य द्वारकागमनं । श० ६१ । ३८ ॥

तेन भीमसेनहननोद्योगः । श्रीकृष्णेन सान्त्वनं च ।

श० ६१ । ९-२१ ॥

तेन धर्मविशेषकथनं । अनु० १८९ । १६ ॥

तेन सर्पशरीरग्रहणेन समुद्रे प्रवेशः । मौ० ५ ।
१३ ॥

[तस्य भार्या रैवतापरनाम्नः ककुब्जिनः पुत्री रेवती ।

तस्या विवाहः । भा० ९ । ३ ॥ ब्रह्म० ७ ॥]

[तस्य श्रीकृष्णे कोपाद्विदेहपुरगमनं । तत्र दुर्योधनस्य
गदाविद्याभ्यासः । विष्णु० ४ । १३ ॥ भा०
१० । ५७ ॥]

[तेन रोमहर्षणस्य हननं । भा० १० । ७८ ॥]

[तेन प्रलम्बासुरवधः । भा० १० । १८ ॥ विष्णु०
५ । ९ ॥ हरि० २ । १४ ॥]

[तेन इल्वलपुत्रस्य बल्वलस्य वधः । भा० १० ।
७९ ॥]

[तेन रुक्मिणो वधः । भा० १० । ६१ ॥ हरि०
२ । ६१ ॥]

[तस्य भूपरित्यागः । भा० ११ । ३० ॥]

बलवर्धनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । ७ ॥

बलाकः । लुब्धकः । तस्यान्धनामकदुष्टश्चापदहन-
नात्स्वर्गप्राप्तिः । क० ७२ । ३८ ॥

+ **बलाका** । पक्षिविशेषः । तस्याः पातनं कौशिकेन
स्वकूरदृष्टिप्रेक्षणेन । व० २०९ । ५ ॥

बलाकाश्वः । सिन्धुद्वीपपुत्रः । तत्पुत्रः कुशिकः ।
अनु० ७ । ४ ॥

बलाकी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९८ ॥ १३१ । ७ ॥ २०१ ।
२ ॥

१ बलानीकः । क्षत्रियः । द्रुपदराजपुत्रः । अश्व-
त्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८१ ॥

२ बलानीकः । क्षत्रियः । विराटभ्राता । द्रो०
१५९ । ४१ ॥

१ बलाहकः । नागः । स० ९ । १० ॥

२ बलाहकः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व०
२६६ । १३ ॥

३ बलाहकः । श्रीकृष्णसाध्वः । अश्व० ११८ ।
५६ ॥

१ बलिः । [क्षत्रियः । शिविराजपुत्रः । भा० ९ ।
२३ ॥ हरि० १ । ३१ ॥] तद्भार्या सुदेष्णा ।
तत्पुत्रा दीर्घतमसऋषेर्जाताः अङ्ग वङ्ग कलिङ्ग पुण्ड्र
सुह्याः । आ० ११३ । ४२ ॥

२ बलिः । असुरः । महाबलिः । विरोचनपुत्रः ।
तत्पुत्रो बाणः । आ० ६६ । २० ॥ स०
९ । १६ ॥ [तस्य इन्द्रसेन इति नामान्तरं
भा० ८ ॥ २२ ॥]

[तत्पत्नी विन्ध्यावलिः । भा० ८ । २० ॥]

[तेन नर्मदाया उत्तरतटे भृगुकच्छे यज्ञकरणं ।
तत्र वामनस्य गमनं । भा० ८ । १८ ॥]

तस्य निग्रहो भगवता वामनेन । स० ४७ ।
२८ ॥

[तस्य भगवदाज्ञया पाताललोकगमनं । भा० ८ ।
२२ ॥]

तस्य प्रह्लादेन सह संवादः क्षमायाः श्रेष्ठत्वे । व०
२८ ॥

तस्य धूपदीपादिदानविषये शुक्राचार्येण संवादः ।
अनु० १५५ । १०—६६ ॥

तेन गर्दभरूपग्रहणं तदानीं इन्द्रेण संवादश्च । शां०
२३० । १३ ॥

३ बलिः । ऋषिः । स० ४ । १६ ॥

+ बलिप्रदानं । अनु० १५६ । ७ ॥

बलिवाकः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

बल्लवाः । (बलवाः) । देशः । भी० ९ । ६२

बहिर्गिरिः । पर्वतः । स० २८ । ३ ॥

बहुबाद्याः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥

बहुला । नदी । भी० ९ । २७ ॥

बहाशी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।

आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । ११ ॥ भीम-
सेनेन हतः । भी० ८८ । २९ ॥

बाणः । महाबलिपुत्रो रुद्रस्यानुचरोऽसुरः । तस्य
महाकाल इति नामान्तरं । आ० ६६ ।
२१ ॥

[तस्य पुत्री उषा । (ऊषा) । तस्याः कथा । भा० १० ।
६२ ॥ हरि० २ । ११८ ॥ विष्णु० ५ ।
३२ ॥]

बाभ्रवायणिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५७ ॥

बार्हद्रथः । क्षत्रियः । जरासन्धः । स० १५ ।
१९ ॥

+ बार्हस्पत्यव्यूहः । दाशरथिरामस्य । व०
२८६ । ७ ॥ कौरवाणां । क० ४१ । ३९ ॥

+ बालः । माणवकः । तस्य द्वादशवर्षपर्यन्तं
चतुर्दशवर्षपर्यन्तं वा पापलेपो नास्ति । आ०
११७ । १५—१८ ॥

बालधिः । ऋषिः । तेन मरणरहितपुत्रोत्पत्त्यर्थं
तपश्चरणं । मेधाविनामकपुत्रोत्पत्तिश्च । व०
१३७ । ४५ ॥

बाष्कलः । असुरः । हिरण्यकशिपुपुत्रः । आ०
६६ । १८ ॥

१ बाहुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । उ० ४ ।
२२ ॥

२ बाहुः । क्षत्रियः । सुन्दरवंशीयः । उ० ७३ ।
१५ ॥

३ बाहुः । क्षत्रियः । सू० वं० सगरस्य पिता ।
शां० ५६ । ८ ॥ [भा० ९ । ८ ॥ हरि०
१ । १४ ॥]

१ बाहुकः । नलराजस्य ऋतुपर्णनगरे नामधेयं
व० ६४ । २ ॥ ७३ । २ ॥

२ बाहुकः । क्षत्रियः । यादवः । व० १२१ ।
२० ॥

बाहुका । (बाहुदा) । परिक्षितो भार्या । अस्याः

सुवेधेति नामान्तरं । तत्पुत्रो भीमसेनः । आ० ६३ ।
४५ ॥

बाहुदा । हिमवतः पार्श्वे विद्यमाना नदी । आ०
१९ । ९४ ॥ व० ८२ । ६७ ॥ भी० ९ ।
१४ ॥ The river Dhabala, now called
Dhumela or Burha-Rapti, a feeder of
the Rapti in Oudh. The severed arm
of Rishi Likhita grew when he bathed
in the river: hence the river is called
Bahuda.

बाहुशाली । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० २०१ । ३ ॥

बाह्यकर्णः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

बाह्यकुण्डः । सर्पः । उ० १०३ । १० ॥

१ बाह्लीकः । क्षत्रियः । प्रतीपपुत्रः । २०१ ।
२१ ॥ अतिरथः । उ० १६७ । २८ ॥ सः
पुत्रिकापुत्रधर्मेण मातामहस्य पुत्रः ।

[तस्य पुत्रः सोमदत्तः । आ० ९ । २२ ॥]

तस्य वधो भीमसेनेन । द्रो० १५८ । १५ ॥

२ बाह्लीकः । क्षत्रियः । सो० वं० जनमेजयस्य
पुत्रः । आ० १०१ । ४४ ॥ स० ८ ।
१६ ॥

बाह्लीकाः । विपाशाशतद्रोर्नद्योर्मध्ये केकयदेशस्य
पूर्वभागे विद्यमानो देशः । भी० ९ । ४७ ॥
A country between the Beas and
the Sutlej, north-east of Kakaya.

तेषां निन्दा । क० ३७ । १५ ॥ शां० ३३६ ।
२६—२७ ॥

बिन्दुसरः । यत्र भगीरथेन गङ्गावतारणार्थं तप-
स्तप्तं तत्सरः । स० ३ । ११ ॥ भी० ६ ।
४४ ॥ A sacred pool two miles of Ga-
ngotri in the Rudra-Himalaya, where
Bhagiratha is said to have performed
asceticism to bring down the Goddess
Ganga from Heaven.

तत्र मयस्य गमनं । स० ३ । १० ॥

बिल्वकः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

बिल्वजेता । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

बिल्वपत्रः । सर्पः । उ० १०३ । १४ ॥

+ विसस्तैन्योपाख्यानं । अनु० १४१—
१४२ ॥

बीभत्सुः । क्षत्रियः । प्रथममर्जुनशब्दं पश्यत ।
तन्नामनिर्वचनं । वि० ४३ । २१ ॥

+ बुद्धाबुद्धस्वरूपकथनं । शां० ३१३ ॥

बुद्धकं । तीर्थं । आ० ११० । ३१ ॥

बुद्धदा । अप्सराः । आ० २३६ । २० ॥ स०
१० । १३ ॥

बुधः । चन्द्रपुत्रो ग्रहः । स० ११ । २९ ॥

[तन्माता बृहस्पतिभार्या तारा । भा० ९ । १४ ॥
हरि० १ । २५ ॥ पद्म० ५ । १२ ॥ ब्रह्म०
९ ॥ वायु० ९० ॥ देवीभा० १ । ११ ॥]

[तस्मात्पुरूरवस उत्पत्तिः । आ० ९ । १ ॥ देवी-
भा० १ । १२ ॥]

+ १ बुद्धिः । प्रज्ञा । तद्रूपनिरूपणं । शां०
२६१ । १० ॥

तस्याः श्रेष्ठ्यं । उ० ३३ । ५० ॥

२ बुद्धिः । धर्मस्य पत्नी । दक्षप्रजापतिपुत्री ।
आ० ६७ । १५ ॥

१ बृन्दारकः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । ८ ॥

२ बृन्दारकः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । अमि-
मन्युना हतः । द्रो० ४७ । १२ ॥

बृहज्ज्योतिः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

बृहत्कीर्तिः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

बृहत्केतुः । क्षत्रियः । आ० १ । २६२ ॥

१ बृहत्क्षत्रः । केकयाधिपतिः क्षत्रियः । आ०
२०१ । २१ ॥ द्रो० ३२ । ६५ ॥ द्रोणेन
हतः । द्रो० १२५ । २२ ॥

तेन क्षेमधूर्तिवधः । द्रो० १०७ । ५ ॥

२ वृहत्क्षत्रः । क्षत्रियः । निषधदेशाधिपतिः ।
दुर्योधनपक्षीयः । धृष्टद्युम्नेन हतः । द्रो०
३२ । ६५ ॥

१ वृहदश्वः । इक्ष्वाकुवंश्यः क्षत्रियः । तत्पुत्रः
कुवलाश्वः । व० २०५ । ४ ॥

२ वृहदश्वः । ऋषिः । तेन पाण्डवेभ्योऽनेकेति-
हासकथनं । व० ४९-७७ ॥

तेन युधिष्ठिरायाक्षहृदयविद्यादानं । व० ७७ ।
४९ ॥

वृहदुक्थः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १८ ॥

वृहद्गर्भः । क्षत्रियः । शिविपुत्रः । तं शिविः
कस्यचिद्ब्राह्मणस्यार्थे प्रमापयित्वा तन्मांसं पक्त्वा
तस्मै निवेदितवान् । व० २०१ । १८ ॥

वृहद्गुरुः । क्षत्रियः । आ० १ । २५८ ॥

वृहद्वयुम्नः । क्षत्रियः । सोर्वावसुपरावसू याजनार्थं
वरयामास । व० १४० । १ ॥

वृहद्वनी । नदी । भी० ९ । ३२ ॥

१ वृहद्वलः । सू० वं० दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः ।
स० ३१ । १ ॥ उ० ४ । २२ ॥ भी०
५६ । ९ ॥ ११६ । ३० ॥ द्रो० ३७ ।
५ ॥ रथसत्तमः । उ० १६६ । १८ ॥
अभिमन्युना हतः । द्रो० ४७ । २४ ॥ तत्पुत्रो
वृहद्रणः । [भा० ९ । १२ ॥]

२ वृहद्वलः । क्षत्रियः । शकुनिभ्राता । आ०
२०१ । ५ ॥

वृहद्वह्मा । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

१ वृहद्वह्मः । देवविशेषः । दिवः पुत्रः । आ०
१ । ५५ ॥

२ वृहद्वह्मः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ८ ॥

वृहद्वह्मसः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

वृहद्वह्मसा । सोमपुत्री । भानुनामकामेभार्या । व०
२२३ । ९ ॥

१ वृहद्रथः । क्षत्रियः । सो० वं० उपरिचरवसु-
पुत्रः । आ० ६४ । ४३ ॥ तद्भार्ये काशि-
राजसुते । तत्पुत्रो जरासन्धः । आ० ६८ ।
१९ ॥ २०१ । २१ ॥ स० ८ । १० ॥
१७ । १३ ॥

तस्य स्वर्गगमनं । स० १९ । २० ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २२ ॥]

२ वृहद्रथः । द्वितीयमङ्गशब्दं पश्यत ॥

३ वृहद्रथः । क्षत्रियः । कौसत्यः । दुर्योधन-
पक्षीयः । उ० १९५ । १० ॥

वृहद्वती । नदी । भी० ९ । ३० ॥

वृहद्वन् । अग्निविशेषः । व० २२२ । ७ ॥

वृहद्वन्तः । क्षत्रियः । उल्लङ्घदेशाधिपतिः । पाण्ड-
वपक्षीयः । आ० २०१ । ७ ॥ स० २८ ।
७ ॥ उ० ४ । १३ ॥ दुःशासनेन हतः । क०
३ । १२ ॥

तस्य भ्राता क्षेमधूर्तिः । द्रो० २५ । ४८ ॥

वृहद्वन्तला । विराटनगरेऽज्ञातवासं कुर्वतः क्लीबवेष-
स्यार्जुनस्य नामधेयं । वि० ३ । ४४ ॥

तया विपरीतं कवचधारणं । वि० ३८ । ६२ ॥

तया उत्तरकुमारस्य सारथ्यकरणं । वि० ३८ ।
६७ ॥

वृहद्वन्मनाः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । वि०
२२१ । २ ॥

वृहद्वन्मन्त्रः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । व०
२२१ । २ ॥

वृहद्वस्पतिः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । देवगुरुः ।
आ० ६७ । २६ ॥ ३० । ३८ ॥ स०
११ । २९ ॥ अश्व० ५ । ४ ॥

तस्य देवैर्गुरुत्वेन वरणं । व० २२० । २० ॥

तस्यामित्वप्राप्तिः । व० २२१ । २ ॥

तद्भगिनी ब्रह्मवादिनी । प्रभासस्य भार्या । आ०
६७ । २६ ॥

[तस्य भार्या तारा । तस्यां बुधश्चन्द्राज्जातः । भा० ९ ।

१४ ॥ हरि० १ । २५ ॥ पद्म० ५ । १२ ॥
ब्रह्म० ९ ॥]

तस्य भार्या चान्द्रमसी । (चन्द्रमसाऽऽक्रान्तत्वाच्चान्द्र-
मसी तारेति नीलकण्ठाचार्यः) । ताराया एव सुमे-
त्यपि नामेति भाति । तस्यां बृहस्पतेर्जाताः पुत्राः
षडभ्यः । शंयुः निश्चयवनः विश्वजित् विश्वभुक्
वडवाभिः स्विष्टकृत् इति । सप्तमी स्वाहा ।
व० २२१ । ९ ॥

तेन स्वयवीयोभ्रातुरुच्यस्य भार्यायाः पूर्वमेवोच-
थ्याद्धृतगर्भाया ममताया वर्षणं । आ० ११३ ।
१० ॥ शां० ३५० । ५० ॥ [तत्र जातः
पुत्रो भरद्वाजः । भा० ९ । २० ॥ मत्स्य०
४९ ॥]

तेन नहुषकृतनिर्वन्धभीतायाः शच्याः संरक्षणं ।
उ० ११ । २३ ॥

तेन वसुमनसं प्रति राजगुणानुवर्णनं । शां० ६७ ॥
तस्येन्द्रेण संवादः । शां० ८४ । १०३ ॥
तेन उपरिचरवसोर्याजनं । शां० ३४४ । ५ ॥
तेन युधिष्ठिरं प्रति धर्मोपदेशः । अनु० १७३ ।
११ ॥

बृहस्पतिनीतिः । व० ३२ ॥

वैदः । धौम्यस्य शिष्यः ऋषिः । आ० ३ । ७८ ॥

बोधाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥

बोध्यः । ऋषिः । शां० १७६ । ५७

ब्रह्मश्वः । क्षत्रियः । तत्सकाशं प्रत्यगस्त्यस्य धना-
र्जनार्थं श्रुतर्वणा सह गमनं । व० ९६ । ७ ॥

१ ब्रह्मचारी । प्रथमाश्रमः । तद्धर्माः । आ०
८५ । २ ॥ शां० १८९ । ८ ॥ अश्व०
४६ । ७ ॥

२ ब्रह्मचारी । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ४७ ॥

३ ब्रह्मचारी । स्कन्दः । व० २३३ । ८ ॥

ब्रह्मतीर्थं । व० ८० । ८१ ॥

१ ब्रह्मदत्तः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नः काम्पि-
त्यवासी क्षत्रियः । स० ८ । २३ ॥

तस्य स्वपुत्रस्य चक्षुषी भेदितवत्या पूजिनीनाम्न्या प-
क्षिण्या सह संवादः । शां० १३९ ॥

[तस्य भार्या देवलपुत्री सन्नतिः । हरि० १ । २३ ॥]

[तस्य पिता अणुहः । अणुहस्य नीप इति नामान्तरं ।

तस्य माता शुकाचार्यपुत्री कृत्वी । तत्पुत्रः सार्व-

भौमः । (सर्वसेनः) यस्य चक्षुषी पूजिन्या

निर्भिन्ने । हरि० १ । १९-२० ॥ मत्स्य०

२०-२१ ॥]

२ ब्रह्मदत्तः । साल्वशब्दं पश्यत ।

ब्रह्मवेध्या । (ब्रह्मबोध्या) । नदी । भी०
९ । ३० ॥

ब्रह्मशिरोस्त्रं । ब्रह्मास्त्रं । तद्विषये नियमाः ।
आ० १५१ । १२ ॥

तस्य प्रयोगः प्रतिसंहारश्चार्जुनेन । द्रो० २०२ ।

३६ ॥ सौ० १४ । १५ ॥

तस्य प्रयोगोऽश्वत्थाम्ना । सौ० १३ । १८ ॥

ब्रह्मसरः । तीर्थं । व० ८२ । ८४ ॥ ९३ ।
११ ॥

+ ब्रह्महत्या । तस्याः स्वरूपवर्णनं । शां०
२८८ । १२ ॥

सा इन्द्रस्य । उ० ९ । ४८ ॥ १० । ४६ ॥

शां० २८८ । १२ ॥ [भा० ६ । ८ ॥]

सा परिक्षित्पुत्रस्य जनमेजयस्य । शां० १४९ । ३ ॥

सा वैशंपायनस्य । अनु० ९ । ३९ ॥

[सा याज्ञवल्क्यस्य । भा० १२ । ६]

तस्या विभागः ख्यादिषु ब्रह्मणा । शां० २२८ ।
३१ ॥

तस्याः प्रायश्चित्तं । शां० १६३ । ४६ ॥

तत्सदृशानि पातकानि । अनु० ६० । २९ ॥

ब्रह्मा । चतुर्मुखः । पितामहः । पद्मभूः । तदुत्पत्तिः ।

आ० १ । ४५ ॥ व० २७३ । ४५ ॥ शां०

३५७ । २१ ॥ [भा० ३ । ८ ॥]

तस्यागमनं भारतग्रन्थनिर्माणकाले व्यासं प्रति । आ०
१ । ८१ ॥

तस्य मानसाः षट् पुत्राः । मरीचिः अत्रिः अङ्गिराः

पुलस्त्यः पुलहः क्रतुः इति । आ० ६६ ।
 १० ॥ ६७ । ४ ॥ [भा० ३ । १२ ॥]
 तत्कृता व्यासप्रशंसा । आ० १ । ९६ ॥
 तत्कृता भारतप्रशंसा । आ० १ । ९८ ॥
 तेन रुद्रस्य सारथ्यकरणं । क० २७ । १९ ॥
 तदादिभिर्देवैः सीताया निर्दुष्टत्वकथनं । व० २९२ ।
 १७-४२ ॥
 तस्य रेतसो रुद्रकृतयज्ञाग्नौ हुतात् भृग्वज्जिरःप्रभृती-
 नामृषीणामुत्पत्तिः । अनु० १३२ । १३ ॥
 तत्समावर्णनं । स० ११ ॥ शेषं प्रजापतिशब्दे
 पश्यत ॥
 अश्व० १०७ । २ ॥
 ब्रह्माण्डसृष्टिः । शां० ३१६ ॥
 ब्रह्मावर्तः । क्षेत्रं । सरस्वतीदृषद्वत्योर्मध्ये विद्यमानं ।
 व० ८१ । ५३ ॥ ८२ । ४३ ॥
 ब्रह्मास्त्रं । ब्रह्मशिरोस्त्रशब्दं पश्यत ।
 ब्राह्मणः । प्रथमो वर्णः ।
 तस्य लक्षणं । व० १८२ । २१ ॥ २०९ ।
 ३४ ॥ शां० ६१ ॥ १८७ ॥
 तस्य हृदयं नवनीतसदृशं क्षुरसदृशी वाक् । आ०
 ३ । १२३ ॥
 तन्महिमा । व० १८७-१८८ ॥ १९५ ॥
 २१४ ॥ शां० ७२ ॥ ३५१ ॥ अनु०
 ६८-७१ ॥ ९४ । ९६ ॥ २५६-२५७ ॥
 अश्व० ९८-९९ ॥ [भा० ३ । १६ ॥]
 तस्यावध्यत्वं । आ० २८ । ४-९ ॥ २०४ ।
 १० ॥
 तत्पादप्रक्षालनफलं । व० २०३ । ६६ ॥
 तत्सदृशं मूल्यं गौः । अनु० ८६ । २४ ॥
 तस्यादण्ड्यत्वं । अनु० २१५ । ८ ॥
 तस्य पूज्यत्वं । अनु० २५६ ॥
 तस्य राक्षसेन संवादः । अनु० १८७ ॥
 तस्य जनकेन संवादः । अश्व० ३३ ॥
 तस्य गवां तत्करैर्हरणं । आ० २२३ । ५ ॥

+ ब्राह्मणदंपतीसंवादः । अश्व० २१ ॥
 ब्राह्मणस्त्रं । (ब्रह्मस्त्रं) । तद्रूपहारस्यानर्थहेतुत्वं ।
 अनु० १०५ ॥ १५८ ॥
 ब्राह्मणी । नदी । भी० ९ । ३३ ॥
 ब्राह्मण्यं । जातिविशेषः । तस्य श्रैष्ठ्यं । शां०
 ७२ । ५ ॥ अनु० ३ । ६ ॥ तस्य कर्माधी-
 नत्वं । अनु० २१७ । ३ ॥

भ.

+ भक्ष्याभक्ष्यविवेकः । शां० ३५ । २१ ॥
 १ भगः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
 ३ ॥
 २ भगः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
 १५ ॥
 भगदत्तः । नरकासुरपुत्रः । प्रागज्योतिषाधिपतिः ।
 द्रो० २९ । १ ॥ स० १० । ३० ॥ १४ ।
 १५ ॥ २७ । १६ ॥ आ० २१ । १२ ॥
 तत्पुत्रौ कृतप्रज्ञौ वज्रदत्त(यज्ञदत्त)श्च ।
 तत्पराजयोऽर्जुनेन । स० २७ । २१ ॥
 तत्पराजयः कर्णेन । व० २५५ । ४ ॥
 तस्य दुर्योधनपक्षीयत्वं । उ० १९ । १६ ॥
 तस्य युद्धं । भी० ६४ । ४३ ॥ ९५ । २५ ॥
 तस्य भीमेन सह युद्धं । द्रो० २६ । १९ ॥
 तस्यार्जुनेन सह युद्धं । द्रो० २८ । १४ ॥
 तेन वैष्णवास्त्रप्रयोगः । द्रो० २९ । १७ ॥
 तस्य वधोऽर्जुनेन । द्रो० २९ । ५४ ॥
 तत्पराक्रमवर्णनं । द्रो० २६ ॥
 तत्पुत्रस्य कृतप्रज्ञस्य वधो नकुलेन । क० २ । ३१ ॥
 तत्पुत्रेण यज्ञदत्तेन (वज्रदत्तेन) सहार्जुनस्य युद्धं ।
 अश्व० ७५ ॥
 + भगलिङ्गसृष्टिः । अनु० ५८ । ३ ॥
 भगवान् । श्रीमान्नारायणः ।
 तज्ज्ञानस्य साधनं । उ० ६८ । १ ॥
 तस्य नाम्नां निर्वचनं । उ० ६९ । ३ ॥
 तद्भक्तलक्षणं । अश्व० ११८ । ७ ॥

तन्महिमवर्णनं । शां० २११ ॥ ३५४ । १ ॥

[भा० ३ । १५ ॥ ४ । ७ ॥ ४ । २४ ॥]

तदनुस्मृतिप्रकारः । शां० २१० ॥

[तच्छानपद्धतिः । भा० ३ । २८ ॥]

+ भगवद्गीता । भी० २५—४२ ॥

+ भगवद्गीतापर्व । भी० १३—४२ ॥

+ भगवद्धानपर्व । उ० ७१ ॥

भगीरथः । इक्ष्वाकुवंश्यस्य दिलीपस्य पुत्रः । व०

१०७ । ४३ ॥ आ० २०१ । २१ ॥ स०

८ । १२ ॥ वि० ५३ । १६ ॥

तस्य पुत्री हंसी । जामाता कौत्सः । अनु० २०० ।

२६ ॥

तेन गङ्गावतारणं । व० १०८ । १६ ॥

तच्चरित्रं । नारदेन सृजयायोक्तं । द्रो० ६० ॥

श्रीकृष्णेन युधिष्ठिरायोक्तं । शां० २८ । ६३ ॥

[वायु० ८८ ॥]

तस्य धर्मविषये ब्रह्मणा सह संवादः । अनु०

१६० ॥

[तस्य वंशः । हरि० १ । १५ ॥]

भङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

१ भङ्गकारः । क्षत्रियः । अविक्षतः पुत्रः ।

आ० १०१ । ४१ ॥

२ भङ्गकारः । क्षत्रियः । यादवः । आ० २३९ ।

११ ॥

भङ्गाखनः । भाङ्गाखनशब्दं पश्यत ।

भद्रः । क्षत्रियः । चैद्यः । कर्णेन हतः । क०

५१ । ४९ ॥

भद्रकर्णेश्वरः । तीर्थः । व० ८२ । ३९ ॥

भद्रमनाः । क्रोधायाः पुत्री । तत्पुत्र ऐरावतो

नागः । आ० ६७ । ६० ॥

भद्रवटः । कैलासपर्वतस्थो वटवृक्षः । व०

२३२ । १ ॥ ८० । ५१ ॥

भद्रवती । परीक्षितो भार्या । तत्पुत्रो जनमेजयः ।

आ० ६३ । ८६ ॥

१ भद्रा । उच्यथभार्या सोमस्य पुत्री । तस्या

वरुणेनापहारः । अनु० २५९ । १० ॥

२ भद्रा । कुबेरभार्या । आ० २१६ । ६ ॥

३ भद्रा । व्युषिताश्वभार्या । आ० १२७ । १७ ॥

४ भद्रा । वसुदेवभार्या । मौ० ८ । १८ ॥

१ भद्राश्वः । खण्डः । भी० ६ । १३ ॥ ७ ।

१४ ॥

तस्य सुकृतिनां भोगस्थानत्वं । अनु० २४० । ५ ॥

२ भद्राश्वः । कुवलाश्वपुत्रः । व० २०७ । ३७ ॥

१ भरतः । शंयुनामकामोर्द्ध्वितीयः पुत्रः । अग्नि-

विशेषः । व० २२१ । १४ ॥

२ भरतः । क्षत्रियः । सो० वं० दुष्यन्तपुत्रः ।

तन्माता शकुन्तला । तस्य तिस्रो भार्याः । तासु

सुन्दा मुख्या । तत्पुत्रो भुमन्युः । आ० ६३ ।

३४ ॥ ८८ । १८ ॥ वि० ५३ । १४ ॥

[तेन स्वपुत्राणां खाननुरूपत्वकथनेन तद्भार्याभिः

स्वपुत्रेषु हतेषु वंशे वितथे जाते देवैस्तस्मै

भरद्वाजस्य पुत्रत्वेन दाने तेन भरद्वाजस्य वितथ

इति भुमन्युरिति च नाम कृत्वा पुत्रत्वेन

स्वीकारः । भा० ९ । २० ॥]

तस्योत्पत्तिः । आ० ९५ । १० ॥

तस्य सर्वदमन इति नामप्राप्तिः । आ० ९५ ।

३३ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । आ० १०० । ६९ ॥

तस्य चरित्रं । आ० १०१ ॥ द्रो० ६८ ॥ शां०

२८ । ४५ ॥

३ भरतः । दशरथपुत्रः । तन्माता कैकयी । व०

२७५ । ७ ॥

१ भरद्वाजः । शंयुनामकामिपुत्रः कश्चनामिः ।

तद्भार्या वीरा । तत्पुत्रो वीरः । व० २२१ । १३ ॥

२ भरद्वाजः । आ० ८ । २५ ॥ १०१ । १० ॥

१८६ । २९ ॥ [उच्यथभार्यायां ममतानाश्र्यां

बृहस्पतितो जातः । भा० ९ । २० ॥ विष्णु०

४ । १९ ॥ मत्स्य० ४९ ॥]

तस्य पुत्रो द्रोणाचार्यः । वृताचीदर्शनक्षुमिताद्रोण-
पात्रे विधृतात्तद्रेतसो जातः । आ० ६४ । १४८ ॥

१४० । ३८ ॥ १८० । ४ ॥

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३१ ॥

तं प्रति भृगुणा जगत्सृष्टिप्रकारकथनं । शा०
१८० । ११ ॥

तेन दिवोदासस्य पुत्रकामेष्ट्या याजनं । अनु०
८ । २४ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेये शपथः । अनु० १४३ ।
३५ ॥

३ भरद्वाजः । कश्चन ऋषिः । तत्पुत्रो यवक्रीतः ।
तस्य कथा । व० १३७—१४० ॥ तस्यान्यः
पुत्रोऽग्निवेश्यः । आ० १४० । ४२ ॥

तस्य रैभ्यनिर्मितकृत्यामारितस्वपुत्रदुःखादग्निप्रवेशः ।
व० १३९ । १९ ॥

तस्य पुनरुज्जीवनं रैभ्येण । व० १४० । २८ ॥

तस्य स्वर्गगमनं । आ० १४० । ४६ ॥

४ भरद्वाजः । कश्चन ऋषिः । वृताचीदर्शनक्षुमि-
तात्तद्रेतसो जाता पुत्री श्रुतावती । शा० ४९ ।
२ ॥

भल्लाटः । देशः । स० ३१ । ५ ॥

भागस्वरिः । (भाङ्गासुरिः ।) क्षत्रियः ।
ऋतुपर्णः । दशार्णाधिपतिः । स० ८ । १५ ॥
व० ६८ । २ ॥ ६९ । १३ ॥

भाङ्गस्वनः । (भङ्गास्वनः) । राजर्षिः । तस्य
स्त्रीत्वप्राप्तिः । अनु० ३४ ॥

भाङ्गासुरिः । भागस्वरिशब्दं पश्यत ॥

भाण्डायनिः । ऋषिः । स० ७ । १२ ॥

भाण्डीरः । वटवृक्षः । तस्य च्छायायां श्रीकृष्णेन
गोवत्सानां चारणं । स० ५३ । ८ ॥

१ भानुः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ ।
४७ ॥

२ भानुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ८ ॥

३ भानुः । सूर्यः ।

भानुदत्तः । क्षत्रियः । शकुनिभ्राता । भीमेन हतः ।
द्रो० १५८ । २४ ॥

भानुदेवः । क्षत्रियः । पाञ्चालः । कर्णेन हतः ।
क० ४३ । १५ ॥

तस्य पुत्रः शक्रदेवः । भी० ५४ । २४ ॥

१ भानुमती । कृतवीर्यपुत्री । अहंयातिभार्या ।
तत्पुत्रः सार्वभौमः । आ० ६३ । १४ ॥

२ भानुमती । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ ।
३ ॥

३ भानुमती । दुर्योधनभार्येति प्रसिद्धिः ।

भानुमान् । कालिङ्गः । भीमेन हतः । भी०
५४ । ३९ ॥

१ भारतं । जम्बूद्वीपस्य मस्सदावासभूतं वर्षं । भी०
६ । ७ ॥ India.

२ भारतं । महाभारतनामको ग्रन्थः । वेदव्यासेन
रचितः इतिहासोत्तमः ।

तन्निर्माणदेशः । आ० १ । ३९ ॥

तन्निर्माणप्रकारः । आ० १ । ३८ ॥

तन्निर्माणकालः । आ० १ । ६८ ॥ ६२ । ५५ ॥

तस्मिन्ननुक्रान्ता विषयाः । आ० १ । ४२ ॥

तस्य देवैस्तुलारोपणं । आ० १ । २९७ ॥

तस्य मन्वादिभेदेन त्रैविध्यं । आ० १ । ६६ ॥

तस्य ग्रन्थसंख्या । आ० १ । ७७ ॥ ६२ । १४ ॥

तस्य प्रचारकालः । आ० १ । १२५ ॥

तस्य प्रचारप्रकारः । आ० १ । ८० ॥

तस्य प्रचारकाः । आ० १ । १२४ ॥

तस्य व्यासेन शिष्येभ्योऽध्यापनं । आ० १ ।
१२१ ॥

तस्येतिहासोत्तमत्वं । आ० १ । २९२ ॥

तस्य द्रुमत्वेन वर्णनं । आ० १ । १०४ ॥

तस्मिन्ग्रन्थग्रन्थिः । आ० १ । ११६ ॥ ६२ ।
१४ ॥

तत्प्रशंसा । आ० २ । ३८३ ॥

तत्कथासंक्षेपः । आ० १ । २ ॥ ६१ ॥

तत्कथनारम्भः । आ० ६० । २१ ॥
 तत्पुस्तकदानफलं । आ० ६२ । ५३ ॥
 तच्छृण्वणमहिमा । आ० ६२ । १७ ॥ ख० ५ ।
 ८०-८६ ॥
 + भारतयुद्धं । तस्य कालः । आ० २ । १३ ॥
 तात्कालिकदुर्निमित्तानि । भी० २ । १६ ॥
 तत्र दुर्योधनसेनाधिपतिकृतयुद्धदिनसंख्या । आ०
 २ । ३० ॥
 भारताः । भरतवंशोत्पन्नाः । तेषु मुख्याः धार्त-
 राष्ट्राः पाण्डवाश्च । तेषां कीर्तिप्रकथनं व्यासेन ।
 भी० २ । १३ ॥
 भारताचार्यमुख्यः । द्रोणाचार्यः । आ०
 १४९ । ३२ ॥
 १ भारद्वाजः । भरद्वाजगोत्रोत्पन्न ऋषिः । तस्य
 शत्रुन्तपेन संवादः । शां० १४० । ३ ॥
 २ भारद्वाजः । द्रोणाचार्यः । आ० १ । २०२ ॥
 भारद्वाजतीर्थं । आ० २३६ । ४ ॥
 भारद्वाजी । नदी । भी० ९ । २९ ॥
 भारुकच्छः । तद्देशाधिपः क्षत्रियः । स० ७८ ।
 ३६ ॥
 १ भार्गवः । शुक्राचार्यः ।
 २ भार्गवः । परशुरामः ।
 ३ भार्गवः । शौनकः ।
 भार्गवास्त्रप्रयोगः । कर्णेन । क० ६७ । ६० ॥
 भार्गवाः । देशः । भी० ९ । ५० ॥
 भार्या । तस्या अष्टविधत्वं । अनु० ५६ । २ ॥
 तस्या आवश्यकत्वं । आ० ९८ । २३-४४ ॥
 भालुकिः । ऋषिः । स० ४ । २१ ॥
 भासच्छेदः । अर्जुनेन । आ० १४३ । ९ ॥
 भासा । सो० वं० अयुतानायिभार्या । तत्पुत्रो-
 ऽक्रोधनः । आ० ६३ । २१ ॥
 १ भासी । प्राधापुत्री । आ० ६६ । ४६ ॥
 २ भासी । आ० ६७ । ५७ ॥
 भास्करी । ब्रह्मर्षिः । शां० ४६ । १२ ॥

भास्वरः । सूर्योनुयायी स्कन्दपार्षदः । शां० ४६ ।
 ३१ ॥
 १ भीमः । क्षत्रियः । विदर्भदेशाधिपतिः । दम-
 यन्त्याः पिता । व० ५० । ७ ॥
 २ भीमः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ११ ॥
 ३ भीमः । क्षत्रियः । सो० वं० इलिनस्य पुत्रः ।
 दुप्यन्तस्य भ्राता । आ० ८८ ॥
 ४ भीमः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
 भीमसेनेन हतः । भी० ६४ । ३६ ॥
 ५ भीमः । कश्यपभार्याया मुनिनाम्न्याः पुत्रो देव-
 गन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥
 ६ भीमः । पाण्डुपुत्रो भीमसेनः ।
 १ भीमबलः । अग्निः । व० २२२ । ११ ॥
 २ भीमबलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
 १३१ । ७ ॥
 १ भीमरथः । भोजराजः । स० ४ । ३२ ॥
 २ भीमरथः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥
 भीमसेनेन तस्य वधः । भी० ६४ । ३६ ॥
 भीमरथी । (भीमा) । नदी । व० ८६ ।
 ३ ॥ भी० ९ । २० ॥
 भीमविक्रमः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९८ ॥
 भीमवेगः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९८ ॥
 भीमवेगरवः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० २०१ । २ ॥
 भीमशरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । ९९ ॥
 १ भीमसेनः । वायोद्वितीयावतारः । भीमः ।
 वायुसूनुः । वृकोदरः । सो० वं० पाण्डोद्वितीयः
 पुत्रः । तन्माता कुन्ती । तस्योत्पत्तिः । आ०
 १२९ । ५२ ॥ तस्य सगर्भ्यौ भ्रातरौ युधिष्ठिरः
 अर्जुनश्च । वैमात्रेयौ नकुलः सहदेवश्च ।

तस्योत्पत्तिः । आ० १२९ । ५२ ॥

तज्जन्मकालीनग्रहस्थितिः । आ० १२९ । ६६ ॥

तेन शिशुभावे मातुरङ्गादधः पतितेन शतशृङ्गपर्वत-
चूर्णनं । आ० १२९ । ६१ ॥

तेन बाल्यक्रीडायां दुर्योधनादिपराभवः । आ०
१३७ । १६ ॥

तस्य सर्पेर्देशनं । आ० १३७ । ४३ ॥

तस्य बलरामाद्रदायुद्धशिक्षा । आ० १५१ । ५ ॥

तस्य हिडिम्बेन सह युद्धं । आ० १६५ । ४१ ॥

तेन हिडिम्बस्य वधः । आ० १६६ । ३५ ॥

तेन हिडिम्बापरिग्रहः । आ० १६८ । १४ ॥

तस्मै एकचक्रानगरे कुम्भकारेण महत्तरमृण्मयपात्र-
दानं । आ० १७१ । १८ ॥

तेन वक्रवधः । आ० १७७ । ८३ ॥

तस्य प्रथमा भार्या हिडिम्बा राक्षसी । तस्य तस्यां
जातः पुत्रो घटोत्कचः । आ० ६३ । ८० ॥

तस्यान्या भार्या काशिराजसुता जलन्धरा । तस्य
तस्यां जातः पुत्रः शर्वत्रातः । आ० ६३ ।
७६ ॥

तस्य मुख्या भार्या द्रौपदी । तस्य तस्यां जातः पुत्रः
सुतसोमः । आ० ६४ । १६४ ॥

तस्य नागायुतवलवत्त्वं । आ० १३९ । २४ ॥

सः अष्टगुणरथः । उ० १६९ । ४ ॥

तस्य विराटनगरे प्रसिद्धं नाम बलल इति । वि०
३ । ८ ॥ तत्र प्रच्छन्नं नाम जयेश इति ।
वि० ७ । ६६ ॥

तस्य शूद्रत्वं । वि० १० । १७ ॥ ३६ । १५ ॥

तस्य शङ्खः पौण्ड्रः । भी० २५ । १५ ॥

तस्मै गदा मयेन बिन्दुसरस आहत्य दत्ता । स०
३ । ६ ॥

तेन द्रौपदीस्वयंवरे शल्यपराजयः । आ० २०५ ।
३४ ॥ भारतयुद्धे शल्यपराभवनं । द्रो० १५ ॥

तेन राजसूयार्थं दशार्णदेशविजयः । स० ३० । ५ ॥

तेन दुर्योधनपराजयः । भी० ७९ । १७ ॥

तेन भीष्मपराजयः । भी० ८८ । १२ ॥

तेन जरासन्धवधः । स० २५ । ९ ॥

तेन किर्मीरवधः । व० ११ । ६७ ॥

तेन जटासुरवधः । १५८ । ७० ॥

तेन मणिमन्त्रामकदैत्यवधः । व० १६१ । ८३ ॥

तेन जीमूतमल्लवधः । वि० १५ । ५२ ॥

तेन कीचकवधः । वि० २६ । ३९ ॥

तेन उपकीचकवधः । वि० २७ । ४५ ॥

तेन द्रोणसारथेर्वधः । भी० ७५ । ३१ ॥

तेन द्रोणरथभञ्जनं । द्रो० १२७ । ६७ ॥

तेन पुनर्द्रोणाचार्यरथाष्टकभञ्जनपूर्वकमर्जुनदर्शनात्सिं-
हनादः । द्रो० १२८ । १८-३३ ॥

तेन दुश्शासनस्य भुजोत्पाटनपूर्वकं वधः । क०
८७ । २८ ॥

तेन दुर्योधनस्य ऊरुभेदने प्रतिज्ञा । स० ९२ ।
३२ ॥

तेन दुर्योधनवधः । श० ५९ । ४७ ॥

तत्सुतिः । व० १५५ । २० ॥

तत्प्रतापवर्णनं धृतराष्ट्रेण । उ० ५१ ॥

तन्माहात्म्यकथनं । उ० ७६ ॥ भी० १०२ ।
२८ ॥ ११३-११४ ॥ द्रो० २०१ ।
८ ॥ श० ३३ । २२ ॥ ६२ । १ ॥

तेन स्वसामर्थ्यकथनं । उ० ७५ ॥

तस्य अजगरेण ग्रहणं । व० १८० । २७ ॥

तस्य हनुमता संवादः । व० १४९ ॥

तेन दुश्शासनवक्षोविदारणं । क० ८७ । २९ ॥

तेन शल्येन सह गदायुद्धं । श० ११ ॥

तद्धननोद्योगः बलरामेण । श० ६१ । ९ ॥

तेनाश्वत्थामवधाय प्रस्थानं । सौ० ११ । ३० ॥

तेन द्रौपदीसमाधासनं । सौ० १६ । २२ ॥

तस्य गान्धार्या सह दुर्योधनवधस्य न्याय्यत्वान्याय्य-
त्वविषयकविवादः । स्त्री० १४ ॥

तेन दुर्योधनश्राद्धार्थं धृतराष्ट्राय धनदानानभ्यनुज्ञानं ।
आश्र० १२ । १५ ॥

तेन धृतराष्ट्रं प्रति वैराग्यार्थं परुषभाषणं । आश्र०
३ । ७ ॥

तस्य महाप्रस्थानगमने पतनं । महा० २ । २३ ॥

तेनाश्वत्थामवधप्रतिज्ञानं । द्रो० १९८ । २४ ॥

तच्छिरसि अश्वत्थामप्रत्युक्तनारायणास्त्रस्य प्रज्वलनं ।
द्रो० २०० । ७० ॥

तस्याश्वत्थामा सह युद्धं । क० १२ ॥

तस्य विशोकनाम्ना स्वसारथिना सह संवादः । क०
८० ॥

तस्य दुःशासनेन सह विवादः । क० ८६ । ३६ ॥

२ भीमसेनः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

३ भीमसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० अनशुपः
पुत्रस्य परीक्षितः पुत्रः । तद्भार्या सुकुमारी ।
तत्पुत्रः परिश्रवाः । आ० ६३ । ४५ ॥

४ भीमसेनः । पाण्डवपौत्रस्य परीक्षितः पुत्रः ।
जनमेजयस्य भ्राता । आ० ३ । १ ॥

भीमा । (भीमरथी) । भी० ९ । २२ ॥

भीष्मः । गाङ्गेयः । तालकेतुः । पितामहः ।
देवव्रतः । शान्तनुपुत्रः । तन्माता गङ्गा । आ०
६३ । ५० ॥ ६८ । ७५ ॥ वि० ३७ ।
२ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १३३ ॥

तस्य यौवराज्येऽभिषेकः । आ० १०७ । ४४ ॥

तस्मै शान्तनुना स्वच्छन्दमरणवरदानं । आ० १०७ ।
११९ ॥

तेन महाभारतयुद्धे दश दिनानि युद्धकरणं । आ०
२ । ३० ॥

तेन दाशराजसमीपे भयङ्करप्रतिज्ञाकरणं । आ०
१०७ । ८६ ॥

तेन काशिराजकन्यात्रयहरणं । आ० १०९ । १९ ॥

तस्य साल्वेन सह युद्धं । आ० १०९ । ३९ ॥

तस्य विलापः पाण्डवानां जतुगृहे दाहवार्ताश्रवणात् ।
आ० १६२ । ३० ॥

तेन कर्णाधिक्षेपः । उ० २१ । १६ ॥

तस्य ध्वजस्तालः । उ० १५० । ५ ॥

तस्य दुर्योधनेन सैनापत्येऽभिषेकः । उ० १५६ ।
२६ ॥

तस्य परशुरामेण सह युद्धं । उ० १७९—१८५ ॥

तस्य परशुरामेण सह युद्धे रथादधःपतनं तत्र गङ्गाया
आगमनं च । उ० १८२ ॥

तस्य परशुरामेण सह युद्धदिने निशीथे निद्रायां
दिव्यपुरुषैः प्रस्वापनास्त्रानुसारणं । उ० १८३ ॥

तत्पराक्रमवर्णनं । भी० १०९ ॥ ११८ ॥

तत्कृता श्रीकृष्णस्तुतिः । अस्याः स्तुतेः भीष्मस्तव-
राज इति नाम । शां० ४६ । ३९ ॥

[तत्कृता श्रीकृष्णस्तुतिः । भा० १ । ९ ॥]

तद्वधकथा संक्षेपेण । भी० १३ ॥

तद्वधोपायः । भी० १०७ ॥

तत्सारथेः सात्यकिना वधः । भी० ५४ । ११४ ॥

तद्वधेच्छया श्रीकृष्णेन चक्रायुधग्रहणं । भी० ५९ ।
९१ ॥

तस्यार्जुनेन बाणमयोपधानकल्पनं । भी० १२० ।
४५ ॥

तस्मै पर्जन्यास्त्रप्रयोगेणार्जुनेन पानीयदानं । भी०
१२१ । २६ ॥

तेनार्जुनप्रशंसनपूर्वकं दुर्योधनं प्रति पाण्डवैः शमवि-
धानं । भी० १२१ । ३१—५८ ॥

तस्य शरतल्पगतस्य गान्धार्या वर्णनं । स्त्री० २३ ।
१८ ॥

तस्मै पाण्डवादीनां धर्मोपदेशोपयोगितया श्रीकृष्णेन
शरीरदार्वदानं । शा० ५१ । १४ ॥

तस्य मरणं । अनु० २७४ । ६ ॥ [भा० १ ।
९ ॥]

भीष्मकः । स० ४ । ३७ ॥ ३२ । १३ ॥

[विदर्भदेशाधिपतिः । रुक्मिण्याः पिता ।
तत्पुत्रो रुक्मी । भा० १० । ५२ ॥]

+ भीष्मवधपर्व । भी० ४३—१२२ ॥

१ भुमन्युः । क्षत्रियः । सो० वं० जनमेजयपुत्रस्य
धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १०१ । ४७ ॥

२ भुमन्युः । क्षत्रियः । सो० वं० शाकुन्तलेयस्य
भरतस्य पुत्रः । तद्भार्या सुवर्णा । तत्पुत्रः
सुहोत्रः । आ० ६३ । ३५ ॥ सुवर्णायाः
पुष्करिणीति नामान्तरं । आ० १०१ । १३ ॥
तस्य पुत्राः दिविरथः सुहोत्रः सुहोता सुहविः
सुयजुः ऋचीकश्चेति षट् । आ० १०१ । १२ ॥
[अयं भुमन्युः भरद्वाजस्य रूपान्तरं । तस्य वितथ
इति नामान्तरं । भा० ९ । २० ॥]
+ भूगोलवर्णनं । भी० ५-९ ॥ [भा० ५ ।
१६-२० ॥ बृहन्नार० ३ ॥ पद्म० १ । ३
-९ ॥ वायु० ३४-५० ॥ विष्णु० २ ।
२-७ ॥ मत्स्य० १२१ ॥ कूर्म० १ । ४४
-४९ मार्क० ५१-५७ ॥ वराह० ७४-८९ ॥
ब्रह्म० १८-२७ ॥ देवीमा० ८ । ४-१३ ॥
लिङ्गपु० ४६ । गरुडपु० ५४-५७ ॥ शिवपु०
उमासं० १७-१८ ॥]
भूतकर्ता । अग्निविशेषः । व० २२४ । १ ॥
भूतकर्मा । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । शतानी-
केन हतः । द्रो० २५ । २३ ॥
भूतशर्मा । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । द्रो०
२० । ७ ॥
भूतानि । पृथिव्यादीनि पञ्च । तेषां सृष्टिः । शां०
३१५ ॥
तेषां गुणाः । व० २१५ । ३ ॥ भी० ५ । ५ ॥
शां० १९२ । १५ ॥ २५८ ॥ २६१ ॥
अनु० ३९ । १९ ॥ २४५ । २८ ॥ [भा०
३ । २६ ॥]
भूतिः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५७ ॥
भूपतिः । अग्निविशेषः । व० २२४ । १ ॥
भूमिः । पृथिवीभूतं । तदभिमानिदेवता च । तथा
ब्रह्माणं प्रति शरणगमनं । आ० ६५ । ३९ ॥
तस्या विष्णुनोद्धरणं । व० १४४ । २९ ॥
तद्दानफलं । अश्व० १०२ । ९ ॥ अनु० ९७ ।
२ ॥ २३५ । ५१-६६ ॥

तस्या गुणाः । व० २१५ । ४ ॥ भी० ४ । ९ ॥
शां० २६१ । ३ ॥
भूमिञ्जयः । क्षत्रियः । विराट्पुत्रः उत्तरकुमारः ।
वि० ३७ । ९ ॥ उत्तरशब्दं पश्यत ।
+ भूमिपर्व । भी० ११-१२ ॥
भूरिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यः । सोमद-
त्तपुत्रः । तद्भ्रातरौ भूरिश्रवाः शलश्च । आ०
२०१ । १५ ॥ [भा० ९ । २२ ॥]
तस्य सात्यकिना वधः । द्रो० १६७ । १२ ॥
१ भूरियुञ्जः । वीरद्युम्नपुत्रः कश्चन क्षत्रियः ।
स० ८ । १९ ॥ शां० १२७ । १४ ॥
२ भूरियुञ्जः । ऋषिः । उ० ८२ । २७ ॥
भूरिबलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । शा० २५ । ५ ॥
भूरिश्रवाः । क्षत्रियः । सो० वं० सोमदत्तपुत्रः ।
आ० २०१ । १५ ॥ रथयूधपयूधपः । उ०
१६५ । २८ ॥ अस्य यूपकेतुरिति नामान्तरं ।
द्रो० २५ । ५६ ॥
तद्भ्रातरौ भूरिः शलश्च । तस्य सात्यकिना सह युद्धं ।
भी० ६३ ॥ ७४ । २७ ॥ द्रो० १४२ ॥
तत्पुत्राणां सात्यकिना वधः । भी० ७४ । २५ ॥
तस्य सात्यकिना सह युध्यतः सतः
ऽर्जुनेन । द्रो० १४२ । ८६
तस्य प्रायोपविष्टस्य शिरश्छेदः सात्यकिना । द्रो०
१४३ । ६८ ॥
तच्छववर्णनं गान्धार्या । स्त्री० २४ । १ ॥
भूलिङ्गशकुनिः । कुलिङ्गशकुनिशब्दं पश्यत ।
भृगुः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो हृदयादुत्पन्नः । (अयं स्वायं-
भुवमन्वन्तरीयः ।) तत्पुत्रः कविः । तस्यान्यः
पुत्रश्चयवनः । आ० ६७ । ४१-४५ ॥
तस्यान्यौ पुत्रौ धाता विधाता च । तत्पुत्री लक्ष्मीः ।
अत एव सा भार्गवी । आ० ६७ । ५० ॥
[तत्पत्नी ख्यातिः । भा० ४ । १ ॥ विष्णु०
१ । १० ॥]

[तद्भार्यायाः शुक्रमातुर्विष्णुना वधः । देवीभा० ।
४ । ११ ॥]

तस्यैव वैवस्वतमन्वन्तरे द्वितीयवारं वरुणस्य क्रतौ
पावकाज्जन्म । आ० ५ । ७ ॥ अनु०
१३२ । ३६ ॥ अत एव स वारुणिः ।

तद्भार्या पुलोमा । आ० ५ । १३ ॥ ६ । १२ ॥
तत्पुत्राः सप्त । च्यवनः वज्रशीर्षः शुचिः और्वः
शुक्रः वरेण्यः (विभुः) सवनश्चेति । अनु०
१३२ । ४० ॥

तेनाग्निं प्रति सर्वभक्षत्वशापदानं । आ० ६ ।
१४ ॥ शा० ४८ । २१ ॥

तेन भरद्वाजं प्रति सृष्टिप्रकारकथनं । शा०
१८० । ११ ॥

तेन पुष्करास्तैन्ये शपथकरणं । अनु० १४३ । १६ ॥
तस्यागस्त्येन सह नहुषस्येन्द्रपदात्पातनविषये सं-
वादः । अनु० १५६ । १४ ॥

तद्वंशकथनं । आ० ५ । ६ ॥

तद्वंश्यानां कार्तवीर्यैर्हननं । आ० १९४ । १९ ॥

भृगुकच्छः । नर्मदासागरसंगमस्थलस्थः क्षेत्रविशेषः ।
स० ३२ । ७८ ॥ Broach, on the river
Narbada. This was the hermitage
of the Rishi Bhrigu.

भृगुतीर्थ । व० ९८ । १ ॥

१ भृगुतुङ्ग । (भृगुतुन्दः) । क्षेत्रं । आ० ६९ ।
६० ॥ २३५ । २ ॥ व० ८२ । ५१ ॥
अनु० ६४ । १८ ॥

२ भृगुतुङ्गः । (भृगुतुन्दः) । पर्वतः । व०
१३२ । १९ ॥

+ भृत्यलक्षणं । शा० ११९ ॥

भैमसेनिः । घटोत्कचः । भी० ८३ । ३३ ॥

भैरवः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

१ भोगवती । निबन्धनमुनेर्माता । तयोः संवादः ।
शा० २०५ । २ ॥

२ भोगवती । नागलोकः । उ० १०३ । १ ॥

भोगवतीतीर्थं । व० ८३ । ८६ ॥

भोजः । तद्देशाधिपतिः कृतवर्मा । आ० २०१ ।
६ ॥ द्रो० ११४ । ७८ ॥ ११६ । ३२ ॥

भोजकटं । विदर्भदेशान्तर्गतं रुक्मिण आवास-
स्थानं । स० ३२ । १२ ॥ Ellichipur on
the river Purna in Berar.

+ भोजनविधिः । अश्व० १०९ । १ ॥

भोजा । सौवीरस्य पुत्री । सात्यकेर्भार्या । द्रो०
१० । ३३ ॥

भोजाः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

भौमनः । विश्वकर्मा । तेनामृतरक्षणं । आ०
३२ । ३ ॥

भौमेयाः । जनाः । स० ७८ । ९७ ॥

भ्रमरः । जयद्रथस्य भ्राता । व० २६६ । ११ ॥

म.

मकरकेतुः । प्रद्युम्नः । व० १८ । ११ ॥

मकरध्वजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

मकरी । नदी । भी० ९ । २३ ॥

मगधाः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥ The
Province of Behar. Its western bound-
ary was the river Sone. The an-
cient capital of Magadha was sometime
Rajgir.

तत्स्थाः पञ्च पर्वताः । वैहारः वाराहः वृषभः
ऋषिगिरिः (ऋषभकूटः ।) चैत्यकश्चेति । स०
२१ । २ ॥

मङ्गलकः । ऋषिः । सुकन्यायां मातरिश्वनो
जातः । शा० ३९ । ३२ ॥ व० ८१ । ११६ ॥

तस्य पुत्रास्सप्त । वायुवेगः वायुबलः वायुहा वायुम-
ण्डलः वायुज्वालः वायुरेताः वायुचक्रः इति ।

तस्य चरित्रं । शा० ३९ । ३२ ॥ [पद्म० १ ।
२७ ॥ ६ । १३६ ॥ स्कान्दपु० प्रभासखं०
प्रथमभा० २७० ॥]

[स कश्यपस्य मानसः पुत्रः । वामनपु० ३८ ॥]

मङ्गिः । ऋषिः । तत्कथा । शां० १७६ । ४ ॥

+ मङ्गलाचरणं । आ० १ । १ ॥ २८ ॥

मचक्रुकः । यक्षः । व० ८१ । २०० ॥

मचक्रुकं । तीर्थं । शा० ५४ । २८ ॥

मञ्जुला । नदी । भी० ९ । ३४ ॥

मणलूरं । (मणिपुरं) । पाण्ड्यदेशस्थं अर्जुन-

श्वशुरस्य चित्रवाहनस्य पत्तनं । आ० ६३ ।

८१ ॥ २३५ । १७ ॥

तत्र तीर्थयात्रानिमित्तेनार्जुनस्य गमनं । तत्र स्वपुत्रेण

वभ्रुवाहनेन सह युद्धं च । आ० २३५ ॥

तत्राश्वमेधाश्वरक्षणार्थमर्जुनस्य गमनं । अश्व०

७९ ॥

तत्र राजसूयदिविजयार्थं सहदेवस्य गमनं । स०

३३ । २९ ॥

मणिः । ऋषिः । स० ११ । २४ ॥

मणिनागं । क्षेत्रं । व० ८२ । १०६ ॥

मणिपुरं । मणलूरशब्दं पश्यत ।

मणिपुष्पकः । सहदेवस्य शङ्खः । भी० २५ ।

१६ ॥

मणिमती । वातापील्वलपुरी । तस्या दुर्जयेति

नामान्तरं । व० ९४ । १-४ ॥

मणिमत्तीर्थं । व० ८० । १०२ ॥

मणिमन्थः । पर्वतः । अनु० ४९ । ३३ ॥

१ मणिमान् । द्रौपदीस्वयंवराथमागतः कश्चन

क्षत्रियः । आ० २०१ । ७ ॥

२ मणिमान् । सर्पः । स० ९ । १० ॥

३ मणिमान् । राक्षसः । भीमसेनेन हतः । व०

१६१ । ६७-८३ ॥

मण्डलकः । सर्पः । आ० ५७ । ८ ॥

मण्डलव्यूहः । कौरवाणां । भी० ८१ । २१ ।

मण्डूककन्या । सुशोभना नाम । मण्डूकराज-

स्यायोः पुत्री । व० १९५ । ३२ ॥ तस्याः

पतिः इक्ष्वाकुवंश्यः परीक्षितामा । तत्पुत्राः

शलो दलो बलश्चेति ।

मण्डूकराजः । आयुर्नामा । तत्पुत्री सुशोभना ।

व० १९५ । ३२ ॥

+ मण्डूकोपाख्यानं । व० १९५ ॥

मतङ्गः । ब्रह्मर्षिः । ब्राह्मण्यां नापिताज्जातः । अनु०

३ । १८ ॥

तस्य रासभ्या संवादः । अनु० ३ । ८ ॥

तेन ब्राह्मण्यप्राप्त्यर्थं तपश्चरणं । अनु० ४ । १ ॥

मतङ्गकेदारः । क्षेत्रं । व० ८३ । १७ ॥

मतङ्गाश्रमः । क्षेत्रं । व० ८२ । १०० ॥

मतिः । दक्षप्रजापतेः पुत्री । धर्मप्रजापतेः पत्नी

आ० ६७ । १५ ॥

मतिनारः । क्षत्रियः । सो० वं० अनाधृष्टेः पुत्रः ।

तत्पुत्राः तंसुः महान् अतिरथः द्रुह्यश्च । आ०

८८ । १२ ॥ अन्त्यनारोप्ययमेवेति भाति ।

मत्सिहः । उपरिचरवसुपुत्रः । तन्माता गिरिका ।

आ० ६४ । ४४ ॥

मत्स्यः । उपरिचरवसुवीर्यान्मत्स्या उदरे जातः

पुत्रः । तस्य स्वसा मत्स्यगन्धा (सत्यवती) ।

आ० ६४ । ८३ ॥

मत्स्यगन्धा । सत्यवतीशब्दं पश्यत ।

मत्स्याः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

Matsya-Desa, the country around

jeypur including Alwar formerly

Virata west of Surasena Desa.

+ मत्स्यावतारः । भगवतो नारायणस्य । व०

१९० ॥ [भा० ८ । २४ ॥]

+ मत्स्योपाख्यानं । व० १९० ॥ शां०

१३७ ॥

मदः । च्यवननिर्मित इन्द्रशत्रुः । अनु० २६१ ।

२६ ॥

मदयन्ती । सू० वं० सौदासस्य कल्माषपादस्य

पत्नी । आ० १२८ । ५० ॥ अश्व० ५७ ।

१९ ॥

मदिराक्षः । (मदिराश्वः) । विराटस्य भ्राता ।

वि० ३३ । २० ॥ रथोदारः । उ० १७१ ।
१५ ॥

१ मदिराश्वः । मदिराक्षशब्दं पश्यत ।

२ मदिराश्वः । सू० वं० दशाश्वस्य पुत्रः क्षत्रियः ।
तत्सुतो द्युतिमान् । अनु० २ । ८ ॥

+ मद्यं । तदुत्पत्तिः तत्पाने दोषश्च । अनु०
२३१ । २९ ॥

तत्पाननिषेधः । आ० ७० । ७२ ॥ तत्पान-
प्रायश्चित्तं । शां० १६३ । ४७ ॥

मद्रराजः । क्षत्रियः । शल्यः । आ० १ ।
२३१ ॥

तस्य व्यासेन सह भगवन्माहात्म्यविषये संवादः ।
अनु० १५ ॥

मद्राः । देशः । भी० ९ । ४२ ॥ A country
in the Punjab between the Ravi and
the Chenab. Its capital was Sakala.

तेषां निन्दा । क० ३४ । ३७ ॥

मद्राधिपः । क्षत्रियः । शल्यः । भी० ८५ ।
१४ ॥

+ मधुकैटभोत्पत्तिः । शां० ३५७ । २४ ॥
तयोः कथा । व० २०६ । २३ ॥ शां० ३५७ ।
२४ ॥

तयोर्वधः । सू० ४४ ॥ शां० ३५७ । ६९ ॥

मधुच्छन्दाः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ ।
५० ॥

मधुपर्कः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

+ मधुपर्के गोः समनुज्ञानं । आ० ६० ।
१४ ॥

मधुमन्तः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

मधुरा । शूरसेनदेशस्य राजधानी । श्रीकृष्णस्य
जन्मस्थानं । सू० १९ । २५ ॥ Muttra
the capital of Surasena Desa.

मधुवटी । देव्याः स्थानं । व० ८१ । ९४ ॥

मधुसूदनः । भगवान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
उ० ६९ । ४ ॥

मधुसूत्रवतीर्थं । व० ८१ । १५० ॥

मध्यदेशः । देशः । शां० १६७ । ३ ॥

+ मनः । आन्तरं ज्ञानेन्द्रियं । तस्य गुणाः । शां०
२६१ । ९ ॥

तज्जये सर्वेन्द्रियाणां जयः । अश्व० ३१ । ५ ॥

तस्य इन्द्रियैः सह विवादः । अश्व० २३ ॥

मनस्युः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रवीरस्य पुत्रः ।
तन्माता शूरसेनी । तद्धार्या सौवीरी । तत्पुत्राः
मिश्रकेश्यां जाताः शक्तः संहननः वाग्मी च ।
आ० ८८ । ५ ॥

मनस्विनी । देवस्त्री । तत्पुत्रश्चन्द्रमाः । आ०
६७ । १९ ॥

१ मनुः । वैवस्वतः । आ० ६९ । १५ ॥

अश्व० ४ । २ ॥ तत्पुत्राः इक्ष्वाकुप्रभृतयो
दश । आ० ६९ । २० ॥ [तत्पत्नी श्रद्धा
भा० ९ । १ ॥]

तस्य बृहस्पतिना संवादः । शां० १९९-२०४ ॥

तस्य सुवर्णनामकेन तपस्विना सह संवादः पुष्पधूपदी-
पदानादिविषये । अनु० १५५ ॥

[मनवः । चतुर्दश । हरि० १ । ७ ॥ विष्णु०
३ । १ ॥ ब्रह्म० ५ ॥ ब्रह्म० वै० २ । ९३ ॥
मार्कण्डे० ५० ॥]

२ मनुः । प्राधायाः पुत्री । आ० ६६ । ४५ ॥

३ मनुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ४ ॥

मनोजवतीर्थं । व० ८१ । ९३ ॥

मनोनुगः । देशः । भी० १२ । २१ ॥

१ मनोरमा । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥
१३२ । ४४ ॥

२ मनोरमा । (मनोहरा) । सरस्वतीनद्याः काचन
शाखा । शा० ३९ । ४ ॥

१ मनोहरा । काचन देवस्त्री । तत्पुत्रः शिशिरः
प्राणः रमणश्च । आ० ६७ । २२ ॥

२ मनोहरा । द्वितीयं मनोरमाशब्दं पश्यत ।

+ मन्त्रस्य गोपनप्रकारः । आ० १५३ ।
९२ ॥

+ मन्त्रपर्व । स० १—१९ ॥

+ मन्त्री । अमात्यशब्दं पश्यत ।

मन्थरा । कैकेय्या दासी । व० २७७ । १३ ॥

मन्दकाः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

मन्दगा । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

मन्दपालः । शार्ङ्गकपक्षिरूपवान्कश्चन ऋषिः । त-
द्धार्या जरितानाम शार्ङ्गी । तत्पुत्राः । जरितारिः
सारिसृकः द्रोणः स्तम्बमित्रश्चेति । आ० २५५
१५ ॥ अनु० ५३ । २१ ॥ तस्यान्या भार्या
लपिता । आ० २५५ । १८ ॥

मन्दरः । पर्वतः । व० १६४ । ४ ॥

तेनामृतमथनं । आ० १८ । १ ॥

तत्र पाण्डवानां गमनं । व० १४४ । २ ॥

मन्दवाहिनी । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

मन्दाकिनी । नदी । भी० ८३ । ५८ ॥

मन्युः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ११ ॥

ममता । अङ्गिरःपुत्रस्योच्यथ्यऋषेर्भार्या । आ०
११३ । ९ ॥ विशेषमुच्यथ्यशब्दे पश्यत ।

मयः । असुराणां शिल्पी । अर्जुनेन खाण्डवदाहा-
न्मोचितः । आ० २५४ । ३९ ॥

तेन पाण्डवसभानिर्माणं । स० १ । २५ ॥

तस्य देवैः सह युद्धं । स० ५१ । ७ ॥

+ मयदर्शनपर्व । आ० २५४—२६० ॥

मयूरः । वृषसेनस्य केतुः । द्रो० १०५ । १६ ॥

मयूरकेतुः । स्कन्दः । व० २३३ । ३ ॥

+ मरणं । प्राणवियोगः । तत्सूचकान्यरिष्टानि ।

शां० ३२२ । ८ ॥ अनु० १५० ॥ १६९ ।
१ ॥

तत्प्रभेदाः । अनु० २४२ ॥

[तात्कालिककष्टनिरूपणं । भा० ३ । ३० ॥]

१ मरीचिः । ब्रह्मर्षिः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः ।
तत्पुत्रः कश्यपः । आ० ६३ । २ ॥ ६६ ।

१० ॥ ६७ । ४ ॥ स० ७ । १७ ॥ ११ ।

१८ ॥ शां० २०७ । ४ ॥

[तस्य भार्या कर्दमप्रजापतिपुत्री कला । भा० ४ ।
१ ॥]

[तस्यान्या भार्या ऊर्णा । तत्पुत्राः षट् । ते ब्रह्मशा-
पात् हिरण्यकशिपोः पुत्रा भूत्वा पुनः वसुदेवा-
द्देवक्यां श्रीकृष्णोत्पत्तेः पूर्वमुत्पन्नाः । भा० १० ।
८५ ॥

२ मरीचिः । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

मरीचिपाः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

मरुकाः । जनाः । स० ७८ । ९७ ॥

मरुतः । एकोनपञ्चाशत् । कश्यपादित्यां जाताः
देवयोनयः पुत्राः । आ० १३२ । ५३ ॥
शा० २०७ । २४ ॥

[तेषामुत्पत्तिः । भा० ६ । १८ ॥ रा० १ ।
४६—४७ ॥]

मरुतः । क्षत्रियः । सू० वं० अविक्षतः पुत्रः ।
अश्व० ४ । २३ ॥ स० ७ । १७ ॥ ८ । १० ॥
तस्य कथा । द्रो० ५५ । ४६ ॥ शां० २८ ।
१७ ॥ अश्व० ४ ॥ [रा० ७ । १८ ॥]

[तद्वंशकथनं । भा० ९ । २ ॥]

तस्य धृतराष्ट्रेण संवादः । अश्व० १० । ३ ॥
तेन यज्ञार्थं संवर्तऋषेरन्वेषणं । अश्व० ६ । २० ॥
तद्यज्ञः । अश्व० ९ । ४ ॥

१ मर्यादा । सो० वं० अपराचीनस्य भार्या ।
तत्पुत्रोऽरिहः । आ० ६३ । १७ ॥

२ मर्यादा । देवातिथिभार्या । तत्पुत्र ऋचः ।
आ० ६३ । २३ ॥

मलजाः । (मलदाः) । करुशदेशसमीपस्यो देशः ।
भी० ९ । ४५ ॥ Malada, The western
portion of the district of Shahabad.

मलदा । नदी । व० ८० । ९३ ॥

मलयः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥ ११ ।
१५ ॥

मलयध्वजः । क्षत्रियः । मणलेश्वरः पाण्ड्यः ।
चित्राङ्गदायाः पिता । अर्जुनस्य श्वशुरः । अस्य

प्रवीर इति चित्रवाहन इति च नामान्तरे । स०
३३ । २९ ॥ आ० २३५ । १७ ॥ अश्व-
त्थामा हतः । क० ५६ । ४४ ॥

+ मल्लहननं । भीमसेनेन । वि० १५ । ५२ ॥

मल्लाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥ There are
two Malla desa, one is in the west—
the Multan. The other is in the
east—the country in which the Paras-
nath hills are situated, that is por-
tions of the districts of Hazaribagh
and Manbhum.

मसीराः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

महत्तरः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ९ ॥

+ महत्तत्त्वनिरूपणं । अश्व० ४१ । १ ॥

महद्द्युम । क्षेत्रं । आ० ३ । १४२ ॥

महाकर्णः । अम्बुवीचस्य मन्त्री । आ० २२३ ।
१९ ॥

महाकालः । बाणासुरः । आ० ६६ । २१ ॥

+ महाकुललक्षणं । उ० ३६ । २२ ॥

महागौरी । नदी । भी० ९ । ३३ ॥

महानदी । नदी । आ० २३५ । ७ ॥ भी०
९ । १४ ॥ A river in Orissa.

महापद्मपुरं । गोमतीतीरस्थं पत्तनं । शां०
३६३ । १ ॥

महापार्श्वः । असुरः । स० ९ । १६ ॥

महापुरुषस्तवः । शां० ३४६ ॥

महाबलिः । बलिशब्दं पश्यत ।

महाबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९८ ॥ १०८ ॥ १३१ । ६ ॥

१४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १५८ । १७ ॥

महाभारतं । भारतशब्दं पश्यत ।

तच्छब्दनिर्वचनं । आ० १ । २९७—३०० ॥

महाभिषक् । (महाभिषः) । क्षत्रियः ।
सू० वं० । आ० १०२ ॥

महाभूतानि । भूतशब्दं पश्यत ।

महाभौमः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यस्या-
रिहस्य पुत्रः । तन्माता आङ्गी । तद्भार्या सुयज्ञा ।
तत्पुत्रः अयुतानायी । आ० ६३ । १८ ॥

महामती । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ । ८ ॥

महायज्ञाः । पञ्च । अश्व० १०४ । ८ ॥

महारवः । यादवः । आ० २३९ । ११ ॥

महारौरवः । नरकविशेषः । अनु० २३० । ९ ॥

महालक्ष्मीः । लक्ष्मीशब्दं पश्यत ।

१ महाशिराः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

२ महाशिराः । ऋषिः । स० ४ । १६ ॥

महाशोणः । नदः । स० २० । २७ ॥

महाश्रमतीर्थं । व० ८२ । ५४ ॥

महाश्वः । यमसमास्यः क्षत्रियः । स० ८ ।
१९ ॥

महासेनः । स्कन्दः । स० ११ । ५२ ॥

महाहनुः । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

महिष्मती । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ । ७ ॥

महीषकाः । देशः । भी० ९ । ५९ ॥ माहि-
षकशब्दं पश्यत ।

महेन्द्रः । कुलपर्वतः । आ० २३५ । १३ ॥
व० ८३ । १६ ॥ भी० ९ । ११ ॥

Mahendra Mali. Hills in Ganjam Dt.

तत्र परशुरामस्य वासः । व० ११८ । १४ ॥

महेन्द्रा । नदी । भी० ९ । २२ ॥

१ महोदरः । सर्पः । आ० ३५ । १६ ॥

२ महोदरः । ऋषिः । यस्य जङ्घायां संलग्नं पूति-
गन्धि राक्षसशिरः औशनसतीर्थस्नानान्मुक्तम-
भूत् । शा० ४० । २० ॥

३ महोदरः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । ७ ॥ ६८ । ९७ ॥

भीमसेनेन हतः । भी० ८८ । २७ ॥

महौजाः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ५२ ॥

+ मांसभक्षणनिन्दा । अनु० १७६ ।
—१७८ ॥ २३३ ॥

माकन्दी । गङ्गातीरस्थं द्रुपदनगरं । आ०
१४८ । ७८ ॥ पाण्डवप्रार्थिते ग्रामपञ्चके-
ऽन्यतमः । उ० ३१ । १९ ॥

१ मागधः । क्षत्रियः । मगधदेशाधिपतिः । अभि-
मन्युना हतः । भी० ६२ । ४८ ॥

२ मागधः । जरासन्धः ।

माठरचनं । व० ८६ । १० ॥

माणिभद्रः । यक्षराजः । आ० ६४ । २७ ॥

व० १४१ । ७ ॥ स० १० । १६ ॥

तस्य कुण्डधारेण संवादः । शां० २२७ ॥

माणिवरः । यक्षः । व० १४१ । ५ ॥

माण्डव्यः । अणीमाण्डव्यशब्दं पश्यत ।

मातङ्गाः । गजाः । क्रोधवशापुत्र्या मातङ्ग्या-
स्तेषामुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६६ ॥

मातङ्गी । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्रा मातङ्गाः ।
आ० ६७ । ६१—६६ ॥

मातरिश्वा । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

मातलिः । इन्द्रस्य सारथिः । तद्भार्या सुधर्मा ।
तत्पुत्री गुणकेशी । उ० ९७ । १९ ॥

तत्पुत्रो गोमुखः । उ० १०० । ८ ॥ [स जय-
न्तस्य सारथिः । रा० ७ । २८ ॥]

तेन स्वपुत्र्या वरान्वेषणं । उ० ९७—१०५ ॥

तस्य पाताललोकगमनं । उ० ९८ । ८ ॥

तस्मिन्नेण सह सेव्यताप्रयोजकगुणविषये संवादः ।
अनु० १५३ ॥

तदागमनमर्जुनसमीपे । व० ४२ । २ ॥

तेन श्रीरामं प्रति रथानयनं । व० २९१ । १२ ॥

+ मातापित्रोः ऋणापनोदनं । शां० २९० ॥

+ मातृगणः । व० २३० । १४ ॥ श०
४७ । १ ॥

मातृतीर्थं । व० ८१ । ५८ ॥

मातृमहिमा । शां० १०८ ॥

माद्री । पाण्डोर्द्वितीया भार्या । मद्राधिपस्य ऋता-

यनस्य दुहिता । शल्यस्य स्वसा । आ० ६३ ।
५९ ॥ १३४ । ८२ ॥

तस्याः धृत्यंशत्वं । आ० ६८ । १६० ॥

तस्या विवाहः । आ० १२२ ॥

तस्यामश्विनोः सकाशान्नकुलसहदेवयोरुत्पत्तिः । आ०
१३३ । १८ ॥

तस्याः सङ्गेन पाण्डोर्मरणं । आ० १३४ । २६ ॥

तस्याः पाण्डोरनुमरणं । आ० १३४ । ११० ॥

माधवः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ०
६९ । ४ ॥

माधवी । ययातिपुत्री । आ० ८७ । २३ ॥

तस्याः प्रसूत्यन्तेप्रसूत्यन्ते कन्यात्वप्राप्तिवरलभः ।
उ० ११६ । १७ ॥

तस्याः पुत्राश्चत्वारः । इक्ष्वाकुवंश्यात् हर्यश्वाज्जातः

वसुमनाः । उ० ११६ । २३ ॥ काशीश्वरादि-

वोदासाज्जातः प्रतर्दनः । उ० ११७ । १८ ॥

भोजनगराधिपतेरुशीनराज्जातः शिविः । उ०

११८ । २० ॥ विश्वामित्राज्जातोऽष्टकः । उ०

११९ । १८ ॥

तस्याः स्वयंवरः । उ० १२० । १ ॥

तस्यास्तपस्यन्त्याः स्वर्गाच्युतस्य स्वपितुर्ययातेरष्टका-
दिभिः संवादकाले तत्रागमनं । आ० ८७ ।
१७ ॥

मानवी । नदी । भी० ९ । ३२ ॥

मानसः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

मानुषतीर्थं । व० ८१ । ६५ ॥

मान्धाता । क्षत्रियः । सू० वं० युवनाश्वस्य पुत्रः ।

स० ८ । ८ ॥ तस्य कुरुपार्थयुद्धदिदृक्षया

इन्द्रप्रासादे स्थितिः । वि० ५३ । १४ ॥

तस्योत्पत्तिः । व० १२७ । २८ ॥

तन्नामनिर्वचनं । व० १२७ । ३० ॥

तस्य चरित्रं । व० १२७ ॥ द्रो० ६२ ॥ शां०

२८ । ८१ ॥

तस्य वसुहोमेन संवादः । शां० १२२ ॥

तस्य उच्यते संवादः । शां० ९० । ९१ ॥
[तस्य भार्या शशविन्दोः पुत्री बिन्दुमती । तत्पुत्राः
पुरुकुत्सः अम्बरीषः मुत्तुकुन्दश्च । भा० ९ । ६ ॥
वायु० ८८ ॥]

[तस्य पुत्र्यः पञ्चाशत् । सौभरिकृषेर्भार्याः । भा०
९ । ६ ॥ विष्णु० ४ । २ ॥]

मारिषा । नदी । भी० ९ । ३६ ॥

१ **मारीचः ।** मरीचिकृषिपुत्रः काश्यपः ।

२ **मारीचः ।** ताटकापुत्रो रावणसचिवो राक्षसः

तद्भ्राता सुबाहुः । स० ५० । ५ ॥

तस्य वधो रामेण । व० २७९ । २१ ॥

मारुतन्तव्यः । विश्वामित्रस्य पुत्र ऋषिः ।
अनु० ७ । ५४ ॥

मार्कण्डेयः । मृकण्डपुत्रो महर्षिः । व० १३० ।
७ ॥ स० ४ । २१ ॥ ११ । २२ ॥

तस्य पत्नी धूमोर्णा । अनु० २४८ । ४ ॥

तस्य चरित्रं । व० १३० । ६ ॥ १९१-१९२ ॥

[भा० १२ । ८-१० ॥ ब्रह्म० ५२-५६ ॥

बृहन्नारदी० ४-५ ॥]

[तस्य वंशः । भा० ४ । १ ॥]

तदागमनं पाण्डवसमीपे द्वैतवने । व० २५ । ४ ॥

तदागमनं पाण्डवसमीपे काम्यकवने । व० १८५ ।
४१ ॥

तस्मै महेश्वरेण दीर्घायुप्प्रदानं । व० १३० । ३२ ॥

तेन श्रीकृष्णस्य सर्वोत्तमत्वकथनं । व० १९२ ।
५१ ॥

तस्य नारदेन सह चतुर्युगधर्मविषये संवादः । अनु०
५४ ॥

तस्मै श्रीनारायणेन प्रलयप्रदर्शनं । व० १९१ ।
९० ॥

तस्य नारदेन सह स्त्रीणां विषये संवादः । अनु०
५७ ॥

मार्कण्डेयतीर्थं । व० ८२ । ७९ ॥

+ **मार्कण्डेयसमास्यापर्व ।** व० १८४
—२३३ ॥

मार्कण्डेयाश्रमः । गोमतीसरयूसंगमस्थले विद्य-
मानं क्षेत्रं । तत्र पाण्डवानां गमनं । व०
१३० । १ ॥ At the confluence of the
Saraju and the Gomati, near Bages-
wara in the district of Kumaun,
Markanda Rishi performed asceticism
at this place.

मार्गणप्रिया । प्राधापुत्री । आ० ६६ । ४५ ॥
+ **मार्गशीर्षादिद्वादशद्वादशीव्रताचरणं ।**
अश्व० ११४ । १४ ॥

+ **मार्जारमूषककथा ।** उ० १६० । १५ ॥
शां० १३८ । १८ ॥

१ **मार्ताण्डः ।** देवगव्याः सुरभ्या भर्ता । अनु०
११७ । ११ ॥

२ **मार्ताण्डः ।** सूर्यः । आ० ६९ । १५

१ **मार्तिकावतकः ।** क्षत्रियः । तन्नामकदेशा-
धिपः साल्वः । व० १४ । १६ ॥ २० ।
१५ ॥ द्रो० ४८ । ८ ॥

२ **मार्तिकावतकः ।** चित्ररथनामा गन्धर्वः
स्त्रीभिः सह जले क्रीडन्तं यं दृष्ट्वा जमदग्निभार्या
रेणुका तस्मै स्पृहयाञ्चकार । व० ११७ । ६ ॥
मार्दमर्षिः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५७ ॥

मालयः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

मालवाः । देशः । भी० ९ । ६० ॥ Malwa.
Its capitals were Ujjaini and Dhara-
nagara at the time of Raja Bhoja.
It is situated in the north-west of
Anupadesa.

१ **मालवी ।** केकयनाम्नः सूतस्य भार्या । कीच-
कादीनां माता । विराटराजभार्यायाः सुदेष्णाया
मातृष्वसा । विमाता च । वि० २१ । १४ ॥

२ **मालवी ।** अश्वपतेर्भार्या सावित्र्या माता । व०
२९८ । ६१ ॥

१ **मालिनी ।** विभीषणमाता । व० २७६ । ८ ॥
Malini is the name of a river, which

falls into the river Ghagra (Saraju) fifty miles above Ajodhya. The Hermitage of Kanva stands upon it.

२ मालिनी । अप्सराः । वि० १४ । ३२ ॥

३ मालिनी । कण्वाश्रमसमीपस्था नदी । आ० ९१ । २३ ॥

४ मालिनी । विराटनगरे द्रौपद्या अज्ञातवासे नाम । वि० १४ । ४५ ॥

माल्यपिण्डकः । सर्पः । उ० १०३ । १३ ॥

माल्यवान् । पर्वतः । भी० ६ । १३ ॥ स० २९ । ४५ ॥ व० १५९ । ३८ ॥ Northern portion of the Eastern Ghats in the Districts of Cuddapa, Kur-nool, Nellore, Guntur etc.

मावेल्लकाः । तन्नामकदेशस्था जनाः । द्रो० १७ । २० ॥

मासः । (माषः) । ऋषभरूपी राक्षसः । यस्य नालेन जरासन्धः तिस्रो भेरीश्चकार । स० २१ । २० ॥

+ मासनियामकभगवद्रूपाणि । अनु० १७१ ॥

+ मासाहसपक्षी । कुलिङ्गशकुनिशब्दं पश्यत ।

माहिकाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥

माहिषकाः । (महीषकाः) । देशः । अश्व० ८४ । ११ ॥ (मैसूरु । भारतभ्रमणपत्रे ११३४ ॥) Mysore.

माहिष्मती । नगरी । यस्या अधिपतिः कार्तवीर्यः नीलश्च । स० ३२ । २३ ॥ Maheshwara on the right bank of the Nerbuda forty miles south of Indore.

माहेन्द्रः । पर्वतः । माहेन्द्रशब्दं पश्यत ।

माहेयाः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥

माहेश्वरज्वरः । शां० २८९ । ४ ॥ [हरि० २ । १२२-१२३ ॥]

माहेश्वरीधारा । तीर्थं । व० ८२ । ११७ ॥

मिञ्जिका । रुद्रसंभवः । व० २३१ । १० ॥

मिञ्जिका । रुद्रसंभवा । व० २३१ । १० ॥

मित्रः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ । १५ ॥

+ मित्रं । सुहृत् । तस्य लक्षणं । शां० ८० । ३ ॥ तस्य स्तुतिः । शां० १७२ । २० ॥ तच्छब्दनिर्वचनं । क० ३६ । ३४ ॥

मित्रज्ञः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मित्रदेवः । क्षत्रियः । त्रैगर्तः । अर्जुनेन हतः । क० १८ । ११ ॥

मित्रसहः । कल्माषपादशब्दं पश्यत ।

मित्रधर्मा । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मित्रवर्धनः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मित्रवान् । अग्निविशेषः । व० २२२ । १२ ॥

मिथिलः । भरतवंशोत्पन्नः क्षत्रियः । तत्पुत्रः जहुः । अनु० ७ । २ ॥

मिथिला । नगरी । व० २१० । २ ॥ Janakpur. The capital of the kingdom of Raj-Janaka. Mithila was the name both of the country and the capital.

मिथ्यः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १९ ॥

मिश्रकं । तीर्थं । व० ८१ । ९१ ॥

मिश्रकेशी । अप्सराः । आ० ६६ । ४९ ॥ १३२ । ४३ ॥ स० १० । ११ ॥

तत्पुत्राः रौद्राश्चाज्जाताः अन्वभानुप्रभृतयः । आ० ८८ । ७ ॥

मुखमण्डिका । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ३० ॥

+ मुखरोगापादकानि कर्माणि । अनु० २२० । ७-१३ ॥

मुचुकुन्दः । सू० वं० मान्धातृपुत्रः क्षत्रियः । तं प्रति भार्गवेण शरणागतरक्षणविषये कपोतोपाख्यानकथनं । शां० १४३ । ६ ॥

तस्य वैश्रवणेन संवादः । शां० ७४ । ५ ॥

[तद्भ्रातरौ पुरुकुत्सोम्बरीषश्च । तत्त्वसारः सौभरिक-वेर्भार्याः पञ्चाशत् । भा० ९ । ६ ॥]

[तेन कालयवनभस्मीकरणं । भा० १० । ५१ ॥
विष्णु० ५ । २३ ॥ हरि० २ । ५७ ॥]
[तेन श्रीकृष्णस्तुतिः । भा० १० । ५१ ॥]
मुञ्जकेतुः । क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२७ ॥

मुञ्जवटः । परमेश्वरस्य स्थानं । व० ८१ । २२ ॥
८३ । ६७ ॥

मुञ्जवान् । पर्वतः । अश्व० ८ । १ ॥

मुण्डवेदाङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

मुद्गरः । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

मुद्गरपर्णकः । सर्पः । उ० १०३ । १३ ॥

मुद्गरपिण्डकः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥

मुद्गलः । कुरुक्षेत्रवासी व्रीहिद्रोणापरनामा ऋषिः ।
व० २६१ । ३ ॥

[स भर्मुश्वराजस्य पुत्रः । तत्पुत्रो दिवोदासः ।
तत्पुत्री शतानन्दमाता अहल्या । भा० ९ ।
२१ ॥]

१ मुनिः । दक्षप्रजापतिपुत्री । काश्यपभार्या ।
तत्पुत्राः षोडश देवगन्धर्वाः । आ० ६६ ।
४४ ॥

+ २ मुनिः । संन्यासी । तद्धर्माः । आ० १२४ ।
८-२२ ॥ तस्य लक्षणं । आ० ८५ ।
९-१८ ॥

३ मुनिः । अहः पुत्रः । आ० ६७ । २३ ॥

मुनिदेशः । कौञ्चद्वीपसमीपस्थः । भी० १२ ।
२२ ॥

+ मुनिशूद्रयोः कथा । अनु० ३१ ॥

+ मुनिसनत्कुमारसंवादः । शा० २२७ ॥

मुरः । असुरः । श्रीकृष्णेन हतः । स० ५५ ।
२९ ॥

मुरुः । असुरः । स० १४ । १४ ॥

मुसलः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ । ५३ ॥

१ मूकः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

२ मूकः । दैत्यः । अयं वराहरूपी सन् इन्द्रकी-

लपर्वते तपस्यतोऽर्जुनस्य समीपमागतस्तेनैव हतः
व० ३९ । ७ ॥ [शिवपु० शतरुद्रसं० ३९ ॥]

+ मूढलक्षणं । उ० ३३ । ३८-४७ ॥

मूषकाः । देशः । भी० ९ । ५९ ॥

+ मूषिकमार्जारकथा । उ० १६० । १५ ॥

मूषिकादः । सर्पः । स० ९ । ११ ॥ उ०
१०३ । १४ ॥

+ मृगः । चतुष्पाद्विशेषः । तज्जातेरुत्पत्तिः ।
आ० ६७ । ६० ॥

+ मृगचारिणः । ऋषयः । अनु० ४५ । ४१ ॥

मृगधूमतीर्थं । व० ८१ । १०१ ॥

मृगमन्दा । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्राः
ऋक्षाः सुमराश्च । आ० ६७ । ६२ ॥

+ मृगयात्रा । (मृगया) । आखेटः । तस्याः
क्षत्रियाणां धर्म्यत्वं । अनु० २१५ । १ ॥

तत्करणं श्रीकृष्णार्जुनाभ्यां । आ० २४७ । ६० ॥

तत्करणं परीक्षिता । आ० ४० । ११ ॥ संवरणेन ।
आ० १८७ । २२ ॥

तत्करणं ययातिना । आ० ७२ । १५ ॥ ७५ । ४ ॥
तत्करणं दुप्यन्तेन । आ० ९० । ३ ॥

तत्करणं विश्वामित्रेण । आ० १९१ । ५ ॥

मृगव्याधः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ०
६७ । २ ॥

+ मृगस्वप्नोद्भवपर्व । व० २५९ ॥

मृगी । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्राः सर्वे मृगाः ।
आ० ६७ । ६२ ॥

मृतपः । दानवः । आ० ६६ । २९ ॥

+ मृतबालकोज्जीवनं । परमेश्वरेण । शा०
१५२ । ११५ ॥

मृतानामौर्ध्वदैहिककरणं । युधिष्ठिरेण । स्त्री०
२६ । ३० ॥ मृतानां दुर्योधनादीनां व्यासेन

धृतराष्ट्रादिभ्यः पुनः प्रदर्शनं । आश्र० ३४ ।

१८ ॥ मृतानां परीक्षिच्छमीकशृङ्गिणां व्यासेन

जनमेजयाय प्रदर्शनं । आश्र० ३७ । ७ ॥

मृत्युः । संहारकर्त्री देवता (दुर्गा) । तस्या
उत्पत्तिः । द्रो० ५३ । १७ ॥ शां० २६३ ।
१५ ॥

तस्याः ब्रह्मणा सह प्रजानां मारणविषये विवादः
शां० २६४ । १ ॥

तस्याः स्वरूपकथनं । उ० ४२ । २ ॥

तस्या इक्ष्वाकुणा संवादः । शां० १९७ ॥

तस्या सर्पेण संवादः । अनु० १ । ५० ॥

तस्या अर्जुननाम्ना लुब्धकेन संवादः । अनु० १ ।
६३ ॥

तस्या ओषवत्या संवादः । अनु० २ । ६६ ॥

मेकलाः । मेकलपर्वतसमीपस्थो देशः । भी०
९ । ४१ ॥ The country around the
Mekala Hills i e the mount Amarakan-
taka, in which the river Nerbuda has
got its source; hence the Nerbuda
is called Mekalakanyaka.

मेघपुष्पः । श्रीकृष्णस्याश्वः । अश्व० ११८ । ५६ ॥

मेघवासाः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

मेघवेगः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । अभिमन्यु-
ना हतः । द्रो० ४८ । १६ ॥

१ मेघसन्धिः । क्षत्रियः । जरासन्धपुत्रस्य
सहदेवस्य पुत्रः । अश्व० ८३ । ४ ॥

२ मेघसन्धिः । क्षत्रियः । आ० २०१ । ८ ॥

मेघा । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतेः पत्नी ।
आ० ६७ । १४ ॥

१ मेघातिथिः । गौतमो ब्राह्मणः । तत्पुत्रश्चिर-
कारी । शां० २७२ । ४५ ॥ स० ७ ।
१७ ॥ शां० ३४४ । ७ ॥

२ मेघातिथिः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलो-
त्पन्नो ब्राह्मणः । तत्पुत्रः कण्वः । अनु०
२५५ । ३१ ॥

मेधाविकं । कालञ्जरपर्वतसमीपस्थं तीर्थं । व०
८३ । ५५ ॥

मेनका । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥ स०
१० । ११ ॥

तद्दर्शनक्षुभितात्पृषतरेतसः द्रुपदस्योत्पत्तिः । आ०
१५० । १० ॥

तस्यां विश्वामित्राच्छकुन्तलाया उत्पत्तिः । आ०
९३ । १५ ॥

१ मेना । नदी । भी० ९ । २३ ॥

२ [मेना । पितृणां कन्या हिमवतः पत्नी । हरि०
१ । १८ ॥ मत्स्य० १३ ॥]

मेरुः । सुवर्णपर्वतः । स० २९ । २२ ॥ भी०
६ । १० ॥ [भा० ५ । १६ ॥ देवीभा०
८ । ७ ॥]

तद्वर्णनं । व० १६४ । ११ ॥

तत्रार्जुनस्य गमनं । स० २९ । १६ ॥

मेरुभूताः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥

मेरुसावर्णः । ऋषिः । अनु० २५५ । ४४ ॥

मेघहृत् । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२ ॥

मैत्रेयः । ब्रह्मर्षिः । स० ४ । १६ ॥ शां०
४६ । ७ ॥

तस्य व्यासेन सह दानस्योत्तमत्वे संवादः । अनु०
१८२—१८४ ॥

तस्य घृतराष्ट्रसमीपे आगमनं । व० १० । ७ ॥

तेन दुर्योधनं प्रति शापदानं । व० १० । ३१ ॥

[तस्य पिता कुषारवः । तन्माता मित्रा । भा० ३ ।
१ ॥]

मैनाकः । हिमवतः पुत्रः पर्वतः । व० ८७ ।

११ ॥ भी० १२ । १८ ॥ The Sevalik
Hills at the foot of the Himalayas
between the Beas and the Ganges.

[तत्पुत्रः क्रौञ्चः । हरि० १ । १८ ॥]

मैन्दः । वानरः । व० २९० । १३ ॥ तेन सह
राजसूयदिविजये सहदेवस्य युद्धं । स० ३२ ।
२० ॥

+ मोक्षः । चतुर्थः पुरुषार्थः । तत्प्रशंसा । शां०
१६५ । ४२ ॥ २८० ॥ अनु० २४३ ॥

+ मोक्षधर्मपर्व । शां० १७३-३७५ ।

मोदः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

मोदागिरिः । अङ्गदेशस्य पूर्वभागे विद्यमानः
पर्वतः । स० ३१ । २१ ॥ Monghir—
Mudgagiri or Mudgallgiri in Bhag-
alpur District.

मोदापुरं । उल्लङ्गदेशसमीपस्थो देशः । तदधिपौ
वामदेवः सुदामा च । स० २८ । ११ ॥

मोहिनी । श्रीमता नारायणेनासुरवञ्चनार्थं धृतं
स्त्रीरूपं । आ० १८ । ५५ ॥ [भा० ८
९-१० ॥]

[तया शङ्करमोहनं । भा० ८ । १२ ॥]

मौञ्जायनः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

१ मौद्गल्यः । नालायन्या भर्ता । आ० २१२
—२१३ ॥

२ मौद्गल्यः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ० ५३ ।
९ ॥

मौनवेपगः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

+ मौसलयुद्धकथा । मौस० ४ ॥ [भा०
३ । ४ ॥ ११ । ३० ॥]

+ म्लेच्छभाषा । तया विदुरेण युधिष्ठिरायो-
पदेशः । आ० १५७ । २० ॥

म्लेच्छाः । देशः । भी० ९ । ५७ ॥

य.

यकृल्लोमानः । देशः । वि० ६ । ७ ॥ भी०
९ । ४६ ॥

यक्षग्रहः । व० २३० । ५३ ॥

+ यक्षप्रश्नः । यक्षरूपिणा यमेन युधिष्ठिरं प्रति
कृतः प्रश्नसमुदायः । व० ३१४ । ४७ ॥

यक्षाः । देवयोनिविशेषाः । तेषां नामानि । स०
१० । १६-१९ ॥

तेषामगस्त्यशापः । व० १६२ । ५७ ॥

यज्ञः । यागः । अध्वरः । स केन केन कर्तव्यः ।
शां० १६३ । ५ ॥

तत्प्रतिनिधिकर्माणि । अनु० १६४ । ५ ॥

तस्य प्रशंसा । अनु० २३७ । १-१० ॥

तस्याप्राशस्त्यं । शां० २७८ ॥

तन्मुषो देवाः । पञ्चदश । व० २२२ । ११-१४

यज्ञदत्तः । (वज्रदत्तः) । भगदत्तपुत्रः । तेन
सहार्जुनस्य युद्धं । अश्व० ७५-७६ ॥

यज्ञवराहः । वराहरूपी विष्णुः । स० ४५ ।
१२ ॥ वाराहशब्दं पश्यत ।

यज्ञसेनः । द्रुपदः । आ० ११० । ७ ॥

१ यतिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।
ययातेर्भ्राता । बाल्यालम्भृतिरयोगमास्थितः । आ०
६९ । ३३ ॥

२ यतिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।
५८ ॥

३ + यतिः । चतुर्थाश्रमी । संन्यासी । मद्बर्षाः ।
आ० ८५ । ५ ॥ शां० १९० ॥ २५१ ॥
२८४ ॥

तन्महिमा । अश्व० १०८ । १-१० ॥

तच्छुश्रूषाप्रशंसा । अनु० १४८ ॥ १४९ ॥

तदाश्रमस्य परमपुरुषार्थसाधनत्वं । अश्व० ४७ ॥

१ यदुः । क्षत्रियः । ययातिपुत्रः । तन्माता
देवयानी । आ० ६३ । ७ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २३ ॥ मत्स्य० ४३ ॥
विष्णु० ४ । ११ ॥ हरि० १ । ३३ ॥ वायु०
९४ ॥]

तद्वंशक्षयः मौसलयुद्धे । मौ० ४ । ३६ ॥ [भा०
११ । ३० ॥]

२ यदुः । उपरिचरवसुपुत्रः । आ० ६४ । ४४ ॥

यमः । दक्षिणदिक्पालकः । सूर्यपुत्रः । तत्समाव-
र्णनं नारदेन युधिष्ठिरं प्रति । स० ८ ॥

[तस्योत्पत्तिः । सूर्यात्संज्ञानाभ्यां तद्भार्यायां । भा०
६ । ६ ॥ विष्णु० ३ । २ ॥ हरि० १ । ९ ॥

मत्स्य० ११ ॥ पद्म० ५ । ८ ॥ वायु० ८४ ॥
ब्रह्म० ६ ॥ वरा० २० ॥]

तस्य माण्डव्येन शापः । आ० ११७ । १७ ॥
 तस्य विदुररूपेण जननं । आ० ६४ । १३८ ॥
 ११५ । ४४ ॥
 तस्य युधिष्ठिररूपेण जननं । आ० १२९ । २० ॥
 तस्यागमनमर्जुनसमीपे । व० ४१ । ९ ॥
 तस्य सावित्र्या संवादः । व० २९८ । १० ॥
 तस्य गौतमेन सह मातापितृपरिचर्यायास्तद्व्यापनय-
 नविषये संवादः । शा० १२९ ॥
 तेन युधिष्ठिराय वरदानं । व० ३१५ । १० ॥
 यमकाः । जनाः । स० ७८ । ८८ ॥
 यमदूतः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
 ७ । ५१ ॥
 + यमयातना । अनु० २२९ ॥
 + यमलोकमार्गः । व० २०३ । ४६-४९ ॥
 अनु० २२९ ॥ अश्व० १०० ॥ [भा०
 ३ । ३० ॥]
 यमुना । नदी । भी० ९ । १५ ॥ तस्याः
 सूर्यपुत्रीत्वं सूर्यशब्दे द्रष्टव्यं ।
 तस्यां श्रीकृष्णार्जुनयोर्जलक्रीडा । आ० २४८ ।
 १७ ॥
 यमौ । नकुलसहदेवौ । आ० २१० । १८ ॥
 ययातिः । नहुषस्य पुत्रः । आ० ६३ । ५ ॥
 स० ८ । ८ ॥ वि० ५३ । १४ ॥
 तच्चरित्रं संक्षेपेण । आ० ६९ । ३५ ॥ द्रो०
 ६३ ॥ शां० २८ । ९४ ॥
 तच्चरित्रं विस्तरेण । आ० ७०—८७ ॥
 [तत्कथा । भा० ९ । १८ ॥ हरि० १ । ३० ॥
 वायु० ९३ ॥ मत्स्य० २४-४२ ॥ रा० ७ ।
 ५८-५९ ॥ विष्णु० ४ । १० ॥ ब्रह्म०
 १२ ॥]
 तस्य द्वे भार्ये । तयोः प्रथमा शुक्राचार्यपुत्री देवयानी ।
 तस्या विवाहः । आ० ७५ । ३९ ॥ तत्पुत्रौ यदुः
 तुर्वसुश्च । द्वितीया वृषपर्वपुत्री शर्मिष्ठा । त-
 त्पुत्रा द्रुह्युः अनुः पूरुश्च । आ० ६३ । ७ ॥

तत्पुत्री माधवी । आ० ८७ । २३ ॥
 तस्य विश्वाच्या सह रमणं । आ० ६९ । ५१ ॥
 तस्य मृगयार्थं गमनं । आ० ७२ । १५ ॥
 ७५ । ४ ॥
 तस्य देवयान्या संवादः । आ० ७२ । २५ ॥
 ७५ । १०-३६ ॥
 तस्मै शुक्राचार्येण शापदानं । आ० ७७ । ५२ ॥
 तेन निजवार्धकेन स्वयौवनविनिमयमनङ्गीकुर्वन्त्यो
 यदुप्रभृतिभ्यश्चतुर्भ्यः स्वपुत्रेभ्यः शापदानं ।
 आ० ७८ ॥
 तेन स्ववचनकारिणे पूरवे कनिष्ठसूतवे वरदानं ।
 आ० ७८ । ३६ ॥
 तस्य वैराग्यप्राप्तिः । आ० ७९ । १२ ॥
 तेन पूरवे पुनर्यौवनप्रत्यर्पणं । आ० ७९ । १७ ॥
 तस्य तपोवनगमनं । आ० ७९ । ४० ॥
 तस्य स्वर्गगमनं । आ० ८० ॥
 तस्य स्वर्गसुखानुभवः । आ० ८१ ॥
 तस्य स्वर्गात्पतनं । आ० ८२ । ६ ॥ उ०
 १२१ । १७ ॥
 तस्याष्टकेन सह संवादः । आ० ८२—८४ ॥
 तेन गोदानकरणं । व० १९८ ॥
 तत्समीपे एकतश्श्यामकर्णानां हयानां याचनार्थं
 गालवस्य गमनं । तेन गालवाय हयप्रतिनि-
 धितया स्वपुत्र्या माधव्या दानं । उ० ११५ ।
 १—१५ ॥
 तेन सरस्वतीतीरे यज्ञकरणं । शा० ४२ । ३३ ॥
 तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । २७ ॥
 यवक्रीतः । भरद्वाजनामकस्य कस्यचिद्वेषेः पुत्रः ।
 व० १३७ । १३ ॥
 तेन स्वस्यानधीतवेदप्रतिभानाय इन्द्रमुद्दिश्य तपश्चरुणं ।
 व० १३७ । १६ ॥
 तेन परावसुभार्योपभोगः । व० १३८ । ५ ॥
 तस्य हननं परावसुपित्रा रैभ्येण निर्मितया कृत्या ।
 व० १३८ । १९ ॥

तस्य पुनरुज्जीवनं । व० १४० । २३ ॥

यवक्ष्मा । नदी । भी० ९ । ३० ॥

यवनः । श्रीकृष्णेन हतः । व० १२ । ३३ ॥

कालयवनशब्दं पश्यत ।

यवनाः । देशः । भी० ९ । ६५ ॥

यशोदा । सो० वं० हस्तिनो भार्या । तत्पुत्रो
विकुञ्जनः (विकुण्ठनः) । आ० ६३ । ३७ ॥

यशोधरः । दुर्मुखनामकस्य पाञ्चालस्य पुत्रः ।
द्रो० १८५ । ५ ॥

याजः । यमुनातीरवासिनः काश्यपगोत्रोत्पन्नस्य
कस्यचिद्वेषः पुत्रः । तद्भ्राता उपयाजः । आ०
१४९ । ८ ॥ १८१ । २२ ॥

तेन द्रुपदस्य पुत्रोत्पत्त्यर्थं याजनं । आ० १८१ ।
३२ ॥

याज्ञवल्क्यः । उपनिषत्सु प्रसिद्धः प्रथममहा-
युगीयवैशंपायनस्य शिष्यो भागिनेयश्च ब्रह्मर्षिः ।
स० ४ । १८ ॥ स० ७ । १२ ॥

[स ब्रह्मणोऽङ्गात्समुत्पन्नः । वायु० ६० ॥ ब्रह्मरातस्य
पुत्रः । वैशंपायनस्य शिष्यः । विष्णु० ३ । ५ ॥]

[तस्य वैशंपायनाद्वेदाध्ययनादि । भा० १२ । ६ ॥]

तस्य सूर्याद्विद्याभ्यासः । शां० ३२३ ॥ [भा०
१२ । ६ ॥ विष्णु० ३ । ५ ॥]

[तेन जनकयज्ञे वादे ब्राह्मणाञ्जित्वा ब्रह्मोद्यग्रहणं
शाकल्यमारणं च । वायु० ६० ॥]

तस्य जनकेन सह संवादः । शा० ३१६-३२३ ॥

तस्य विश्वावसुनामकगन्धर्वेण संवादः । शां०
३२३ । २६ ॥

याज्ञसेनिः । क्षत्रियः । धृष्टद्युम्नः । भी० ११२ ।
१९ ॥

यामुनाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥

यायावराः । जरत्कारोर्वैशकर्तार ऋषयः । आ०
१३ । १८ ॥ ४५ । १६ ॥

युगन्धरः । सात्यकेः पुत्रः । द्रोणेन हतः । द्रो०
१६ । ४२ ॥

+ युगानि । चत्वारि । कृतं त्रेता द्वापरः कलि-
श्चेति । तद्धर्मनिरूपणं । व० १५१ । ११ ॥
भी० १० ॥ शां० ६९ ॥ [मत्स्य० १४२
-१४४ ॥ भा० १२ । ३ ॥ हरि० १ । ८ ॥
गरुडपु० २२३ ॥]

+ युद्धं । आयोधनं । तद्धर्माः । शां० ९५ ॥
अनु० २१४ । २२ ॥

तस्य धर्म्यत्वसमर्थनं । शां० ९७ ॥

तस्य दुष्टत्वं । उ० २७ । ३ ॥

युधामन्युः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । उ० १९६ ।
३ ॥ रथोदारः । उ० १६९ । ३ ॥ तस्य
द्वं । द्रो० १३० । २९ ॥ अश्वत्थाम्ना हतः ।
सौ० ८ । ४३ ॥

युधिष्ठिरः । अजातशत्रुः । धर्मपुत्रः । धर्मराजः ।
पाण्डुपुत्रः । यमात्कुन्त्यां जातः । आ० ६३ ।
६५ ॥ रथोदारः । उ० १६९ । ३ ॥
तस्योत्पत्तिः । आ० १२९ । १२ ॥

तज्जननकालीनग्रहस्थितिः । आ० १२९ । २१ ॥
तस्य मुख्या भार्या द्रौपदी । तत्पुत्रः प्रतिविन्ध्यः ।
आ० ६४ । १६५ ॥ ६८ । १५७ ॥

तस्यान्या भार्या शैब्या देवकी । तत्पुत्रो यौधेयः ।
आ० ६३ । ७५ ॥

तस्य यौवराज्येऽभिषेकः । आ० १५१ । १ ॥

तस्यार्धराज्याभिषेकः । आ० २२७ । २० ॥

तस्य पट्टाभिषेकः । शां० ३९ ॥

तस्य संतापः बकसमीपे भीमसेनस्य प्रेषणविषये ।
आ० १७६ । ८ ॥

तेन द्रौपदीस्वयंवरे दुर्योधनपराजयः । आ०
२०५ । ४० ॥

तस्य इन्द्रप्रस्थे नूतनसमाप्रवेशः । स० ४ । ७ ॥

तस्य राजसूयः । स० ३८ ॥ [भा० १० । ७४ ॥]

तस्य शकुनिना सहाक्षयूतं । स० ८५ । ९ ॥

तस्य वनवासार्थं प्रस्थानं । व० १ ॥

तेनान्नप्राप्त्यर्थं सूर्यस्तुतिः । व० ३ । १६ ॥

तस्य सूर्योदक्षयपात्रप्राप्तिः । व० ३ । ५२ ॥
 तस्य दुर्योधनहननपूर्वकं राज्यस्वीकारविषये द्रौपद्या
 सह विवादः । व० २७-३२ ॥
 तस्य व्यासात्प्रतिस्मृतिनामकविद्याप्राप्तिः । व० ३६ ।
 ३० ॥
 तस्य सकाशे बृहदश्वस्य वासः । व० ४९-७७ ॥
 तस्य बृहदश्वदक्षहृदयप्राप्तिः । व० ७७ । २३ ॥
 तस्य सकाशे वने नारदस्य वासः । व० ७९-८३ ॥
 तस्मै धौम्यऋषिणा नानाविधतीर्थक्षेत्रमाहात्म्यकथनं ।
 व० ८४-८८ ॥
 तस्य लोमशेन सह तीर्थयात्रा । व० ८९-१४४ ॥
 तत्समीपे वने इन्द्रस्यागमनं जयाशीशंसनपूर्वकं
 स्वर्गं प्रति गमनं च । व० १६७ ॥
 तेन अजगरकृतप्रश्नानामुत्तरदानं । व० १८२ ।
 १८ ॥
 तस्य मार्कण्डेयेन सह वने वासः । व० १८५
 —३१५ ॥ [पद्म० १ । ४०-४९ ॥]
 तेन यक्षकृतप्रश्नानामुत्तरदानं । व० ३१४ ।
 ४७-१२४ ॥
 तस्य विराटनगरे प्रसिद्धं नाम कङ्क इति । वि०
 २ । २३ ॥ तत्र प्रच्छन्नं नाम जय इति । वि०
 ७ । ६६ ॥
 तेन दुर्गास्तवः । वि० ८ ॥
 तेन सुशर्मगृहीतविराट्मोचनार्थं भीमसेनचोदना ।
 वि० ३५ । १५ ॥
 तस्य विराटेन सह देवने तेनाक्षैर्नासाया उपरि
 प्रहारः । वि० ७० । ३७ ॥
 तेन दुर्योधनं प्रति ग्रामपञ्चकप्रार्थना । उ० ३१ ।
 १७ ॥
 तस्य कुरुसेनादर्शनेन विषादः । भी० २१ ॥
 तेन युद्धारम्भकाले भीष्मादिभ्यो जयाशीर्ग्रहणं ।
 भी० ४३ ॥
 तस्य जीवग्राहग्रहणप्रतिज्ञा द्रोणाचार्येण । द्रो०
 १२ । २४ ॥

तस्य द्रोणाचार्येण सह युद्धं । द्रो० १०६ ॥
 तेन द्रोणसमीपे 'अश्वत्थामा मृत' इति कथनं ।
 द्रो० १९१ । ५४ ॥
 तस्य पराजयपूर्वकमपहासः कर्णेन । क० ४४ ॥
 तेनार्जुनगर्हणं कर्णो नाद्यापि हत इति । क० ७१ ॥
 तत्कृतगर्हणामसहमानेनार्जुनेन तद्वधोद्यमः । क०
 ७२ ॥
 तस्यार्जुनेनाधिक्षेपः तद्वधप्रतिनिधितया । क० ७३ ॥
 तेन भग्नसक्थिकस्य दुर्योधनस्य परिसान्त्वनं । श०
 ६० । २१ ॥
 तेनाश्वत्थाममणिधारणं । सौ० १६ । ३१ ॥
 तस्य कुनस्वीभवनं गान्धार्या दृष्टिपातेन । स्त्री०
 १५ । ७ ॥
 तस्य निर्वेदः । शां० ९ ॥
 तं प्रति तद्भ्रातृभिर्द्रौपद्या च प्रजापालनविधानं ।
 शां० १०-१८ ॥
 तं प्रति देवस्थाननामकऋषिवाक्यं । शां० २० ॥
 तस्य हास्तिनपुरप्रवेशः । शां० ३६ । ४३ ॥
 तस्मै कुन्त्या कर्णस्य स्वपुत्रत्वाभिधानपूर्वकं तस्योदक-
 करणविधानं । स्त्री० २७ । ७ ॥
 तेन कुन्त्या पूर्वमेव कर्णस्य स्वाग्रजत्वाकथनरुषा
 सर्वासामपि स्त्रीणां मनसि किमपि गोप्यं न
 स्यादिति शापदानं । शा० ६ । ११ ॥
 तस्य बृहस्पतिना सहाध्यात्मविषये संवादः । अनु०
 १७३ ॥
 तस्य बन्धुनिधनदुःखाद्वनं यियासोः श्रीकृष्णेन व्या-
 सेन च परिसान्त्वनं । अश्व० २ ॥
 तस्मै व्यासेन बन्धुवधसंभाविताशेषपापानोदनाया-
 श्वमेधकरणविधानं । अश्व० ३ ॥
 तेनाश्वमेधकरणं । अश्व० ८९ ॥
 [तेनाश्वमेधत्रयकरणं । भा० १ । १२ ॥]
 तस्याश्वमेधार्थं धनानयनाय हिमवद्दिगमनं । अश्व०
 ६४ ॥
 तस्य राज्यपालनप्रकारः । आश्र० १ ॥

तस्मै वनं वियासता धृतराष्ट्रेण राजनीत्युपदेशः ।

आश्र० ६-८ ॥

तेन वनस्थधृतराष्ट्रादिदृक्षया वने शतयूपाश्रमगमनं ।

आ० २४-२५ ॥

तेन कुन्त्या उदकदानं । आश्र० ४१ । १८ ॥

तेन परीक्षिदादीनां राज्येऽभिषेकः । महा० १ ।

७ ॥

तस्य स्वर्गगमनं । महा० ३ । २५ ॥

तस्य स्वर्गे बन्धुजनदिदृक्षोर्देवदूतेन नरकप्रदर्शनं ।

स्वर्गा० २ । १४ ॥

तेन गङ्गायामवगाहनेन मानुषशरीरत्यागः । स्वर्गा०

३ । ४२ ॥

१ युयुत्सुः । धृतराष्ट्रस्य वैश्यायां जातः पुत्रः ।

आ० ६४ । १६२ ॥ २०१ । २ ॥

तस्य कौरवपक्षात्पाण्डवपक्षप्रवेशः । भी० ४३ ।

१०२ ॥

तेन पाण्डवपक्षे स्थित्वा उल्लेकेन सह युद्धं । क०

१६ ॥

२ युयुत्सुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य

गान्धार्या जातः पुत्रः । आ० ६८ । ९३ ॥

१३१ । २ ॥

युयुधानः । सात्यकिः ।

युवनाश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० आर्द्रस्य पुत्रः ।

मान्धातुः पिता । व० १२७ । ६ ॥

तस्यान्यः पुत्रः श्रावस्तः । व० २०५ । ३ ॥

[भा० ९ । ६ ॥]

यूपकेतुः । (यूपध्वजः) । क्षत्रियः । सो० वं०

सोमदत्तपुत्रः । द्रो० २५ । ५६ ॥ भूरिश्रव-

शब्दं पश्यत

+ योगः । चित्तवृत्तिनिरोधः । तन्निरूपणं शां०

३०६ ॥ ३११ ॥ अनु० २४६ ॥ [भा०

३ । २८ ॥]

योजनगन्धा । दाशपुत्री व्यासमाता । सत्यवती-

शब्दं पश्यत ।

+ योधलक्षणं । शां० १०१ ॥

योनिद्वारं । क्षेत्रविशेषः । व० ८२ । ९४ ॥

+ योषित् । स्त्रीशब्दं पश्यत ।

यौधेयः । क्षत्रियः । सो० वं० युधिष्ठिरस्य पुत्रः ।

तन्माता देवकी । आ० ६३ । ७५ ॥

र.

रक्षिता । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥

+ रक्षोब्राह्मणसंवादः । अनु० १८७ ॥

रघुः । क्षत्रियः । सू० वं० । वि० ५३ । १६ ॥

[खट्वाङ्गस्य पौत्रः । तस्य वंशः । भा० ९ । १० ॥]

रजताश्वः । शैनेयः । सात्यकिः । द्रो० २३ । ३ ॥

रजिः । क्षत्रियः । सू० वं० आयोः पुत्रः । तन्माता

स्वर्मानवी । तद्भ्रातरः । नहुषः वृद्धशर्मा गयः

अनेनाः इति चत्वारः । आ० ६९ । २८ ॥

[तस्य चरित्रं । हरि० १ । २८ ॥ भा० ९ । १७ ॥]

रता । काचन देवस्त्री । तत्पुत्रः अहः । आ०

६७ । २० ॥

१ रतिः । कामस्य भार्या । आ० ६७ । ३३ ॥

[तस्याः दक्षप्रजापतिस्वेदादुत्पत्तिः । कालिकापु०

३ ॥ शिवपु० सतीखं० ४ ॥]

२ रतिः । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

रथचित्रा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

+ रथध्वजादिवर्णनं । उ० ५६ ॥ द्रो०

१०५ ॥

रथध्वानः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १८ ॥

रथन्तरः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १९ ॥

रथन्तरी । इलिलस्य भार्या । तत्पुत्राः दुष्यन्तादयः

पञ्च । आ० ६३ । २९ ॥ तेषां नामानि ।

दुष्यन्तः शूरः भीमः प्रवसुः वसुः इति ।

आ० ८८ । १६ ॥

रथप्रभुः । अग्निविशेषः । व० २२१ । १८ ॥

रथवाहनः । विराटस्य भ्राता । द्रो० १५९ । ११ ॥

रथसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो० २३ ।

६३ ॥

स्थथा । नदी । आ० १८६ । २० ॥
+ रथातिरथसंख्यानपर्व । उ० १६५—
१७२ ॥

+ रथातिरथसङ्ख्यानं । कौरवसेनायां । उ०
१६६ ॥ पाण्डवसेनायां । उ० १६८ । ४१ ॥

रन्तिदेवः । [क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भव-
स्य संकृतेः पुत्रः । भा० ९ । २१ ॥] तस्य कथा ।
द्रो० ६७ ॥ शां० २८ । १२० ॥ २५० ।
१६ ॥

तेन गोसवनामकयज्ञकरणं । तद्यज्ञीयपशुचर्मराशित-
श्चर्मण्वतीनामकनद्युत्पत्तिश्च । अनु० १२३ ।
१० ॥

रमणकद्वीपः । (रामणीयकः) । भी० ८ ।
२ ॥

तत्र गरुडेन सर्पाणां वहनं । आ० २६ । ८ ॥
रम्भा । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥ १३२ ।
४४ ॥ स० १० । ११ ॥

तस्या विश्वामित्रेण शापदानं । अनु० ६ । ११ ॥
[रा० १ । ६४ ॥]

१ रविः । क्षत्रियः । जयद्रथस्य आता । व०
२६६ । ११ ॥

+ २ रविः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । शा० २५ । ५ ॥

रसातलं । पाताललोकः । उ० १०२ ॥

रहस्या । नदी । भी० ९ । १९ ॥

१ राका । (रागा) । अङ्गिरसः पुत्री । व०
२२१ । ४ ॥

२ राका । खरशूर्पणखयोर्माता राक्षसी । व०
२७६ । ८ ॥

राक्षसग्रहः । व० २३० । २५ ॥

+ राक्षसब्राह्मणसंवादः । अनु० १८७ ॥

+ राक्षससत्रं । स्वपितरं राक्षसभक्षितं श्रुतवता
पराशरेण ऋषिणा सर्वराक्षसनाशार्थं कृतो यज्ञः ।
आ० १९७ । २ ॥

राक्षसीनां । गर्भधारणानुपदं प्रसवः । आ०
१६९ । ११ ॥

+ राक्षसेन रक्षणं । द्रौपद्याः । वि० १९ ।
२५ ॥

रागा । प्रथमं राकाशब्दं पश्यत ।

+ राजधर्मपर्व । शां० १—१३० ॥

+ राजधर्मकथनं । शां० ५५—५७ ॥

राजधर्मा । बकः । तस्य कथा । शां० १६८
—१७२ ॥

राजन् । (राजा) । द्वितीयो वर्णः । तस्य
गुणाः । शां० ६७ । ९ ॥

तस्य कालं प्रति कारणत्वं । शां० ६९ । २५ ॥

तस्य चण्डालेन सह संवादः । ब्रह्मस्वपहारस्यानर्थ-
तायां । अनु० १५८ ॥

तन्नामानि । आ० ६८ ॥ स० ४ । २७ ॥ ८ ।

८ ॥ ३७ ॥ उ० ४ ॥ अनु० २७१ ॥

तस्य दशश्रोत्रियसमत्वं । आ० ४१ । ३१ ॥

तद्वंशे असुराणामुत्पत्तिः । आ० ६५ । २७ ॥

तन्नीतिकथनं । स० ५ । २० ॥ शां० ६८ ।
६९ ॥ ८९ ॥ आश्र० ६—८ ॥

तत्पुरोहितस्वरूपकथनं । शा० ७३ ॥

तस्य पुरोहितस्य च कथा । अनु० ३१ ॥

तद्वसतौ निवासप्रकारकथनं पाण्डवान्प्रति धौम्येन ।
वि० ५ । ८ ॥

राजनी । नदी । भी० ९ । २१ ॥

+ राजनीतिः । स० ५ । २० ॥ शां० ६८ ॥
७० ॥ ८९ ॥ आश्र० ६—८ ॥

राजपुरं । कलिङ्गदेशस्थं चित्राङ्गदस्य नगरं ।
शां० ४ । ३ ॥

राजसूयः । यागः । युधिष्ठिरकृतः । स० ३८ ॥
[भा० १० । ७४ ॥]

तत्रागतानां राज्ञां नामानि । स० ३७ ॥

तत्करणे युधिष्ठिरं प्रति नारदद्वारा पाण्डोः संदेशः ।
स० १२ । २८ ॥

तत्र ऋत्विजां नामानि । स० ३६ । ३२ ॥
 तस्य प्रशंसा । स० १२ ॥ ७१ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥
 तत्सभायां दुर्योधनस्य पतनं । स० ७४ । ६ ॥
 तत्करणार्थं दुर्योधनस्य यत्नः । व० २५६ । ६ ॥
 तत्करणं हरिश्चन्द्रेण । स० १२ । १६ ॥
 + राजसूयपर्व । स० ३६—३८ ॥

+ रात्रियुद्धारम्भः । द्रो० १५३ ॥ तत्समाप्तिः ।
 द्रो० १८७ ॥

राधा । सूतराजस्याधिरथस्य भार्या । कर्णस्य माता ।
 आ० ६८ । १४० ॥ व० ३१० । २ ॥

राधेयः । कर्णः । आ० २०५ । २६ ॥

१ रामः । श्रीमन्नारायणावतारभूतः क्षत्रियः । सू०
 व० दशरथस्य पुत्रः । तन्माता कौसल्या । व०
 २७५ । ८ ॥

तदवतारकथा । स० ५० ॥ व० १४९ । ३१ ॥
 १५० ॥ [भा० ९ । १०—११ ॥ पञ्च० ६ ।
 २६९—२७१ ॥ वायु० ८८ ॥]

तस्योपाख्यानं । व० २७५ ॥ द्रो० ५९ ॥ शां०
 २८ । ५१ ॥

तेन परशुरामतेजोहरणं । व० ९८ । ७ ॥

तस्य यौवराज्याभिषेकोद्यमः । व० २७८ । ७ ॥

तस्य वनगमनं । व० २७८ । ३० ॥ २८१ ।
 ११ ॥

तेन रावणवधः । स० ५० । २३ ॥ व० २९१ ।
 २९ ॥ द्रो० ५९ । ७ ॥

तस्य पट्टाभिषेकः । व० २९२ । ६७ ॥

तत्कथा हनुमता भीमसेनं प्रति प्रोक्ता । व०
 १४९ । ३१ ॥

२ रामः । परशुरामः ।

३ रामः । बलरामः ।

रामतीर्थं । व० ८२ । ७२ ॥ ८३ । १६ ॥
 शां० ५० । ७ ॥

रामह्रदः । तीर्थं । व० ८१ । २६ ॥
 Rama-hrada. A sacred tank near

Thaneswar, where Parasurama is
 said to have given oblations to the
 names of his ancestors after destroy-
 ing the Kshatriyas.

+ रामोपाख्यानपर्व । व० २७४—२९३ ॥

रावणः । विश्रवसः पुत्रो राक्षसाधिपः । तन्माता
 पुष्पोत्कटा । तस्योत्पत्तिः । व० २७६ । ७ ॥

तस्य कार्तवीर्येण बन्धनं । स० ९६ । ४३ ॥

तस्य ब्रह्मणो वरप्राप्तिः । व० २७६ । १५ ॥

तेन सीतापहारः । व० २७९ । ४४ ॥

तस्य वधः श्रीरामेण । स० ५० । २३ ॥ व०
 २९१ । २९ ॥ द्रो० ५९ । ७ ॥

+ राष्ट्रगुप्तिप्रकारः । शां० ८७ ॥

+ रासभीमतङ्गसंवादः । अनु० ३ ॥

राहुः । सिंहिकापुत्रः । नवग्रहेष्वन्यतमः । आ०
 ६६ । ३१ ॥ स० ११ । २९ ॥ भी०
 १२ । ३९ ॥

तच्छिरश्छेदः । आ० १९ । ७ ॥

रिष्टः । क्षत्रियः । स० ८ । १५ ॥

१ रुक्मरथः । मद्रराजस्य शल्यस्य पुत्रः । तस्य
 भ्रातर एकोनशतं । आ० २०१ । १४ ॥
 भी० ४७ । ४८ ॥

तस्य सर्वभ्रातृसहितस्याभिमन्युना वधः । द्रो०
 ४५ । १३ ॥ सहदेवेन वध इति । क० २ ।
 २९ ॥

२ रुक्मरथः । द्रोणाचार्यः । द्रो० १३ । २३ ॥

रुक्माङ्गदः । शल्यस्य पुत्रः । आ० २०१ । १४ ॥

रुक्मिणी । विदर्भराजस्य भीष्मकस्य पुत्री । श्रीकृ-
 णस्य प्रथमा भार्या । तज्जाता रुक्मी ।

तां प्रति महालक्ष्म्या स्वनिवासयोग्यस्थलकथनं ।
 अनु० ३२ ॥

तस्या अग्निप्रवेशः । मौ० ८ । ७४ ॥

[तस्याः स्वयंवरस्थायाः श्रीकृष्णेन हरणं । भा०
 १० । ५३ ॥ हरि० २ । ५९ ॥ विष्णु०
 ५ । २६ ॥]

[तस्याः श्रीकृष्णेन सह प्रेमकलहः । भा० १० । ६० ॥]

[तस्याः प्रद्युम्ननामकपुत्रोत्पत्तिः । भा० १० । ५५ ॥
हरि० २ । ६० ॥ विष्णु० ५ । २६ ॥]

[तत्पुत्री चारुमती । कृतवर्मसुतस्य बलेर्भार्या । भा०
१० । ६१ ॥ विष्णु० ५ । ८ ॥]

रुक्मिण्याश्रमः । व० १३२ । १८ ॥ उज्जान-
कस्य समीपे ।

रुक्मी । भीष्मकराजस्य पुत्रः । रुक्मिण्या आता ।
आ० ६८ । ६२ ॥ व० २५५ । ११ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन श्मश्रुकेशवपनेन विरूपकरणं । भा०
१० । ५४ ॥

तस्य कौरवपाण्डवयुद्धे साहाय्यकरणेच्छया कुरुक्षेत्रं
प्रति गमनं । उभाभ्यामपि तत्साहाय्यानङ्गीकरणं
च । उ० १५८ ॥

[तस्य वधो बलरामेण । भा० १० । ६१ ॥ हरि०
२ । ६१ ॥]

[तत्पुत्री रुक्मवती । तस्याः शुभाङ्गीति नामान्तरं ।
प्रद्युम्नस्य भार्या । भा० १० । ६१ ॥ हरि०
२ । ६१ ॥]

१ रुचिः । अप्सराः । अनु० ५० । ४७ ॥

२ रुचिः । देवशर्मभार्या । तस्या इन्द्रेण कामनं ।
अनु० ७५ । ४१ ॥

रुचिपर्वा । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । पार्वतीयेन
सुपर्वणा हतः । द्रो० २६ । ५३ ॥

रुद्रः । शिवः । शम्भुः । शङ्करः ।

तेन समुद्रमथनसमये विषपानं । आ० १८ ।
२५ ॥

तेन जयद्रथाय श्रीकृष्णमाहात्म्यकथनं । व०
२७३ । ३२ ॥

तन्माहात्म्यकथनं । द्रो० २०३ । ५१ ॥ सौ०
१७ ॥ अनु० ४५ । ४९ ॥

तस्य श्मशानवास नीलकण्ठत्व वृषवाहनत्व चन्द्रक-
लाधारणादीनां कारणकथनं । अनु० २०७ ॥

तत्कृतो दक्षाध्वरध्वंसः । अनु० २६५ ॥

तस्य तृतीयनेत्रोत्पत्तिः । अनु० २०५ । ३५ ॥

तस्य सनत्कुमारेण सह तत्त्वसृष्टिविषये संवादः ।
अनु० १६५ ॥

तेन पार्वतीं प्रति वर्णाश्रमधर्मकथनं । अनु० २०८ ॥
तस्य पार्वतीसकाशादनेकविधस्त्रीधर्मश्रवणं । अनु०
२४९—२५० ॥

तन्नाम्नां निर्वचनं । शां० ३५२ । ४५ ॥

तस्य श्रीनारायणेन सह युद्धं । शां० ३५२ ।
४२ ॥

तस्य ब्रह्मणो ललाटादुत्पत्तिः । शां० ३६० । ११ ॥
तद्धनुर्ज्याच्छेदः । सौ० १८ । १९

तेन श्रीकृष्णाय वरदानं । अनु० ४६ ॥

तत्सुतिः । श्रीकृष्णार्जुनकृता । द्रो० ८० । ५५ ॥
[तन्निन्दा दक्षप्रजापतिकृता । भा० ४ । २ ॥]

तत्सुतिः । दक्षप्रजापतिकृता । शां० २९० ।
७३ ॥

तन्महिमा । सौ० १७ ॥ अनु० ४५ ॥

तत्सुतिः । तण्डिकृता । अनु० ४७ ॥

तत्सुतिः । अश्वत्थामकृता । सौ० ७ । २ ॥

तत्सुतिः । मरुत्तराजकृता । अश्व० ८ । १४ ॥

तलिङ्गार्चनमहिमा । अनु० २४७ ॥

तस्य पार्वत्या सह रतियोगः । अनु० १३० । ६१ ॥

तत्सहस्रनामस्तोत्रं । अनु० ४८ । ३१—१५३ ॥

[लिङ्गपु० ६५ ॥ ९८ ॥ शिवपु० कोटि-
रुद्रसं० ३५ ॥]

रुद्रकोटितीर्थं । व० ८० । ११८ ॥ ८१ ।
७७ ॥

रुद्रसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो०
१५९ । ३८ ॥

रुद्राः । एकादश । एकादशरुद्रशब्दं पश्यत ।

रुद्राणी । पार्वती । स० ११ । ४१ ॥

रुद्रावर्तं । तीर्थं । व० ८२ । ३७ ॥

रुमण्वान् । जमदग्नेर्ज्येष्ठः पुत्रः । तद्भ्रातरः सुषेणः

वसुः विश्वावसुः परशुरामश्च । व० ११७ ।
११ ॥

रुः । ऋषिः । प्रमतेः पुत्रः । तन्माता घृताची
अप्सराः । तद्भार्या प्रमद्वरा । तत्पुत्रः शुनकः ।
आ० ८ । २ ॥ ५८ । ३१ ॥ अनु० ८ ।
६५ ॥

तस्य विवाहः । आ० ९ । २४ ॥
तस्य दुण्डुभेन संवादः । आ० १०-१२ ॥

रुशङ्कुः । उशङ्कुशब्दं पश्यत ।

रुषट्टुः । क्षत्रियः । स० ८ । १३ ॥

रूपवाहिकाः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

१ रेणुकः । अमृतरक्षको देवः । आ० ३२ ।
१८ ॥

२ रेणुकः । कश्चिद्भजः । अनु० १९५ । ४ ॥

रेणुका । जमदग्निभार्या । प्रसेनजिन्नामकनृपसुता ।

व० ११७ । २ ॥ पद्मादुत्पन्ना अयोनिजा ।

अनु० ५३ । २७ ॥ तस्मात्प्रसेनजित् तस्याः
पोषकः पितेति भाति ।

[इयमिक्ष्वाकुवंश्यस्य रेणोः पुत्री । भा० ९ । १५ ॥
हरि० १ । २७ ॥]

[इयं सुवेणोः पुत्री । अस्याः कामलीति नामान्तरं ।
वायु० ९१ ॥]

तस्याः स्त्रीभिः सह जलक्रीडां कुर्वतश्चित्ररथनामक-
गन्धर्वराजस्य दर्शनेन कामविकारोत्पत्तिः । व०
११७ । ७ ॥ [भा० ९ । १६ ॥]

तच्छिरश्छेदः । तत्पातित्रत्यभङ्गरुष्टजमदग्निप्रेरितेन
परशुरामेण । व० ११७ । १५ ॥ [भा०
९ । १६ ॥]

तस्याः शिरःपादस्य सूर्यातपेन संतापे भृगुणा छत्रो-
पाननिर्माणं । अनु० १४४ ॥

रेणुकातीर्थं । व० ८० । ८३ ॥ In the
Punjab, about 16 miles north of
Nahan.

रेणुमती । (करेणुमती) । नकुलभार्या शिशु-

पालपुत्री । तत्पुत्रो निरमित्रः । आ० ६३ ।
७८ ॥

रेवती । स्कन्दग्रहः । व० २३० । २९ ॥

रेवतीसुतः । स्कन्दः । व० २३३ । ६ ॥

रैभ्यः । विश्वामित्रपुत्रः । शां० ४८ । ५७ ॥
स० ४ । २२ ॥

स भरद्वाजस्य सखा । तत्पुत्रौ अर्वावसुपरावसू । व०
१३७ ॥ १२-१३ ॥

तदाश्रमगमनं युधिष्ठिरस्य । व० १३७ । ९ ॥

तस्य हननं तत्पुत्रेण परावसुना मृगभ्रान्त्या । व०
१४० । ६ ॥

तस्य पुनरुज्जीवनं । व० १४० । २०-२३ ॥

१ रैवतः । स्कन्दग्रहः । व० २३० । २९ ॥

२ रैवतः । द्वारकासमीपस्थः पर्वतः । आ०
२३९ । १२ ॥

तत्र श्रीकृष्णस्य गमनं । अश्व० ५९ । ४ ॥

तत्रार्जुनस्य गमनं । आ० २३८ । २ ॥

रैवतकः । पर्वतः । भी० ११ । १८ ॥

Mount Girnaur near Junagar in
Guzerat, north of Prabhasa-Somnath.

+ रोगापादकानि कर्माणि । अनु० २२०-
२२१ ॥

१ रोचमानः । उरगापुर्या अधिपतिः । अर्जुनेन
राजसूयदिविजये पराजितः । स० २८ । १९ ॥

२ रोचमानः । अश्वमेधपुरीश्वरः । क्षत्रियः ।
चैद्यः । आ० ६८ । १८ ॥ २०१ । १० ॥

भीमसेनेन राजसूयदिविजये पराजितः । स०
३० । ८ ॥ पाण्डवपक्षीयः । उ० १७२ ।

१ ॥ कर्णेन हतः । क० ५१ । ५० ॥ तत्पुत्रो
हेमवर्णः । द्रो० २३ । ६८ ॥

रोमपादः । लोमपादशब्दं पश्यत ।

रोमहर्षणः । पौराणिकः सूतः । तत्पुत्र उग्रश्रवाः ।
आ० १ । ५ ॥ स० ४ । १८ ॥

[तस्य वधो बलरामेण । भा० १० । ७८ ॥]

रोहिणः । रौहिणशब्दं पश्यत ।

१ रोहिणी । सुरभ्याः पुत्री । तदपत्यानि गावः ।
आ० ६७ । ६७-६८ ॥

२ रोहिणी । दक्षप्रजापतिपुत्री नक्षत्ररूपिणी
चन्द्रभार्या । श० ३६ । ५ ॥

३ रोहिणी । वसुदेवभार्या । तत्पुत्रो बलरामः ।
मौ० ८ । १८ ॥

रोही । नदी । भी० ९ । ३० ॥ In Afga-
nistan. It was also called Roha.

रोहीतकः । देशः । स० ३५ । ४ ॥ Rohtak,
forty-two miles north west of Delhi.

तद्विजयः कर्णेन । व० २५५ । २०

रौद्रकर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १२ ॥
भीमसेनेन हतः । द्रो० १२७ । ४४ ॥

रौद्राश्वः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रः ।
तन्माता पौष्टी । तद्भातरौ प्रवीरः ईश्वरश्च ।
तत्पुत्रा ऋचेयुप्रभृतयो दश मिश्रकेशीनाभ्याम-
प्सरसि जाताः । आ० ८८ । ४—११ ॥

रौमहर्षणिः । उग्रश्रवाः । आ० १ । ११ ॥

रौरवः । नरकः । अनु० २०३ । ३ ॥

रौहिणः । देववटवृक्षः । आ० २९ । ४५ ॥
तस्य परिमाणं । आ० ३० । २३ ॥

तच्छाखाभङ्गो गरुडेन । आ० २९ । ४८ ॥

ल.

१ लक्षणा । दुष्यन्तस्य प्रथमा भार्या । आ०
८८ । १८ ॥ तस्या लाक्षीति नामान्तरं ।
तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ३० ॥

२ लक्षणा । दुर्योधनपुत्री । लक्ष्मणाशब्दं पश्यत ।

३ लक्षणा । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥

४ लक्षणा । मद्राधिपस्य पुत्री श्रीकृष्णमहिषी ।
स० ५७ । २८ ॥

१ लक्ष्मणः । क्षत्रियः । सू० वं० दशरथपुत्रः ।

तन्माता सुमित्रा । तद्भाता शत्रुघ्नः । स० ८ ।

१८ ॥ ५० । १० ॥ व० २७५ । ८ ॥

तेनेन्द्रजिद्वधः । व० २९० । २४ ॥

२ लक्ष्मणः । क्षत्रियः । सो० वं० धार्तराष्ट्रस्य
दुर्योधनस्य पुत्रः । रथसत्तमः । उ० १६६ ।
१४ ॥

तस्याभिमन्युना सह युद्धं । भी० ५५ । ८ ॥

तस्याभिमन्युना पराजयः । भी० ७३ । ३२-३८ ॥

तस्य वधोऽभिमन्युना । द्रो० ४६ । १८ ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २० । ३४ ॥

१ लक्ष्मीः । महालक्ष्मीः ।

२ लक्ष्मीः । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतिभार्या ।
आ० ६७ । १४ ॥

लक्ष्यवेधः । अर्जुनेन । द्रोणाचार्यकृतास्त्रविद्याप-
रीक्षायां । आ० १४३ । ९ ॥ द्रौपदीस्वयंवरे
तेनैव । आ० २०३ । २५ ॥ [श्रीकृष्णेन
भा० १० । ८३ ॥]

लङ्का । राक्षसराजधानी । व० २८१ । ४२ ॥
तत्र युधिष्ठिरराजसूयार्थं करादानाय घटोत्कचस्य
गमनं । स० ३४ ॥ Ceylon.

लज्जा । दक्षप्रजापतिपुत्री धर्मप्रजापतिभार्या । आ०
६७ । १५ ॥ तस्या हीरिति नामान्तरं ।

लता । अप्सराः । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ता । अर्जुनेन
मोचिता । आ० २३६ । २० ॥

लपिता । मन्दपालस्योपभार्या शार्ङ्ग । जरितायाः
सपत्नी । आ० २५५ । १७ ॥

लपेटिका । तीर्थं । व० ८३ । १५ ॥

लम्बकाः । (लम्पाकाः ।) देशः । द्रो०
१२१ । ४६ ॥ Lamghan on the northern
bank of the Kabul river.

लवणासुरः । मधुदानवपुत्रः । आ० २७ । २२ ॥
तस्य वधः शत्रुघ्नेन । स० ५० । २७ ॥

लाक्षी । दुष्यन्तभार्या । तस्या लक्षणेति नामान्तरं ।
तत्पुत्रो जनमेजयः । आ० ६३ । ३० ॥
८८ । १८ ॥

लाङ्गली । नदी । स० ९ । २६ ॥

लिखितः । शङ्खस्य भ्राता । ऋषिः । स० ७ ।

११ ॥ शां० २३ । १८ ॥

+ लिङ्गार्चनफलं । अनु० २४७ ॥

लीलाढ्यः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु०
७ । ५३ ॥

लुब्धकः । अर्जुनकनामा किरातः । तस्य गौतमी-
मृत्युसर्पैः संवादः । अनु० १ । २२ ॥
३६ । ६३ ॥

लेवलिका । नदी । व० ८२ । १६३ ॥

लोकोद्धारं । तीर्थं । व० ८१ । ४५ ॥

लोपामुद्रा । विदर्भराजदुहिता । अगस्त्यमहर्षेः
तस्या उत्पत्तिः । व० ९४ । २४ ॥

तस्याः सत्यवतीति नामान्तरं । व० ९४ । २९ ॥
तस्या विवाहः । व० ९५ । ७ ॥

तस्यां दृढस्थुनामकपुत्रोत्पत्तिः । व० ९७ । ३१ ॥

+ लोभः । दुष्टो गुणः । तन्निन्दा । शां० १६१ ॥

+ लोभादिजयोपायः । शां० १५६ ॥

लोमपादः । सो० वं० अनोः कुलोत्पन्नस्याङ्गरा-
जस्य वंशीयः । दशरथस्य सखा । व० १११ ।
१९ ॥

[तस्य दशरथ इति नामान्तरं । हरि० १ । ३१ ॥
२ । ९३ ॥]

तस्य राज्ये अनावृष्टिः । व० १११ । ७ ॥

तस्य पुत्री शान्ता । ऋश्यशृङ्गमहर्षेर्भार्या । व०
११४ । ११ ॥ अधिकं शान्ताशब्दे द्रष्टव्यं ।

तस्य राज्ये ऋश्यशृङ्गमहर्षेरागमनेन वृष्टिप्रादुर्भावः ।
व० ११४ । १० ॥

लोमशः । ऋषिः । तस्य युधिष्ठिरसमीपे वने
आगमनं । व० ४५ ॥ ८९ । १ ॥

तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९२ ॥

+ लोमशतीर्थयात्रा । व० ९१—१५७ ॥

लोमहर्षणः । रोमहर्षणशब्दं पश्यत ।

१ लोहिताक्षः । सूतः । जनमेजयसर्पसत्रे स्थपतिः ।
आ० ५१ । १५ ॥ ५६ । ६ ॥ ५८ । १२ ॥

२ लोहिताक्षः । स्कन्दपार्षदः । शां० ४६ । २४ ॥

लोहिताश्वः । (रोहिताश्वः) । हरिश्चन्द्रपुत्रः
व० ७७ । ३१ ॥

लौहितारणिः । नदी । भी० ९ । १८ ॥

१ लौहित्यः । समुद्रः । आ० २ । ३६७ ॥
महा० १ । ३४ ॥

२ लौहित्यः । नदः । स० ९ । २६ ॥

A portion of the river Brahmaputra
north of Pragjyotishapura.

लौहित्यतीर्थं । व० ८३ । २ ॥

लौहित्या । नदी । भी० ९ । ३५ ॥

व.

वंशगुल्मतीर्थं । व० ८३ । ९ ॥ A sacred
Reservoir (kund) on the table land
of Amarakantaka which is situated,
about four miles and a half from
the source or the first fall of the
Nerbuda.

वंशमूलतीर्थं । व० ८१ । ४१ ॥

वंशा । प्राधायाः पुत्री । आ० ६६ । ४५ ॥

वक्रः । करुशदेशाधिपतिर्दन्तवक्रः । स० १४ ।
१२ ॥

वक्रद्वारः । पर्वतः । शां० ३२५ । १८४ ॥

वक्षोग्रीवः । ऋषिः । विश्वामित्रऋषिपुत्रः ।
अनु० ७ । ५३ ॥

वङ्गः । क्षत्रियः । बलिराजपुत्रः । तन्मातरि सुदेष्णायां
दीर्घतमस ऋषेर्जातः । आ० ११३ । ५३ ॥

वङ्गाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥ The Pro-
vince of Bengal.

१ वज्रः । क्षत्रियः । श्रीकृष्णस्य पौत्रः । मौ०
८ । ३९ ॥

तस्य राज्याभिषेकः । मौ० ८ । ७३ ॥

२ वज्रः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५२ ॥

वज्रविष्कम्भः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

वज्रव्यूहः । पाण्डवानां । भी० १९ । ३५ ॥
८१ । २३ ॥

वटेश्वरपुरं । व० ८२ । १२९ ॥

वत्सः । प्रतर्दनस्य पुत्रः । परशुरामेण हतेषु क्षत्रि-
येषु गोवत्सैः संवर्धितत्वादुर्वरितः । शां०
४८ । ८६ ॥ [दिवोदासस्य पौत्रः । तस्य
भ्राता गर्गः । वायु० ९२ ॥]

वत्सनाभः । महर्षिः । तच्चरित्रं । अनु० ३३ ॥

वत्सराजः । आ० २०१ । २२ ॥

वदान्यः । ऋषिः । तदुहिता सुप्रभा अष्टावक्र-
ऋषेर्भार्या । अनु० ५० । ११ ॥

+ वधप्रतिनिधित्वमधिक्षेपस्य । क० ७२ ।
८१—८६ ॥

वधूसरा । नदी । रुदन्त्या भृगुभार्यायाः पुलोमाया
अश्रुविन्दुभ्य उत्पन्ना । आ० ६ । ८ ॥

वध्राः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥

१ वनायुः । (वनायवः) । देशः । भी० ९ ।
५६ ॥ Arabia.

२ वनायुः । दनोः पुत्रः । आ० ६६ । ३० ॥

३ वनायुः । क्षत्रियः । पुरुरवसः पुत्रः । आ०
६९ । २८ ॥

वनेयुः । क्षत्रियः । रौद्राश्वपुत्रः । आ० ८८ ।
९ ॥

वन्दना । नदी । भी० ९ । १८ ॥

वन्दी । वरुणस्य पुत्रः । व० १३६ । २४ ॥

वपुष्टमा । पाण्डवप्रपौत्रस्य जनमेजयस्य भार्या ।
काशिराजस्य सुवर्णवर्मणः पुत्री । आ० ४४ ।
८ ॥

वयस्यः । अङ्गिरसः पुत्रः । ऋषिः । अनु०
१३२ । ४२ ॥

वरदानतीर्थं । यत्र दुर्वाससा विष्णवे वरो दत्तः ।
व० ८० । ६५ ॥ Baroda where Rishi
Durvasa gave a boon to Vishnu.

वरा । नदी । भी० ९ । २६ ॥

वराङ्गी । त्रिशङ्कोः पुत्री शय्यातेर्भार्या । तत्पुत्रो-
ऽहंयातिः । आ० ६३ । १३ ॥

वराणसी । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

१ वराहः । ऋषिः । स० ४ । २३ ॥

२ वराहः । भगवतो नारायणस्य मत्स्यादिषु तृतीयो-
ऽवतारः । स० ४५ । ४ ॥ व० १४४ ।
२९ ॥ २७३ । ५३ ॥ शां० २०८ । २१ ॥
[भा० ३ । १३ ॥ वायु० ६ ॥ पद्म० ६ ।
२६४ ॥ लिङ्गपु० ९४ ॥]

तेनात्मपिण्डदानं । शां० ३५५ । १४ ॥

वराहकः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

वराहकर्णः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

वराहतीर्थं । पुण्यतीर्थं । व० ८१ । १८ ॥
तस्य कोकामुखमिति नामान्तरं ।

वराहध्वजः । जयद्रथः । द्रो० १०५ । २० ॥

१ वरुणः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

२ वरुणः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।
१५ ॥

३ वरुणः । पश्चिमदिगीश्वरः । स० ९ । १ ॥
तस्य भार्या ऋद्धिः । स० १० । ६ ॥

तस्यान्या भार्या वारुणी । तस्या गौरीति नामान्तरं ।
स० ९ । ६ ॥

तस्यान्या भार्या शुक्राचार्यपुत्री ज्येष्ठा देवी । तत्पुत्राः
बलः मद्याभिमानिनी सुरा अधर्मश्च । आ०
६७ । ५२—५३ ॥

तस्यान्यः पुत्रः पुष्करः । उ० ९८ । १२ ॥

तस्यान्यः पुत्रो वन्दी । यो जनकराजसभायां कहो-
लादीन्ब्राह्मणान्वादे विजितवान् । व० १३६ ।
२४ ॥

तत्समावर्णनं नारदेन युधिष्ठिरं प्रति । स० ९ ॥

तल्लोकवर्णनं । उ० ९८ । १०—२५ ॥

तत्सार्जुनसमीपे आगमनमस्त्रदानं च । व० ४१ ।
५ ॥ २९ ॥

तेन उच्यथ्यभार्याया भद्राया अपहारः । अनु० २५९ । १३ ॥
 तस्य जलाधिपत्येऽभिषेकः । शा० ४८ । ११ ॥
 तेन सीताया निर्दुष्टत्वकथनं । व० २९२ । २९ ॥
 वर्गा । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ताऽप्सरः । आ० २३६ । १५ ॥ स० १० । १३ ॥
 वर्चाः । सोमस्य पुत्रः । आ० ६७ । २२ ॥
 तस्य भूमावभिमन्युत्वेनावतारः । आ० ६८ । ११२ ॥
 वर्णः । ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्रा इति चतुर्विधः ।
 चातुर्वर्ण्यशब्दं पश्यत ।
 वर्धमानपुरं । प्रतिष्ठानपुरं । आ० ९६ । ६८ ॥
 वललः । विराटनगरे अज्ञातवासे सूदवेषधारिणो
 भीमसेनस्य नाम । वि० ३ । ८ ॥
 वल्लवाः । देशः । वल्लवशब्दं पश्यत ।
 वसातयः । बाह्लीकदेशसमीपस्थो देशः । स० ७८ । ५ ॥
 वसिष्ठः । (वशिष्ठः) । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः ।
 तद्भार्या अरुन्धती । तत्पुत्रः शक्तिः । आ० १८९ । १९ ॥ १९० । ५ ॥ स० ११ । १९ ॥
 [तस्योत्पत्तिः । उर्वशीपुत्रत्वं मित्रावरुणपुत्रत्वं च ।
 भा० ६ । १८ ॥ ९ । १३ ॥]
 तस्य वरुणपुत्रत्वं । आ० १०६ । ५ ॥
 तन्नामनिर्वचनं । आ० १९० । ६ ॥ अनु० १४२ । २७ ॥
 तस्योपाख्यानं । आ० १९०—१९८ ॥
 तदाश्रमदाहः कर्तव्यीर्यार्जुनेन । तेन तस्मै शापदानं
 च । शा० ४८ । ४० ॥ ४२ ॥
 तस्य विश्वामित्रेण सह वैरं । आ० १९१ ॥
 तेनेक्ष्वाकूणां पौरोहित्यकरणं । आ० १९० । १२ ॥
 तस्य व्याघ्रयोण्यां पुत्रोत्पत्तिः । अनु० ५३ । ३० ॥
 तस्य करालजनकेन संवादः । शा० ३८—३१३ ॥

तेनेन्द्रस्य रक्षणं । अनु० २६० । २५ ॥
 तस्य परशुरामेण संवादः । अनु० १३० । ३८ ॥
 तस्य सौदासेन कल्माषपादेन गोमहिमविषये संवादः ।
 अनु० ११३ ॥
 वसिष्ठपर्वतः । तत्रार्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं ।
 आ० २३५ । २ ॥
 वसिष्ठापवाहतीर्थं । शा० ४३ । १ ॥
 १ वसुः । जमदग्निपुत्रः । ऋषिः । व० ११७ । ११ ॥
 २ वसुः । उपरिचरवसुः । आ० ६४ । २ ॥
 ३ वसुः । अष्टवसुशब्दं पश्यत ।
 वसुतेयाः । जनाः । स० ७८ । ९० ॥
 वसुदा । (वसुधा । सुभा) । अङ्गिरसो
 भार्या । व० २२१ । १ ॥
 १ वसुदानः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । स० ४ । ३३ ॥ अतिरथः । उ० १७१ । २७ ॥
 द्रोणेन हतः । द्रो० २१ । ५५ ॥
 २ वसुदानः । क्षत्रियः । काश्यः । द्रो० १९१ । २९ ॥ क० ३ । ३७ ॥
 ३ वसुदानः । क्षत्रियः । पांसुदेशाधिपः । स० ७८ । १०६ ॥
 वसुदेवः । श्रीकृष्णस्य पिता कुन्त्या भ्राता । शूर-
 राजस्य यादवस्य पुत्रः । स० २३ । ३ ॥
 [भा० १० । १ ॥]
 [तेन यज्ञकरणं । भा० १० । ८४ ॥]
 [तस्य भार्याः पुत्राश्च । भा० ९ । २४ ॥ हरि० १ । ३५ ॥]
 [तस्य कथा । वायु० ९६ ॥ ब्रह्म० १४ ॥]
 तस्य सपत्नीकस्य शरीरत्यागः । मौ० ८ । १५—२४ ॥
 १ वसुमनाः । क्षत्रियः । हर्यश्चस्य पुत्रः । अस्य
 वसुमानिति नामान्तरं । तन्माता ययातिपुत्री
 माधवी । व० २०१ । २ ॥ स० ८ । १३ ॥
 वि० ५३ । १३ ॥ उ० ११६ । २३ ॥

तस्य ययातिना सह संवादः । आ० ८७ । ५ ॥

तस्य वामदेवेन संवादः । शां० ९२—९४ ॥

२ वसुमनाः । कौसल्यः क्षत्रियः । तस्मै बृहत्स-
तिना राजगुणवर्णनं । शां० ६७ ॥

१ वसुमान् । प्रथमवसुमनश्शब्दं पश्यत ।

२ वसुमान् । क्षत्रियः । स० ४ । ३८ ॥ शां०
३१४ । २

३ वसुमान् । अग्निविशेषः । व० २२३ ।
२७ ॥

वसुमित्रः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ४१ ॥

वसुषेणः । कर्णः । आ० ६८ । १४७ ॥
१२० । ३६ ॥ व० ३१० । १५ ॥ शेषं
कर्णशब्दे पश्यत

वसुहोमः । अङ्गराजः । तस्य मान्धात्रा संवादः
शां० १२२ । १ ॥

वसोर्धारा । तीर्थं । व० ८० । ७७ ॥ The
place where Alakananda has got its
source, about 4 miles north of Badari-
nath.

वस्त्रा । नदी । भी० ९ । २५ ॥

+ वस्त्रापहारः । द्रौपद्याः दुश्शासनेन । स०
९० । ४० ॥ नलराजस्य पक्षिभिः । व० ५८
१५ ॥ उत्तरकुमारेण कौरवाणां । वि० ६७ ।
२१ ॥

वस्त्रौकसारा । नदी । भी० ६ । ४९ ॥

वहीनरः । क्षत्रियः । स० ८ । १५ ॥

वागिन्द्रः । प्रकाशनान्न ऋषेः पुत्रः । तत्पुत्रः
प्रमितिः । अनु० ८ । ६४ ॥

वाटधानाः । देशः । भी० ९ । ४७ ॥

वाणी । नदी । भी० ९ । २० ॥

वातघ्नः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । ऋषिः । अनु०
७ । ५४ ॥

वातपतिः । क्षत्रियः । आ० २०१ । २० ॥

वातवेगः । गरुडस्य पुत्रः । उ १०१ । १० ॥

वातस्कन्धः । देवयोनिविशेषः । स० ७ ।
१४ ॥

वातापिः । असुरः । आ० ६६ । २९ ॥
इहवलस्य यवीयान्भ्राता । व० ९४ । ४ ॥

तेन मेषरूपग्रहणेनानेकेषां ब्राह्मणानां हननं । मेष-
मांसरूपेणागस्त्यकुक्षिं प्रविष्टस्य तस्य तेन जीर्णी-
करणं च । व० ९४ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ [रा०
३ । ११ ॥]

वात्स्यः । ऋषिः । सर्पसत्रे सदस्यः । आ०
५३ । ९ ॥ शां० ४६ । ६

वात्स्याः । गङ्गायमुनयोर्मध्ये कानपूरनगरस्य
दक्षिणतः कौशाम्ब्या उत्तरतश्च विद्यमानो देशः ।
द्रो० ११ । १५ ॥ A country situated
to the west of Allahabad. It was the
kingdom of Udayana; its capital
was Kousambi.

वाटुलिः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५३ ॥

वाङ्मयश्वः । क्षत्रियः । स० ८ । १२ ॥

वानप्रस्थः । तृतीय आश्रमः । तद्धर्माः । आ०
८५ । ४ ॥ अश्व० ४६ । ९ ॥ शां० ९ ॥
१८९ ॥ २५० ॥ आश्र० २० ॥

+ वानरः । शास्त्रामृगः । तदुत्पत्तिः । आ०
६७ । ६४ ॥

वानरध्वजः । अर्जुनः । द्रो० १०५ । ८ ॥

+ वानरसृगालसंवादः । अनु० ३० ॥

१ वामदेवः । क्षत्रियः । मोदापुराधिपतिः ।
अर्जुनेन राजसूयदिविजये पराजितः । स०
२८ । ११ ॥

२ वामदेवः । ऋषिः । स० ७ । १७ ॥

तस्य शिष्य आत्रेयः । व० १९५ । ४६ ॥

तेन संवर्धितयोरश्वयोः शलेनापहारः । व० १९५ ।
४६ ॥

तस्य वसुमनसा संवादः । शां० ९२—९४ ॥

वामदेवी । ऋचस्य भार्या । आ० ६३ । २४ ॥

१ वामनः । सर्पः । आ० ३५ । ६ ॥ उ० १०३ । १० ॥

२ वामनः । दिग्गजः । उ० ९९ । ८ ॥ भी० १२ । ३३ ॥

३ वामनः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १० ॥

४ वामनः । श्रीमतो नाराणस्यावतारः । स० ४७ । ८ ॥ व० २७३ । ६४ ॥ [भा० ८ । १३ ॥ १८ ॥ पञ्च० ४ । १ ॥ ६ । २६७ ॥]

वामनकं । तीर्थं । व० ८१ । १०३ ॥

वामनकः । पर्वतः । भी० १२ । १८ ॥

वायुः । भूतवायुः तदभिमानिनी देवता च । तेन सीताया निर्दोषत्वकथनं । व० २९२ । २७ ॥ तद्गुणनिरूपणं । शा० २६१ । ६ ॥

तेन धर्मोपदेशः । अनु० १९१ ॥

तस्मात्कुन्त्यां भीमोत्पत्तिः । आ० ६८ । १११ ॥ १२९ । ५२ ॥

तस्य सर्वदेवोत्तमत्वं । आ० १२९ । ४६ ॥

वायुभक्षः । ऋषिः । स० ४ । १९ ॥

वायुवेगः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० २०१ । २ ॥

वारणावतं । हास्तिनपुरसमीपस्थं पत्तनं । तत्र पाण्ड-

वानां गमनं । आ० १५५ ॥ १५८ ॥ पाण्ड-

वप्रार्थिते ग्रामपञ्चकेऽन्यतमं । उ० ३१ । १९ ॥

Barnava, nineteen miles north-west of Mirat, where an attempt was made by Duryodhana to burn the Pandavas.

तत्र पाण्डवानां दिग्धक्षया दुर्योधनेन जलुगृहनिर्माणं । आ० १५६ । २२ ॥

वारवास्याः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥

वाराणसी । काशीक्षेत्रं । व० ८२ । ७७ ॥

वाराहः । मगधदेशस्थः पर्वतः । स० २१ । २ ॥

वारिसेनः । क्षत्रियः । स० ८ । २० ॥

वारुणतीर्थं । व० ८१ । १६४ ॥

१ वारुणिः । विनतायाः पुत्रः । आ० ६६ । ४० ॥

२ वारुणिः । वरुणपुत्रोऽगस्त्यः । व० १०४ । १॥

३ वारुणिः । वरुणपुत्रो वसिष्ठः । आ० १०६ । ९ ॥

वारुणी । वरुणभार्या । तस्या गौरीति नामान्तरं । स० ९ । ६ ॥

वार्क्षी । दशप्रचेतसां भार्या । आ० २११ । १५ ॥ अस्याः मारिषा इति नामान्तरं ।

वार्तः । क्षत्रियः । स० ८ । १० ॥

वार्धक्षेमिः । क्षत्रियः । वृद्धक्षेमपुत्रः । त्रैगर्तराजः सुशर्मा । आ० २०१ । ९ ॥ द्रो० २१ । ६०

१ वाष्णेयः । श्रीकृष्णः । वृष्णिवंशोत्पन्नः सात्यक्यादिश्च ।

२ वाष्णेयः । नलस्य सारथिः । व० ५७ । २२ ॥

+ वाष्णेयाध्यात्मं । शां० २१२—२१९ ॥

वाष्णेयी । कुन्ती । आ० १२० । ३२

वालखिल्याः । ऋषयः । स० ११ । २० ॥

[तेषां पिता क्रतुर्नाम महर्षिः । तन्माता क्रिया । ते च षष्टिसहस्रसंख्याकाः । भा० ४ । १ ॥]

तेषामिन्द्रेणोपहासः । आ० ३१ । १० ॥

तैस्तपसा इन्द्रोपद्रवकरणेच्छया गरुडस्योत्पादनं । आ० ३१ । ३७ ॥

तत्कृतः पुष्करास्त्रेयशपथः । अनु० १४३ । ३९ ॥

वाली । सुग्रीवभ्राता इन्द्रपुत्रो वानरः । स० ९ ।

१८ ॥ तद्भार्या तारा । व० २८१ । १७ ॥

तत्पुत्रोऽङ्गदः ।

[तस्योत्पत्तिः । रामायणे उत्तरकाण्डे सप्तत्रिंशसर्गा-दुपरितने प्रक्षिप्तभागे प्रथमे सर्गे ।]

तस्य वधः श्रीरामेण । व० २८१ । ३८ ॥

१ वाल्मीकिः । रामायणग्रन्थकर्ता महर्षिः । आ० ५५ । १४ ॥ स० ७ । १६ ॥ तस्य ब्रह्महत्याप्राप्तिः । अनु० ४९ । ८

२ वाल्मीकिः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

वासवी । उपरिचरवसुवीर्यजा सत्यवती । आ० ६४ । ८६ ॥	विकर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६३ । ५८ ॥ ६८ । ९४ ॥ १३१ । ४ ॥
वासवेयः । वासव्याः सत्यवत्याः पुत्रो व्यासः । आ० १ । ८४ ॥	२०१ । १० ॥ वि० ३७ । ३ ॥ भी० ७७ । ७ ॥ ७८ । २२ ॥
वासुकिः । सर्पः । आ० ३५ । ५ ॥ ३७ । १ ॥ ३८ । १ ॥ ५४ । १ ॥ ६६ । ४१ ॥	तस्य वचनं धूते द्रौपद्याः पणीकरणस्यान्याय्यतायां । स० ९० । ११ ॥
स० ९ । १४ ॥ उ० १०९ । १९ ॥	तस्य नकुलेन पराजयः । द्रो० १०७ । ३० ॥
तद्भार्या शतशीर्षा । उ० ११७ । १७ ॥	सः भीमसेनेन हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥
तस्य स्वसा जरत्कारुऋषेर्भार्या जरत्कारुः । आ० ३८ । २० ॥	तच्छववर्णनं । स्त्री० १९ । १ ॥
तं रज्जं कृत्वा अमृतार्थं समुद्रमथनं । आ० १८ । १३ ॥	विकुञ्जनः । (विकुण्ठनः) । सो० वं० हस्ति- नामकस्य राज्ञः पुत्रः । तद्भार्या सुन्दरा । तत्पुत्रो- ऽजमीढः । आ० ६३ । ३८ ॥
तस्य भगिन्या सह संवादः । आ० ४८ ॥ ५३ । १९ ॥	विकृतः । विरूपेण सह विवदमानः क्रोधात्मा कश्चन पुरुषः । शां० १९७ । ९५ ॥
वासुकितीर्थं । व० ८३ । ८६ ॥	विचकाश्वः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७१ ॥
वासुदेवः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । ३ ॥ शां० ३५० । ४१ ॥	विचख्युः । क्षत्रियः । शां० २७१ । ३ ॥
तस्य व्यासेन सह संवादः । अनु० १५ ॥	विचित्रवीर्यः । सो० वं० शान्तनुराजपुत्रः । तन्माता सत्यवती । तस्य द्वे भार्ये काशिराजपुत्र्यौ । तयोरम्बिकायां व्यासाज्जातः पुत्रो धृतराष्ट्रः । अम्बालिकायां व्यासाज्जातः पुत्रः पाण्डुः । अम्बिकादास्यां व्यासाज्जातः पुत्रो विदुरः । आ० ६३ । ५४ ॥
तस्य पृथिव्या सह ब्राह्मणमहिमविषये संवादः । अनु० ६९ ॥ गृहस्थधर्मविषये संवादः । अनु० १५४ ॥	तस्य वैमात्रेयो भ्राता गाङ्गेयो भीष्मः । आ० ६३ । ५१ ॥ १०८ । ६ ॥
तन्माहात्म्यं । भी० ६९ ॥ शिष्टं श्रीकृष्णशब्दे द्रष्टव्यं ।	तस्य विवाहः । आ० १११ । १ ॥
+ वासुदेवतत्वं । शां० २०९ ॥	तस्य राज्याभिषेकः । आ० १०८ । १६
१ वाहिनी । सो० वं० कुरुराजस्य पत्नी । त- त्पुत्रा अश्वत्थामृतयः । आ० १०१ । ३९ ॥	तस्य मरणं । आ० १११ । ७ ॥
२ वाहिनी । नदी । भी० ९ । ३४	विजयः । अर्जुनः । वि० ४३ । २१ ॥
विंशः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रः । तत्पुत्रो विविंशः । अश्व० ४ । ५ ॥	विजया । माद्रीपुत्रस्य सहदेवस्य भार्या । शल्यरा- जस्य पुत्री । तत्पुत्रः सुहोत्रः । आ० ६३ । ७९ ॥
विकटः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९६ ॥ २०१ । ३ ॥ भी० ६४ । २९ ॥	विदूरथः । (विदूरथः) । यादवः । आ० २३९ । १० ॥
तस्य वधो भीमेन । क० ४६ । १६ ॥	वितण्डः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १२ ॥
विकटाननः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० १३१ । ५ ॥	

वितस्ता । नदी । व० ८० । ९० ॥ १३२ ।

२० ॥ भी० ९ । १६ ॥ The river
Jhelum.

वितस्त्यः । ब्राह्मणः । सावैनसस्य पुत्रः । तत्पुत्रः
शिवः । अनु० ८ । ६२ ॥

विदर्भाः । विन्ध्यस्य दक्षिणतः दशार्णदेशस्य
पश्चिमतः गोदावर्या उत्तरतः सुराष्ट्रदेशस्य
पूर्वतश्च विद्यमानो देशः । भी० ९ । ४३ ॥
Berar, the kingdom of Bhishmaka
whose daughter Rukmini was married
to Krishna. Its principal towns
were Kundinanagara Bhojakatapura,
Akola, Amraoti, Ellichpur, etc.

विदिशा । नदी । स० ९ । २२ ॥

विदुरः । विचित्रवीर्यभार्याया अम्बिकाया भुजि-
प्यायां व्यासाज्जातः पुत्रः । आ० ६३ । ५७ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६८ । ८६ ॥ ११५ । ४४ ॥

आश्र० ३० । १२ ॥

तस्य यमांशत्वं । आ० ६४ । १३८ ॥

तस्य पारसव्या विवाहः । पुत्रोत्पत्तिश्च । आ०
१२६ । १-३ ॥

तस्य कुन्त्या संवादः । आ० १५४ । ३ ॥

तेन म्लेच्छभाषया पाण्डवान्प्रत्युपदेशः । आ०
१५७ । १९-२५ ॥

तस्य धिक्कारो धृतराष्ट्रेण । व० ४ । २२ ॥

तस्य पाण्डवदिदृक्षया काम्यकवनगमनं । व० ५ ।
५ ॥

तेन धृतराष्ट्राय नीतिकथनं । उ० ३४-४० ॥

तस्य गृहे श्रीकृष्णस्यागमनं तत्र भोजनं च । उ०
९१ । ३६-४६ ॥

तेन धर्मप्रशंसा । शां० १६५ । ५-९ ॥

तस्य धृतराष्ट्रेण सह तपोवनगमनं । आश्र० १७ ।
४ ॥

तस्य स्वशरीरत्यागेन युधिष्ठिरशरीरप्रवेशः । आश्र०
२८ । २५ ॥

[तस्य भारतयुद्धसमये तीर्थयात्रार्थं गमनं । भा०
१ । १३ । ३१ ॥]

[तस्य प्रभासे देहत्यागः । भा० १ । १५ ॥]

+ विदुरनीतिः । उ० ३४-४० ॥

+ विदुरागमराज्यलाभपर्व । आ० २१७
-२३२ ॥

विदुला । सौवीरराजस्त्री । तस्याः सञ्जयनाम्ना
स्वपुत्रेण सह क्षत्रियेण युद्धस्यावश्यकर्तव्यत्व-
विषये संवादः । उ० १३३-१३६ ॥

विदूरथः । सो० वं० कुरुराजपुत्रः । तत्पुत्रो-
ऽनश्वान् । आ० ६३ । ४२ ॥

विदेहाः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥ Tirhoot.
The kingdom of Raja Janaka.
Videha was bounded by the river
Kausaki on the east, Gandak on the
west, Himalaya on the north and the
Ganges on the South.

विद्या । ज्ञानं । उ० ४४ । २ ॥

तस्याः स्तुतिः । शां० १७४ । ३५ ॥ २८३ ।
३६ ॥ अनु० १८४ । १९ ॥

तद्विहीनस्य निन्दा । उ० ३९ । ७७ ॥

तद्ग्रहणं नीचादपि कर्तव्यं । शां० १६३ । ३१ ॥

विद्याः । अष्टादश । स० ५ । ५ ॥ [चतुर्दश
० ३ । ६ ॥]

+ विद्यादानफलं । अनु० २३५ । ७५
-७७ ॥

विद्युजिह्वौ । अमृतरक्षिणौ सर्पौ । आ० ३३ ।
५-६ ॥

विद्युता । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

विद्युत्पर्णा । अप्सराः । आ० ६६ । ४९ ॥
१३२ । ४४ ॥

विद्युत्प्रभः । ऋषिः । अनु० १८८ । ४३ ॥

विद्युत्प्रभाः । तन्नाम्न्यो दशाप्सरसः । उ०
१११ । २१ ॥

विद्युन्माली । तारकासुरपुत्रः । क० २४ । ७ ॥

विद्योता । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

विधाता । ब्रह्मणः (भृगोः) पुत्रः । आ० ६७ । ५० ॥

[तद्धार्या मेरोर्दुहिता नियतिः । तत्पुत्रो वेदशिराः कविश्च । भा० ४ । १ ॥]

विधिः । दैवं । दिष्टं । तस्य प्राबल्यं । व० ३० ॥ अनु० २१४ । १-२१ ॥

विनता । दक्षप्रजापतिपुत्री कश्यपभार्या । तत्पुत्रौ गरुडारुणौ । आ० १६ । ६ ॥ ६६ । ४० ॥ ६७ । ३९ ॥

तस्याः कथा । आ० २०-३४ ॥ अनु० २०-२९ ॥

तस्या गर्भोत्पत्तिः । आ० ३१ । ३१ ॥

तस्यै तत्पुत्रेणारुणेन दासीत्वप्राप्तिशापदानं । आ० १६ । १९ ॥ अनु० २० । २० ॥

तस्या दासीभावः । आ० २३ । ३ ॥

+ विनयः । गुणः । तस्य श्रेष्ठ्यं । शां० ११३ ॥

विनशनतीर्थं । सरस्वतीनदी यत्रान्तर्हिता तत्तीर्थं । निषादराष्ट्रस्य द्वारे वर्तते । व० ८० । १११ ॥ ८२ । ११२ ॥ The spot in the great sandy desert in the District of Sirhind where the river Saraswati loses itself after taking a westerly course from Thaneswar.

१ विन्दः । आवन्त्यराजपुत्रः । तद्भ्राता अनुविन्दः । रथसत्तमः । उ० १६६ । ६ ॥ स० ३२ । ११ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो० ९९ । २७ ॥

२ विन्दः । केकयराजपुत्रः । कौरवपक्षीयः । तद्भ्राता अनुविन्दः । सात्यकिना हतः । क० १० । ६ ॥

३ विन्दः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १२७ । ४८ ॥

विन्ध्यः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥ The Vindhya Range.

तस्य सूर्यमार्गनिरोधार्थं वृद्धिः । व० १०२ । २३ ॥

[रा ३ । ११ ॥ देवीमा० १० । ३ ॥ स्कान्दपु० काशीखं० पूर्वार्ध० ४-५ ॥]

तस्य कथा । व० १०३ । २-१९ ॥

विन्ध्यचुलिकाः । देशः । भी० ९ । ६२ ॥

विपाटः । कौरवपक्षीयः क्षत्रियः । अर्जुनेन हतः । द्रो० ३२ । ६१ ॥

विपापः । अग्निविशेषः । व० २२१ । २१ ॥

विपापा । नदी । भी० ९ । १५ ॥

विपाशा । नदी । स० ९ । २३ ॥ व० १३२ । ८ ॥ भी० ९ । १५ ॥ The river Beas.

तस्यां पुत्रमरणनिर्विण्णेन वसिष्ठेनात्मप्राणपरित्यागाय स्वदेहं पाशैरवबध्य पतनं । ब्राह्मणवधभीतया तया नद्या तस्य पाशानाच्छिद्य तस्य तीरप्रापणं च । आ० १९३ । ४ ॥

१ विपुलः । देवशर्मशिष्यो ब्राह्मणः । तेन गुरुपत्न्या रुचिनाभ्याः देवराजधर्षणाद्रक्षणं । अनु० ७५-७८ ॥

२ विपुलः । सौवीरदेशाधिपतिः क्षत्रियः । अर्जुनेन हतः । आ० १५१ । ४६ ॥

विपुला । नदी । भी० ९ । १४ ॥

विपृथुः । यादवः । आ० २०१ । १८ ॥ २३९ । १० ॥ स० ४ । ३६ ॥

तेन सहार्जुनस्य सुभद्राहरणकाले युद्धं । आ० २४४ ॥

+ विप्रकन्योपाख्यानं । अनु० २५३ ॥

विप्रचित्तिः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २२ ॥ स० ९ । १६ ॥ ५१ । ७ ॥

+ विप्रसेनजित्संवादः । शां० १७३ ॥

विभाण्डकः । कश्यपवंश्य ऋषिः । तत्पुत्रः ऋश्यशृङ्गः । व० १११ । ११ ॥

१ विभावसुः । सुप्रतीकस्य आता ऋषिः । सः शापेन कच्छपतां प्राप्तो गरुडेन भक्षितः । आ० २९ । १६ ॥

२ विभावसुः । विवस्वत्पुत्रः । आ० १ । ५५ ॥

१ विभीषणः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

२ विभीषणः । राक्षसः । विश्रवसः पुत्रः ।
रावणकुम्भकर्णयोर्भ्राता । तन्माता मालिनी ।
स० ५० । २५ ॥ व० २७६ । ८ ॥

तस्माद्राजसूयार्थं करं ग्रहीतुं सहदेवेन तं प्रति
घटोत्कचप्रेषणं । स० ३२ । ८० ॥

तस्य पट्टाभिषेको रामेण । व० २८४ । ४९ ॥

विभुः । शकुनेर्भ्राता । भीमेन हतः । द्रो०
१५८ । २३ ॥

विभूतिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ ।
५७ ॥

विमलतीर्थं । व० ८० । ८८ ॥

विमलपिण्डकः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥

विमलोदका । सरस्वती नदी । श० ३९ ।
४ ॥

१ विरजाः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥ उ०
१०३ । १६ ॥

२ विरजाः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० १३१ । १४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०
१५८ । १७—१९ ॥

विरजातीर्थं । व० ८३ । ६ ॥

१ विराजः । क्षत्रियः । अविक्षितः पुत्रः । आ०
१०१ । ४० ॥

२ विराजः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । भीमेन हतः । भी० ९६ । २७ ॥

विराटः । मत्स्यदेशाधिपः क्षत्रियः । मरुद्गणांशः ।
आ० ६८ । ८२ ॥ २०१ । ८ ॥ महारथः ।
उ० १७० । ८ ॥

तस्य प्रथमा भार्या सुरथा । तत्पुत्रौ श्वेतः शङ्खश्च ।
वि० २१ । १७ ॥

तस्य द्वितीया भार्या केकयनाम्नः सूतराजस्य पुत्री
सुदेष्णा । तत्पुत्रः भूमिज्जयापरनामा उत्तरकुमारः ।
वि० २१ । १८ ॥

तस्यान्यः पुत्रो बभ्रुः । उ० ५७ । ३३ ॥

तत्पुत्री अभिमन्योर्भार्या उत्तरा । आ० ६३ । ८२ ॥

तस्य भ्रातर एकादश । शतानीकः मदिराक्षः
(मदिराश्वः) सूर्यदत्तः श्रुतानीकः श्रुतध्वजः
बलानीकः जयानीकः जयाश्वः रथवाहनः चन्द्रो-
दयः समरथः । वि० ३३ । १९—२१ ॥
द्रो० १५९ । ४० ॥

तस्य दक्षिणगोग्रहणे सुशर्मणा सह युद्धं । वि०
३४ । ३१ ॥

तस्य जीवग्राहग्रहणं सुशर्मणा । युधिष्ठिराज्ञया भीम-
सेनेन मोचनं च । वि० ३५ ॥

तेन बृहन्नलायाः कौरवजयवार्ताममर्षयन्ता कङ्कनाम्नो
युधिष्ठिरस्य नासायामक्षेण कुट्टनं । वि० ७० ।
३७ ॥

तस्य वधो द्रोणाचार्येण । द्रो० १८७ । ४२ ॥

विराटदेशः । मत्स्यदेशशब्दं पश्यत । The
capital of Virata Raja king of Mat-
sya Desa. One hundred and five miles
to the south west of Delhi and forty-
one miles to the north of Jaipur.

विराधः । राक्षसः । रामेण हतः । स० ५० । १४ ॥

विरावी । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०४ ॥ १३१ । १३ ॥

१ विरूपः । अङ्गिरसः पुत्रः । ऋषिः । अनु०
१३२ । ४२ ॥

२ विरूपः । विकृतेन विवदमानः कामाभिमानी
पुरुषः । शां० १९७ । ९४ ॥

३ विरूपः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

१ विरूपाक्षः । दनुपुत्रः । आ० ६६ । २५ ॥

२ विरूपाक्षः । घटोत्कचस्य सारथिः । द्रो०
१७६ । १८ ॥

३ विरूपाक्षः । राक्षसः । व० २८६ । ९ ॥
शां० १६९ । १५ ॥

१ विरोचनः । प्रह्लादस्य पुत्रः । आ० ६६ ।
१९ ॥ स० ५१ । ७ ॥

तस्य सुधन्वनाम्ना ब्राह्मणेन सह केशिन्याः स्वयंवरे
 ब्राह्मणक्षत्रिययोः श्रैष्ठ्ये विवादः । स० ९० ।
 ६७ ॥ उ० ३५ । ५—११ ।
 तत्पुत्रो महाबलिः । आ० ६६ । २० ॥
 २ विरोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० २०१ । २ ॥
 विरोहणः । सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥
 विवर्धनः । क्षत्रियः । स० ४ । २७ ॥
 विवस्वान् । अदितेः पुत्रः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः ।
 आ० ६६ । १५ ॥ सूर्यशब्दं पश्यत ।
 विवाजी । इल्वलासुरस्य रथहयः । व० ९७ ।
 २२ ॥
 + विवाहः । तत्प्रभेदाः । आ० ९४ । १४ ॥
 अनु० ७९ । १—१५ ॥ [विष्णु० ३ ।
 १० ॥]
 तदुचितवयोनिर्णयः । अनु० ७९ । १६ ॥
 विवित्सुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
 आ० ६८ । ९६ ॥ १३१ । ५ ॥ भीमसेनेन
 हतः । क० ४६ । १२ ॥
 विविन्ध्यः । साल्वपक्षीयोऽसुरः । चारुदेष्णेन
 हतः । व० १६ । २६ ॥
 विविंशः । क्षत्रियः । सू० वं० विंशस्य पुत्रः ।
 तत्पुत्रः खनीनेत्रः । अश्व० ४ । ५ ॥
 विविंशतिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ४ ॥
 २०१ । १ ॥ वि० ३७ । ३ ॥ भीमसेनेन
 हतः । क० २ । ९ ॥
 तच्छववर्णनं । स्त्री० १९ । १४ ॥
 विशल्या । नदी । व० ८२ । ११४ ॥ स०
 ९ । २४ ॥
 विशाखः । सुब्रह्मण्यः । स० ७ । १४ ॥
 विशाखयूपः । क्षेत्रं । व० १७९ । १६ ॥
 शां० १२ । ३ ॥
 विशालकः । यक्षः । स० १० । १७ ॥

विशालराजः । क्षत्रियः । स० ६८ । २१ ॥
 विशाला । नदी । शा० ३९ । ४ ॥
 १ विशालाक्षः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ ।
 ९
 २ विशालाक्षः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । आ० ६८ । १०१ ॥ १३०१ । १० ॥
 भीमसेनेन हतः । भी० ८८ । २६ ॥
 विशुण्डिः । सर्पः । उ० १०३ । १६ ॥
 विशोकः । भीमसेनस्य सारथिः । स० ३६ ।
 ३० ॥ भी० ७७ । २४ ॥ [श्रीकृष्णात्रिवक्रायां
 जातः । भागवते विजयध्वजीयपाठे—१० ।
 १०३ ॥] अस्याशोक इति नामान्तरं ।
 तस्य भीमसेनेन सह रणाङ्गणे संवादः । क० ८० ॥
 विश्रवाः । रावणादीनां पिता ऋषिः । पुलस्त्यस्य
 रूपान्तरं । व० २७५ । १४ ॥ २७६ । १ ॥
 [तस्योत्पत्तिः । रा० ७ । २ ॥] [तस्य
 सकाशादिडविलायां कुबेरोत्पत्तिः । भा० ९ ।
 २ ॥]
 १ विश्वः । श्रीमान्नारायणः । तस्य स्तुतिर्ब्रह्मकृता ।
 भी० ६५—६६ ॥
 २ विश्वः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ३६ ॥
 विश्वकर्मा । प्रभासस्य पुत्रः । आ० ६७ ।
 २८ ॥ [अस्य त्वष्टेति नामान्तरं । अस्य भार्या
 प्रह्लादपुत्री विरोचना । तत्पुत्रो देवाचार्यस्त्रिशिराः
 विश्वरूपाचार्यः । वायु० ८४ ॥]
 [तन्माता बृहस्पतिभगिनी ब्रह्मवादिनी । हरि० १ ।
 ३ ॥ विष्णु० १ । १५ ॥]
 तत्पुत्री सवितुर्भार्या संज्ञा । अश्विनोर्माता । आ०
 ६७ । ३५ ॥
 तेनेन्द्रप्रस्थनिर्माणं । आ० २२७ । ५९ ॥
 तेन सुन्दोपसुन्दवधार्थं तिलोत्तमासृष्टिः । आ०
 २३१ । १२ ॥
 तेन त्रिपुरवधार्थं रुद्राय रथनिर्माणं । क० २६ ॥
 विश्वजित् । बृहस्पतेस्तृतीयः पुत्रः । अग्निविशेषः ।
 व० २२१ । २४ ॥

विश्वपतिः । अग्निविशेषः । व० १२३ । १७ ॥
विश्वभुक् । बृहस्पतेश्चतुर्थः पुत्रः । अग्निविशेषः ।
अस्य गोपतिरिति नामान्तरं । व० २२१ ।
२५ ॥

१ विश्वरूपः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

२ विश्वरूपः । त्वष्टुः पुत्रः । उ० ९ । ४ ॥
शां० २०७ । २० ॥

[तन्माता दैत्यानुजा (विरोचनानुजा) रचना ।
भा० ६ । ६ ॥ प्रह्लादपुत्री विरोचना । वायु०
८४ ॥]

[तेन देवानां पौरोहित्यकरणं । भा० ६ । ७ ॥]
तस्येन्द्रेण वधः । उ० ९ । २२ ॥ [भा० ६ ।
९ ॥]

+ विश्वरूपप्रदर्शनं । श्रीकृष्णेन धृतराष्ट्रसभायां ।
उ० १३१ ॥ समराङ्गणे अर्जुनाय । भी०
३५ ॥ उदङ्काय । अश्व० ५५ ॥ हनुमता
भीमाय । व० १५२ ॥

विश्वरूपा । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ । ९ ॥

विश्वा । धर्मप्रजापतेर्भार्या । दक्षप्रजापतिकन्या ।
आ० ६६ । १२ ॥ [तत्पुत्रा विश्वेदेवाः ।
मत्स्य० २०३ ॥]

विश्वाची । अप्सराः । स० १० । १२ ॥

तया सह ययाते रमणं । आ० ७९ । ९ ॥

विश्वामित्रः । ब्रह्मर्षिः । सो० वं० गाधेः पुत्रः ।
पूर्वं क्षत्रियः पश्चात्तपसा ब्राह्मण्यं प्राप्तः । आ०
१९१ । ४ ॥ स० १२ । ११ ॥ उ०
११३ । २५ ॥ शां० ४८ । ५७ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० १९१ । ४ ॥ अनु० ७ ।
४७ ॥ ९१ । २१ ॥ [हरि० १ । २७ ॥
वायु० ९१ ॥ भा० ९ । १६ ॥]

तन्नामनिर्वचनं । अनु० १४२ । ३५ ॥
[तस्य क्षत्रियत्वावस्थायां नाम विश्वरथ इति ।

हरि० १ । २७ ॥ ३२ ॥ वायु० ९१ ॥]
तस्य भार्या हैमवती । उ० ११७ । १३ ॥

[तस्य भार्याः शालावती दृषद्वती रेणुः माधवी
इत्याद्याः । हरि० १ । २७ ॥ ३२ ॥ वायु०
९१ ॥]

तस्य पुत्राः । मधुच्छन्दआदयः । अनु० ७ ।
५० ॥ [भा० ९ । १६ ॥ रा० १ । ५७ ॥]

[तस्य पुत्राः । कतिः पाणिनः याज्ञवल्क्यः साङ्कृतिः
गालवः मुद्गलः देवलः अष्टकः देवरातापरनामा
शुनश्शेष इत्यादयः । तत्र शुनश्शेषोऽभिमानपुत्रः ।
हरि० १ । २७ ॥ ३२ ॥]

तेन ब्राह्मण्यार्थं तपश्चरणं । आ० ९२ । ३२ ॥
१०१ । ६० ॥ [रा० १ । ५६ ॥]

तस्य क्षत्रियत्वावस्थायां वसिष्ठाश्रमगमनं । आ०
१९१ । ६ ॥ [रा० १ । ५१ ॥]

[तस्य तपश्चरणकाले तद्दाराणां त्रिशङ्कुराजेन रक्षणं ।
हरि० १ । १२ ॥]

तस्य तपश्चरणकाले मेनकायां शकुन्तलोत्पत्तिः ।
आ० ९३ ॥

[तच्चरित्रं । रा० १ । ५१-६५ ॥ हरि० १ ।
२७ ॥ भा० ९ । १६ ॥ स्कान्दपु० नागरखं०
१६७-१६८ ॥]

तेन सरस्वतीनद्या रुधिरीभवनशापदानं । शा० ४३ ।
३९

तस्य ब्राह्मण्यप्राप्तिः । आ० १९१ । ६० ॥ शा०
४१ । ११ ॥

तेन गालवं प्रति गुरुदक्षिणार्थं एकतश्श्यामकर्णानां
हयानां शताष्टकस्यानयनचोदना । उ० ११४ ।
१४ ॥

तेन ययातिपुत्र्या माधव्या एकतश्श्यामकर्णहयानां
शतद्वयप्रतिनिधितया परिग्रहः । तस्यामष्टकनाम-
कपुत्रोत्पादनं च । उ० ११९ । १५-१८

तेन धर्मविशेषकथनं । अनु० १९० ॥
तस्य हरिश्चन्द्रेण सह वैरं । व० ७७ । ३७ ॥

[देवीभा० ७ । १८ ॥]

तेन श्वजाघनीचौर्यं । श्वपचेन संवादश्च । शां०
१४१ ॥

- तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ३३ ॥
 तस्य वंशः । अनु० ७ । ४८ ॥ [हरि० १।२७ ॥
 रा० १ । ३२ ॥ ५१ ॥ वायु० ९१ ॥]
 विश्वामित्रतीर्थ । व० ८१ । १३९ ॥
 विश्वामित्रा । नदी । भी० ९ । २६ ॥
 १ विश्वावसुः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
 ६६ । ४७ ॥ स० ७ । २२ ॥
 तस्य ब्राह्मणशापेन कवन्धनामकराक्षसजन्मप्राप्तिः ।
 व० २८० । ४२ ॥
 तस्य याज्ञवल्क्येन सह संवादः । शां० ३२३ ।
 २६ ॥
 २ विश्वावसुः । जमदग्निपुत्रः । व० ११७ ।
 ११ ॥
 + विश्वासानर्हाः । उ० ३७ । ५७ ॥ शां०
 १३९ । २५—३३ ॥ तेषु विश्वासकरणे
 दोषः । आ० १५३ । ७२ ॥
 विश्वेदेवाः । आ० १ । ४७ ॥ १३२ ।
 ५३ ॥ अनु० १३८ । २९—३७ ॥
 २५५ । २१ ॥
 [ते च धर्मप्रजापतेर्विश्वानाम्नां दक्षपुत्र्यां जाताः ।
 ऋतुदक्षपुरुषरवोमाद्रेवसत्यवसुकालकामादयः ।
 मत्स्य० २०३ ॥]
 + विश्वोपाख्यानं । भी० ६५—६६ ॥
 + विषपानं । रुद्रेण । आ० १८ । २५ ॥
 [भा० ८ । ७ ॥ रा० १ । ४५ ॥]
 + विषहरविद्यादानं । ब्रह्मणा कश्यपाय ।
 आ० २० । १६ ॥
 विषुवं । पुण्यकालः । अश्व० ११५ । २ ॥
 + विषोत्पत्तिः । अमृतमेथनसमये । आ०
 १८ । १९ ॥ [भा० ८ । ७ ॥ रा० १ ।
 ४५ ॥]
 १ विष्णुः । अग्निविशेषः । अस्य धृतिमानिति
 नामान्तरं । व० २२३ । १२ ॥
 २ विष्णुः । क्षत्रियः । कश्चन चैद्यः । कर्णेन
 हतः । क० ५१ । ४९ ॥
 ३ विष्णुः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः श्रीमान्नारा-
 यणः । आ० ६६ । १६ ॥
 तेन रुद्रमाहात्म्यकथनं । अनु० ४९ । ७१ ॥
 तेन देवान्प्रति वृत्रासुरहनने युक्तिकथनं । उ०
 १० । १० ॥
 तन्नामनिर्वचनं । उ० ६९ । १३ ॥ शां०
 ३५० । ४३ ॥
 तेन भूम्युद्धरणं वराहरूपेण । व० १४४ । ३० ॥
 तत्प्रीतिकरा धर्माः । अनु० १८९ । १-७ ॥
 विष्णुधर्मा । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥
 विष्णुपञ्चकं । व्रतविशेषः । अश्व० ११४ ।
 १४ ॥
 + विष्णुपदतीर्थ । व० ८१ । १०३ ॥
 विष्णुवर्मा । चैद्यः क्षत्रियः । कर्णेन हतः ।
 क० ५१ । ४९ ॥
 विष्वक्सेनः । विष्णुपार्षदः । स० ७ । १९ ॥
 विष्वगश्वः । सू० वं० इक्ष्वाकुवंश्यस्य पृथुरा-
 जस्य पुत्रः । तत्पुत्र आर्द्रकः । व० २०५ ।
 ३ ॥ अनु० १७७ । ६७ ॥
 विहङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥
 + वीटाक्रीडा । कन्दुकक्रीडा । कौरवपाण्डवानां ।
 आ० १४१ । १७ ॥
 वीतहव्यः । क्षत्रियः । सू० वं० शर्यातिपुत्रः ।
 तद्भ्राता तालजङ्घः । तस्य भार्या दश । पुत्राः
 शतं । तपसा ब्राह्मण्यं प्राप्तः । अनु० ८ ॥
 तस्य ब्राह्मण्यप्राप्त्यनन्तरं जातः पुत्रो गृत्समदः ।
 अनु० ८ । ५९ ॥
 वीतिः । अग्निविशेषः । व० २२३ । २५ ॥
 वीरः । भरद्वाजनामकामोर्द्ध्वीयः पुत्रोऽग्निविशेषः ।
 तस्यैवाग्नीषोमाविति सोमेन सह प्रयोगः । तस्य
 रथप्रभुः रथध्वानः कुम्भरेता इति नामान्तराणि ।
 व० २२२ । १३—१८ ॥

वीरकरा । नदी । भी० ९ । २६ ॥
 वीरकेतुः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । द्रोणेन हतः ।
 द्रो० १२२ । ४१ ॥
 वीरणकः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥
 वीरद्युम्नः । राजर्षिः । भूरिद्युम्नस्य पिता । तस्य
 तनुनामकेन विप्रेण संवादः । शां० १२७ ।
 १४ ॥
 वीरधन्वा । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयः । त्रैगर्तः ।
 धृष्टकेतुना हतः । द्रो० १०७ । १४-१७ ॥
 वीरधर्मा । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । उ०
 ४ । १६ ॥
 वीरप्रमोक्षतीर्थ । व० ८२ । ५१ ॥
 १ वीरबाहुः । क्षत्रियः । चेदिराजः । सुबाहोः
 पिता । तस्य गृहे दमयन्त्या वासः । व० ६६ ।
 १५ ॥
 २ वीरबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० ६८ । १०३ ॥ १३१ । १२ ॥
 भीमेन हतः । भी० ६४ । ३५ ॥
 वीरभद्रः । रुद्रावतारः । तेन दक्षाध्वरध्वंसः ।
 शां० २९० । ४९-५३ ॥
 [तस्योत्पत्तिः । भा० ४ । ५ ॥ वायु० ३० ॥
 कालिकापु० १६ ॥]
 वीरसेनः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७२ ॥
 १ वीरा । भरद्वाजनामकामेभार्या । व० २२१ ।
 १७ ॥
 २ वीरा । नदी । भी० ९ । २२ ॥
 वीरिणी । दक्षप्रजापतिभार्या । ब्रह्मणो वामपादा-
 ङ्गुष्ठादुत्पन्ना । आ० ६७ । ११ ॥ ६९ । ९ ॥
 [वीरणप्रजापतेर्दुहिता । तस्या असिक्तीत्यादि नामा-
 न्तराणि । तस्यां षष्टिकन्योत्पत्तिः । विष्णु० १ ।
 १५ ॥]
 [तस्यां सतीदेव्या उत्पत्तिः । कालिका० ८ ॥]
 १ वृकः । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । द्रोणेन हतः ।
 द्रो० २१ । १६ ॥

२ वृकः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १० ॥ क०
 ८९ । ९ ॥
 ३ वृकः । पूर्वकालीनः । क्षत्रियः । अनु०
 १७७ । ७० ॥
 वृकरथः । कर्णस्य आता । भीमसेनेन हतः ।
 द्रो० १५८ । २१ ॥
 वृकस्थलं । पाण्डवप्रार्थितेषु पञ्चसु ग्रामेष्वन्यतमः ।
 उ० ३१ । १९ ॥ ८६ । १ ॥
 वृकोदरः । भीमसेनः । आ० १४७ । १० ॥
 + वृक्षः । महीरुहः । पादपः । तस्योत्पत्तिः ।
 आ० ६७ । ६९ ॥
 + तदारोपणफलं । अनु० ९३ । २२ ॥
 वृक्षवासी । यक्षः । स० १० । १९ ॥
 वृत्तः । सर्पः । आ० ३५ । १० ॥
 १ वृत्रः । दनायुषः पुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
 ३३ ॥
 २ वृत्रः । त्वष्ट्रप्रजापतिना इन्द्रशत्रुत्वेनाग्नेरुत्पादितः
 पुत्रः । उ० ९ । ५५ ॥ [भा० ६ । ९ ॥]
 तस्येन्द्रेण सह युद्धं । व० ९९ ॥ शां० २८७ ।
 ७ ॥ अश्व० ११ । ६ ॥
 तस्येन्द्रेण वधः । व० १०० । १५ ॥ उ० १० ।
 ४१ ॥ शां० २८८ । ८-९ ॥ [भा०
 ६ । १२ ॥ रा० ७ । ८५ ॥ पद्म० २ ।
 २४ ॥ ५ । १९ ॥ देवीमा० ६ । १-६ ॥
 स्कान्दपु० केदारखं० १६-१७ ॥]
 [तस्य पूर्वजन्मनि चित्रकेतुरिति नाम । तस्य कथा ।
 भा० ६ । १४-१७ ॥]
 तस्मै सनत्कुमारेण विष्णुमाहात्म्यकथनं । शां०
 २८६ ॥
 + वृत्रगीता । शां० २८५ ॥
 वृद्धकन्या । कुणिगार्ग्यस्य ऋषेः पुत्री । गालव-
 ऋषिपुत्रस्य शृङ्गवतो भार्या । तस्याः कथा ।
 शा० ५३ ॥
 वृद्धक्षत्रः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपः । जयद्रथस्य

पिता । सायं सन्ध्यामनुतिष्ठतस्तस्य हस्ते पतितस्य
अर्जुनबाणनिकृत्तस्य जयद्रथशिरसस्तेनाधः प्रक्षे-
पणात्तन्मूर्ध्नो विदारणं । द्रो० १४८ ॥

वृद्धगार्ग्यः । ब्रह्मर्षिः । अनु० १८८ । ७३ ॥

वृषकः । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्रः । शकुन्या-
दीनां भ्राता । आ० २०१ । ५ ॥ एकरथः ।
उ० १६८ । १ ॥

तस्य इरावता सह युद्धं । भी० ९० । ३० ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । द्रो० ३० । १२ ॥ क० २ ।
४३ ॥

१ वृषदर्भः । सेदुकभ्राता क्षत्रियः । व०
१९९ । २ ॥

२ वृषदर्भः । काशीशः कश्चित्क्षत्रियः । यः
श्येनाद्वीतस्य कपोतस्य रक्षणार्थं स्वमांसमुत्कृत्य
ददौ । अनु० ६७ । ४ ॥ [अयं सो० वं०
अनुकुलोत्पन्नस्योशीनरराजपुत्रस्य शिवेः पुत्रः ।
भा० ९ । २३ ॥ वृषादर्भः वृषादर्भश्चायमेवेति
भाति ॥]

तत्पुत्रोऽनिलः । यं मृतं पक्त्वा सप्तर्षयो भोक्तुमयतन्त ।
अनु० १४१ । ८ ॥

तेन सप्तर्षिहननाय कृत्योत्पादनं । अनु० १४१ ।
४४ ॥

१ वृषपर्वा । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २४ ॥
तत्पुत्री ययातिभार्या शर्मिष्ठा । आ० ७२ । ६ ॥

[मत्स्य० २९ ॥ भा० ९ । १८ ॥]

तं प्रति शुक्राचार्यस्य कोपः । आ० ७४ । १ ॥

२ वृषपर्वा । नरनारायणाश्रमस्थः कश्चन राजर्षिः ।
व० १५९ । २० ॥ १७९ । ७ ॥

वृषभः । पर्वतः । ऋषभशब्दं पश्यत ।

वृषभदानफलं । अश्व० १०३ । ५ ॥

वृषभा । नदी । भी० ९ । ३२ ॥

वृषसाह्वया । नदी । भी० ९ । ३५ ॥

वृषसेनः । कर्णस्य पुत्रः । महारथः । उ० १६७ ।
२३ ॥ तस्य युद्धं । क० ८८ । ३६ ॥

तत्पराजयोऽभिमन्युना । द्रो० ३७ । २५-३८ ॥

तद्वधप्रतिज्ञाऽर्जुनेन । द्रो० १४६ । २१ ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । क० ९० । १४ ॥

वृषाकपिः । भगवान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
शां० ३५२ । २४ ॥

वृषादर्भिः । वृषदर्भशब्दं पश्यत ।

१ वेगवान् । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

२ वेगवान् । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ ।
२४ ॥ साल्वपक्षं प्रविष्टस्य तस्य श्रीकृष्णपुत्रेण
जाम्बवतेयेन साम्बेन वधः । व० १६ । २० ॥

वेगवाहिनी । नदी । स० ९ । २२ ॥

वेणा । नदी । व० ८३ । ३३ ॥ ८६ । ३ ॥
भी० ९ । २० ॥

१ वेणी । कृष्णवेणीनदी ।

२ वेणी । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

वेणीस्कन्धः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

वेणुजङ्घः । ऋषिः । स० ४ । २४ ॥

वेणुदारिः । कश्चन यादवः । स० ६१ । १६ ॥
तत्पुत्रस्य पराजयः कर्णेन । व० २५५ । १५ ॥

[सोश्मकदेशाधिपतिः । हरि० २ । ६१ ॥]

वेणुमण्डलं । क्रौञ्चद्वीपस्थं वर्ष । भी० १२ ।
१२ ॥

वेतसिका । तीर्थ । व० ८२ । ५६ ॥

वेत्रकीयगृहं । एकचक्रानगरस्थः स्थलविशेषः
आ० १७८ । २५ ॥

वेत्रवती । नदी । विदिशानद्याः समीपे पारिया-
त्रादुत्पन्ना । सा वात्स्यदेशे यमुनायां मिलति ।
भी० ९ । १६ ॥ Vetravati is a river
called Betwa in the kingdom of Bho-
pal in Malwa.

१ वेदः । वैदशब्दं पश्यत ।

२ वेदः । अपौरुषेयो ग्रन्थविशेषः । ऋग्यजुस्सा-
माथर्वाद्यात्मकः । तद्विभागो व्यासेन । आ०
६० । ५ ॥ [भा० १२ । ६ ॥ वायु० ६० ॥
विष्णु० ३ । ३ ॥]

तदपहारो मधुकैटभाभ्यां । शां० ३५७ । २९ ॥

तेषां परस्परं संवादः । अनु० १३ ॥

वेदव्यासः । व्यासशब्दं पश्यत ।

वेदस्मृता । नदी । भी० ९ । १७ ॥

वेदाश्वा । नदी । भी० ९ । २८ ॥

वेदीतीर्थ । व० ८१ । ९९ ॥

वेनः । अङ्गराजस्य पुत्रः । तन्माता सुनीथा ।

तत्पुत्रः पृथुचक्रवर्ती । तस्य कथा । द्रो० ६९ ॥

शां० २८ । १३७ ॥ ५८ । १०२ ॥

[हरि० १ । २ ॥ विष्णु० १ । २३ ॥ भा० ४ । १३ ॥]

+ वेदव्याः । वारस्त्रियः । ताभिः ऋश्यशृङ्गसमीप-
गमनं । व० १११ । ३१ ॥

वैकर्तनः । कर्णः । आ० १२० । ५३ ॥

वैकुण्ठः । भगवान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।

शां० ३५२ । १५ ॥

[वैकुण्ठलोकवर्णनं । भा० ३ । १५ ॥]

वैजयन्तः । क्षीरसमुद्रमध्यस्थः चतुर्मुखब्रह्मण

आवासभूतः पर्वतः । शां० ३६० । ९ ॥

वैतरणी । नदी । स० ९ । २४ ॥ व० ८१ ।

८४ ॥ ८३ । ६ ॥ उ० १०९ । १४ ॥ भी०

९ । ३४ ॥ Betrani is a river near
Cuttack in the Province of Orissa.

वैदर्भी । सगरराजस्य पत्नी केशिनी । तत्पुत्राः

षष्टिसहस्राणि । व० १०५ । १० ॥

अयं शब्दः लोपामुद्रा-रुक्मिणी-दमयन्ती-प्रभृतीनां
साधारणः ।

वैदूर्यशिखरः । पर्वतः । व० ८७ । ६ ॥

वैदेहाः । देशः । भी० ९ । ५७ ॥

वैन्यः । पृथुचक्रवर्ती । स० ८ । २० ॥ तस्याश्व-

मेघः । व० १८८ । ५ ॥ शेषं पृथुशब्दे पश्यत ।

वैयाघ्रपद्यः । युधिष्ठिरः । वि० ३६ । ११ ॥

+ वैराग्यं । गुणः । तस्य मुक्तिसाधनत्वं । शां०

१८७ । १७ ॥

+ तस्य ज्ञानकारणत्वं । अनु० २४४ ॥

वैराटी । उत्तरा । आ० १ । २३९ ॥

वैवस्वतः । विवस्वन्नामकसूर्यस्य पुत्रः । श्राद्धदेव-

नामा मनुः । तन्माता त्वष्ट्रप्रजापतिपुत्री संज्ञा-

देवी । तस्य चरित्रं मत्स्योपाख्यानसहितं । व०

१९० । ५३ ॥

[तस्योत्पत्तिः । भा० ८ । १३ ॥]

तस्य वंशः । आ० ६९ । १६ ॥ [भा० ९ ।

१-१३ ॥ हरि० १ । १० ॥ ब्रह्म० ७ ॥

वायु० ८५-८९ ॥]

+ वैवाहिकपर्व । आ० २०८-२१६ ॥ वि०
७४-७८ ॥

१ वैशंपायनः । वैवस्वतमन्वन्तरीयाष्टाविंशमहा-

युगीयद्वैपायनव्यासशिष्यः । शां० ३३५ ।

२७ ॥

२ [वैशंपायनः । महर्षिः । वैवस्वतमन्वन्तरीय-

प्रथममहायुगीयस्वयंभूनामकव्यासशिष्यः । याज्ञ-

वल्क्यस्य मातुलो गुरुश्च । भा० १२ । ६ ॥]

तेन जनमेजयाय महाभारतकथनं । आ० १२५ ॥

६० । २१ ॥

तेन ब्राह्मणवधो बालवधश्च । अनु० ९ । ३९ ॥

वैश्यः । तृतीयो वर्णः । तद्धर्माः । शां० १८७ ।

६ ॥

वैश्यापुत्रः । धृतराष्ट्रपुत्रो युयुत्सुः ।

वैश्रवणः । कुबेरशब्दं पश्यत ।

+ वैश्वदेवहोमः । अनु० १५४ । ९ ॥

+ वैष्णवधर्मप्रशंसनं । अनु० ३६ । २९-

६२ ॥ अश्व० ९६-११८ ॥

+ वैष्णवलक्षणं । अश्व० १०४ ॥

वैष्णवास्त्रं । तत्प्रयोगो भगदत्तेन । द्रो० २९ ।

१७ ॥

वैहारः । पर्वतः । मगधदेशस्थः । स० २१ ।

२ ॥

व्यश्वः । राजर्षिः । स० ८ । १२ ॥

+ व्याघ्रः । द्वीपी । तज्जातीयानामुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६५ ॥

१ व्याघ्रकेतुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः । क० ५१ । ४६-४७ ॥

२ व्याघ्रकेतुः । दुर्योधनपक्षीयो राजकुमारः । सात्यकिना हतः । द्रो० १०७ । ३१ ॥

+ व्याघ्रगोमायुकथा । शां० १११ ॥

१ व्याघ्रदत्तः । क्षत्रियः । मागधपुत्रः । सात्यकिना हतः । द्रो० १०७ । ३२ ॥

२ व्याघ्रदत्तः । कश्चन पाञ्चाल्यः । रथोदारः । उ० १७१ । १९ ॥ द्रोणेन हतः । द्रो० १६ । ४९ ॥

व्याघ्रपदः । ऋषिः । वसिष्ठाद्याभ्यामुत्पन्नः । अनु० ५३ । ३० ॥

व्याघ्रपादः । ऋषिः । तत्पुत्रौ उपमन्युः धौम्यश्च । अनु० ४५ । २९ ॥ ९६ ॥

+ व्याधकपोतोपाख्यानं । शां० १४३ —१४८ ॥

+ व्याधिः । तस्य शरीरमानसभेदेन द्वैविध्यं । अश्व० १२ । १ ॥

तदुत्पत्तिः । शां० २६४ । ३५ ॥

व्यासः । वेदविभागकर्ता । पराशरसुतः । कृष्ण-
द्वैपायनः । तन्माता वासवी सत्यवती । आ० ६० । १४ ॥ [वेदविभागकर्तृत्वादित्येपि व्यास-
शब्दवाच्याः । ते च एकैकस्मिन्महायुगे एकैक-
इत्यनेके स्वयंभूषभृतयः सप्तविंशतिरतीताः
वर्तमाने महायुगे तु कृष्णद्वैपायनः । आगामिनि
महायुगे द्रौणिर्व्यासो भविष्यति । देवीभा० १ ।
४ ॥ विष्णु० ३ । ४ ॥]

तस्योत्पत्तिः । आ० ६० । २ ॥ ६४ । १२६ ॥
११४ । ३४ ॥ शां० ३५९ । ६ ॥ [भा०
१२ । ६ ॥ देवीभा० २ । १-२ ॥]

[तस्यावतारकालः । भा० १ । ४ ॥]

तस्य वेदाध्ययनं । आ० ६० । ३ ॥

तस्योपनयनं । आ० ६४ । अधिकपाठे ७६ ॥

तेन वेदविभागः । आ० ६० । ५ ॥ [भा० १२ ।

६ ॥ विष्णुः ३ । ३-४ ॥ वायु० ६० ॥]

तेन महाभारतनिर्माणं । आ० १ । ६८ ॥

तेन भारतानां कीर्तिप्रकथनप्रतिज्ञा । भी० २ ।
१३ ॥

तेन यज्ञकरणं । आ० ५५ । ७ ॥

तस्य स्तुतिः । आ० १ । ३२ ॥ द्रो० २०२ ।
४७ ॥ शां० ३५६ । ११ ॥ ३५९ । ३ ॥

तत्प्रशंसा ब्रह्मकृता । आ० १ । ९६ ॥

तत्प्रशंसा वैशंपायनकृता । शां० ३५९ । ४ ॥

तत्सकाशे ब्रह्मण आगमनं । आ० १ । ८१ ॥

तेन भारतलेखनाय गणेशस्मरणं तदागमनं च
आ० १ । १११-११२ ॥

तेन महाभारते ग्रन्थग्रन्थिकरणं । आ० १ ।
११६ ॥

तदागमनं जनमेजयस्य सर्पसत्रे । आ० ६० । १ ॥

तेन मधुपर्के गोः समनुज्ञानं । आ० ६० । १४ ॥

तेन विचित्रवीर्यभार्ययोः अम्बिकाम्बालिकयोः धृत-
राष्ट्रपाण्ड्वोरुत्पादनं । आ० ११५ ॥

तेन हास्तिनपुरात्सत्यवत्यास्तपोवनप्रापणं । आ०
१३७ । १२ ॥

तदागमनं पाण्डवसमीपे शालिहोत्राश्रमे । आ०
१६८ । ३२ ॥

तद्दर्शनं पाण्डवानामेकचक्रामार्गे । आ० १७० ।
७ ॥

तेन पाण्डवान्प्रति तेषां द्रौपदीलामस्य भावित्वकथनं ।
आ० १८४ । १५ ॥

तद्दर्शनं पाण्डवैर्दुर्गपदपुरमार्गे । आ० २०० । २ ॥

तेन धृतराष्ट्रं प्रति पाण्डवैः सह शमविधानं । व०
८ ॥

तेन युधिष्ठिराय प्रतिस्मृतिविधोपदेशः । व० ३६ ।
३० ॥

तदागमनं काम्यकवने पाण्डवसमीपे दानप्रशंसनं
च । व० २६० ॥

तेन संजयं प्रति धृतराष्ट्रप्रश्नस्योत्तरदानाभ्यनुज्ञानं
उ० ६६ । १० ॥

तेन संजयाय कुरुपाण्डवयुद्धविषये सर्वज्ञत्वप्रदानं
भी० २ । ९ ॥

तेनाभिमन्युवधमनुशोचतो युधिष्ठिरस्याश्वासनं । द्रो०
५२ । १० ॥

तेन युधिष्ठिरायाकम्पनोपाख्यानकथनं । द्रो० ५२-
५४ ॥

तेन युधिष्ठिराय षोडशराजकीयोपाख्यानकथनं ।
द्रो० ५५-७१ ॥

तेन समराङ्गणे अश्वत्थामानं प्रति तत्प्रयुक्तनारायणा-
ख्यस्य वैफल्ये श्रीकृष्णार्जुनयोर्नारायणनरस्वरूप-
त्वस्य कारणत्वकथनं । द्रो० २०२ । ४७ ॥

तेन समराङ्गणेऽर्जुनाय शतरुद्रीयकथनं । द्रो०
२०३ । ९-२० ॥

तेन दुर्योधनहननार्थं स्वयं गच्छतो युधिष्ठिरस्य
प्रतिनिवर्तनं । द्रो० १८४ । ५७ ॥

तेन बभोद्यतस्य सात्यकेः सकाशात्सञ्जयस्य मोचनं ।
श० २९ । २० ॥

तेन पुत्रशोकाभितप्तस्य धृतराष्ट्रस्य तत्त्वोपदेशाच्छो-
कापनोदनं । स्त्री० ८ ॥

तेन युधिष्ठिरं शमुकामाया गान्धार्याः कोपापनोदनं ।
स्त्री० १३ ॥

तेन युधिष्ठिरं प्रति शङ्खलिखितोपाख्यानकथनपूर्वकं
क्षात्रधर्मस्वीकरणचोदना । शां० २३ ॥

तेन पुत्रार्थं तपश्चरणं । शां० ३३१ । १२-१३ ॥
तस्माद्धृताच्यां शुक्रनामकपुत्रोत्पादनं । शां० ३३२ ।
४-१० ॥

तेन शुकाय सृष्ट्यादिप्रकारकथनं । शां० २३८
-२६१ ॥

तेन शुकानुशासनं । शां० ३२९ ॥

तस्य वासुदेवेन संवादोऽध्यात्मविषये । अनु०
१५ ॥

तस्य वचनं हिंसां विनापि ब्रह्महत्या भवतीति
विषये । अनु० ६३ ॥

तेन कीटाय राज्यदानं । अनु० १८० ॥

तस्य मैत्रेयेण सह दानस्योत्तमत्वे संवादः । अनु०
१८२-१८४ ॥

तेन युधिष्ठिरं प्रति बन्धुजनहननपापापनोदायाश्वमेध-
करणविधानं । अश्व० ३ । १-१० ॥

तेन दुर्योधनादीनां मृतानां पुनर्धृतराष्ट्रादिभ्यः
प्रदर्शनं । आश्र० ३५ ॥

तेन परीक्षिच्छमीकशृङ्गिणां पुरामृतानां पुनर्जनमेज-
याय प्रदर्शनं । आश्र० ३७ । ७-८ ॥

तेन पाण्डवानां भूमिं त्यक्त्वा स्वलोकगमनाय सूचनं ।
मौ० ९ । ३५-३६ ॥

व्यासवनं । क्षेत्रं । व० ८१ । ९३ ॥

व्यासस्थली । क्षेत्रं । व० ८१ । ९६ ॥

व्युषिताश्वः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंशोद्भवः
तद्वार्या काक्षीवती भद्रा ।

तत्पुत्राः साल्वमद्रप्रभृतयः सप्त । आ० १२७ ॥
व्यूकाः । देशः । भी० ९ । ६१ ॥

व्यूढोराः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । १४ ॥

रुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । १०५ ॥

+ ब्रीहिद्रौणिकपर्व । व० २६०-२६२ ॥

श.

शंयुः । बृहस्पतेस्तारायां जातेषु षट्सु

प्रथमः । स आज्याहुतिभागनिविशेषः । तद्वार्या
सत्या । तत्पुत्रौ भरतो भरद्वाजश्चाग्निविशेषौ ।
व० २२१ । १० ॥

शकटः । कंसभृत्योऽसुरः । श्रीकृष्णेन हतः ।
स० ५२ । १७ ॥ [भा० १० । ७ ॥ हरि०
२ । ६ ॥ विष्णु० ५ । ६ ॥]

+ शकटव्यूहः । कौरवाणां । द्रोणाचार्यनिर्मितः ।
अस्य चक्रव्यूह इति पञ्चव्यूह इति च नामान्तरे ।
द्रो० ३३ । १४ ॥ ८७ । २२ ॥ पञ्चव्यूहश-
ब्दं पश्यत ।

शकाः । देशः । स० ७८ । ९९ ॥

९ । ४५ ॥

१ शकुनिः । क्षत्रियः । सुबलस्य पुत्रः । गान्धार्या

प्राता । दुर्योधनादीनां मातुलः । एकरथः ।

उ० १६७ । १ ॥

तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १५४ ॥

तस्य द्वापरांशत्वं । आ० ६८ । ७८ ॥

तस्य पुत्र उल्लङ्घः । सहदेवेन हतः । श० २७ ।

३१ ॥

तस्य आतरः । वृषकः बृहद्वलः । आ० २०१ ।

५ ॥ अचलः । द्रो० ३० । ८ ॥ शरभः

सुभगः विभुः भानुदत्तः । द्रो० १५८ ।

२३-२४ ॥ गजः । गवाक्षः चर्मवान् आर्जयः

शुकः । भी० ९० । ३० ॥

तस्य स्वसारः । गान्धारीप्रभृतयः । गान्धारीशब्दे-

द्रष्टव्याः ।

तस्य युद्धं । द्रो० १४ । २३ ॥

तस्य नकुलसहदेवाभ्यां पराजयः । द्रो० ९६ । २४ ॥

तस्य सुतसोमेन सह युद्धं । क० १६ । १८-४२ ॥

तस्य भीमसेनेन पराजयः । क० ८१ । ६८ ॥

तस्य सहदेवेन वधः । श० २७ । ६० ॥

तच्छववर्णनं । स्त्री० २४ । २३ ॥

२ शकुनिः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

३ शकुनिः । स्कन्दग्रहः । व० २३० । २६ ॥

+ शकुनिकथा । ज्ञातिभिर्विरोधस्यानर्थहेतुतायां

दृष्टान्तत्वेन विदुरेण कथिता पक्षिकथा । उ०

६४ ॥

शकुन्तः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु० ७ । ५० ॥

शकुन्तला । कण्वमहर्षेः पोषितदुहिता । दुष्य-

न्तस्य द्वितीया भार्या । तत्पुत्रो भरतः । आ०

६३ । ३१ ॥ ८८ । १८ ॥

तस्या उत्पत्तिः । आ० ९२ । २७ ॥

तस्या जनकः पिता विश्वामित्रः । माता मेनका

अप्सराः । आ० ६३ । ३१ ॥ ९३ । १५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० ९३ । २६ ॥

तस्याः दुष्यन्तेन सह विवाहविषये विवादः । आ०

९२ ॥

तस्या दुष्यन्तेन सह गान्धर्वविवाहः । आ० ९४ ।

३४ ॥

तस्याः कण्वेन सह तत्कृतगान्धर्वविवाहविषये

संवादः । आ० ९४ । ५०-६६ ॥

तस्याः भरतनामकपुत्रोत्पत्तिः । आ० ९५ । ९ ॥

तस्याः दुष्यन्तगृहगमने कण्वेन सह विवादः । आ०

९६ । २६-४१ ॥

तस्या भरतेन कण्वशिष्यैश्च सह हास्तिनपुरगमनं ।

आ० ९७ । १८ ॥

+ शकुन्तलोपाख्यानं । आ० ८९-१०० ॥

शक्तिः । ऋषिः । वसिष्ठपुत्रः । तन्माताऽरुन्धती ।

तद्भार्या अदृश्यन्ती । तत्पुत्रः पराशरः । आ०

१९२ । ११ ॥

तस्य कल्माषपादेन भक्षणं । आ० १९२ । ४९ ॥

शक्रः । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ० ६६ ।

१५ ॥ इन्द्रशब्दं पश्यत ।

शक्रदेवः । क्षत्रियः । कालिङ्गराजस्य भानुमतः

पुत्रः । भीमसेनेन हतः । भी० ५४ । २४ ॥

+ शक्रबकसंवादः । व० १९६ ॥

१ शङ्खकर्णः । सर्पः । आ० ५७ । १५ ॥

२ शङ्खकर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० जनमेजयस्य

पुत्रः । आ० ६३ । ८७ ॥

शङ्खकर्णेश्वरः । व० ८० । ७१

१ शङ्खः । क्षत्रियः । विराटराजस्य पुत्रः । तन्माता

सुरथा । रथोदारः । उ० १७१ । १५ ॥

आ० २०१ । ८ ॥ स० ७ । ११ ॥ तस्य

सगर्भ्यो प्राता श्वेतः । वि० २१ । १८ ॥

तस्य युद्धं । वि० ३४ । २४ ॥ भी० ४९ ।

२६ ॥

तस्य वधो द्रोणाचार्येण । भी० ८२ । २३ ॥

२ शङ्खः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥ उ० १०३ । १२ ॥

३ शङ्खः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

४ शङ्खः । लिखितस्य भ्राता ऋषिः । शां० २३ १८ ॥

। श० ३८ । १९ ॥

शङ्खपिण्डः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

शङ्खमुखः । सर्पः । आ० ३५ । ११ ॥

शङ्खमेखलः । ऋषिः । आ० ८ । २४ ॥

शङ्खशिराः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

शङ्खिनीतीर्थं । व० ८१ । ५१ ॥

शची । इन्द्रस्य भार्या । पुलोमनाम्नोऽसुरस्य पुत्री । जयन्तस्य माता । इन्द्राणी । स० ७ । ४ ॥ ११ । ४२ ॥

तस्याः सूर्येण संवादः । अनु० १४ । ५-६ ॥

शतकुम्भा । नदी । व० ८२ । १० ॥ भी० ९ । १९ ॥

शतचन्द्रः । क्षत्रियः । सुबलस्य गान्धारराजस्य पुत्रः । भीमसेनेन हतः । द्रो० १५८ । २३ ॥
शतज्योतिः । सुभ्राजस्य पुत्रः । आ० १ । ५७ ॥

शतद्युम्नः । राजर्षिः । तस्य मुद्रलाय ऋषये गृहदानेनोत्तमलोकप्राप्तिः । शां० २४० । ३२ ॥ अनु० २०० । २१ ॥

शतद्रुः । पुत्रभरणेन जीविते निर्विण्णस्य आत्मानं त्यक्तुकामस्य वसिष्ठस्य स्वस्मिन्पतनादात्मानं शतधा विभज्य स्थिता हैमवती नाम नदी । आ० १९३ । ९-१० ॥ स० ९ । २३ ॥
भी० ९ । १५ ॥ The river Sutej: it is also called Ghaggar or the Ghara.

शतधन्वा । कलिङ्गराजकन्यास्वयंवराथमागतः कश्चन क्षत्रियः । शां० ४ । ७ ॥

शतप्रवा । शुक्राचार्यभार्या । उ० ११७ । १३ ॥

शतबला । नदी । भी० ९ । २० ॥

शतमुखः । असुरः । तस्य रुद्राद्वरप्राप्तिः । अनु० ४५ । ६८ ॥

शतयूपः । केकयवंश्यः । वानप्रस्थाश्रमो राजर्षिः । आश्र० २० । १२ ॥

+ शतरुद्रीयं । व्यासेनार्जुनं प्रति कथिता रुद्र-स्तुतिः । द्रो० २०३ । २९ ॥

शतशीर्षा । वासुकेर्भार्या । उ० ११७ । १७ ॥

शतशृङ्गः । पर्वतः । आ० १२४ । ५१ ॥

तस्य कुन्त्या अङ्गे स्थितस्य भीमसेनस्य अधःपतनेन संचूर्णनं । आ० १२९ । ६२ ॥

शतशौचं । तीर्थं । व० ८१ । २१ ॥

शतसाहस्रकं । तीर्थं । व० ८२ । ७३ ॥

१ शतानन्दः । सप्तर्षिष्वन्यतमस्य गौतमस्य पुत्रः । तन्माता ब्रह्मणो मानसपुत्री अहल्या । अयं विदेहानां पुरोहितः । अनु० ६५ । ८ ॥

२ [शतानन्दः । अन्यस्य गौतमनाम्न ऋषेः पुत्रः । तन्माता विन्ध्याश्वराजपुत्री अहल्या । तद्भ्राता चिरकारी । तत्पुत्रः कृपाचार्यस्य मूलपुरुषः सत्य-धृतिः । भा० ९ । २१ ॥]

१ शतानीकः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डवप्र-पौत्रस्य जनमेजयस्य पुत्रः । तत्पुत्रोऽश्वमेधदत्तः । आ० ६३ । ८७ ॥

२ शतानीकः । मत्स्यराजस्य विराटस्य भ्राता वि० ३३ । १९ ॥ भीष्माचार्येण हतः । भी० ११८ । २७ ॥ द्रोणाचार्येण हतः । द्रो० २१ । २८ ॥ १५९ । ४० ॥

तस्य शल्येन सह युद्धं । द्रो० १६८ । २९ ॥

३ शतानीकः । क्षत्रियः । सो० वं० नकुलस्य पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । आ० ६३ । ७४ ॥ ६४ । १६५ ॥

तस्य तन्नामकरणे कारणं । आ० २४७ । ८० ॥

- तस्य वधः अष्टादशरात्रौ द्रौणिना । सौ० ८ । शबराः । देशः । भी० ५० । ५३ ॥ द्रो० ६४ ॥
- ४ शतानीकः । सो० वं० कश्चन राजर्षिः । आ० २४७ । ८० ॥
- शतायुः । क्षत्रियः । सो० वं० पुरूरवसः पुत्रः । आ० ६९ । २८ ॥
- + शत्रुः । तल्लक्षणं । शां० ८० ॥
- तच्छब्दनिर्वचनं । क० ३६ । ३५ ॥
- स च त्रयोदशविधः । शां० १६१ । ३ ॥
- शत्रुघ्नः । क्षत्रियः । सू० वं० दशरथस्य पुत्रः । तन्माता सुमित्रा । तद्भ्राता लक्ष्मणः । स० ५० । २७ ॥ व० २७५ । ८ ॥
- १ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । दुपदस्य पुत्रः । द्रो० ३२ । ६१ ॥ अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८१-१८२ ॥
- २ शत्रुञ्जयः । सूतः । कर्णस्य भ्राता । अर्जुनेन हतः । द्रो० ३२ । ६१ ॥
- ३ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । अभिमन्युना पराजितः । द्रो० ४८ । १५ ॥
- ४ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । जयद्रथभ्राता । व० २६६ । ११ ॥
- ५ शत्रुञ्जयः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । भी० ५१ । ८ ॥ ७९ । ५७ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥
- शत्रुन्तपः । कर्णस्यानुजः । अर्जुनेनोत्तरगोग्रहणे हतः । वि० ५८ । १८ ॥
- शत्रुसहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । भीमेन हतः । द्रो० १३७ । ३० ॥
- शनिः । शनैश्चरः ।
- शन्तनुः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रतीपस्य पुत्रः । तन्माता सुनन्दी । तद्भ्रातरौ देवापिः बाह्लीकश्च । आ० ६३ । ४७ ॥ १०१ । ५० ॥ तन्नामनिर्वचनं । आ० ६३ । ४९ ॥
- + शपथः । अनु० १४२ । ५६-७५ ॥ १४३ । १६-४१ ॥
- शबलः । सर्पः । आ० ३५ । ७ ॥
- शबलाश्वः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः पुत्रः । आ० १०१ । ४० ॥
- १ शमः । धर्मप्रजापतेः पुत्रः । तद्भार्या प्राप्तिः । तद्भ्रातरौ कामो हर्षश्च । आ० ६७ । ३२ ॥
- २ शमः । अहर्नामकवसोः पुत्रः । तद्भ्रातरः ज्योतिः शान्तः मुनिश्च । आ० ६७ । २३ ॥
- ३ + शमः । गुणः तस्य श्रेष्ठ्यं । उ० २७ । २३ ॥ ७३ ॥
- शमठः । गयाशिरनामकपर्वतस्थो ब्राह्मणः । व० ९३ । १९ ॥
- शमीकः । ऋषिः । शृङ्गिणः पिता । आ० ४१ । २१ ॥ [भा० १ । १८ ॥]
- तस्य समाधिस्थस्य स्कन्धे परीक्षिद्राजेन मृतसर्पप्रक्षेपः । आ० ४१ । ९ ॥
- तस्य शिष्यो गौरमुखः । आ० ४२ । १४ ॥
- तस्य शृङ्गिणा विवादः परीक्षिच्छापदानस्यायुक्ततायां । आ० ४२ । १-१२ ॥
- + शमी । वृक्षः । विराटनगरसमीपे श्मशानस्थे तस्मिन्वृक्षे पाण्डवैरायुधनिक्षेपः । वि० ७ । १७ ॥
- शमीतीर्थं । तीर्थं । व० ८० । ७२-७३ ॥
- शम्पाकः । शम्पाकशब्दं पश्यत ।
- शम्बरः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २२ ॥
- तस्य इन्द्रेण सह ब्राह्मणमाहात्म्यविषये संवादः । अनु० ७१ ॥
- [तस्य वधः श्रीकृष्णपुत्रेण प्रद्युम्नेन । भा० १० । ५५ ॥ हरि० २ । १०७ ॥]
- शम्बुकः । दाशरथिरामेण हतः शूद्रतापसः । शां० १५२ । ६७ ॥ [रा० ७ । ७६ ॥]
- शम्भलग्रामः । सम्भलग्रामशब्दं पश्यत ।
- १ शम्भुः । रुद्रशब्दं पश्यत ।

२ शम्भुः । अग्निविशेषः । व० २२३ । ५ ॥
 शम्भुवठा । सुवलराजस्य पुत्री । गान्धार्याः स्वसा ।
 धृतराष्ट्रस्य भार्या । आ० १९९ । २४ ॥
 शम्पाकः । (शम्पाकः ।) ब्राह्मणः । शां०
 १७५ । २ ॥
 + शम्पाकगीता । दारिद्र्यधनिकत्वयोः क्रमेण-
 र्थानर्थसाधनत्वे । शां० १७५ ॥
 + शय्यादानफलं । अश्व० १०३ । १९ ॥
 शरणः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥
 + शरणागतरक्षणफलं । अनु० ६७ ॥
 + शरतल्पं । भीष्मस्य प्रायोपवेशनार्थमर्जुनेन
 निर्मितं बाणमयं तल्पं । आ० २ । २५२ ॥
 भी० १२० । १५ ॥ द्रो० ३ । १ ॥
 शरद्वान् । ऋषिः । आ० ६४ । १४९ ॥
 [विन्ध्याश्वनामकपाञ्चालपुत्रस्याहल्याभर्तुर्गौतमस्य
 वंशे उत्पन्नस्य सत्यधृतेः पुत्रः । भा० ९ । २१ ॥]
 तत्पुत्रौ कृपी कृपाचार्यश्च । आ० ६४ । १४९ ॥
 तस्य तपस्यतो जालवतीनामकाप्सरोदर्शनात्कवाच्छ-
 रस्तम्बे पतिताद्रेतसः कृपस्य कृप्याश्चोत्पत्तिः ।
 आ० १४० । २-२० ॥
 १ शरभः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २६ ॥
 २ शरभः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥
 ३ शरभः । क्षत्रियः । शिशुपालस्य पुत्रः । तेना-
 श्वमेधश्वरक्षणार्थमागतस्यार्जुनस्य पूजनं । अश्व०
 ८४ । ३ ॥
 ४ शरभः । क्षत्रियः । गान्धारराजस्य सुवलस्य
 पुत्रः । भीमसेनेन हतः । द्रो० १५८ । २३ ॥
 ५ शरभः । राजर्षिः । स० ८ । १४ ॥
 शरभङ्गः । गौतमकुलोत्पन्नः ब्रह्मर्षिः । व०
 २७८ । ४७ ॥
 शरभङ्गाश्रमः । व० ८३ । ४२ ॥ दण्डकारण्ये
 गोदावरीतीरे । व० २७८ । ४६ ॥
 + शरमयवेदमनिर्माणं । हयाप्यायनार्थमर्जुनेन ।
 द्रो० ९९ । ६३ ॥

शरावती । नदी । भी० ९ । २० ॥ The
 river Sabarmati in Guzerat. Ahme-
 dabad stands on this river. 2. Sara-
 wati appears to be the corruption
 of the river Saraswati in Fyzabad
 (Oudh.)
 शरासनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 आ० १३१ । ४ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो०
 १३६ । २० ॥
 + शरीरस्य पाञ्चभौतिकत्वं । शां० १८२ ।
 ४ ॥
 शर्मिष्ठा । असुरराजस्य वृषपर्वणः पुत्री ।
 ययातेर्द्वितीया भार्या । तत्पुत्राः द्रुह्युः अनुः
 पूरुश्च । आ० ६३ । ७ ॥ ६९ । ३८ ॥
 ७७ । २१ ॥
 तथा देवयान्याः कूपे प्रक्षेपः । आ० ७२ । १३ ॥
 तथा पुत्रोत्पादनार्थं ययातिं प्रति प्रार्थना । आ०
 ७६ । ३६ ॥
 तस्याः पुत्रोत्पत्तिः । आ० ७६ । ४३ ॥
 [तस्याः कथा । भा० ९ । १८ ॥ मत्स्य० २७-३२ ॥]
 १ शर्यातिः । क्षत्रियः । सू० वं० वैवस्वतमनोः
 पुत्रः । तस्य कन्या सुकन्या । व० १२३-१२६ ॥
 २ शर्यातिः । क्षत्रियः । सो० वं० प्राचीन्वतः
 पुत्रः । तन्माता आशमाकी । तद्भार्या त्रिशङ्को-
 दुहिता । तत्पुत्रोऽहंयातिः । आ० ६३ । १२ ॥
 १ शलः । क्षत्रियः । सू० वं० परीक्षितपुत्रः । तद्भ्रातरौ
 दलो बलश्चेति । व० १९५ । ३८ ॥
 तस्य मृगयार्थं वनगमनं । तत्र वामदेवऋष्याश्रमग-
 मनं च । व० १९५ । ३८-४२ ॥
 २ शलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः
 आ० १३१ । ४ ॥ क० ४६ । ८
 ३ शलः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥
 ४ शलः । क्षत्रियः । सो० वं० कुरुपुत्रजह्नुवंशीयस्य
 बाह्वीकराजपुत्रस्य सोमदत्तस्य पुत्रः । त
 भूरिः भूरिश्रवाश्चेति । आ० २०१ । १५

- द्रौपदेयैर्हतः । द्रो० १०८ । १-११ ॥
[भा० ९ । २२ ॥]
तत्पुत्रस्य वधः धृष्टद्युम्नेन । भी० ६१ ॥
तच्छववर्णनं । स्त्री० २४ । ९ ॥
शलकरः । सपेः । आ० ५७ । ९ ॥
१ शलभः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ० ६६ । २६ ॥
२ शलभः । पाण्डवपक्षीयः । कश्चन चैद्यः क्षत्रियः ।
कर्णेन हतः । क० ५१ । ५० ॥
शल्यः । मद्रराजः । आर्तायनिः । मद्रदेशाधिपतेः
ऋतायनस्य पुत्रः । तत्त्वसा पाण्डोर्भार्या माद्री ।
अतिरथः । उ० १६५ । २६ ॥ भी० ६२ ।
१४ ॥
तस्य संहदांशत्वं । आ० ६८ । ६ ॥
तत्पुत्रौ रुक्माङ्गदो रुक्मरथश्च । आ० २०१ ।
१३-१४ ॥
तस्य पराजयो भीमसेनेन । आ० २०५ ।
३४ ॥ द्रो० १५ ॥
तस्य युद्धे साहाय्यकरणार्थमागमनं । उ० ८ । १ ॥
तद्युद्धवर्णनं । द्रो० १५ ॥
तस्य सैन्यापत्येऽभिषेकः । श० ६ । १४ ॥
तेन कर्णस्य तेजोहरणार्थं तदुपालम्भः । क० ३१ ।
३३ ॥
तद्गृहणं कर्णेन । क० ३७ ॥
तेन दुर्योधनप्रार्थनया कर्णसारथ्याभ्युपगमः । क०
२३ ॥
तेन कर्णस्य युद्धप्रोत्साहनं । क० ८३ । ३८-४८ ॥
तत्पराक्रमवर्णनं । श० १२ ॥
तस्य भीमसेनेन सह गदायुद्धं । द्रो० १५ ॥ श०
११ ॥
तस्य वधो युधिष्ठिरेण । श० १६ । ५० ॥
तद्वधकथा संक्षेपेण । श० १ । १० ॥
तदनुजवधो युधिष्ठिरेण । श० १६ । ६० ॥
+ शवानां युद्धे मृतानां वर्णनं गान्धार्या । स्त्री०
१६-२२ ॥
- शशबिन्दुः । राजर्षिः । स० ८ । २७ ॥ शा०
२८ । १०५ ॥ [वृष्णिवंश्यस्य चित्ररथस्य पुत्रः ।
भा० ९ । २३ ॥]
तस्य शतसहस्रं भार्याः । एकैकस्यां भार्यायां सहस्रं
सहस्रं पुत्राः । द्रो० ६५ । २ ॥
तस्य कथा । द्रो० ६५ ॥ शा० २८ ।
१५-१०० ॥ २०७ । ११ ॥
[तत्पुत्री बिन्दुमती मान्धातुर्भार्या । भा० ९ । ६ ॥
वायु० ८८ ॥]
शशयानतीर्थं । व० ८० । ११४ ॥
शशलोमा । राजर्षिः । आश्र० २१ । १४ ॥
शशादः । क्षत्रियः । सू० वं० इक्ष्वाकुपुत्रस्य
विकुक्षेर्नामान्तरं । तत्पुत्रः ककुत्स्थः । व०
२०५ । १ ॥
[तस्य कथा । भा० ९ । ६ ॥]
शशिकाः । (शशकाः) देशः । भी० ९ ।
४६ ॥
शाकद्वीपः । भी० ११ । ८ ॥
शाकलः । मद्रदेशस्य राजधानी । स० ३५ ।
१४ ॥ क० ३७ । ३५ ॥ चन्द्रभागोरावत्योर्मध्ये
विद्यमानो देशः ॥ The capital of Madra
Desa.
शाकलद्वीपः । अयं इन्द्रप्रस्थसोत्तरे विद्यमानो
देशः । नतु द्वीपः । तस्य राजा प्रतिविन्ध्यः ।
तेन सहार्जुनस्य राजसूयदिविजये युद्धं । स०
२७ । १४ ॥
शाकल्यः । शिवभक्त ऋषिः । अनु० ४५ ।
८४ ॥
+ शाकुनिककथा । ज्ञातिविरोधस्यानर्थहेतुतायां
दृष्टान्तत्वेन विदुरेण धृतराष्ट्राय कथिता । उ०
६४ । १-१६ ॥
शाक्तेयः । पराशरः । आ० १९८ । १ ॥
शाखः । स्कन्दस्य मूर्त्यन्तरं । श० ४५ । ३७ ॥
शाखम्भरी । देव्याः स्थानं । व० ८२ । १२ ॥
शाण्डिली । शाण्डिल्यऋषेः कन्या । ऋषभकूट-

पर्वतस्था । उ० ११३ । १ ॥ इयमेव स्वयं-
प्रभा । भी० ८ । ९ ॥ [रा० ४ । ५१ ॥]
तस्या अपध्यानेन गरुडस्य पक्षभ्रंशः । तस्याः प्रसा-
दात्पुनस्तस्य पक्षप्ररोहणं च । उ० ११३ ।
५ ॥ २० ॥ [स्कान्दपु० नागरखं० ८१
-८२ ॥]

तस्याः सुमनानाम्भ्या राजकन्यया पतिव्रतामाहात्म्यवि-
षये संवादः । अनु० १८५ ॥

१ शाण्डिल्यः । मरीचिपुत्रस्य काश्यपस्य वंशे
उत्पन्नः ऋषिः । तद्वंशे कर्षिश्चित्काले वैश्वानर-
नामामिरुत्पन्न इत्यग्नेः शाण्डिल्यगोत्रत्वं । स०
४ । २३ ॥ शां० ४६ । ७ ॥

२ शाण्डिल्यः । अग्नेर्जात ऋषिः । अनु०
५३ । २६ ॥

शान्तः । अहर्नामकवसोः पुत्रः । आ० ६७ । २३ ॥

शान्तनवः । भीष्मः । आ० १०८ । ३ ॥

शान्तनुः । शन्तनुशब्दं पश्यत ।

तस्योत्पत्तिः । आ० १०३ । २०-२१ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० १०३ । २२ ॥

तस्य पूर्वजन्मनि महाभिषङ्गामकसूर्यवंशीयराजत्वं ।

आ० १०३ । २१ ॥

तेन कृपाचार्यस्य कृप्याश्च पोषणं । आ० १४० ।
१३-१८ ॥

तस्य गङ्गाया विवाहः । आ० १०४ ॥ [देवीभा०
२ । ३ ॥]

तस्य दाशराजकन्यया सत्यवत्या विवाहः । आ०
१०८ । १ ॥

तस्य गङ्गायां जातः पुत्रो भीष्मः । आ० ६३ ।
५० ॥

तस्य सत्यवत्यां जातौ पुत्रौ चित्राङ्गदो विचित्रवीर्यश्च ।
आ० ६३ । ५२ ॥ १०८ । ३ ॥

[तच्छूद्रकरणकाले भीष्मेण दर्भेष्वेव पिण्डनिक्षेपः ।
हरि० १ । १६ ॥]

[तस्य कथा । भा० ९ । २२ ॥ तस्य परिवेत्तृत्वात्-

द्राज्ये अनावृष्टिः पश्चात्तच्छान्तिश्चेत्यादिकथा ।
विष्णु० ४ । २० ॥]

शान्ता । अङ्गराजस्य रोमपादस्य पुत्री । ऋश्यश्रु-
ङ्गऋषेर्भार्या । व० ११४ । ११ ॥

[सा दशरथस्य पुत्री लोमपादाय दत्ता । भा० ९ ।
२३ ॥]

[सा लोमपादस्यैव पुत्री । तस्यैव दशरथ इति
नामान्तरं । हरि० १ । ३१ ॥]

शान्तिः । अङ्गिरसः पुत्रः । अनु० १३२ । ४२ ॥

शारदण्डायनिः । क्षत्रियः । केकयः । तद्वार्या
श्रुतसेना । तत्पुत्रा दुर्जयप्रभृतयः । आ०
१२६ । ३७ ॥

शारद्वतः । कृपाचार्यः । आ० १५२ । ३० ॥

१ शारद्वती । द्रोणाचार्यभार्या कृपी ।

२ शारद्वती । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥

शार्ङ्गरवः । ऋषिः । जनमेजयकृते सर्पसत्रे
ऋत्विग्ब्रह्मा । आ० ५३ । ६ ॥

शार्दूली । क्रोधवशायाः पुत्री । सिंहव्याघ्राणां
माता । आ० ६७ । ६१-६५ ॥

शालग्रामः । क्षेत्रं । व० ८२ । १२४ ॥

A Place near the source of the
river Gandaki.

शालिपिण्डः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

शालिशिराः । देवगन्धर्वः । आ० ६६
४४ ॥

शालिशूर्प । तीर्थ । व० ८१ । १०७ ॥

शालिहोत्रः । कपिलऋषेः पुत्रः अश्वशास्त्रप्रणेता ।
१६८ । ५ ॥ व० ६९ । ३० ॥

शालिहोत्रसरः । तत्र पाण्डवानां गमनं । आ०
१६८ । २ ॥

शालूकिनी । तीर्थ । व० ८१ । १३ ॥

१ शाल्मलिः । क्षत्रियः । सो० वं० अविक्षितः
पुत्रः । आ० १०१ । ४० ॥

२ शाल्मलिः । द्वीपः । भी० १२ । ६ ॥

३ शाल्मलिः । वृक्षः । शां० १५३ । ४ ॥

तस्य कथा । शां० १५३—१५५ ॥

शाल्वः । शाल्वशब्दं पश्यत ।

शिशुमारः । (शिशुमारः) । भगवतो

नारायणस्यावतारः । अश्व० ११५ । ५६ ॥

[भा० ५ । २३ ॥ विष्णु० २ । ९ ॥]

शिखण्डी । पाञ्चालराजस्य द्रुपदस्य प्रथमः पुत्रः ।

स प्रथमं स्त्री भूत्वा अनन्तरं पुंस्त्वं प्राप्तः ।

आ० ६४ । १६७ ॥ ११० । २९ ॥ रथमुख्यः ।

उ० १७१ । १ ॥

तस्य स्त्रीपूर्वत्वं । उ० १७२ । २० ॥ १८८ । ५ ॥

तस्य द्रोणाद्धनुर्विद्याभ्यासः । उ० १८९ । २ ॥

तस्य दशार्णाधिपतेर्हिरण्यवर्मणः पुत्र्या विवाहः ।

उ० १८९ । ८ ॥

तस्य पुंस्त्वप्राप्तिः । उ० १९२ । १० ॥

तत्पुत्रौ क्षत्रदेवः ऋक्षदेवश्च । द्रो० २३७ ।

२५ ॥

तस्य युद्धं । भी० १०८ ॥

तस्य कृतवर्मणा पराजयः । क० १७ । २१—४० ॥

तस्य वधः शिविरेऽश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । ७२ ॥

शिखावर्तः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

शिखावान् । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

शिनिः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुकुलान्तर्गतवृ-

ष्णिकुलोत्पन्नः । तत्पुत्रः युयुधाननाम्नः सात्यकेः

पिता सत्यकः । तस्य सोमदत्तेन सह युद्धं ।

द्रो० १४४ । ११ ॥

[तत्पिता अनमित्रः । भा० ९ । २४ ॥]

शिनिप्रवीरः । क्षत्रियः । सात्यकिः । श०

१९ । २६ ॥

१ शिविः । हिरण्यकशिपोः पुत्रः । असुरः ।

आ० ६६ । १८ ॥

२ शिविः । क्षत्रियः । भोजपुरनामकनगराधिपस्य

सो० वं० अनुकुलोत्पन्नस्य उशीनरस्य पुत्रः

ययातेदौहित्रः । तन्माता माधवी । उ० ११८

२० ॥ स० ८ । १० ॥ व० २०१ । २ ॥

वि० ५३ । १४ ॥ शां० २८ । ३९ ॥

तस्य कथा । व० १३२ ॥ १९७ ॥ द्रो० ५८ ॥

तस्य ययातिना संवादः । आ० ८७ । ८ ॥

तत्पुत्रो गोपतिः । शां० ४८ । ८५ ॥

तत्पुत्राः । वृषदर्भः सुवीरः मद्रः केकयः बृहद्दर्भः

इत्यादयः । तेन स्वपुत्रं बृहद्दर्भनामानं हत्वा

ब्राह्मणरूपाय ब्रह्मणे निवेदनं । व० २०१ ।

२० ॥

[तत्पुत्राः वृषदर्भः सुवीरः मद्रः केकयश्च । भा०

९ । २३ ॥]

तत्कृतः । पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ ।

२६ ॥

३ शिविः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रोणेन

हतः । द्रो० १५६ । १९ ॥

शिरीषकः । सर्पः । उ० १०३ । १४ ॥

शिरीषी । ऋषिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः ।

अनु० ७ । ५९ ॥

शिलवृत्तिः । ऋषिः । तस्य सिद्धैः संवादः ।

गङ्गामाहात्म्यविषये । अनु० ६५ । १९ ॥

१ शिवः । रुद्रः । महादेवः । रुद्रशब्दं पश्यत ।

२ शिवः । ब्राह्मणः । वितस्त्यस्य पुत्रः । तत्पुत्रः

श्रवाः । अनु० ८ । ६२ ॥

+ शिवसहस्रनामस्तोत्रं । अनु० ४८ ।

३१—१५३ ॥ [लिङ्गपु० ६५ ॥ ९८ ॥

शिवपु० कोटिरुद्रसं० ३५ ॥]

१ शिवा । अङ्गिरसऋषेर्भार्या । व० २२७ ।

१ ॥

२ शिवा । अनिलनामकवसोर्भार्या । आ० ६७ ।

२५ ॥

३ शिवा । नदी । भी० ९ । २५ ॥

शिवाः । तन्नामकाः वेदपारगा ब्राह्मणाः दक्षिणस्यां

दिशि स्थिताः । उ० १०९ । १८ ॥

शिशुपालः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुपुत्रः

क्रोष्टा । तद्वंशीयो ज्यामघः । तद्वंशोत्पन्नस्य
दमघोषस्य पुत्रः । तन्माता श्रीकृष्णस्य पितृष्वसा
श्रुतश्रवा । व० १५ । २॥ स० ६६ । २३॥
[अयं पाण्डवानां मातृष्वस्त्रीयः । भा० ७ । १ ॥
९ । २४ ॥]
तस्य सुनीथ इति नामान्तरं । स० ३९ । ५४ ॥
४२ । १ ॥
तस्योत्पत्तिः । स० ६६ । १ ॥
तद्धननाय भीमसेनेन प्रयतनं । स० ६५ । ९
—१४ ॥
तेन भीष्माचार्योपालम्भः । स० ६४ ॥
तस्य हिरण्यकशिप्वंशत्वं । आ० ६८ । ५ ॥ स०
७० । ४६ ॥
तेन श्रीकृष्णोपालम्भः । स० ३९ । ५१ ॥ ४० ॥
तद्वधः श्रीकृष्णेन । स० ७० । ५० ॥ [भा०
१० । ७४ ॥]
तस्य पुत्रः सुकेतुः । द्रोणाचार्येण हतः । क० ३ ।
३२ ॥
तस्यान्यः पुत्रः धृष्टकेतुः । द्रोणाचार्येण हतः ।
द्रो० १२५ । ३९ ॥
तस्य ततोप्यन्यः पुत्रः शरभः । अश्व० ८४ । ३ ॥
तत्पुत्री नकुलभार्या रेणुमती । आ० ६३ । ७८ ॥
तेन बभ्रुभार्यापहारः । स० ६८ । १८ ॥
+ शिशुपालवधपर्व । स० ६३—७२ ॥
+ शिशुरूपी नारायणः । मार्कण्डेयेन तस्य
दर्शनं । व० १९१ । ९१ ॥ [भा० १२ ।
९ ॥]
शिशुरोमा । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥
शीघ्रा । नदी । भी० ९ । २९ ॥
शीतलोयवहा । नदी । व० ८८ । २५ ॥
शीतपूतना । स्कन्दमातृगणेष्वन्यतमा । व०
२३० । २८ ॥
शीतवनं । क्षेत्रं । व० ८१ । ५९ ॥
+ शीलं । स्तम्भभावः । तस्य धर्मादिकारणत्वं ।
शां० १२४ ॥

१ शुकः । क्षत्रियः । गान्धारराजस्य शकुनेरनुजः ।
सुबलराजस्य पुत्रः । इरावता हतः । भी० ९० ।
३०—४९ ॥
२ शुकः । कृष्णद्वैपायनपुत्रः । शुकीरूपधारिण्यां
घृताच्यां जातः । आ० ६४ । १३१ ॥
स० ४ । १७ ॥
तदुत्पत्तिकथा । शां० ३३२ ॥ [देवीभा० १ ।
१४ ॥
तेन गन्धर्वादीनां भारतकथाकथनं । आ० १ । १२४ ॥
तस्य व्यासेन सह जगत्सृष्ट्यादिविषये संवादः ।
शा० २३८ ॥
तं प्रति व्यासेन धर्मानुशासनं । शां० ३२९ ॥
तेन विद्याभ्यासार्थं जनकराजसमीपगमनं । शां०
३३३ ॥
तेन कैलासशिखरारोहणं । शां० ३३९ । ६५ ॥
तस्य नारदेनोपदेशः । शां० ३३७—३३९ ॥
[तस्य भार्या पितृणां कन्या पीवरी । तत्पुत्री अनुहस्य
भार्या कृत्वी यस्याः पुत्रो ब्रह्मदत्तः । भा० ९ । २१ ॥
मत्स्य० १५ ॥ हरि० १ । १९—२० ॥]
[तस्य भार्या पितृणां कन्या पीवरी । तत्पुत्राश्चत्वारः ।
कृष्णः गौरप्रभः सूरिः देवश्रुतः इति । तत्कन्या
कीर्तिः अनुहस्य भार्या । इति देवीभा० १ ।
१९ ॥]
३ शुकः । रावणमन्त्री राक्षसः । व० २८४ ।
५२ ॥
४ शुकः । पक्षी । तेन सहेन्द्रस्य संवादः । अनु०
११ ॥
शुकी । ताम्रायाः पुत्री । तत्पुत्राः शुकपक्षिणः ।
आ० ६७ । ५९ ॥
१ शुक्तिमती । शुक्तिमत्पर्वतादुत्पन्ना नदी ।
आ० ६४ । ४८ ॥ भी० ९ । ३५ ॥
The river Suvarnarekha in Orissa.
2. The river Vetravati in Malwa.
२ शुक्तिमती । शुक्तिमती नदीतीरस्था चेदिदेशस्य
राजधानी । धृष्टकेतोर्नारी । व० २२ । ५० ॥

तस्यां कोलाहलान्नः पर्वतादुपरिचरवसुभार्याया गि-
रिकाया उत्पत्तिः । आ० ६४ । ५१-५३ ॥

शुक्तिमान् । पर्वतः । स० ३१ । ५ ॥ भी०
९ । ११ ॥ The western portion of the
Vindhya Range near Ujjain.

१ **शुक्रः** । भृगोः पुत्रः । तन्माता पुलोमा । तस्य
भ्राता च्यवनः । आ० ६७ । ४२ ॥ स०
११ । २९ ॥ तत्पुत्री देवयानी । आ० ७० ।
१ ॥

तस्य कथा । आ० ६९-७७ । शां० २९५ ॥

तद्भार्या शतपर्वा । उ० ११७ । १३ ॥

[तद्भार्या प्रियव्रतपुत्री ऊर्जस्वती । तस्याः पुत्री
देवयानी । भा० ५ । १ ॥]

[तद्भार्या पुरन्दरस्य कन्या जयन्ती । तस्याः पुत्री
देवयानी । मत्स्य० ४७ ॥]

तत्पुत्री देवी । सा वरुणस्य भार्या । आ० ६७ ।
५२ ॥

[तन्मातुर्विष्णुना हननं । वायु० ९७ । देवीभा०
४ । ११ ॥ मत्स्य० ४७ ॥]

[तत्पुत्रौ शण्डामकौ । भा० ७ । ५ ॥]

तेन कुबेराद्धनापहारः । शां० २९५ । ९ ॥

तेन रुद्रशिखाद्बहिर्निर्गमनं । शां० २९५ । ३२ ॥

तन्नामनिर्वचनं । शां० २९५ । ३२ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ ।
२४ ॥

तस्य पुष्पधूपदीपादिदानविषये महाबलिना संवादः ।
अ० १५५ ॥

२ **शुक्रः** । शर्यातेः पुत्रः । तेन पाण्डवेभ्यो
धनुर्विद्योपदेशः । आ० १३३ । ५१ ॥

३ **शुक्रः** । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
कर्णेन हतः । क० ५१ । ४६-४७ ॥

१ **शुचिः** । प्रायश्चित्ताग्निः । व० २२३ । २४ ॥
२६ ॥

२ **शुचिः** । विश्वामित्रऋषिपुत्रः । अनु० ७ ।
५४ ॥

। चेदिराजस्य सुबाहोः सार्धवाहः । व०
६१ । १२७ ॥

शुचिका । अप्सराः । आ० १३२ । ४४ ॥
[वाः । श्रीमान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।

शा० ३५२ । २६ ॥

ता । अप्सराः । स० १० । ११ ॥

शुद्धास्पदं । तीर्थं । व० ८१ । ७७ ॥

शुनकः । ऋषिः । च्यवनपुत्रस्य प्रमतेः पुत्रः
तन्माता घृताची । तद्भार्या मेनकायाः पुत्री स्थू-
लकेशेन पोषिता प्रमद्वरा । तत्पुत्रः शौनकस्य
पिता शुनकः । आ० ८ । स० ४ । २३ ॥
अनु० ८ । ६५ ॥

२ **शुनकः** । क्षत्रियः । सो० वं० आयोर्विशोत्प-
न्नस्य गृत्समदस्य पुत्रः । आ० ६८ ॥ ३८ ॥

+ **शुनः** कथा । शां० ११६-११७ ॥

शुनश्शेषः । भृगुकुलोत्पन्नस्य ऋचीकऋषेर्म-
ध्यमः पुत्रः । यो हरिश्चन्द्रयज्ञे पशुभूतो विश्वामि-
त्रेण मोचितः । अनु० ६ । ६ ॥

[तस्य कथा । भा० ९ । ७ ॥ हरि० १ । २७ ॥
रा० १ । ६१ ॥ देवीभा० ७ । १६ ॥
ऋचीकस्यैव अजीगर्त इति नामेति भाति ।

शुनस्सखः । त्रिदण्डसंन्यासरूपवानिन्द्रः । अनु०
१४२ । ४५ ॥

शुभा । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्री । आ०
११९ । १० ॥

शुभाङ्गदः । द्रौपदीस्वयंवरार्थमागतः कश्चम
क्षत्रियः । आ० २०१ । २२ ॥

शुभाङ्गी । सो० वं० कुरुराजस्य भार्या । तत्पुत्रो
विदूरथः । आ० ६३ । ४२ ॥

शुद्धः । चतुर्थवर्णः । तस्य लक्षणं । शां० १८७ ।
७ ॥

तस्य कुलपतेश्च कथा । अनु० ३१ ॥

तस्याध्ययनं नास्ति । अनु० ३१ । ४-५ ॥
अश्व० ११८ । १३

तं प्रत्युपदेशस्यानर्थहेतुत्वं । अनु० ३१ ॥

तस्य धर्माः । अनु० १४६ । १ ॥ अश्व०
११८ । १५ ॥

तस्य यतिशुश्रूषाधिकारः । अनु० १४७ ॥

शूरः । क्षत्रियः । यदुकुलोत्पन्नस्य देवमीढस्य पुत्रः ।
तद्भार्या मारिषा । तत्पुत्रा वसुदेवादयः । आ०
६८ । १२९ ॥ १२० । १ ॥

तस्य पुत्र्यः कुन्तीप्रभृतयः । कुन्तीशब्दे द्रष्टव्याः ।
[भा० ९ । २४ ॥ हरि० १ । ३४ ॥]

शूरसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
कर्णेन हतः । क० ४३ । १५ ॥

शूरसेनाः । देशः । तस्य राजधानी मधुरा ।
भी० ९ । ३९ ॥ ५२ ॥ The kingdom of
which Mathura was the capital.

शूरसेनी । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य प्रवीरस्य
भार्या । तत्पुत्रो मनस्युः । आ० ८८ । ५ ॥

शूर्पणखा । (शूर्पणखी ।) खरराक्षसस्य स्वसा
राक्षसी । राकायाः पुत्री । व० २७६ । ८ ॥

तस्या नासिकाछेदो लक्ष्मणेन । व० २७८ ॥

शूर्पारकः । देशः । जामदग्न्यावासभूतः । शां०
४८ । ६८ ॥ स० ३२ । ६७ ॥ व० ८३ ।
४३ ॥ Shurpalya near Jamkhandi in
the District of Bijapur. (Bombay.)

+ शूलारोपणं । माण्डव्यस्य । आ० ११६ ।
१४ ॥

+ शृगालः । सगालशब्दं पश्यत ।

तस्याग्निवक्रत्वं । व० २२६ । १८ ॥

शृङ्गबेरः । सर्पः । आ० ५७ । १३ ॥

शृङ्गबेरपुरं । भागीरथ्या उत्तरतीरस्थं गुहनामकस्य
निषाधाधिपस्य पुरं । व० ८३ । ६५ ॥
Srīngaur on the river Ganges, eight-
teen miles north west of Allahabad.

१ शृङ्गवान् । पर्वतः । स० २९ । ६३
भी० ६ । ५ ॥

२ शृङ्गवान् । गालवस्य ऋषेः पुत्रः । तद्भार्या
वृद्धकन्या । श० ५३ । १५ ॥

शृङ्गी । आङ्गिरसकुलोत्पन्नस्य शमीकऋषेः गवि
जातः पुत्रः । आ० ४० । २५ ॥ ५० । २ ॥
तेन परीक्षितराजाय शापदानं । आ० ४१ । १४ ॥
[भा० १ । १८ ॥]

तस्य स्वपित्रा शमीकेन सह राज्ञे शापदानस्य युक्ता-
युक्ततायां विवादः । आ० ४२ । १-११ ॥

+ शृङ्गाटकव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ८७ ।
१७ ॥

शेषः । कद्रूपुत्रो नागः । आ० ३५ । ५
६६ । ४१ ॥

तेन तपश्चरणं ब्रह्मणो वरलाभः पृथिवीधारणं च ।
आ० ३६ । ५-२२ ॥

शैखावत्यः । ऋषिः । भीष्मात्साल्वाच्च प्रतिनि-
वृत्तया अम्बया तस्याश्रमे तपश्चरणं । उ०
१७५ । ३९-४६ ॥

१ शैव्यः । वृष्णिवंश्यः क्षत्रियः । युधिष्ठिरसभायां ।
स० ४ । ३१ ॥

२ शैव्यः । गोवासनः क्षत्रियः । द्रो० ९५ ।
३९ ॥

३ शैव्यः । श्रीकृष्णस्य रथाश्वचतुष्टयेऽन्यतमः
व० २० । १३ ॥ अश्व० ११८ । ५६

४ शैव्यः । कोटिकाश्यः । व० २६८ । २ ।

५ शैव्यः । वृषादर्भिः । अनु० १४१ । १२ ॥

६ शैव्यः । श्रीकृष्णेन निर्जितः कश्चन क्षत्रियः ।
व० १२ । ३१ ॥

१ शैव्या । नदी । भी० ९ । २४ ॥

२ शैव्या । प्रतीपभार्या सुनन्दी । तत्पुत्रा देवापि-
प्रभृतयः । आ० ६३ । ४७ ॥

३ शैव्या । श्रीकृष्णभार्या मित्रविन्दा । मौ०
८ । ७४ ॥

४ शैव्या । सूर्यवंश्यस्य सगरराजस्य पत्नी सुमतिः ।
तत्पुत्रोऽसमञ्जाः । व० १०५ । १०

५ शैव्या । द्युमत्सेनराजस्य भार्या । सत्यवतो
माता । व० २९९ । २ ॥

शैलामः । विश्वेषु देवेष्वन्यतमः । अनु० १३८ ।
३२ ॥

शैलालयः । क्षत्रियः । भगदत्तस्य पितामहः ।
आश्र० २१ । १० ॥

शैलूषः । गन्धर्वः । स० १० । २७ ॥

शैलोदा । नदी । स० २९ । ४२ ॥

शैवलाः । देशः । भी० ९ । ५४ ॥

शोणः । नदः । व० ८३ । ८ ॥ स० ९ ।
२५ ॥

शोणा । नदी । भी० ९ । २९ ॥ The river
Sone; it was the western boundary of
Magadha.

शोणाश्वः । द्रोणाचार्यः । वि० ५६ । ६ ॥
द्रो० १२५ । २ ॥

शोणितोदः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

+ शौचं । गुणः । तन्निरूपणं । अनु० १७० ॥

शौनकः । भृगुवंश्यः । नैमिशारण्यवासी कुलपतिः
भारतादीतिहासपुराणानां सौतिमुखाच्छ्रोता ।
आ० १ । ५ ॥ ४ । १ ॥ शां० ३४८ ।
९.१ ॥

तद्वंशकथनं । आ० ५ । ६-११ ॥

१ शौनकः । इन्द्रोतापरनामा विप्रः । तेन पूरोः
पुत्रस्य जनमेजयस्य ब्रह्महत्याया अश्वमेधयाजने-
नापनोदनं । शां० १४९-१५१ ॥

२ शौनकः । युधिष्ठिरेण सह वने उषितवान्क-
श्चन ब्राह्मणः । व० २ । १४ ॥ २६ । २३ ॥
८३ । १२१ ॥

+ श्मशानवृक्षः । तस्मिन्पाण्डवानामायुधनिक्षेपः ।
वि० ७ ॥

श्यामः । पर्वतः । भी० ११ । १९ ॥

श्यामायनः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु०
७ । ५५ ॥

+ श्येनकपोतीयं । (श्येनकपोतोपा-
ख्यानं) । व० १३२ । २१ ॥ २०० ॥

अनु० ६७ ॥

श्येनचित्रः । क्षत्रियः । अनु० १७७ । ७० ॥

१ श्येनजित् । क्षत्रियः । इक्ष्वाकुकुलोत्पन्नस्य
परीक्षितपुत्रस्य दलराजस्य पुत्रः । व० १९५ ।
६३ ॥

२ श्येनजित् । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । उ०
१४१ । २७ ॥

+ श्येनव्यूहः । पाण्डवानां । भी० ६९ । ५ ॥
श्येनी । ताम्रायाः पुत्री । विनतापुत्रस्यारुणस्य
भार्या । तत्पुत्रौ संपातिर्जटायुश्च । आ० ६७ ।
५७ ॥

श्रद्धा । स्वायंभुवमन्वन्तरीयदक्षप्रजापतेः पुत्री ।
धर्मप्रजापतेर्भार्या । आ० ६७ । १४ ॥

श्रद्धा । सूर्यस्य दुहिता । शां० २७० । ८ ॥

श्रवाः । शिवनामकब्राह्मणस्य पुत्रः । तत्पुत्रस्तमः ।
अनु० ८ । ६३ ॥

+ श्राद्धं । पैतृकं कर्म । तत्र त्रीणि पवित्राणि ।
आ० ८७ । २९ ॥

तत्र वर्ज्यानि धान्यानि । अनु० १३८ ॥

तत्रानर्हा ब्राह्मणाः । अनु० ६१ ॥ १३७ ॥

तद्दिने मैथुननिषेधः । अनु० १८८ । २४ ॥

+ श्राद्धपर्व । स्त्री० २६-२७ ॥

+ श्राद्धप्रकरणं । अनु० १३४-१३९ ॥
१८८ ॥ २३८ ॥ [हरि० १ । १६-२४ ॥]
गरुडपु० २१८-२२० ॥ मार्कण्डे० २८-
३० ॥]

श्रावस्तः । (शावस्तः) । क्षत्रियः । सू० वं०
युवनाश्वस्य पुत्रः । श्रावस्तीनामकपुर्या निर्माता ।
तत्पुत्रो बृहदश्वः । व० २०५ । ४ ॥ [भा०
९ । ६ ॥]

श्रीः । महालक्ष्मीः । श्रीमतो नारायणस्य भार्या ।
तस्याः क्षीरार्णवादुत्पत्तिः । आ० १८ । ४९ ॥
[भा० ८ । ८ ॥]

तया रुक्मिणीं प्रति स्वावासस्थानकथनं । अनु०
३२ ॥

तस्याः भृगुऋषेः ख्यातिनामकभार्यायामुत्पत्तिः ।

आ० ६७ । ५१ ॥ [भा० ४ । १ ॥]

तस्याः शक्रेण संवादः । शां० २३२ ॥

। व० ८१ । १०८ ॥

श्रीतीर्थः । व० ८१ । ४६ ॥

श्रीपर्वतः । व० ८३ । १९ ॥ [तस्य श्रीशैल
इति प्रसिद्धं नाम । कृष्णाजिल्लायां कृष्णानदीतीरे
वर्तते । तदुपरि मल्लिकार्जुननाम्नः शिवस्य स्थान-
मस्ति ।]

श्रीमान् । दत्तात्रेयपुत्रस्य निमिऋषेः पुत्रः । अनु०
१३८ । ५ ॥

श्रीवहः । सर्पः । आ० ३५ । १३ ॥

श्रुतः । पाञ्चालराजस्य द्रुपदस्य पुत्रः ।

अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८२ ॥

१ श्रुतकर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० अर्जुनस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । अस्य श्रुतकीर्तिरिति
नामान्तरं । आ० २४७ । ७५ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ७९ ॥

२ श्रुतकर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० सहदेवस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । तस्य श्रुतसेन इति
नामान्तरं । भी० ४५ । ६६ ॥ द्रो० २३ ।
३२ ॥

तस्य सुदक्षिणनामकेन काम्बोजराजेन युद्धं । भी०
४५ । ६६ ॥

तस्य वधः शिविरे अश्वत्थाम्ना । सौ० ८ । ६६ ॥

श्रुतकीर्तिः । क्षत्रियः । सो० वं० अर्जुनपुत्रः ।
तन्माता द्रौपदी । तस्य श्रुतकर्मेति नामान्तरं ।
आ० ६३ । ७४ ॥ ६४ । १६५ ॥ २४७ ।
७५ ॥ द्रो० २३ । ३३ ॥

तस्य शल्येन पराजयः । क० १३ ॥

श्रुतञ्जयः । क्षत्रियः । त्रैगर्तः । अर्जुनेन हतः ।
क० १८ । ११ ॥

श्रुतध्वजः । मत्स्यराजस्य विराटस्य भ्राता । द्रो०
१५९ । ४० ॥

१ श्रुतर्वा । कश्चन क्षत्रियः । तत्सकाशं प्रति
धनार्जनार्थमगस्त्यस्य गमनं । व० ९६ । १ ॥

२ श्रुतर्वा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । शा० २५ । २९ ॥

श्रुतवर्मा । क्षत्रियः । धार्तराष्ट्रनाममध्यपठितत्वाद-
यमपि धृतराष्ट्रपुत्र इति भाति । क० ४ ।
१८ ॥

श्रुतश्रवा । चेदिराजस्य दमघोषस्य भार्या ।
वसुदेवस्य भगिनी । श्रीकृष्णस्य पितृष्वसा ।
तत्पुत्रः शिशुपालः । व० १५ । २ ॥

१ श्रुतश्रवाः । क्षत्रियः । स० ८ । ९ ॥

२ श्रुतश्रवाः । ऋषिः । पाण्डवप्रपौत्रजनमेजयस्य
पुरोधसः सोमश्रवसः सप्यं जातः पुत्रः । आ०
३ । १३ ॥ ५३ । ९ ॥

१ श्रुतसेनः । तक्षकपुत्रः सर्पः । आ० ३ ।
१४१ ॥

तद्भ्राता अश्वसेनः । आ० २५३ । ५ ॥ क०
९७ । १२ ॥

२ श्रुतसेनः । क्षत्रियः । सो० वं० सहदेवस्य
पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । आ० ६३ । ७४ ॥
६४ । १६६ ॥

तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ८१ ॥

३ श्रुतसेनः । पाण्डवपौत्रस्य परीक्षितः पुत्रः ।
जनमेजयस्य भ्राता । आ० ३ । १ ॥

श्रुतसेना । शारदण्डायनिभार्या । आ० १२६ ।
३७ ॥

श्रुतानीकः । क्षत्रियः । विराटस्य भ्राता । द्रो०
१५९ । ४० ॥

श्रुतान्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । शा० २५ । ९ ॥

१ श्रुतायुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
भीमसेनेन हतः । क० ४६ । ७—११ ॥

२ श्रुतायुः । द्रौपदीस्वयंवराथर्थाभागतः कश्चन क्षत्रियः । आ० २०१ । २१ ॥ स० ४ । ३४ ॥

३ श्रुतायुः । क्षत्रियः । कालिङ्गः । तज्जाता अश्रुतायुः । क० ७६ । १४ ॥ तस्य भीमेन सह युद्धं । भी० ५४ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो० ९३ । २४ ॥

तत्पुत्रौ दीर्घायुः नियुतायुश्च । तयोर्वधः । द्रो० ९३ । २७-२९ ॥

श्रुतायुधः । क्षत्रियः । कालिङ्गः । स० ४ । ३२ ॥ भी० १६ । ६ ॥

सः वरुणात्पर्णाशानद्यां जातः । श्रीकृष्णं प्रति स्वेन प्रयुक्तया गदया प्रतिनिवृत्तया हतः । द्रो० ९२ । ५८-६० ॥

श्रुतावती । कस्यचन भरद्वाजनामकस्य ब्राह्मणस्य पुत्री । तया केनचिद्ब्राह्मणेन दत्तानां बदराणां पाचनार्थं स्वपादयोरपि दाहनं । श० ४९ । १-३२ ॥

श्रुताहः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । अश्वत्थाम्ना हतः । द्रो० १५७ । १८२ ॥

श्रेणिमन्तः । क्षत्रियाः । स० ७८ । ९२ ॥

श्रेणिमान् । क्षत्रियः । आ० ६८ । ५१ ॥ २०१ । ११ ॥ स० ३२ । ५ ॥ उ० १५१ । ६३ ॥ अतिरथः । उ० १७१ । २७ ॥ द्रो० २३ । ४२ ॥

श्रौतश्रवः । शिशुपालः । व० १५ । २ ॥

+ श्वपचविश्वामित्रसंवादः । शां० १४१ ॥

१ श्वसनः । अमृतरक्षको देवः । तेन साकं गरुडस्य युद्धं । आ० ३२ । १९ ॥

२ श्वसनः । सर्पः । आ० ५७ । १७ ॥

+ श्वा । शुनकः । तस्य पुनः श्वानो भविष्यसीति शापदानकथा । शां० ११६-११७ ॥

तेन सह पाण्डवानां स्वर्गं प्रति गमनं । महा० १ । २६ ॥

श्वानलोमापहतीर्थ । व० ८१ । ६१ ॥

श्वामा । श्वसनस्य माता । आ० ६७ । १९ ॥

१ श्वेतः । मत्स्यराजस्य विराटस्य पुत्रः । तस्य प्रथमभार्यायां सुरथायां जातः । वि० २१ । १८ ॥ उत्तरकुमारस्य आता । भी० ४७ । ४४ ॥

तस्य सगर्भ्यो आता शङ्खः । वि० २१ । १८ ॥

तस्य वधो भीष्माचार्येण । भी० ४८ । ११ ॥

२ श्वेतः । पर्वतः । व० २२७ । ११ ॥ भी० ६ । ४ ॥ ५३ ॥

तत्र राजसूयदिग्विजयेऽर्जुनस्य गमनं । स० २८ । २९ ॥

३ श्वेतः । प्राक्कालीनः कश्चन क्षत्रियः । इन्द्रस्य विमाने । वि० ५३ । १३ ॥

४ श्वेतः । क्रोधवशापुत्र्याः श्वेतायाः पुत्रो दिग्गजः । आ० ६७ । ६६ ॥

श्वेतकिः । सततं यज्ञनिरतः कश्चन क्षत्रियः । यस्य यज्ञेषु हविषामदनेनाग्नेरजीरणरोगः समभवत् । आ० २४९ । १७-६९

श्वेतकेतुः । गौतमकुलोत्पन्नस्योद्दालकस्य पुत्रः । तस्य आरुणिरिति नामान्तरं । तस्य आतां नचिकेताः । तस्य स्वसा कहोडकृषेर्भार्या सुजाता । तेन स्त्रीपुरुषमर्यादाकरणं । आ० १२८ । १२-४९ ॥

तेन जनमेजयस्य सर्पसत्रे सादस्यकरणं । आ० ५३ । ७ ॥

तस्य देवलनामकविप्रपुत्र्या सुवर्चलया सह ज्ञानिनः पुरुषार्थसिद्धिविषये संवादः । तथा सह तस्य विवाहश्च । शां० २२४ ॥

सोऽष्टावकस्य मातुलः । व० १३४ । १२ ॥

तस्याष्टावकेण सह जनकराजयज्ञाय गमनं । व० १३५ । २१-२३ ॥

श्वेतद्वीपः । श्रीमन्नारायणस्य धामसु श्वेतद्वीपानन्तासनवैकुण्ठारूपेषु त्रिष्वन्यतमं । तद्वर्णनं । शां० ३४३ । ८ ॥

तद्गतभगवन्महिमानुवर्णनं । शां० ३४६-३५३ ॥

तत्र नारदस्य गमनं । तत्कृतं श्वेतद्वीपवर्णनादिकं

च । शां० ३४३-३५३ ॥

श्वेतवाहनः । अर्जुनः । तन्नामनिर्वचनं । वि०

४३ । २१ ॥ २८ ॥

श्वेता । क्रोधवशापुत्री । तत्पुत्रः श्वेतो नाम

दिग्गजः । आ० ६७ । ६१ ॥

श्वेताश्वः । अर्जुनः ।

श्वेत्यः । शैव्यनृपतिपुत्रस्य सृञ्जयस्य नामान्तरं ।

द्रो० ५५ । ५७ ॥

ष.

+ षडङ्गानि । स० ५ । ६ ॥

षडाननः । स्कन्दः । व० २३३ । १० ॥

+ षष्ठदिवसयुद्धारम्भः । भी० ७५ ॥ तत्स-

माप्तिः । भी० ७९ ॥

षष्ठीप्रियः । स्कन्दः । व० २३३ । ६ ॥

षाडुण्यं । सन्धिप्रभृतिगुणषट्कं । स० ५ । ११ ॥

+ षोडशदिवसयुद्धारम्भः । क० ८ ॥

तत्समाप्तिः । क० २१ ॥

+ षोडशराजकीयं । अभिमन्युवधश्रवणदुःखि-

ताय युधिष्ठिराय व्यासेन कथिता षोडशानां राज्ञां

कथा । तेच—मरुतः ॥ १ ॥ सुहोत्रः ॥ २ ॥

अङ्गराजः ॥ ३ ॥ शिबिः ॥ ४ ॥ दाशरथिरामः

॥ ५ ॥ भगीरथः ॥ ६ ॥ दिलीपः ॥ ७ ॥

मान्धाता ॥ ८ ॥ ययातिः ॥ ९ ॥ नाभागोऽ-

म्बरीषः ॥ १० ॥ शशबिन्दुः ॥ ११ ॥ गयः

॥ १२ ॥ रन्तिदेवः ॥ १३ ॥ दौष्यन्तिर्भरतः

॥ १४ ॥ वैन्यः पृथुः ॥ १५ ॥ परशुरामः

॥ १६ ॥ द्रो० ५५-७० ॥ इयमेव कथा

श्रीकृष्णेनापि कथिता । शां० २८ ॥ तत्र परशुरा-

मस्थाने सगरस्य कथोक्ता । इयानेवोभयोर्विशेषः ।

स.

संतोषः । हर्षः । तस्य परमसुखत्वं । व० २ ।

४६ ॥

संन्यासः । यत्याश्रमः । तस्य परमपुरुषार्थसाध-

नत्वं । अश्व० ४७ ॥

संन्यासी । यतिशब्दं पश्यत ।

संन्यातिः । क्षत्रियः । सो० वं० नहुषस्य पुत्रः ।

आ० ६९ । ३३ ॥

संवर्णः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नस्या-

जमीढपुत्रस्य ऋक्षस्य पुत्रः । तद्धार्या सूर्यपुत्री

तपती । तत्पुत्रः कुरुः । आ० ६३ । ४० ॥

१०१ । २१ ॥ १८७ । १२ ॥ १८९ ।

५६ ॥

तस्य विवाहः । आ० १८९ । ३३ ॥

संवर्तः । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । आ० ६७ ।

५ ॥ स० ७ । १९ ॥ ११ । २२ ॥ अनु०

१३२ । ४३ ॥

तद्भ्रातरौ उच्यथो बृहस्पतिश्च । आ० ६७ । ५

तेन बृहस्पत्युपद्रवमसहमानेनारण्यप्रवेशः । अश्व०

५ । ६ ॥

तेन मरुत्तराजस्य याजनं । अश्व० ९ । ४ ॥

तेनात्मानं हन्तुमागतस्येन्द्रस्य वज्रस्तम्भनं । अश्व०

१० । १७ ॥

संवर्तकः । कालाम्निः । भी० ७ । २८

संवर्ततीर्थं । व० ८३ । ३२ ॥

+ संवर्तमरुत्तीयं । अश्व० ४-१० ॥

संवेद्यं । तीर्थं । व० ८३ । १ ॥

+ संशसकवधपर्व । द्रो० १७-३३

संशसकाः । ये शपथपूर्वकं युध्यन्ते ते राजानः

तेच प्रकृते त्रिगर्तराजपुत्राः सुशर्मादयः । नव-

कोऽस्यस्तदनुयायिनश्च । आ० २ । २६२ ॥

तेषामर्जुनेन सह युद्धं । द्रो० १७-२७ ॥

क० १८ ॥ ४८ ॥ ५५ ॥

तेषां वधोऽर्जुनेन । द्रो० २७ ॥ क० ५५ ॥

संश्रुत्यः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु० ७ ।

५५

संसारः । संसृतिः । तस्य कान्तरत्वेन वर्णनं

स्त्री० ५ । २ ॥

तस्य नदीत्वेन वर्णनं । शां० २५६ । १२—१५॥
[तस्य पारोक्ष्येण वर्णनं पुरज्जनोपाख्यानव्याजेन ।
भा० ४ । २५—२९ ॥]

संहादः । (संहादः) । हिरण्यकशिपुपुत्रः ।
आ० ६६ । १८ ॥

सक्तुप्रस्थः । उञ्छवृत्तिर्ब्राह्मणः । तस्योपाख्यानं ।
अश्व० ९२ ॥

सख्यं । सौहार्दं । तत्समयोरेव भवतीति । आ०
१४१ । ६—७३ ॥

सागरः । क्षत्रियः । सू० वं० । तत्पत्न्यौ द्वे । तत्रैका
वैदर्भी । तत्पुत्राः षष्टिः सहस्राणि सागराः ।
अन्या शैब्या । तत्पुत्रोऽसमञ्जाः । व०
१०५ । ८ ॥ यमसभायां । स० ८ । १९ ॥
इन्द्रविमाने । वि० ५३ । १५ ॥

तस्योपाख्यानं । शां० २८ । १३० ॥ [भा०
९ । ८ ॥ हरि० १ । १४—१५ ॥ ब्रह्म० ८॥
वायु० ८८ ॥ रा० १ । ३८ ॥ विष्णु० ४ ।
३ ॥]

[तस्य द्वे भार्ये । कश्यपदुहिता सुमतिः । विदर्भराज-
दुहिता केशिनी चेति । विष्णु० ४ । ४ ॥]

तेनाश्वमेधकरणं । व० १०६ । ११ ॥

तस्यारिष्टनेमिना संवादः । शां० २९४ ॥

सचिवः । मन्त्री । शां० ८२ । ६४ ॥

+ सचिवगुणाः । मन्त्रिशब्दं पश्यत ।

+ संकरजातिप्रभेदाः । अनु० ८३—८४ ॥

संकर्षणः । बलरामः । तन्नामनिर्वचनं । स०
२३ । २१ ॥ बलरामशब्दं पश्यत ।

सङ्गवः । (समङ्गः) । दुर्योधनस्य वल्लवः ।
व० २४० । २ ॥

सङ्ग्रामजित् । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ । २७ ॥

१ सञ्जयः । विदुलापुत्रः । सौवीरः क्षत्रियः ।
उ० १३३ । ३० ॥ १३४ । ७ ॥

२ सञ्जयः । गवल्गणनामकसूतस्य पुत्रः । धृतराष्ट्रस्य
सूतो मन्त्री च । आ० ६४ । १३९ ॥

तेन धृतराष्ट्राय हितोपदेशः । स० १०३ ॥

तस्य उपप्लव्यगमनं । उ० २३ । १ ॥

तेन धृतराष्ट्रसमीपे पाण्डवोक्तवचनकथनं । उ०
४७—४८ ॥

तस्य व्यासानुग्रहेण भारतयुद्धे सार्वज्ञप्राप्तिः । भी०
२ । ९ ॥

तस्य युद्धं । शा० २४ । ५० ॥

तस्य वधं प्रति सात्यकेरुधमो व्यासेन मोचनं च ।
शा० २९ । १९—२१ ॥

तस्य पूर्वं व्यासदत्तदिव्यज्ञानस्य तिरोधानं । सौ०
९ । ६२ ॥

तेन धृतराष्ट्रस्य दावाभिप्रवेशादनन्तरं हिमवत्पार्श्वग-
मनं । आश्र० ३९ । ३३ ॥

३ सञ्जयः । क्षत्रियः । सो० वं० । धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । शा० २५ । ४ ॥

४ सञ्जयः । क्षत्रियः । सौवीरराजस्य वृद्धक्षत्रस्य
पुत्रः । जयद्रथस्य भ्राता । व० २६६ । ११ ॥

+ सञ्जययानपर्व । उ० २०—३२ ॥

+ सञ्जीवनमणिः । तेन उल्लप्या अर्जुनोज्जी-
वनं । अश्व० ८१ । १२ ॥

सण्डाः । देशः । भी० ९ । ४३ ॥

सतीनराः । देशः । स० ७८ । ९८ ॥

+ सत्यं । यथार्थवचनं । तत्प्रशंसा । आ० ९९ ।
३०—३६ ॥ शां० १६० ॥ अनु०
११० ॥

तस्य लक्षणं । शां० १०९ ॥

१ सत्यः । श्रीमान्नारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
उ० ६९ । १२ ॥

२ सत्यः । कलिङ्गस्य चक्ररक्षकः । भीमेन हतः ।
भी० ५४ । ७६ ॥

३ सत्यः । उञ्छवृत्तिर्ब्राह्मणः । तद्भार्या पुष्करमा-
लिनी । शां० २७८ । ६ ॥

सत्यकः । क्षत्रियः । सो० वं० । यदुकुलोत्पन्नस्या-
नमित्रपौत्रस्य शिनेः पुत्रः । तत्पुत्रः सात्यकि-

- नामा युयुधानः । आ० २३९ । ११ ॥ युधि-
ष्ठिरसभायां । स० ४ । ३६ ॥
सत्यकर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजपुत्रः । अर्जुनेन
हतः । श० २६ । ३७ ॥
सत्यजित् । क्षत्रियः । द्रुपदराजस्य पुत्रः । आ०
१४८ । ५० ॥ अतिरथः । उ० १७१ ।
२४ ॥ द्रो० १७ । ४५ ॥ द्रोणाचार्येण हतः ।
द्रो० २१ । २१ ॥
१ सत्यदेवः । कलिङ्गस्य चक्ररक्षकः । भीमसेनेन
हतः । भी० ५४ । ७६ ॥
२ सत्यदेवः । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजपुत्रः । अर्जुनेन
हतः । क० १८ । २१-२२ ॥
१ सत्यधृतिः । द्रौपदीस्वयंवरायमागतः कश्चन
क्षत्रियः । आ० २०१ । १० ॥
२ सत्यधृतिः । पाण्डवपक्षीयः कश्चन क्षत्रियः ।
रथोदारः । उ० १७१ । १८ ॥ तस्य वधः ।
क० ३ । ३१ ॥ तस्य सुचित्तपुत्रत्वात्सौचित्ति-
रिति नामान्तरं । उ० १९६ । २८ ॥
सत्यभामा । श्रीकृष्णमहिषी । सत्राजितः पुत्री ।
तया श्रीकृष्णं प्रति तद्भासकारणप्रश्नः । आ०
२३८ । १०
तया सह श्रीकृष्णस्येन्द्रलोकगमनं । स० ५६ ।
४० ॥ [भा० १० । ५९ ॥ हरि० २ ।
६४ ॥ विष्णु० ५ । ३० ॥]
तस्याः पाण्डवदिदृक्षया श्रीकृष्णेन सह काम्यकवन-
गमनं । व० १८५ । ७ ॥
तया द्रौपदीं प्रति पतिवशीकरणोपायप्रश्नः । व०
२३४ । ४ ॥
[तस्या विवाहः । भा० १० । ५६ ॥ हरि० १ ।
३८ ॥ विष्णु० ४ । १३ ॥]
[तस्याः क्रोधगृहप्रवेशः । हरि० २ । ६५ ॥]
तस्याः खलोकगमनार्थं तपोवनप्रवेशः । मौ० ८ ।
७५
सत्यरथः । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजपुत्रः । रथोदारः
उ० १६६ । ११ ॥
१ सत्यवती । गाधिराजस्य पुत्री । ऋचीकऋषेः
पत्नी । तत्पुत्रो जमदग्निः । तद्भाता विश्वामित्रः ।
व० ११६ । ३९ ॥ शां० ४८ । १६ ॥
अनु० ७ । ७ ॥ [रा० १ । ३४ ॥ भा०
९ । १५ ॥]
तस्या विवाहः । अनु० ७ । २० ॥
तस्याः पुत्रोत्पत्तिः । अनु० ७ । ४६ ॥
२ सत्यवती । सू० वं० त्रिशङ्कोर्मर्या । केकय-
वंशोत्पन्ना । तत्पुत्रो हरिश्चन्द्रः । स० १२ ।
१२ ॥
३ सत्यवती । अगस्त्यऋषिभार्या लोपामुद्रा । व०
९४ । २९ ॥
४ सत्यवती । उपरिचरवसोः पुत्री । तद्वीर्यान्मत्स्या
उदरे उत्पन्ना । आ० ६० । २ ॥ ६४ ॥
अधिकपाठे-४९ ॥
तस्याः गन्धवती काली मत्स्यगन्धा योजनगन्धा इति
नामान्तराणि । व्यासस्य चित्राङ्गदविचित्रवीर्ययोश्च
माता ।
सा पूर्वजन्मनि अच्छोदा नाम बर्हिषत्पितृणां कन्या ।
शापाद्भूमावुत्पन्ना । आ० ६४ । ९२ ॥
तस्यां कन्यात्वे एव पराशराद्यासोत्पत्तिः । आ०
६४ । १२८ ॥
तस्याः शान्तनुराजेन विवाहः । आ० १०८ । १ ॥
तस्यां चित्राङ्गदविचित्रवीर्ययोरुत्पत्तिः । आ० १०८ ।
३
तया भीष्मं प्रति स्वस्मिन्पराशराद्यासोत्पत्तिकथनं
आ० ११४ । १६ ॥
तस्याः सल्लुषाया व्यासेन सह तपोवनगमनं । आ०
१३७ । १२ ॥
सत्यवाक् । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४३ ॥
१ सत्यवान् । दुर्योधनस्य सेनापतिः । महारथः ।
उ० १६७ । ३० ॥
२ सत्यवान् । क्षत्रियः । सात्वतदेशाधिपस्य शुम-
त्सेनस्य पुत्रः । तस्य विवाहः । व० २९६ ॥

तद्धार्या सावित्री । व० २९५ । ११ ॥ तस्य
चित्राश्च इति नामान्तरं । व० २९५ । १३ ॥
तस्य काष्ठाद्यानयनार्थं वनं गतस्य मारणाय यमागमनं ।
सावित्रीप्रार्थनया तेन तदुज्जीवनं च । व०
२९८ ॥
तस्य राज्यप्राप्तिः । व० ३०० । ११ ॥
तस्य पित्रा सह संवादः । शां० २७३ ॥
सत्यव्रतः । क्षत्रियः । दुर्योधनपक्षीयस्त्रैर्गतः ।
भी० ६२ । १७ ॥
सत्यव्रता । गान्धार्याः स्वसा । धृतराष्ट्रस्य भार्या ।
आ० ११९ । २३ ॥
सत्यसन्धः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥ १३१ । ९ ॥
सत्यसेनः । कर्णपुत्रः । नकुलेन हतः । क० ४३ ।
१८ ॥ शा० ९ । ४१ ॥
सत्यसेना । गान्धार्याः स्वसा । धृतराष्ट्रस्य भार्या ।
आ० ११९ । २३ ॥
सत्येयुः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य
रौद्राश्वस्य पुत्रः । तन्माता मिश्रकेशी । आ०
८८ । १० ॥
सत्येषुः । त्रैगर्तराजपुत्रः । अर्जुनेन हतः । शा०
२६ । ३९ ॥
+ सत्वं । गुणः । तत्कार्यं । अश्व० ३९ ॥
शां० ३१८ ॥
सत्त्वः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
१३१ । ४ ॥
सदः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ० १३१ ।
४ ॥
सदश्वः । यमसभावासी क्षत्रियः । स० ८ ।
१२ ॥
सदस्योर्मिः । यमसभावासी क्षत्रियः । स० ८ ।
११ ॥
सदाकान्ता । नदी । भी० ९ । २५ ॥
+ सदाचारनिरूपणं । शां० १९१ ॥

सदानिरामया । नदी । भी० ९ । ३३ ॥
सदानीरा । नदी । स० २० । २७ ॥ भी०
९ । २४ ॥ The river Karatoya in Ou-
dh which flows through the districts
of Rungpur and Dinajpur.
सनत्कुमारः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । स०
११ । २३ ॥
तस्य केनचिन्मुनिना सह संवादः । शां० २२७ ॥
तेन वृत्रासुराय विष्णुमाहात्म्यकथनं । शां०
२८६ ॥
तस्य नारदेन सह संवादः । अनु० ३८ ॥
तस्य जगत्सृष्टिविषये रुद्रेण संवादः । अनु०
१६५—१६९ ॥
सनत्सुजातः । ब्रह्मणो मानसः पुत्रः । तेन
धृतराष्ट्रं प्रति धर्मोपदेशः । उ० ४१—४६ ॥
+ सनत्सुजातपर्व । उ० ४१—४६ ॥
+ सनत्सुजातीयं । उ० ४१—४६ ॥
सनातनः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२२ ॥
१ सन्ध्या । नदी । स० ९ । २७ ॥
२ सन्ध्या । पुलस्त्यऋषेर्भार्या । उ० ११७ ।
११ ॥
३ सन्ध्या । सन्ध्यावन्दनं ।
सन्नतेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरोः पुत्रस्य रौद्रा-
श्वस्य मिश्रकेश्यां जातः पुत्रः । आ० ८८ ।
१० ॥
सप्तगङ्गा । तीर्थं । व० ८२ । २९ ॥
सप्तगोदावरं । राजमहेन्द्रसमीपस्थं क्षेत्रं । व०
८३ । ४४ ॥
सप्तचारुः । तीर्थं । व० ८० । ९९ ॥
+ सप्तदशदिवसयुद्धारम्भः । क० २२ ॥
तत्समाप्तिः । क० ९८ ॥
सप्तपालः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।
२० ॥

समुद्रसेनः । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । आ०

६८ । ५४ ॥ २०१ । ११ ॥ स० ३१ ।

२५ ॥ उ० ४ । २२ ॥

तत्पुत्रः चन्द्रसेनः । द्रो० २३ । ६१ ॥ अश्वत्थाम्ना

हतः । द्रो० १५७ । १८३ ॥

तेन पाण्डवपक्षीयस्य चित्रसेनस्य वधः । क० ३ ।

१५ ॥

समृद्धः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

सम्पातिः । (सम्पाती) । वैनतेयस्यारुणस्य

पुत्रः पक्षी । तद्भाता जटायुः । आ० ६७ ।

७५ ॥ व० २८० । १ ॥ २८३ । ४९ ॥

[तत्पुत्रः सुपार्श्वः । रा० ४ । ५९ ॥]

[तस्य कथा । रा० ४ । ५६-६३ ॥]

सम्प्रिया । मागधी । सो० वं० कुरुराजपुत्रस्य

विदूरथस्य भार्या । आ० ६३ । ४३ ॥

सम्भलग्रामः । (शम्भलग्रामः) । कल्कि-

रूपस्य विष्णोरवतारस्थलं । व० १९३ । ९४ ॥

+ सम्भवपर्व । आ० ६६-१५३ ॥

सम्भाव्यः । बह्वचो ब्राह्मणः । आश्र० ११ ।

११ ॥

सम्मोहन । अश्व । तत्प्रयोगोऽर्जुनेन कुरुसैन्ये ।

वि० ६७ । १३ ॥

१ सरमा । स्कन्दग्रहः । व० २३० । ३४ ॥

२ सरमा । देवशुनी । आ० ३ । १ ॥ स०

११ । ४० ॥

तया जनमेजयं प्रति शापदानं । आ० ३ । ९ ॥

सरयूः । अयोध्यासमीपस्था नदी । स० ९ ।

२६ ॥ २० । २८ ॥ भी० ९ । १९ ॥ The

river Gogra. The town of Ajodhya is situated on this river.

१ सरस्वती । नदी । स० ९ । २३ ॥ व०

८८ । ३ ॥ भी० ९ । १४ ॥ The river

Saraswati. It rises in the hills of Sirmur. It disappears at Vinasanathirtha after taking a westerly course from Thaneshwar.

तस्या विश्वामित्रेण रुधिरमयजलीभवनशापदानं ।

शा० ४३ । ३८ ॥

तस्याः स्थलभेदानामभेदः । सुप्रभा काञ्चनाक्षी

विशाला मनोरमा ओषवती सुरेणुः विमलोदका

इति । शा० ३९ ॥

२ सरस्वती । नदी । सो० वं० अन्त्यनारभार्या ।

तत्पुत्रः ब्रह्मः । आ० ६३ । २६ ॥

३ सरस्वती । सात्यकेभार्या । मौ० ८ । ७२ ॥

+ सरस्वतीतार्क्ष्यसंवादः । व० १८९ ॥

सरस्वतीसागरसंगमः । तीर्थं । व० ८० ।

६३ ॥

सरस्वत्यरुणासंगमः । तीर्थं । व० ८१ ।

१५१ ॥ तन्महिमा । शा० ४४ । ४१ ॥

+ सरित्सागरसंवादः । शां० ११३ ॥

सरिद्वीपः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ११ ॥

सर्पः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ । २ ॥

+ सर्पकालयोः संवादः । अनु० १ । ७० ॥

सर्पदर्वी । तीर्थं । व० ८१ । १४ ॥

+ सर्पमृत्युसंवादः । अनु० १ । ५० ॥

+ सर्पलुब्धकसंवादः । अनु० १ । ३५ ॥

सर्पसत्रं । पाण्डवपौत्रेण जनमेजयेन सर्पनाशार्थं कृतो यागः ।

तत्र सदस्या ऋत्विजश्च । आ० ५३ । ४-१० ॥

तत्र व्यासागमनं । आ० ६० । १ ॥

तत्राम्नौ पतितानां नागानां नामानि । आ० ५७ ॥

तत्राम्नौ पतितुं सेन्द्रस्य तक्षकस्यागमनं । आ० ५६ । ९ ॥

तत्रास्तीकस्य गमनं । आ० ५४ । २६ ॥

तस्य विरामः । आ० ५८ । ९ ॥

सर्पाः । कद्रूपुत्राः । नागाः । आ० ५७ । १ ॥

तेषामुत्पत्तिः । आ० १६ । १३ ॥

तेषां मातृशापः । आ० १५ । १ ॥ २० ।

८ ॥ अनु० २३ । २ ॥

तेषां जनमेजयस्य सर्पसत्रे अमौ पतनं । आ०

५२ ॥

तेषां नामानि । आ० ३५ ॥ ५७ ॥ स० ९ ।

९-१४ ॥

तेषां द्विजिह्वत्प्राप्तिः । आ० ३४ । २७ ॥

तज्जन्यभीतिपरिहारोपायः । आ० ५८ । २३-
२४ ॥

तैः सर्पसत्रनिवारणविषये मन्त्रकरणं । आ० ३८ ॥

सर्पान्तः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । १२

सर्पिर्माली । ऋषिः । स० ४ । १६ ॥

सर्वकर्मा । क्षत्रियः । सौदासस्य पुत्रः । पराश-
रेण रक्षितः । शां० ४८ । ८४ ॥

सर्वकामदुघा । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ ।
१० ॥

+ सर्वतोभद्रः । कौरवाणां व्यूहः । भी० ९९ ।
१ ॥

सर्वदमनः । शकुन्तलापुत्रस्य भरतस्य नाम ।
आ० ९५ । ३३ ॥

सर्वसारङ्गः । सर्पः । आ० ५७ । १८ ॥

१ सविता । द्वादशादित्येष्वन्यतमः । आ०
६६ । १५ ॥

२ सविता । सूर्यः । आ० १ । ५५ ॥
शब्दं पश्यत ।

सव्यसाची । अर्जुनः । तच्छब्दनिर्वचनं ।
वि० ४३ । २१ ॥ ३२ ॥

सहः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः । आ०
१३१ । २ ॥ २०१ । १ ॥ भीमसेनेन हतः ।
क० ४६ । १६ ॥

सहजन्या । अप्सराः । आ० १३२ । ४६ ॥
स० १० । १२ ॥

१ सहदेवः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डुराजस्य
पुत्रः । तन्माता माद्री । आ० ६३ । ६६ ॥
तस्योत्पत्तिः । आ० १३३ । १८ ॥ एकरथः ।
उ० १६९ । ५ ॥

तेन द्रौपदीस्वयंवरे दुश्शासनपराजयः । आ०
२०५ । ४३ ॥ क० १४ ॥

तस्य भार्या द्रौपदी । तत्पुत्रः श्रुतसेनः । आ०
६४ । १६४ ॥

तस्यान्या भार्या मद्रेशस्य शल्यस्य पुत्री विजया ।
तत्पुत्रः सुहोत्रः । आ० ६३ । ७९ ॥

[तस्यान्या भार्या भानोः पुत्री भानुमती । हरि०
२ । ९० ॥]

तेन राजसूयदिग्विजयार्थं दक्षिणदिशं गतेन शूरसेन-
माहिष्मत्यादिदेशविजयः । विभीषणं प्रति करा-
दानार्थं घटोत्कचप्रेषणं च । स० ३२ ॥

तेन भीष्माज्ञया श्रीकृष्णस्याग्रपूजाकरणं । स०
३९ । ४८ ॥

तेन शकुनिवधप्रतिज्ञानं । स० ९९ । ३८-४२ ॥
तस्य विराटनगरप्रवेशः । वि० १३ । २ ॥

तस्य विराटनगरे नाम तन्त्रीपाल इति । वि० ४ ।
१५ ॥ तत्र प्रच्छन्नं नाम जयहल इति । वि०
७ । ६६ ॥

तस्य पराजयः कर्णेन । द्रो० १६८ । १४ ॥

तेन शकुनिवधः । शा० २७ । ६० ॥

तस्य महाप्रस्थाने पतनं । महा० २ । ८ ॥

२ सहदेवः । क्षत्रियः । मगधदेशाधिपस्य जरास-
न्धस्य पुत्रः । तस्य राज्याभिषेकः । स० २५ ।
६७ ॥ तस्याश्वाः कर्बुरवर्णाः । द्रो० २३ ।
४९ ॥

स द्रोणाचार्येण हतः । द्रो० १२५ । ४२ ॥

सहस्रचित्यः । राजर्षिः । केकयराजस्य शतयूपस्य
पितामहः । आश्र० २१ । ६ ॥

सहस्रज्योतिः । विवस्वतः पुत्रः । आ० १ ।
५७ ॥

+ सहस्रनाम । विष्णोः । अनु० २५४ ॥
शिवस्य । अनु० ४८ ॥

सहस्रपात् । ऋषिः । खगमनामकऋषिं तार्णस-
र्पेण भीषयित्वा तच्छापेन दुण्डुभसर्पतां प्राप्तः ।
आ० १० । ७ ॥

सहस्रवाक् । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । १०० ॥

सह्यः । कुलपर्वतः । भी० ९ । ११ ॥
 सांयमनिः । क्षत्रियः । सो० वं० बाहीकपुत्रः
 सोमदत्तः । भी० ६१ । ११ ॥
 + साक्षिधर्माः । उ० ३५ । ३३ ॥ आ०
 ७ । ३ ॥ स० ९० । ७६ ॥
 + सागरसरित्संवादः । शां० ११३ ॥
 सागराः । सू० वं० सागरस्य पुत्राः षष्टिः सहस्राणि ।
 कपिलमहर्षिकोपाद्गन्धाः । व० १०७ । ४ ॥
 साङ्काश्यः । यमसभावासी राजर्षिः । स० ८ ।
 १० ॥
 १ साङ्कतिः । रन्तिदेवशब्दं पश्यत ।
 २ साङ्कतिः । अत्रिवंशोद्भवो ब्राह्मणः । शां०
 २४० । २२ ॥
 + साङ्कयनिरूपणं । शां० ३०७ ॥ ३११ ॥
 ३२० ॥ अनु० २४५ । १-२ ॥
 सात्यकिः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुकुलोत्पन्नस्य
 शिनेः पुत्रस्य सत्यकस्य पुत्रो युयुधानः । तत्पुत्राः
 दश । आ० २३९ । ११ ॥ रथयूथपः । उ०
 १७० । ४ ॥
 तस्योत्पत्तिः । आ० ६४ । १४७ ॥ तस्य मरुत्प-
 क्षांशत्वं । आ० ६८ । ७९ ॥
 तेन द्रौपदीस्वयंवरदर्शनार्थं गमनं । आ० २०१ ।
 १८ ॥
 तेन दुर्योधने पक्षपातमाविष्कृतवतो बलरामस्य
 प्रतिक्षेपः । उ० ३ ॥
 तेन पाण्डवानां कौरवैः सह युद्धपक्षस्यैवानुमोदनं ।
 उ० ८० । ६-८ ॥
 तद्रथमङ्गो गान्धारैः । भी० ५८ । ८ ॥
 तस्य भूरिश्रवसा युद्धं । भी० ६३ ॥ ७४ ॥
 द्रो० १४२ ॥
 तत्पुत्रदशकवधो भूरिश्रवसा । भी० ७४ । १२-
 २१ ॥
 तं हन्तुमुद्यतस्य भूरिश्रवसो भुजच्छेदोऽर्जुनेन ।
 द्रो० १४२ । ८६ ॥

तेन प्रायोपविष्टस्य भूरिश्रवसश्शिरश्छेदः । द्रो०
 १४३ । ६८ ॥
 तेन द्रोणाचार्यधनुश्शतकर्तनं । द्रो० ९८ । ३९ ॥
 तस्य युधिष्ठिरेणार्जुनप्रवृत्तिपरिज्ञानार्थं प्रेषणं । द्रो०
 ११० । १०५ ॥
 तस्य युद्धं । द्रो० ११९ ॥
 तत्पराभवकारणकथनं । द्रो० १४४ । ३-२० ॥
 तेन धृष्टद्युम्नवधोद्यमः । द्रो० १९९ । ४७-५१ ॥
 तेन कृतवर्मपराजयः । शा० २० ॥
 तेन कृतवर्मशिरश्छेदः । मौ० ४ । २९ ॥
 तद्भार्या सरस्वती । मौ० ८ । ७२ ॥
 १ सात्वतः । कृतवर्मा ।
 २ सात्वतः । श्रीकृष्णः । तन्नामनिर्वचनं ।
 उ० ६९ । ७ ॥ शां० ३५२ । १३ ॥
 साध्यः । धर्मप्रजापतेः साध्यानां द्वायां दाक्षायण्या
 सुत्वन्नो देवयोनिविशेषः । स० ७ । ७ ॥
 [तेषां नामानि । मत्स्य० २०३ ॥]
 + साध्यहंससंवादः । शां० ३०५ ॥
 + साध्यात्रेयसंवादः । उ० ३६ ॥
 + सान्त्वन् । गुणः । तन्महिमा । आ० ८१ ।
 २१ ॥ शां० ८४ ॥
 तस्य वशीकरणोपायत्वं । अनु० १८७ ॥
 सान्दीपिनिः । अवन्तीपुरवास्तव्यो ब्राह्मणः ।
 श्रीकृष्णबलरामयोर्विद्यागुरुः । स० ५४ । १ ॥
 [तस्माच्छ्रीकृष्णस्य चतुष्पष्टिकलाभ्यासः । भा०
 १० । ४५ ॥ विष्णु० ५ । २१ ॥] चतुष्पष्टिः
 कलाश्च श्रीकृष्णशब्दे द्रष्टव्याः ।
 + साम । सान्त्वशब्दं पश्यत ।
 सामुद्रनिष्कुटाः । देशः । भी० ९ । ४९ ॥
 साम्बः । क्षत्रियः । सो० वं० यादववंशीय-
 श्रीकृष्णस्य पुत्रः । तन्माता जाम्बवती । आ०
 २०१ । १७ ॥ २३९ । ९ ॥ स० ४ ।
 ४१ ॥
 [तद्भार्या दुर्योधनपुत्री लक्ष्मणा । भा० १० । ६८ ॥]

तस्य क्षेमधूर्तिना सह युद्धं । व० १६ । ११ ॥

तस्य गर्भिणीवेषकल्पनं यादवकुमारैः । मौ० २ ।

५ ॥

तस्य मरणं । मौ० ४ । ४५ ॥

सारङ्गाश्वः । युयुधानः । द्रो० २३ । ४ ॥

१ सारणः । क्षत्रियः । सो० वं० यादववंशीय-

श्रीकृष्णस्य आता । आ० २३९ । १० ॥

स० ४ । ३६ ॥

२ सारणः । रावणमन्त्री राक्षसः । व० २८४ ।

५२ ॥

२ सारसः । गरुडपुत्रः पक्षी । उ० १०१ ।

११ ॥

१ सारस्वतः । अथर्वणऋषिपुत्रस्य दधीचेः अलं-

बुधादर्शनक्षुभितात्सरस्वतीनद्यां पतितात्तद्रेतसो

जातः पुत्रः । तस्य चरित्रं । श० ५२ ॥

२ सारस्वतः । अपांतरतमस्य नामान्तरं । शा०

३५९ । ३८ ॥

सारिकः । ऋषिः । युधिष्ठिरसभायां । स० ४ ।

१९ ॥

सारिमेजयः । वृष्णिकुलोत्पन्नो यादवः । आ०

२०१ । १९ ॥

सारिसृक्कः । शार्ङ्गकः पक्षी । मन्दपालऋषेः पुत्रः ।

तन्माता शार्ङ्गी जरिता । खाण्डवदाहे तत्सुति-

प्रसन्नेनाग्निना दाहान्त्यक्तः । आ० २५८ ।

३ ॥

+ सार्थवाहः । व्यूहपतिः । तद्दर्शनं दमयन्त्या ।

व० ६१ । १११ ॥ १३३ ॥ १२७ ॥

सार्वभौमः । क्षत्रियः । सो० वं० अहंयातिपुत्रः ।

तन्माता भानुमती । तद्भार्या सुन्दरा । तत्पुत्रो

जयत्सेनः । आ० ६३ । १५ ॥

सालकटङ्कटी । हिडिम्बा । आ० १६७ ।

१७ ॥

सालङ्कायनः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु०

७ । ५२ ॥

१ साल्वः । ब्रह्मदत्तः । श्रीकृष्णेन हतः । व०

२२ । ३७ ॥ [भा० १० । ७७ ॥]

तस्य अम्बाद्यास्तिस्रः काशिराजपुत्रीः स्वयंवरमण्टपाद्-

लादपहृतवता भीष्मेण सह युद्धं । आ० १०९ ।

४४ ॥

तस्य श्रीकृष्णेन सह युद्धं । व० १४-२२ ॥

[भा० १० । ७६ ॥]

तत्सकाशं प्रति अम्बया भीष्मं परित्यज्य गमनं ।

तेनापि तस्या अपरिग्रहणं च । आ० १०९ ।

७७-८१ ॥ उ० १७४-१७५ ॥

२ साल्वः । साल्वदेशीयः क्षत्रियः । म्लेच्छगणा-

धिपः । तस्य सात्यकिना वधः । श० १९ ॥

साल्वाः । देशः । भी० ९ । ३९ ॥

सावर्णः । ऋषिः । स० ४ । २१ ॥

सावर्णिः । कृतयुगीयः रुद्रोद्देशेन षष्टिवर्षसहस्राणि

तपस्तप्तवानृषिः । अनु० ४५ । ८७ ॥ स०

७ । १२ ॥

सावर्ण्यः । मृगमय्यां स्त्रियां सूर्याज्जातो राजर्षिः ।

अनु० ५३ । २५ ॥

सावित्रः । कर्णः । आ० १४६ । ८ ॥

१ सावित्री । काचन देवता । तदभिमन्यमानो

मन्त्रविशेषश्च । व० २९४ । ९-१० ॥

तन्महिमा । अनु० २५५ । ६८-८२ ॥

२ सावित्री । मद्रदेशाधिपस्याश्वपतेर्दुहिता ।

तन्माता मालवी । साल्वराजस्य द्युमत्सेनपुत्रस्य

सत्यवतो भार्या । व० २९४ । ४ ॥

तस्या विवाहः । व० २९६ । १५ ॥

तस्या यमेन सह संवादः । व० २९८ । १० ॥

तस्या उपाख्यानं । सावित्र्युपाख्यानशब्दं पश्यत ।

+ सावित्र्युपाख्यानं । व० २९४-३०० ॥

सावैनसः । ऋषिः । गृत्समदस्य पुत्रः । अनु०

८ । ६१ ॥

+ सिंहः । मृगेन्द्रः । क्रोधवशापुत्र्यां शार्ङ्गल्यां

तदुत्पत्तिः । आ० ६७ । ६५ ॥

सिंहकेतुः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयश्चैद्यः ।
कर्णेन हतः । क० ५१ । ५० ॥

सिंहचन्द्रः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः ।
द्रो० १५९ । ३९ ॥

सिंहपुरं । काश्मीरदेशस्थं पत्तनं । तत्रार्जुनेन
राजसूयदिविजयार्थं गमनं । स० २८ । २० ॥

सिंहसेनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । पाञ्चाल्यस्य गोपतेः पुत्रः । द्रोणेन हतः । द्रो० १६ ।
४९ ॥ २३ । ५१ ॥ क० ५१ । ४६ ॥

सिंहिका । दक्षप्रजापतिकन्या । कश्यपप्रजापते-
भार्या । तत्पुत्राः राहुः सुचन्द्रः चन्द्रहर्ता
चन्द्रप्रमर्दनः इति चत्वारः । आ० ६६ ।
३१ ॥

सितः । ऋषिः । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
५४ ॥

१ **सिद्धः ।** प्राधायाः पुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ४६ ॥

२ **सिद्धः ।** देवयोनिविशेषः । स० ७ । ७ ॥

३ **सिद्धः ।** स्कन्दग्रहः । व० २३० । ४९ ॥

+ **सिद्धकाश्यपसंवादः ।** अश्व० १७-२० ॥

+ **सिद्धशिलोच्छवृत्तिसंवादः ।** गङ्गामा-
हात्म्ये । अनु० ६५ ॥

सिद्धिः । अग्निविशेषः । वीरनामकाम्नेः सरध्वां
जातः । व० २२१ । १९ ॥

सिनीवाकः । ऋषिः । स० ४ । २० ॥

सिनीवाली । अङ्गिरसः पुत्री । व० २२१ ।
५ ॥

१ **सिन्धुः ।** नदी । स० ९ । २३ ॥ भी०
९ । ४ ॥ The river Indus.

२ **सिन्धुः ।** देशः । भी० ९ । ४० ॥
देशसमीपस्थः ॥ The country between the
Indus and the Jhelum.

१ **सिन्धुद्वीपः ।** सो० वं० जह्नोः पुत्रः ।
जन्मना क्षत्रियः । तपसा ब्राह्मण्यं प्राप्तः ।

तत्पुत्रो बलाकाश्वः । श० ४१ । १० ॥

अनु० ७ । ४ ॥

[सूर्यवंश्यः ऋतुपर्णपितामहः सिन्धुद्वीपस्त्वन्यः ।
हरि० १ । १५ ॥ भा० ९ । ९ ॥]

सिन्धुराजः । जयद्रथः । आ० २१८ । ६४ ॥

+ **सिन्धुसागरसङ्गमः ।** व० ८० । ६९ ॥

सिन्धुसौवीराः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥

सिन्धूत्तमतीर्थं । व० ८० । ८० ॥

१ **सीता ।** नदी । भी० ६ । ४९ ॥

२ **सीता ।** जनकराजपुत्री । श्रीरामस्य भार्या ।

तत्पुत्रौ कुशो लवश्च । तस्याः कथा । व०
२७९ ॥ स० ५० ॥ The river Yarkh
and on which the town of Yarkhand
is situated. (Eastern Turkistan).

सुकन्या । शर्यातिराजपुत्री । च्यवनऋषेर्भार्या ।

तत्पुत्रः प्रमतिः । आ० ८ । १ ॥

तस्याः कथा । व० १२३-१२६ ॥ [भा० ९ ।
३ ॥]

सुकर्मा । युधिष्ठिरसभास्यः कश्चन क्षत्रियः ।
स० ४ । ३३ ॥

सुकुण्डलः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९८ ॥

१ **सुकुमारः ।** सर्पः । आ० ५७ । ९ ॥

२ **सुकुमारः ।** पुलिन्दनगरस्य राजा । राजसूयदि-
ग्विजये भीमसेनेन जितः । स० ३० । १० ॥

३ **सुकुमारः ।** मत्स्यदेशसमीपस्थः कश्चन
क्षत्रियः । राजसूयदिविजये सहदेवेन जितः ।
स० ३२ । ४ ॥

१ **सुकुमारी ।** सो० वं० परीक्षितपुत्रस्य भीम-
सेनस्य भार्या । तत्पुत्रः परिश्रवाः । यमाहुः
प्रतीप इति । आ० ६३ । ४६ ॥

२ **सुकुमारी ।** सुञ्जयस्य पुत्री । नारदस्य भार्या ।
शां० २९ । १३ ॥

सुकृतं । पुण्यं । तत्फलभोगः । व० १८६ ॥

१ **सुकेतुः ।** क्षत्रियः । पाञ्चाल्यस्य चित्रकेतोः

पुत्रः । आ० २०१ । ९ ॥ कृपाचार्येण हतः ।
 क० ४९ । २१—२९ ॥
 २ सुकेतुः । क्षत्रियः । चेदिदेशाधिपस्य शिशुपा-
 लस्य पुत्रः । द्रोणाचार्येण हतः । क० ३ ।
 १ सुकेशी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥
 २ सुकेशी । गान्धारराजसुता । श्रीकृष्णभार्या ।
 स० ५७ । २६ ॥
 सुक्षत्रः । क्षत्रियः । कोसलदेशाधिपतिपुत्रः ।
 द्रो० २३ । ५८ ॥
 + सुखं । आनन्दः । तत्स्वरूपकथनं । व०
 १९६ ॥ तस्य सुकृतफलत्वं । व० २१३ ॥
 सुगन्धा । अप्सराः । आ० १३२ । ४५ ॥
 १ सुग्रीवः । सूर्यपुत्रो वानरः । तद्भ्राता वाली
 तद्भार्या तारनामकवानरस्य दुहिता रुमा । स०
 ५० । १७ ॥
 तस्य कथा । व० २८१ । १—४१ ॥
 [तस्योत्पत्तिः । रा० ७ ॥ सप्तत्रिंश (३७) सर्गा-
 दुपरि प्रक्षिप्तेषु प्रथमसर्गे ।]
 २ सुग्रीवः । श्रीकृष्णस्य चतुर्षु रथाश्वेष्वन्यतमः ।
 व० २० । १३ ॥ अश्व० ११८ । ५६ ॥
 सुघोषः । माद्रेयस्य नकुलस्य शङ्खः । भी०
 २५ । १६ ॥
 १ सुचन्द्रः । सिंहिकायाः पुत्रोऽसुरः । आ०
 ६६ । ३१ ॥
 २ सुचन्द्रः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ० ६६ ।
 ४७ ॥
 सुचारुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 भी० ७९ । २२ ॥
 १ सुचित्रः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 भी० ७९ । २२ ॥
 २ सुचित्रः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः । द्रोणेन
 हतः । द्रो० २१ । ६२ ॥
 तत्पुत्रः । चित्रवर्मा । द्रोणेन हतः । क० ३ । २७ ॥

सुजातः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
 भीमेन हतः । श० २५ । ५ ॥
 सुजातयः । जनाः । स० ७८ । ९२ ॥
 सुजाता । उद्दालकऋषेः पुत्री । कहोलस्य भार्या ।
 तत्पुत्रोऽष्टावक्रः । व० १३४ । ९ ॥
 सुतनुः । आहुकस्य पुत्री । अकूरस्य भार्या ।
 स० १४ । ३४ ॥
 सुतसोमः । क्षत्रियः । सो० वं० पाण्डवस्य
 भीमसेनस्य पुत्रः । तन्माता द्रौपदी । आ०
 ६३ । ७४ ॥ ६४ । १६५ ॥
 तन्नामनिर्वचनं । आ० २४७ । ७८ ॥
 तस्य शकुनिना सह युद्धं । क० १६ । १८—४२ ॥
 तस्य वधो द्रौणिना । सौ० ८ । ६२ ॥
 सुतीर्थकं । तीर्थं । व० ८१ । ५४ ॥
 सुतेजनः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । द्रो०
 १५९ । ३९ ॥
 सुदक्षिणः । क्षत्रियः । काम्भोजराजः । आ०
 २०१ । १५ ॥ उ० १९ । २२ ॥ एकरथः ।
 उ० १६६ । १ ॥ अर्जुनेन हतः । द्रो०
 ९२ । ६३ ॥
 तस्य श्रुतकर्मणा सह युद्धं । भी० ४५ । ६६ ॥
 तदवरजस्य वधोऽर्जुनेन । क० ५१ । ११२ ॥
 १ सुदर्शनः । चन्द्रमण्डलस्थो द्वीपः । भी० ५
 १६ ॥
 २ सुदर्शनः । सुदर्शनानाम्नाम्नां इक्ष्वाकुवंशीयदुर्यो-
 धनस्य पुत्र्यामग्नेर्जातः । तद्भार्या ओघवती ।
 अनु० २ । ५२ ॥
 ३ सुदर्शनः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । स०
 ४ । ३४ ॥ सात्यकिना हतः । द्रो० ११८ ॥
 ४ सुदर्शनः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
 पुत्रः । भी० ७७ । ७ ॥ भीमसेनेन हतः ।
 द्रो० १२७ । ४९ ॥ श० २६ । ४८ ॥
 ५ सुदर्शनः । जम्बूद्वीपस्य केतुभूतो जम्बूवृक्षः ।
 भी० ७ । १९ ॥

- १ सुदर्शना । सू० वं० दुर्योधनस्य नर्मदानद्यां
जाता कन्या । अग्नेर्भार्या । तत्पुत्रः सुदर्शनः ।
अनु० २ । १९ ॥
- २ सुदर्शना । माहिष्मत्यधिपतेर्नीलस्य दुहिता ।
अग्नेः पत्नी । स० ३२ । ३२ ॥
- १ सुदामा । क्षत्रियः । दशार्णाधिपतिः । चेदि-
राजस्य सुबाहोर्दमयन्त्याश्च मातामहः । व०
६६ । १४ ॥
- २ सुदामा । मोदापुराधिपतिः क्षत्रियः । स०
२८ । ११ ॥
- ३ सुदामा । कर्णपुत्रः । वृषसेनादवरजः । अर्जु-
नेन द्रौपदीस्वयंवरयुद्धे हतः । आ० २१८ ।
३२ ॥
- सुदामानः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥
- सुदिनं । तीर्थं । व० ८१ । १०० ॥
- सुदिवा । ऋषिः । शां० २५० । १६ ॥
- सुदृष्टाः । देशः । भी० ९ । ५१ ॥
- १ सुदेवः । दमयन्तीभ्रातुः सखा ब्राह्मणः । व०
६५ । ३३ ॥ ६८ । २३ ॥
- २ सुदेवः । अम्बरीषस्य सेनापतिः । शां० ९८ ।
५ ॥
- ३ सुदेवः । काशीशस्य हर्यश्चस्य पुत्रः । स वीत-
हव्यैः पराजितः । तत्पुत्रो दिवोदासः । अनु०
८ । १४ ॥
- १ सुदेष्णा । सो० वं० अनुकुलोत्पन्नशिविराज-
पुत्रस्य बलेर्भार्या । तस्यां दीर्घतमस ऋषेर्जाताः
पुत्राः अङ्गः वङ्गः कलिङ्गः पुण्ड्रः सुह्यश्चेति पञ्च ।
आ० ११३ । ५१ ॥ [भा० ९ । २३ ॥
हरि० १ । ३१ ॥]
- २ सुदेष्णा । मत्स्यदेशाधिपतेर्विराटस्य महिषी ।
कीचकस्य मातृष्वसुपुत्री । केकयस्य रथकारस्य
द्वितीयभार्याया मालव्या दुहिता । कीचकाद-
यस्तु प्रथमभार्यापुत्राः । वि० २१ । १६
-२० ॥

- तस्य पुत्र उत्तरकुमारः । पुत्री अभिमन्योर्भार्या उत्तरा ।
वि० २१ । १९ ॥
- ३ सुदेष्णा । गान्धारराजस्य सुबलस्य पुत्री ।
गान्धार्याः स्वसा । धृतराष्ट्रस्य भार्या । आ०
११९ । २३ ॥
- सुदेष्णाः । देशः । भी० ९ । ४६ ॥
क्षत्रियः । सू० वं० युवनाश्वस्य पिता ।
व० १२७ । १० ॥ स० ८ । १६ ॥
- तेन लिखितऋषेः श्रौत्यैर्दोषप्रायश्चित्तार्थं तत्करच्छेदः ।
शां० २३ । २९-३६ ॥
- १ सुधन्वा । ऋषिः । अङ्गिरसः पुत्रः । अनु०
३२ । ४३ ॥
- तस्य केशिनीनामककन्यार्थं विरोचनेन सह ब्राह्मण-
क्षत्रिययोः श्रैष्ठ्ये विवादः । स० ९० । ६७
-८९ ॥ उ० ३५ ॥
- २ सुधन्वा । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चात्यः ।
द्रो० २३ । ५६ ॥ द्रोगेन हतः । द्रो०
१२२ । ४३-४८ ॥
- १ सुधर्मा । पाण्डवपक्षीयः क्षत्रियः । स० ४ ।
३४ ॥ उ० १५१ । ६५ ॥ स्त्री० २६ ।
२४ ॥
- २ सुधर्मा । ब्राह्मणः । दुर्योधनस्य पुरोहितः ।
शां० ३९ । ५ ॥ ४३ । १४ ॥
- ३ सुधर्मा । दशार्णदेशाधिपः । तेन सह राजसूय-
दिग्विजययुद्धे तुष्टेन भीमसेनेन तस्याधिसेनाधिप-
तीकरणं । स० ३० । ५-६ ॥
- ४ सुधर्मा । इन्द्रसारथेर्मातलेर्भार्या । तत्पुत्री
गुणकेशी । उ० ९७ । १९ ॥
- १ सुनन्दा । मागधी । सो० वं० पूरुपुत्रस्य जनमे-
जयस्य भार्या । तत्पुत्रः प्राचीन्वान् । आ०
६३ । १० ॥
- २ सुनन्दा । चेदिराजस्य सुबाहोर्भगिनी । तत्स-
काशे दमयन्त्या भुजिष्यात्वेन वासः । व०
६२ । ७६ ॥

३ सुनन्दा । भरतस्य भार्या । आ० ६३ ।
३४ ॥

सुनसा । नदी । भी० ९ । ३१ ॥

१ सुनाभः । क्षत्रियः । कटदेशाधिपतिः ।
राजसूयदिग्विजये अर्जुनेन जितः । स० २७ ।
१२ ॥

२ सुनाभः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १३१ । ५ ॥ भीमसेनेन हतः ।
भी० ८८ । १३ ॥

३ सुनाभः । पर्वतः । स० १० । ३३ ॥

१ सुनामा । कंसस्य आता । बलरामेण हतः ।
स० १४ । ३५ ॥ ५४ । २५ ॥

२ सुनामा । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । २ ॥

३ सुनामा । क्षत्रियः । सुकेतोः पुत्रः । तद्भ्राता
सुवर्चाः । आ० २०१ । ९ ॥

सुनीथः । शिशुपालः । स० ८ । ११ ॥ ४२ ।
६ ॥

सुनेत्रः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । २ ॥

सुन्दः । निकुम्भस्य पुत्रोऽसुरः । तद्भ्राता उपसुन्दः ।
आ० २२९ । २-३ ॥

तस्य कथा । आ० २२८ । ५० ॥ २३२ । २० ॥
तस्य उपसुन्दगदाप्रहारेण मरणं । आ० २३२ ।
१९ ॥

सुन्दरा । कैकयी । सार्वभौमस्य भार्या । तत्पुत्रो
जयत्सेनः । आ० ६३ । १५ ॥

सुन्दरिकातीर्थं । व० ८२ । ५७ ॥

सुन्दोपसुन्दोपाख्यानं । आ० २२८ । ५० ॥
२३२ । २० ॥

१ सुपर्णः । प्राधापुत्रो देवगन्धर्वः । आ०
६६ । ४७-४८ ॥

२ सुपर्णः । ऋषिः । शां० ३५८ । २० ॥

३ सुपर्णः । गरुडः ।

सुपर्णलोकः । गरुडलोकः । तत्र मातर्लेगमनं ।
उ० १०१ । १ ॥

+ सुपर्णव्यूहः । कौरवाणां । द्रो० २० । ४ ॥

सुपर्वा । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । तेन रुचि-
पर्वणो वधः । द्रो० २६ । ५३ ॥

सुपार्श्वः । क्षत्रियः । आ० ६८ । २९ ॥

+ सुप्तानां वधः । अश्वत्थाम्ना । सौ० ८ ॥

१ सुप्रतीकः । ऋषिः । विभावसुऋषेर्भ्राता ।
शापेन गजत्वं प्राप्तः । गरुडेन भक्षितः । आ०
२९ । १७ ॥

२ सुप्रतीकः । भगदत्तस्य हस्ती । भी० ९५ ।
२४ ॥

३ सुप्रतीकः । दिग्गजः । भी० १२ । ३४ ॥

१ सुप्रभा । वदान्यस्य पुत्री । अष्टावक्रऋषेर्भार्या ।
अनु० ५० । १२ ॥

२ सुप्रभा । सरस्वतीनद्याः सप्तसु शाखास्वन्य-
तमा । शा० ३९ । ४ ॥

सुप्रयोगा । नदी । भी० ९ । २१ ॥

सुप्रवृद्धः । क्षत्रियः । सौवीरदेशाधिपस्य जयद्र-
थस्य आता । व० २६६ । ११ ॥

सुप्रिया । अरिष्ठापुत्री अप्सराः । आ० ६६ ।
५१ ॥

सुबलः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपः । गान्धार्याः
पिता । तत्पुत्राः शकुन्यादयः । आ० ६४ ।
१५३ ॥ ११९ । ५ ॥

१ सुबाहुः । चेदिराजः । तद्गृहे दमयन्त्या
सैरन्ध्रीभूय प्रच्छन्नं वासः । व० ६२ । ४५ ॥

तत्पिता वीरबाहुः । व० ६६ । १५ ॥

२ सुबाहुः । राक्षसः । मारीचस्य आता ।
तन्माता ताटका । श्रीरामेण हतः । तत्पिता
सुन्दः । स० ५० । ५ ॥

३ सुबाहुः । किरातराजः । तेन पाण्डवानां दर्शनं ।
व० १७९ । ११ ॥

४ सुबाहुः । क्षत्रियः । कुलिन्दाधिपतिः । व०
१४२ । २५ ॥

५ सुबाहुः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

- ६ सुबाहुः । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥ सुभीमः । यज्ञमुट्सु पञ्चदशसु देवेष्वन्यतमो
१३२ । ४५ ॥ देवः । व० २२२ । ११ ॥
- ७ सुबाहुः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८ । ९४ ॥ १३१ । ३ ॥ सुभूमिका । सरस्वतीतीरस्था अप्सरसामावास-
१४८ । २१ ॥ भीमसेनेन तस्य वधः । भी० भूमिः । श० ३८ । ७ ॥
९६ । २७ ॥ क० ४६ । ८-११ ॥ सुभ्राजः । सूर्यानुयायी स्कन्दपार्षदः । श०
८६ । ३१ ॥
- ८ सुबाहुः । क्षत्रियः । कौरवपक्षीयः । तद्भुजयोः सुभ्राद् । वैवस्वतमनोः पुत्रः । आ० १ । ५६ ॥
कर्तनं युयुत्सुना । द्रो० २५ । १३-१४ ॥ सुमतिः । असुरः । स० ९ । १७ ॥
सुब्रह्मण्यः । स्कन्दशब्दं पश्यत । सुमनः । सर्पः । आ० ३५ । ८ ॥
- सुभगः । शकुनेर्भ्राता । भीमसेनेन हतः । द्रो० सुमना । कैकयी काचन स्त्री । तस्याः पतिव्रतामा-
१५८ । २४-२५ ॥ हात्म्यविषये शाण्डिल्या संवादः । अनु०
सुभगा । प्राधायाः पुत्री । अप्सराः । आ० १८५ ॥
- ६६ । ४६ ॥ १ सुमनाः । असुरः । स० ९ । १७ ॥
- १ सुभद्रा । देवकीवसुदेवयोः पुत्री । अर्जुनस्य २ सुमनाः । राजर्षिः । स० ८ । १२ ॥
- भार्या । तत्पुत्रोऽभिमन्युः । आ० ६३ । ७७ ॥ ३ सुमनाः । किरातराजः । स० ४ । ३१ ॥
- तस्या अपहरणे अर्जुनं प्रति श्रीकृष्णस्याज्ञा । आ० सुमन्तुः । ऋषिः । व्यासशिष्यः । आ० ६४ ।
२३९ । २४ ॥ ८१ ॥ स० ४ । १७ ॥ शां० ४६ । ६ ॥
- तस्या विवाहः । आ० ६१ । ४५-४७ ॥ सुमल्लिकाः । देशः । भी० ९ । ५५ ॥
- २४२ ॥ १ सुमित्रः । सौवीरराजः । पाण्डवदिविजये-
तद्गृहे यतिरूपस्यार्जुनस्य वासः । आ० २४१ । ऽर्जुनेन दमितः । आ० १५१ । ४७ ॥ युधि-
१४ ॥ [भा० १० । ८६ ॥] छिरसभायां । स० ४ । ३१ ॥ ३२ । ४ ॥
- तस्या अर्जुनेनापहरणकाले तथा रथसारथ्यकरणं । २ सुमित्रः । भार्गववंशोत्पन्नः । फेनपापरनामा
आ० २४४ । ११ ॥ २४५ । २३ ॥ ऋषिः । तस्य कथा गोमहिमविषये । स० ४ ।
तथा गोपीवेषस्वीकारेण द्रौपदीसमीपगमनं । आ० १६ ॥ अनु० १२० ॥
- २४६ । ११-१५ ॥ ३ सुमित्रः । अभिमन्योः सारथिः । द्रो० ३५ ।
तस्यामभिमन्योरुत्पत्तिः । आ० २४७ । ६२ ॥ ३२ ॥
- तस्याः श्रीकृष्णेन सह वनाद्वारकागमनं । व० २२ । ४ सुमित्रः । पुलिन्दनगराधिपतिः । भीमसेनेन
४७-४८ ॥ राजसूयदिविजये वशीकृतः । स० ३० । १० ॥
- तस्याः द्वारकात उपप्लव्ये पाण्डवसमीपे आगमनं । ५ सुमित्रः । द्रुपदराजपुत्रः । जयद्रथेन हतः ।
वि० ७८ । ७ ॥ तस्या हास्तिनपुराद्वारकागमनं । अस्य सौमित्र इति नामान्तरं । आ० २१८ ।
अश्व० ५२ । ५५ ॥ ३० ॥
- तस्याः प्रलापोऽभिमन्युमरणे । द्रो० ७८ ॥ ६ सुमित्रः । हैहयराजः । शां० १२५ । ९ ॥
- २ सुभद्रा । कामधेनुदुहिता । व० १०२ । ९ ॥ ७ सुमित्रः । अग्निविशेषः । व० २२२ ।
+ सुभद्राहरणपर्व । आ० २३९-२४४ ॥ १२ ॥

सुमित्रा । सू० वं० दशरथराजस्य द्वितीया भार्या ।
मगधदेशाधिपस्य शूरराजस्य पुत्री । तत्पुत्रौ
लक्ष्मणः शत्रुघ्नश्च । व० २७५ । ८ ॥

सुमीढः । क्षत्रियः । सो० वं० सुहोत्रस्य पुत्रः ।
तद्भ्रातरौ अजमीढः पुरुमीढश्च । आ० १०१ ।
१८ ॥

१ **सुमुखः** । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥
तेनेन्द्रसारथेर्मातलेर्गुणकेशीनाभ्याः पुत्र्याः विवाहः ।
उ० १०४ । २९ ॥

२ **सुमुखः** । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ ।
१२ ॥ भी० ६ । १४ ॥

सुमुखी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

सुयज्ञा । सो० वं० महाभौमस्य भार्या । तत्पुत्रो-
ऽयुतानायी । आ० ६३ । १९ ॥

सुयोधनः । क्षत्रियः । दुर्योधनः । द्रो० १११ ।
७ ॥

सुरकृत् । विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ । ५७ ॥

सुरजा । अप्सराः । आ० ६६ । ५०

सुरता । अप्सराः । आ० ६६ । ५० ॥

१ **सुरथः** । कृपाचार्यस्य चक्ररक्षकः । वि०
६१ । १७ ॥

२ **सुरथः** । जयद्रथस्य पुत्रः । तन्माता दुश्शला ।
अश्वमेधाश्वरक्षणार्थमागतस्यार्जुनस्य आगमनश्रव-
णमात्रेण मृतः । अश्व० ७८ । २३-२९ ॥

३ **सुरथः** । द्रुपदराजपुत्रः । अश्वत्थाम्ना हतः ।
द्रो० १५७ । १८० ॥ शा० १३ । ४१ ॥

४ **सुरथः** । यमसभावासी राजर्षिः । स० ८ ।
११ ॥

५ **सुरथः** । क्षत्रियः । शिविवंश्यः । कोटिकाश्यस्य
पिता । व० २६७ । ४ ॥

सुरथा । विराटराजस्य प्रथमा भार्या । तत्पुत्रौ
श्वेतः शङ्खश्च । वि० २१ । १७ ॥

सुरप्रवीरः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

सुरभर्ता । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

सुरभिः । दक्षप्रजापतिपुत्री । कश्यपभार्या । त-
त्पुत्री नन्दिनीनाम्नी वसिष्ठधेनुः । आ० ६७ ।
६७ ॥ १०६ । ८ ॥ स० ११ । ४० ॥

तस्या उपाख्यानं । व० ९ ॥

तल्लोकवर्णनं । गरुडेन गालवंप्रति । उ० १०२ ॥

तत्कृतः पुष्करास्तेयशपथः । अनु० १४३ । ४१ ॥

सुरभिमान् । अग्निविशेषः । व० २२३ ।
२८ ॥

सुरभी । सुरभिश्चब्दं पश्यत ।

सुरभीपट्टणं । पत्तनं । स० ३२ । ७० ॥

सुरसा । दक्षप्रजापतिपुत्रा । कश्यपभार्या । तत्पुत्रा
नागाः । आ० ६७ । ७५ ॥ स० ११
३९ ॥ उ० १०३ । ४ ॥

सुरा । मद्याभिमानिनी देवता । अमृतमथनकाले
उत्पन्ना । आ० १८ । ४९ ॥

+ **सुरा** । मद्यश्चब्दं पश्यत ।

सुरारिः । क्षत्रियः । पाण्डवपक्षीयः । उ० ४ ।
१५ ॥

सुराष्ट्राः । देशः । स० ३२ । ६४ ॥ Surat.
तद्देशस्थानां जनानां संकरजातीयत्वं । क० ३८ ।
२८ ॥

सुरूक् । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । ३ ॥

सुरूपा । कामधेनुः । उ० १०२ । ८ ॥

सुरेणुः । सरस्वतीनद्याः सप्तसु प्रवाहेष्वन्यतमः ।
शा० ३९ । २६ ॥

सुरेशः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

सुरोमा । सर्पः । आ० ५७ । १० ॥

सुलभा । प्रधाननामकराजर्षिपुत्री काचन संन्या-
सिनी । तस्या धर्मध्वजनाम्ना जनकेन सह
संवादः । शां० ३२५ ॥

सुलोचनः । क्षत्रियः । सो० वं० । आ० ६८ ।
९४ ॥ १३१ । ४ ॥ १४८ । ८ ॥ भीम-
सेनेन हतः । भी० ६४ । ३७ ॥

सुवर्चला । देवलस्य दुहिता । श्वेतकेतुऋषेः पत्नी ।

शां० २२४ । ४ ॥ २२८ । २९ ॥

तस्याः श्वेतकेतुना सहाध्यात्मविषये संवादः । शां०

२२४ । ३० ॥

१ सुवर्चाः । क्षत्रियः । सू० वं० दिष्टकुलोत्प-
न्नस्य करम्भराजपुत्रस्य खनीनेत्रस्य पुत्रः ।
तत्पुत्रः करन्धमः । अश्व० ४ । ९ ॥

२ सुवर्चाः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१ । २ ॥

३ सुवर्चाः । अग्निविशेषः । व० २२२ । १३ ॥

४ सुवर्चाः । द्रौपदीस्वयंवराथमागतः कश्चन
क्षत्रियः । सुकेतोः पुत्रः । तद्भ्राता सुनामा ।
आ० २०१ । ९ ॥

५ सुवर्चाः । ब्रह्मर्षिः । व० २९९ । १० ॥

६ सुवर्चाः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ २०१ । ३ ॥ १३१ ।
१० ॥ क० ४६ । ८ ॥ भीमसेनेन हतः ।
क० ८८ । १९ ॥

७ सुवर्चाः । दुर्योधनपक्षीयः क्षत्रियः । अभिम-
न्युना हतः । द्रो० ४८ । १५ ॥

सुवर्णः । ऋषिः । तस्य मनुना सह धूपदीपादि-
विषये संवादः । अनु० ११५ ॥

सुवर्ण । उत्तमधातुः । तस्योत्पत्तिः । अनु०
१३० । १०-४३ ॥ तद्दानमहिमा । अनु०
२३५ । २२-३० ॥

+ सुवर्णकदलीवनं । हनूमदावासभूतं गन्ध-
मादनपर्वतस्थं वनं । व० १४८ । ६३ ॥

सुवर्णचूडः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । ९ ॥

सुवर्णवर्मा । काशिदेशाधिपः क्षत्रियः । तत्पुत्री
वपुष्टमा पाण्डवप्रपौत्रस्य जनमेजयस्य भार्या
आ० ४४ । ८ ॥

सुवर्णशिराः । मुनिः । उ० ११० । १२ ॥

सुवर्णष्ठीवी । क्षत्रियः । शैब्यपुत्रस्य सुजयस्य
पुत्रः । तस्य मलमूत्रादिकमपि सुवर्णमभूदिति
लोभाच्चोरैर्हतः । द्रो० ५५ । ३७-३८ ॥

तद्भगिनी दमयन्ती नारदब्रह्मर्षेभार्या । शा०
२९ । ३० ॥ [देवीभा० ६ । २७ ॥]

तच्चरित्रं । शां० ३० ॥

१ सुवर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजस्य सुशर्मणो
भ्राता । वि० ३५ । ९ ॥

२ सुवर्मा । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रपुत्रः ।
आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ६ ॥ भी०
७७ । ८ ॥ भीमसेनेन हतः । द्रो० १२७ ।
४८ ॥

सुवस्त्रा । नदी । भी० ९ । २५ ॥

सुवाक् । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः
आ० १३१ । ९ ॥

सुवाजी । इल्लवलनाम्नोऽसुरस्य रथाश्वः । व० ९७ ।
२२ ॥

सुवामा । नदी । भी० ९ । २८ ॥

सुवीरः । क्षत्रियः । सू० वं० मदिराश्वपुत्रस्य
द्युतिमतः पुत्रः । तत्पुत्रो दुर्जयः । अनु० २ ।
१० ॥

सुवेषा । सो० वं० परीक्षितो भार्या । तस्या बाहु-
केति नामान्तरं । तत्पुत्रो भीमसेनः । आ०
६३ । ४५ ॥

१ सुशर्मा । क्षत्रियः । त्रिगर्तदेशाधिपतिः ।
आ० २०१ । ९ ॥

तस्य विराटनगरे दक्षिणगोग्रहणार्थं दुर्योधनेन प्रेषणं ।
वि० ३२ । ५६ ॥

तेनाष्टम्यां गोग्रहणं । वि० ३२ । ६२ ॥

तस्य विराटेन सह युद्धं । वि० ३४ । २५-३३ ॥

तेन विराटस्य जीवग्राहग्रहणं । वि० ३५ । ११ ॥

तस्य जीवग्राहग्रहणं बललनाम्ना भीमसेनेन । वि०
३५ । ५५ ॥

तस्य युद्धं । द्रो० १८ । २२ ॥

तस्य वधोऽर्जुनेन । शा० २६ । ४४ ॥

२ सुशर्मा । कर्णपुत्रः । नकुलेन हतः । शा०
९ । ५१ ॥

३ सुशर्मा । क्षत्रियः । पाञ्चाल्यः । कर्णेन हतः ।
क० ५१ । ४६—४७ ॥

सुशोभना

इक्ष्वाकुवंश्यस्य परीक्षितो भार्या । व० १९५ ।
३२ ॥

१ सुश्रवा । सो० वं० जयत्सेनभार्या । तत्पुत्रः
पराचीनः । आ० ६३ । १६ ॥

२ सुश्रवा । धृतराष्ट्रभार्या । गान्धार्याः स्वसा ।
आ० ११९ । २३ ॥

सुश्रुतः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य ऋषेः पुत्रः ।
अनु० ७ । ५५ ॥

१ सुषेणः । ऋषिः । जमदग्निऋषेः पुत्रः । व०
११७ । ११ ॥

२ सुषेणः । बालिनः श्वशुरो वानरः । व०
२८४ । २ ॥

३ सुषेणः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९७ ॥ १३१ । ७ ॥ भीमसे-
नेन हतः । भी० ६४ । ३४ ॥ द्रो० १२७ ।
४२ ॥

४ सुषेणः । कर्णस्य पुत्रः । क० ४३ । १८ ॥
भीमसेनेन हतः । क० ७९ । १४ ॥

५ सुषेणः । सर्पः । आ० ५७ । १६ ॥

६ सुषेणः । क्षत्रियः । आ० २०१ । १६ ॥
दुर्योधनपक्षीयः । शा० ५ । ३ ॥

सुसामा । ऋषिः । युधिष्ठिरराजसूये ऋत्विक् ।
स० ३६ । ३४ ॥

सुखरः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥

सुहनुः । असुरः । स० ९ । १७ ॥

सुहस्तः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । १०२ ॥ १३१ । १० ॥ भी-
मसेनेन हतः । द्रो० १५८ । १७—१९ ॥

सुहृत् । मित्रशब्दं पश्यत ।

१ सुहोत्रः । (द्रौपदी) । क्षत्रियः । तच्चरित्रं ।
द्रो० ५६ ॥ शां० २८ । २५ ॥

२ सुहोत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० माद्रेयस्य स-
हदेवस्य पुत्रः । तन्माता विजया । आ० ६३ ।
७९ ॥

३ सुहोत्रः । क्षत्रियः । सो० वं० भुमन्पुत्रः ।
तद्भार्या जयन्ती । तत्पुत्रोऽजमीढः । आ० ६३ ।
३५ ॥ १०१ । १२ ॥ व० १९७ । २ ॥

सुह्यः । शिविराजपुत्रस्य बलेभार्यायां दीर्घतमसऋ-
षेर्जातः । आ० ११३ । ५३ ॥

सुह्याः । सिन्धुनदीप्रान्ते विद्यमानो देशः । स०
२८ । २१ ॥ ३१ । २६ ॥

१ सूतः । ऋषिः । विश्वामित्रस्य पुत्रः । अनु०
७ । ५७ ॥

२ सूतः । रोमहर्षणनामा पौराणिकः । आ० १ ।
५ ॥

+ सूतजातिस्वरूपं । वि० २१ । ९ ॥

सूतनन्दनः । कर्णः । आ २२१ । २३ ॥

१ सूर्यः । दनुपुत्रोऽसुरः । आ ६६ । २७ ॥

२ सूर्यः । कश्यपाददित्यां जातः पुत्रः । सविता ।
आ० ६६ । २७ ॥

तस्य भार्या त्वष्टुः पुत्री । संज्ञादेवी । आ० ६७ ।
३५ ॥

[तत्पुत्राः । यमः मनुः यमुना च संज्ञायां जाताः ।

संज्ञाया एव रूपान्तरे छायायां जातौ सवर्णः

शनैश्चरश्च । बडवारूपधारिण्यां तस्यां जातौ

नासत्यौ अश्विनौ । भा० ६ । ६ ॥ ८ । १३ ॥

हरि० १ । ९ ॥ विष्णु० ३ । २ ॥ वराह०

२० ॥ ब्रह्म० ६ ॥ वायु० ८४ ॥ पद्म० ५ ।

८ ॥ मत्स्य० ११ ॥]

तस्मात्कुन्त्यां कर्णस्योत्पत्तिः । आ० १२० । २८
—३१ ॥

तस्य राहुकृतोपद्रवमसहमानस्य कोपोदयः । आ०
२४ । ७ ॥

तत्पुरतो देवैररुणस्य सारथित्वेन स्थापनं । आ०
२४ । १६—१७ ॥

तस्य स्तुतिः । वसिष्ठकृता । आ० १८९ । २४ ॥

तस्य स्तुतिः । युधिष्ठिरेणाक्षयपात्रप्राप्त्यर्थं कृता । व० ३ । १६ ॥

तस्याष्टोत्तरशतनामानि । युधिष्ठिरेणोक्तानि । व० ३ । ६८ ॥

[तस्य स्तुतिः आदित्यहृदयनामिका । दाशरथिराम-
कृता । रा० ६ । १०५ ॥]

[तस्य स्तुतिः याज्ञवल्क्यकृता । विष्णु० ३ । ५ ॥]

तस्यागमनं कर्णस्य समीपे स्वप्ने । व० ३०१ । ६—८ ॥

तद्वतिप्रकारकथनं । व० १६४ । २६ ॥

तस्य शय्या संवादः । अनु० १४ । ५—६ ॥

तस्य छत्रोपानद्विषये जमदग्निना संवादः । अनु० १४४—१४५ ॥

[तत्पुत्रः सुग्रीवः । तदुत्पत्तिः सुग्रीवशब्दे द्रष्टव्या ।]

सूर्यतीर्थं । व० ८१ । ४८ ॥

सूर्यदत्तः । क्षत्रियः । विराट्भ्राता । रथोदारः ।
उ० १७१ । १५ ॥ वि० ३३ । २१ ॥
द्रो० १५९ । ४० ॥

सूर्यनेत्रः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

सूर्यध्वजः । द्रौपदीस्वयंवराथमागतः क्षत्रियः ।
आ० २०१ । १० ॥

+ सूर्यबिम्बं । सूर्यमण्डलं । भी० १२ । ४४
—४७ ॥ तस्याश्चर्यतमत्वं । शां० ३७२ ॥

तत्पिधानं चक्रायुधप्रयोगेण श्रीकृष्णेन । द्रो० १४७ । पाठान्तरे २—३ ॥

[तस्य वंशः । भा० ९ । २—१३ ॥ विष्णु० ४ । १—५ ॥ वायु० ८५—८९ ॥ ब्रह्म० ७—८ ॥
रा० १ । ७० ॥]

सूर्यवर्चाः । देवगन्धर्वः । आ० ६६ । ४२ ॥

सूर्यवर्मा । क्षत्रियः । त्रैगर्तराजः । अश्व० ७४ । ११ ॥

सूर्याक्षः । क्षत्रियः । आ० ६८ । ५७ ॥

सृञ्जयः । शैब्यस्य पुत्रः । तद्भार्या कैकयी । त-
त्पुत्रः सुवर्णष्ठीवी । स० ८ । १५ ॥

तत्पुत्रस्य सुवर्णष्ठीविनश्चौरैर्मारेण दुःखाक्रान्तस्य तस्य
दुःखापनोदाय नारदेन षोडशराजकीयोपाख्यान-
कथनं । द्रो० ५५—७० ॥ शां० २८ । १३
—१४५ ॥

तत्पुत्री सुकुमारी । तस्या नारदेन परिणयः । द्रो० ५५ । ११—२४ ॥ शां० २९ । ३१—३३ ॥

१ सृगालः । सृगालवासुदेवः । कस्वीरपुराधिपः ।
शां० ४ । ७ ॥ [हरि० २ । ४४ ॥]

२ सृगालः । जम्बुकः । तद्रूपिणा इन्द्रेण सह
काश्यपस्य संवादः । शां० १७८ ॥

तस्य वानरेण संवादः । अनु० ३० ॥

सृष्टिनिरूपणं । स० ४३ ॥ शां० १८० ॥
३४७ ॥ [भा० ३ । १३ ॥]

सेकाः । चर्मण्वतीपाटलावतीनद्योर्मध्ये विद्यमानो
देशः । स० ३२ । ९ ॥ The country
South of the river Charmanvati and
north of Avanti.

सेचकः । सर्पः । आ० ५७ । १५ ॥

सेतुबन्धनं । रामेण । स० ५० । २० ॥ व० २८४ । ४४ ॥

सेदुकः । वृषदर्भस्य भ्राता क्षत्रियः । व० १९९ । २ ॥

सेनजित् । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुकुलोत्पन्नबृह-
दिषुवंशीयविशदनामकराजपुत्रः । तत्पुत्राः रुचि-
राश्वः दृढहनुः काश्यः वत्सः इति चत्वारः ।
तेन नीतिकथनं । शां० २५ । १३—२९ ॥

सेनानीः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० १३१ । ९ ॥

सेनापतिः । क्षत्रियः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः ।
आ० ६८ । ९७ ॥ भीमसेनेन हतः । भी० ६४ । ३२ ॥

सेनाबिन्दुः । पाण्डवपक्षीयः पाञ्चाल्यः क्षत्रियः ।
आ० ६८ । २० ॥ २०१ । ९ ॥ स०

२८।१० ॥ रथसत्तमः । उ० १७१ ।
२० ॥ द्रो० २३।२६ ॥ कर्णेन हतः ।
क० ४३।१५ ॥

+ सेनोद्योगपर्व । उ० १-१९ ॥

सेयनः । ऋषिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः । अनु०
७।५८ ॥

सैन्धवः । क्षत्रियः । सिन्धुदेशाधिपतिः । जय-
द्रथः । आ० १।२१६ ॥

सैन्धवायनः । ऋषिः । विश्वामित्रऋषेः पुत्रः ।
अनु० ७।५१ ॥

+ सैन्यनिर्याणपर्व । उ० १५१-१५९ ॥

सैसिरिध्वाः । देशः । भी० ९।५७ ॥

१ सोमः । चन्द्रः । तस्यैवाष्टवसुष्वन्यतमत्वम-
प्यस्ति । मनसिन्याः पुत्रः ।

तत्पुत्रो वर्चाः । आ० ६७।१८ ॥ सोम इति
कुबेरस्यापि नाम । अतएवोत्तरदिशः सौम्येति
नामप्राप्तिः ।

२ सोमः । यज्ञार्हलताविशेषः । शां० १६३ ।
५ ॥

सोमकः । क्षत्रियः । सो० वं० पूरुवंश्यस्य पाञ्चा-
लराजस्य सहदेवस्य पुत्रः । व० १२६।२६ ॥
स० ८।८ ॥ वि० ५३।१५ ॥

तस्य शतं भार्याः । तासु ज्येष्ठा जन्तुनामानं पुत्रं
सुषुवे । कदाचित्स पुत्रः पिपीलिकादंशेन महा-
दुःखं प्राप । ततः ऋत्विग्वचनेन तं पुत्रं पशुं
कृत्वाऽयजत् । तेन तस्य शतं पुत्रा बभूवुः ।
व० १२८-१२९ ॥ [स दिवोदासस्य पौत्रः ।
तत्पुत्रः पृषतः । भा० ९।२२ ॥ हरि० १।
३२ ॥]

सोमकीर्तिः । क्षत्रियः । सो० वं० घृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० ६८।९९ ॥

सोमतीर्थः । व० ८१।१९ ॥ ११४।१८५ ॥

शा० ४४।४६ ॥ ५१।६७ ॥ प्रभासती-
र्थस्यैव नामान्तरमिति केचित् ।

सोमदत्तः । क्षत्रियः । सो० वं० प्रतीपपुत्रस्य
बाह्नीकस्य पुत्रः । तत्पुत्राः भूरिः भूरिश्रवाः शल
इति त्रयः । आ० २०१।१४ ॥ [भा० ९।
२२ ॥]

तस्य पराजयः सात्यकिना । द्रो० १५७।२९ ॥

तस्य वधः । सात्यकिना । द्रो० १६३।३३ ॥

सोमपदं । पुण्यक्षेत्रं । व० ८२।११९ ॥

सोमभोजनः । गरुडस्य पुत्रः । उ० १०१।
१२ ॥

सोमवंशः । चन्द्रवंशशब्दं पश्यत ।

सोमश्रवाः । पाण्डवप्रपौत्रस्य जनमेजयस्य पुरो-
हितः । श्रुतश्रवस ऋषेः सप्यी जातः पुत्रः ।
आ० ३।१३ ॥

सोमा । अप्सराः । आ० १३२।४३ ॥

+ सौकन्योपाख्यानां । सुकन्याशब्दं पश्यत ।

सौगन्धिकं । कमलपुष्पविशेषः । तद्दर्शनं द्रौपद्या ।
व० १४८।८ ॥

तस्याऽऽहरणं भीमसेनेन । व० १५५।२५ ॥

+ सौगन्धिकवनं । कुबेरस्य । व० ८२।४ ॥
१५३।३२ ॥

सौचित्तिः । सत्यवृत्तिशब्दं पश्यत ।

सौतिः । रोमहर्षणपुत्र उग्रश्रवाः । तेन नैमि-
षारण्यवासिभ्यः शौनकादिभ्यः महाभारतपुराण-
कथनं । आ० १।५ ॥

तस्य शौनकेन संवादः । आ० ४ ॥

[तस्योत्पत्तिः भा० १०।७८ ॥]

सौत्रामणिः । द्रुपदस्य भार्या । तस्याः कौसवीति
नामान्तरं । आ० १४९।५० ॥

सौदासः । क्षत्रियः । सू० वं० ऋतुपर्णपुत्रस्य
सुदासस्य पुत्रः । आ० १२८।४९ ॥ तस्य
कल्माषपाद इति नामान्तरं । आ० १९३।
२६-३२ ॥ [तस्य मित्रसह इति नामान्तरं ।
[हरि० १।१५ ॥]

तस्य वसिष्ठपुत्रेण शक्तिऋषिणा राक्षसत्वशापदानं ।
आ० १९२।१९ ॥

तेन राक्षसत्वावस्थायां शक्तिऋषेर्भक्षणं । आ० १९२ । ४७ ॥

तस्य शापान्मोक्षः । आ० १९३ । ३० ॥

तद्भार्या मदयन्ती । आ० १९८ । २६ ॥ तस्यां
वसिष्ठादश्मकनामकपुत्रोत्पत्तिः । आ० १९३ ।
४५ ॥

तेन वने मैथुनाय संगतयोर्ब्राह्मणदंपत्योर्मध्ये ब्राह्मण-
स्य भक्षणं । तया आङ्गीरसीनाम्न्या ब्राह्मण्या
तस्मै मैथुनकाले त्वं मरिष्यसीति शापदानं ।
आ० १९८ । २१ ॥

तद्भार्यया विधृते कुण्डले गुरुदक्षिणार्थं भिक्षितुमुद-
ङ्कऋषेगमनं । अश्व० ५६ । ३० ॥

तस्य वसिष्ठेन सह गोमहिमविषये संवादः । अनु०
११३ ॥

[तस्य कथा । रा० ७ । ६५ ॥ विष्णु० ४ । ४ ॥
भा० ९ । ९ ॥]

सौद्युम्निः । युवनाश्वशब्दं पश्यत । व० १२७ ।
१० ॥

सौन्दर्यप्रदानि व्रतानि । अनु० १७२ ॥
[हरि० २ । ८०-८१ ॥]

सौन्दर्यवर्णनं । उर्वश्याः । व० ४४ । २१ ॥
द्रौपद्याः । आ० ६८ । १५७-१५९ ॥ १४९ ।
६०-६५ ॥ स० ८८ । ३३-३४ ॥ वि०
१४ । २१-२७ ॥ १६ । १२-२३ ॥ २० ।
३२-३९ ॥

सौबलः । शकुनिः । आ० १ । १८० ॥

सौबली । धृतराष्ट्रभार्या गान्धारी ।

सौभं । साल्वराजस्य कामगमनं विमानाकारं न-
गरं । व० १४ । २ ॥ १५ ॥ १५ । ३ ॥

सौभद्रः । अभिमन्युः । आ० १ । २१४ ॥

सौभद्रतीर्थं । नारीतीर्थं । आ० २३६ । ३ ॥

सौभरः । सौरभशब्दं पश्यत ।

सौमदत्तिः । भूरिश्रवाः । द्रो० १०५ । २२ ॥

सौमित्रः । सुमित्रशब्दं पश्यत ।

सौरभः । अग्निविशेषः । व० २२२ । ९

अस्यैव सौभर इति नामान्तरं

सौरभेयः । ऋषिः । दीर्घतमसो गुरुः । आ०
११३ । २६ ॥

सौरभेयी । शापेन ग्राहत्वं प्राप्ता अर्जुनेन
मोचिताऽप्सराः । आ० २३६ । २० ॥ स०
१० । १३ ॥

सौवीराः । देशः । भी० ९ । ५३ ॥ Sauvi-
ra the country between the Indus
and the Jhelum.

सौशल्यः । देशः । भी० ९ । ४० ॥

सौश्रुतिः । त्रैगर्तः । अर्जुनेन हतः । क० १८ ।
३ ॥

स्कन्दः । सुब्रह्मण्यः । तदुत्पत्त्यादिकथा । व०
२२७ । १८-४० ॥ शां० ४५ ॥ अनु०
१३३ ॥

तस्यानेकमातृकत्वं । व० २३० । ६ ॥

तस्यानेकनाम्नां कथनं । व० २३३ ॥

तन्मातृगणः । श० ४७ । १-४३ ॥

तेन धर्मरहस्यकथनं । अनु० १९७ ॥

तस्य पार्षदाः । श० ४६ । ५६-११५ ॥

तेन तारकासुरवधः । श० ४७ । ७३ ॥

तेन क्रौञ्चपर्वतदारणं । श० ४७ । ८४ ॥

तद्ग्रहाणां नामानि । व० २३० । २२-५९ ॥

स्तनकुण्डं । तीर्थं । व० ८२ । १५१ ॥

स्तनपोषिकाः । देशः । भी० ९ । ६८ ॥

स्तनबालाः । देशः । भी० ९ । ६३ ॥

स्तम्बमित्रः । मन्दपालऋषेर्जरितानाम्नायां शङ्कध्या
जातः पुत्रः । खाण्डवदाहान्मुक्तः । आ०
२५८ । १२ ॥

स्त्रियः । योषितः । अबलाः । नार्यः । आ०
१२९ । ६१ ॥

तासामनावृतत्वं । आ० १२८ । ४ ॥

तासां स्वातन्त्र्यं नास्ति । आ० ९४ । ७ ॥

तासां जामातरि प्रीत्याधिक्यं । आ० १३० । १२ ॥

तासु च्यवनऋषिणा इन्द्रवधार्थं स्वसृष्टायाः कृत्यायाः
 विभज्य स्थापनं । व० १२६ । ९ ॥
 तासु इन्द्रेण स्वकृतब्रह्महत्याया विभज्य स्थापनं ।
 उ० ९ । ५० ॥
 तद्धर्मः (स्त्रीधर्मः) कथनं पार्वत्या रुद्रं प्रति । अनु०
 २४९—२५० । १—६४ ॥
 तासामेक एव पतिः । आ० ११३ । ३४ ॥
 तासां मनसि गोप्यं न स्वीयतामिति युधिष्ठिरेण
 शापदानं । स्त्री० २७ । ३२ ॥
 तासां दिगम्बराणामदर्शनीयत्वं । शां० २१६ ।
 १२ ॥
 तत्कथाया अप्यश्राव्यत्वं । शां० २१६ । १२ ॥
 तासां दोषाः । अनु० ७३—७४ ॥ २२२ ॥
 तासामसत्त्वभावविषये नारदपञ्चचूडासंवादः । अनु०
 ७३ ॥
 तासां स्वभावविषये अष्टावक्र ऋषेः जरतीरूपधा-
 रिण्याः दिग्देवतायाश्च संवादः । अनु० ५०
 —५२ ॥
 तद्वैक्षणस्य दुःशक्तवे देवशर्मनाम्नऋषेः विपुलाना-
 म्नास्तच्छिष्यस्य च कथा । अनु० ७५—७८ ॥
 तासां सतीत्वे असतीत्वे च कथा । अनु० ५९ ॥
 तासां परपुरुषगमने प्रायश्चित्तं । अनु० ५९ ।
 २१—२२ ॥
 तासां प्रशंसा । अनु० ८१ ॥
 तासामपरित्याज्यत्वं । अनु० ५९ । २० ॥
 तासां दुष्कुलजानामपि ग्रहणस्योचितत्वं । शां०
 १६३ । ३२ ॥
 तासां रत्येककामत्वं । अनु० ५० । ९८ ॥
 तासां चापलाधिक्यं । अनु० ५२ । ५ ॥
 तासां कामाधिक्यं । आ० १२८ । ८ ॥
 तासां सुन्दरपुरुषदर्शनेन योनेरुत्केदनं । वि० १८ ।
 १८ ॥
 + स्त्रीत्वस्य कर्मायत्तत्वं । अनु० २२६ ॥
 + स्त्रीपुरुषसंयोगः । सुरतं । तस्मिन्स्त्रिया एव
 सुखाधिक्यं । अनु० ३४ । ५२ ॥

+ स्त्रीविलापपर्व । स्त्री० १६—२५ ॥
 स्थपतिः । स्थलमापनादिशास्त्रज्ञो जनमेजयसूतो
 लोहिताक्षनामा । आ० ५१ । १५ ॥ ५८ ।
 १२ ॥
 स्थण्डिलेयुः । क्षत्रियः । सो० वं० रौद्राश्वस्य पुत्रः ।
 आ० ८८ । ९
 स्थाणुः । एकादशरुद्रेष्वन्यतमः । आ० ६७ ।
 ३ ॥
 तस्य प्रजापतिना सह संवादः । शां० २६३ ।
 १—१२ ॥
 स्थाणुवटं । तीर्थं । व० ८१ । १७८ ॥
 १ स्थूणः । ऋषिः विश्वामित्रपुत्रः । अनु० ७ ।
 ५१ ॥
 २ स्थूणः । स्थूणाकर्णोनाम कुबेरानुचरो यक्षः
 उ० १९१ । २०—२२
 तस्य शिखण्डिना सह स्त्रीत्वपुंस्त्वविनिमयः । उ०
 १९२ । ९
 स्थूलकेशः । प्रमद्वरायाः पोषकः पिता । आ०
 ८ । १० ॥
 स्थूलशिराः । ऋषिः । स० ४ । १७ ॥ [रा०
 ३ । ७१ ॥]
 + स्नानगुणाः । उ० ३७ । ३३ ॥
 + स्नानविधिः । अश्व० १०४ । १९—३६ ॥
 + स्यमन्तकमणिः । सत्राजिता सूर्यालम्बो मणिः ।
 स० १४ । ६५ ॥ [भा० १० । ५६ ॥
 हरि० १ । ३८ ॥]
 स्यमन्तपञ्चकं । समन्तपञ्चकशब्दं पश्यत ।
 स्यानन्दूरं । केरलदेशस्थमनन्तशयनक्षेत्रं । तत्रा-
 र्जुनस्य तीर्थयात्रार्थं गमनं । आ० २३७ । ३७ ॥
 स्यूमरश्मिः । ऋषिः । गां प्रविष्टस्य तस्य कपि-
 लऋषिणा सह संवादः । शां० २७४—२७६ ॥
 स्वक्षाः । देशः । भी० ९ । ४५ ॥
 स्वनः । निष्कृतिनामकस्याम्नेः पुत्रोऽग्निविशेषः ।
 व० २२१ । २३ ॥

+ खम्रे कैलासगमनमर्जुनस्य । द्रो० ८० ।

३८ ॥

खयंप्रभा । शाण्डिलीशब्दं पश्यत ।

+ खयंवरः । द्रौपद्याः । आ० २०० । १८-

१९ ॥ दमयन्त्याः । व० ५४ । १ ॥

खराष्ट्राः । देशः । भी० ९ । ४८ ॥

खरूपः । असुरः । स० ९ । १८ ॥

खर्गः । पुण्यकृतां देहत्यागानन्तरं दिव्यदेहेन सु-
खानुभवस्थानं । तत्सुखनिरूपणं । व० २६२ ।

१-२८ ॥

तत्रत्यदोषनिरूपणं । व० २६२ । २८ ॥

खर्ण । सुवर्णशब्दं पश्यत ।

खर्भानवी । सो० वं० पुरुरवसः पुत्रस्य आयुषो
भार्या । तत्पुत्रो नहुषः । आ० ६९ । २९ ॥

खर्भानुः । दनोः पुत्रोऽसुरो राहुः । आ० ६६ ।
२४ ॥

खस्तिपुरं । स्थानविशेषः । व० ८१ । १७४ ॥

खस्त्यात्रेयः । अत्रिवंशज ऋषिः । आ० ८ ।
२४ ॥

१ खाहा । बृहस्पतेः पुत्री । तत्पुत्रास्त्रयः कामः
अमोघः उक्थ्य इति । अग्निविशेषः । व०
२२१ । ३१-३३ ॥

२ खाहा । दक्षप्रजापतिकन्या प्रधानाम्भेर्भार्या
व० २३१ । ३ ॥ २२६ । ३९ ॥

तथा अरुन्धत्यादिसप्तर्षिपत्नीः कामितवताऽग्निना सह
अरुन्धतीरूपवर्जं षडृषिपत्नीरूपग्रहणेन रमणं ।
व० २२७ । १-१६ ॥

तत्पुत्रः स्कन्दः । व० २३१ । १ ॥

तस्यै स्कन्देन वरदानं । व० २३१ । ५ ॥

खाहेयः । स्कन्दः ।

खिष्टकृत् । बृहस्पतेः षष्ठः पुत्रः । प्रायश्चित्ताग्नि-
विशेषः । व० २२१ । २९ ॥

+ खैरिणीखरूपकथनं । आ० १३२ । ६४ ॥

१ हंसः । डिविक्रमाता । बलरामेण हतः । स०
१४ । ४३ ॥

२ हंसः । अरिष्टायाः पुत्रो गन्धर्वः । तदंशभूतो
धृतराष्ट्रः । आ० ६८ । ८३

हंसकथा । भीष्माय शिशुपालेनोक्ता । स० ६४ ।
३२-५२

+ हंसकाकीयोपाख्यानं । क० ३५ ॥

हंसकूटः । क्षेत्रं । आ० १२४ । ५१ ॥

हंसचूडः । यक्षः । स० १० । १८ ॥

हंसप्रपतनं । तीर्थं । व० ८३ । ८७ ॥

+ हंससाध्यसंवादः । शां० ३०५ ॥

हंसिका । कामधेनुदुहिता । उ० १०२ । ८ ॥

हंसी । भगीरथराजसुता । कौत्सऋषेर्भार्या । अनु०
२०० । २६ ॥

+ हठवादः । द्रौपदीयुधिष्ठिरसंवादः । व० ३२ ॥

हनुमान् । (हनूमान्) । वायुसूनुर्वानरः ।
अञ्जनायाः पुत्रः । तस्योत्पत्तिः । व० १४९ ।
२७ ॥ [रा० ४ । ६ ॥ ७ । ३५ ॥]

तद्दर्शनं भीमसेनेन । व० १४८ । ८० ॥

तस्य भीमसेनेन संवादः । व० १४९ ॥

तत्प्रभावकथनं स्वेनैव । व० १४९ । २६ ॥

तेन स्वविश्वरूपप्रदर्शनं । व० १५२ । २ ॥

१ हयग्रीवः । क्षत्रियः । शां० २४ । ३१

२ हयग्रीवः । असुरः । विष्णुना हतः । उ०
१३० । ६४ ॥

३ हयग्रीवः । विष्णोरवतारः । हयशिरश्शब्दं
पश्यत ।

१ हयशिराः । विष्णोरवतारः । शां० १२२ ।
७५ ॥ ३४७ । ६० ॥ तदवतारकथा । शां०
३५७ ॥

२ हयशिराः । सूर्यस्य रूपविशेषः । उ० ९९ ।
५ ॥

हरणाहरणपर्व । आ० २४५-२४७ ॥

१ हरिः । श्रीनारायणः । तन्नामनिर्वचनं । शां०
३५२ । ३ ॥

२ हरिः । तारकाक्षपुत्रः । क० २४ । ३१ ॥

३ हरिः । पाण्डवपक्षीयश्चैद्यः । कर्णेन हतः ।
क० ५१ । ४९ ॥

४ हरिः । अकम्पनराजपुत्रः । द्रो० ५२ ।
२८ ॥ शां० २६२ । ८ ॥

५ हरिः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १३ ॥

हरिणः । सर्पः । आ० ५७ । ११ ॥

हरिणाश्वः । सू० वं० क्षत्रियः । शां० १६४ ।
७९ ॥

हरिणी । हिरण्यकशिपोः पुत्री । अग्नेर्भार्या । व०
२२३ । १८ ॥

हरिद्रकः । सर्पः । आ० ३५ । १२ ॥

हरिवभ्रुः । ऋषिः । स० ४ । २२ ॥

१ हरिमेघाः । ध्वजवत्याः पिता । उ० ११० ।
१३ ॥

२ हरिमेघाः । श्रीनारायणः । शां० ३५७ ।
९ ॥

हरिवंशः । पर्वत्रयात्मकः महाभारतस्य खिलभूतो
भागः । आ० २ । ८३ ॥

हरिवर्षे । जम्बूद्वीपस्थः खण्डः । स० २९ ।
८ ॥ भी० ६ । ८ ॥

हरिश्चन्द्रः । सू० वं० त्रिशङ्कोः पुत्रः । स०
७ । १३ ॥ व० ७७ । २६ ॥ वि० ५३ ।
१६ ॥ [तन्माता सत्यव्रता । तत्पुत्रो रोहितः
तस्य भार्या चन्द्रवती । भा० ९ । ७ ॥ हरि०
१ । १३ ॥]

तदुपाख्यानं । स० १२ । १० ॥ व० ७७ ।
२४-४१ ॥ [भा० ९ । ७ ॥ वायु० ८८ ॥
ब्रह्म० १०४ ॥ मार्कण्डे० ७-९ ॥ देवीभा०
७ । १३-२७ ॥]

हरिश्चवाः । सो० वं० धृतराष्ट्रस्य पुत्रः । आ०
१०१ । ४७ ॥

हरी । क्रोधवशायाः पुत्री । तत्पुत्रा वानराः गोल-
श्च । आ० ६७ । ६० ॥

१ हर्यश्वः । क्षत्रियः । सू० वं० अयोध्याधिपतिः ।
तत्पुत्रो ययातिपुत्र्यां माधव्यां जातो वसुमनाः ।
उ० ११५ । १८ ॥

[तस्यान्या भार्या मधुनामकदैत्यसुता मधुमती । त-
त्पुत्रो यदुः । हरि० २ । ३७ ॥]

२ हर्यश्वः । क्षत्रियः । काशिराजः । तत्पुत्रः सु-
देवः । पौत्रो दिवोदासः । अनु० ८ । ११-
१४ ॥

हर्षः । धर्मप्रजापतेः पुत्रः । तद्भार्या नन्दा । आ०
६७ । ३१-३३ ॥

हलिकः । सर्पः । आ० ३५ । १५ ॥

हलायुधः । बलरामः । स० ७६ । १८ ॥

हलीमकः । सर्पः । आ० ५७ । ५ ॥

हविष्मती । अङ्गिरसऋषेः पुत्री । व० २२१ ।
७ ॥

हविष्मान् । ऋषिः । स० ७ । १३ ॥

हस्तिपदः । सर्पः । आ० ३५ । ९

हस्तिपिण्डः । सर्पः । आ० ३५ । १४ ॥

हस्तिभद्रः । सर्पः । उ० १०३ । १३ ॥

हस्तिसोमा । नदी । भी० ९ । १९ ॥

१ हस्ती । क्षत्रियः । सो० वं० षष्ठस्य धृतराष्ट्रस्य
पुत्रः । आ० १०१ । ४६ ॥

२ हस्ती । क्षत्रियः । सो० वं० सुहोत्रस्य पुत्रः ।
तन्माता जयन्ती । तत्पुत्रो विकुञ्जनः । तद्भार्या
यशोदा । (जयन्त्याः सुवर्णा इति विकुञ्जनस्य
विकुण्ठन इति यशोदाया यशोधरा इति नामा-
न्तरं) । सः हास्तिनपुर्या निर्माता । आ० ६३ ।
३७ ॥

हहा । हाहाशब्दं पश्यत ।

हारहृणाः । जनाः । स० ३५ । १२ ॥ व०
४८ । २५ ॥

हारीतः । आङ्गिरसकुलोत्पन्नः ऋषिः । शां०
२८४ । ३ ॥

हार्दिक्यः । क्षत्रियः । सो० वं० यदुवंशोत्पन्नस्य
हृदिकस्य पुत्रः कृतवर्मा । आ० २३९ ।
११ ॥ द्रो० ११४ । ५९ ॥

हासिनी । अप्सराः । अनु० ५० । ४८ ॥

हास्तिनपुरं । हस्तिनाम्ना राज्ञा निर्मितं पुरं ।
कौरवाणां राजधानी । तन्नामनिर्वचनं । आ०
६३ । ३७ ॥ The capital of the Kurus,
north east of Delhi entirely diluviated
by the river Ganges. It was situated
twenty-two miles north east of Mirat
and south west of Bijnor, on the right
bank of the Ganges.

हाहा । (हहा) । अरिष्टायाः पुत्रो देवगन्धर्वः ।
आ० ६६ । ५१ ॥

+ हिंसाया निन्दा । अनु० ७६ ॥

हिडिम्बः । किर्मीरस्य आता राक्षसः । व० ११ ।
३२ ॥ भीमसेनेन हतः । आ० ६१ । २५ ॥
६३ । ७२ ॥ १६६ । ३५ ॥ व० १२ ।
९७-११३ ॥

तत्त्वसा हिडिम्बा (हिडिम्बी) । भीमसेनस्य
भार्या । आ० १६४ । १५ ॥

+ हिडिम्बवधपर्व । आ० १६४-१७० ॥

हिडिम्बा । (हिडिम्बी) । राक्षसी । हिडि-
म्बस्य स्वसा । तस्याः कमलपालिकेति नाम ।
तत्पुत्रो घटोत्कचः । आ० ६३ । ८० ॥

तस्याः दिव्यज्ञानवत्त्वं । आ० १६७ । २७ ॥

तत्परिग्रहो भीमसेनेन । आ० १६८ । १४ ॥

हिमवान् । उत्तरदेशस्यः पर्वतः । भी० ६ ।
४ ॥ The Himalayas.

[तद्भार्या पितृणां कन्या मेना । तत्पुत्रो मैनाकः
पर्वतः । तत्पुत्र्यः तिस्रः अपर्णा एकपर्णा एकपा-
टला चेति । तासु अपर्णा महादेवस्य पत्नी ।
एकपर्णा असितऋषेः पत्नी । एकपाटला जैगीषव्य-
ऋषेः पत्नी । हरि० १ । १८ ॥ मत्स्य० १३ ॥]

तदुत्तरप्रदेशस्य स्वर्गतुल्यत्वं । शां० १९० । ८-
२६ ॥

हिरण्यमयं वर्ष । भी० ८ । ५ ॥

हिरण्यकशिपुः । दितिपुत्रोऽसुरः । तत्पिता
कश्यपः । आ० ६६ । १७ ॥ [भा० ३ ।
१४ ॥]

[तद्भ्राता हिरण्याक्षः । भा० ३ । १५-१९ ॥]

[तद्भार्या जम्भनामकस्यासुरस्य पुत्री कयाधूः । भा०
६ । १८ ॥ ७ । ७ ॥]

तत्पुत्राः प्रह्लादः संह्लादः अनुह्लादः शिविः बाष्कलश्च ।
आ० ६६ । १८ ॥ तत्पुत्री हरिणी (रोहिणी)
विश्वपतिनामकस्याभेर्यार्या । व० २२३ । १८ ॥
तस्य कथा । स० ४६ ॥ [भा० ७ । ३ ॥
विष्णु० १ । १७ ॥]

[तस्य नृसिंहरूपिणा हरिणा संहारः । भा० ७ ।
८ ॥]

हिरण्यधनुः । (हिरण्यधेनुः) । एकलव्यनाम्नो
निषादस्य पिता । आ० १४२ । ४० ॥

हिरण्यपुरं । कालकेयानां पौलोमानां चावासभूतं
पाताललोकस्थं दैत्यपुरं । तत्रार्जुनस्य गमनं ।
व० १७५ । १३ ॥ उ० १०० । १ ॥

हिरण्यबाहुः । सर्पः । आ० ५७ । ६ ॥

हिरण्यबिन्दुतीर्थ । हिमवत्पार्श्वस्थं तीर्थ । आ०
२३५ । ४ ॥

हिरण्यवर्मा । क्षत्रियः । दशार्णाधिपतिः शिख-
ण्डिनः श्वशुरः । उ० १८९ । १० ॥

हिरण्यहस्तः । कालकवृक्षस्य शकुन्त्यां जातः
पुत्रो महर्षिः । तद्भार्या मदिराश्वराजपुत्री सुम-
ध्यमा । शां० २४० । ३५ ॥ अनु०
२०० । २४ ॥

हिरण्याक्षः । हिरण्यकशिपोर्भ्राताऽसुरः । शां०
२०८ । १० ॥ [दितेः पुत्रः । भा० ३ ।
१४ ॥ १७ ॥ तस्य वराहरूपिणा हरिणा वधः ।
भा० ३ । १९ ॥]

२०० हिरण्वतं] श्रीमन्महाभारतस्थानां मुख्यनाम्नां विषयाणां च वर्णानुक्रमणिका । [द्वीः

[तद्भार्या रुषभानुः (रुशद्भानुः) । तत्पुत्राः शकु-
निशम्बरादयः । भा० ७ । २ ॥
हिरण्वतं । वर्षविशेषः । स० २९ । ५३ ॥
हिरण्वती । कुरुक्षेत्रसमीपस्था नदी । आ०
१०८ । १२ ॥ उ० १६० । १ ॥ भी०
९ । २५ ॥ अनु० २७१ । २५ ॥
हीकः । पिशाचः । क० ३७ । ५२ ॥
+ हीनयोनिजनानामपि ब्रह्मर्षित्वप्राप्तिः ।
अनु० ५३ ॥
+ हीनादपि विद्याग्रहणं । शां० १६३ ।
३१ ॥
हूणाः । देशविशेषः । भी० ९ । ६६ ॥
हूहः । (हुहः) । अरिष्टायाः पुत्रो देवगन्धर्वः ।
आ० ६६ । ५१ ॥
[तस्य देवलशापेन ग्राहत्वप्राप्तिः । गजेन्द्रं ग्रहीत-
वतस्तस्य हरिणा मोचनं । भा० ८ । ४ ॥]
हृदिकः । क्षत्रियः । सो० वं० यादवः । कृतव-
र्मणः पिता । आ० ६४ । १४७ ॥
हृषीकेशः । श्रीनारायणः । तन्नामनिर्वचनं ।
शां० ३५२ । १ ॥
हेमकूटः । पर्वतः । स० २९ । ७ ॥ भी०
६ । ४ ॥
हेमगुहः । सर्पः । आ० ३५ । ९ ॥
हेमनेत्रः । यक्षः । स० १० । १८ ॥
१ हेमवर्णः । गरुडपुत्रः । उ० १०१ । १४ ॥
२ हेमवर्णः । रोचमानस्य पुत्रः । द्रो० २३ ।
६८ ॥
हेमा । नदी । भी० ९ । २३ ॥
हेरम्बकाः । तन्नामकदेशस्था जनाः । स० ३२ ।
१४ ॥
हैडिम्बः । घटोत्कचः । भी० ८३ । २५ ॥
१ हैमवती । नदी । शतद्रुशब्दं पश्यत ।
२ हैमवती । विश्वामित्रऋषिभार्या । उ० ११७ ।
१३ ॥
हैरण्वती । नदी । भी० ८ । ५ ॥
हैहयः । क्षत्रियः । शर्यातिपुत्रः । वीतहव्यशब्दं
पश्यत । अनु० ८ । ८ ॥
होत्रवाहनः । अम्बाया मातामहो राजर्षिः ।
उ० १७६ । १५ ॥ व० २६ । २४ ॥
+ हृदप्रवेशपर्व । श० २८-५५ ॥
हीः । दक्षप्रजापतिपुत्री । धर्मप्रजापतेर्भार्या । महा-
लक्ष्म्यंशभूता । लज्जाशब्दं पश्यत ।

श्रीमन्महाभारतस्थानां मुख्यनाम्नां विषयाणां च वर्णानुक्रमणी संपूर्णा

इदं पुस्तकं कुंभघोणस्थेन टी. आर्. कृष्णाचार्येण विरच्य मुंबय्यां निर्णयसागर
मुद्रणयन्त्रे मुद्रापितम् । शकाब्दाः १८३५ सन १९१३.

